Mojoj dragoj obitelji,
svim hrvatskim obiteljima
i svim obiteljima svijeta

Davor Domazet-Lošo

Gospodari kaosa

Zagreb, 2005.

21 I vidjeh *novo nebo i novu zemlju* jer – prvo
nebo i prva zemlja uminu; ni mora više nema.
2 I Sveti grad, novi Jeruzalem, vidjeh: silazi s
neba od Boga, opremljen kao zaručnica nakićena
za svog muža. 3 I začujem jak glas s prijestolja:
“*Evo Šatora* Božjeg s ljudima!
On će prebivati s njima:
oni će biti narod njegov,
a on će biti Bog s njima.
4 I *otrt će im svaku suzu* s očiju
te smrti više neće biti,
ni tuge, ni jauka, ni boli više neće biti
jer – prijašnje uminu.”
5 Tada onaj što sjedi na prijestolju reče:
“Evo, sve činim novo!”
I doda: “napiši: Ove su riječi
vjerne i istinite.” 6 I još mi reče:
“Svršeno je!
Ja sam Alfa i Omega,
Početak i Svršetak!
Ja ću žednom dati
s izvora vode života zabadava.
7 To će biti baština pobjednikova.
I ja ću njemu biti Bog,
a on meni sin.
8 Kukavicama pak, nevjernima i okaljanima,
ubojicama, bludnicama
vračarima i idolopoklonicima
i svim lažljivcima
udio je u jezeru
što gori *ognjem i sumporom.*
To je druga smrt.”

Otk, 21[1-8]

SADRŽAJ

UVOD

Današnji je Irak na planetarnoj razini otvorio novu stranicu ratovanja, koja se, možda još uvijek nedovoljno jasno, očituje kao rat za i protiv *vrjednota*, odnosno *rat pete dimenzije*, ili – nagovještaj apokaliptičnih ("posljednjih") vremena. Pred svijetom su velike opasnosti. Naša bi civilizacija mogla izbjeći vlastiti krah, u koji je guraju *gospodari kaosa,* samo ako ponovno oživi svijet Kristove civilizacije, objedinjene u katoličko-pravoslavnoj galaksiji ljubavi, koju će potpomoći islamska postojanost vjerovanja u jednoga Boga.

Identitet i vrjednote, raznolikost i bogatstvo Stvoriteljeva djela, glavni su neprijatelji gospodara kaosa, koji organizirano nastupaju već bar dva stoljeća, tek ponešto mijenjajući odore i retoriku. Ako dođe do konačne, izravne konfrontacije, nasuprot njima stajat će postroj čuvara ljudskog dostojanstva, ljudi koji kao osobe, ali i kao kolektiviteti ne žele biti ono što nisu. Zato će svi oni i unutar povijesnih granica zapadne civilizacije, a i izvan nje, biti na fronti pripravnih odbiti sustav vrijednosti i normi koje im agresivno nameću apostoli "kraja povijesti". Suprotstavit će se duhovnoj pustinji samoće i strepnje onih koji žele ovladati svijetom i državama, dobrima i imovinom, a prije toga dušama porobljenih.

Veliki su *prevrat* gospodari kaosa, ljudi koji vjeruju u svijet bez Boga, a ne vjeruju u iznimnost ljudske osobe, ljudi koji žele ovladati materijalnim svijetom, uspostaviti svjetsku nad-vladu i njezine institucije, započeli u Francuskoj 1789. Prvi im je cilj bio uništiti kršćanski identitet i kršćansko utemeljenje europske društvene zbilje. Možemo ih zvati i *deterministima,* koji svoje postojanje uspješno skrivaju, zadovoljavajući se time da radije posjeduju realnu moć, nego njezinu vanjsku pojavnost. Ostaju skriveni čak i najupućenijim istraživačima povijesti. To pomalo čudi ako se zna da je njihova glavna metoda – *propaganda*. Unutarnji krug skupine determinista čine trojica-četvorica, ostali su izvan formalne strukture. Operativnost im se i čvrstina temelji na tri načela: ideologija i osobna odanost, politički utjecaj i ekonomska moć.

Skupine determinista uvijek funkcioniraju kao moćna tijela izvan "postojećih političkih stranaka". Nastoje oponašati ustroj po načelima Družbe Isusove. Ciljevi se ostvaruju ujedinjenjem financijske moći, propagande, upornog rada i osobnih veza. Gospodari kaosa polaze od toga da je ljudski rod prerastao nacionalnu državu, pa stoga treba stvoriti nad-državu i nad-vladu koja nije odgovorna ni pred narodom, ni pred Bogom, nego samo pred sobom samom. Njihov je govor uvijek isti, bez obzira na epohu: govor jakobinaca, komunistička retorika i govor propovjednika globalizma posve su slični.

Svijetom vlada deterministička elita. *Kaos* koji proizvode suočit će ih s odgovorom milijuna ljudi koje preziru U pohodu na vrjednote, gospodari kaosa odredili su da mir neće biti mir, a rat ne će biti rat. Uspostavit će privid mira koga će zvati "održavanje" i "nametanje" mira. U takvom miru, koji nije mir, i ratu koji nije rat *cijeli svijet može postati bojno polje*. *Novi imperij* globalnih razmjera gradili bi prema svojim moćnim uzorima: rimskom i britanskom.

Već su započeli ratovi bez definiranog neprijatelja, bez jasnih granica, bez bitaka i pobjeda. Naglasak je na psihološkim operacijama, a vojna je sila tek jedna od komponenata, ali ne prevladavajuća. Glavni je cilj ubiti volju protivnika što je moguće brže. Primjena vojne sile je u funkciji ubijanja te volje. Zato se puno prije vojnih operacija na protivnika kreće "mekom silom" – informacijskim ratom. Čak i u miru pomoću "meke sile" sve može postati virtualno. I "vrući mir" je samo eufemizam za ovladavanje strateškim izvorima onih koji su do jučer živjeli iza "željezne zavjese", u "hladnom ratu".

Sve se u determiniranom kaosu mora promatrati kroz matematički iskaz koji označava *inverziju***.** Sve je izokrenuto – rat nije rat, mir nije mir, država nije država, vlada nije vlada, moral nije moral, vrjednote nisu vrjednote.

"Hladni rat" je unatoč svemu predstavljao stanje ravnoteže u kojoj je nadzirana raspodjela moći. Kad je ta ravnoteža nestala, moć je prešla u ruke determinista koje nema tko nadzirati. Rat na Kosovu, u Afganistanu, Iraku, sukobi između Pakistana i Indije samo su nagovještaj onoga što slijedi na prostorima oko Crnog mora, Kavkaza, Kaspijskog jezera, Kazahstana …

Prije nego što su se deterministi upustili u osvajanje svijeta morali su se obračunati s najopasnijim protivnicima u samom europskom dvorištu. Najprije su, u prvoj polovini 20. stoljeća, likvidirali najmoćniju konkurenciju: carsku Rusiju i carsku Njemačku – jednu komunizmom, drugu nacionalsocijalizmom. S boljševicima i Hitlerom pobijedili su i jednu i drugu. I svjetski ratovi u 20. stoljeću mogli bi biti djelo determinista. Nakon Francuske revolucije, druga faza determinizma izrodila je *komunizam i fašizam*. Danas smo svjedoci treće, odlučujuće faze – možemo "u

živo" motriti pohod *neoliberalističkog globalizma*. Što će ostaviti za sobom: slobodne i nezavisne europske države i nacije ili – ropstvo?

Bolje pogledajmo današnje vrijeme – kako to da, primjerice, reciklirani komunisti uživaju takvu potporu determinista? Po svemu izgleda da njihove zadaće nisu unaprjeđenje demokracije, nego interes kapitala.

Što je s Hrvatima i Hrvatskom?

Hrvatska je obilježena time što je jedina katolička zemlja koja se nalazi na ulazu u strategijsku crnu rupu (područje Euroazije, od jugoistoka Europe, preko Kavkaza i Kazahstana do Filipina) gdje će se u 21. stoljeću odvijati veliki sukobi, radi preraspodjele svjetske moći. I zbog toga nije niti malo slučajno što je Hrvatska prva, u doslovnom smislu riječi, od strane svjetske moći devedesetih godina 20. stoljeća, bila izložena terorizmu i terorističkoj strategiji. Bili su je prisiljeni priznati, početkom devedesetih, unatoč drugim namjerama. Ipak nisu mogli sakriti razočarenje koje je sročeno u sintagmi o "ranom priznanju", koje do dana današnjega zastupaju Velika Britanija i Francuska.

Bilo je bitno pacificirati jugoistok Europe (prostor bivše Jugoslavije) i u njemu razmjestiti vojne snage u neposrednom dodiru s čvrstim tkivom Euroazije i utaboriti se na njezinim prvim vratima (zapadni i istočni Balkan – Grčka – Turska), a onda ući u samo središte – Afganistan. Kad su ti geostrateški uvjeti zadovoljeni pad Sadama Huseina bio je neminovan.

Hrvatska nije željela ostati u Jugoslaviji, državi miljenici determinista, koji su oni i stvorili – i versaillesku i jaltsku i miloševićevsku.

Determinirani kaos na prostoru nekadašnje Jugoslavije, početkom i sredinom devedesetih godina prošloga stoljeća, kojem je glavni cilj bio nestanak samostalne hrvatske države, ima svoj nastavak u "odgođenom kaosu", u kome se do dana današnjega, nastavlja osporavanje hrvatske države, drugim sredstvima da bi se, uz ostalo, Hrvatima u Hrvatskoj i Hrvatima u BiH – otela pitka voda.

Drame na "jugoslavenskom prostoru" na kraju dvadesetog stoljeća definitivno su pokazale da Europska unija nije zajednica zajedničkih političkih ciljeva, gledanja i interesa, nego "zajednica" interesa i ciljeva nekakve buduće europske nad-vlade, koji onemogućavaju djelotvorno rješenje zajedničkih problema, nego ih svojom isključivošću produbljuju.

Za europske, a posebno britanske deterministe, i dalje je poželjno rješenje ujedinjenje Hrvata sa Srbima u tzv. balkanski blok, ali izvan EU. Hrvatska se nakon Domovinskog rata našla na udaru medijske agresije. Obmana i prokazivanje dvije su bitne odrednice nastupanju hrvatskih medijskih determinista. *Informacijskim ratom* napali su duh hrvatskog čovjeka i naroda. Nakon stvarnog

rata krvi i ruševina, prešlo se u metafizičku – razara se duh i identitet toga naroda.

Temeljna odlika psihološko-propagandnog rata, što su je deterministi uzeli za svoju platformu i usmjerili protiv Republike Hrvatske je – izjednačavanje žrtve i agresora. Bilježimo da desetak godina nakon hrvatske *Oluje,* veliki i moćni imaju "pravo" na preventivni rat, ali Hrvatska nije imala pravo na obranu. Njoj se, i kroz medije, još uvijek nastoji nataknuti obruč zla koji ne će moći skinuti u idućih pedeset godina.

Hoće li uspjeti plan determinista kojim žele osloboditi Hrvatsku od Hrvata i Hrvate od Hrvatske? Hoće ako gospodari povijesti inverzijom izbrišu njezinu povijest, a Hrvati na to pristanu.

Ono što sam nakanio, odlučivši se napisati ovu knjigu, ne bih mogao izvesti sam, bez izravne i neizravne pomoći drugih. Zbog toga su u njoj korištene misli, osvrti, rečenice, pa i cijele analize mislećih ljudi, koji su u ovim, ponovno vrlo opasnim vremenima, kojima na sve načine pokušava ovladati ideologija Zla, imali smjelosti progovoriti. Njihova imena, kao i njihova djela na stranicama ove knjige naći će se izravno u tekstu i u bilješkama, a oni koja nisu navedena moći će se prepoznati u rečenicama, stavovima ili opisu neke pojave, odnosno procesa. Svima njima iskazujem neizmjernu zahvalnost, na jednom ili više kamenčića koji su, kao što je rečeno, izravno ili neizravno ugrađeni u mozaik zvan – *"Gospodari kaosa"* .

Autor

U Zagrebu, veljača 2005.

Poglavlje 1

UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA U UVJETIMA SUKOBA NISKOG INTENZITETA I SPECIJALNOG RATA

Informacija i specijalni rat sadrže dva međusobno nadopunjujuća pretpostavljena stava: (1) da su u okvirima bitnih čimbenika, na kojima se temelji zamisao djelotvorne obrane nacionalnih interesa i njima primjeren sustav zaštite, nastupile promjene načina ugroze zbog kojih je neophodan posve drukčiji pristup tom problemu, i (2) da je strategijski doček i, u svezi s tim, pojavnost *"meke sile"* (mediji) za razliku od *"tvrde sile"* (vojna sila) također pretrpio promjene koje upućuju na određena uobličavanja, kako zamisli promicanja i zaštite nacionalnih interesa u najširem smislu, tako i načinu suprotstavljanja u novom obliku rata, koji *nije ni rat*, a *nije ni mir*.

Nema sumnje, oba se ta stava mogu s dosta pouzdanosti i iskustvene utemeljenosti prepoznati, tj. moguće je i na vanjskom i unutarnjem planu uočiti brojne promjene koje obuhvaćaju potrebu drukčijeg poimanja i rata, a i obrane od agresije u uvjetima asimetričnosti moći. U svakom slučaju te promjene zahtijevaju, u obrani nacionalnih interesa malobrojnih naroda, i malih država potrebu posebnih analiza – na stručnom i teorijskom planu – kako bi se utjecalo na zamisao, nauk (doktrinu) i strategiju.

Radi uspješnog odgovora na ova pitanja u okviru kojih se problematizira djelotvoran strategijski doček, u uvjetima rata bez rata i mira bez mira, upravljanje informacijama te njihov utjecaj na *specijalni rat*, promatrat će se kroz dvije temeljne teze: prva, za djelotvoran strategijski dočeka kao temelj strategije odvraćanja, nužno je utjecati na procese, a ne njihovo bezuspješno slijeđenje; i druga, koja upućuje na neophodnu i poželjniju dogradnju

sustava upravljanja i zapovijedanja, na koje bitno utječe informacija kao novi čimbenik ratnog umijeća.

U vrjednovanju teza valja imati na umu najmanje dvije činjenice: (1) da se radi o odnosu koji je višestruko uvjetovan izgradnjom *zapovjedno-obavijesnog sustava*, unutar oružanih snaga – ne samo da bi razorna moć postala djelotvornija, nego da se ona može projicirati bilo kada i bilo gdje, i (2) da se proces upravljanja, nadzora i zapovijedanja neprekidno usavršava. Pri tome mogući su otkloni u svim smjerovima ako se ne uvažava uloga ljudskog čimbenika.

Uvodne napomene

Promišljanje sadašnjih i mogućih vojnopolitičkih uvjeta nedvojbeno upućuje na zaključak, da je "malim zemljama" pa i Republici Hrvatskoj nužna jaka oružana sila, koja će već samom stvarnošću svoje moći djelotvorno djelovati, a istodobno odgovoriti na moguće izravne ugroze nacionalne sigurnosti u velikom dijelu lepeze sukoba, od niskog do srednjeg pa i visokog intenziteta, a istodobno biti otvorena za brzo uključivanje u vojne izazove bar na simboličnoj razini diljem svijeta.

Nakon obrambenog Domovinskog rata, a poglavito poslije uspješnih operacija za oslobađanje okupiranih područja, ustroj, opremanje i izobrazba Hrvatske vojske trebale su izvirati iz djelotvornosti i kakvoće postrojbi, a ne iz njihove sveukupne brojnosti. Takva promišljanja rezultirala su ključnim pitanjem: na čemu se mora temeljiti strategijski doček kako bi se odgovorilo mogućim izazovima, uz najmanju cijenu. Nakon 3. siječnja 2000. kada na vlast u Hrvatskoj dolazi vlada laicističkog usmjerenja, ona pod izgovorom smanjena oružanih snaga, a pod budnom paskom svjetskih determinista provodi južnoamerički model – ostaviti državu bez oružane sile.

1. Informacijsko doba i promjena strategijskog okružja

Strategijsko okružje u informacijskom dobu ne prepušta se prirodnom procesu, koji i malobrojnim narodima pruža mogućnost kakvog-takvog sudjelovanja u raspodjeli moći. Umjesto da se odgovori kako ostvariti djelotvoran strategijski doček, koji uvjetuje originalne poglede na gotovo svu strukturu snaga (operativni razvoj, svrstavanje, manevar, oblikovanje bojnog rasporeda, međugransko povezivanje, potporu, zapovijedanje i upravljanje), krenulo se u dokidanje oružanih snaga zemalja "trećeg svijeta". Hrvatska je paradigma tog procesa. U tijeku je proces povratka na retrogradnu strukturu hrvatskih oružanih snaga. Vraćanje na stanje *ante bellum*. Napušta se modularna struktura oružanih snaga, kojom se ostvaruje gotovo neograničen broj kombinacija

za ostvarivanje zadaća uz najveću i(ili) poželjnu djelotvornost, kojom je Hrvatska vojska pobijedila u Domovinskom ratu, a uvodi se tzv. postrojbeno i pravocrtno svrstavanje (korpusi), odnosno nauk (doktrina) koja uči o sustavnom nastupanju napadača i branitelja po dubini prostora, na uzastopnim položajima i pojasevima. Doktrina i struktura snaga kojima se pobijedilo u ratu, i koje su na taj način postali vrijednost, žele se ne samo promijeniti, nego, uništiti kao takve. Zato se u hrvatske oružane snage od 2000. sustavno, pod izlikom reorganizacije (koja po determiniranom obrascu postaje trajan proces) ruši identitet pobjedničke vojske. Ta "reformistička" djelatnost bit će okončana tek onda, kad u tom procesu tvar (vojska) koja se tobože reorganizira, ne "sagori". Hrvatsku vojsku od programirane destrukcije, neće spasiti ni činjenica, da je ustroj i doktrinu koji joj se nameću, ona nepovratno poslala u povijest vojne misli i prakse.

To nije slučaj samo s Hrvatskoj vojskom. S tim procesom suočavaju se mnoge zemlje "trećega svijeta". Ratovi današnjice, a onima u budućnosti da se i ne govori, imaju posve drugi oblik, nego u "stoljeću rata", kako još nazivaju 20. stoljeće. Stoga je nužno odgovoriti što se to "prevratničkog" dogodilo da se postupno brišu granice između mira i rata, gdje je nakon "hladnog rata" nastupio "vrući mir". Na kojim se to tehnološkim zasadama temelji integracija bojnog polja, tako da cijeli svijet postaje "veliko ratište", odnosno cijeli svijet se može smatrati bojnim poljem? U čemu je nastala promjena strategijskog okružja? To su dvojbe koje traže odgovore. Promjene su nastale zbog posve drukčijeg iskazivanja prostornosti i vremenosti u uvjetima prevlasti informacije. Strategijsko okružje se iz simetričnog oblika preobrazilo u asimetrični.

Tako prostor u smislu strategijskog čimbenika (u uvjetima vođenja suvremenog rata) osim bitnih odrednica veličine, oblika, reljefa, mogućnosti manevra snaga, usredotočenje gospodarskih i ljudskih potencijala, traži odgovore kako se suprotstaviti ne samo vojnim zapovjedno-obavijesnim sustavima na integralnom (upotpunjujućem) i uvećanom bojištu[1]. Vladanjem informacijama u realnom (stvarnom) vremenu vrijeme "guta" prostor, pa se on može učiniti stvarno i(ili) prividno uvećanim ili umanjenim, ovisno od toga, radi li se o obrani ili napadu, stvarajući tako optimalnu, potrebnu operativnu dubinu.

1 Pod uvećanim bojištem porazumijeva se prividno uvećanje fizičkih dimenzija bojišta, vremenski pomaknutih za pokret snaga iz dubine. Suvremena obavještajna sredstva omogućavaju pravodobno otkrivanje protivničkih snaga na njegovom operativnom prostoru, a nakon odluke i mogućnost bojnog djelovanje (rakete, zrakoplovstvo) u svrhu sprječavanja njihova manevra i(ili) uništenja. Snage u pokretu iz dubini ako se pravodobno uvedu mogu bitno promijeniti situaciju na stvarnom bojištu (snage u dodiru). Bojna djelovanja prenose se u dubinu, tako da se bitka jednako vodi na bojišnici i dubini, i tim načinom se stvarno bojište prividno uvećava.

Borba za i protiv realnog (stvarnog) vremena[2] u promijenjenom strategijskom okružju je borba za informaciju i njezino procesiranje unutar i između razina upravljanja, nadzora i zapovijedanja bilo vojnim ili nevojnim strukturama. U takvim okolnostima (spoznajama) čvrsta hijerarhijska struktura upravljanja, nadzora i zapovijedanja doživjela je korekcije, prvenstveno smanjivanjem posredničkih stupnjeva u prenošenju zapovjedi, stvarajući novi oblik točkaste usmjerenosti, odnosno usmjerenosti na pojedina čvorišta na mreži. Povećanje inicijative i odgovornosti je daljnje polje djelovanja. Tako izvršenje zadaća postaje na određeni način osobni problem ljudi (njihova sudbina). Kolektivitet postaje "suvišan" u mrežnom sustavu ratovanja i zato ga treba ukloniti. On nije popratna (kolateralna) šteta, nego postaje cilj (svrha) asimetričnog ratovanja.

Informacijsko doba (kraj drugog i početak trećeg tisućljeća) ima najizraženiji utjecaj na vrijeme kao dimenziju. Tehnologijom su povećani domet, preciznost, vatrena moć i ubojnost suvremenog oružja. Ona, također, povećava djelotvornost upravljanja, nadzora i zapovijedanja, poboljšava obavještajno osiguranje (prikupljanje informacija u realnom vremenu) i omogućava obmanjivanje odabranih ili prividno stvorenih protivnika. Obmana je postala uvjet da se dođe do pobjede u informacijskom valu ratovanja.

Glavno je usmjerenje u tom novom obliku ratovanja, da se protivnik ako ne postoji, virtualno stvori. To se postiže upravljanjem i nadzorom informacijskih procesa, matematičkim modelima bojnih i nebojnih djelovanja i na realizaciji situacijskog modeliranja kao kvantitativnog pokazatelja djelotvornosti. Na temelju svega toga ulazi se u bitku, gdje informacija (mediji) postaju odlučujuća snaga, ključni čimbenik. Takva se bitka (rat) može voditi i bez klasičnog vojnika, gdje se za napad ili obranu države (naroda) više ne postrojavaju vojske, nego mediji koji, ratuju ne protiv vojska, nego protiv čovjeka, odnosno protiv kolektiviteta. Jednom riječju ratuju protiv – *vrjednota*. Mediji u informacijsko doba postali su najdjelotvornije oružje, s atributom "meko", zato što mogu napasti koga god hoće, gdje god hoće, i na koji god način hoće. Vojni pojam ratovanja u uvjetima informacijske prevlasti: *"otkrij, odluči, uništi"*, u medijskom ratovanju glasi: *"odaberi, napadni, rastroji"*.

Dakle, novi oblik ratovanja, uvjetovan znanstveno-tehnološkim dostignućima, potpuno je srušio postojeći "enklavni" sustav

2 Limes vremena kao čimbenika ratnog umijeća je realno (stvarno) vrijeme, a uvjetuje ga usavršena tehnologija na kojoj se razvijaju bespilotne letjelice, avioni za rano otkrivanje i upozorenje, zračne postaje motrenja i navođenja (ZMIN), izvidnički sateliti te inteligentna oružja. Ova sredstva omogućavaju da se vrijeme od otkrivanja cilja do djelotvornog bojnog djelovanja skrati tako da protivnik ne može poduzeti odgovarajuća protudjelovanja.

funkcioniranja upravljanja, nadzora i zapovijedanja u suvremenim oružanim snagama. Iako su zapovjedno-obavijesni sustavi[3] nastali unutar oružanih snaga, prilično je nagovještaja da su se početkom trećeg tisućljeća proširili i na nevojno područje. Iz toga slijedi nužnost obrazloženja njihova razvoja i uloge.

2. Razvoj i uloga zapovjedno-obavijesnih sustava

U minulim desetljećima operativno središte (OS)[4] je bilo mjesto gdje su se prikupljale i obrađivale informacije, logički određivali njihovi međusobni odnosi i izvlačio zaključak koja je informacija važna da bi se prikazala i prenijela na *zapovjedno mjesto* (ZM) radi donošenja odluke (*slika 1*.). Budući da informatička tehnologija bitno utječe na vrijeme kao čimbenik ratovanja, način prikaza informacija od sredine sedamdesetih godina 20. stoljeća nije više bio održiv u vođenju operacija. Otkriveni ciljevi počeli su se prikazivati na displayu (DISPLAY-uređaj za prikazivanje-reprodukciju). Računalo je omogućilo da se procesi izvrše daleko brže i točnije. U operativnom središtu prvo je usavršen sustav C^2 (zapovijedanje i upravljanje-nadzor)[5]. Iz svih izvora podatci se prikupljaju i nakon obrade postaju izlazne informacije za zapovijedanje (djelovanje). Središte odakle se *nadzire – upravlja – zapovijeda* svim borbenim sustavima poprimio je nov oblik. Zbog brzine kojom se mijenja situacija na bojištu, sustavi C^2 su automatizirani u elementima motrenja i otkrivanja, prepoznavanja i gađanja ciljeva pojedinim oružjima. Radi ostvarivanja uvjeta za optimalno zapovijedanje u borbenoj (BS), taktičkoj (TS) i udarnoj (US) skupini (dakle, operativnim snagama) i uvježbavanja postrojbi, razvijen je automatizirani prijenos radio informatičkih veza (*radio data link*). Prijenos podataka u digitaliziranom obliku ostvaruje se računalima. Tako je veza (Communications) postala

3 Nejasni izričaji i neodređeni pojmovi često izazivaju zbrku u ratnom umijeću našega vremena. Riječi (pojmove) suvremenog ratnog umijeća na hrvatskom jeziku tek treba stvoriti, objasniti i prestaviti, a istodobno moraju biti u suglasju s istim u drugim oružanim snagama. Iz tog razloga u ovom poglavlju i ako to nije cilj, pokušat će se objasniti i predstaviti one riječi koje se u njemu pojavljuju, a već dobrano su postale standard suvremenog ratnog umijeća.
Danas se suvremenost jedne vojske određuje po tome koliko je ona integrirala sustav C^4 (Command, Control, Communications, Computers and Intelligence). To znači da: zapovjedanje, upravljanje (nadzor), veza, računala i obavještajni podaci čine jedinstvenu cjelinu (sustav). U hrvatskom jeziku moguće je to nazivati: *"zapovjedno-obavjesni sustav"*, jer su u tom nazivu objedinjene sve funkcije, a pri tome nije izgubljena bit.

4 Operations room ili CIC Combat Information Centre (eng); COC Centrale Operativa di Combattimento (tal.); Centralnii post upravljenija (rus).

5 Usmjeravajuća djelatnost zapovjednika nad njemu dodjeljenim snagama radi ispunjenja zadaće. Zapovijedanje i upravljanje u operacijama (borbenim djelovanjima) je bitni dio posla bilo koje razine (taktičke ili strategijske), a njegove funkcije odvijaju se unutar odgovarajućeg sklopa osoblja i opreme. Smatra se da je to najsloženija djelatnost u kojoj sudjeluje ljudski um.

Slika 1. *Evolucija operativnog planiranja kroz povijest uvijek je bila u skladu s evolucijskim procesima znanstvene spoznaje i tehnološkim mogućnostima dotičnog vremenskog razdoblja. Kako danas (u budućnosti još više), tako i u prošlosti za zapovjednu strukturu informacija je predstavljala čimbenik ratnog umijeća. Pred zapovjednikom je neprekidno lebdio dualitet bojišta s vječnom borbom između izvjesnosti i neizvjesnosti. Prevlast jednog ili drugog značilo je nužan uvjet za pobjedu ili poraz na bojnom polju.*

treći sastojak, pa je prvobitna tehničko-tehnološka temeljnica C^2 proširena na C^3. Pomoću nje, unutar postrojbi i između postrojba, izmjenjuju se taktički podaci (informacije)[6].

3. Informacija u sustavu C^3

Namjena C^3 je prikupiti i razvrstati podatke (informacije) koji se mogu prikazati i koji će pomoći u procesu donošenja odluke. Iz ovako jednostavno definirane uloge C^3, proizlazi da je cijeli sustav u funkciji informacija s velikim brojem parametara prikupljenih od mnogobrojnih izvora. Sve razvrstane informacije, nužno je prikazati u razumljivom i jasnom obliku. To je potrebno zato da zapovjedni sustav ne bude dezinformiran, tj. doveden u stanje zbrke informacija. Neke od njih mogu biti nevažne u procesu

6 Zapovjedanje, upravljanje i veza su uvezani sustav ustroja strukture, postupaka osoblja i opreme te sredstava veze koji zapovjedni(cima)ku svih razina osigurava podatke, njihovu obradu i raspoređivanje radi planiranja, usmjeravanja i upravljanja djelatnostima (bojnim djelovanjima, operacijama).

donošenja odluke. Na nižoj razini, odluke i zapovijedi koje postaju operativne prenose se na oružne sustave da bi se postigli najbolji rezultati djelovanja protiv izabranog (označenog) cilja. Unutar tvog procesa sustav mora biti sposoban čovjeku prikazati stanje i mogućnost izbora prednosti, a čovjek preko računala "priopćava" odluku o izboru načina djelovanja. Na kraju, sustav treba prikazati konačni rezultat odluke i djelovanja: *"cilj uništen"*.

Za djelotvoran rad C^3 nužan je stalan dotok informacija, njihova pravodobna i kvalitetna obrada, te da ih sustav veza sigurno prenosi. Na učinkovitost C^3 bitno utječe količina raspoloživih informacija. U procesu upravljanja i zapovijedanja između kakvoće odluka, izvršenja zadaća i brojnosti informacija postoji uska veza. Za donošenje odluke zapovjedniku je potrebna određena količina informacija. Povećanje ili smanjenje te količine ne utječe pravocrtno na djelotvornost odluke. Sustav C^3 je dobar koliko je računalo sposobno za obradbu velike količine informacija. Njih treba *prikupiti, pohraniti, prenijeti i prikazati* (P^4) u ujedinjenom (sintetičkom) obliku. Bit sustava C^3 je raditi točno, velikom brzinom i u stvarnom vremenu.

Suvremena vojna tehnologija omogućava da se taktička situacija na bojištu promjeni u vremenu koje se mjeri minutama. Zapovjedna struktura mora biti sposobna trenutačno reagirati na promjene koje se događaju na bojištu, bolje analizirati situaciju i predvidjeti djelovanje protivnika da se vlastite snage uporabe s jasnim ciljem, istodobno i usklađeno. Zapovijedanje, upravljanje, veza i obavještajni podaci (intelligence) su bitni čimbenici zamisli (ideje) koja uspješno u borbenim djelovanjima usmjerava vlastite snage i nameće volju zapovjednika, protivničkoj zapovjednoj strukturi[7]. Međutim, mnogi čimbenici djeluju protiv C^3I i zato ih zapovjednik mora poznavati i boriti se s njima.

Sustavi C^3I koji su preoblikovali vođenje operacija razmetljivo su ušli u rječnik ratnog umijeća mnogih suvremenih oružanih snaga s kraja 20. stoljeća, u svojoj biti namijenjeni su za unošenje *reda i izvjesnosti* u borbenim djelovanjima čega jednostavno nema niti može biti na bojištu.

Na bojištu nužno je sveobuhvatno i brzo usklađivanje svih snaga. Upravljanje i zapovijedanje, i pored neizostavnog informatičkog osiguranja i oslanjanja na računalo[8], i dalje ostaje umijeće, stvaralačka aktivnost, kojima su samo bitno izmijenjena pomoćna "proizvodna" sredstva. Pri tome međusobno djelova-

7 Okvir sustava C3 proširuje se i postaje C3I (zapovjedanje, upravljanje, veza i obavještajni podaci). "I" je proizvod prikupljanja, obrade, vrjednovanja, uvezivanja i tumačenja raspoloživih informacija o neprijatelju (prostor, snage, taktika, doktrina, strategija, ukupno gledajući njegova vojna moć).

8 Zapovjedanje, upravljanje, veza i računala C4 uvezani sustav doktrina, postupaka, ustroja, struktura, osoblja, opreme, sredstava, veza i računala oblikovan radi potpore zapovjedniku u zapovijedanju i upravljanju u svih dionicama operacija (bojnih djelovanja).

nje dva protivnika s ciljevima koji su potpuno suprotni nameće temeljno mjerilo. To je sposobnost da se brže obrade informacije. Osim poznatih čimbenika ratovanja (snage, vrijeme i prostor) informacija je dobila težinu dodatne odrednice jednako važne. Očito se, u suvremenim djelovanjima borba za taj čimbenik vodi s istom žestinom kao za snage, prostor i vrijeme.

Mogućnosti i namjena suvremenih informatičkih sustava ne smiju se precjenjivati. To nisu nikakva čudotvorna sredstva, koja mogu zamijeniti smišljeno, odlučno i inventivno zapovijedanje. Budućnost neće zapovjedniku oduzeti pravo na donošenje odluke, niti će računalo dati "pravilnu" odluku. Često za ishod jedne borbe nije odlučujući odnos snaga, već bolji uvid u situaciju i njezina bolja prosudba.

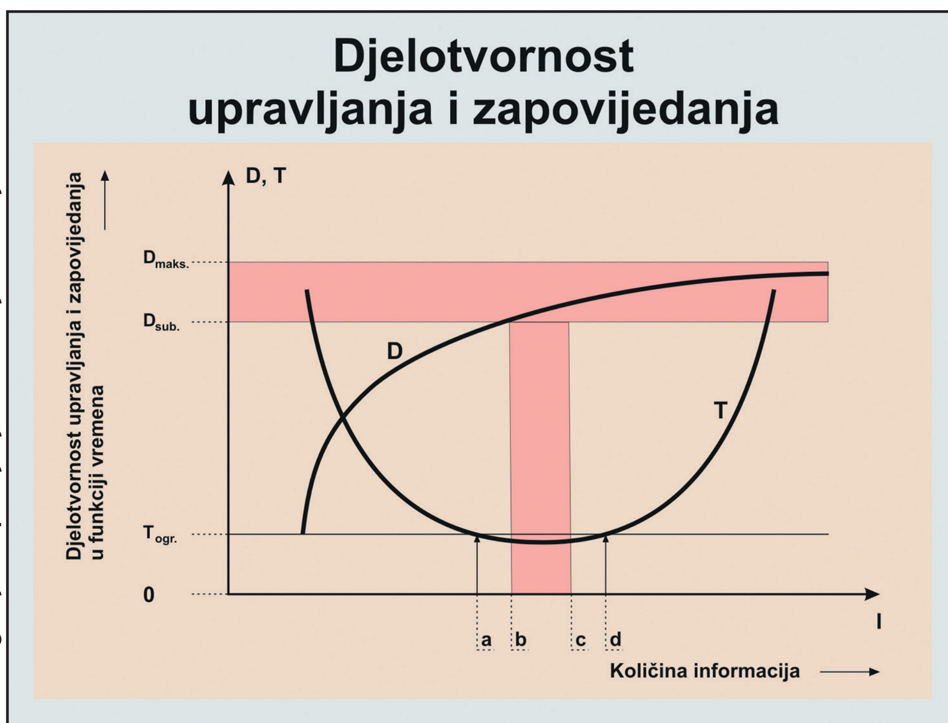
4. Utjecaj T^3 (tama, trvljenje, tankoćutnost) na C^4I (zapovjedno-obavijesni sustav)

Integrirano ili uvećano bojište kojeg uvjetuju: velika dubina motrenja, mogućnost manevra, razorna moć, preciznost i domet naprava, upotpunjeno je i trećom protežnosti (dimenzijom) prostora. Letjelice s posadom ili bez nje, raketni sustavi i njihova pokretljivost te sustav veza nerazdvojni su dio borbenih djelovanja.

Glede toga, postoji troprotežni borbeni prostor (kopno, more, zrak) koji je obilježio 20. stoljeće. Kad se u taj prostor uključe elektronska djelovanja, on prerasta, uvjetno rečeno u četveroprotežni. Preinačuje se i relativizira vrijeme, pa i ono postaje protežnost (dimenzija). Djelovanja na integriranom bojištu usklađuju se dakle, u 3+1 protežnosti. To od zapovjednika zahtijeva da se zadaće svih snaga obavljaju istodobno, bez ograničenja i obostranog ometanja.

Sustav C^3I kao pseudomatematički izraz tehničko/tehnološke baze treba pokazati da su upravljanje i zapovijedanje iznad meteža boja. Metež-zbrka ta bitna suprotnost redu prevladava na bojištu i čini ga mjestom gdje najviše postoji ono što je *nejasno* i *neodređeno (2n)*. Zapovjednicima C^3I treba osigurati izvjesnost, a potreba i traženje izvjesnosti stvara veliku napetost između onoga što zapovjednik želi učiniti, mogućih rješenja i utrošaka vremena za donošenje odluke.

Ovisnost između djelotvornosti *(D)* upravljanja i zapovijedanja u sustavu C^3I pri rješavanju zadaća, vremena utrošenog za donošenje odluke *(T)* i brojnosti raspoloživih informacija *(I)* prikazana je na *slici 2*. Grafikon pokazuje da se povećanjem brojnosti informacija djelotvornost upravljanja i zapovijedanja ubrzano povećava. Nakon prikupljene optimalne brojnosti informacija, daljnje povećanje ne dovodi do značajnog uvećanja djelotvornosti upravljanja i zapovijedanja. U borbenim djelovanjima kada bi se raspolagalo svim informacijama o vlastitim

Slika 2. *Djelotvornost upravljanja i zapovijedanja u funkciji količine informacija i vremena.*

snagama i o protivniku, moguće je ostvariti maksimalnu (najbolju) djelotvornost-D_{max}. Međutim, najčešće se ne raspolaže svim informacijama, posebno ne o protivniku pa se računa na neku dovoljnu (suboptimalnu) djelotvornost-D_{sub}. Prema tome djelotvornost upravljanja i zapovijedanja koja se nalazi unutar granica D_{max} i D_{sub} smatra se zadovoljavajućom.

Velika napetost između izvjesnosti i neizvjesnosti podjednako je stvarna danas kao što je bila i u vrijeme *Maratonske bitke*, *Jutlandske bitke*, bitke kod *Matapana*, ili u sukobu za povratak *Malvina*, operaciji *Pustinjska oluja* ili operacijama Hrvatske vojske u Domovinskom, odnosno u *ratu protiv terorizma* (Afganistan, Irak). Uspjeh u borbenim djelovanjima uvijek je bio na onoj strani koja je na najbolji način ostvarila stalni "nadzor" na bojištu. Zbog prirode sukoba usprkos suvremenoj tehnologiji, bojište će ostati mjesto gdje u velikoj ili manjoj mjeri vlada metež-zbrka. Za potpuniju analizu djelotvornosti upravljanja i zapovijedanja sa stajališta C^3I neophodno je sagledati odnos brojnosti informacija i vremena za donošenje odluke *(krivulja T)*. Kada zapovjednik bilo koje razine nema na raspolaganju dovoljno informacija, potrebno mu je mnogo vremena za donošenje odluke. Donosi je u uvjetima velike neizvjesnosti, pa "postoji" veliki broj mogućih rješenja. Povećavanjem količine informacija broj rješenja je ma-

nji i do njih se dolazi u znatno kraćem vremenu, pa djelotvornost raste. Daljnje povećanje količine informacija dovodi do povećanja vremena za donošenje odluke. Međutim, obilje informacija neznatno povećava kakvoću odluke i učinkovitost upravljanja i zapovijedanja. Kada je vrijeme za donošenje odluke ograničeno *(T_{ogr})*, što je u suvremenom ratovanju najčešći slučaj, tada je dovoljna količina informacija u intervalu *a-d* jer omogućava donošenje odluke u zadanom vremenu. Količina informacija u intervalu *b-c* osigurava najveću djelotvornost upravljanja i zapovijedanja, tj. donošenje optimalne odluke u najkraćem vremenu. Ovu proturječnost između sve manjeg vremena za donošenje što kvalitetnije odluke i potrebne za što većom količinom informacija za takvu odluku, rješava se dodavanjem postojećem C^3 novog C (Computer).[9]

Temeljne mogućnosti i funkcije sustava C^3I odnosno C^4I služe povećanju izvjesnosti, te predstavljaju kao i veza neku vrstu "maziva" koja pomaže prevladavanju nejasnosti-neizvjesnosti (tame) situacije i trvljenja[10] u njezinom razrješavanju. Složajem T^2 (tama i trvljenje) i tankoćutnosti (osjetljivosti na situaciju) dobiva se izraz T^3 (tama, trvljenje i tankoćutnosti). Dakle T^3 je izazov za C^4I. Neovisno od toga koliko neki sustav C^4I bio suvremen i imao velike mogućnosti, u određenim situacijama čimbenici T^3 mogu ga paralizirati i to iz "nevidljivih" razloga. Tehnologija razvija sve bolju opremu koja zapovjedniku (upravitelju) omogućava stalan pristup informacijama za pripremu i izvođenje borbenih (neborbenih) djelovanja. Stoga se može dogoditi da postane zaljubljenik sustava umjesto da se usmjeri na stvaranje ideja koje će sustav prenositi. Slaganje informacija nije cilj za sebe. Smisliti i izraditi C^4I u sadašnjim uvjetima tehnoloških mogućnosti nije odveć težak posao u usporedbi sa savladavanjem T^3 problema. I učenje tijekom čitavog života može biti nedovoljno da se bude uspješan u borbenim djelovanjima, zbog uvjerenja da ono može sve riješiti. Pouzdati se samo na računala oružnih sustava u C^4I može dovesti do opasnih ograničenja i posljedica u bojnim djelovanjima.[11] Zato je u najnovijim sustavima C^4I nerealno očekivati

9 Uvezani sustav postupaka, ustroja, strukture osoblja i opreme, veze i računala, usklađen s doktrinarnim načelima, a namijenjen za potporu zapovjedanja i upravljanja na svim razinama.

10 "Trvljenje" je jedana od postavki Clausewitza. "Trvljenje", pisao je on u 19. stoljeću "predstavlja snagu koja nešto što je jednostavno i očevidno čini složenim i teškim". On je elaborirao tu temu i iznio ideju da "dok je rat stvrano jednostavan, svaka zadaća u njemu pa ona i najjednostavnija je teška".

11 Slučaj raketne krstarice RKR Vincennes CG-49 koja je 3. srpnja 1988. oborila iranski putnički zrakoplov "Airbus" rječito govori. Unatoč tomu što je krstarica opremljena sofisticiranom elektronskom i informatičkom opremom ujedinjenom u zapovjedno-obavjesnom sustavu "Aegis", pogrješka je napravljena u identifikaciji cilja.
"Učinjena je tragična pogrješka. Nužno je povećati utjecaj čovjeka osobito kada je priljev informacija velik. Operativno središte je imalo teškoća u identifikaciji.

samo red i izvjesnost u situaciji kada je temeljni cilj dva sudionika – međusobno uništenje. Ako se profesionalno znanje stalno ne usavršava, stvari i pojave se promatraju neprecizno i nejasno. Ako se poremeti zapovijedanje protivnika, tako da ga se *"oslijepi"* i *"ogluši",* to ga dovodi do brzog poraza.

Usporedivost snaga ovisi od kakvoće upravljanja, djelotvornosti i umješnim potezima zapovjednika tijekom pripreme i izvođenja operacija. Treba zaključiti da su elektronika, informatika i automatski oružni sustavi ozbiljna stvar, ali se na njih ne može bezbrižno osloniti stojeći (sjedeći) na zapovjednom mjestu, operativnoj sali ili za uređivačkim stolom. Drugim riječima, zapovjednik treba "nadzirati" zapovjedno-obavijesni sustav (C^4I), a ne robovati mu.[12]

Daljnji prodor zapovjedno-obavijesnih sustava, općenito uzevši, ima takve perspektivne pravce u oblasti umijeća ratovanja (ili onoga što će ih funkcionalno zamijeniti), da je njihov potencijal danas teško ocijeniti. Širina primjene zapovjedno obavijesnih sustava, njihov snažan utjecaj na sve djelatnosti u oružanim snagama i ne samo njima, bez iznimke obvezatno dovodi do promjene strukture upravljanja i zapovijedanja. Primjena zapovjedno-obavijesnih sustava u vojnoj i nevojnoj djelatnosti, ne znači samo izvođenje postojećih aktivnosti na nov način, već i pojavu potpuno novih aktivnosti čime se mijenja obilježje i sadržaj rada ne samo oružanim snagama. Bitno je uočavanje te promjene, a nešto manje tehnološko ovladavanje naoružanjem i opremom.

Praksa je u oružanim snagama pokazala da se zapovjedno-obavijesni sustavi ne mogu uvesti u opremu zapovjedništava i stožera, a da se pri tome ne mijenjaju dosadašnji način i organizacija rada, odnosi među ljudima, odnos između znanosti i prakse i sl. Važno je istaknuti ulogu koju imaju zapovjedno-obavijesni sustavi, zbog koje se iz temelja mijenja i sam proces rada. U "klasičnim" bojnim djelovanjima (operacijama) vidljiv je vjerojatniji oblik sukobljavanja snaga budućnosti. Zbog toga treba

---

Neophopdno je u rad operativnog središta uvesti nove metode kojma će se uvesti razdvajanje važnih od manje važnih informacija. S operatorima provesti test u kojima će se vidjeti njihova spremnost za rad u borbenim uvjetima. Zbog neizvjesnosti koja vlada u borbenim djelovanjima (potcrtao a.) *učinjeno je nekoliko razumljivih pogrješaka".* To je nekoliko bitnih primjedaba (u kojima je naglašena neizvjesnost na bojištu) koje je dao admiral William Crowe, tadašnji načelnik Združenog stožera OS SAD na koferenciji za tisak.

"Aegis set for change after Airbus incident", *Jane's Defence Weekly*, volume 10, number 8, 27. kolovoza 1988., str. 345. i *AP*, 5. srpnja 1988.

12 Jedino čovjek može obavljati zadaće ranije utvrđenih pravila i procedura. Samo on može odgovoriti novim situacijama i prevladati iznenađenje. Na integriranom bojištu i u informacijskim djelovanjima samo je čovjek sposoban prepoznati logiku protivničkih protumjera i uzvratiti na nju svojom inventivnošću ("protuprotu" mjerama ili P2), a dok protivnik pronađe novu protuprotuprotu mjeru ili P3, boj je već gotov.

razlikovati u kojoj su mjeri razvoj i primjena zapovjedno-obavijesnih sustava u stanju ocjenjivati kvalitetu informacija. Stupanj poznavanja protivnika, njegovih namjera, organizacije i njegova zapovijedanja određen je kakvoćom informacija. Na temelju toga proizlazi vlastito reagiranje, upotreba sredstava destrukcije, i najzad, sposobnost da se borbena (neborbena) djelovanja djelotvorno privedu kraju.

Prošao je period u kojem je vladala simetričnost, gdje su dvojac koplje-koplje, konjanik-konjanik, top-top, brod-brod, avion-avion, avion-tenk, tenk-tenk, brod-podmornica ili brod-avion predstavljali ključ djelotvornosti i ušlo se u vrijeme vođenja operacije kojom se upravlja putem zapovjedno-obavijesnog sustava. U funkciji toga progresa definiraju se, dakle i nova pravila, koja se prilagođavaju novim uvjetima izvođenja bojnih pa i nebojnih aktivnosti. U takvim uvjetima zapovjednik (upravitelj) svom osoblju neophodno mora pružati emotivnu pomoć, da bi u motivaciji za postizavanje cilja oni pomogli svom nadređenom u ostvarivanju postavljenih zadaća. Dakle, u igru ulazi i izvjesna emocionalnost, a ne samo racionalnost pretpostavljenog. To je novo naličje primjene zapovjedno-obavijesnih sustava. Za to je potrebna puna razmjena informacija, pri čemu se "međusobna" razmjena posebno naglašava, i ona zaista mora dolaziti s obje strane. U suprotnom nije moguće na bojištu, onom stvarnom ili onom virtualnom, rješavati složenost upravljanja i zapovijedanja.

Izravno upravljanje ustupa mjesto neizravnom, s kadrovskom izmijenjenom strukturom, pa se danas može govoriti o "demokratizaciji" svijeta djelovanja, odnosno svijetu destrukcije. Sudjelovanje podređenih u odlučivanju je neizbježna posljedica tehnoloških promjena. Obrnuti stožac kadrovske strukture doveo je do toga da podređeni mnogo više pitaju i mnogo više odlučuju. To je jednostavno tako. U krizi je hijerarhijski odnos između zapovjednika (upravitelja, urednika) i podređenog. Za potpuno izvršavanje postavljenih zadaća neophodno je stvarno, a ne formalno sudjelovanje u odlučivanju. Ako nema "suodlučivanja" to vodi demotivaciji poslužitelja sustava, tako da oni ne mogu postići uspjeh koji je objektivno poželjan. Za *neizravno* upravljanje, stvaranje najrazličitijih putova za postizanje uspjeha je nužnost, da se zajedno može obavljati nadzor. Nadzor postaje bit uspjeha.

Hijerarhijska struktura upravljanja i zapovijedanja uopće, a ne samo u suvremenim oružanim snagama, u takvoj je krizi i nastoji se u potpunosti zamijeniti onom – *liberalnog tipa*. To je posebno uočljivo kod uporabe "meke sile", gdje je simbioza novinara i urednika potpuna. Urednikova je zadaća opremiti tekst naslovima i podnaslovima tako da se postigne određeni psihološki učinak na potencijalnog čitatelja. Dosadašnji sustavi upravljanja

i zapovijedanja (20. stoljeće) težišno su naglašavali vertikalnu sferu distribucije. U tom smislu hijerarhijska struktura zapovijedanja, upravljanja i nadzora na početku 21. stoljeću ima nižu vrijednost, ne zato što uopće ne postoji *raison d'etre*, nego zato što sadašnja ekspanzija informacija ističe *takmičnost* i *smišljenost* kako destrukciju dovesti do poželjne razine. Proces destrukcije je stalan proces, pa se postavlja problem kako neizvjesnost bojnog polja dovesti na minimalnu vrijednost. Protivnik je stalno u defanzivi, njegov izbor postupaka postaje sužen, a često ih i ne može ni imati jer ne "vlada vremenom", odnosno informacijama.

U vojnoj i nevojnoj organizaciji mijenjaju se međusobni odnosi po inerciji koju nameće širina informacijskih bojnih djelovanja. Uvijek je prva zadaća zapovjednika osigurati vladanje oružjem, pri čemu tekući tehnološki razvoj zahtjeva da to oružje opslužuju što sposobniji ljudi. Opća kretanja su takva da su oružja sve raznovrsnija, a način njihove uporabe sve intelektualniji. Primjenjuje se princip *e pluribus unum* – od mnogih jedno. Uspješnost ratovanja u uvjetima zapovjedno-obavijesnih sustava i nehijerarhičnosti strukture upravljanja i zapovijedanja ima budućnost samo ako se prilike dolazećeg vremena iskoriste za stalno povećavanje znanja i vraćanja vjere čovjeku i društvu. Općenito, upravljanje i zapovijedanje može po definiciji značiti uspostavljanje međuovisnosti koja se ogleda u: a) odnosu zapovjednika prema stjecanju znanja, jer školovanje i usavršavanje moraju, s jedne strane, osiguravati ovladavanje novima alatima, a s druge, metodom (načinom) primjene, budući da je prosječan rok važenja sadašnjih znanja relativno kratak. To znači da osoblje ne samo u oružanim snagama mora biti visoko informatički obrazovano. Obrazovanje (usavršavanje) pa i specijalizacija konvergira k sposobnosti i saznanju djelovanja značajnog za cjelinu, kao i ukupnom funkcioniranju sustava i uzajamnog odnosa njegovih elemenata. To vodi obrnutoj strukturi kadra za postizavanje postavljenog cilja. Prvo, mijenja se odnos podređenog prema nadređenom jer on usmjerava djelovanje na cilj, i drugo, odabir sredstava je različit, kako bi se postigla poželjna djelotvornost u postizanju cilja.

5. Upravljanje operacijama pomoću zapovjedno-obavijesnog sustava

Opća je postavka ovog dijela poglavlja, da je u pogledu složenosti problematike, u uvjetima asimetričnosti ratovanja, nužno poznavati kako se upravlja operacijama pomoću zapovjedno-obavijesnih sustava. Slijedom te postavke, stupanj složenosti tih sustava u primjeni u oružanim snagama (i ne samo u njima) je zahtjevan, a to znači da je problem upravljanja i zapovijedanja izuzetno složen. Mnogi autori i vojni teoretičari uočili su ovaj

problem. Prilaze mu s raznih aspekata, što je i razumljivo, bilo da je to u oblasti odlučivanja, nadređenosti, pojedinca ili pak udarne moći i manevra. Za navedene slučajeve konstatirano je: (1) bitne promjene nastale su u sustavu upravljanja i zapovijedanja, a naročito u odlučivanju. Jasna decentralizacija, jer suvremeni zapovjedno-obavijesni sustavi omogućavaju nižim razinama donošenje odluka na temelju procesiranja informacija. To pak utječe na obrazovanje i usavršavanje; (2) zaostajanje u obrazovanju i usavršavanju utoliko se više odražavaju na oružane snage ako se nedostaci kadrova u kvalitativnom pogledu uslijed neadekvatnog školovanja (nedostatna informatička znanja), spoje u budućnosti s još većom informatičkom tehnološkom bazom integracije. Problem će postati još izraženiji ako se ima u vidu da je takav kadar potreban civilnim strukturama za suvremenu razinu tehnologije; (3) kad je prisutan nedostatak informatičkih znanja onda se same od sebe reproduciraju ozbiljne prepreke na putu razrješenja problema. Jednom riječju, procesiranje informacija ma je najvažnija sastavnica uspješnosti suvremenih vojnih ali i nevojnih operacija.

Postupno se depersonalizira proces upravljanja i zapovijedanja. Odnosi nadređenosti posredovani su zapovjedno-obavijesnim sustavom. U uvjetima kada se želi promijeniti hijerarhijski sustav vrijednosti, mogućnosti neposrednog i osobnog (karizmatskog) utjecaja zapovjednika se bitno smanjuju, pa je zadaća upravljanja stvoriti kadrove za novu organizacijsko-sklopnu strukturu. To znači da je došlo i još više dolazi do podređivanja načinu funkcioniranja informatičkog (tehničkog) sustava, a ne kao do sada zapovjedniku. Ovako ovladavanje sustavom čini, “ponosnim” i “samostalnim” osobe kojima se upravlja, ali istodobno i potpuno ovisnim o strukturi (mreži) u koju je inkorporiran. Iz toga se sve više, kod onih koji upravljaju, kao i onih kojima se upravlja, stvara potpuno novo samorazumijevanje.

Odbacivanje hijerarhije tek je prvi korak u tom novom samorazumijevanju. Potom slijedi napuštanje (odbacivanje) stečenih dotadašnjih vrijednosti i napokon pristanak da informacijske naprave ili mediji vladaju čovjekom.

Funkcionalna stega u kojoj se podvrgavaju osobe kojima se upravlja u suvremenim operacijama (procesima) determinirana je informatičkim određenjima. Zapovjedno-obavijesni sustavi “osporili” su mogućnost postojanja formalnog autoriteta u zapovijedanju, upravljanju i nadzoru. Faktor moći (iako je ona prividna) koji jača tehnologija, zahtijeva od sudionika neprestano usavršavanje kao stručnjaka za tehniku, ali i kao taktičara. Danas je neophodna sposobnost uočavanja općeg kretanja, ali ne više prema prepoznatljivom vrijednosnom sustavu, kakav je postojao ranije, nego prije svega prema integraciji osoba u tim (mrežu), koje su odvojene na svojim radnim mjestima i usmjere-

ne na procesiranje informacijama. Geslo je – *integrirati sve*.[13] Ako u upravljanju takvim procesom dođe do loših iskustava, onda za to nije kriv princip, već se razlog traži u neodgovarajućem personalnom profiliranju, odnosno neprilagodljivosti pojedinca funkcioniranju tima (mreže), zbog zadržavanja stečenih navika ili vrijednosti. Drugim riječima, "motivacija" i "povjerenje" ne mogu se postići, ako stare vrijednosti postoje. One moraju nestati, kako vijesti o neuspjehu ili promašajima ne bi mogle imati uporište za vrjednovanje. Na bojištu gdje se primjenjuju složeni tehnološki i tehnički sustavi pojedinačna grješaka može se toliko povećavati, da neminovno dovodi do uništenja tenka, broda, zrakoplova, borbene ili taktičke skupine. Svaka informacija kakva god bila mora biti dostupna svima, ali istodobno kod sudionika u procesu (bojnom djelovanju) ne smije izazvati nikakav osjećaj, poglavito ne osjećaj samilosti. Nadređeni koji u doba informatičkih bojnih djelovanja vjeruje da postižu utjecaj i moć ako uskraćuju informaciju podređenima, što se zna i dogoditi, ne samo što gube svoju sposobnost za upravljanje i zapovijedanje, nego i svoj značaj u sustavu. Stoga prednosti koje su se "postizavale" uskraćivanjem informacija pripadaju prošlosti. Na djelu su proturječne tendencije.

Veliki (vojni) sustavi obuhvaćaju, usklađuju i određuju djelovanje golemog broja često fizički razdvojenih, pojedinaca i skupina. Raste njihova funkcionalna međuovisnost, oni su naprosto dio tima (mreže). Istodobno, povećava im se relativna samostalnost djelovanja. Zahtijeva se i veća "samoinicijativnost". Na taj način najbolje se mogu ocijeniti mogućnosti, a i zaštiti se od bezrazložne opčinjenosti vrijednostima. U upravljanje i zapovijedanje uvodi se metoda širokog poticaja i najnižim razinama u ostvarivanju zajedničkih postavljenih zadaća. Pitanje se postavlja u ravnini – ili steći sposobnost koračanja u provođenju destrukcije, ili ne. Izbora za sada nema. Važno je osjetiti to novo bilo situacije.

Zapovjedno-obavijesni sustavi koji su temelj zapovijedanja, upravljanja i nadzora u doba suvremenih tehnologija, izrazito su složeni. Njihova je odlika da su istodobno subelementi upravljanja i zapovijedanja kao cjeline ili nezavisni element upravljanja vatrenim (nevatrenim) djelovanjem nekog oružnog (nevojnog) sustava. Očigledna je nemogućnost izvođenja djelovanja bez informacijskih sustava. Prema tome, zapovjedno-obavijesni sustav neophodno je smatrati sredstvom koje je zapovjedniku (upravitelju) bilo koje razine znatno proširilo "prostor" za donošenje odluke. Na taj način se čovjek (djelatnik) oslobađa fizičkih naprezanja, prije svega od kvantitativne obrade informacija. Ono što se očekuje od tehničkih sredstava u upravljanju i zapovijedanju

13 U biti, to nije nikakva novina. Preuzeto je iz komunističkog pojmovnika: "Proleteri svih zemalja ujedinite se!" i prilagođeno suvremenosti.

u bojnim djelovanjima može se svesti na dva zahtjeva: želim *brzu* i *sigurnu* obradu i prenošenje informacija. Korištenje informacijskih sustava postavlja korisnicima znatno više zahtjeva nego do sada. Oni moraju biti osposobljeni da u dužoj vremenskoj dionici stručno opslužuju dio sustava koji im je dodijeljen. Korisnici ustrojbene cjeline za potporu zapovijedanja, upravljanja i nadzora ne samo što moraju ocjenjivati sve dijelove informatičkog sustava prema njihovom učinku, već i biti osposobljeni za njihovu primjenu. Sigurno je jedno, svi će biti izloženi jednoj vrsti stresa koji izaziva poplava informacija (patologija informacija). Ovo razarajuće stanje, izazvano velikim brojem informacija, još više umnožava kruto pridržavanje zapovjedi, čime reakciju sustava čine suviše sporom. Ovdje se postavlja pitanje kolika je najpovoljnija dužina vremena posluživanja zapovjedno-obavijesnog sustava kojim se prikazuje razvoj situacije na bojištu.

U informatiziranoj industriji se smatra da je kod sličnih djelatnosti gornja granica neprekidnog radnog vremena četiri sata. Pri većem psihičkom opterećenju djelotvornost se ne može uvijek povećavati daljim umnim naprezanjem, zbog praga izdržljivosti. Međutim, te poteškoće mogu se donekle otkloniti u svijesti, prvenstveno umnom simbiozom djelatnika (sudionika u informatičkom procesu). U radu s informacijskim sustavima ophođenje krije u sebi i druge rizike. Dok se u tradicionalnom sustavu upravljanja i zapovijedanja međuovisnost pojedinačnih djelatnosti ostvaruje osobnim kontaktom zapovjednika (rukovoditelja), sada se obavješćivanje odvija preko računala i njihovih iskaza, uređaja za prijam i raspodjelu informacija i pokazivača (display). Takav oblik i tvarnost može dovesti do suradnje koja ima više obilježje stroja, a i bezličnosti. Posljedica toga je da se dokazi za i protiv više ne sučeljavaju izravnim dodirom i svakodnevnim jezikom, nego jezikom računala. Dolazi dakle do oslanjanja na objektivnost stroja (računala) i mnogi elementi, koji se mogu samo osobno shvatiti odstranjuju se s horizonta zajedničkog mišljenja. Sigurno je, da se uspjesi tehnologije i njezin razvoj može sagledati samo u stvarnim bojnim djelovanjima. Ali i bez toga, uočljiv je značaj glavnih elementa boja, a to su vatra i manevar. Istina, ne u odnosu koji je u njihovim razvojnim oblicima stalan. Teško je utvrditi kojem je, na duži rok, osigurana prevladavajuća uloga, budući da prevaga jednog elementa povlači za sobom suprotni napor da se pojača drugi. Uslijed napretka tehnologije bojno djelovanje odvija brže u kraćem vremenu i na većem prostoru (topnički, raketni sustavi i djelovanje zrakoplovstva s velikih udaljenosti) ali isto tako na većim međusobnim udaljenostima raspoređuju se postrojbe-sastavi snaga. U isto vrijeme, odluke u bojnim djelovanjima zahtijevaju organiziranu i bržu koncentraciju snaga, a vatru u striktno određenom vremenu (strategijski doček je tada uvjerljiviji). Stoga akcija i reakcija traže veliku brzinu, ako se želi

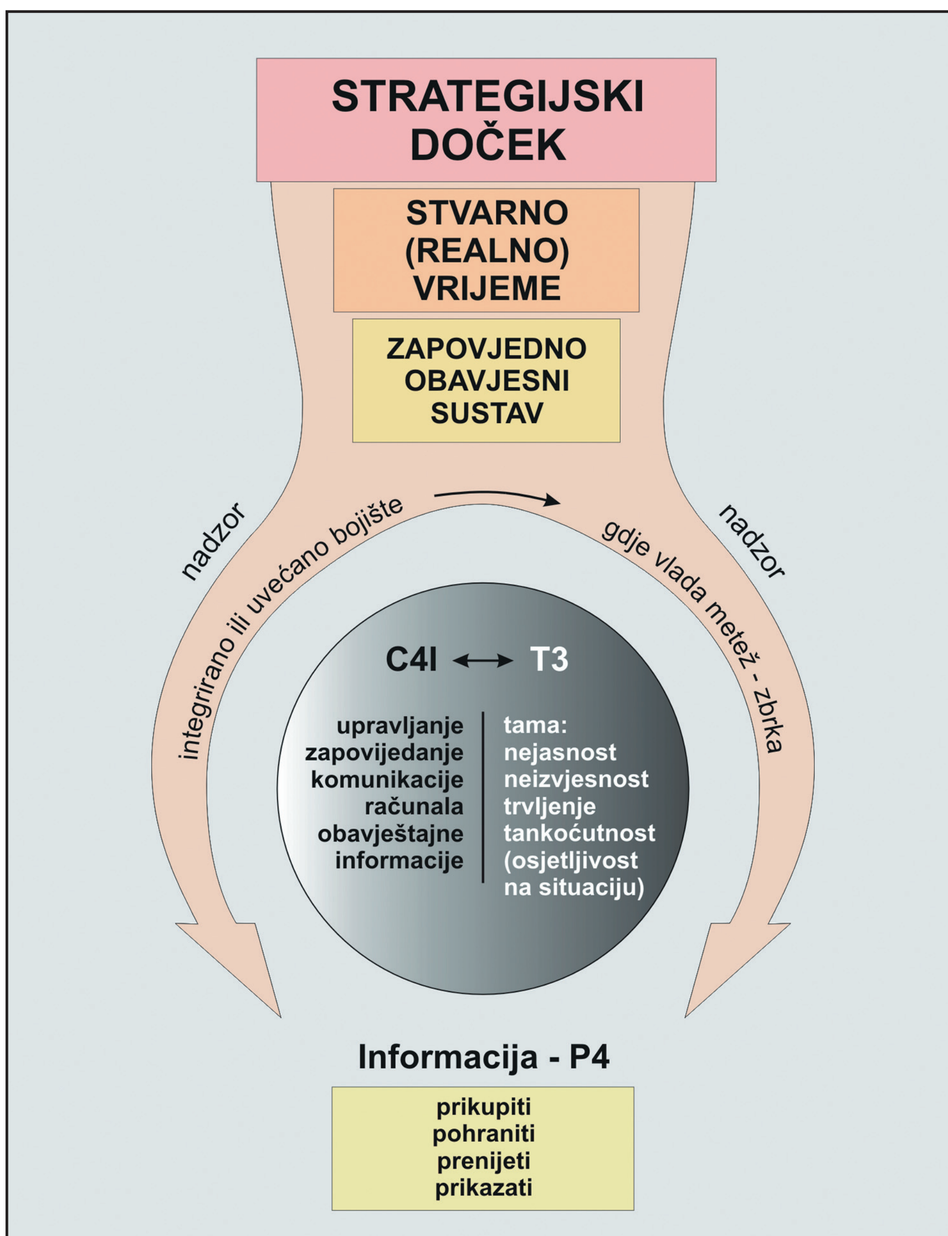
osigurati ponovno stjecanje slobode djelovanja. Zapovjednikova je uloga u ovakvim djelovanjima određivanje stožerne točke (težišta) i dinamike boja. Jedna od mogućih opasnosti za ponašanje zapovjednika proizlazi iz njegove očaranosti jasnom slikom situacije, iz ljepote njezine tehničke slike. Međutim, uvijek će se tražiti objektivnost, jer se nikada ne mogu predstaviti svi čimbenici koji utječu na bojna djelovanja. Tehnička slika u odnosu na cjelinu nekog boja dovodi u zabludu.

Pod dojmom djelotvornosti zapovjedno-obavijesnog sustava ne smiju se gubiti iz vida čimbenici kao što su: snaga i slabosti podređenih, obilježje međusobnog utjecaja sukobljenih strana (kontrahent), moralne veličine i sl. u pogledu stvarnosti. Upravljanje i zapovijedanje od zapovjednika traži posebnu vrstu znanja koja su primjerena obilježju suvremenih bojnih djelovanja. Tehnika kao sredstvo za postizanje cilja je nejasna, tj. pogodna je za dobro i loše. Njezina podvojenost i korisnost, koja se sastoji u mogućnosti da savršeno prenosi informacije, suviše lako prikriva činjenicu da iza toga stoji čovjek.

Djelotvorno upravljanje i zapovijedanje u suvremenim bojnim djelovanjima, a to znači i u strategijskom dočeku obuhvaća tri bitna obilježja: (1) na integriranom bojištu snage su u stalnom međusobnom dodiru. Djelovanje i protudjelovanja određuju njihov odnos. Što druga (protivnička) strana poduzima je nešto što se ne može odrediti na temelju bilo kojih proračuna; (2) u uvjetima informatičkog okružja umne osobine, ili moral, prožimaju bojna djelovanja. One se ne mogu davati u brojkama, niti u razvrstavajućim odnosima pa ni “ponderima” koji se tako često rabe u suvremenom izražavanju odnosa snaga. Zapovjednik mora, s jedne strane, nadzirati osobno ponašanje i ponuditi pomoć i, s druge strane, osposobljavati poslužitelje u određenom otklonu od stroja (računala). Svijest o vlastitom znanju i saznanje da je čovjek moćniji od računala uvijek će dobro doći; (3) i na kraju, svaka aktivnost u bojnim (nebojnim) djelovanjima predstavlja mučno (strpljivo) tapkanje u kretanju prema neizvjesnosti, tako da se niti od jedne djelatnosti ne može očekivati preciznost. Suvremeni uvjeti, koje određuju zapovjedno-obavijesni sustavi više nego ikada ranije, od upravljanja i zapovijedanja zahtijeva oslanjanje na čovjeka (osobu).

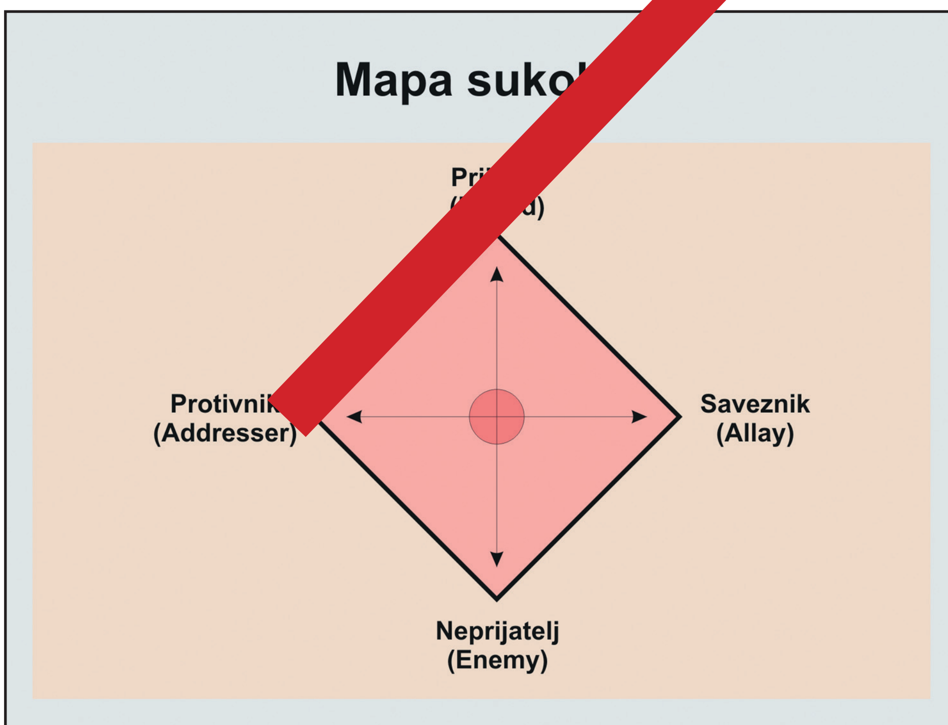
Vidljiva je uzročno-posljedična veza između djelotvornog strategijskog dočeka kao temelja strategije odvraćanja i integriranog bojišta (*slika 3.*) koji je izraz ne smo suvremenih tehnologija u vođenju operacija, nego je ono i nužnost da se poveća operativna dubina ako je nema.

Na integriranom bojištu unatoč primjeni najsuvremenijih tehnoloških napadaja vlada neizvjesnost i nejasnost koje zapovjednik “nadvladava” pomoću zapovjedno-obavijesnih sustava. To nadvladavanje podrazumijeva prije svega prenošenje ideja

Slika 3. *Odnos strategijskog dočeka, zapovjedno obavjesnog sustava i integriranog bojišta prema upravljanju i zapovijedanju.*

destrukcije, koje podređeni ostvaruju izravnim sudjelovanjem u neprekidnom procesuiranju informacijama, a istodobno ti podređeni postaju prividno "ravnopravni" čimbenik u nehijerarhijskoj strukturi. Poznavanje zapovjedno-obavijesnih sustava (koji su prvotno nastali u okviru suvremenih oružanih snaga) omogućuje razumijevanje vremena kao četvrte protežnosti (di-

Slika 4. *C² (command and control – zapovijedanje i upravljanje, nadzor) predstavlja usmjeravajuću djelatnost nad njemu dodijeljenim snagama u svrhu ispunjenja zadaće. Zapovijedanje i upravljanje u operacijama je bitni dio posla bilo koje razine (taktičke, ili strategijske), a njegove funkcije odvijaju se unutar odgovarajućeg sklopa osoblja i opreme koja mora omogućiti integrirano procesiranje i prikaz podataka.*

menzije) bojnog polja. Borba protiv zapovjedno-obavijesnih sustava protivnika na integriranom bojištu u strategijskom dočeku je glavno obilježje djelotvornih operacija u sadašnjosti (*slika 4.*), a i u budućnosti kada je u pitanju uporaba "tvrde sile" (vojna sila). Međutim, kad se bitka (operacija) vodi i "mekom silom" (medijima) tada se postulati iz četvrte protežnosti (vrijeme) ne mogu tako jednostrano primjenjivati zato što se ratovanje premješta u višu – *petu protežnost (dimenziju)*.

6. Upravljanje i zapovijedanje u uvjetima sukoba niskog intenziteta

Ratovi s kraja dvadesetog i početka dvadesetprvog stoljeća odvijaju se pretežito u uvjetima sukoba niskog intenziteta (*Low Intensity Conflict – LIC*). Kad je ovakvim načinom ratovanja ugrožena i(ili) se ugrožava neka, zemlja a poglavito ona koja teži učvršćenju svoje nacionalne sigurnosti, temeljni parametri, izvedeni iz teorijskih postavki za upravljanje i zapovijedanje su slijedeći: nedovoljna spoznaja (stohastičnost) situacije u sustavu i njego-

vom bližem i daljnjem okružju; rizik, odgovornost i intelektualni napor; vremensko ograničenje djelovanja, djelovanje sinergističkog efekta; brojnost i pouzdanost informacija, složenost sustava i njegovog okružja i procesualnost; dinamika promjenljivosti i mogućnost iznenađenja; relacija i međusobni odnosi *prošlo – sadašnje – buduće*.

Obrazloženje navedenih parametara i njihovom usporedbom s poznatim obilježjima i empirijskim stanjem obrambenog sustava kao odgovora na moguću ugrozu nacionalne sigurnosti, odnosno s osobenostima funkcioniranja takvog sustava u *miru koji nije mir, i ratu koji nije rat*, može se ustvrditi da u prosudbi situacije postoji nedovoljna spoznajnost (stohastičnost). To obilježje naznačava svaka teorija ratnog umijeća, uz brojna empirijska svjedočenja. Dok je u klasičnim ratovima (ratovi do kraja 20. stoljeća) pojava stohastičkog šuma bila i podnošljiva, u uvjetima sukoba niskog intenziteta on djeluje razarajuće jer se djelotvorne protumjere ne poznaju, pa je entropija zajednice posve sigurna.[14] Isto tako, izvjesno je da u drugim modalitetima ugrožavanja nacionalne sigurnosti zemalja "trećeg svijeta" (posebno oblici djelovanja – specijalni rat, terorizam, ugroza dobara – ekološka ugroza, prometna i gospodarstvena izoliranost te nedovoljna spoznajnost još je izraženija. Ako se na vlasti u tim zemljama nađu laicističke vlade, što je čest slučaj, onda su pored nedovoljne spoznajnosti nazočna i brojna nedovoljno jasna saznanja na svim razinama upravljanja nacionalnom sigurnošću.

Toj konstataciji treba dodati i činjenicu da većina ljudi u tim zemljama, ne samo intelektualno već i emocionalno, teško podnose mnogobrojne, po svojoj pojavnosti uzastopne, nejasne, nedorečene, "rasute", neorganizirane i konfuzne situacije. Ljudi naprosto ustaju i liježu s takvim situacijama. Normalno življenje za njih praktično ne postoji. Postoji samo ekscesno stanje, čak i u vremenima koja su predviđena za odmor.

Primjera radi, evo što se sve događalo ljeti 2004. u Hrvatskoj. Kad je "ponestalo" događaja deterministi su ih počeli virtualno proizvoditi kao na tekućoj vrpci: prvo je uslijedilo – sađenje i vađenje "ustaškog kupusa" (spomen ploča Mili Budaku i obilježje Juri Francetiću), potom kriza oko Savudrijske vale – svakodnevna povreda državnog suvereniteta i lakrdijaško ponašanje građanina Hrvatske, koji se izjašnjava kao Slovenac i svih političkih stranaka susjedne države, nastavljeno je s igrom engleske obavještajne službe oko "slučaja Gotovina", i koja je odlukom aktualne vlasti na najgrublji način povrijedila suverenitet Hrvatske (dozvoljeno joj je legalno djelovanje unutar zemlje(!?)) da bi se ljeto okončalo uzastopnim tjednim povećanjem cijena goriva, "nadzorom" ribolovno-ekološke zone koja se nema čime nadgledati, i gdje

14 Usp. "Hrvatska i veliko ratište", Davor Domazet-Lošo, str. 287.-289, Udruga Sv. Juraj, Zagreb, 2002.

se nema koga nadgledati, ali se zato privode tobožnji "jataci" generala Ante Gotovine. Nijedna od navedenih situacija nema objašnjenje zašto su se dogodile, i koji su učinci "razrješenja". Stohastički šum se proširio, a ne smanjio. Nitko te "igre" ne definira kao način posebne (nevojne) ugroze nacionalnih interesa. To je za vladajuću i oporbenu političku elitu samo niz "spontanih" događaja, a ne mir bez mira.

Nije potrebno niti empirijski niti teorijski dokazivati da su uvjeti rata bez rata, ali i uvjeti u kojima mir nije mir, naročito ako se radi o strategijskoj razini, izuzetno rizični, a odgovornost izuzetno velika. Objektivno, ne postoji ljudska djelatnost – osobna ili kolektiva, koja zahtjeva veći stupanj umnosti i odgovornosti od donošenja odluka i poduzimanja akcija u području obrane nacionalnih interesa, kao u uvjetima kad je zemlja izložena sukobu niskog intenziteta. Svaka grješka izaziva posljedice, koje idući naraštaji nisu u stanju ispraviti. Intelektualni, emocionalni i fizički napori u okolnostima ovakvog sukoba bliski su granicama, a često mogu biti i iznad psiho-bioloških mogućnosti čovjeka. Zbog dugotrajnosti ovakvog sukoba, on se ne mjeri mjesecima, nego desetcima godina, a može obuhvati i nekoliko naraštaja.

Vremenska protežnost, odnosno vrijeme koje stoji na raspolaganju za donošenje odluke i poduzimanja akcija jedan je od univerzalnih čimbenika ratnog umijeća, ali i drugih uvjeta i situacija funkcioniranja sustava nacionalne sigurnosti. Poznato je iz prethodnog izlaganja da je vrijeme ograničeno i da su izuzetno teške i složene strategijske odluke koje se moraju donijeti u vremenskom tjesnacu. U uvjetima sukoba niskog intenziteta ograničenja vremena, još su izrazitija, jer vrijeme guta "meka sila", koja ne dopušta da se neki događaj odvije do kraja, nego dok on traje ili je pri kraju, već slijede novi. To je rat bez početka i bez svršetka, bez bojišnice i bez vojnika.

Djelovanje tzv. zakona sinergističkog efekta, odnosno smanjenje djelovanja entropije, kao mjere neorganiziranosti sustava, uvjetovano je, primarno, jedinstvom i hijerarhijskom strukturom sustava obrane nacionalne sigurnosti. Ako je taj sustav cjelovit, ako su njegovi podsustavi međusobno hijerarhijski povezani s jasnom raspodjelom nadležnosti, i s vrjednotama koje mu daju identitet, sasvim se zakonito pojavljuje djelovanje sinergističkog efekta, koji se izražava tako, da se ostvari veća kakvoća (funkcioniranje i djelotvornost) sustava kao cjeline. Učinak suprotstavljanja entropiji društva i njegovih institucija višestruko je veći, ako se ostvari funkcionalna cjelovitost na razini države, nego ako se ostvaruje nekim mehaničkim zbrojem na područnom (regionalnom) principu. Regionalizam je prevelika (pogibeljna) opasnost ako je država napadnuta (izložena) sukobu niskog intenziteta.

Oduvijek je, i to ne samo u bojnim djelovanjima, jedan od nerješivih problema bio izdvojiti (uočiti) relevantne informacije.

Onaj tko uspijeva u tome stvara preduvjete za pobjedu. Ne samo da je teško osigurati pouzdane i relevantne informacije već zbog dvojnosti situacije (postojanje suprotstavljenih strana) nego još više što u sukobu niskog intenziteta u opticaju su različite dezinformacije i glasine. Čak i onda kada, prividno, ima dovoljno pa i previše informacija, uvijek je nedostatak pravih i pouzdanih. Iako zapovjedno-obavijesni sustavi znatno pomažu sporijem povećanju ponora između informacijskih potreba i mogućnosti, teško ga mogu razriješiti. "Meka sila" može proizvesti toliko nepotrebnih, "zasljepljujući" dezinformirajućih informacija, da svaki sustav pa i zapovjedno-obavijesni bude paraliziran, na neki način "bolestan". Djelotvorni lijek za to "bolesno" stanje je, izolacija – karantena. Prestati konzumirati proizvode "meke sile".

Poznavateljima sustava obrane nacionalne sigurnosti i njegovih podsustava, a posebno poznavateljima njezine unutarnje procesualnosti i funkcioniranja, kao i njegovog okružja (unutrašnjeg i vanjskog) i djelovanja tog okružja, sasvim je jasno, koliko je taj sustav složen, višeslojan, razveden. Mjereno i prema najstrožim kriterijima, sasvim je lako utvrditi da je obrambeni sustav nacionalne sigurnosti najsloženiji sustav uopće, složeniji od svakog drugog organizacijskog, tehničkog ili sustava neke druge vrste. Ako se pored te unutarnje složenosti, uzme u obzir i raznovrsnost njegove ugroze i "mekom i tvrdom silom" onda je sasvim očigledno da sustav obrane nacionalne sigurnosti spada u supersložene sustave, a da ga narod olako, ne tako rijetko, prepušta putem tzv. "demokratski izabrane vlasti" u ruke neozbiljnih, potkupljivih i svađalački nastrojenih političara. O takvom aspektu rata, osim u vrlo uskom krugu poznavatelja, u široj javnosti nema ni riječi. Zato obrana nacionalne sigurnosti u uvjetima sukoba niskog intenziteta zahtijeva posve drukčiji profil političara, pače državnika, koji nije podložan mijenama svakodnevnih stvarnih i virtualnih događanja, a poglavito ne napadajima "meke sile".

Bitna, moglo bi se reći univerzalna značajka rata (sukoba) jest izuzetno velika dinamičnost i promjenljivost situacije, s mogućnošću pojave iznenađenja. Ne postoje dvije istovjetne borbene situacije a još manje dva istovjetna rata (sukoba). Oni se uvijek pojavljuju u novoj konstelaciji i kombinaciji, pa u svezi s tim, uvijek treba tražiti nove odgovore i nova rješenja. Samo u napadu, na taktičkoj razini, djeluje više desetina čimbenika (odnos, veličina, uvjeti i dr.) koji se svaki put manifestiraju u drugoj kombinaciji. Čak i u okolnostima kada se predvide i poduzmu sve preventivne mjere, uvijek postoje procjepi za pojavu različitih vrsta iznenađenja. Što je razina hijerarhije niža, iznenađenja su češća, ali i znatno manje opasna, grješku je moguće ispraviti. Na visokim (strategijskim) razinama ona su rjeđa, ali znatno opasnija (pogubna), gotovo bez mogućnosti ispravke grješke. Strategijska razina pogrješke ne prašta! Ako se radi o aktivnostima u okviru

djelovanju niskog intenziteta u kojima se teško otkrivaju i prepoznaju i najjednostavnije namjere i akcije (zbog već spomenutog stohastičkog šuma), navedena značajka je još izraženija. To je opomena političarima, koji olako stavljaju "parafe" na sporazume kao što su "pakt o stabilnosti" ili "stand by" aranžmani.

U teoriji ratnog umijeća, ali i u teoriji saznanja i teoriji rekonstrukcije iskustava, poznato je da posebnu težinu ima relacija *retrospektiva – aktualno – perspektiva*. Bez obzira na to što je teško saznati prošle događaje (prošla ratna praksa), poglavito jer je pišu pobjednici, što je, isto tako, teško otkriti aktualne zakonitosti i principe, jer posredovanjem medija postaju nestvarni (virtualni), najteže je ipak anticipirati i znanstveno predvidjeti neku buduću ratnu praksu. Budući da je svako pitanje iz oblasti obrane, kao i drugih modaliteta ugrožavanja nacionalne sigurnosti prije svega, fenomen očekivanog i budućeg, što podrazumijeva korištenje prošlih i aktualnih saznanja, sasvim je izvjesno da su to fenomeni prospektivnog karaktera, koji se bar moraju pokušati predviđati.

Činjenica da se radi o predviđanju budućeg, eventualno mogućeg i vjerojatnog, pri čemu je poželjno odrediti vremensku distancu – kada će do toga možebitno doći (bliža i daljnja budućnost), upućuje na zaključak da se radi o izuzetno teško rješivom i složenom problemu koji zahtjeva maksimalnu imaginaciju, da se dođe do pouzdanih predviđanja gdje svijet ide i kamo će stići ...

7. Rat (sukob) lišen strogih procedura međunarodnog ratnog prava

Povijest čovječanstva gotovo je povijest sukoba. Vremena mira bila su tek rijetka pojava (kratki predah) između dva rata kao ekstremne vrijednosti sukoba. Proturječnosti unutar društva i između naroda stalne su kao što je i mijena stalna, pa je izgleda rat postao nezaobilazna pojava. Krajem 20. stoljeća riječ rat manje se rabi, ali zato riječ sukob postaje nezaobilazna (svakodnevna) u izričaju suvremenog čovjeka. Znači li to da se svi događaji odvijaju, a rješenja traže u području nekakvog sukoba. Teoretičari sukoba, izbjegavajući riječ rat, društvene procese diljem svijeta koji se odvijaju kroz nasilje ispod ratnog praga, nazivaju *sukobom niskog intenziteta*. Svjetska moć s ushitom je prihvatila ovaj oblik sukoba jer mogu lako iz simetrije prijeći u asimetriju, kako bi uspostavili novi svjetski poredak. Protagonisti sukoba niskog intenziteta bore se asimetričnim sredstvima i postupcima. Umjesto "mača" (simetrija) oni raspolažu "polugom i čvrstim uporištem" (asimetrija) kojima, za razliku od Arhimeda, više ne žele, već pomiču svijet. Njihova su poluga suvremene, lako dostupne dualne tehnologije poglavito informacijske, biokemijske, nuklearne, a uporište dvojbenost koja proizlazi iz paradigme globalnog slobodnog tržišta i njegovih produkata u sociopsiho-

loškom, ekonomskom i religijskom smislu. Ova pojava u literaturi sredinom devedesetih godina 20. stoljeća označena je pojmom *"sukob civilizacija"*[15]. Zašto je sukob niskog intenziteta tako prijemčiv za svjetsku moć? Vrlo jednostavno – njegova operativna izvedba lišena je strogih procedura, koje proizlazi iz međunarodnog ratnog prava i klasične diplomacije. Izostaju zamršene političko-diplomatske procedure u stvaranju koalicija i omogućuju, naravno prikriveno, iza paravana sukoba niskog intenziteta, unilateralnost djelovanja u međunarodnim odnosima. Motivacija za ovakvo nastupanje je u prozaičnom razlogu – plijen nije potrebno dijeliti s *ad hoc* saveznicima. Slučaj obnove Iraka nakon rušenja Sadama Huseina, najbolji je primjer. I ne samo to, poželjno je pokazati da svjetski policajac može biti samo jedan. Kontrapunkt je to Zaljevskom ratu (*Pustinjska oluja*, 1991.) i politici tadašnjeg američkog predsjednika Georgea Busha starijeg koji je imao trostruku opsesiju; nikad više ne činiti ništa bez potpune potpore Ujedinjenih naroda; imati izričitu potporu, bez ikakvih ograda, što je moguće većeg broja arapskih i muslimanskih država; pružati dojam o potpori svih europskih država, prije svega Velike Britanije i Njemačke, ali i Francuske. Ta trostruka opsesija bila je prava politička filozofija. Dokaz za to leži u nastojanju američke diplomacije koja uvijek djeluje na način da se Izrael ne bi našao u toj koaliciji. Tako su prividno vodili pravedan rat protiv Iraka koji je izvršio "agresiju na susjednu suverenu arapsku i muslimansku državu", a ne klasični vojni pohod radi nadzora teritorija.

U sukobu niskog intenziteta bitke se vode asimetričnim sredstvima i postupcima. Antagonisti u asimetriji sukoba uglavnom se oslanjaju na oružje koje se može kupiti u trgovinama, kao i na opće dostupne sirovine za proizvodnju improviziranog oružja i eksplozivnih naprava. Klasična vojna sila se ipak oslanja na arsenal i postupak koji je prilagođen odnosno razvijen za konvencionalan , tj. simetričan rat – država protiv države.

Prije nego što je sukob niskog intenziteta, odnosno asimetrični rat ušao u uporabu bile su nužne neke doktrinarne pretpostavke – ostvariti strategijski složaj šest područja djelovanja: političkog, diplomatskog, gospodarskog, informacijskog, kulturnog te vojnog. Bitna izmjena nastaje u šestom području (vojno djelovanje) koje za razliku od standardnog podrazumijeva sraz nekonvencionalne i konvencionalne vojne sile. Vojno djelovanje, u sukobu niskog intenziteta karakterizira neodređenost – prostora, vremena i nositelja akcije. Ono je ujedno lokalno i globalno. Složenost problema moguće je oslikati klasičnim načinom relativnosti: gdje se sve mehaničke pojave odvijaju po istim zakonima u svakom koordinatnom sustavu, i koji se prema temeljnom referentnom koordinatnom sustavu kreću jednoliko pravocrtno.

15 Usp. Huntington, P. Samuel, The Clash of Civilizations, New York, 1996.

Analogija aproksimativno s klasičnim simetričnim ratom je očita, ali i ne potpuna. Iz jednostavnog razloga što je rat ipak društvena pojava i podložna je kao što je već rečeno – trvenju i neizvjesnosti. Uz strogo definiranu tehnologiju kojom raspolažu suprotstavljene strane, te kao što kaže Clausewitz "rat je podređen politici" njegov kraj je izvjestan ili bi trebao biti izvjestan, tj. ne smije eskalirati u totalni. Na strategijskoj razini politika, te ograničenja koja proizlaze iz međunarodnog ratnog prava, određuju i njegove metode. Njegovo okončanje je određeno ispunjenjem ciljeva jedne i(ili) druge sukobljene strane. Uz pretpostavku, da je približno ista tehnološka razina sukobljenih snaga, umnost je ta koja se izdiže iznad ustaljenih pravila i ona postaje slijedeći bitni, ako ne i ključni čimbenik, koji rat kao društvenu pojavu izdiže iznad mehaničkog svijeta i postaje duhovna snaga vojski suprotstavljenih strana. Clausewitz smatra da duhovne sastavnice ne mogu biti izvan rata i kaže: *"Ratna djelovanja nikad se ne odnose samo na tvar, već uvijek u isto vrijeme i na duhovnu silu, koja ovu tvar oživljuje"*. Problem, promatrajući na ovaj način, također upućuje na određenu asimetričnost – materijalno i duhovno. No ona je zanemariva ako se uzme u obzir da se sukob odvija u granicama međunarodnog ratnog prava i šire gledano u političko-diplomatskoj praksi oslobođenoj presedana. Za takav rat se kaže da ga karakterizira simetričnost i da se rat kao proces odvija u koordinatnom sustavu za koje važi zakoni klasične mehanike, – tj. Newtonova mehanika.

Što se događa kad se rat vodi u koordinatnom sustavu determiniranog kaosa[16] i k tome još i presedana. Rečeno jezikom fizike – na subatomskoj razini, odnosno u slobodnom izričaju u domeni "Heisenbergovih relacija neodređenosti"? Presedani se ponajprije odnose na tradicionalnu političko-diplomatsku, gospodarsku (financijsku) i konvencionalnu vojnu praksu. Za ovu prvu (političko-diplomatsku) eklatantan primjer predstavlja američki diplomat Richard Holbrooke, za onu drugu (financijsku) George Soros, a treću (konvencionalnu vojnu) njegov antipod Osama bin Laden. Za Holbrookea kažu da se metodologija njegove diplomacije kreće se u "koordinatnom sustavu planinarske vještine i šaha". Za lakše oslikavanje tog stanja nije teško sebi predočiti slobodno, rekreativno planinarenje, bez obveza i igranje šaha koji podliježe strogim i jasnim pravilima. Spoj te dvije vještine je više od *šahinšaha* ili *šahanšah* – šah nad šahovima. U Holbrookovoj "šahovskoj igri" napadaj na protivničkog kralja ne odvija se na 64 crno-bijela polja, nego na daleko širem prostoru, ali uvijek s ciljem da se protivnika stalno drži u šahu. Kod toga je važno, pače odlučujuće, protivnika imati zaokupljenog, ne i matiranog. Kako to izgleda u stvarnom svijetu presedana, Richard

16 Usp. Hrvatska i veliko ratište, str. 282.-286.

Holbrooke je dao u svojim diplomatskim memoarima *"Završiti rat"* ("To End the War").[17]

Osvrt objavljen u časopisu *"The New York Review of Books"* kao glavnu tezu knjige predstavlja tvrdnja da je predsjednik Bill Clinton bio gurnut u oružanu intervenciju u Bosni i Hercegovini, i to zbog toga jer je na kocki bio opstanak američke vjerodostojnosti, a ne zbog humanog aspekta ili spašavanja novih žrtava. Čitava Holbrookeova diplomatska inicijativa sjajan je primjer birokratske manipulacije, *"izvedene za vrijedni cilj obnavljanja američke vjerodostojnosti i djelotvornosti u inozemstvu te održavanje u životu najuspješnijeg vojnog saveza (NATO-a) u povijesti"*. U knjizi se nadalje tvrdi da samo jasno i snažno američko vodstvo, uz potporu stvarne sile kad je to potrebno, može obuzdati zlo i prijetnje američkim interesima. *"Bit će još Bosni u našim životima"*, napisao je samo nekoliko mjeseci prije nego su oružani sukobi između Srba i Albanaca (1998.) nagovijestili da je novi bosanskohercegovački scenarij već započelo.

U biti Richard Holbrooke u svojoj se knjizi služi determiniziranim pojmovnikom jer je nastojao prikazati da američka mirovna inicijativa u Bosni i Hercegovini nije bila plod sustavnog planiranja već je američki predsjednik bio jednostavno gurnut u balkansku pustolovinu kojoj se neće znati konačni ishod. Pojmovnik determinista najlakše je odgonetavati primjenjujući njihov ključ (n^{-1}). Dakle, u ovom slučaju američka inicijativa i Holbrookove planinarsko-šahovske diplomatske vratolomije nisu ništa drugo nego dio (etapa) jednog dobro isplaniranog determiniranog kaosa na jugoistoku Europe, odnosno na prostoru zvanom bivša Jugoslavija na kraju 20. stoljeća.

8. U mikro svijetu politike i diplomacije

Ponašanje protagonista na "subatomskoj razini" ili u postmodernom društvu podliježe drugim zakonitostima za razliku od klasične fizike koja se odlikuje preciznim određivanjem i mjerenjem veličina, kao što su putanja, brzina, ubrzanje, masa, impuls i sl. Postindustrijskom dobu sazdanom od neodređenosti i nejasnosti, gdje su entiteti ne hijerarhijski već mrežno pozicionirani s izraženom dualnom prirodom nužan je radikalno drukčiji pristup.

Pokušaj definiranja načina odvraćanja ugroze "ostatka svijeta" od strane determinista (skupina moćnika), za polazište ima pokušaj definiranja faza nasilja (determinirani kaos) koji oni

17 O temi Bosne I Hercegovine u kojima je dan potreban prikaz vanjskopolitičkih bitaka Clintonove vlade postavlja ozbiljna pitanja američkog uključenja u sukobe na Balkanu. U tim događajima Holbrooke igra ulogu pomoćnog ministra vanjskih poslova za Europu, te arhitekta Daytonskog sporazuma kojim je završio rat na "velikom ratištu" u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj. U knjizi se opisuju mirovni pregovori u Daytonu kojima je prekinut rat, kao i događaji koji su im prethodili.

provode prema nekoj suverenoj državi ili određenoj regiji. Cijeli proces planiranog nastupanja moći odvija se u očekivanoj i(ili) prihvatljivoj razini nasilja. Prema švicarskom vojnom časopisu *"Allgemeine Schweiterische Militaerzeitschrift"* faze nasilja određene su sljedećim rasporedom: " (1) *agitprop i organizacija* – cilj je da se u masi (narodu) razvije revolucionarna (prevratnička) svijest i da se ona(on) potakne na sudjelovanje u borbi protiv tlačenja. Istodobno nužno je pridobiti simpatizere i pomagače, a potom ustrojiti tajne revolucionarne ćelije; (2) *ulični nemiri* – organiziraju se prosvjedi (štrajkovi) s velikom učestalošću kao izrazom sve većeg nezadovoljstva. Skupovi se pretvaraju u pobunu. Dolazi do uličnih nereda pa i krvoprolića u sukobu s državnim represivnim aparatom (redarstvo) koji je u stalnoj opasnosti da pod pritiskom mase ne izgubi nadzor. Uključivanje redarstvenih snaga, a poglavito vojske u smirivanju nereda (koji djeluju represivno), dodatno polarizira javno mnijenje; (3) *zastrašivanje* – osobe (ciljevi) zastrašivanja su pripadnici redarstva, vlade i javne osobe koje se izjašnjavaju za opravdanost akcije policije i(ili) vojske. Oni i njihove obitelji te njihovi istomišljenici izloženi su ugrozi ili napadu, a često izloženi i torturi. Dolazi do "prešutnog" sporazuma u kojoj ciljevi zastrašivanja (osobe) zastupaju tezu o uzajamnom životu, sažetoj u uzrečici – živi i pusti živjeti; (4) *terorizam* – njime se stvara klima kolapsa kao bi pučanstvo izgubilo povjerenje u redarstvo, vojsku i na posljetku samu državu. Oduzimanje povjerenja se stvara tako da se zakon učini neprovedivim. Svjedoci, porotnici i suci odnosno tužitelji izloženi su zastrašivanju, prijetnji, otmici ili čak ubojstvu. Na taj način se postiže strah koji odvraća žrtve, kao i ostale da svjedoče. To vladu prisiljava na izdavanje nužnih (*ad hoc*) zakona koji dopuštaju da osumnjičene osobe mogu uhititi bez optužbe ili da se osobe osude na temelju izjava svjedoka koje se ne saslušava na sudu. Takvo smanjenje prava na slobodu dalje potkopava povjerenje naroda u pravnu državu i njezin pravorijek. Iako je redarstvo nazočno, zbog straha od represija prave se "slijepi i nijemi" na postupke izazivača nereda. Svoju djelatnost zaštite čak sasvim napuštaju određenih dana i(ili) noći. Zbog straha za vlastiti život, dijelovi pučanstva se samoorganiziraju i uzimaju zakon u svoje ruke. Spremno prihvaćaju ponuđenu ruku spasa, bilo da je to vojna hunta ili organizirana revolucionarna stranka koja ne obećava da će stvoriti ni red ni mir. Jer preživljavanje obitelji važnije je od politike; (5) *gerila i građanski rat* – organizirani revolucionarni pokret s dobro etabliranom bazom može dopustiti eskalaciju sukoba i prijeći u prvoj dionici vođenje gerilskog rata, a kasnije u drugoj i u građanski rat. Stvaraju se i osiguravaju (štite) pobunjenička područja (oaze) u kojima je potkopana vlast države. Napušta se geslo – živi i pusti živjeti i u tim "oslobođenim" područjima vlada zakon revolucionara i služi kao temelj (baza) za daljnji tijek prevratničke kam-

panje. Ako se različita "oslobođena" područja obuhvati u jedino jedinstveno područje, tu se najčešće proglašava pobunjenička vlada, unovačuje se dovoljan broj vojnika i izgrađuje sigurnost. Kasnije, ako je to potrebno, može se prijeći na otvorene vojne akcije protiv državnih oružanih snaga. Gerilski se rat pretvara u građanski rat.

Događaji u Hrvatskoj tijekom 1990. i 1991. (oružana pobuna Srba) odvijali su se po scenariju nasilja onako kako je opisan u časopisu *Allgemeine Schweitzerische Militaerzeitschrift*, odnosno točno po svjetskim poznatim iskustvima sličnih pobuna u Sjevernoj Irskoj, Libanonu, Baskiji, Vijetnamu i drugdje. Prva faza je uvijek formiranje političke stranke s terorističkim planovima i ciljevima.[18] U drugoj fazi pripadnici stranke formiraju poluvojne odrede, koji noću uznemiravanju civilno pučanstvo i discipliniraju pripadnike vlastitog naroda ucjenom i terorom.[19] U trećoj fazi terorističke aktivnosti šire se na što veće područje[20] kako bi snage reda bile raspršene, tako da nigdje nisu jake. Ta faza završava formiranjem manjih vojnih jedinica pobunjenika (tzv. Martićevi specijalci). U četvrtoj fazi formira se pobunjenička vojska koja prelazi u strategijski napad. Sasvim je bilo jasno da "srpski dobrovoljački odredi", tj. četnici, u Hrvatskoj nisu imali dovoljno snage da preokrenu inicijativu u svoju korist. No, zato je tu bila JNA, koja je "omekšavala" teren polaganom infiltracijom na važnih komunikacijskim pravcima. Sve te faze nastupnog djelovanja, dakle, odigrale su se i u Hrvatskoj – od formiranja Srpske demokratske stranke, preko noćnih straža, barikada, eksplozija, pa sve do gerilskih operacija tipa Pakrac, Plitvice, Kijevo, Vukovar... Usli-

18 Uz zvuke jugoslavenske himne, u Kninu je 14. travnja 1990. održan predizborni skup kojeg je vodio dr. Jovan Rašković, predsjednik glavnog odbora Srpske demokratske stranke, na kojem je najavljno da je vrijeme koje dolazi "proljeće srpskog naroda". Kronologija rata, str. 21.

19 Okupljanje i neredi građana srpske nacionalnosti 30. rujna 1990. u Petrinji, Dvoru na Uni i Glini pred stanicama javne sigurnosti nisu slučajni. Još prije dva tjedna bilo je evidentno da se na Banovini nešto "sprema", a svemu je predhodio zatvoreni sastanak "intelektualaca s Banovine". Tako je, naime nazvan skup održan u Komogovini nedaleko od Hrvatske Kostajnice, sazvan u tajnim okolnostima, bez najavljenog dnevnog reda, popisa pozvanih i razloga sazivanja. Mnogi su se pitali tko su to "intelektualci iz Banovine", prema kojem su ključu odbrani povlašteni i nije li riječ samo o "odanima" za veliku "stvar". Na akciju nije trebalo dugo čekati, "spontani ustanak srpskog naroda, otpočeo je u Petrinji upadom u Centar za zaštitu od požara, te presretanjem vozila s oružjem samo nekoliko kilometara od Petrinje... "Spontani ustanak na Banovini", Kronologija rata, str. 31.

Noć provedena na barikadi plaća se stražarima 1 000 do 1 500 dinara, a uz to ide i boca pića. Jedino se ne zna tko ih plaća i odakle novac. Oni Kninjani koji ne žele surađivati s orgnizatorima pobune trpe uvrede, šikaniranja, a dobivaju čak i batine. Kronologija rata, str. 32.

20 Širenje "kninskog scenarija" na Petrinju, Glinu, Dvor na Uni, Donji Lapac, Obrovac, Pakrac, Vukovar, Plitvice potvrdila su predviđanja da će se nova demokratska Hrvatska biti na dulji rok izložena provokacijama velikosrpskih elemenata..., Kronologija rata, str. 33.

jedilo je zatim formiranje "nacionalne srpske garde" a nakon toga i "srpske vojske krajine".

Ovakav scenarij determiniranog kaosa iz područja sukoba niskog intenziteta, državi koja je napadnuta ne ostavlja mnogo izbora. Što joj ostaje na raspolaganju? Ili u dugoj agoniji umrijeti ili se suprotstaviti. *Tertium non datur*. Budući da se namjera destabilizacije sastoji u tome kako potkopati državopravnost, svako vlastito djelovanje mora biti u okviru zakona. Protiv onih koji uzimaju zakon u svoje ruke (skupine, vojnici, građanska obrana i sl.) mora se odgovoriti silom, (jer se u ovom slučaju, u biti terorom, savladava teror) i njezina primjena mora biti odlučna. Razmjer primjene protusile postiže se tzv. *"rules of engagement"* pravilima angažmana poput, naputka o zlouporabi vatrenog oružja, pravilima ponašanja ili naputcima o uporabi nesmrtonosnog oružja kao i uvježbavanjem za odgovarajuće postupke u obrani. Kod uporabe vojne sile treba dobrano uzeti u obzir da je njezino ograničavanje protivno prirodi vojnika. Osobito je to izraženo u uvjetima kada se jedna strana bori konvencionalno a druga naprotiv prikriveno – dakle, kada u postupku vojske i potencijalnog protivnika postoji asimetrija. Ako država uspije slomiti otpor vojnom silom i vratiti svoju državopravnost, tu mukama nije kraj. One tek slijede – na scenu stupa drugi postroj determinista "meka sila" – mediji. Slijedi dugotrajan i iscrpljujući sukob u kojem se putem medija "dokazuje", kao je vlada prekršila sve "međunarodne pravne norme" protiv vlastitog naroda jer je prekomjerno uporabila silu, počinila zločine, uništila gospodarstvo, stvorila beznađe. Vlada mora odstupiti i naravno vlast predati u ruke determiniziranih poslušnika, koji sve jesu, ali ne i vlast naroda kojim upravljaju.

9. "Meka sila" ili mediji kao oružje determinizma

Slučaj prvi. Krajem 2003. pučanstvo Hrvatske (tj. građani kako to vole reći deterministi) bilo je izloženo raspojasanoj medijskoj kampanji protiv zakonske odluke da velike trgovine ne rade nedjeljom. Potom je nastavljena nesmanjenom žestinom početkom 2004., a uključila se i Hrvatska televizija s krajnje tendencioznim izvješćima.[21] Naravno tu su i sladunjave priče koje "meka sila" kao svaka sila koristi rijetko, ali zato ne manje ubojito. Naprotiv!

21 Evo kako o tome piše Glas koncila: "Urednici i novinari koji sudjeluju u toj kampanji zacijelo uopće nisu primijetili kako su pretjeranu pozornost dali manjini koja ni statistički nije relevantna za ocjenu prihvata nekoga zakona, te su je tako zapravo, ne prvi put, stavili nasuprot naroda, nasuprot većine koja si je znala organizirati život ako i ne može nedjeljom kupovati, a ako joj u krajnjem slučaju ipak nešto zatreba, zna da ima dovoljno otvorenih prodajnih mjesta u svim krajevima Hrvatske. Ti novinari nisu ni pokušali doći do koje obitelji koja se znala navrijeme opskrbiti niti do djelatnika u trgovini koji su tek siječanjskih nedjelja konačno odahnuli od svakonedjeljnog, često neplaćenog rada. Upravo

Jedna takva "topla" socrealistička priča osvanula je također u tisku o dobroj susjedi koja kao baka čuva cijeli tjedan djecu, a nedjeljom za svoju dušu odlazi u trgovačke centre King Cross ili Mercatone: odmara pogled na zdjelama, tanjurima, gleda odjevne predmete za koje nema novaca, ali uživa kao u najljepšem muzeju. Toj dobroj bakici Crkva i Vlada oduzeli su toplinu nedjelje. Koja tužna priča o zamjeni unuka i Boga za King Cross i Mercatone.[22] Tako su čitatelji tiskovina saznali kako se dobroćudna bakica otišla klanjati u "nove katedrale" današnjice.[23] Kao i svaka katedrala i ove determinističné moraju imati i zvonike. Piramidalni oblik koji strši na pročelju King Crossa u Jankomiru ne samo simbolički naznačuje čija je to "katedrala", i tko je duhovni stvoritelj tog poganskog zdanja, gdje se na "oltaru potrošnje" prinosi žrtva samo u obliku novca.

Slučaj drugi. U Hrvatskoj susjednoj državi Bosni i Hercegovini na tzv. Televiziji BiH uposlenici se veoma trude dokazati da su elektronski medij svih naroda, u Dnevniku su prešutjeli kako je stotinu tisuća ljudi dočekalo hrvatske zlatne rukometaše, svjetske prvake, na Trgu bana Jelačića u Zagrebu (siječanj 2003.). Bila je to vijest za sve svjetske agencije, uključujući i one najveće (CNN ili BBC), ali za tzv. TV BiH, to nije informacija za središnju informativnu emisiju. Je li riječ o šutnji "s nakanom", ili se radi o profesionalnoj grješci, možda i provincijalnoj primitivnosti?, pitali su se neki izvjestitelji.[24]

Slučaj treći. Uz rame ovome prethodnom, samo s drugom pozadinom, i podatak da je *Slobodna Dalmacija*, izdanje za BiH, na svojoj naslovnici(!?); kada su hrvatski rukometaši osvojili svjetsko prvenstvo, donijela preko cijele stranice sliku premjera Ivice

---

najpozitivnija iskustva takvih ljudi i vjernika čuli su brojni svećenici prilikom pobožićnog blagoslova obitelji. Medijska kampanja, koja vrvi konstrukcijama i podmetanjima, kao što je ona komentatora Jutarnjeg lista da je taj zakon 'u dubokoj suprotnosti s načelima liberalne demokracije' a što bi značilo da barem 80 posto zapadnoeuropskih zemalja ne živi u liberalnoj demokraciji, pokrenuta je s jasnim ciljem otvorenog pritiska na novu vlast koja, ako se ne želi odjeliti od hrvatskog građanstva, tim nedemokratskim i krajnje tendencioznim pritiscima ne bi smjela popustiti." Važne znakovite geste, komentar, Glas Koncila, 18. siječnja 2004.

22 Tobožnja glad za kruhom, Đurđica Lieb, Glas Koncila, 18. siječnja 2004.

23 Vjesnikov pisac i novinar, prerano preminuli Veselko Tenžera, kojemu se svojedobno ni nekrolog nije smio napisati, već odavno prije uočio je istinu o novim hramovima. U tekstu o grincajg-katedrali 1980. godine piše: "Odakle ideja da dom pilećih bataka i bijelog kupusa izgleda bolje od ljudskog doma? Je li to možda spomenik mesu i povrću na temelju nekog apstraktnog humanizma kojemu se uvijek frigalo za realnu čovjekovu sudbinu... Ne treba nam grincajg-katedrala da se u njoj molimo nego da kupujemo. U protivnom, neka nam se vrate zapruđanski stolovi, a u Novoj tržnici neka se organizira festival monodrame i ostalog festivalskog zelja..." Tekst kao da je pisan za današnje datume i za današnje "nove katedrale". Poučak "đakovačkog modela", Đurđica Leib, Glas Koncila, 28. ožujka 2004.

24 Smiljko Šagolj, Važno je što televizija objavi, ali je značajnije što prešuti, Motrišta, Glasilo Matice hrvatske u Mostaru, broj 26. ožujak 2003.

Račana sa hrvatskom zastavom u gledalištu, a posve minorizirala junake – športaše, kao da je predsjednik Vlade osvojio titulu. Brojni čitatelji su odmah prosvjedovali zbog takvog uredničkog ulizivanja, što nedvojbeno pokazuje koliko običan čovjek ipak prepoznaje "informativnu robu s tvorničkom greškom". I ovdje se, uz ostalo, radi o prešućivanju istine kako bi se istaknula veličina malog Ivice.

Što zaključiti iz ova tri slučaja? Sličnih primjera moglo bi se redati u nedogled. Za "meku silu", prešućivanje, promjena konteksta, uljepšavanje ili diskreditacija je streljivo koje oni ne pojedinačno, nego u paljboredima i bitničkom vatrom (više oružja zajedno, odnosno više tiskovina, radija ili televizija istodobno) ispaljuju po odabranim protivnicima, koji se nerijetko ne mogu ni braniti. Doktrina takvog ratovanja eksperimentalno je provjerena u "laboratorijskom uzorku" na prostoru zvanom bivša Jugoslavija, kada su svjetski deterministi, pustili Miloševića da sa srpskom vojnom silom (JNA), napadne nenaoružane Hrvate i Bošnjake, kojima je voljom tih istih determinista uvedeno embargo na naoružanje. Kad je Miloševiću ponestalo snage, a napadnuti se naoružali i obranili, pače, pobijedili napadačevu "tvrdu silu", već je bila pripremljena nova ofenziva, gdje je za napadajnu operaciju bila spremna "meka sila". Kada je riječ o Hrvatima u Hrvatskoj ili onima u Bosni i Hercegovini, svejedno ponovo su razoružani po istom principu kao i 1990. kada je JNA oduzela oružje teritorijalne obrane. Ostali su bez medija. Dok su u uvjetima ratovanja "tvrdom silom" nekako uspjeli uspostaviti ravnotežu i iz nesimetrije sukoba prijeći u simetriju, kao stvari stoje, bar za sada, to isto neće uspjeti u ratovanju s "mekom silom". Dvaput istu grješku deterministi ne čine.

"Laboratorijski uzorak" na prostoru zvanom bivša Jugoslavija se nastavlja. Kako se boriti u uvjetima kada korporacije međunarodne moći kontroliraju sve ili gotovo sve medije, poglavito televiziju. Intelektualci koji sebe nazivaju slobodnim (javnim) i brojne satnije "neovisnih" novinara svrstali su se u taj borbeni postroj kako bi proizveli pristanak naroda da politički život bude izvana demokratski, a unutra robovski. U ratu pobjeđuje ona vojska koja je bolje uvježbana, moral visok, čije su bojne naprave ubojitije, a doktrina odgovarajuća uvjetima boja i konačno čija je strategija postojanija. Bez dobrih vojnika i časnika nema pobjede u bitkama. Kako deterministi novače svoje vojnike i tko su oni? "Odabrani oficiri", iz redova takozvanih javnih intelektualca, najvjernijih komunističkom svjetonazoru, najbrže su prihvatili liberalnu demokraciju iz prostog razloga što su te dvije ideologije komplementarne. Između liberalnog elitizam i avangardnosti partije u komunizmu nema gotovo nikakve razlike. To je valjani razlog da brojni intelektualci od zanesenih staljinista postanu najžešći pobornici "demokracije" i "zapadnih vrijednosti". U ko-

munizmu je avangarda radničke klase (partija) određivala što je interes običnog čovjeka, isto kao što "odgovorni ljudi" u kapitalizmu jedino znaju odlučivati, a na drugima je raditi. Istina, u takvoj demokraciji dopušteno je glasovati (obično svake četiri godine), ali uvijek na izborima pobjeđuju "odgovorni ljudi".[25] Cilj se u komunističkim zemljama ostvaruje nasilno, dok se u demokratskim zemljama do njega dolazi "proizvodnjom pristanka".[26] *Proizvodnja pristanka* obrazac je kolektivnog pamćenja koji se nameće, preciznije, koji se nameće kao prevladavajući obrazac mišljenja. Prema Noamu Chomskom proizvodnja pristanka – novo je umijeće demokracije. U razvijenim demokracijama narod se najbolje može nadzirati kontroliranjem misli. Misli su one koje mogu dovesti do djela i zato ih treba držati na uzici. Chomsky smatra da mediji imaju presudnu ulogu u sustavu indoktrinacije, zajedno s obrazovnim sustavom i sveučilištima. Sustav indoktrinacije jest taj koji nas uči kako se trebamo ponašati, što trebamo misliti i zastupati.[27] I "avangardisti – ljudi posebnog kova" i "odgovorni ljudi" mogu počiniti mnoge grijehe ali ne jedan – podleći dogmi o tome kako "običan čovjek najbolje zna što mu je u interesu".

Kako stvari stoje, "oficiri i vojnici" determinizma s "mekom silom" kao sredstvom zaduženi su za "proizvodnju pristanka". Ima li alternative ovomu? Kako se suprotstaviti? Ovdje poglavito vrijedi Sun Tzu Vuovo načelo o spoznaji neprijatelja, poglavito njegove doktrine. Kakva su načela te doktrine? Jesu li ona već opisana?[28]

10. Tko su žrtve propagande?

Nerijetko se *oglašavanje*, *promidžba* i *propaganda* poistovjećuju i o njima se govori kao i istoznačnicama. No, među njima postoji bitna razlika. Za oglašavanje može se ustvrditi kako je ono u iskonu, mnogih životinjskih vrsta, a ne samo čovjeka. Postoji, dakle, u prirodi da se nešto oglasi kao djelo, kao obavijest *selu i gradu* ali na ponos onoga tko je to ostvario. *Oglašavanje* ne mora biti i planska aktivnost, nego je ona više posljedična aktivnost nekog događaja, čina. *Promidžba* je za razliku od oglašavanja već jedna vrsta planske aktivnosti. Tu se javnosti nudi nešto kao vrijedno, što netko ima i htio bih to, na određen način, neprimjetno nametnuti, uvjeriti i druge kako je to dobro. Smisao je promidžbe

25 Postavka W. Lippmanna.

26 "Novinari, akademici, učitelji, stručnjaci za odnose s javnošću imaju institucijski zadatak stvarati vjerovanje djelotvornog osiguravanja upravljanja pristankom.", Noam Chomsky.

27 Dr. prof. Miroslav Tuđman, Prikazalište znanja, Hrvatska sveučilišna naklada d.o.o., Zagreb 2003., str. 172.

28 To je vrlo primjereno opisao novinar Smiljo Šagolj u analitičkom osvrtu "Važno je što televizija objavi, ali je značajnije što prešuti!" . Postavke iznijete u tom osvrtu daju se u preinačenom obliku. Usp. Motrišta, Glasilo Matice hrvatske u Mostaru, broj 26. ožujak 2003.

prodati svoje "čokoladne prednosti" na osebujan, diskretan način ili ih i drugima ne samo nuditi nego i nametnuti. *Propaganda* je izum dvadesetog, industrijskog stoljeća. Englezi su je razvili u vrijeme Prvog svjetskog rata otvarajući pri svojoj vladi prvo Ministarstvo informiranja kako bi izvršili planski pritisak, prije svega, na intelektualnu javnost u Americi kako bi ona ušla u rat.[29] Propagandom se planski proizvodi, usmjerava i nadzire javno mišljenje, poglavito intelektualnih elita. Zapravo, propaganda najplodnije tlo nalazi upravo tamo gdje je rođena – u intelektualnim krugovima. Intelektualci su, po općim istraživanjima, mnogo češće žrtve propagande nego običan čovjek, koji joj mnogo manje vjeruje, otporniji je. U svojoj knjizi *Javno mnijenje* (Walter Lippmann) tvrdi da se *"javno mišljenje može oblikovati na isti način kao i vojne postrojbe"*.

U vrijeme nastanka i sve do kraja dvadesetog stoljeća propaganda kao svjesna planska aktivnost vladanja javnim mišljenjem, nije imala pogrdan smisao i značenje. Negativni smisao propaganda dobiva kada se iz funkcije pridobivanja javnosti za obranu od ugroze preobrazila u nasilno sredstvo za proizvodnju ovisnosti pojedinca i kolektiviteta.

11. Svijet kao igrokaz determinizma

"Meka sila" u svom nastupanju ima dvojaki iskaz – obmanuti ili destruirati. Obmana se danas bar kad je u pitanju Hrvatska zove, Europska unija. Deterministi su upriličili igrokaz u kojima se Zapadna Europa prikazuje kao predstava dobra i raskoši. Uporno domaće političke elite uvjeravaju puk kako je *Euroatlantida* – obećana zemlja. Oni ne postavljaju jednostavno pitanje: kako će ta Europa izgledati recimo, 2020., 2030. ili 2053. godine? A još manje da daju odgovor na njega. Namjerno zaboravljaju da, ako ikada tamo Hrvatska i dođe, neće ni približno biti na istim startnim pozicijama. Ne samo što zaostaje gospodarski, nego zato što joj neće biti dopušteno da bude ni rezervni igrač.[30] Jednakopravnost ne postoji za malobrojne. Latinska izreka, *Quod licet Jovi, non licet bovi* vrijedi jednako kao i prije dvije tisuće godina. Jedino što se u Hrvatskoj od 3. siječnja 2000. brzo ostvaruje, naravno po "zapadnom modelu", jest zavođenje neoliberalne politike.

U igrokazu europskih determinista, oni istočnoeuropskim i južnoeuropskim zemljama poručuju: *ukoliko želite u našu Uniju, morate ispuniti uvjete, postati slični nama*! Sve su te zemlje u gotovo jednakoj dvojbi: *dobro, moramo se promijeniti, ispuniti ove ili one*

29 Upravo su Englezi prvo pridobili propagandom elite Amerike za ulazak u Prvi rat, a "proizveli su naknadni pristanak masa" uz pomoć propagande.

30 O zemljama bivše Jugoslavije govori i kao "zakašnjelim" ili "nedovršenim državama". Sve se češće te "zakašnjele države" nazivaju "banana zemljama" poput onih na afričkom ili latinoameričkom kontinentu.

standarde, a onda kada to postignemo vi ćete nas primiti. To je besmisao jer onog trenutka kada postanemo isti ne moramo ni ulaziti u tu zajednici jer nema potrebe. Istovjetnost je i unutra i vani, pa je ipak bolje biti vani zbog veće slobode djelovanja. Kakva kvadratura kruga! Sav ovaj igrokaz europskih determinista s početka 21. stoljeća osmislio je njihov prethodnik J. J. Rousseau i to prije dva stoljeća kada je počeo njihov "dugi marš" europskim ozemljem.

Izgleda nevjerojatnim, ali istinitim, ono što je Rousseau u svom "Društvenom dogovoru" temeljio na mitu, mi danas to proživljavamo kao stvarnost. Europski zakoni, su samo dobri zakoni, uviđamo njihove prednosti, prihvaćamo ih bez zadrške i najmanje sumnje, što je najznačajnije i kultiviramo se. Kako običan čovjek za razliku od intelektualne elite mnogo manje vjeruje propagandi, a i otporniji je, političku elitu južnoeuropskih zemlja zahvaća panika: hoće li to sve proći kod običnog čovjeka? Onog čovjeka, kad je riječ o Hrvatima, koji je ukorijenjen u svojoj zemlji, a svoje katoličke vjere se još nije odrekao, kao što to učiniše europejski deterministi. Zbog toga je referendum nešto od čega političke elite bježe, jer ankete pokazuju kako "nova mitologija" ne prolazi kod običnog čovjeka.

Što ne znaju ili zaboravljaju političke elite južnoeuropskih zemlja kad se o zapadnoj (europskoj) civilizaciji radi? Takozvana "novovjeka zapadna civilizacija", od 1789. godine gradila se na uništavanju kršćanskog identiteta, stvarajući prividno (virtualno) stanje koje propagandnom ostatku Europe (pa i svijeta) prikazuje kao ovozemaljski raj. Ono čega se oni boje, jest kršćanska, u slučaju Hrvatske, katolička utemeljenost društvene zbilje, koju oni s potrošačkim božanstvima (kao ona priča o bakici i King Crossu) nastoje dokinuti ili bar preoblikovati. Kako to ne mogu postići, ako prije toga ne ponište crkvene dogme poglavito *Objavu* ili *Misterij posljednje večere (euharistiju*) zato će upravo one postati alfa i omega svih protucrkvenih djelatnosti vanjskih upravljajućih i domaćih plaćenih vojnika determinizma.

Ovladati dušom "malog čovjeka" to je nerješiv problem za deterministe. Ako pristaše pridruživanja uspiju mobilizirati te skupine ljudi – europske integracije će "demokratski" lakše prolaziti na "referendumu", a ne samo u parlamentima, gdje su ipak "elite" dominante. Kako stvari stoje "mali čovjek" je mnogo čvršći nego što su to deterministi očekivali.

Sa stajališta informacijske djelatnosti mediji su figure pamćenja. Mediji kao figure pamćenja imaju zadaću uspostave i održavanja vladajuće doktrine pojedine društvene zajednice. Kada se demokracija svede na banaliziranje slobode, ona postaje umijeće proizvodnje pristanka. Glavni mehanizmi proizvodnje pristanka su propaganda i industrija za odnose s javnošću.[31]

31 Prof. dr. Miroslav Tuđman, isto, str. 172.

Dakle, u ovo vrijeme, kad se svijet "umrežio", "ožičio", snagom medija najprofitabilnije se proizvodi pristanak. Vladanje narodom preko kontrole misli nije novina ovovjekih determinista, ona je samo operacionalizirana u vremenima s kraja 20. stoljeća jer je to omogućila informacijska tehnologija. Još je škotski filozof David Hume zaključio da svaka vlast mora počivati na "kontroli misli". S tim u svezi definirao je glasoviti "paradoks vlasti". Hume podsjeća da je nevjerojatna lakoća kojom se većina predaje na upravljanje manjini, i to u svakoj povijesnoj, do sada poznatoj, političkoj i društvenoj konstrukciji. Upravo zahvaljujući tom "paradoksu vlasti", manjina je imala moć nad većinom. Hume je ustvrdio da "podčinjavanje je implicitno" i da je tome uzrok što manjina "ima monopol nad mišljenjem".

Hrvatska je i ovdje paradigma. Ne samo da su u vrijeme socijalističke Jugoslavije Srbi kao manjina vladali Hrvatskom (partija, vojska, policija, financije, tajne službe i sl.) a najjači adut za proizvodnju pristanka je hipoteka zločina (ustaše i Jasenovac). Gotovo ništa se nije promijenilo ni sada, kada je Hrvatska samostalna država, poglavito ne, nakon 3. siječnja 2000. pa ni nakon 23. studenog 2003. Srpska manjina i dalje vlada. Ona odlučuje tko će biti predsjednik hrvatske Vlade, ona proglašava kad je i kako "ugrožena". Tu je uvijek kao potpora i "međunarodni čimbenici", poglavito OESS-a. Osim Jasenovca, pojavljuje se nova hipoteka zločina, odnosno novo "oružje" za proizvodnju pristanka – *Oluja*. Agresija na Hrvatsku!? To ne postoji, jer da je to bilo, pa valjda bi se tome sudilo u Haagu. Kako se u Haagu ne sudi za agresiju, a sudi za zločine, ili kako to redatelj Vinko Brešan reče, "spirali zločina", pravdajući svoj antihrvatski film *Svjedoci*. Poruka tog filma je vrlo jasna: možda su Srbi nešto i započeli, ali to nije agresija, jer se njoj i ne sudi, pa Srbi ne mogu biti ni krivi. Početak je početak. Može biti ovakav ili onakav. Taj nedefinirani početak, nastavit će "endemski nacionalizam" ili u prijevodu, "genetski ratni zločinci Hrvati" i oni uvijek završavaju tu "spiralu zločina". Dakle, nije bitan početak, nego je uvijek bitan kraj. Tko njega prisvoji ili opiše, taj piše i povijest. Hrvati možda imaju "pravo" na početku, ali ne i na kraju, oni uvijek završavaju "spiralu zločina". I sami naslov filma – *Svjedoci* – nije slučajan. *Bit ćete mi svjedoci*, riječi su blaženog Alojzija Stepinca. Njemu blaženiku "spiralu zločina" nastojali su pripisati i jugoslavenski, i domaći, ali i međunarodni deterministi. Uzaludan im bijaše trud. Njihova neuspješna nastojanja Brešan mlađi "ispravlja" porukom – *jeste svjedoci ste mu, ali samo u spirali zločina*.

Obrascu kojem je funkcija proizvodnja pristanka, repliciranje pamćenja postaje zadaća: poruka na izvoru mora se prenijeti i (bez vrjednovanja) prihvatiti na odredištu. Sve tehnike propagande i industrije odnosa s javnošću usmjerene su na to da ne bude zapreka u prijmu odaslane poruke. Zato poruka mora biti

prihvaćena kao instrukcija, ne smije biti izložena vrjednovanju i konačno treba biti primljena kao vlastito mišljenje primatelja.[32] Od početka revolucija, počevši od one engleske u 17. stoljeću, preko francuske u 18., buržoaske u 19., oktobarske u 20.i liberalističke u 21. temelj vladanja u njima je "proizvodnja pristanka" kao i stvaranje "nužnih iluzija". Nakon engleske revolucije svijet je obogaćen za sintagmu: "ne može biti prave vlasti bez odgovarajućih misterija". Upravo pomoću tih "misterija" sve do dana današnjeg stvaraju se "odgovorni" pojedinci, posve u duhu Lockeova aksioma, po kojem "obični ljudi moraju biti isključeni iz javnih poslova". Iako ima suprotstavljanja tom stavu, on je i danas prihvatljiva teorija po kojem su za "implicitnu podčinjenost" zaduženi intelektualni menadžeri koji i oblikuju konsenzus elita (Henry Kissinger). U ovoj svojevrsnoj političkoj teologiji neoliberalizma zdušno se zastupa ideja da elite ili "odgovorni ljudi" moraju proizvoditi "pristanak" naroda i "nužne iluzije masa" kako bi "zbunjeno stado" štitili od demokratskog dogmatizma. Deterministički pojmovnik unatoč promjenama izričaja ne mijenja svoju bit poruke. Kakva je razlika između lenjinskog načela "avangarde partije" koja je usrećiteljski vodila "neprosvijećeni narod" do eshatološkog cilja "istinske demokracije" ili "odgovornih ljudi" koji "obične ljude isključene iz javnih poslova" štite od dogmatizma.

Kao što je vidljivo govor determinista uvijek je isti bez obzira na epohu. Komunistička načela i govor današnjih "globalnih javnih intelektualaca" su apsolutno istovjetni. "Moderna povijest neizbježno kreće prema uspostavi lažnih socijalističkih i kapitalističkih menadžerskih birokracija! predviđanja su anarhista Mihajila Bakunjina, koja su se pokazala povijesno točnim. Tehnika "proizvodnje pristanka" i "nužnih iluzija" naroda najsavršenije se ostvaruje upravo u "razvijenoj demokraciji" u zemljama Zapada. Svijetom vlada deterministička elita (okupljena u Trilateralnoj komisiji, Grupi Bildeberger, Atlantskom Institutu, Komitetu 300 i sl.) – što su samo drugi nazivi za saveze neoliberalnih elita Amerike, Europe i Japana. Zapadni svijet "razvijene demokracije" šezdesetih godina 20. stoljeća suočio se razvojem tzv. "neumjerene demokracije". U toj i takvoj "prekomjernoj" demokraciji, narod(i) nisu mogli više biti pod čvrstim nadzorom. Zbog toga je, nakon onih brojnih nemira – od studenskih 1968. do radničkih i poljodjelskih, determinizirana elita smislila program "umjerene demokracije". Smisao mu je u tome da nekoliko korporacija kontrolira ukupni sustav informiranja i tako pučanstvu nametne "oktroirano informiranje", kako bi ga se zaštitilo od demokratskog dogmatizma. Zato danas, na početku 21. stoljeća sustav informiranja u svijetu, kao i ukupno bogatstvo, posjeduju velike korporacije. Dakle, "umjerena demokracija" omogućila je da nekadašnja moć

32 Prof. dr. Miroslav Tuđman, isto, str. 173.

države prijeđe u ruke privatnih internacionalnih korporacija. Kako razriješiti taj novi paradoks vlasti gdje se većina prepušta ne manjini političke elite u nekoj zemlji, nego internacionaliziranoj manjini "bez države" na upravljanje? Kad je trebalo rušiti suverene i vlast u etabliranim parlamentarnim državama ili u onima koji su nastojali doseći "neumjerenu demokraciju", teolozi determinizma (od Bakunjina preko Russella do Chomskog) nudili su jednu vrstu anarhizma, kao krajnjeg ideala u suprotstavljanju moći manjine. Ali sada kad je uspostavljena "umjerene demokracija" takav recept za osporavanje moći internacionalizirane manjine više se ne preporučuje.

Narodom se najlakše vlada kontroliranjem mišljenja. Najjednostavniji obrazac kontrole je usmjeravanje plebsa što se postiže uz pomoć medija. Zato privatne korporacije i multinacionalne kompanije preko svojih elita u rukama drže medije, ali i mnoga sveučilišta i škole. Sva je ta mreža obrazovno-informativnih institucija, u krajnjem slučaju, postavljena tako da se u pitanje ne dovode temelji na kojima korporacije (kompanije) postoje. Ako netko iz mrežnog sustava iskoči iz "tračnica", brzo ga se isključuje iz igre. Deterministi nadzor provode maksimalno, iznimaka nema i ne smije biti. Nauk koji "meka sila" (masovni mediji) primjenjuju uvijek je u funkciji odvraćanja pozornosti puka s istinskih (bitnih) tema, o kojima ovisi život, i sam opstanak društva i države, na one sporedne (potrošnju i zabavu). I ovdje se univerzalizam izreke starih Latina, *kruha i igara*, potvrđuje u svojoj punini.

U biti privatne korporacije i multinacionalne kompanije su – tiranije. Iskaz tiranije nije samo prema vanjskom okružju, onom koji se nadzire, nego je on i prema unutra, prema neposrednim izvršiteljima (bojovnicima "meke sile"). Zašto je to tako? Prvo, zbog toga što su novine i televizije u vlasništvu determinizirane elite koji točno doziraju što može doći do običnog čovjeka, odnosno javnosti. S druge strane, glavnina osoblja onog koje radi u medijima prošli su kroz sveučilišta i takve oblike socijalizacije (posebno školovanje) kojima je nametnuto kao nešto prirodno dokle mogu ići ukoliko ne žele "iskočiti iz tračnica".[33]

Mnogi medijski djelatnici tvrde i uvjeravaju da im nitko ne može odrediti što će i kako pisati. To je samo djelomično istina, jer oni – zahvaljujući autocenzuri (istreniranosti kao onog psa iz "Životinjske farme"), točno znaju što mogu pisati i dokle mogu ići. Razlog je prozaičan, grješka se plaća – gubitkom radnog mjesta. Sve je stavljeno pod nadzor i sve je iza "korporacijskih zidina" i sve se, pod izlikom čuvanja poslovne tajne, stavlja u svojevrsnu "tehnokratsku izolaciju". "Neprosvijećeni puk" se drži podalje, na odstojanju. Ljudi moraju biti samo poslušni proizvođači i raditi

33 Ovo stanje duha vojnika detreminizma tako je slikovito naznačeno u tvrdnji: "Cirkuski psi skaču kada krotitelj pukne bičem. Uistinu istrenirani psi skaču kada biča nema" George Orwell – "Životinjska farma".

što im se na poslu kaže, a u ostatku života provoditi vrijeme kao pasivni "gutači reklama" i odlaziti u "nove katedrale potrošnje". Politika je samo za "odgovorne", one koji su odrekli i domoljublja i vjere.

Njihovo i domoljublje i vjera sublimirani su u novcu i moći. Narod, država i vrjednote su "ograničenja" da se postigne apsolutna noć, i zato ih nastoje promijeniti ili uništiti. Izvan korporacije ne postoji ništa, sve je – crna rupa. Korporacije uz pomoć "meke sile" čiji su vlasnici, proizvode ne samo informaciju kao robu nego, i samu "čitalačku odnosno gledateljsku publiku", oni oblikuju javno mnijenje (svijest) prema poželjnom, unaprijed određenom obrascu. To je naizgled, apsurdno i u sporu sa zdravim razumom, ali je tako. Korporacije svoje proizvode moraju prodati tržištu, što je ono veće to bolje. U pravilu, ne zarađuje se prodajom tiska, nego upravo proizvodnjom "čitalačke publike" kojoj oglašavaju robu drugih korporacija. Na taj način, vlasnici medija, u biti, prodaju čitateljsku publiku drugima kao prostor oglašavanja. Što više čitateljske publike (više "ovisnika") određenog tiska ili gledatelja neke televizije, toliko oglašivači u medijima više plate za reklame, a korporacijski vlasnici medija samim tim više profitiraju. Taj obrazac je: *mediji + reklame u njima = povećanje broja čitatelja → veća prodaja → veća dobit*.

Shvativši bit navedenog obrasca nastala je nova industrija – industrija odnosa s javnošću, zapravo, veliki nepresušni izvor dobiti. Propaganda, iznjedrena u vrijeme Prvog svjetskog rata, ostvarivši prvu "proizvodnju pristanka", ulazak SAD u rat, u kojemu su srušeni (nestali) suvereni središnje i istočne Europe, nastavila je svoj pohod pustošenja, kako reče Clausewitz "drugim sredstvima". Već se tada, početkom dvadesetog stoljeća dalo naslutiti da je na pomolu nova sila. Edward Bernays, guru propagande cinično će napisati da je moguće "ljudske umove ustrojavati na način kako vojska ustrojava svoje postrojbe". Novo neotkriveno "stado" duhanske industrije tridesetih godina 20. stoljeća postat će žene. Metode za to su već udžbeničke. Žene do tada praktički nisu pušile. Krenuo je s ženskim modelima najvećih filmskih diva s cigaretama u ustima na velikim panoima, u filmovima, kroz tisak. Rezultat tog nastupa, više je nego očigledan, postrojena je nova armada žena ljubitelja cigareta. Poistovjećivanje s onim divama s filmskog platna učinila ih je ovisnicima življenja u dimu sagorjelog duhana s ispisom – Chesterfield. Stvarajući odnos s javnošću (propagandu) kao industriju "ustrojavanja ljudskog mišljenja" i ponašanja, stvorio se i presedan da se ne smije dovoditi u pitanje sud onoga koji poruku odašilje, kako bi ona bila memorirana bez prevrjednovanja. Vrijednosti tako postaju kolateralna žrtva nastupa "meke sile".

Upravo iz takvog pristupa propagandi, iznjedren je i novi odnos glede "razvijene demokracije" koja će iskustvima stečenim

u uvjetima "ustrojavanja ljudskih umova kao vojnih postrojbi" biti izložena nesmiljenom udaru "proizvodnje pristanka". Politika, od tog doba postaje bojno polje (ratovanje), uz primjenu mehanizama propagande koji do savršenstva mogu kontrolirati ljudsku misao. Kapitalizam nije u "hladnom ratu" pobijedio samo zbog blagostanja ili uspješnijeg gospodarstva, nego zato što je za razliku od socijalizma, postao upravo superiorniji i po tome što je politiku temeljio na propagandi "proizvodnje pristanka", a ne na gruboj prinudi, kao što je to činio komunizam.

12. Prevladavajuća struja

Nisu svi mediji "meka sila", tj. sredstvo pomoću kojeg se ratuje na bojnom polju. U tu kategoriju sigurno ne spadaju časopisi i glasila, primjerice obrazovnog karaktera. Glavnina medija to jesu i oni se dijele na takozvane "elitne medije" koji u pravilu, imaju dosta novca (njihova čitateljska i gledateljska publika su "povlaštena klasa"), i na medije za najširu publiku. Oni se međusobno dopunjuju, što više, na sličan način su i strukturirani. Unutar toga izdvajaju se *mainstream mediji* koji su nadasve "zaduženi" za masovnu publiku i svojevrsna su industrija zabave (serijali, sapunice, reality showu ...), zaduženi za stvaranje nestvarne (nepostojeće) stvarnosti.

Mediji poput *New York Timesa, Washington Posta, The Gardiana, Le Mondea, zatim CBS-a, CNN-a, BBC-a* ... postali su svojevrstan obrazac, okvir unutar kojeg se djeluje na stvaranje poželjne, projektirane stvarnosti. Oni i "elitne agencije" određuju na sofisticiran način ne samo što su događaji dana nego i najavljuju koja su to zanimljiva zbivanja čak i sutra. To se postiže, primjerice, priopćavanjem što drugi mediji sutra donose kao izvješća, teme, komentare ... Praktički tako se određuju i stvaraju i vijesti i događaji. Onaj tko je izvan toga, smatra se profesionalno nedoraslim, neaktualnim. Biti uvijek u trendu to je načelo. Da ne bi "zaostali" lokalni mediji koji imaju svoje posebnosti i nekakav svoj lokalni identitet počinju slijediti ono o čemu najveći izvješćuju. Njihovo oponašanje onih velikih globalnih, vodi ih u bezličnost, i gubljenje "lokalnog duha" jer ostaju blijeda preslika originala. Cilj je postignut, jer i oni globalni i oni lokalni mediji istodobno odvraćaju pozornost ljudi s glavnih zbivanja o kojima mogu i razmišljati i razgovarati samo "odgovorni", iz "elite". Krajnji smisao tog odvraćanja pozornosti je da "odgovorni" – upravljaju, a publika neka radi. Kako su mediji poglavito oni veliki, profitabilne korporacije ali i privatno vlasništvo, u vlasništvu puno većih, i ovdje je zastupljen odnos koji vlada na morskim prostranstvima da veća riba guta manju ribu. Po prirodi stvari, privatno vlasništvo je po strukturi hijerarhijsko, naprosto kontrolirano s vrha (odozgo). Takvi mediji veoma blisko surađuju sa sveučilištima, pa sveučilišta uo-

pće nisu neovisne ustanove.[34] I mediji i sveučilišta, jer se nalaze u istoj mreži, bivaju "socijalizirana" na način koji odgovara "elitama". Opstaju samo ona koja, u krajnjem, dokazuju da slijede zadanu liniju. U procesu "socijalizacije" do krajnjih granica "utiskuje" se u pojedince samocenzura, tako da kad ih se pusti na "bojno polje" oni teško iskaču iz bojnog reda i čvrsto ostaju u formaciji nalik klinu. Oni ništa ne propituju, ne dovode u dvojbu, nego samo jurišaju. Upravo u tome i jest smisao "socijalizacije": o svemu možete raspravljati, ali "i kad biča nema", o temeljima se šuti. Pomoćno sredstvo (snage) u operacijama "meke sile" su navedeni *mainstream mediji*, koji imaju zadaću odvraćanja pozornosti, ili vojnim rječnikom rečeno, njihova je uloga zamaskirati glavni smjer udara, paralizirati obranu.

Odvraćanje pozornosti, uz "odobrene istine" i "dogovorene granice kritike" živi veliki dio medija u Hrvatskoj. Može se s velikom sigurnošću ustvrditi – i u ostalom dijelu "Zapadnog Balkana". U hrvatskim *mainstream medijima* "zamagljivanje" i "prešućivanje" uzelo je takvog maha da je sve postalo normalno, čak i ono što je mimo i ustava i razuma. Tajno svjedočiti protiv svog naroda i optužiti ga za agresiju, izrugivati sve institucije države, dijeliti dokumente s oznakom "državna tajna" stranim obavještajnim službama, potpisivati sporazume s drugim državama gdje se odriče suverenitet nad ozemljem i akvatorijem, mijenjati blagdane tako da se više ne zna što se uopće slavi, nije čin izdaje, nego način da se "sazna istina". Tako se u Hrvatskoj za kratko vrijeme (četiri godine) od svih industrija (i otvaranja novih radnih mjesta) razvila samo ona oličena u "armadi" raznih glasnogovornika, nevladinih udruga, agencija za istraživanje javnog mnijenja, čiji je krajnji cilj – "proizvođenje pristanka" naroda. Nema dana da na nekakvoj konferenciji za novinare brojni glasnici (domaći i strani) ne priopćavaju "odobrene istine" i *urbi et orbi* brojne "dokaze" zbunjenom puku kao "Hrvatska neće u Europsku uniju dok ne izruči Haagu generala Antu Gotovinu, dok se svi Srbi ne vrate i dok ne provede reformu pravosuđa". Nema niti jednog pa i desetorazrednog birokrata iz tzv. međunarodne zajednice koji to ne ponavlja, a često drugo ništa i ne kaže. Ako slučajno izostanu, onda mediji (i ako to nije dnevni događaj) u Hrvatskoj opetuju kao su to "predstavnici međunarodne zajednice" rekli jer bez ispunjenja ta tri uvjeta nema ulaska u Europsku uniju.[35] Ako, ne daj Bože, to papagajsko ponavljanje jednog dana izostane, Hrvati mogu biti posve sigurni da je nad njima postignut dovoljan stupanj "proizvedenog pristanka". Ali ni nakon toga, neće slijediti

34 Noam Chomsky, Mediji, propaganda i sistem, Zagreb: Marko Strpić 2002.

35 Ponavljanje istih tvrdnji, stavova ili rečenica je zalog uspjeha u proizvodnji pristanka. To su uočili i propagandisti 20. stoljeća. "Nije nemoguće uz dovoljno ponavljanja i psihološkog uvjeravanja dokazati da je kvadrat zapravo krug. To su samo riječi, a riječi se ne mogu oblikovati sve dok ne sakriju pravo značenje

bezbolan ulazak, nego naprotiv novi zahtjev, kao novi operator nove "proizvodnje pristanka". Igra mora teći dalje – rekli bi deterministi. Redovita izvješća iz te "glasnogovorničke" industrije pune udarne elektronske emisije i glavne stranice tiskovina. I prolaze tako dani na prvi pogled isti, ne primjećujući da je industrija za "proizvodnju pristanka" slomila još jedan stupanj nacionalne svijesti u Hrvata.

Tipičan obrazac "proizvodnje pristanka" u Hrvatskoj su sintagme: *potpuna suradnja s Haaškim sudom + povratak Srba + pravna država*.

13. Proizvodnja pristanka

Nadzor nametnut i temeljen na sili ipak ima svoja ograničenja. To je osnovno polazište u *industriji odnosa s javnošću*. Ljudi se mnogo lakše i tankoćutnije – zapravo "demokratskije nadziru" ukoliko se izbace (smjeste) na margine događaja, postajući samo puki promatrači, ali ne i sudionici zbivanja. Neprekidno skretanje pozornosti s glavnih na sporedna zbivanja (događaje), zatim svođenje puka samo na promatrače, omogućuje gotovo potpuni nadzor "odabranih" nad masama i to pristankom samog tog puka. Prihvaćanje predodžbi o svijetu kakve im nudi mainstream mediji, odvija se bez uporabe gole sile, nego proizvođenjem pristanaka puka na promatračku ulogu (pasivizaciju) umjesto sudioništva (aktivnosti). To je još jedan razlog zašto mediji u suvremenom poimanju ratovanja nose atribut "meka sila".

Danas se nadzor u tzv. demokratskim sustavima obavlja sasvim drukčije, svjesnim manipuliranjem većinom, umjesto istinskog informiranja koje bi omogućilo sudioništvo u odlučivanju. Zato su i rezultati bolji od onih koji se isključivo temelje na sili. Naprosto, demokratske zemlje kroz obrazovni sustav i trajne znanstvene institute uspostavljaju sustav dopustivog mišljenja koje se ograničava unutar demokracije kao "državne religije". Ta svojevrsna "državna religija" uspostavlja se žučnim raspravama "jastrebova" i "golubova". Rasprave, služe za stvaranje privida sukoba, a ne da budu poprište stvarne borbe mišljenja. U taj "sukob" obvezatno se uključuju mediji a njihova zadaća nije čuvanje ili obrana sudionika na "poprištu", nego je njihova uloga stvoriti takvo okružje (atmosferu) da nitko ne posumnja u temelje na kojima je ostvarena zapadna demokracija vlasništva i "državna demokratska religija". Tako je, na primjer, u Americi (2002.-2003.) bjesnio "demokratski sukob" između "golubova" i "jastrebova" a

---

neke zamisli". Ovu je zamisao prihvaćao Hitlerov propagandist Gebels, ali ona nije njegova originalna izmišljotina nego je ona izmišljotina demokracije Zapada, on ju je samo dosljedno primjenjivao. Nužno je podsjetiti se da je Hitler, kao običan vojnik, naprosto bio opčinjen ratnom propagandom engleskog tek uspostavljenog Ministarstva informiranja 1914.

rasprava se isključivo vodila o tome – napasti Irak ili ne. Nitko, međutim, od "javnih intelektualaca" u toj "državnoj demokratskoj religiji" nije posumnjao u opravdanost da se jedna suverena država uopće može napasti. Takvo pravo moćne sile naprosto se podrazumijevalo. Nakon obaranja "nedemokratskog režima" i rušenja "diktatora" saga se nastavlja. I sve je isto, već viđeno, i opet ni "golubovi" ni jastrebovi", ne smatraju upitnim – opravdanost napada na Irak, na temelju neistinitih informacija i bez rezolucije Vijeća sigurnost, nego dvoje o tome koliko je potrebno američkih vojnika da se kaos na ulicama iračkih gradova svede na prihvatljivi prag snošljivosti, kako bi se početkom 2005. održali izbori i tako odglumila demokracija. Ovakve i slične "pristanke" proizvodi upravo "industrija odnosa s javnošću" kroz prevladavajući trend u tiskovnim i elektronskim medijima koji su dio sustava moćnog korporacijskog vladanja svijetom. U "umjerenim demokracijama" propagandom se postiže ono što totalitarizam uspijeva postići nasiljem.

U demokraciji u kojoj se *"dragovoljno pristaje na ispiranje mozga uz privid slobode"*[36] obrazac glasi: prividni sukob "tvrdih" i "mekih" + mediji = skrivanje uzroka → održanje "umjerene demokracije".

Ovisnost medija o moći najbolje je vidljiva iz afere Watergate. Često je ta afera u novinarskoj praksi navođena kao primjer moći i slobode tiska[37] koji određuju tijekove demokracije na Zapadu. Međutim, "moć" je novinara u aferi Watergate bila moguća samo zbog toga što su to dopustili "moćni". Naime, namjerno se zaboravlja činjenica kako je predsjednik Richard Nixon poslao "bandu malih kriminalaca da provale u sjedište moćne Demokratske stranke". A Demokratska stranka predstavlja najmanje polovinu moćnog poslovnog svijeta i sustava. I tu je grješka predsjednika Nixona, jer moćni imaju moć i braniti se. Informacija o Watergateu dana je novinarima od moćnog u moćnoj Americi. Da je upad bio u neku "minornu stranku", a ne u moćnu Demokratsku, stvar bi se, kao i bezbroj puta do tada, prešutjela. Otuda Chomsky i tvrdi da su upravo u aferi Watergate mediji pokazali koliko su ovisni o moćnima, a ne slobodni od njih. Popratna svrha afere Watergate bila je stavljanje na marginu jedne druge ništa manje zanimljive afere o tome da su tajne policije vršile teror, zatim ubojstva i prepade na prvake socijalističkih radničkih partija, prisluškujući ih, ucjenjujući i uznemiravajući. Kao to nisu bile moćne stranke i organizacije, sve je ostalo u sjeni.[38]

36 Postavka, Noam Chomsky.

37 "Danas se govori o prenaglašenoj slobodi medija, a upravo ta sloboda medija govori o neslobodi onih koji pišu u tim istim medijima. Postoji jaka veza između medija i materijalnih interesa" , Kardinal Josip Bozanić, 12. veljače, 2004. za posjeta VII. gimnaziji u Zagrebu.

38 Noam Chomsky na ovu pojavu duhovito je rekao: "Naprosto, moćni ljudi upravljaju i imaju moćne medije i ništa više".

Takve "odobrene istine" i "dogovoreni prostori slobode" vidljivi su svakodnevno u hrvatskim pisanim i elektronskim medijima pod kontrolom moćnih međunarodnih čimbenika i predstavnika. Trik je jednostavan: uvijek se nađe i uvrsti, po mogućnosti u manje gledanom terminu, neka emisija u televizijskoj shemi, ili na zabačenim stranicama tiskovina, gdje se "odobri" novinarska sloboda kritika i napada na domaće zaštićene političare i javne djelatnike ili međunarodnu zajednicu i njezine predstavnike. Ali, doći do pozadine rasprodaje hrvatskih telekomunikacija, INA-e, hotela, otoka i otočića, banaka, ugovora s MMF-om ili svjetskom bankom, kredita za izgradnju prometnica, "zabranjeno je voće", ili u najboljem slučaju "tabu tema". Donošenje odluka je u rukama "elite" (ovdje one međunarodne). To se zove demokracija. Mediji su tu, isti kao u zapadnom svijetu, u funkciji "proizvodnje pristanaka stada". Pa zašto se onda uopće truditi za "ulazak u euroatlantske integracije" kako to danonoćno s televizijskih zaslona i novinskih naslovnica propovijedaju politički i ini djelatnici u službi determinizma? Hrvatski mediji su, iako mali čvorić, već od 2000. dio informativne mreže svjetske moći

14. Informacijski rat

Rat kao neprevladana pojava početkom devedesetih godina 20. stoljeća doživio je promjenu u odnosu na klasično ratovanje jer su se snage čvrsto uvezale u komunikacijsko-informacijske strukture sposobne za djelovanje u četveroprotežnom prostoru (kopno, voda, zrak, vrijeme).[39] Iz svijeta simetričnosti ušlo se u svijet asimetričnosti. Na poprištu bojnog polja pojavila se i nova vrsta ratnika – *virtualni ratnik* čije je sredstvo ratovanja računalo i modem. Teoretičari ratovanja, prije svega oni na Zapadu, bili su uvjereni da je konačno došlo vrijeme da se taj novi oblik rata – informacijski rat – sa stajališta važećih odrednica međunarodnog ratnog prava, može smatrati ratom nevojnim sredstvima.

Međutim, brzo su uvidjeli svoju zabludu. Spiralu rata nemoguće je nadzirati pa i onda kada se raspolaže moćnim zapovjedno-obavijesnim sustavima. Neizvjesnost i nejasnoća koje na bojnom polju može stvoriti protivnik nisu nestali. Odluka protivnika, bez obzira kakva bila, ostala je izvan nadzora. Zato tvrdnja: *"Po mom vojnom mišljenju korištenje informatičkog rata protiv Rusije ili njihovih oružanih snaga kategorički neće biti smatrano kao nevojna faza sukoba, bilo da se radi o kauzalnostima ili ne uključujući moguće katastrofalne konsekvence nastale korištenjem informatičkog oružja od strane neprijatelja, bilo na ekonomsko ili državničko područje, kontrolni sustav, ili na borbene potencijale naoružanih snaga, Rusija se pridržava prava da upotrijebi nuklearno*

39 Usp. Davor Domazet-Lošo, Hrvatska i veliko ratište, Udruga Sv. Jurja, Zagreb 2002.

oružje najprije protiv sredstava i snaga informatičkog rata, i onda protiv samog napadača (agresora)."[40] Te riječi najjasnije ukazuju gdje spirala informacijskog rata može završiti.

Hladni rat ili ispravnije rečeno sukob različitosti društvenih sustava Zapada i Istoka uvjetovali su i različite pristupe informacijskoj tehnologiji. Dok je Zapad jako rano ušao u računalno doba, na Istoku široko razgranata integracija računalne tehnologije bila je kočena dvojako: "željeznim" držanjem informacija i tehnologijskog sustava (potpuni nadzor umnoživača, osobnih računala, patenta itd.) i protivljenje za ozbiljno proučavanje informacijskog sustava.[41]. Nakon pada "željezne zavjese", stvari su se promijenile. "Glad" za informacijskom tehnologijom na Istoku ublažavana je razgranatom piratskom nabavom softwarea i hardwarea. Kao rezultat toga računala su brzo prodefilirala kroz zemlje Istoka, osobito Rusije tako da se pojavila bojazan na zapadu da Rusija ne samo što može ubrzo uhvati, nego možda čak prestići njihovu tehnologiju u nekim područjima. Koliko je ta bojazan bila opravdana pokazat će vrijeme. Sličan proces ubrzane informatizacije odvija se i u Kini, što navodi na zaključak da mogući informacijski ratovi u budućnosti neće biti ratovi samo dva protivnika. U računalnom dobu, zaista ostaje malo mjesta za uživanje.

Kako pristupiti razumijevanju informacijskog rata? U situaciji kad ne postoji opće prihvaćen stav o informacijskom ratu, nije razvidno definirana njegova doktrina, ne zna se što je napad a što obrana u takvom ratu. Ako se u obzir uzme još uvijek tehnološka asimetrija (neravnoteža) između Zapad i Istoka, korištenje nuklearnog zastrašivanja, pa i uporaba nuklearnog oružja posve je realna. Dok Rusija i Kina ne dostignu Zapad da mogu ući u ravnopravnu bitku s onima koji koriste informacijske operacije protiv njih, kao demonstraciju sile. Takva opcija je realna opasnost za sve, za cijeli svijet.

Veliki koji raspolažu informatičkim oružjem moraju sjesti za zajednički stol i otvoriti diskusiju o specifičnim aspektima informatičkog rata. Ako se to ne učini, otvara se još jedna utrka u naoružanju, u ovom slučaju – kako napasti informatički sustav kroz elektromagnetski spektar, preko treće generacije nuklearnog oružja ili uništiti software preko sofisticiranog kompjuterskog virusa. Istodobno, suradnja je nužna zbog još jednog važnijeg razloga: da se ta neprocjenjiva tehnologija drži što dalje od ruku terorista i kriminalaca.

Kako nema službeno prihvaćene definicije informatičkog rata, iznijet ćemo nekoliko neslužbenih. Zanimljive su dvije informacije koje dolaze iz ruskih izvora od ruskih službenika sa

40 "Rusko mišljenje o informacijskom ratu", Airpower Journal, specijalno izdanje, mr. Tim Thomas, srpanj, 1996.

41 Primjerice, kibernetika je službeno propisana za vrijeme Nikite Hruščova dakle, pedesetih godina 20. stoljeća.

Akademije za osoblje. Jedna od njih opisuje informacijski rat kao informacijsku konfrontaciju.[42], dakle, ostaje u području sukoba a ne njegovog ekstrema – rata. Zbog toga se definira na tehničkoj i psihologijskoj razini pa je: *Informacijski rat način rješavanja sukoba između suprotstavljenih strana. Prednost jednih je zadobiti i zadržati informacije, a da druga strana za njih ne zna. Ovo se postiže upotrebom specifičnog informacijsko-psihološkog i informacijsko-tehničkog utjecaja na političku odluku, na populaciju i na zapovjedno-obavijesne sustave uz pomoć dodatnih sredstava, kao što su elektronička i nuklearna*. Kad je riječ o operativnoj verziji strategijske razine opis informacijskog rata glasi: *Informacijski rat sastavljen je od posebno planiranih i usklađenih, povezanih akcija snaga i efektivnom inteligencijom, ranim upozorenjem, zapovijedima i nadzorom, komunikacijama, lukavštinom i elektronskim djelovanjem, čija je svrha osiguravanje uspjeha.*

U drugoj analizi nema bitnih razlika osim što se ne govori o informacijskom sukobu nego o informacijskom ratu;[43] Međutim, oba pristupa su važna za pravilno razumijevanje informacijskog rata. U širem smislu, informacijski rat je jedna inačica "hladnog rata", bolje rečeno "vrućeg mira" – protumjere između protivničkih strana, koje se provode većim dijelom za vrijeme mira a nisu težišno usmjere prema oružanim snagama, koliko prema civilnoj populaciji i ljudima u javnosti, odnosno administrativnom, produkcijskom (gospodarskom), znanstvenom, obrazovnom i kulturnom sustavu. Dakle, on pripada kategorijalnom pojmu sveobuhvatnosti ratovanja ili ratovanja "velikom strategijom".

U užem smislu, informacijski rat je jedan od oblika vojne aktivnosti (operacije, akcije), ili priprema za njih, u svrhu postizanja prevlasti nad protivnikom, učinkovitosti i mogućnosti oslanjanja na informacije tj. na njihovu uporabu, kako bi se ostvarila superiornost (pobjeda) na bazi djelotvornog rada oslonjenog na pravodobne odluke.

Unatoč nepostojanju opće i prihvaćene definicije informacijskog rata on se može odgonetati ne samo iz stručne literature nego i iz medija kao "meke sile", jer pružaju mogućnost njegova razumijevanja. Njegove su sastavnice: uporaba računalnog (borbenog) virusa; informacijske komponente u borbenim sustavima; procesuiranje informacija i korisnost informacijskih sustava (izvidnički i obavještajni sustavi), te sustava za protuelektronska i protuobavještajna djelovanja i u vrijeme mira i u vrijeme rata; specijalni rat (informacijske manipulacije i psihološke operacije – PSYO).

Borbeni računalni virus i drugo informatičko vezano oružje može biti uporabljeno kao jaka sila multiplikatora preko njegovih

42 Na ruskom, informatisionnoye protiviborstbo, tj. informacijska konfrontacija.
43 Na ruskom, informatisionnoya voyna , tj. informacijski rat.

sinergetičkih ili međusobno ublažavajućih efekata, a u budućnosti bi bio jedan od najvažnijih aspekata informatičkog rata. Virus predstavlja poseban problem na strategijskoj razini, zato "jer koristi znakove kao bezlične imprinteve" i omogućava prelazak iz korelacijske sile na mogućnost one koja se bazira na preciznosti ubijanja implantatima virusa. Tako borbeni virusi postaju snaga multiplikatora koja može promijeniti početnu fazu rata u čisti kaos, ako su oni (virusi) pušteni pravodobno. Postoji nekoliko borbenih virusa. To su: "trojanski konj" (ostaje miran neko vrijeme i onda uzrokuje katastrofalne destrukcije informacijskih sustava); zatim virus karantene (izbaci program iz jedinice u koju je on bio utemeljen, i tako uništava cijeli sustav ako njegove komponente nisu odvojene); pa onda virus opterećenja (brzo se širi kroz cijeli sustav i potpuno usporava njegove operacije); i senzorski virus (probija već prije isplanirane sektore računalnog data-storage područja i uništava banku podataka i njezine informacije u kritičnim trenucima).

Rusija je svojedobno optužila SAD da njezina služba "Computer Virus Countermeasures" sračunato pušta "bugs" u software. Na taj način informacijski rat postaje realističniji, jer se uništavaju linije još u doba mira, znatno prije mogućih stvarnih operacija, što daje drugu dimenziju principu iznenađenja.

I u ovom informacijskom obliku rata postoje protumjere. Prva je najjednostavnija a to je čuvanje sustava od infiltracije virusa, a druga je znatno teža i obuhvaća detekciju i uništavanje virusa. Kreiran je *antivirus* koji nosi pojavu lažnog programa i koji se još naziva "neprimjetni virus". Ovaj virus ne djeluje u normalnim prilikama tj. ne eksponira se u formi proširenog filea. Umjesto toga, neprimjetni se virus krije zajedno sa fileom koji čvrsto drži svoju originalnu veličinu i oblik. Razvijena je složena matematička procedura koja uspoređuje fileve na disku sa strukturom filea i virtualno slobodnog prostora da bi se razotkrio neprimjetni virus.

U informacijskom ratu niti jedna informacija ne može i ne smije se smatrati sigurnom. Dinamika izmjene lažnih informacija postala je opasna za sudbinu ne samo osoba (pojedinca) nego za čitave naroda, pa i svijet u cjelini. Njihova djelotvornost ne leži u činjenici da ubrzano rastu, nego u tome, što im je jako teško otkriti izvore. Kolika je njihova opasnost govori i podatak da devet od deset informacija[44] koje ovog trenutka cirkuliraju u elektroničkom obliku su lažne. Neovlašten pristup informacijama uvijek je moguć. Pošto je svijet u većem dijelu kompjuteriziran i umrežen javlja se opasnost upada asimetričnih ratnika u informacijske sustave čije djelovanje može prouzročiti štete globalnih razmjera. Sredinom devedesetih godina 20. stoljeća u razvijenim zemljama osnivaju se vladine agencije za informacijsku sigurnost koje uz

44 Prema ruskom izvoru, mr. Tim Thomas , isto.

neznatne razlike imaju nadležnost u: zaštiti specijalnih komunikacija (uključujući vladine komunikacije), kriptografiji i inženjerijsko-tehničkom osiguranju otvorenih komunikacija, aktivnostima izvještajnih službi u komunikacijskim sustavima i dostavljanju specijalnih informacija višim tijelima u nadležnost.[45] One se bore tako da zaustavljaju neovlašten pristup informacijama i sačuvaju administrativni sustav države od kolapsa kad je napadnut informacijskim oružjem. Ciljevi napada informacijskim oružjem postaju: telekomunikacijski sustavi, sustavi zapovijedanja i nadzora, prometni i transportni sustavi, financijska infrastruktura. Učinak uspješnog napada može se usporediti s efektom oružja masovnog uništavanja.

U ovoj utrci "štita i mača" (obrane i napada) u informacijskom ratu za sada izgleda prednost ima mač jer su varijacije prijetnji brojnije i raznovrsnije: napad pojedinca, organizacija, asocijacija, država i koalicija. Obilježe napada informacijskim oružjem je točkasto, pa se ciljano napadaju stabilizirajući čimbenici kako bi se stvorilo destabilizirajuće okružje (okružje kaosa) da se prijetnja kao informacija utisne u misli pojedinca ili javne svijesti, kako bi bila percipirana kao spontana, a ne kao prijetnja napadača (agresora). U takvom prividu, destabilizacija (determinirani kaos) ne iskazuje se kao posljedica vanjskog djelovanja (napada) nego kao entropija sustava nastala zbog slabog ili nikakvog funkcioniranja institucija društva ili države.

Zato ne postoji potreba za deklariranjem rata protiv vidljivog neprijatelja, jer se ne izvode klasične veće ili manje vojne operacije, a nastoji se izbjeći i tradicionalno mišljenje o borbenom sukobu. Ono što stoji iza kulisa je plan o "prikrivenom ratu" koji uzima u obzir korisne i razarajuće granice usmjeravanog nasilja (kontrolirani kaos), što sve zajedno postaje prihvatljivije za javno mnijenje. Irak je eklatantan primjer ovakvog rata. Televizijske slike nakon vojnih operacija koje su odašiljane diljem svijeta bile su slike rušenja spomenika, pljački svih vrsta, paleža, uličnih sukoba kako bi se pokazalo kako je to izraz "spontanosti" zbog življenja u diktaturi, a ne posljedica izvanjske intervencije. No, međutim, tu igru "spontanosti" od Amerikanaca i njihovih koalicijskih partnera preuzeo je Al Sadr i nastavio u biti njihovim putem.

Informacijska komponenta borbene moći provjerena je u Zaljevskom ratu (1991.) i steklo se iskustvo o tome kako se mijenja omjer tijekom napada u uvjetima prevlasti zapovjedno-obavijesnih sustava, te kako informacijska potpora neborbenim sustavima pomaže pri izvršenju borbene zadaće. U biti to je bila pobjeda superiornosti logistike i informacijske potpore sustavu zapovijedanja u operaciji. U tom ratu pokazalo se i to da informa-

45 Najpoznatije dvije takve agencije su američka NSA – Nationa Secturity Agence i ruska FAPS.

cijska potpora unaprijed određuje razvoj nove generacije motrilačke opreme kao i to da je moguće njezino korištenje u svim uvjetima, na cijelom prostoru bojnog polja i na svim razinama uključujući i onu najnižu – običnog vojnika.

Sve ovo dovodi do zaključka da prioritet prilagodbe informatičke potpore borbenim postrojbama u svom razvoju vodi do prevladavajuće uloge "elektronike, vatre, borbe"' u konceptu vođenja rata. Ako dvije borbene skupine imaju jednake borbene mogućnosti u oružju, ali jedna ima prednost nad drugom u pogledu informatike, tada će borbeni potencijal te strane biti puno viši.[46] Postoje razvijene metodologije koje izračunavaju vrijednosti specifičnih indikatora svake vrste oružja i postrojba pa je moguće odrediti visinu prilagodbe sveukupne informatičke potpore vojnoj opremi, uzimajući u obzir njezine odnose i sadržaj i operacijske uvjete pri izvršavanju borbene zadaće.

U današnjem informacijskom valu ratovanja borba se vodi za prevlast nad informacijama. Kad je u pitanju vojna komponenta toga rata razvoj će u budućnosti istaknuti dva područja. Prvo, to je razvoj oružja (ali neborbenog) za postrojbe koje sudjeluju u mirovnim operacijama, i drugo, je razvoj oružja za "funkcionalnu destrukciju" odnosno oružja, temeljeno na elektromagnetskom i visokofrekventnom spektru. Pod funkcionalnom destrukcijom sredstava podrazumijeva se paraliziranje neborbenih i borbenih sustava koje se temelje na informatičkoj tehnologiji. Po nekim predviđanjima elektromagnetsko pulsirajuće oružje bila bi četvrta generacija nuklearnog oružja koje bi moglo uništavati zapovjedno-obavijesne sustave i X-laserske zrake. Peta generacija nuklearnog oružja, temeljila bi se na novim fizičkim principima, uključujući one koji će djelovati na ljudski organizam tako da proizvedu promjenu u fizičkom i mentalnom sklopu. O šestoj generaciji futuristi govore kao o "načelnosti nove vrste oružja", a po predviđanjima ono bi uključivalo: geofiziku, elektromagnetske ili radio frekvencije, infrasonic, genetiku, etiku, psihoeletroniku i nesmrtonosno oružje.[47]

Nakon Zaljevskog rata, analitičari i znanstvenici razmatrali su zbog čega korištenje (vladanje) bazama podataka te procesiranje i prezentiranje informacija, omogućuje prednost u sukobu. Došli su do zaključka da je to brza integracija informacija i dovoljni kapaciteti da se te informacije pouzdanim sustavom veza (data link) prenesu do korisnika. Drugi je zaključak da je najdjelotvorniji, naravno osim fizičkog uništenja, dezinformacija neprijatelja u svakom pogledu, istodobno "čuvajući" moguće kanale koji bi

46 Prije se omjer borbene moći određivao uspoređivanjem kakvoće i brojnosti borbenih snaga i oružanih sustava, dok se danas taj omjer određuje u postotku udjela informatičkih komponenti u postrojbama i u bojnim napravama.

47 Možda će nova otkrića u prirodnim znanostima omogućiti drukčije vrste oružja koja mi danas ne možemo uopće anticipirati.

mogli biti od koristi za prikupljanje važnih informacije. To je ono što se zove paraliza zapovjedno obavijesnog sustava.

Što je s dezinformacijama kada su one usmjerene protiv ljudi, grupa ili naroda s temeljnim ciljem pritiska na čovjekovu svijest. Takva vrsta informacijskog ratovanja posebno je pogodna u onim društvima, gdje je javno-politička i socio-ekonomska situacija nestabilna, te cjelokupno stanovništvo može poslužiti kao meta za djelovanje. Znak da je neko društvo izloženo dezinformiranju jest pojava velikog broja glasina, njihovo ponavljanje, brojnost diskusija od ulice do onih u programskim shemama elektronskih medija. Svi raspravljaju, svi sve znaju, svi su tobože informirani, svi imaju nekakve povjerljive podatke, i konačno svih se prisluškuje. Korak do kolektivne paranoje nije daleko. Samo da je malo pribranosti, smirenosti i vjere brzo bi se ustanovilo da se neke procedure dezinformiranja mogu odmah uočiti jer su očigledne, a neke su pak neuvjerljive i svima bi potom bilo lakše. Da do toga ne dođe brine se "meka sila", ona proces nastavlja, novim glasinama, stvaranjem novih događaja i otvaranjem stranica, odnosno emisija za nove diskusije. I proces se nastavlja!

Povijesno gledajući, dezinformiranje nije nova pojava. Odisejev konj rječito govori. Vrijeme "hladnog rata" bio je dobro vrijeme za razvoj teorija informatičkog managmenta. Propagandni stroj nije stao rušenjem berlinskog zida. Nastavio je novom žestinom u "vrućem miru". Jedna od najinteresantnijih metoda upravljanja informacijama iz vremena "hladnog rata", a primjenjuje se i nakon njega, je pridobivanje ljudi. Opisana je kao – *teorija refleksne kontrole*. Refleksna kontrola je "grana teorije nadzora povezana s utjecajem na odluke drugih."[48] U vojnom kontekstu, to znači omogućavanje zapovijedanja s mogućnošću posrednog nadzora preko oponenta zapovjednikovog procesa pri odlučivanju. Refleksna kontrola uključuje kreiranje uzoraka ili omogućavanje djelomičnih informacija na koje će protivnik djelovati točno onako kako mi želimo, a da neće biti svjestan da se manipulira njime. Dakle, napada se cilj koji je podmetnut, koji nema specifičnu težinu, a napadač misli suprotno, da je cilj s gravitacijskim atributom, što će reći, od izuzetne važnosti. U cijeloj toj igri svrha je prisiliti protivničkog zapovjednika da napravi takvu odluku (uz

48 Vladimir Lefebvre, sovjetski istraživač Ministarstva obrane početkom šezdesetih godina prošlog stoljeća o refleksnoj kontroli se izrazio ovako: "... kod izgrađivanja njegove (zapovjednik protivničke strane op. a.) odluke, neprijatelj koristi informacije o području sukoba, o svojim i našim snagama, o njihovoj mogućnosti za borbu itd. Mi možemo utjecati na njegove kanale informacija i poslati poruke koje ćemo zamijeniti s onima koje nama odgovaraju. Neprijatelj koristi najmoderniju optimizaciju i pronalazi optimalne odluke. Kako god, to neće biti istiniti optimum, već odluka koja je proizašla od naše strane. Pri donošenju te naše odluke, trebali bismo znati kako proizvesti neprijateljsku odluku baziranu na informacijama za koje on vjeruje da su istinite." Airpower Journal, specijalno izdanje.

manipuliranje informacijama) koja je već unaprijed određena, ali od suprotne strane.

Na strategijskoj razini igra refleksne kontrole, ako se ne poznaje može učiniti toliko štete da je ni nekoliko narednih naraštaja nije u stanju popraviti.[49] Kako ta teorija funkcionira u slučaj Hrvatske i njezinog ulaska u Europsku uniju? Uzorak i djelomična informacija je – blagostanje i gotovo potpuna sigurnost (jer hrvatska politička vladajuća i oporbena elita to tako percipira). Ona na temelju toga određuje da joj je ulazak u tu asocijaciju politički cilj bez obzira na cijenu. A cijena je izuzetno velika – rasprodaja svega. U tom žurnom ulasku u Europsku uniju, Hrvatska postupa točno onako što želi birokracija u Bruxellesu, živi u uvjerenju da je čin ulaska hrvatski interes, a ne interes Europske unije.

U vojnom aspektu refleksna kontrola kao "kontrola nad neprijateljem"[50] odvija se prema četiri principa: *prvi*, refleksivna priroda odlučivanja traži da zapovjednik sebi mora zacrtati moguće neprijateljske odgovore na uvjete za koje želi da se dogode; *drugi* je problematična priroda vlastite odgovornosti, zbog neprijatelja koji može propagandom prikriti svoje aktivnosti i provoditi svoje nadzorne mjere; *treći* je uočavanje rastuće važnosti razvoja tehničko borbenog stanja, pogotovo motrenja; *četvrti* je korištenje oštrih oblika pritisaka na neprijatelja, pritisaka koje će se odraziti na socijalne, intelektualne, psihičke, etičke i ideološke čimbenike.

Primjer za četvrti princip je: *vidljiva okrutnost prema civilnoj populaciji ili ratnim zarobljenicima u području sukoba*. Potpuna primijenjena navedenog načela uprizorena je u Čečeniji, Afganistanu, a poglavito u Iraku. Mučenje iračkih zarobljenika u zatvoru Abu Graib, nije slučajnost, nego samo primjena četvrtog načela refleksne kontrole. Slike mučenja su s namjerom puštene u medije, kako bi efekt pritiska bio što uvjerljiviji i vremenski što duži. U informacijskom ratu zaista se ništa ne događa slučajno.

Informacijski rat (sa svoje dvije komponente, vojna i medijska) otvorio je novu stranicu sučeljava u sukobima budućnosti. Ako ne dođe do razgovora glavnih protagonista isti onih koji su kreirali "hladni rat" u "vrućem miru", prošireni za Kinu, mogli bi otvoriti novu trku u naoružanju. Je li to što veliki dio svijeta želi? Sigurno ne!

Varšavski pakt je propao jer nije mogao pratiti novu američku visoku tehnologiju osamdesetih i devedesetih 20. stoljeća, koja je stvorila mogućnost "nevidljivih" operacija, s gotovo nepostojećim postotkom vlastitih gubitaka. Pravi (simetrični) ratovi se izbjegavaju, a regionalni (asimetrični) sukobi su sadašnjost ali i stvarnost vremena koji je pred nama. Popraćena američkom

49 Prema ruskom mišljenju američka Strategic Defense Initiative (SDI) nije ništa drugo nego refleksna kontrola dizajnirana da bi se financijski iscrpio Sovjetski Savez. Posljedice uspjeha tog projekta su poznate, komentar nije potreban.

50 General bojnik M. Ionov, "Morskoy Sobornik", srpanj 1995.

"Extended Information Dominance", ta globalna strategija nastupanja nastoji gospodariti svjetskim informatičkim, informativnim i obavještajnim sustavom. Cijelo to postrojenje ima svoju veliku slabost, svoju Ahilovu petu – duh i identitet naroda ne mogu se baš tako lako savladati.

***

Priča jednog filma veoma je poučna, pače obrazac za razumijevanje informacijskog rata. Glavešine ne smo engleske tajne, službe potajno nadziru ilegalnu trgovinu oružjem međunarodnih terorista na ruskoj granici. Među kupcima je i Henry Gupta (Ricky Jay), čovjek koji je praktički izmislio tzv. tehnoterorizam. Naravno, James Bond (Pierce Brosnan) svojim vratolomijama rješava sve probleme osim jednog: Gupta je pobjegao s tempiranom atomskom bombom i nuklearnim torpedom. No tu je još ozbiljniji problem, naime, britanski ratni brod "Devonshire" nestao je u kineskim teritorijalnim vodama (Južno kinesko more), a medijski tajkun Eliot Carver (Jonathan Pryce) u svojim novinama i televiziji ekskluzivno obznanjuje da su ga potopile kineske vlasti.[51]

U ovom filmu uprizorene su postavke informacijskog rata gdje "meka sila" postaje odlučujuća za stvaranje (oblikovanje) virtualne stvarnosti. Najzanimljivija i najintrigantnija je postavka Eliota Carvera da "nema bolje vijesti od loše vijesti" jer je ona postala prvo načelo "meke sile" u vođenju informacijskog rata. A drugo, također, iz navedenog filma – "Daj ljudima ono što žele!".

15. Specijalni rat

U znanstveno-stručnoj literaturi ne postoji jednoznačno određenje pojma specijalni rat, odnosno psihološki rat kao česti oblik specijalnog rata.[52] Sintagmom specijalni rat obuhvaća se po pravilu vrlo široko područje destruktivnog djelovanja, gotovo sve osim oružanog sukoba: od državnog terorizma, do industrijske špijunaže ili tajnih novčarskih pothvata kojima je cilj potkopavanje gospodarskog sustava neke države.[53] Ako je rat po Clausewitzu nastavak politike drugim sredstvima, onda bi se moglo reći

51 Sutra nikad ne umire, (Tomorrow never dies), akcijski triler, 1997.

52 O specijalnom ratu pisano je mnogo. Od mnogih pristupa, a za objašnjenje ovog pojma u ovom dijelu poglavlja korištena je analiza, odnosno predložak za multimedijsku prezentaciju – "Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997." – koja je izrađana u Političkoj upravi, Ministarstva obrane Republike Hrvatske u studenom 1997.

53 Financijski inženjering u Hrvatskoj, i Albaniji, upad Srbije u monetarni sustav bivše Jugoslavije – kaos u novčarskom sustavu neke zemlje u pravilu je prvi pouzdan simptom koji inicira skori oružani ili nenaoružani napad na postojeći državni ustroj. Kriza u Albaniji (1998.) isprovocirana je naizgled na beznačajnom događaju – financijskom inženjeringu. Ova tipična operacija vođena prema principima specijalnog rata potaknuta je i koordinirana izvana u suradnji s razvlašćenim agentima i vlastodršcima iz vremena komunizma. Posljedice

da je specijalni rat nastavak politike prije, poslije i za vrijeme rata. Specijalni rat je po svojoj vremenskoj protežnosti rat u svakom vremenu i za svako vrijeme. Vodi se samostalno ili kao sastavni dio vojnih operacija. Kao i u slučaju informacijskog rata bit neke operacija iz područja specijalnog rat primijeti se ili shvati kad je ona već okončana. Dakle, doktrina specijalnog ratovanja nije neposredno vidljiva i prepoznatljiva.

Za vođenje specijalnog rata ne postoji unaprijed određen organizacijska struktura i ustroj i načelno ne podliježe uobičajenim standardima vojnog organiziranja. Isključivo okolnost određuju organizacijsku strukturu i ona postoji i funkcionira onoliko koliko traje operacija.

Operacije specijalnog ratovanja, bez "meke sile" (medija) su nezamislive. U biti specijalni rat se vodi pomoću medija ili preko medija.[54] Oni predstavljaju "platformu" s koje se izvodi "desant preko horizonta" ali bez desantnih snaga. Mediji su najjeftinije ali najrazornije oružje u vođenju specijalnog (psihološkog rata). Mogu se uporabiti u svakoj prilici, u svakom trenutku, na svakom mjestu, i protiv svakoga. Kad netko ili nešto postane cilj ovoga rata teško može izbjeći "zahvat" bojnog polja. Kao i u informacijskom ratu, informacije su i u ovom obliku ratovanja odlučujući čimbenik za pobjedu. Točna informacija osigurava prednost, daje izvjesnu moć, a kriva[55] (netočna) dezorganizira, slabi, smućuje. Zato su sredstva za vođenje specijalnog rata tako raznolika: svakojake tiskovine, plakati, leci, izjave prebjega (disidenata), izjave diplomata, političara, javnih djelatnika, građana, predstavnika

financijskog inženjeringa u Albaniji bili su krvavi sukobi, parlamentarna kriza, bezvlašće, prijevremeni izbori. Međutim, krajnji cilj je bio preko oružane pobune izazvati politički kaos kako bi se na kraju osigurao dolazak socijalista (kao recikliranog komunističkog kadra) na vlast. Ovaj primjer s Albanijom naknadna je pouka. Istodobno je i objašnjenje (na sreću u samom početku osujećenog) pokušaja financijskog inženjeringa većih dimenzija u Hrvatskoj (1990./1991.). U vrijeme uspostave tek izabrane vlasti, početnog nesnalaženja sigurnosnog sustava iznevjerenog povjerenja pojedinih državnih dužnosnika ili smišljene destrukcije – to je bilo moguće. Doduše, i prije uspostave nove hrvatske vlasti, za vrijeme Ivice Račana i Ante Markovića Srbija je upala u monetarni sustav ondašnje Jugoslavije, točnije 28. prosinca 1990. Miloševićev režim je tim upadom došao do 1,83. milijarde dolara!!! Ne treba zaboraviti činjenicu da je Slobodan Milošević i prije svog predsjednikovanja bio prisni Eagelburgerov prijatelj i najvažniji bankar Beobanke, kao ni činjenicu da su komunistički prvaci iz Hrvatske u tadašnjoj vlasti prešutjeli i bez ikakvog protivljenja, kukavički prihvatili posljedice ove pljačke. Nije prošlo ni šest godina od tog događaja, a ti isti ali kao "socijaldemokrati" uspjeli su domisliti svoju predizbornu parolu o "čistim rukama, obrazu, poštenju, i boljem životu svih ne samo njih".

54 Novinari su postali najdjelotvornije "ubojice" u ime determinizma. To je nova vojska s "dječjim licem" ili licem žene, zato je u medijima sve više novinarki.

55 Moć neistinite tvrdnje razvidno iilustrira geometrijska progresija širenja informacija. Zamislimo da – izvor neke informacije osoba (pojedinac) i on tu informaciju u roku od petnaest minuta telefonom prenese najmanje petorici svojih poznanika i zamoli ih da i oni tu informaciju prenesu petorici svojih poznanika, moleći ih za petnaestominutnu žurnost. I istim načinom informacije

manjina, udruga, nevladinih organizacija, grafiti, prijeteća pisma, pisma bombe, telefon, radio-amaterski uređaji, računalne igre, elektronska pošta ...[56]

Za vođenje uspješnog specijalnog rata, potrebni su neki preduvjeti. Jedan je neizbježan – *vladavina nad "mekom silom" osobito komponentom zvanom "elektronski mediji".* Kada se osvoje mediji, (bitka za njih je uvijek najžešća i najprljavija) četiri petine posla je obavljeno, što znači da je to gotovo pobjeda u specijalnom ratu.

Iz navedenih razloga u analizi "Specijalni rat protiv Hrvatske"[57] se navodi da zaista nije začuđujuće ili nije čudno što su, primjerice, međunarodne snage Federaciji Bosne i Hercegovine ukinule program na hrvatskom jeziku ili u "Republici Srpskoj" zamračile frekventno područje na kojim je moguće emitirati televizijski program. Nije slučajno što su prvi ciljevi raketnih udara JNA bili odašiljači Hrvatskog radija i televizije. Nije slučajno ni to da je Soros najviše novca uložio u medije (milijun dolara godišnje samo za medije u Hrvatskoj) ili postao vlasnikom kabelske televizije. Nije slučajno da su BBC i VOA od 1993. vrbovali ravnatelje lokalnih radio postaja u Hrvatskoj kako bi emitirali emisije za što bi dobili svu opremu i odašiljače. Nije slučajno što je treći kanal Hrvatske televizijski olako i jeftino prepušten determiniziranoj multinacionalnoj televizijskoj kući. Nije slučajno što je svojedobno novinarska udruga Forum 21 tražila reformu Hrvatske televizije i da postane javna televizija. Rezultati te pretvorbe itekako su vidljivi. "Razbacivanje anacionalnih zvončića" u hrvatski medijski prostor s te dalekovidnice svakodnevna je pojava. Nije slučajno da su SAD-e vršile pritisak na Australiju da sa svog odašiljača na sjevernom teritoriju omogući emitiranje programa "Slobodna Azija" kako bi on mogao biti gledan u Kini. Nije slučajno da u Hrvatskoj niču televizije s nacionalnom koncesijom kao gljive poslije kiše. Na kraju sigurno nije slučajno što su prostori televizije NTV u Rusiji izgorjeli u požaru. Zaista, kad se radi u borbi za elektronske medije, ništa nije slučajno.

Bitaka za medije nikad dosta i nikad ne prestaju. Vladavina na njima mora biti apsolutna. Taktički postupak za ovladavanjima svim medijima u nekoj nacionalno državi kao što je Hrvatska je

---

dalje nastave širenje. Ako se postupak ilustrira brojčanim rezultatom dolazi se do zaključka da je u roku od sat vremena moguće obavijestiti dvadesetak tisuća ljudi (19 531) što određuje brzinu protoka i mogući učinak informacije ili glasine telefonom. Kakav se tek učinak postiže ako bi se slična informacija objavi na lokalnoj radio postaji? Ili, kakav se učinak postiže u slučaju da mreža lokalnih radio postaja sinkronizirano objave neku vijest razarajućeg učinka? A tek komercijalna televizijska mreža ili pak državna televizija. Ako se sve to stavi na Internet onda to poprima i planetarni razmjer. Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997., Ministarstvo obrane, Politička uprava, Zagreb, 1997., str. 6. i 7.

56 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997., isto, str.6.

57 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997., isto, str. 7. i 8.

jednostavan. Stalno "urlati" kako nema slobode medija. Iza svakog ovakvog krika, država ostaje bez neke tiskovine ili radijskog, odnosno televizijskog kanala. Kad se "osvojeno" stavi u trezor determinista postupak se ponavlja, i tako Hrvatska u kratkom roku ostade gotovo bez ijedne tiskovine koja dosljedno zastupa nacionalne interese, a na televizijskim programima hrvatsku himnu moguće je čuti samo kad igra reprezentacija (ako se u vrijeme sviranja ne puštaju reklame).

Zato su u Hrvatskoj priče (od 1993. do 2000.) o medijskoj slobodi i neovisnosti medija bile isključivo u funkciji političkih pritisaka, kako bi se ostvarila "proizvodnja pristanka". Tu nisu pomagali ni evidentni dokazi. O postojanju slobode medija, moglo se naći upravo u medijima koji su tvrdili da slobode medija nema. Primjer prvi, u tjedniku Globus (prosinac 1996.) pišući o lošem "državnom novinarstvu" objavljuje se tekst u kojem se tvrdi kako tri nezavisna lista *Nacional, Feral Tribune* i *Globus* prodaju 200 tisuća primjeraka, a četiri državotvorna 30 tisuća primjeraka. Da nema o Sorosu ovisnog novinarstva[58] kako bi broj prodanih primjeraka bio sedmerostruko veći od broja prodanih primjeraka "državnih" listova? Primjer drugi, u Hrvatskoj (u 1997.) je izlazilo 562 domaća izdanja, a u prodaji je bilo 1264 inozemna izdanja, dakle ukupno 1826. Govori li to o slobodi ili o neslobodi medija? Primjer treći, svoj program na raznim frekvencijama sredinom devedesetih godina 20. stoljeća emitiralo je 105 radijskih postaja s odobrenom koncesijom i 11 televizijskih koncesionara.[59] Govori li to o slobodi ili neslobodi medija? Dakle, u vremenima kad se Hrvatsku najviše prozivalo za neslobodu medija, ona je bila zemlja u kojoj je u odnosu na broj stanovnika, bilo novinskih izdanja i toliko radijskih i televizijskih postaja kao niti u jednoj drugoj zemlji svijeta.

U Hrvatskoj u tim vremenima ne samo da je postojala sloboda medija – već su se tom, ničim ograničenom slobodom služili ponajviše oni koji su u jakoj nacionalnoj državi vidjeli prepreke vlastitoj dominaciji.

16. Primjeri operacija vođene prema modelu specijalnog rata

Od prvih dana osamostaljenja Hrvatske ciljevi napada snaga specijalnog rata gotovo su isti: predsjednik Republike dr. Franjo

58 Bilo bi zanimljvo da osporavatelji demokratičnosti i medijske slobode u Hrvatskoj predoče dokaze o vlasništvu Nacionala, Globusa, Novog lista, Bumeranga, Ferala, DAN-a, Imperijala, Tjednika, Pečata, Arene, Mile, Zaposlene, Vijenca, Arkizina, Erazmusa, ... Ili, neka izvedu dokaze o vlasništvu države nad Radio 101, RTL televiziji, Nova TV, OTV, ali isto tko i pod čijom palicom vodi program na tzv. "državnoj televiziji". Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske, od 1987. do 1997., isto, str. 8.

59 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske, od 1987. do 1997., isto, str. 9.

Tuđman, politika vrhovništva temeljena na nacionalnim interesima, Hrvatska vojska, hrvatske izvještajne službe i a posebno Katolička crkva. Ti će ciljevi napada zasigurno još dugo ostati isti.

Magnum crimen – prije svih ratnih događanja i srpske agresije na Hrvatsku, u vrijeme hrvatske šutnje, istodobno kad i memorandum SANU (1996.), ponovno se pojavila knjiga, Viktora Novaka – *Magnum crimen*. Ta je knjiga trebala podsjetiti na 'hrvatsku povijesnu krivnju'" iz vremena Drugog svjetskog rata (19941.-1945.) – kao opomena za novo vrijeme. List *Start* je u nekoliko brojeva potkraj 1989. odnosno početkom 1990. (kada je Miloševićevo "događanje naroda" u tzv. "antibirokratska revolucija" bilo na vrhuncu[60]) donio desetke intervjua s preživjelima iz logora Jasenovac. Nakon toga, objavljen je serijal o križnom putu i Bleiburgu – s jasnom porukom – *Hrvate bi mogla zadesiti slična sudbina ako opet pokušaju s uspostavom svoje države*. Kontrapunkt Jasenovac – Bleiburg u ovom slučaju je imao svrhu naznačiti onu tezu koja govori da je svaka državotvorna ideja kod Hrvata dio zločinačke ideologije. U tim olovnim vremenima trebalo je zatomiti svaku pomisao suprotstavljanja Miloševiću i odustati od samostalne hrvatske države, jer bi pokušaj stvaranja države bio zločin sam po sebi, a na kraju kazna opravdana. U političkom ozračju *Magnum crimena* Hrvatska je živjela šuteći, kome se to sviđalo ili ne, do – govora dr. Franje Tuđmana koncem osamdesetih i početkom devedesetih godina prošlog stoljeća.

Hrvatska je, počevši od vremena kada je u koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog (24.-25., veljače 1990.), javno izrečen zahtjev za uspostavom samostalnosti, neprekidno izložena različitim oblicima specijalnog rata.

Od 1990. do 2000. mogu se razlikovati tri dionice specijalnog rata protiv Hrvatske.[61]

(1) Od početka oružane pobune ("balvan revolucija", srpanj 1990.) do mirovnog sporazuma (3. siječnja 1992.) – na djelu je bio specijalni rat vođen izravno iz Beograda uz potporu dijela međunarodnih moćnika (Velike Britanije i Francuske).

---

60 Gazimestan, nedaleko od Prištine bilo je mjesto gdje se održala 600. obljetnica Kosovske bitke. Na manifestaciji je sudjelovalo od jedan do dva milijuna ljudi (ovisno od izvora koji je procjenu davao) U svom petnaestominutnom govoru, koji je često dovodio prisutne do euforije i bio isprekidan uzvicima "Slobo slobodo", Milošević je naglasio da nesloga i izdaja prate srpski narod kao zla kob kroz čitavu njegovu povijest, što je pokazala i kosovska bitka, jer je uz primjere junaštva pokazala i primjere nesloge i izdaje. Krešendo je uslijedio kada je srpski vođa, pred euforičnom masom na Gazimestanu, zaprijetio: "Šest stoljeća kasnije opet smo u bitkama i pred bitkama. One nisu oružane, premda i takve još nisu isključene. Ali, bez obzira kakve da su one, bitke se ne mogu dobiti bez odlučnosti, hrabrosti i požrtvovnosti". Dvije godine kasnije otpočele su i oružane bitke za "Veliku Srbiju".

61 Podjela na tri dionice i opis specijalnog rata protiv Hrvatske preuzeti su iz analize "Specijalni rat protiv Hrvatske" od 1987. do 1997.", str. 10. i 11.

(2) Od dolaska mirovnih snaga (21. veljače 1992.)[62] do *Oluje* (4.-7., kolovoza 1995.), u vođenju specijalnog rata Beograd manje koristi izravnije metode, djeluju posredno preko trećih zemalja, i agenture unutra Hrvatske. Istodobno zemlje kontaktne skupine a prije svih Velika Britanija i Francuska pojačavaju svoj angažman, služeći se specijalnim ratom kao političkim pritiskom.

(3) Od Daytonskog sporazuma (22. studenoga 1995.) do (3. siječnja 2000.) sadržaj specijalnih djelovanja protiv Hrvatske postaje raznovrsniji, metode suptilnije. Kombiniraju se djelovanja iznutra i izvana, pojačan je upliv nevladinih udruga. Uravnotežuje se uloge žutog tiska, elektronskih medija, oporbenog novinarstva i stranačkog oporbenjaštva.

Velikosrpski politički ciljevi bili su postavljeni u Memorandumu SANU. Na tom konspirativno ideološkom predlošku velikosrbijanska politička elita[63] s Miloševićem na čelu preuzima djelatnu ulogu u ostvarivanju memorandumskog plana. Milošević, zajedno s pojedincima iz udbaškog miljea, formira zaseban stožer za vođene specijalnih operacija. U najranijoj fazi, prije agresije na Hrvatsku, posredni ciljevi bili su preuzimanje vlasti u samoj Srbiji, potom u Vojvodini i Crnoj Gori. Miloševićev dolazak u Kosovo Polje 20. travanja 1987. može se smatrati trenutkom aktiviranja plana rađenog prema scenariju i metodologiji specijalnog rata. Sve je detaljno isplanirano: Miloševićev susret s legalnim rukovodstvom, obilazak gospodarskih objekata, susret s "ugroženim srpskim narodom" koji prijeti iseljavanjem ako se ne ispune njegovi zahtjevi, davanje jamstva o promjeni stanja, odnosno promjeni Ustava. Ulogu jednog od predvodnika i poticatelja nezadovoljnih (ugroženih) Srba na Kosovu dobio je agent Službe državne sigurnosti Srbije Miroslav Šolević. (Kasnije će taj Šolević formirati nekoliko dobrovoljačkih, četničkih odreda, za rat u Hrvatskoj). Na paroli promjene ustavnog statusa Kosova i

62 Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda usvojilo je Rezoluciju br. 743 o slanju mirovnih snaga na prostore bivše Jugoslavije. Rezolucija je donijeta u skladu s mirovnim planom specijalnog izaslanika UN-a Cyrusa Vancea, te uspostavlja na prostorima bivše Jugoslavije Snage UN za zaštitu – UNPROFOR (United Nations Protection Force) UNPROFOR. Postrojbe "plavih kaciga" bit će raspoređene u UNPA-područja (United Nations Protected Areas) s mandatom od 12 mjeseci. Kronologija rata, Hrvatski informativni centar, Zagreb, 1998., str. 140.

63 Jedan od glavnih protagonista te politike bio je akademik Dobrica Ćosić. U hajci na hrvatski narod i njegova suverena prava išao je tako daleko da je otvoreno priznano da mrzi Hrvatsku i Hrvate. Naime, inozemnom glasilu (rujan 1989.) – talijanskom Il Tempu – izjavljuje da je Istru, Zadar i otoke Tito okupirao i dao Hrvatskoj. S jedne strane Ćosić ne priznaje te krajeve hrvatskim teritorijem, a s druge strane poziva na ponovno otvaranje jadranskog pitanja i pridobivanja dijela talijanske javnosti za svoje ciljeve. Dobrica Ćosić ponavlja već jednom doživljeno: poziva Talijane da bi zaplašio Hrvatsku i prisilio je na Ustav "po mjeri Memoranduma" (tako je činio i kralj Aleksandar prije Drugog svjetskog rata), zastrašujućim riječnikom koji govori o mržnji. Ćosić kaže "borimo se netrpeljivošću i mržnjom", dakle, on priznaje da mrzi odgovarajući tako na vlastitu hipotezu da njegov narod mrzi druge. Kronologija rata, str. 9.

zaštite srpstva na Kosovu, Milošević uspješno mobilizira sve veći broj pristalica i simpatizera, zadobivajući sve veću političku moć. Od tog vremena do njegove otmice i odvođenja u Haag (2001.) preko stožera za specijalna djelovanja i Službe državne sigurnosti, odnosno njezinih šefova Jovice Stanišića i Božidara Spasića, paralelno s djelovanjem na tlu Srbije djeluje se u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.[64] Pojava članaka u tisku o "povijesnoj istini" iz Drugog svjetskog rata, često spominjanje ustaštva te "hrvatskog nacionalizma koje nitko ne sprječava"[65] koincidira s naglašenim obavještajnim radom na tlu Hrvatske. Kontraobavještajna služba (KOS) ugrađuje agenturu u civilnim strukturama (i MUP-u) pridodajući posebnu pozornost kasnije okupiranim (a 1995. oslobođenim) područjima Hrvatske. Posebno su opsežne pripreme bile za kasniju "pobunu srpskog naroda u Hrvatskoj". Umirovljeni oficiri JNA iz Beograda dobivaju ulogu organizatora pobune.[66] Obilaze sela i propovijedaju o nužnosti obrane "ugroženog srpstva". Operacija organizirane pobune, naoružavanje "srpske teritorijalne obrane" iz skladišta JNA koordinira načelnik KOS-a general major Aleksandar Vasiljević preko načelnika sigurnosti Vojno pomorske oblasti kapetana bojnog broda oblasti Ljubiše Beare (između ostalih, na agenturnoj vezi osobno drži Milana Martića). Cilj je izazivanje pobune prečanskih Srba i istodobno preuzimanje skladišta oružja u gradovima i mjestima s hrvatskom većinom, kako bi se stvorili preduvjeti za sigurnu premoć i vojnu pobjedu.

Operacije specijalnog rata protiv Hrvatske u predvečerje i u vrijeme Domovinskog rata bile su sastavni dio općeg plana srpske agresije. Zbog svoje zamaskiranosti a ponekad i dužine

---

64 Kosovski scenarij bit će ponovljen, ali na drugi nači dvije godine kasnije u Bosni i Hercegovini. Opet se Srbi iseljavaju "pod pritiskom". Upravo je to bila bit jedne tajne policijske informacije, koja je napisana u Beogradu 24. kolovoza 1989. a poput najrazornije bombe odjeknula u Sarajevu. U središtu afere je bila Služba državne sigurnosti, tvorac informacije. Naime, u tajnom izvještaju te službe stajalo je da se iz istočnobosanskih općina Bratunac i Srebrenica već više godina odvija proces iseljavanja srpskog stanovništva, a presudan faktor u tome je pritisak muslimanskih nacionalista. Međunacionalni odnosi u tom dijelu Bosne i Hercegovine zaoštreni su do otvorene netrpeljivosti, bila je ocjena srbijanske policije, te se navodi da pojedini lokalni rukovodioci, čak i oni srpske nacionalnosti vode antisrpsku politiku, baš kao i pojedinci u Islamskoj vjerskoj zajednici, za koje je tajna policija tvrdila kako rade na čišćenju ovog kraja od srpskog stanovništva. Političke su ocjene, kao što je vidljivo, više nego teške i imale su stravične posljedice na te gradove u srpnju 1995. Sudbina Srebrenice bila je određena šest godina ranije – jednog vrućeg kolovoškog dana.

65 Kasnije će tu ulogu preuzeti dobar dio "nezavisnih medija", a pojedine televizijske emisije kao "Latinica" Denisa Latina su često na repertoaru imale borbu protiv "povampirenog ustaštva". I sam će Latin u rujnu 2004. izjaviti kako takve emisije više nisu potrebne jer se sada time navodno bavi Vlada.

66 "Mitinzi istine" kako su ih Srbi nazivali služili su za mobilizaciju masa. Jedan od najvećih u Hrvatskoj bio je onaj koji je održan 4. ožujka 1990. na Perovoj gori gdje se okupilo oko 50 000 ljudi s Korduna, Banovine, Like, Bosanske krajine, Pokuplja, Vojvodine, Srbije (a stigao je i poseban vlak s Kosova). Glavni govornik na tom "narodnom zboru" bio je narodni heroj general pukovnik Dušan Pekić

trajanja bilo ih je teško prepoznavati. To su valjani razlozi da se neke od njih opišu, kao i to da se odrede modeli po kojima su izvođene. Budući da su mnoge od njih opisane u analizi "Specijalni rat protiv Hrvatske" posao za određivanje modela po kojima su izvedene je olakšan.

Operacija "Blatuša"[67] – jedna od prvih akcija koja je vođena iz Beograda po modelu specijalnog rata bio je propagandni projekt *Blatuša*, krajem 1988. Na njemu je provjeren model koji će kasnije doživjeti razne inačice. Akciju je "otvorio" gotovo beznačajan događaj. "Netko" je u studenome 1988. "otkrio" da je prije osam godina (dakle one godine kada je umro Tito)[68] u napuštenom gliništu u Blatuši, nedaleko od Gvozda (Vrginmosta) *"netko iz Zagreba zakopao dvije bačve radioaktivnog otpada"*. Taj slučaj s radioaktivnim otpadom počeo je puniti stupce tiskovina u Hrvatskoj, ali i u Srbiji. Dok se u hrvatskom tisku slučaj shvatio kao ekološki prekršaj, tisak u Srbiji je "razbuktao" slučaj. Nedugo zatim ubačena je glasina da je nekoliko stanovnika iz toga kraja umrlo pod tajanstvenim okolnostima od "neke čudne bolesti". Ubrzo se u srbijanskom tisku moglo pročitati kako Hrvati truju "ostatak nepoklanog srpskog naroda u Hrvatskoj". Potom je uslijedila faza pružanja pomoći "ugroženom srpskom narodu u Hrvatskoj". Ta se pomoć izražavala mnogim brzojavima, pismima potpore, protestima umirovljenih generala JNA i boraca iz rata (kako onih iz Srbije tako onih iz Hrvatske) itd.

Model operacije "Blatuša" je u četiri koraka i vrlo je jednostavan: konstatira se ugroženost srpskog naroda → ugroženost se potvrđuje kao istinita činjenica (koja se ne provjerava) → krivac za tu ugroženost su Hrvati → organiziraju se protesti da bi se ugroženima mogla ponuditi pomoć → pomoć dolazi u obliku vojne sile .

Operacija "Mlinar"[69] – slučaj Mlinar također je izveden prema modelu specijalnog rata. U svibnju 1990. "neidentificirane osobe"

---

i tom prigodom je istaknuo da je deplasirano polemizirati s nacionalističkim i separatističkim strankama koje nude mržnju i rat, jer će zakon o stranačkom sistemu takve stranke zabraniti. Okružujuća atmosfera, nije baš odgovarala proklamiranoj paroli "brastva i jednistva". Na štandovima su se prodavale knjige na temu Kosova, značke, bedževi, zastavice i posteri sa svetosavskim obilježjima i likom Slobodana Miloševića. Nosili su se transparenti i uzvikivale parole: "Hoćemo promene", "Petrova gora čuvaj nam Jugoslaviju", "Vratite nam ćirilicu", "Što je Čarjanović raselio to je Slobodan ujedinio", "Hvala vam na bogu, od vašeg boga i krsta Glina ima ožiljak", "Dolje Tuđman", "Slobodane srpski sine, kad ćeš doći do Udbine", "Ovo je Srbija", "Život damo, Kosovo ne damo", "Ubit ćemo Tuđmana", "Jača Srbija, jača Jugoslavija". Kronologija rata, str.19.

67 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske, od 1987. do 1997., isto, str. 12. i 13.

68 U operaciji Blatuša godina Titove smrti nije slačajna. U metaforičkom smislu ona je značila kraj Jugoslavije onakve koja je Srbima omogućavala dominaciju. Da ne izgube ono što su stekli u drugoj Jugoslaviji, mogu sačuvati samo u "Velikoj Srbiji". Doći do "Velike Srbije" moguće je samo ako se "pokaže i dokaže" njihova ugroza od Hrvata. Za to je dovoljno i nekoliko bačava sa "radioaktivnim materijalom".

69 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske, od 1987. do 1997., isto, str. 13.

napale su studenta beogradske akademije dramskih umjetnosti dvadesettrogodišnjeg Miroslava Mlinara i nanijele mu "povrede u predjelu vrata". Mlinar se naravno više ničeg kasnije nije mogao sjetiti, ali je priopćenje Glavnog odbora Srpske demokratske stranke u Kninu objavljeno u svim novinama u to vrijeme. *"Zločin na Mlinara nosi u sebi nesmiljenu agresiju, ubilački instrument noža i grlo predstavljaju asocijaciju na ono vrijeme od prije 50 godina kad su Srbi mlađi i stariji od našeg Mlinara postajali žrtve masovnog zločina..."* Poslije ovog političko promidžbenog teatra s Mlinarom uslijedio je niz događaja: najprije sjednica SUBNOR-a Srbije, pa se onda javio jugoslavenski savez *Solidarnost*, javilo se i kosovsko udruženje *Božur*, Glavni odbor Narodne stranke u Titogradu, pa društvo Srba iz Hrvatske itd. Svi ti tobože zbrinuti za sudbinu mlađahnog Miroslava Mlinara mogli su se upitati nije li možda student dramskih umjetnosti svoju ulogu lošeg glumca stradalnika od "ustaškog noža" uvježbao još u Beogradu, gdje mu je za to i novac isplaćen. Nisu se potrudili saznati da je Mlinar napustio zadarsku bolnicu na vlastiti zahtjev i zahtjev svog odvjetnika, a protiv savjeta liječnika (dr. Anđelko Gregov, ravnatelj kirurgije Medicinskog centra u Zadru) koji je utvrdio da se kod njega radi o lakšoj tjelesnoj ozljedi, posjekotinama koje nisu zahvatile organe, živce ili mišiće. Tu lakšu tjelesnu ozljedu nisu nanijeli nepoznati izvršitelji, nego sam sebi nesvršeni polaznik dramskih umjetnosti, ali je taj igrokaz poslužio da Srpska demokratska stranka prekine odnose s novom hrvatskom vlašću i povede Srbe na put pobune.

Model operacije "Mlinar" sastoji se od pet koraka: loš glumac → osobna ugroženost činom "noža i grla" → nepovjerenje u legalne institucije (napuštanje bolnice) → krivac za to je hrvatska vlast (prekidanje odnosa) → potpora onih koji već bili stradalnici (borci, Srbi s Kosova) → opravdana pobuna "srpskog naroda u Hrvatskoj".

Operacija "Pismo kninskih policajaca"[70] – pedesetorica policajaca 4. srpnja. 1990. napisala je pismo tadašnjem sekretaru za unutarnje poslove Petru Gračaninu u kojem ga izvješćuju o tome kako *"MUP Republike Hrvatske priprema zamjenu policijskih odora koje su slične odorama vojnika ustaške NDH"*.[71] Pismo su po već ustaljenoj praksi objavili svi mediji u Srbiji, odnosno u bivšoj Jugoslaviji. Pokrenula se velika hajka (reagirali su mnogi savezni dužnosnici) jer se radilo, kako su tada tvrdili, o "opravdanoj pobuni". U vrijeme slanja pisma Gračaninu, hrvatska policija nije imala nikakvu odluku o izgledu odora. Već sutradan, 5. srpnja izbio je "spontani revolt naroda ispred stanice javne sigurnosti u Knin da bi spriječio progon milicionara potpisnika pisma". Ovaj

70 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske, od 1987. do 1997., isto, str. 13. i 14.

71 Inačica ove igre s odorama poznatija je kao "skup crnokošuljaša na Širokom Brijegu" s Ivanom Zvonimirom Čičkom i Marinkom Božićem u stvarnim glavnim ulogama.

primjer pokazuje kako potpuno izmišljena informacija, sadržajno promišljena, vremenski dobro tempirana, emitirana u više vrsta medija, postaje "istinitom". Mnogi su u ovu informaciju povjerovali. Operacija "Pismo kninskih policajaca" imala je za svrhu da na neki način legalizira opravdanost "osnivanja srpske autonomne oblasti krajine u Hrvatskoj" koja je četiri dana ranije (1. srpnja 1990.) javno obznanjena pred mnoštvom na proslavi Vidovdana u Kosovu kod Knina. Po zamisli njezinih tvoritelja obuhvaćala je tri sjevernodalmatinske općine (Benkovac, Knin i Obrovac) i tri ličke općine (Gračac, Donji Lapac i Korenica), čiji je "glavni grad" Knin, a prvi predsjednik dr. Milan Babić. Ni jedan a poglavito "glavni grad" ne može biti pod nadzorom strane policije i to još zločinačke, nego mora imati vlastitu, odanu predsjedniku.

Model operacije "Pismo kninskih policajaca" u četiri koraka je: skupina "nezadovoljnika" → ugroženost "zločinačkom odorom" → medijsko multipliciranje informacije → potpora dužnosnika (političkih istomišljenika) → stvaranje nelegalne političke tvorevine ("srpska autonomna oblast u Hrvatskoj").

Operacija "Čiji je Vukovar"[72] – kako jedno obično pismo može biti u zlouporabljeno pokazuje i primjer "pisma" kojeg je objavio beogradski *NIN*, 25. listopada 1991. u vrijeme najžešćih napada na Vukovar. Radi se o pismu grupe Srba iz Vukovara koji su 2. studenog 1932.[73] godine uputili "vojnom ministru Nediću u Beograd". Navodno pismo je objavljeno pod naslovom *"Čiji je Vukovar"*. Što je Državna sigurnost Srbije htjela postići objavljivanjem informacija ovakvog sadržaja? Osnovna namjera nije bila da plasirana informacija putem medija bude prenesena u Hrvatskoj (koja je objekt napada – izložena agresiji) iako takve informacije u specijalnom ratu služe u tu svrhu.[74] U potpunosti iskonstruirana informacija o *"pismu vukovarskih Srba vladi u Beogradu"* bila je usmjerena prema inozemnim medijima a još više na sudionike Mirovne konferencije koja je tog istog dana imala plenarnu sjednicu u Haagu. Srbijanski predsjednik Milošević nije prihvatio modificirano rješenje jugoslavenske krize kojeg je ponudio lord Carrington, tvrdnjom da Jugoslavija više ne postoji. Na press konferenciji rečeno je da su akcije na Vukovar i Dubrovnik potpuno neopravdane. Da su te operacije ipak "opravdane" trebalo je kao dokaz poslužiti *pismo "Srba iz Vukovara vojnom ministru Nediću"*.

72 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske, od 1987. do 1997., isto, str. 14. i 15.

73 To lažno pismo namjerno je datirano na početak mjeseca studenog, jer je Vukovar u to vrijeme bio pred padom i okončanje opracije za osvajanje grada Srbi su predvidjali početkom studenog.

74 U ovom slučaju mogla se dogoditi i nenamjerna pogreška, naime, mediji čiji urednici ili ne vode računa ili ne prepoznavaju što je istinita a što konstruirana "informacija" mogu prenijeti informacije i tako sami postati sudionici operacije specijalnog rata a da uopće nisu toga ni svjesni.

Model operacije "Čiji je Vukovar" ima samo tri koraka: nepostojeće pismo (falsifikat) → usmjerenost prema glavnom igraču (međunarodna zajednica) a ne prema objektu koji se napada (Hrvatska) → sve "sudionike" veže isto vrijeme (datum događanja) → opravdati postupak koji će uslijediti (okupacija Vukovara).

Operacija "Operetni rat"[75] – "Slovenski rat" kao zamka za Hrvatsku[76] – hrvatski stranački prvaci (s desnice i ljevice) na početku šestodnevnog rata u Sloveniji (od 27. lipnja do 4. srpnja 1991.) u brojnim svojim nastupima, koristeći i medije, postali su žučljivi zagovornici "bratske pomoći Sloveniji", koja, gle čuda, za razliku od Hrvatske nije bila razoružana. Nešto više od pola godine prije rata u Sloveniji, *Slobodni tjednik* ugošćuje bivšeg agenta KOS-a "prebjega" Romanka Ljeljaka.[77] Ljeljak je u ST-u, (broj 28. od 3. listopada 1990.) dao intervju pod naslovom: *"Kontraobavještajac koji je progovorio"*. Govoreći o planovima JNA u slučaju odcjepljenja Hrvatske ili Slovenije, Ljeljak između ostalog govori o *"... Varijanti da JNA ne reagira, jer se teško naoružanje odvozi u Beograd"* (!?). U nastavku iznosi tvrdnju. *"...Sve teško naoružanje iz Slovenije i Pete armijske oblasti seli prema jugu zemlje, u Srbiju. Tako je već nekoliko artiljerijskih jedinica otišlo prema južnim krajevima. Ostaje samo živa sila s lakim naoružanjem. Slično se čini i u Hrvatskoj".* Čitatelja, i ne samo njega, želi se odvesti na krivi trag, odnosno navodi ga se na pomisao kako se teško naoružanje seli prema Kosovu, tj. da JNA nema nikakvih namjera ratovati ni u Sloveniji ni u Hrvatskoj. Ova je dezinformacija imala za cilj prikriti stvarne namjere, taktički manevar, plansko izvlačenje i prestrojavanje snaga JNA za agresiju na Hrvatski i Bosnu i Hercegovinu[78], a ne i na Sloveniju. Zanimljivo da su najgovorljiviji zagovornici pomoći Sloveniji bili "dopisni" član američkog Kongresa Dobroslav Paraga i bivši ministar obrane general zbora Martin Špegelj. Nije teško zaključiti kakve bi posljedice proizišle u slučaju da se Hrvatska (bez oružja) umiješala u jedan simulirani sukob. Da državno vodstvo (točnije dr. Franjo Tuđman) nije dobro procijenilo karakter sukoba i da je kojim slučajem brzopletnim uplitanjem dalo povoda JNA za radikalnu intervenciju "svim sredstvima"[79], tadašnja JNA bi imala pred međunarodnom javnošću opravdavajući izgovor za agresiju na Hrvatsku.

Operacija "Operetni rat" po postavljenim ciljevima i mogućim posljedicama pripada strategijskoj razini i njezin model, je model "tri strane": otpočeti simulirati sukob s trećom stranom (Slovenija) → drugu stranu (Hrvatska), stvarni objekt napada nastojati uključiti

75 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske, od 1987. do 1997., isto, str. 17. i 18.
76 Usp. Simulirani rat, Hrvatska i veliko ratište, str. 69.-70.
77 U izdanu Slobodnog tjednika Ljeljak je objavio i knjigu.
78 Usp. Hrvatska i veliko ratište, str. 39.-98.
79 Usp. Veljko Kadijević, Moje viđenje raspada – vojska bez države, Politika, Beograd, 1993.

u sukob u obliku pomoći trećoj strani → uključivanje druge strane (Hrvatska) prikazati pred međunarodnom zajednicom kao napad na prvu stranu (JNA) → opravdanost napada prve strane (JNA) na drugu stranu (Hrvatska), tj. na pravi cilj rata.

Operacija "Špegelj"[80] – među uspjelijim operacijama vođenih prema modelu specijalnog rata svakako je film o "naoružavanju HDZ-a" s ministrom obrane Martinom Špegeljom[81] u glavnoj ulozi. Film je proizveden u "produkciji" jugoslavenske kontraobavještajne službe (KOS-a) i prikazan je uoči već planiranog puča JNA 25. siječnja 1991.[82] Montiran je tako da je pretežiti dio materijala snimljen tajnom kamerom[83] a dio je montaža iz intervjua kojeg je novinar HRT-a (Mladen Trnski) vodio s ministrom Špegeljom. Ako o filmu samo naoko postoje neka sporna pitanja, nužan je odgovor na njih. Postavlja se prva teza da Špegelj nije znao da ga snimaju, onda je on nesvjesno otkrio KOS-u planove napada na vojarne. Počinjena greška u tom slučaju je: da je bio aktiviran plan kojeg je Špegelj kasnije u javnosti zagovarao, zbog činjenice da je neprijatelj poznavao taj plan (do kojeg je došao takorekuć iz prve ruke) onda bi hrvatski pokušaj završio tragično. Teza druga: ako je Špegelj znao da ga snimaju, u tom slučaju je svjesno dezinformirao KOS. To znači da su planovi na vojarne bili samo konstrukcija na papiru, odnosno varka, kako bi se neprijateljska strana zastrašila, odvratila od nauma. Ako je, dakle, plan napada na vojarne bio samo konstrukcija na papiru, odnosno varka, zbog

80 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske, od 1987. do 1997., isto, str. 18. i 19.

81 Martin Špegelj postao je ministar obrane Republike Hrvatske u rujnu 1990. O Martinu Špegelju novinarka Dunja Ujević je napisala: "Martin Špegelj u to je vrijeme bio član SDP-a. Kada ga je Tuđman imenovao za ministra obrane, Sabor ga je dočekao ovacijama. On je bio u predodžbi ljudi respektabilno vojničko ime, plus što sad, kao general JNA, ide kontra jugoslavenske armije i staje na hrvatsku stranu. To što ga je Tuđman imenovao za ministra, a on je član oporbene stranke, bio je to dokaz više da mu državni vrh poklanja povjerenje i da vjeruje u njegovu stručnost. Ljude je obuzeo osjećaj sigurnosti i zajedništva. U jednom trenutku zaista se činilo da je Hrvatska dobila svoga Kutuzova." Dunja Ujević, Ministar obrane – jedno sjećanje na Gojka Šuška, Alfa d.d., Zagreb 2003.

82 U priopćenju Saveznog sekreterijata za obranu (SSNO-a) od 23. siječnja 1991. otvoreno se najavila intervencija snaga JNA u Hrvatskoj, dakle, samo dan prije prikazivanja filma o ministru obrane Martinu Špegelju. U njemu je stajalo: "U Republici Hrvatskoj mobiliziran je sastav raznorodnih, u biti, vojnih formacija... Svi mobilizirani oružani sastavi moraju se odmah raspustiti. U protivnom, ako se na području Hrvatske odmah ne raspuste svi mobilizirani oružani sastavi, Jugoslavenska narodna armija će, postupajući po odredbama točke 4. i 7. naredbe Predsjedništva SFRJ, podići borbenu gotovost svojih jedinica na nivo koji će garantirati provođenje na zakonu zasnovanog krivičnog postupka i izvršenja sudskih odluka." Kronologija rata, str.38.

83 Kamera za tajno snimanje bila je ugrađena u televiziju koja se nalazila u prostoriji gdje su Špegelj i Jagar razgovarali. Osim toga pripadnici "Labradora", su nekoliko sati unaprijed znali kada i gdje će biti dostava oružja. Tako je u ranu jesen 1990. i provaljen lanac naoružavanja Zbora narodne garde (čuveni TV snimci koji su emitirani u siječnju 1991.) Glavni akter na KOS-ovoj strani u toj akciji bio je kapetan Jager – rođak Martina Špegelja.

čega je Špegelj i nakon afere s filmom javno zastupao taj svoj famozni plan sveopćeg juriša na vojarne i oficire JNA i njihove obitelji u svojim stanovima.[84]

Iz ovakve analize moguća su dva zaključka: prvi, da je puka namjera optužiti državno vodstvo (predsjednika države dr. Franju Tuđmana) zbog nesposobnosti i neodlučnosti, brzog, i takorekuć, bezbolnog oslobađanja Hrvatske.[85] Drugi, da Hrvatska gradi sustav obrane na krajnje nasilnim metodama koje su u opreci s međunarodnim ratnim pravom i u tome ona treba biti spriječena bilo intervencijom JNA, bilo političkim pritiscima izvana ili njihovom kombinacijom. U svakom slučaju bilo je iznimno važno poslati Zapadu poruku u kojoj će se kompromitirati hrvatska vlast i sva zbivanja u Hrvatskoj svesti na ustaški stereotip.[86]

Još nekoliko opaski o "Špegeljevom planu". Nažalost, u Hrvatskoj su viđane svakakve državne tajne po medijima, pa začuđuje činjenica da "Špegeljov plan" nikad nitko nije objavio ili pak da se netko pohvalio kako ga je vidio. To navodi na utemeljen zaključak da plan uopće nije postojao. Kako državni vrh ništa nije znao o namjerama obmanjivanja protivničke strane može se dalje zaključiti da je to bila isključivo Špegeljeva ideja i(ili) namjera. On na dužnosti ministra obrane bez znanja Vrhovništva nikako se samostalno nije smio upustiti u takvu avanturu, ali je ipak to učinio. Zašto? U svakom slučaju proizlazi da je bivši ministar obrane Martin Špegelj u očitoj kontradikciji. Između ostalog, malo je poznato da je u svom nastupu na jednoj tribini u Njemačkoj Špegelj, propovijedajući o svom slamanju JNA, objasnio da se plan napada na vojarne JNA odnosio i na vojarne u Bosni i Hercegovini, dakle, u onim republikama gdje je razoružana teritorijalna obrana, odnosno tamo gdje se na "velikom ratištu" trebala stvoriti "velika Srbija". S druge strane Izetbegovićeva ponuda Špegelju (u dva navrata!) da bude ministar obrane Bosne i Hercegovine, doista je indikativna. Špegeljevo priznanje: *"Izetbegović je sumnjao da su se Milošević i Tuđman dogovorili o podjeli Bosne, pa je stoga vjerovao kako će JNA braneći jedinstvenost Jugoslavije braniti u isto vrijeme jedinstvenost Bosne i Hercegovine"*[87] nesvje-

---

84 "U tom filmu Špegelj, ne sluteći da je Jagar zapravo agent KOS-a, detaljno opisuje kako u praksi treba izgledati plan eliminacije ključnih ljudi JNA u Zagrebu, odnosno likvidacija oficira i njihovih obitelji: 'ideš od kata do kata, dum, dum, i ideš dalje.' Kada ga Jagar, da bi ga navukao, pita: "A, djeca?", Špegelj odgovara da nema veze, treba ih sve!", Dunja Ujević, isto, str. 94.-95.

85 "Tuđman je shvatio da ga netko želi kompromitirati. No, nije bio načistu je li to bila glupost ili je posrijedi opstrukcija. Čiji je to bio cilj? Tko je radio svjesno, a koga su navukli? No, što god bilo, bilo je identično scenariju famoznog filma (potcrtao a.) koji se pojavio nedugo nakon tog sastanka na kojemu general Martin Špegelj razgovara s izvjesnim Jagarom, a koji je snimljen prema uputama jugoslavenske kontraobavještajne službe.", Dunja Ujević, isto, str. 94.

86 "Napad na Zagreb bio bi, dokazao bi to Špegeljev film "preventiva protiv oživljavanja ustaštva i neophodna zaštita Srba u Hrvatskoj." , Dunja Ujević, isto, str. 95.

87 Erazmus, br. 9. 1994.

sno otkriva i njegov vlastiti motiv, žaleći se usput kako hrvatska strana nije prihvatila taj prijedlog. Ako je Izetbegović vjerovao u JNA, logično je da je za svog ministra tražio čovjeka s istim uvjerenjem. Na kraju, da je hrvatsko Vrhovništvo postupilo kako je to Martin Špegelj predlagao to bi značilo nestanak Hrvatske na samom početku njezine samostalnosti.

Operacija "Špegelj" predstavlja onu vrstu operacija specijalnog rata čiju je "zagonetku" teško odgonetnuti, i tijekom vremena ne gubi na aktualnosti, njezin je model: visoko rangirana osoba (Špegelj) u sustavu vlasti dobiva povjerenje → osoba iznosi nekakav plan koji je samo njoj poznat → protivnička strana (KOS) objelodanjuje taj plan (film) do kojeg je došla tajnim postupcima → osoba (Špegelj) tvrdi da je film falsifikat, odnosno da je neistinit → druga strana (KOS, JNA) zna da je film istinit → više ne zna, postoji li ili ne postoji plan, je li film istinit ili nije, i to nije ni bitno, bitna je poruka koja je ostala "u Hrvatskoj je na djelu oživljavanje destruktivne zločinačke vlasti".

Operacija "Zračni juriš na Hrvatsku" – pokušaj stvaranja beznađa u narodu u uvjetima psihoze zabrinutosti i straha zbog vanjske ugroze[88], izveden je u jesen 1991. u režiji tjednika *Globus*. Krijući se iz anonimnog ekspertnog tima (kako bi uvjerljivost kod čitatelja bila veća) na nekoliko stranica te tiskovine "otkrivena" je srpska strategijska napadna operacija za okupaciju Hrvatske. Takav pristup odredio je i sadržaj "analize". U njoj je bio napisano. "Prema procjenama vojnih stručnjaka, JNA je izvukla pouke iz slovenske kampanje kad su oklopno-mehanizirane postrojbe angažirane bez pješačke zaštite i zrakoplovne pripreme, pa sad čak i kolone kamiona koji se povlače iz Slovenije, prati znatnim zrakoplovnim snagama.

Istodobno, JNA se "čisti od kolebljivaca" i tu se nabrajaju nekakvi Kolšek, Rožič, Špehar, Erceg. Iz rasporeda postrojbi Kopnene vojske (KoV-a) lako se uočava plan Generalštaba za frontalni napad na Hrvatsku. Za frontalni napad na Hrvatsku formirano je zapovjedništvo Sjevero-zapadnog vojišta (SZV), s okosnicom 5. korpusa kopnene vojske (KoV) u čijem su sastavu: zagrebački, novosadski, banjalučki, kninski, sarajevski, mostarski i podgorički korpus. Podršku iz zraka pružit će ojačane snage 5. korpusa Ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane (RV i PVO) pod zapovjedništvom general-majora Marka Kulića: doveden je na aerodrom Bihać gdje će vjerojatno biti i zapovjedništvo Sjeverozapadnog vojišta.

88 To je vrijeme, "bedema ljubavi" – zabrinutosti i molitve majki čiji su sinovi na odsluženju vojng roka u JNA. To je vrijeme mirovne konferencije o Jugoslaviji u Haagu – gdje se zaključilo da nema promjena granica silom. To je vrijeme "puzajuće okupacije" hrvatskog ozemlja (hrvatskog Podunavlja, zapadne Slavonije, Banovine, Korduna , Like i Dalmacije), od strane JNA. To je vrijeme pogibije kamermana hrvatske televizije studija Osijek Željka Kajića. To je vrijeme početka mirovne misije EZ-a u Hrvatskoj... Kronologija rata, str. 90.-92.

Kopnena vojska sa svojim korpusima ima prioritetan zadatak izlaska iz vojarni i postavljanje na polazne položaje za opći napada. To potvrđuje raspored topničkih položaja oko Zadra, oklopnih jedinica oko Biograda i Vrlike, na Kupreškom polju, oko Trebinja, oformljena borbena linija oko Belog Manastira do Morovića (Srijem), ukopane snage oko Okučana...Može se zaključiti da Generalštab priprema klasičnu zračno-kopnenu bitku s osnovnim ciljem uništenja snaga MUP-a i ZNG-a, zauzimanje teritorija Hrvatske pod izlikom "zaštite srpskog stanovništva", a zapravo vraćanje Hrvatske u sklop krnje Jugoslavije, te svrgavanje legalne vlasti.

"Taktička podvarijanata jest operacija postepenog rasijecanja i odsijecanja manjih dijelova teritorija Hrvatske kao i u slučaju Baranje, gdje će se uporabiti združene snage Kopnene vojske i Ratnog zrakoplovstva, uz angažiranje pričuvnih ratnih formacija Riječne ratne flotile (RRF) ..."

Zrakoplovna ofenziva – prva faza: izviđanje i pregrupiranje opisuje se detaljno kako u logističkoj potpori tako i u operativnom rasporedu zrakoplovnih snaga i zaključuje se kako je dosad "Ratno zrakoplovstvo imalo prvenstvenu zadaću izviđanja teritorija Hrvatske te da je glavni operativac Ratnog zrakoplovstva – bivši obavještajac školovan u SAD – pukovnik Šovagović (nepoznata osoba!) – odlično zna svoj posao, ali mu je protuzračna obrana ZNG još uvijek nepoznanica. Zatim se navode nekakve slabosti Ratnog zrakoplovstva kao npr. nedostatak ubojnih sredstava, kojih navodno imaju samo za sedam dana rata (što je očita laž) ili pak neispravnost zrakoplova (što je velika laž), ali zato slijedi neobičan zaključak, "Moral zrakoplovnih jedinica 5. korpusa Ratnog zrakoplovstva očišćenih od većine Slovenaca i Hrvata ocjenjuje se kao "vrlo dobar". Zatim se tobože ti veliki eksperti igraju vojnog umijeća i ništa manje nego se čitateljstvu *Globusa* nudi i ovo: "Zračno-kopnena bitka ili zaljevski model rata u zauzimanju Hrvatske dilema koju će uskoro morati razriješiti Generalštab JNA, a za hrvatski narod to znači nova razaranja". A, da se zamaskira prava namjera ovog uratka psihološkog rata uskliknut će: "Ako je to cijena neka bude! Hrvatska je odlučnija nego ikad da brani i obrani svoj suverenitet". Ali odmah nakon te uvjetne "odlučnosti" slijedi podnaslov – Faza: vatreni udar s udaljenosti – s obzirom na "slovensku lekciju", valja očekivati pokušaj da se Hrvatska slomi samim zrakoplovnim snagama. U takvom napadu može se očekivati 100 do 250 zrakoplova, u 20 do 25 grupa i na isto toliko objekata u 3 do 4 naleta u trajanju 3 do 7 dana. Svaka dva sata ponavljali bi se napadi na iste ili alternativne ciljeve, ovisno o učinku napada. Nakon ovakve najave masovnih zračnih udara, slijedi prokušani recept psihološkog djelovanja, prividno umanjenje prethodne tvrdnje koja je potkrijepljena brojkama i čija je impresija na čitatelja snažnija, od one koja slijedi. "Brojnost

i žestina zračnih udara ipak neće biti kako je opisana, nego će se dio zrakoplovstva angažirati u zračnoj obrani teritorije, za izviđanje i prevoženje, a dio lovačke avijacije (MiG-21 i MiG-29) ostao bi u zaštiti snaga lovačko-bombarderske avijacije". Ovdje je obmana toliko prozirna da postaje čak i smiješna. U to vrijeme Hrvatska je zaista imala vrlo skromna sredstva protuzračne obrane (topove 20 mm i ponegdje 40 mm, te lake raketne prijenosne sustave strijela-M), pa navodno odvajanje srpskog zrakoplovstva za lovačku zaštitu je groteskno. Hrvatska nije imala niti jednog jedinog zrakoplova koji je bio u stanju voditi zračne borbe!!! Srpske obavještajne službe znale su za to.

Zatim slijedi opis pripreme za zrakoplovnu ofenzivu – Dan "D" – u kojoj bi se zauzele i blokirale kontrole letenja na zrakoplovnim lukama, a ciljevi napada srpskog zrakoplovstva su snimljeni i piloti upoznati sa aero-foto snimkama. Nešto ranije, s općim zračnim napadom uslijedile bi aktivnosti kopnenih snaga, a tu je naravno i djelovanje KOS-ovih agenta, te u završnom dijelu te faze, kako se kaže u tekstu, uslijedila bi "sinkronizirana aktivnost četničko-terorističkih grupa na cijelom pojasu od Osijeka do Dubrovnika". I konačno na dan "D" zrakoplovne snage djelovale bi u tri zrakoplovne grupacije: centralna – sa zračnih luka: Bihać, Banja Luka, Udbina, Sarajevo, i Bajna Bašta jačine 80-120 zrakoplova; sjevernu zrakoplovnu grupu sačinjavale bi postrojbe iz zračnih luka: Tuzla, Sombor, Kraljevo, Batajnica. Jačina ove grupe je 60-80 zrakoplova i konačno južna zrakoplovna grupa: stacionirana na zračnim lukama: Udbina, Glamoč, Mostar, Podgorica, bez navođenja jačine. Hoće li se generali odlučiti? Tako pita *Globus* i završava rečenicom ... "Generalski vrh – u svojim bunkerima – bio bi sposoban da donese i takvu odluku".

Naravno tu si i dvije sheme zrakoplovnih udara na cijelu Hrvatsku jedna na pola, a druga na dvije trećine stranice izrađenih po svim pravilima stožernog rada tadašnje JNA, tako da ne bi bilo dvojbe ili pak sumnje u vjerodostojnost, plana kako bi psihološki učinak bio još jači u obeshrabrenju pružanja otpora takvim snagama.

Koliko li zablude u tom tekstu. Pripadnici JNA u cjelini kao i njezin establishment u operacijskom i doktrinarnom smislu nisu o zračno-kopnenoj bitki znali gotovo ništa, jer je važeća doktrina JNA bila doktrina "naoružanog naroda", dakle, masovnosti, a ne doktrina vladanja informacijama u realnom vremenu. Njezino navođenje u kontekstu članaka imao je za cilj podsjetiti čitateljstvo na televizijske slike iz *Pustinjske oluje* koja se odvijala samo osam mjeseci ranije. Slike uništenih iračkih snaga bile su još svježe, samo podsjećanje na njih u psihološkom smislu značilo je kod čitatelja stvoriti uvjerenje da je svaki otpor takvoj sili uzaludan.

Eto, tako je pisao *Globus* samo osam dana prije hrvatskog napadaja na vojarne koji je donio prekretnicu u početnoj dionici

rata na "Velikom ratištu".[89] Operacija *"Zračni juriš na Hrvatsku"* je tipična medijska operacija specijalnog rata. Njezin je model zaista jednostavan: uvjerljivom "stručnom pričom" anonimnog ekspertnog tima kod "nestručne" čitateljske publike izazvati malodušnost i strah.

Operacija "Labrador"[90] – prisjećajući se osnovne postavke o *"povijesnoj krivnji hrvatskog naroda"* iznesene u knjizi *Magnum crimen*, odnosno pokušaj da se težnje hrvatskog naroda za vlastitom državom izjednači s fašizmom, bit će jasniji cilj i prozirnija namjera koja se htjela postići, na primjer, miniranjem zgrade židovske općine. U tom smislu govoreći, jasnije će se iskazati metode specijalnog rata prema Hrvatskoj kojima se služila mreža *Labrador*. Špijunsku grupu *Labrador*, u okrilju šire obavještajne mreže poznate pod imenom *Opera* (Savjet za psihološko-propagandnu aktivnost, Odjeljenje za psihološki rad) organizirala je služba sigurnosti Ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane bivše JNA. Grupa *Labrador* nije imala samo zadatak skupljati obavještajne podatke o pojedincima, organizacijama i institucijama u Hrvatskoj, poglavito među novoosnovanim strankama, i izvoditi terorističke akcije i likvidacije, već je njezin krajnji cilj bilo obaranje legalno izabrane vlasti. U toj grupi su bili ljudi koji su radili na različitim poslovima u političkim strankama, ministarstvu unutarnjih poslova i drugim institucijama.[91] S ciljem kompromitiranja hrvatske vlasti, grupa *Labrador* je izvela nekoliko diverzantskih akcija. Između ostalog, postavili su eksploziv u zgradi židovske općine u Zagrebu, minirali su židovski spomenik na Mirogoju i postavili eksploziv na Zrinjevcu u neposrednoj blizini američkog generalnog konzulata. Hrvatska vlast u očima svijeta, trebala je, nakon terorističkog napada na židovsku općinu i židovski spomenik izgledati kao antisemitska, fašistička. Takvim se činom htjelo međunarodnoj javnosti nametnuti teza da je nova hrvatska vlast poput one ustaške. Ovu propagandnu formulu o neofašizaciji Hrvatske primjenjivat će redovito *Feral Tribune, Arkizn, Novi list*, a kasnije će im se pridružiti *Globus, Nacional i Jutarnji* list, odnosno mnogi svjetski deterministi. Djelovanje mreže *Labrador* osjećalo se najviše u medijima. U vrijeme promjene sustava i političkih odnosa u Hrvatskoj 1990. u duhu plana *"Slog"*, namjera mreže *Labrador* je da preko svojih suradnika osigura ponajprije opstanak, a potom revitalizaciju "jugoslavenske ideje" preko svojih konfidenata (zavrbovanih novinara) i pokretanjem novih listova.

89 Zračni juriš na Hrvatsku, Ljubo Kos i "Globusovi" eksperti, Globus, 6. rujna 1991.

90 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske, od 1987. do 1997., isto, str. 20.

91 U intervjuu koji je (u proljeće 1994.) dao agenciji AIM iz Podgorice, potpukovnik Ivan Sabolović, ustvrdio je da su "labradori" bili ugrađeni u sve razine hrvatske vlasti: u Vrhovništvu, MUP-u, Stožeru zbora narodne garde, vrhu HDZ-a, Hrvatskoj stranci prava i njezinim paramilitarnim formacijama (HOS) a pozicije u nekim hrvatskim redakcijama vodile su se pod šifriranim imenom "Slog".

Vrhunac terorističkih aktivnosti prema Hrvatskoj bio je raketiranje banskih dvora.[92] Ovu akciju napada na hrvatskog predsjednika planirala je služba sigurnosti Ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane JNA. Ta je služba, na planovima likvidacije hrvatskog predsjednika, mobilizirala svoje najsposobnije kadrove. O kakvoj se zahtjevnoj i opsežnoj obavještajnoj operaciji radilo vidljivo je iz samog načina, mjesta i trenutka raketnog udara. Neprijatelj je preko agenture doznao dnevni plan Predsjednikovih aktivnosti. Na prikupljanju obavještajnih podataka bila je angažirana i skupina *Labrador*. U Odjeljenje za psihološki rad u Zemunu razrađen je plan propagandnih aktivnosti nakon atentata, računajući 90 posto s uspjehom same akcije napada, smrt ili teško ranjavanje Predsjednika.[93] Obezglavljenjem Hrvatske agresor bi došao do nedostižne strateške (vojne i političke) prednosti, jer bi, prije svega – kako je KOS računao – došlo do rascjepa u državnom vodstvu. Posljedice takvog rascjepa bile bi blokada Hrvatske i na međunarodnom planu.

Zanimljivo je da, tužitelji hrvatskog Predsjednika i njegove politike prema Bosni i Hercegovini nikada ne spominju logičnu činjenicu da dr. Franjo Tuđman uopće nije bio u poziciji bilo što dogovoriti s inspiratorima atentata kojeg su na njega izveli 7. listopada 1991. Ako je tomu tako onda JNA ne bi krenula na Bosnu i Hercegovinu jer bi tada nestao jedan od "djelitelja" Bosne i Hercegovine i Milošević bi ostao sam. Teza o Tuđmanu kao "djelitelju" Bosne i Hercegovine proizvedena je u "laboratoriju" Savjeta za psihološko-propagandnu aktivnost u Beogradu, a njezini distributeri i zagovornici postali su i međunarodni[94] i hrvatski glasnogovornici determinizma. I jedni i drugi su tako postali izravni sudionici specijalnog rata.

Za razumijevanje operacije "*Labrador*" i sve oko nje što se događalo neophodno je ući u njezinu genezu. Hrvatskom je u prvoj polovici rata (1991.-1993.) kružio strah – fobija od "kosovaca" i "udbe". Ponekad je to imalo i razmjere paranoje. Zašto je i

92 Tekst objavljen u Narodnoj armiji od 31. srpnja. 1991. na osobit način najavio je ovaj teroristički čin. Naime, u tekstu se komentira rad hrvatskih obavještajnih službi i kaže se kako su se "obavještajci i agentura hrvatskih obavještajnih službi uljuljkali u osjećaj da su svemoćni". Takav zaključak temelje na činjenici da (KOS) "još ... ne primjenjuje pravila igre koja su u ovom poslu surova". Ova rečenica govori s kakvim se protivničkim službama Hrvatska sukobljavala na svom tlu u vrijeme Domovinskog rata. Prijetnji su se obistinile u raketnom napadu na Banske dvore 7. listopada 1991.

93 Vijesti o napadu na Banske dvore izazvale su ogorčenje diljem svijeta. Službeni odgovor srpskih političara i federalne armije je stigao ubrzo. Naime oni su poricali da je JNA poslala zrakoplove kako bi ubili hrvatskog Predsjednika i njegove goste. U njihovoj službenoj izjavi se navodilo kako je hrvatska Vlada postavila eksploziv unutar zgrade i u okolne ulice kako bi izazvala međunarodni skandal i optužila JNA. Kronologija rata, str.100.

94 Zanimljiv je podatak da su uoči raketiranja Banskih dvora, mnogi predstavnici (diplomati) Zapada kao i ruski konzul u Hrvatskoj, napustili Zagreb.

koliko u svemu tome bilo razloga za takvo stanje? Tko ga je proizveo? Koliko istine ima u svemu tome? Sudeći po izjavama oficira tajne vojne službe (KOS), i njihovim "ispovijedima" na sudskim procesima održanim u Beogradu (1994.), u Hrvatskoj je zaista, nakon pobjede HDZ-a na izborima (u proljeće 1990.), formirana specijalna obavještajna mreža,[95] koja će naknadno dobiti naziv *"Labrador"*. Nastala je spajanjem više postojećih lokalnih obavještajnih centara, a ulogu koordinatora preuzeo je potpukovnik Ivan Sabolović.[96] Izravno nadređeni potpukovniku Ivanu Saboloviću bio je pukovnik Slobodan Rakočević, načelnik odjeljenja sigurnosti u ratnom zrakoplovstvu.[97] Istodobno u Generalštabu JNA je formirana posebno opremljena (kadrovima i tehnikom) kontraobavještajna grupa (KOG) usmjerena na djelovanje prema Hrvatskoj. Na njezinom čelu nalazio se general major Aleksandar Vasiljević, kasnije načelnik KOS-a. Sa izbijanjem sukoba, a za stvaranje psihoze kaotičnosti u dijelu Hrvatske izvan neposrednih borbenih djelovanja, pobrinuli su se "labradori" koji su tijekom ljeta 1991. izveli oko 450 eksplozija. Dvije najpoznatije već su navedene: bile su one podmetnute ispod Židovske općine i Židovskog groblja na Mirogoju. Nakon tog čina puštane su glasine o mogućim "minerima" kako bi se stanje kaotičnosti produbilo.[98] Hrvatska službena politika je tvrdila da je to nedjelo čin Radenka Radojčića, obavještajaca KOS-a.

U rujnu 1991. Radojčić napušta Zagreb (gdje mu je ostala obitelj) i prelazi u Beograd. U krugu oko pukovnika Slobodana Rakočevića – tada već načelnika KOS-a, kuju se planovi o formiranju *"Opere"*, tj. obavještajno propagandne grupe za specijalni rat protiv Hrvatske. Na operativno-obavještajnoj razini *"Opera"* se oslanjala na "labradore", dok je na propagandnom polju koristila svoje pozicije u hrvatskim medijskim redakcijama (prema planu *"Slog"*), kontakte sa stranim novinarima kojima su dostavljali najbolje fotografije i najbolje informacije o "ustaškom karakteru protivnika", a proboj na srpskom medijskom prostoru, osiguran je bio mnogo ranije još za vrijeme "antibirokratske revolucije".

---

95 Cilj mreže bio je razbijanje pokreta za hrvatsku nezavisnost, stvaranje konfuzije i poticanje "projugoslavenskih" elemenata.

96 Centar iz kojeg je potpukovnik Sabolović djelovao bio je obavještajni detašman korpusa ratnog zrakoplovstva (RZ i PZO) u Zagrebu. Vjeruje se da su "labradori" centrali u Beogradu i najvišim državnim tijelima dostavljali "podatke izuzetnog obavještajnog sadržaja". Potpukovnik Sabolović tvrdi da su se na osnovu toga mogli donositi "pravovremeni i pravovaljani zaključci i odluke". Vladimir Jovanović, Labradori i šinteri, NIN 20. svibanja 1994.

97 Njegova kancelarija nalazila se u Zapovjedništvu ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane (RZ i PZO) u Zemunu.

98 Krug potencijalnih "minera" bio je u ta dva slučaja raznolik: od slovenskog desničara Zmaga Jelinčića do Dobroslava Parage, preko tvrdnji da je to urađeno po odluci Franje Tuđmana osobno (zbog njegovih, navodnih, antisemitskih sklonosti). Vladimir Jovanović, isto.

U domu JNA u Zemunu otvara se "radnja" i stvar funkcionira tako dobro da je dio hrvatskih političara i hrvatske javnosti bio uvjeren da postoji sukob između zapovjednika obrane Vukovara Mile Dedakovića Jastreba i predsjednika države dr. Franje Tuđmana, ne znajući da je taj sukob potaknut i nadziran kanalima *Labradora* i *Opere*. To je, kao što je poznato, bio uvod čak i u oružane sukobe ZNG-a i HOS-a, kao i kasnije uhićenje Parage. Preko njega se, nastojalo stvoriti što "ustaškiju" sliku o hrvatskoj vlasti.[99]

Dio "labradora" prilikom osvajanja Zapovjedništva 5. korpusa RZ i PZO u Zagrebu (sredina rujna 1991.), bio je provaljen tako da se mogla rekonstruirati obavještajna mreža KOS-a u Hrvatskoj. Obavljena je prema svim profesionalnim kriterijima i pokazalo se da je te godine u Hrvatskoj bilo više od četiri stotine agenata KOS-a raspoređenih u svim područjima. Organizacijska struktura mreže bila je sastavljena od deset jezgri (čvorišta)[100] na dvije razine, tako da je svatko znao samo pet obavještajaca, koji su znali drugih pet.

Tijekom prosinca 1991. Generalštab JNA prihvaća u potpunosti politiku državnog vrha Srbije o stvaranju "krajine" i Jugoslavije bez "krnje Hrvatske" i Slovenije.[101] U tom pravcu razvija se *Opera* i tog prosinca otpočinju operacije *Opera-orjentis* i *Plitvice-orjentis*, s ciljem da osiguraju vojno, gospodarsko i obavještajno održavanje "krajine". Činilo se da *Opera* trijumfira.

Početkom 1992. dolazi, međutim, Vanceov plan o miru[102], a 6. siječnja 1992. zrakoplov JNA – koji je poletio iz zračne luke Bihać – obara nad Hrvatskom helikopter s promatračima Europske unije.[103] Odmah nakon toga ostavku podnosi general armije Veljko Kadijević, a general Zvonko Jurjević, dotadašnji zapovjednik ratnog zrakoplovstva, biva suspendiran.

To je bio sukob uvjetno nazvano "projugoslavenske" i "prosrpske" skupne unutra vrha JNA. Potpisivanje mirovnog sporazuma u Sarajevu (3. siječnja, 1991.) i prihvaćanje Vanceovog plan "prosrpska" skupina doživjela je to kao pobjedu Hrvatske, odnosno dr. Franje Tuđmana u toj prvoj dionici rata. Za taj ne-

99 Vladimir Jovanović, isto.

100 Podatak je potvrdio i potpukovnik Ivan Sabolović, agencija AIM, isto.

101 Usp. Veljko Kadijević, isto.

102 U Sarajevu, u nazočnosti Cyrusa Vancea, hrvatski ministar obrane Gojko Šušak i predstavnik jugoslavenske armije general Andrija Rašeta potpisali su sporazum o bezuvjetnom prekidu vatre, dogovorenom u Ženevi 23. studenog između predsjednika dr. Franje Tuđmana i generala armije Veljka Kadijevića, koji stupa na snagu 3. siječnja u 18 sati. To je otvorilo put dolasku međunarodnih snaga UNPROFOR-a na prostor bivše Jugoslavije. Kronologija rata, str. 127.

103 "MiG" jugoslavenske armije u 14 sati i 10 minuta borbeno je djelovao na dva helikoptera Europske promatračke misije koji su letjeli na području Policijske uprave Varaždin. Jedan je helikopter pogođen, a drugi se spustio neoštećen u blizini pogođene letjelice. U pogođenom helikopteru, svih pet članova posade poginulo je, a njegovi djelovi razasuti su u krugu od 200 metara. Kronologija rata, str.128.

uspjeh okrivila je "projugoslavensku" skupinu jer u ostvarivanju memorandumskih ciljeva, po njihovu mišljenju, nije bila dovoljno radikalna, pa je zato očekivani uspjeh izostao. To mišljenje jednako tako se odnosilo i na operacije specijalnog rata koje su bile vođene protiv Hrvatske.[104] Dakle, nije su tu radilo ni o kakvim različitim pristupima jugoslavenskoj krizi, nego o načinu i brzini stvaranja "velike Srbije". Iza obaranja helikoptera europske promatračke misije, stajala je "prosrpska" skupina na čelu s general pukovnikom Božidarom Stevanovićem.

Nastalo stanje, podjela i obračuna unutar armijskog vrha, posljedica je činjenice (iako je bila planska) da se JNA (proljeće 1992.) podijelila na tri srpske vojske: Vojska Jugoslavije, "vojska republike srpske" i "srpska vojska krajine". Dok je "vojska republike srpske" ostavljena da vodi rat protiv Bosne i Hercegovine, odnosno "srpska vojska krajine" protiv Hrvatske, Vojska Jugoslavije je postala oružana sila nove države sastavljene od bivših jugoslavenskih republika Srbije i Crne Gore. Ta država je nazvana Savezna Republika Jugoslavija. U tim okolnostima došlo je i do velike smjene mnogih visokih dužnosnika JNA, pretežito pripadnika meke "projugoslavenske" struje za koje se smatralo da nije dovoljno vjerna velikosrpskoj ideji i preuzimanje vodećih vojnih položaja od strane pripadnika tvrde struje. Uloga vodstva jugoslavenskog ratnog zrakoplovstva u čistkama i potonjim događajima je bila odlučujuća.[105] Skupina unutra ratnog zrakoplovstva, koju je predvodio, kasnije njezin zapovjednik, general Božidar Stevanović, polako uzima stvar u svoje ruke.[106] Početkom ožujka u "Večernjim novostima" pojavljuje se tekst o navodnom "ustaškom leglu" u zapovjedništvu ratnog zrakoplovstva. Bio je to kraj *Opere* i početak progona njezinih protagonista. U svibnju (1992.), poslije emisije na RTB-u, Rakočević, Sabolić, Radojčić i ostali bivaju smijenjeni i uhićeni. Uslijedilo je suđenje pred Vojnim sudom u Beogradu početkom prosinca 1992., koje je završilo u veljači

104 Misteriozno ubojstvo, krajem siječnja (1991.), Željka Paraćina u zemunskom kafiću "O.K." bila je tek najava bure i obračun sa ljudima iz Opere. Pilot Paraćin, izgleda, nekome je bio suvišan. Puno je znao i sudjelovao u bombardiranju poligona ZNG kod Čakovca, što će mnogi sebi pripisati kao isključivu zaslugu. Vladimir Jovanović, isto.

105 To vodstvo je možda naslijedilo neke karakteristike njihovih predratnih, kraljevskih prethodnika koji su izvršili puč protiv princa Pavla (1941.) sa svrhom da se odbaci pakt sa silama Osovine; ta akcija potakla je Hitlera da napadne Jugoslaviju. Dr. James Gow, predavač u Centru za obrambene studije, London, Beograd i Bosna – procjena jugoslavenske vojske, Obavještajna revija, Kraljevski koledž, London 1993.

106 U prosincu je pobjeda čvrste struje bila očita i na jedan drugi način – u to vrijeme ona se uključila sferu vojnog izdavaštva. Na godišnjem sastanku uprave vrhunskog vojno-teorijskog žurnala Vojno delo, nadmoć Stevanovića je pokazana njegovim postavljanjem za predsjednika uredničkog odbora. To je osiguralo njegovu čvrstu kontrolu nad višim ešalonima jugoslavenske vojske. Dr. James Gow, isto.

1993.[107] Novi načelnik službe sigurnosti u ratnom zrakoplovstvu postaje (na prijedlog generala Stevanovića) pukovnik Neđeljko Bošković sa zadaćom da identificira i odstrani "špijune" i "izdajice" iz vojske u cjelini. To je bilo neobično postavljenje jer je Bošković povučen iz mirovine da bi preuzeo novu dužnost i bio unaprije-đen u čin general-majora usprkos tome što nije imao potrebne kvalifikacije. Kulminacija ovih poteza došla je u prosincu 1992. kada je s dužnosti načelnika uprave sigurnosti Vojske Jugoslavije smijenjen general major Aleksandar Vasiljević i na njegovo mjesto postavljen general major Aleksandar Dimitrijević (čovjek od osobnog povjerenja Slobodana Miloševića).[108] Uslijedilo je suđenje generalu Aleksandru Vasiljeviću (ožujak 1993.) na kojem se general armije Veljko Kadijević pojavio kao svjedok obrane.

Svi ovi događaji trebali su prikazati kako Slobodan Milošević nije utjecao na događaje na prostoru bivše Jugoslavije i da nije kriv za agresiju na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu (1991.-1992.) nego da je to djelo "projugoslavenskog" vojnog vrha i kako su to, prema feljtonu (od jedanaest nastavaka) objavljenog u listopadu 1992. u "Politici ekspres", organizirali pripadnici *Opere* i *Labradora* koji su u svom obavještajnom radu radili u korist hrvatskog režima. "Optužbe" su polazile od toga da su mnogi iz te dvije skupine hrvatske (Sabolović) ili židovske (Radojčić) nacionalnosti, što prirodno implicira postojanje zavjere, do sumnjičenja da se *Opera* bavila kriminalom, švercom oružja, kao i terorizmom (miniranje židovskih objekata u Zagrebu). Za srpsku javnost KOS je prikazan kako je imao namjeru održavati ili čak širiti stupanj autonomije u odnosu na predsjednika Slobodana Miloševića. Za potkrjepu takve teze u opticaj je puštena glasina da je glavna zadaća Vasiljevićevog rada bila uhoditi "antijugoslavenske snage", posebno srbijanskog predsjednika Slobodana Miloševića, a to je uključivalo prisluškivanje generala Stevanovića i zapovjedništva 252. eskadrile u Batajnici.[109]

107 Jedan misteriozni događaj, međutim, prethodi otpočinjanju sudskog procesa: 5. prosinca 1992. u ranim jutarnjim satima na Avali je pronađen leš kasnije identificiranog pukovnika Radosava Mitrovića, jednog od pomoćnika načelnika KOS-a generala Neđeljka Boškovića. Pukovnik Mitrović bio je u komisiji koja je utvrđivala činjenično stanje povodom slučaja Opera. Tvrdi se da je u pitanju samoubojstvo. Prema pisanju Politike, Mitrović je trebao 4. prosinca odvesti sina u bolnicu zbog lakše povrede noge. Ostavio ga je u predsoblju stana, a on "skoknuo da kupi cigarete". Više se nije vratio. Originalno smišljeno samoubojstvo nema što. Vladimir Jovanović, isto.

108 Prema vlastitom iskazu generala Aleksandra Vasiljevića na stranicama NIN-a (1993.), njega je osobno smijenio generala major Neđeljko Bošković i to u pratnji dvojice agenata srpske Služba državne sigurnosti (SDB). Vladimir Jovanović, isto.

109 Koristeći 252. eskadrilu, (baza u Batajnici), general Stevanović je inicirao ponekad zračne napade protiv Hrvatske bez znanja Generalštaba. Ta eskadrila se pokazala kao žarišna točka velikosrpskog tabora u jugoslavenskom ratnom zrakoplovstvu. Isto tako vojnim helikopterima opskrbljivala je ekstremne paravojne skupine Šešelja, kapetana Dragana, Mirka Jovića te Željka Ražnjatovića Arkana. Dr. James Gow, isto.

Da bi stvar do kraja bila "zamršena", odnosno da se planere i izvršitelje operacija specijalnog rata protiv Hrvatske ne može i ne smije podcijeniti, budući da su svoju ulogu odigrali vrlo dobro. Naime, na suđenju svi su uglavnom dobili vremenske kazne zatvora sa pravom žalbe, ali je postalo jasno da to neće "držati vodu". Čim su se našli na uvjetnoj slobodi, žalili su se Vrhovnom vojnom sudu Srbije. Kreću u ofenzivu: podnose 7. travnja (1993.) krivične prijave protiv generala Neđeljka Boškovića, Božidara Stevanovića i ostalih, kao i protiv Branka Kostića (bivši član predsjedništva Jugoslavije). Početkom oktobra, na suđenju u Vrhovnom vojnom sudu, Radenko Radojčić je u potpunosti oslobođen optužbi,[110] a u prosincu iste godine Vrhovni vojni sud poništava odluku prvostupanjskog suda o vremenskoj kazni Rakočeviću (četiri godine) zbog navodnog švercanja oružja i prisluškivanja, što ionako nije imalo nikakve veze s *Operom*. Potpukovnik Ivan Sabolović, i ostali, oslobođeni su optužbi.

Konačno, još su se dvije značajne promjene dogodile u Vojsci Jugoslavije tijekom 1992. a koje su izravno vezane oko "afera" s *Operom i Labradorom*. Prvo, došlo je do premještaja nadzora nad službom sigurnosti iz Ministarstva obrane, gdje je ta služba bila pod izravnim nadzorom ministra obrane.[111] Drugo, zapovijedanje

---

110 O profilu osoba koje koje su planirale i vodile operacije specijalnog rata protiv Hrvatske možda najbolje pokazuje profil Radenka Radojčića objavljen u NIN-u 20, maja 1994. "Radenko Radojčić je dijete vojnog lica (zastavnika), Crnogorca po nacionalnosti, majka Židovka. On se izjašnjavao kao Židov. Za vrijeme hrvatskog 'maspoka' dobio je zadatak da vrši pritisak na studenske lidere na Sveučilištu. Jednom od njih, Anti Rumori, nanio je teške tjelesne povrede. Tijekom sedamdesetih, Radojčić se specijalizirao za obavještajno 'pokrivanje' Katoličke crkve. Katkad je – kao početkom osamdesetih – ulazio u otvorene polemike zbog pisanja 'Glasa koncila', te tiskanja nekih knjiga koje su izlazile u poluprivatnim izdanjima. Polemike je vodio naročito u zagrebačkom 'Oku'. Sredinom osamdesetih iz Beograda 'ugradila' ga je UDBA u slovenski tzv. alternativne krugove. Postaje bas-gitarista avangardne grupe 'Lajbah'. Krajem osamdesetih u Zagrebu organizira darkersko društvo samoubojica 'Crna ruža', koje izaziva buru u javnosti. Vjeruje se da je Radojčić bio sklon crnoj magiji i da je veze s ljudima iz tog kruga, pored ostalog, koristio za dobivanje podataka. (...) U rujnu 1991. dolazi u Beograd i tu ulazi u operativno-propagandnu grupu 'Opera'. Tvrdi se da je sa sobom donio u Beograd i pozamašnu dokumentaciju iz analitičkog odjeljenja CK SK Hrvatske (tajna partijska policija). Spominje se preko 150 000 stranica dokumentacije na mikrofilmovima i računalnim disketama sa kompromitirajućim dosjeima uglavnom ljudi iz hrvatske vlasti (na osnovu kojih je – u lancu trgovine sa drugim obavještajnim službama – moguće kontrolirati hrvatski politički život, važne odluke, rascjepe...). Nakon uvjetnog puštanja iz zatvora u veljači 1993. Radojčić je imao namjeru osnovati svoju vjersku sektu u Beogradu, pod nazivom Univerzalna gnostička crkva. Prijavu za njezinu registraciju u nekoliko navrata Ministarstvo vjera Srbije je odbilo. (...) Radojčić se za to vrijeme bavio biznisom o čijem karakteru se malo zna. Tvrdio je, pred sudskim vijećem, da ima značajne veze s Izraelom i Nizozemskom, kao i sa utjecajnim lobijima u svijetu. Vladimir Jovanović, isto

111 Od travnja do prosinca 1993. položaj ministra obrane držao je Milan Panić, američki građanin, rođen u Srbiji, koji je u isto vrijeme bio savezni premjer; kasnije je taj položaj preuzeo Panićev crnogorski prijatelj Pavle Bulatović.

i nadzor nad jugoslavenskom vojskom je postalo potpuno drukčije nego što je to bilo u vrijeme JNA. Odgovornost za nadzor nad jugoslavenskom vojskom je smještena u tijelo koje se zvalo – Vrhovno vijeće obrane. Ono je obuhvaćalo predsjednika federacije (Dobrica Ćosić), Srbije (Slobodan Milošević) i Crne Gore (Miomir Bulatović). Federalni predsjednik bio je ujedno predstavnik ovog tijela ali odluke je donosilo vijeće u cjelini. Podjela nadležnosti i način ustroja bez obzira na politiku i položaje koje su imali savezni političari u Beogradu, omogućili su da je zapovijedanje vojskom u značajnoj mjeri bilo je u rukama republika.

Ujedno, pred međunarodnom javnošću htjelo se pokazati da srbijanski predsjednik Slobodan Milošević, zapravo, posjeduje djelomično izravan nadzor nad vojskom Jugoslavije, a ni takav nadzor nije imao nad JNA. Drugim riječima da nije imao nikakve veze s JNA. Međutim, Milošević je u biti nakon te nove reorganizacije Vojske Jugoslavije imao potpun nadzor nad njom, jer zaista samo potpora jednog od dvojice preostalih članova vijeća bila je dostatna da Vojska Jugoslavije slijedi njegove zapovjedi. Isto kao i prije Milošević je ostao ključna figura u političkom i vojnom vrhu Jugoslavije (Srbije).

Sve ovo je ukazivalo da glumljeni nizak stupanj uključivanja Vojske Jugoslavije u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj od vremena podjele JNA na tri vojske se može promijeniti u trenutku za koji Beograd prosudi da je podesan. Tu podjelu na tri vojske koja je izvedena čisto iz diplomatskih razloga, objasnio je general pukovnik Božidar Stevanović riječima: *"da se osiguraju uvjeti za jačanje vlasti nad srpskim područjima u Bosni i Hercegovini koja će, kako se nadamo, biti u budućnosti u Jugoslaviji".* Sve to, poduprto njegovom porukom svojim postrojbama u vrijeme kad je postavljen za zapovjednika Ratnog zrakoplovstva u veljači 1993. – "nudim vam samo rad i rat" – pokazuje da će se angažiranje Vojske Jugoslavije u srpskoj agresiji na Bosnu i Hercegovu i Hrvatsku nastaviti. Ta potpora imala je više fizičkih manifestacija. Tako je jugoslavensko Ratno zrakoplovstvo nastavilo, pružati logističku i borbenu potporu srpskim postrojbama u Bosni i Hercegovini na i okolo bojišnica, a prema okupiranim područjima Republike Hrvatske održavati zračni most. Sve se to događalo usprkos zoni zabrane letova iznad Bosne i Hercegovine, koju je UN nametnuo u listopadu 1992. Međutim, takva se potpora još više odnosila na kopnene snage izravnim sudjelovanjem operativnih sastava Vojske Jugoslavije u istočnoj Bosni. U isto vrijeme zapovjednik "vojske republike srpske" general pukovnik Ratko Mladić održavao je redovite odnose s Beogradom. Dnevno je komunicirao s jugoslavenskim ministrom obrane i načelnikom Generalštaba od kojih je dobivao zapovijedi koje su mu davale široka ovlaštenja na operacijskoj razini.

I konačno, uspješan poduhvat tvrde struje (i generala pukovnika Božidara Stevanovića) unutar Vojske Jugoslavije bio je izveden da se pokaže "otvoreno" neprijateljstvo prema Zapadu, odnosno, da se sugerira – bude li zračnih udara na srpske snage u Bosni i Hercegovini, planeri NATO-a neće moći ne računati s otvorenim miješanjem Vojske Jugoslavije.

Eho i posljedice operacija *Opera* i *Labradora* i sudbina njihovih protagonista poslužit će hrvatskim deterministima za gradnju teze o "dogovorenom ratu", koju će oni javno zastupati od 1993.

Operacija "Labrador" po svojoj širini (uključenosti odabranih; svjesnih i nesvjesnih; slučajnih protagonista), vremenu trajanja (nekoliko godina), posljedicama (unutar Srbije, Hrvatske te međunarodne zajednice) predstavlja strategijsku operaciju specijalnog rata najviše razine. Njezin pojednostavljeni model je: organizirana visoko profesionalna skupina djelatnika tajne službe infiltrirana na teritoriju protivničke strane (u Hrvatskoj) → razvijena obavještajna mreža u strukturama vlasti i institucijama a naročito u medijima napadnute strane (plan "Slog") → terorističke akcije sa svrhom diskreditiranja, odnosno označavanja aktualne vlasti napadnute zemlje kao fašističke (pomno odabrani ciljevi napada – Židovsko groblje i općina), → uhićenje dijela vodstva skupine od strane za koju ratuju (Srbija) → improvizirano suđenje uhićenom dijelu skupine da se prikaže kako njihovo djelovanje nije politička opcija agresora, nego da je to opcija bivših "poraženih i diskreditiranih" političkih snaga → reorganizacija cjelokupnog sigurnosno-obavještajnog sustava, te sustava zapovijedanja oružanim snagama kako bi agresor u "novim okolnostima" nastavio agresiju.

Operacija "Prijetnja atomskim oružjem"[112] – vrijedno je navesti jedan primjer smišljenog medijskog planiranja i interpretiranja nekog događaja. Srbijanski tisak 1993. i 1994. orkestrirano je pisao o tome kako "postoje sumnje da Beograd ima atomsko oružje" Takvo pisanje smješteno je u kontekst napisa u stranom tisku o postojanju međunarodnog podzemlja koje krijumčari nuklearnu tehnologiju i radioaktivne materijale. Prema tekstovima objavljenim u srbijanskom tisku među takve materijale spada i jedan živin izotop ("crvena živa") iz koje je onda moguće postojećim tehnološkim postupcima doći do atomske bombe. Ta medijska priča o tajnom oružju kojeg posjeduje Beograd vezana je za kontraverznog ruskog političara Vladimira Žirinovskog. Za vrijeme svog boravka u Beogradu Žirinonski je u jednom svom intervjuu rekao kao će on posredovati da se Beogradu stavi na raspolaganje tajno oružje kojeg posjeduju Rusi, oružje velike razorne moći, tj. eliptonsko oružje (kako ga je on nazvao). Takvu izjavu eksploatirala je srpska propaganda, pišući u petnaestak tekstova i intervjua o krijumčarskim kanalima, o krađi radioakti-

112 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske, od 1987. do 1997., isto, str. 22. i 23.

vnog materijala, pa i o tome kako postoje sumnje da krijumčarski lanac završava u Beogradu.

Pridodaju li se "sumnja" i otvorene prijetnje Radovana Karadžića i generala Ratka Mladića da će raketirati ne samo München i Beč, već i duge veće europske gradove, jasnijim se čini pokušaj i namjera da se kod mnogih čitatelja izazove strah od srpskog oružja, odnosno srpske vojne moći. Hrvatske obavještajne službe raspolagale su točnim podacima o vrsti i količini oružja koje je iz Rusije dolazilo u Srbiju. Bilo je to isključivo klasično oružje (protuoklopna sredstva, sredstva zračne obrane, pričuvni dijelovi za zrakoplovstvo i sl.) oprema koju je Rusija isporučivala Vojsci Jugoslavije na račun klirinškog duga.[113] Još jedan zanimljiv moment, priča o tajnom oružju iz srbijanskih medija imala je svoj nastavak – zagrebački *Globus* objavio je nekoliko tekstova koji su govorili o toj mogućnosti. Početkom kolovoza 1994. *Globus* objavljuje tekst pod naslovom *"Srpska vojna industrija ubrzano radi na projektu uranskog pentratora za tenkovske topove"*. Nedugo zatim novinar Baron Brljević objavljuje intervju s Ivanom Supekom o mogućoj srpskoj nabavi nuklearnog oružja. Na tragu tih sumnji napisana su još tri teksta tako da se "prijetnja" učini vjerodostojnijom. U jednom intervju sa zamjenikom glavnog urednika njemačkog lista *Fokus*, Eugenom Georgom Schwarzom, novinar Srećko Jurdana na sličan način spekulira o krijumčarenju radioaktivnih materijala. Nedugo zatim novinari Vlado Vurušić i Roman Matejić, pišući o slovačkoj vezi i trgovini radioaktivnim materijalima, u tekstu pod naslovom *"Ciganski kralj Farkaš u rusko-srpskoj vezi"* zaključuje kako *"ruske ekstremne lijeve i desne političke snage neposredno zdvajaju nad nepravdom koju Jeljcinova politika čini sirotoj napaćenoj Srbiji. Čak i neki generali drže da su sva sredstva dopuštena kako bi se ta nepravda ispravila..."* . Sve se to događalo u vrijeme kada je hrvatska politika počela preuzimati strategijsku inicijativu na "velikom ratištu" najavom otkaza UNPROFOR-u, a vježbama "Bandira" i "Posejdon 94" pokazala da raspolaže respektabilnom vojnom moći i da je u mogućnosti izvoditi napadne operacije više razine. Međunarodna zajednica, točnije Sjedinjene Američke Države[114], u to vrijeme pokazivale su odlučnost da zra-

113 "Hrvatska ima podatke o dostavi ruskog oružja, pa i najsuvremenijeg, u Srbiju", izjavio je ruskim novinarima (2. travnja 1993.), koji su u organizaciji hrvatskog Ministarstva vanjskih poslova boravili u Hrvatskoj, načelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske general zbora Janko Bobetko. Njegovu je izjavu prenijela ruska agencija RIA. "Hrvatska zadržava pravo da se obrati svjetskoj zajednici radi postignuća strogog poštivanja embarga UN na opskrbu oružjem sudionika u jugoslavenskom sukobu", rekao je general Bobetko. Rusko oružje za Srbiju, Krologija rata, str. 257.

114 Odlukom saveznika NATO-a u Bruxellesu, da konačnu riječ prepusti Vijeću sigurnosti i glavnom tajniku Boutrosu Ghaliju, Britanija i Francuska praktično su izborile pravo veta na vojnu intervenciju. Predsjednik Clinton zatražio je da operaciju zrakoplovnih snaga vodi stožer NATO-a, ali saveznici nisu to prihvatili.

čnim udarima prisile Srbe na poštivanje postignutih sporazuma. Ukupno gledajući te 1993. a poglavito 1994. Srbi su se našli u političkoj i vojnoj defenzivi.[115] U propagandno spašavanje Srba, što je i razumljivo uključila se Velika Britanija i njezini mediji. Naime, izjavu generala Ratka Mladića kako će *"bombardirati London"*[116] ako Zapad intervenira u Bosni i Hercegovini, ocjenjena je u Britaniji kao dosad *"najizravniji izazov međunarodnoj zajednici"*. Zatim je nekoliko članova britanskog Parlamenta, kao i predstavnici pojedinih ministarstava isticali da je Mladićeva izjava *"potvrda ekstremnog fanatizma u srpskim redovima i još jedno upozorenje da se ne može računati na razum srpskih predvodnika"*. I tadašnji ministar obrane Malkolm Rifkin, iako nije izravno spominjao Mladićevu prijetnju, uzvratio je izjavom da je *"Britanija spremna za vojnu intervenciju u Bosni i Hercegovini"*, ali je i dodao da se i dalje protivi ukidanju embarga na uvoz oružja. Ova izjava se može iščitati samo kao nastojanje da se održi *status quo*, odnosno da Zapad odustane od zračnih udara na srpske ciljeve u Bosni i Hercegovini. O multiplikaciji Mladićeve "grožnje" pobrinuo se *The Daily Mail* koji je na naslovnoj stranici objavio Mladićeve riječi: *"Ako oni bombardiraju nas, ja ću bombardirati London"*. U tekstu su istaknute i Mladićeve riječi kako *"Srba ima u Londonu, Srba ima u Washingtonu. Jedan bijesan Srbin može učiniti, mnogo štete sa samo jednom šibicom"*, a *"zapadna vojska koja bi intervenirala u Bosni, ostavit će ovdje svoje kosti"*. Mladićeve prijetnje britanski mediji povezivali su s izjavom Radovana Karadžića, koji je rekao da je *"Vance-Owenov plan mrtav, a srpska država u Bosni i Hercegovini stvarnost. Svijet samo gubi vrijeme s Vance-Owenovim planom"* kako bi prijetnje dobile na uvjerljivosti.

Na temelju iznesenog slijedi logičan zaključak da su zagrebačka tiskovina i londonski mediji potvrdili propagandnu namjeru preuzetu iz klasičnih udžbenika o specijalnom ratu. No, ni tu nije kraj, oni su bili prvi koji su položili ispit ili "malu maturu", ona "velika matura" bit će položena tek devet godina kasnije tj. 2003. u specijalnom ratu protiv Iraka, o tobožnjem kemijskom oružju i opasnosti za cijeli svijet.

Vijeće sigurnosti i glavni tajnik neće odobriti intervenciju, ako se Velika Britanija i Francuska budu tome protivile. Te dvije zemlje imaju osobito veliki utjecaj na Ghalija, s obzirom da su članice Vijeća sigurnosti i da imaju najveći broj vojnika u Bosni i Hercegovini. Veto na intervenciju, London, 4. kolovoza 1993., Kronologija rata, str. 292.

115 Početkom 1994. Sjedinjene Američke Države intenzivnije su se vojno uključile u rat u Bosni i Hercegovini. Tako su 28. veljače iste godine dva američka zrakoplova tipa F-16, stacionirana u bazi NATO-a u Avianu (Furlanija), srušila nad sjevernom Bosnom četiri srpska zrakoplova J-21 "jastreb". Po izjavi admirala Jeremya Boorda zapovjednika južnog krila Atlanskog saveza zrakoplovi su imali za cilj bombardirati tvornicu streljiva i oružja u Novom Travniku. Početkom travnja 1994. u samostalnim akcijama u nekoliko navrata američki su zrakoplovi bombardirali i srpske cilje oko Goražda. Kronologija rata, str. 363. i 365.

116 Mladić bi bombardirao London, Kronologija rata, str.271.

Operacija "Prijetnja atomskim oružjem" je tipična medijska operacija specijalnog rata u samo dva koraka, a njezin model je: objava u medijima teško provjerljive informacije o razarajućem oružju napadača (Srbija) → medijska multiplikacija te informacije u zemlji mogućeg napada (Hrvatska, Bosna i Hercegovina) i u zemlji koja podržava politiku napadača (Velika Britanija) → zadržati status quo na ratištu, odnosno spriječiti namjere da napadač (agresor) bude kažnjen (poražen).

17. Napadaj informacijom

Da bi se razumjela priroda neargumentiranih napadaja[117] treba odgovoriti što se podrazumijeva pod pojmom psihološko-propagandno djelovanje. U najkraćim crtama – to je skup mjera i postupaka iz područja duhovne nadgradnje, čiji je cilj izvršiti utjecaj na svijest, opredjeljenja i ponašanje ljudi u zemlji prema kojoj se poduzima operacija specijalnog rata. Nadalje, psihološko-propagandna djelovanja imaju dvostruko značenje: s jedne strane pomoću njih se pripremaju gotovo sve druge djelatnosti u specijalnom ratu, a s druge strane, sve druge djelatnosti sadrže i namjeru da se izazovu određeni psihološko-propagandni učinci.

Suvremena psihološko-propagandna djelovanja temelje se na najnovijim dostignućima psihologije pojedinca i mase a u praksi znače zlouporabu (u svakom pogledu) i bez obzira na namjeru (koja je uvijek upitna) tih dostignuća kojima se manipulira sa čovjekom, pojedincem ili cijelim društvenim skupinama i zajednicama. Preciznije, znače povredu čovjekove osobnosti i integriteta i zbog toga taj vid djelovanja je u osnovi nemoralan.

Ovladavanje sviješću masa oduvijek je bio cilj politike sile. To načelo sastavni je element svih doktrina o specijalnom ratu. Danas, kad je u tijeku proces integracije svjetske zajednice, ovladavanje sviješću čitavih naroda, postaje jedan od odlučujućih čimbenika svjetske moći (velikih i manje velikih sila) u njihovom pokušaju dostizanja ciljeva hegemonije i prevlasti na globalnoj razini. Kod toga borba za duhovnu hegemoniju je najbitnija. Nadalje, novo doba obilježeno je erupcijom informacija ali više poplavom dezinformacija. Nikada kroz povijest ljudi nisu bili brže i obilnije informirani o svemu što se događa u svijetu, ali isto tako oni nikada nisu bili više manipulirani nego sada. U neoliberalnoj demokraciji ugrađena je inverzija u odnosu na informiranje u komunizmu. Deterministi su uočili da je slabost, koja je između ostalog dovela do pada komunizma, upravo "nedostatak" informacija. Nova obmana, koja se gradi na njegovim ruševinama je inverzna (n^{-1}) – odnosno gradi se na abnormalnom broju infor-

117 Takve napadaje doživjela je Hrvatska 2. svibnja 1995. nakon završetka operacije Bljesak. Dolazile su iz arsenala lorda Davida Owena, stožera UNPROFOR-a u Zagrebu i pobunjenih Srba.

macija – njezinoj patologiji. Nema sumnje da je takvim stanjem stvari u borbi za ovladavanjem sviješću ljudi pridonio i opći stupanj u razvoju znanosti i tehnike, a osobito nagli razvoj sredstava za masovno komuniciranje. U svjetlu ove tvrdnje mora se sagledati i pojam informacijskog rata i napadaja informacijama u okviru tzv. digitaliziranog bojišta. Tako na primjer, u okvirima američke nacionalne politike i mjerodavnih vladinih ureda, koji se bave problemima informacijskog rata (IW – *Information Warfare*), ne postoji jasan stav oko preciznog imena koji bi ga kao takvog označavao. Njemu se između ostalog pribjegava zato jer se u ratovanju po njegovim načelima ne može suditi za ratne zločine. Praksa pokazuje da se za ratne zločine sudilo onima koji su rat vodili u drugoj dimenziji (kopneno ratovanje) a tek djelomično u trećoj (zračno ratovanje). Zato se na prostoru bivše Jugoslavije ne sudi časnicima zrakoplovstva, jer bi se tada sudilo i saveznicima iz Drugog svjetskog rata, a o ratovima koji su vođeni nakon njega da se i ne govori, poput onog na Kosovu, Afganistanu ili Iraku, sutra u Iranu, Sudanu ili Siriji. Nazivi kao što su C^2W (*Command and Control Warfare*) – ratovanje pomoću zapovjedno-obavijesnih sustava, IO (*Information Opertion*) – informacijske operacije, RT (*Real Time*) – stvarno vrijeme (četvrta dimenzija rata), rat temeljen na znanju i digitalizaciji, samo dočaravaju svu šarolikost pokušaja definiranja IW-a (ili po "staroj" kvalifikaciji onoga što je poznato kao psihološko-propagandna djelatnost) i u stanovitoj mjeri oslikava nastojanje pojedinih grana vojske Sjedinjenih Američkih Država, koje žele dati pobliže značenje djelatnosti koju provode. Pojam IW – informacijsko ratovanje je uporabljen kako bi se pobliže označio predmet o kome se raspravlja: kopnena vojska SAD koristi pojam digitalizacija, dok ratno zrakoplovstvo SAD-a (USAF) koristi pojam koji upućuje na "petu dimenziju rata". Ponajbolji opis pojma informacijsko ratovanje daju značajke radne definicije koju rabi američko zrakoplovstvo a koja glasi: *"Bilo koja akcija koja će poreći ali i uskratiti, iskoristiti ili iskriviti, razoriti neprijateljsku informaciju, ali i informacijski sustav i onesposobiti njezino funkcioniranje, pri čemu se maksimalno mora eksploatirati informacijske operacije prijateljskih snaga"*.[118] Nadalje, uz definiranje zadaća, USAF je predložio raspravu na temu informacijskog ratovanja i njegove podjele na tri temeljne zadaće: protuinformacije – ili nadzor i eksploatacija iz informacijskog okruženja s jedne strane, te zaštita vlastitih informacijskih operacija od protivničkog napadaja; napadaj zapovjedno-obavijesnim sustavima – što znači eksploataciju informacija kao ofenzivnog oružja; informacijske operacije – ili sveobuhvatno povećanje djelotvornosti postrojbi (ali i drugih institucija) pomoću prikupljanja i uporabe vijesti (informacija) iz različitih izvora.

118 Usp. Dodatak Hrvatskom vojniku, Oluja (III. dio) 1995.

Informacijskim ratom napada se duh čovjeka i (ili) naroda i rat sve više iz fizičke strane – rana, krvi, tjelesa, dima, zgarišta i ruševina prelazi u metafizičku – razara se duh i identitet bilo čovjeka bilo naroda. Ovakav rat nema fizičkih žrtava ali zato ima duhovnih. Primjer za to su Sudište u Haagu i mediji u Hrvatskoj, jer su na istom zadatku – "dokazati" da je Hrvatska država nastala na zločinu. To dakle, nije napadaj u sferi fizičkog, nego duhovnog. I dok klasična dezinformacija slučajno "pada" na ciljanu žrtvu s određenim stupnjem vjerojatnosti ostvarenja svojeg cilja (analogija s navođenim ubojnim sredstvima) dotle informacijski napadaj u suvremenoj doktrini (psihološko-propagandnog rata) ima sasvim drukčiji značaj. On se radi zornosti može prikazati kao napadaj na "točkasti" cilj, kako to na primjer izvodi laserski navođena bomba.[119] Nadalje, takva tehnologija napadaja informacijom (zahvaljujući informatičkoj revoluciji i razvoju komunikacijskih sredstava) ima posebno psihološko značenje za ciljanu žrtvu, ali i za njezin okoliš. Ubija se ne samo čovjek, nego i njegovi bližnji, njegova obitelj, prijatelji, istomišljenici, a narodu se nameće kolektivna krivnja za nešto što nije učinjeno tako da se ne može obraniti, niti se kroz dugi vremenski period optužba može izbrisati. Kolektivna krivnja tako ostaje naraštajima u "nasljeđe". Nažalost, to su Hrvati dobrano iskusili.

Kako bi se pojasnila ova složena problematika nužno je pogledati na trenutak povijest njezine terminologije. U zapadnoj vojnoj misli susreću se dva različita pojma. Prvi, psihološko ratovanje potječe iz 1920. i smatra se da ga je prvi put uporabio britanski vojni teoretičar J. F. Fuller u svojoj raspravi o tenkovima. Prema njegovom viđenju budućih ratova on je ustvrdio da će se u budućnosti tradicionalna sredstva ratovanja moći zamijeniti čisto psihološkim ratovanjem. U njemu se neće uporabljivati klasično oružje i u njemu neće postoji vidljivo bojište. Doktrina tog novog ratovanja temeljit će se na "korupciji" ljudskog razmišljanja, pomračenju (smanjenju) ljudskog intelekta i dezintegraciji morala i duhovnog života čovjeka i naroda. U novijoj vojnoj misli, osobito u američkoj rabi se pojam virtualnog bojišta koje ima šire značenje od Fullerovog promišljanja i podrazumijeva i simulacijske modele koji zahvaljujući suvremenim komunikacijskim sredstvima omogućavaju istodobnost odvijanja operacija. Drugi pojam, su psihološke operacije. Prvi put je uporabljen početkom 1945. U kasnijem razdoblju tijekom 50-tih službeno je prihvaćen pojam psihološke operacije umjesto pojma psihološko ratovanje, zato što je taj pojam bio prihvatljiviji u uvjetima relativnog mira ("hladnog rata"), osobito u razvijanju određenih djelatnosti prema prijateljskim zemljama, savezničkim zemljama i zemljama trećeg svijeta. Namjera je naprosto izbjeći uvijek diskriminirajući

119 Usp. Hrvatska i veliko ratište, str.280.-282.

pojam "rat". U Velikoj Britaniji se pak, umjesto pojma psihološki rat, za koje su se opredijelili Amerikanci, uporabljuje pojam političko ratovanje.

No, bez obzira na različite nazive ove vrste rata tijekom vremena, njegova je bit uvijek ostala ista. Bliže pojašnjene pojma psihološki rat obuhvatilo bi propagandne postupke usklađene s vojnim, političkim ili gospodarskim pritiscima koje dotična propaganda zahtjeva, tj. koji mogu izazvati željene psihološke učinke. Naravno i tu se teži sveobuhvatnosti i simultanosti propagandnih postupaka i odgovarajućih pritisaka u drugim područjima čime se dobivaju cjelovita psihološko-propagandna djelovanja.

Psihološko-propagandne djelatnosti su usmjerene u svjetonazorsko područje, područje ideologije, tekućih propagandno-informativnih djelatnosti i posebice na montiranje raznih postupaka, ili umjetno iskonstruiranih "objektivnih okolnosti" sračunatih na željene psihološke učinke. Provode ih pretežito vladine, nevladine ali i nadnacionalne agencije s mrežom središta diljem svijeta. Sva ta središta surađuju s akreditiranim novinarima i dopisnicima inozemnih listova. Nadalje, suradnja se proširuje i na uredništva glavnih i lokalnih listova, časopisa, TV i radio postaja u zemlji domaćina. Ovim trima vrstama djelatnosti izražavaju se i njihove temeljne značajke:[120] (1) svaki se postupak u ovoj djelatnosti prethodno detaljno proučava, određuju se ciljevi i metode djelovanja koje jamče najveći mogući uspjeh, kao i snage koje su u stanju realizirati takve zamisli; (2) nastojanje subjekta ovih djelovanja da uz akcije verbalne propagande koristi i vješto odabrane postupke, čijom se realizacijom postižu, ili makar očekuju željeni psihološko-propagandni učinci u sredinama prema kojima su takve djelatnosti usmjerene. Ti postupci mogu biti: demonstracija vojne sile duž državne granice, uvlačenje u kriminal ili zločinačke radnje određenog broja više ili manje utjecajnih ljudi, a zatim njihovo kompromitiranje, pa sve do dovođenja pred "svršen čin" pojedinca, skupina te različitih organizacija; (3) bitna značajka psihološko-propagandnog djelovanja je nastojanje da se u pojedine akcije u cjelini ili djelomice uključe informativna sredstva zemlje prema kojoj se takve djelatnosti usmjeravaju. To ima osobito značenje, jer uspjeh na tom području ima vrijednost sa stajališta izvođenja psihološko-propagandnih djelatnosti, kako u idejnom pogledu, tako i u području tekuće, aktualne propagandne djelatnosti.

Može se reći da ovisno od značaja međunarodnih odnosa i stanja u zemlji prema kojoj su usmjerene psihološko-propagandne akcije, mogu biti uključene veoma različite snage i primijenjeni različiti oblici i načini djelovanja. Organizator nastoji da mu akcije što duže vremena ostanu neidentificirane u pogledu

120 Usp. Dodatak Hrvatskom vojniku, Oluja (III. dio) 1995.

krajnjih namjera, pa pri izboru sadržaja tema strogo vodi računa da ostanu prividno u granicama tekuće unutarnje društveno-političke i međunarodne kritike.

18. Realno vrijeme u diplomatskim operacijama

“Hrvatska je predana miru i stabilnosti u bivšoj državi. Žaljenja je vrijedno da članak *‘The Posta’* negira napore te države. Na posljetku, Hrvatska se kao logistička baza potpore otvorila postavljanju američkih (savezničkih) vojnika u Bosni. Uspjeh toga ovisi o uporabi hrvatskih morskih i zračnih luka, cesta i željezničkih pruga. Zagreb je jedini grad u kojem je američkim vojnicima dopušteno da se zbližavaju s mjesnim žiteljima.” Eto i to je Hrvatska dobrohotna, otvorena, gostoljubiva i geostrateški značajna, ali ne u medijima, ni domaćim, ni inozemnim, nego je to rečeno na dodjeli priznanja američkom diplomatskom obavještajnom timu.[121]

Američko veleposlanstvo u Sarajevu u rujnu 1996. poslalo je šačicu zaposlenika na teritorij radikalnih Srba radi nadgledanja mjesnih izbora. Dužnosnik za sigurnost u veleposlanstvu tražio je od članova jedinstvenog obavještajnog tima, pojačan rad i veće mjere osiguranja njihovog kretanja i boravka. Međutim, dužnosnici su željeli da lokacija na kojoj će raditi ostane tajna. Obavještajni tim zadužen za osiguranje imao je mogućnost u svakom trenutku dobiti satelitske izvidničke fotografije, povjerljiva obavještajna vojna izvješća i osjetljivi materijali o mogućim civilnim nemirima,[122] koji su bili mogući jer su se saznanja o njima temeljila na američkom i savezničkom prisluškivanju u tom području.

Izbori su prošli bez smetnji te veleposlanstvo nije moralo otkrivati vojne planove radi spašavanja zaposlenika. No američki dužnosnici će ustvrditi da je vješti nadzor nad mogućim prijetnjama američkom osoblju pridonio osvajanju jedne od najvećih nagrada za obavještajce. Nagrada je nazvana po Jamesu R. Killianu,

121 Izvor, R. Jeffrey Smith, Washington 1996.

122 Općinski izbori u Bosni i Hercegovini, kao i održavanje općih izbora, bili su odgođeni za četiri dana i održali su se 14. rujna 1996., zbog očitih nepravilnosti pri registraciji birača na području pod srpskim nadzorom, prema izjavi Robwerta Frowicka, OESS-ova predstavnika zaduženog za izbore u Bosni i Hercegovini. Na izborima, sukladno odredbama Daytonskog sporazuma birao se sastav Predsjedništva BiH, Zastupničkog doma Skupštine BiH, Zastupničkog doma Federacije kao i predsjednika i potpredsjednika “Republike Srpske”, te zastupnika u Narodnoj skupštini srpskog entiteta. Izbore je nadgledalo 940 međunarodnih promatrača, a izbore je pratilo i visoko izaslanstvo američke Vlade i Kongresa koje je vodio “arhitekt” Daytionskog sporazuma Richard Holbrooke. Više od 60 tisuća vojnika IFOR-a osiguravalo je 19 posebno određenih cesta, kako bi se osigurala sloboda kretanja svim biračima koji su željeli glasovati u drugom entitetu. Njih je bilo oko 110 tisuća a bilo im je osigurano oko 1 000 autobusa Kronologija rata, str. 567. i 569.

bivšem predsjedniku Instituta za tehnologiju u Massachusettsu, koji je bio obavještajni savjetnik nekoliko američkih predsjednika, a timu je dodijeljena prilikom zatvorene ceremonije u Bijeloj kući, kojoj su nazočili mnogi visoki vladini obavještajni djelatnici. "Bosanski tim" nagradu je osvojio za "izvornost u izvršavanju aktivnosti inozemnog obavještavanja. No, nagrada je imala jasnu poruku. Politički dužnosnici su rekli da se ta postrojba razlikovala od svakog drugog takvog tima postavljenog u inozemstvu, jer su njezini klijenti bili diplomati. Sve do tada, do tog zatajnog (skrivenog) "postavljanja" tima u Bosni u proljeće 1996. samo su američke oružane snage imale pristup bazama podataka povjerljivih informacija, na lokacijama izvan teritorija Sjedinjenih Američkih Država.

Obavještajni dužnosnici analizirajući taj slučaj zaključili su da postoje dva osnovna razloga za taj izuzetak u američkoj obavještajnoj praksi. Američke se obavještajne zajednice bore u svijetu u kome prijetnje američkom interesu uglavnom nisu vojne, a američka se diplomacija mnogo češće bavi sprječavanjem kriza nego odgovaranjem na njih. Jedno je objašnjenje, kažu dužnosnici, da su se povjerljivi podaci ljubomorno čuvali, i njihovi bi se "čuvari" od njih razdvajali jedino kad su američki životi (nasuprot političkih ciljeva) mogli biti ugroženi. Drugo je objašnjenje, da proračun za američke vojne operacije uvelike prelazi namjene diplomatskih napora, dajući oružanim snagama prednost za uporabu njihovih najboljih stručnjaka i tehnologije.

Postrojba u Bosni i Hercegovini iz 1996. bila je sastavljena od analitičara iz CIA-e, obrambene obavještajne agencije (Defence Intelligence Agency – DIA), Agencije na nacionalnu sigurnost (National Security Agency – NSA), Ureda za obavještavanje i istraživanje ministarstva State Departmenta, i bila je prva terenska proba novog koncepta, kojeg su obavještajni analitičari ministarstva vanjskih poslova nazvali *"Potporom za diplomatske operacije".* To je ime izabrano kako bi se naglasila ne samo nova zamisao o diplomatskom nastupanju, nego da se te operacije razlikuju od sličnih ali skupih, ponekad i upitnih vojnih operacija, i koje su isključivo planirane unutar CIA-e i Obrambene obavještajne agencije (DIA-e).

Potpora diplomatskim operacijama do tada ovisila je o "dobroj volji" vojnog zapovjednika na čijem se području odgovornosti odvijala operacija. U tako postavljenoj koordinaciji nesporazumi su bili česti. Naime, cijela obavještajna infrastruktura u kriznom području bila je pod nadzorom vojnog zapovjednika i on ju je podređivao pretežito za provedbu svoje zadaće, a ne i za zadaće diplomacije. Ako je situacija u kriznom području zahtijevala značajniju ulogu diplomacije, veleposlanik ili neki drugi dužnosnik koji je dobio zadaću po prirodi stvari "sukobio" bi se s vojnim zapovjednikom jer je to bila "borba" za jednaku pažnju i

žurnost. Brzina i značaj izvršenja zadaće dovodili su do toga da se ljudi u obavještajnom sustavu vuku za rukav, i na neki način tako se "varao" i sam sustav.

U doslovnom smislu riječi, sva američka zapovjednička mjesta (odnosno zapovjednici koji trenutno obavljaju dužnost na tim položajima) rutinski (zakonski) imaju pristup povjerljivim informacijama. Zanimljiv je podatak, da je do 1997. samo polovica američkih veleposlanstva u svijetu imala sigurne uređaje i opremu potrebnu za sličan pristup. Taj je problem bio još izraženiji kod onih dužnosnika (diplomata) koji su u područja kriza odlazili radi intenzivnog pregovaranja, i nisu bili u mogućnosti dobiti najnovije informacije, budući da su one previše osjetljive i da bi ih matična veleposlanstva u kriznim područjima svojom opremom nisu mogla poslati ili primiti.

Izbjeglička kriza sredinom devedesetih godina 20. stoljeća u Ruandi i Zairu potvrdila je slabost dotadašnjeg sustava obavještajnog osiguranja diplomatskih operacija. Američko veleposlanstvo u Kigaliu (kojem je nedostajala čak i baza CIA-e) nije moglo primiti satelitske fotografije izbjegličkih kolona te su najbolje informacije dobivene od djelatnika humanitarnih organizacija[123] koji su imali neograničenu slobodu kretanja u kriznom području. No, kad su oružane snage Sjedinjenih Američkih Država razmatrale planove za slanje vojnika radi dostave humanitarne pomoći, "iznenada je svo osoblje za obavještajnu potporu operacije stiglo" u krizno afričko područje.

Takvo stanje, po američkim gledanju, trebalo je mijenjati. Za eksperimentalno istraživanje "novog koncepta" Bosna i Hercegovina bila je više nego dobar uzorak. Naime, eksperimentalna baza (pokretački motiv) za provjeru funkcioniranja obavještajne postrojbe za potporu diplomatskih operacija "uspostavljena" je 1995. za vrijeme druge službene posjete državnog tajnika Warrena Christophera američkim vojnim obavještajnim središtima u Europi. Tamo, u tim središtima američki dužnosnici vidjeli su iznenađujuće fotografije koje su bilježile brojna srpska i muslimanska kršenja "zona razdvajanja". Na upit državnog tajnika može li se materijal smjesta poslati specijalnom izaslaniku Richardu Holbrookeu, koji se tada nalazio na području Bosne i Hercegovine radi pregovora, odgovor je glasio da je moguće "samo ukoliko putuje s vojnim časnicima". Poslije ovog događaja Richard Hoolbrooke, Tobi T. Gati (tada pomoćnik ministra za obavještavanje i istraživanje) te Jennifer E. Simms (njegova zamjenica), mjesecima su radili za dobivanje pristanka Ministra obrane i Direktora CIA-e u stvaranju združenog obavještajnog tima za potporu diplo-

123 Iz ovog se primjera vidi da je obavještajna uloga glavna zadaća humanitarnih organizacija u krizama diljem svijeta i da je često humanitarna djelatnost pokriće za onu obavještajnu.

matskih operacija. Glavni izazov za ustroj prvog tima za njegovo upućivanje u Bosnu i Hercegovinu bio je adekvatna oprema koja može zadovoljiti uvjete zaštite i sigurnosti procesuiranja povjerljivim informacijama u uvjetima moguće evakuacije ili borbenih djelovanja. Naravno, i taj je problem riješen uz znatno manja financijska sredstva nego što je to potpora vojnim operacijama. Tim od četvoro ljudi dobilo je računala, satelitski komunikacijski sustav i prenosivu opremu za dešifriranje i uputio se u Bosnu i Hercegovinu na zadaću. Uspjeh nije izostao, eksperiment je uspio i od tada svi američki dužnosnici za diplomatske operacije "imaju pristup doslovce istim informacijama koje bi imali da su smješteni za terminalima u Washingtonu, uključujući i povjerljivu elektronsku poštu", izjavio je nakon primitka nagrade jedan od četiri člana "Bosanskog tima", gospodin Michael Morin.

Informacija u realnom vremenu nakon 1996. i "bosanske priče" postala je dostupna mnogim diplomatima (pregovaračima) diljem svijeta u njihovim operacijama "održavanja mira". Upravljanje krizama poprimilo je još više nevidljivije i suptilnije metode.

19. Informacijski rat za vrijeme oslobodilačkih operacija

Rat na prostorima bivše Jugoslavije (agresija na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu) osim svoje temeljne odlike, osvajačkog značaja, iza koje je stajao koncept stvaranja "velike Srbije", u sebi sadržava i drugi element – teror i teroriziranje, kao sredstvo ostvarivanja strategijske zamisli.

Učinak teroriziranja nesrpskih naroda na prostorima dviju Jugoslavija ogleda se u nasilnom nastojanju da se Srbi okupe u nekoj umjetnoj državnoj tvorevini svejedno je li kraljevina ili socijalistička federacija. To nastojanje je nazočno i od strane međunarodne zajednice koja je po svaku cijenu željela sačuvati Jugoslaviju,[124] a kad joj to nije pošlo za rukom, čitavo vrijeme srpske agresije njezino djelovanje se ogledalo u nastojanju obnavljanja federalno/konfederalnih veza na prostoru bivše Jugoslavije ili iznalaženja modusa koji će te narode okupiti pod jednim krovom "Zapadni Balkan" sa – Srbijom na čelu.

Postupak lorda Owena i njegov napadaj 2. svibnja 1995. predstavlja klasični primjer političkog pritiska (koji djeluje uskla-

124 Agencija UPI (18. lipnja 1991.) javila je "američka administracija sprema podržati ograničenu autonomiju šest jugoslavenskih republika, u pokušaju da potakne federalne jedinice da očuvaju jedinstvo zemlje", te da će to u Beogradu svojim sugovornicima prenijeti državni tajnik James Baker.
Austrijski dnevnik "Salzburger Nachrichten" istog dana objavljuje: *"pokušaj talijanskog ministra vanjskih poslova Giannija de Michelisa da, u ime Europske zajednice kreditom Jugoslaviji od četiri do pet milijardi dolara, spriječi raspad te države zakašnjeli je pokušaj jer je njeni narodi više ne žele"*, Kronologija rata, str. 68.

đeno s propagandnim postupcima) iz područja specijalnog rata.[125] Ono što je bio zaista neobično već pri završnim satima operacije *Bljesak* (prijepodne 2. svibnja 1995.) a zapelo je za oči, jest to da su se svi pobunjeni Srbi, pripadnici 18. korpusa predali u civilnim odijelima. Na upit pripadnika hrvatskih redarstvenika koju su dužnost obavljali u postrojbama odgovor je bio – kuhari, vozači saniteta, logističari i tome slično. Sve neborbene dužnosti. Po njihovim izjavama takoreći nitko nije nosio oružje. Odgovor na tu čudnu pojavu treba potražiti u samim temeljima srpske strategije. Tijekom jednog savjetovanja, na temu *"Borba i otpor u gradovima na privremeno zaposjednutoj teritoriji"* – koje je bilo zatvoreno za javnost, održanog 17. i 18. listopada 1977., rad Radomira Đurašinovića, potpukovnika u mirovini, na temu *"Zasjede u privremeno okupiranim gradovima"*, najbolje oslikava elemente te doktrine koja je primjenjiva od Srba u Domovinskom ratu.[126]

Srpski agresor nedvojbeno je bio educiran za nekonvencionalne načine vođenja rata koji su zabranjeni međunarodnim ratnim pravom, pa je u tom cilju bio spreman koristiti nevojna sredstva i civile. Na temelju tih "civilnih" žrtava želio je izvršiti međunarodni pritisak na Hrvatsku. Enigma Owen-Gunness-Akashi i psihološko-propagandni napadaj na Republiku Hrvatsku tih dana doveo je čak u nedoumicu i strane predstavnike medija koji su utvrdili da se osjećaji prema Hrvatima primiču slijepoj mržnji. Takvu ocjenu potvrđivale su i izjave UN-ovih dužnosnika na njihovim internim dogovorima o tome kako će se medijima prosljeđivati informacije. Nadalje, temeljna značajka napadaja je da je on unaprijed planiran kao moguća opcija i da je po izjavama navedenih dužnosnika trebao prethoditi kritičnim događajima i na neki ih način modelirati, tj. isprovocirati (umjetno iskonstruirati "objektivne okolnosti"). Jedan od pokazatelja je i masovno "predavanje" pripadnika 18. korpusa "srpske vojske krajine" u "nezaštićene i nenaoružane" civile. Koji bi kaos nastao da hrvatske redarstvene snage od samog početka nisu držale nadzor

125 Bliži opis pojma politički pritisak, podrazumijeva postupak određene sile ili njezinog predstavnika, koji koristeći svoje pozicije, moć i utjecaj na međunarodnom planu, može diskreditirati određenu državu, njezinu vladu, odnosno politički pokret i njegovo vodstvo. U operacijama političkih pritisaka najčešće se napada društveno uređenje dotične zemlje, program njezine oslobodilačke borbe, proglašavajući to uređenje i tu borbu naroda za slobodu kao "nedemokratsko", "diktatorsko", "opasno za svjetski mir" ili slično. Taj napadaj se kanalizira na razne načine: kroz govore državnika, intervjue odgovornih osoba, rezolucije političkih organizacija. Pritom se teži za te napadačke stavove pridobiti što je moguće više značajnih čimbenika u međunarodnom političkom životu kako bi se politički pritisak prema određenoj zemlji internacionalizirao i time dobio što veće značenje. Dodatak Hrvatskom vojniku, Oluja (III. dio) 1995.

126 "... Radi očuvanja tajnosti i ostvarivanja punog iznenađenja ljudstvo namijenjeno za zasjedu. Načelno, neće koristiti uniforme ili vidan znak pripadnosti oružanim snagama, niti nositi otvoreno oružje, što sve izričito zahtjeva sadašnje međunarodno ratno pravo. Ove zahtjeve neprijatelj redovito zloupotrebljava,

situacije u svojim rukama i strogo vodile računa da se predani pripadnici "srpske vojske krajine" ne pomiješaju s civilima. Ako je postojao kodirani naziv za taj plan, lako je moguće da mu je naziv bio "zamka za Hrvatsku".[127] Iz postupaka i izjava samog Yasushija Akashija moglo se vidjeti da je tom UN-ovom dužnosniku značenje pojma psihološko-propagandnog rata nije strano. Naime, Yasushi Akashi je svjetskoj javnosti, odmah nakon završetka operacije *Bljesak* obznanio da izvješća UN-a ukazuju kao je Hrvatska počinila "čitav niz kršenja ljudskih i humanitarnih prava". Nakon opravdane reakcije službene hrvatske politike i diplomacije Akashi se pravdao da su podatci koji se navode u UN-ovom izvješću dobiveni od "kninskog rukovodstva u Beogradu"(!?). Potom, da bi "objektivne okolnosti" mogle i dalje funkcionirati najavio je "da UN već provjerava te navode, jer je izuzetno važno da njihova izvješća budu zasnovana na potvrđenim činjenicama, kako ne bi došlo do novih optužbi za koje nema temelja ni potvrde". Na konferenciji za tisak (10. svibnja 1995.) govoreći o prvim izvještajima o kršenju ljudskih prava, Akashi je rekao da su se izvješća UN-a temeljila na onome što su govorili izbjegli civili i neki pripadnici snaga UNCRO-a u tom području. "Možda smo poslali signale ranije i glasnije, nego što smo u tom trenutku trebali".[128] Misli dostojne Pitijinog izričaja. Čak ni opovrgavanja francuskih medija o neistinama dužnosnika UN-a nisu pomogle da operacija *Bljesak* poglavito *Oluja* ne postanu presedani na kojima će se dokazivati teza o "zločinačkom karakteru Domovinskog rata". Brzo se u determiniziranim medijima (hrvatskim i inozemnim) "zaboravilo" da su takva nevjerodostojna i neistinita izvješća svakako štetila kredibilitetu Svjetske organizacija jer su ih čak demantirali i njezini službenici. Tako *"Figaro"* (9. svibnja) objavljuje izjavu Freda Eckarda, glasnogovornika UN-a u Zagrebu, da je pustio izvješće o srpskim žrtvama po "hitnom naređenju" posebnog izaslanika glavnog tajnika UN-a. Akashi je bio "jako iritiran" time što nije mogao nametnuti uvjete mira vlastima u Zagrebu. Dakle, Akashi je bio svjestan da plan Z4 (federalizacija Hrvatske) nakon operacije *Bljesak* postaje neostvariv i da Hrvatsku treba napasti "drugim sredstvima". Vojna literatura, u pokušaju opisa ciljeva psihološko-propagandnih djelovanja, daje i slijedeći opis: "u kraj-

primjenjujući teške represije ne samo protiv uhvaćenih pripadnika zasjede već svoje 'pravo' odmazde za "nezakonit rat" proširuje na stanovnike proglašavajući ih suradnicima zasjede. I sve dok bar stanovništvo ne dobije međunarodnu zaštitu, a narod žrtve agresije pravo da se od nje brani i tzv. neregularnim metodama i sredstvima borbe, jedina zaštita od zločina je svenarodni otpor širom državne teritorije pa samim tim i u gradovima, uz spremnost stanovnika na rizik i žrtve (str. 308-309). U istom radu na str. 303. autor pojašnjava transport oružja nevojnim sredstvima: "Ljudstvo nosi oružje ispod odjeće ili u taški, koferu dječjim kolicima i sl." Dodatak Hrvatskom vojniku, isto.

127 Usp. Dodatak Hrvatskom vojniku, Oluja (III. dio) 1995.

128 Može li se nametati "istina"?, Kronologija rata, str. 479.

njem rezultatu, psihološko-propagandna djelovanja su usmjerena na to da ljudi, kao pojedinci ili kao skupina kojoj su upućene određene propagandne poruke, učine ili ne učine određene stvari. Pritom ciljevi tih poruka mogu biti prikriveni, otvoreni, vidljivi, lakše prepoznatljivi. No, ciljevi su u svakom slučaju nazočni i potrebno ih je pronaći posebice kad su prikriveni".[129] Namjere i ciljevi posebnog izaslanika UN-a Yasushija Akashija bile su više nego vidljive i prepoznatljive.

U odnosu na operaciju *Bljesak*, operacija *Oluja*, osim već oprobanih metoda psihološko-propagandnih napadaja, uporabit će se i neke nove. Jedna od tih novih metoda je "neznanje". Ono može biti moćno oružje ako akcija krene loše, a ujedno može biti i zaštita njezinom nositelju. Znano je da je specijalni rat "mač s dvije oštrice" i da sve što krene po lošem kao bumerang se vraća njegovom nositelju.

Temeljna odlika psihološko-propagandnog rata, što su je deterministi uzeli za svoju platformu, i usmjerili protiv Republike Hrvatske je – izjednačavanje žrtve i agresora. U tom pristupu krije se i najveća opasnost, jer se njome nastoji po svaku cijenu, koristeći sva sredstva osporiti pravo na obranu, a zatim i na vođenje oslobodilačkog rata. Hrvatska borba za slobodu poslužit će svjetskim determinističkim, da na njezinom presedanu, pretvaranja žrtve u agresora (slučaj *Oluja*) ospore (na svjetskoj razini) opće važeće pravo na obrambeni rat. Zato na početku 21. stoljeća (desetak godina nakon *Oluje*) veliki i moćni imaju "pravo" na preventivni rat, ali mali i slabašni nemaju pravo na obranu. U "laboratorijskom uzorku" upravljanja krizom na jugoistoku Europe devedesetih godina 20. stoljeća, dopustila se Srbima agresija, uvelo embargo na oružje, vodili se beskorisni pregovori u nedogled, nudili i potpisivali svakojaki sporazumi, kako bi se na kraju moglo reći – svi su krivi. Svi osim upravljača determiniranim kaosom. Ovakva formulacija u pristupu ratu na prostoru zvanom bivša Jugoslavija od strane svjetske moći, srpskom agresoru bila je optimalna, jer mu omogućavala eksploataciju rezultata svoje agresije (osvajanje teritorija) dok je s druge strane kod žrtve (Hrvatska i Bosna i Hercegovina) uskraćivana mogućnost čak i preživljavanja, a istodobno se je poistovjećivala s agresorom u vidu sintagme – svi oni ipak rade isto. Nije pomoglo ni to što se žrtva prije svega borila za opstanak u doslovnom smislu riječi, za očuvanje golog života u dugom vremenskom periodu. Licemjerje međunarodne zajednice bilo je bezgranično. Čemu je to imalo poslužiti? Međunarodna zajednica nije 1991. jednostavno mogla reći, izlazeći iz pravnih okvira, eto vi Srbi imate pravo druge pobiti i protjerati i osvojiti njihove teritorije, ali to može postići posrednim putem nakon rata, *post bellum* izjednačavajući

129 Dodatak Hrvatskom vojniku, isto, 1995.

žrtvu i agresora, s tim da agresoru ostaju probitci u obliku "republike srpske". Daljnjim cinizmom tog gledanja ispada da žrtvi ne preostaje ništa drugo, i kao da zaslužuje to što joj se događa. Ne samo to, žrtva ako se i uspije obraniti, kao što je Hrvatska uspjela 1991., ne smije djelovati ofenzivno tj. osloboditi svoja okupirana područja, jer ako to učini, taj čin bit će proglašen agresijom. Inverzija tako postaje potpuna. Agresor nije agresor, nego je žrtva agresor, a agresor je žrtva. Također i privilegij izvješćivanja (nadzor nad medijima) o takvom nepravednom stanju je u rukama kreatora determiniranog kaosa, pa se u dužem vremenskom periodu (u slučaju Hrvatske od 1995. pa nadalje) neprestano kad se to nekome prohtije može potvrđivati tvrdnja – "agresor je identičan žrtvi".

Da bi se u proizvodnji "objektivnih okolnosti" polučili poželjni dobitci, najekonomičnije je na takav teren (ratište) poslati novinara koji o toj problematici, povijesti tog prostora i narodima koji tu žive nema nikakvo znanje. U tom slučaju "neznanje" je čimbenik uspješnosti misije. Prema tome to je jedan od oblika posrednog nastupanja. Drugi, tvrđi nastup čine novinari koji imaju čvrsto izgrađen stav o takvom stanju i izvjesnu, ali dovoljnu, dozu zadojenosti mržnjom prema žrtvi. Nadalje ti novinari prije upućivanja na zadaću prolaze obveznu izobrazbu na vojnim poligonima u smislu preživljavanja na potencijalnim ratištima, pri čemu se upoznaju s političkom i povijesnom problematikom tog prostora. Oni za razliku od prethodnih imaju znanje. Njima su i te kako poznate sve tajne vojnog zanata koje sustavno rabe u svojim nastupima, na primjer, na konferencijama za novinare obvezatno traže podatke o trenutačnom stanju operacije koja se provodi. No, to nije sve. Iz teorije informacija poznato je da vijest koja dolazi iz više izvora postaje lakše prihvatljiva i "probavljiva" postajući i time istinitijom. Cilj ovakvog djelovanja je postizanje asimetričnosti. Ona je razvidna jer s jedne strane je novinar totalno neupućen u problematiku prostora kojem se vješto podmeću propagandisti u liku običnih građana koji predstavljaju živu riječ "običnog i napaćenog čovjeka". S druge strane je ugledni novinar, komentator ili humanitarac (športska ili filmska ličnost) koja se svojim "kutom" viđenja nekim "slučajem" poklapa s onim prvim. Tako se asimetrijom a ne simetrijom postiže istovjetnost.

U ovakvoj igri "asimetrija – istovjetnost" svim silama želi se stvoriti dojam o nužnosti njihove (medijske) nepristrane prisutnosti. No i uz deklarirane namjere predstavnici "meke sile" u sebi posjeduju niz predrasuda i neznanja pri čemu je u velikoj mjeri nazočna i jednostrana pristranost. To se vrlo lako moglo uočiti u pitanjima koja postavljaju i koja su i te kako sugestivna, nastojeći prikriti ime glavnog krivca za agresorski i osvajački rat. Primjera radi, prigodom ulaska srpske vojske u razrušeni Vukovar u pozadini se vide topovi i teško naoružanje, no novinarski komentar

ne naznačuje čije je to naoružanje, pa gledatelju ostaje odgonetanje čije bi moglo biti. Na sličan način informacije usmjeravaju i informacijske službe veleposlanstava a i novinske agencije, pa ih mediji onda preuzimaju i dalje šire. Ovaj obrazac ne vrijedi za sve jednako. Kad je za nešto trebalo optužiti Republiku Hrvatsku to se čini sasvim jasno, makar su se tek pretpostavljale stvari ili događaji i premda je mnogo toga bilo još dvojbeno.

Napori medijskih determinista da se svaka politička i(ili) diplomatska akcija hrvatske države i Hrvatske vojske dovede u pitanje, svoju kulminaciju dosegli su tijekom i poslije oslobodilačke operacije *Oluja*. U vanjskom iskazu imat će obilježja sve spontanosti novinske profesije koja će ipak, ako ništa drugo, biti siromašna za temeljnu spoznaju – istinu o ovom ratu na prostoru zvanom bivša Jugoslavija – da je glavni uzročnik svih zala velikosrpska ideja i osvajački apetiti prema Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. "Neznanje" tih i takvih medija ne može biti izgovor za spretno izbjegavanje, prikrivanje i zataškavanje istine s uvijek prisutnim naumom da se po svaku cijenu nastoji uspostaviti izgubljena strategijska ravnoteža nakon *Oluje*, kako bi se pokušali nadoknaditi srpski teritorijalni probitci dobiveni agresijom a izgubljeni na bojnom polju.

Da se Srbima ne bi uvijek događalo "da sve što dobiju u ratu izgube u miru" dio svjetskih moćnika nastojao je mitsku izreku tvoritelja Memoranduma pretvoriti u ono što se može nazvati "sve što Srbi izgube u ratu dobivaju u miru". Ta inverzna pojmovna igra značila je odvratiti ili spriječiti Hrvatsku da pobjedom na bojnom polju zaokruži svoj teritorijalni integritet. Samo kraći uvid u medije neposredno prije operacije *Oluja* (1. kolovoza 1995.) navodio je na zaključak da šira međunarodna javnost, kroz iskaze vodećih državnika, ali i komentare uglednih novinara, nije bila sklona nikakvoj operaciji Hrvatske vojske kako bi se konačno riješio problem privremeno okupiranih područja Republike Hrvatske, koja su bila pod nadzorom međunarodnih snaga.

U tom smislu kanalizirali su se međunarodni politički pritisci na samo političko vodstvo Republike Hrvatske, poglavito na predsjednika dr. Franju Tuđmana.[130] *"Odgovor Predsjednika Tuđmana na šest točaka koje je iz Knina donio gospodin Akashi razočaravajuće je brzo uslijedio pa se stječe dojam da hrvatske vlasti nisu pozorno pročitale što u točkama zapravo piše"*, izjavio je (31. srpnja 1995.) na redovitoj konferenciji za novinare Phil Arnold,

---

130 Tako je britanski ministar obrane Portillo izjavio: "London i Washington moraju obnoviti pritiske kako bi se prisililo predsjednika Tuđmana da pokaže određenu suzdržanost i ne šalje svoju snažnu vojsku u tzv. 'krajinu'".
Također i Rim je iskazao negativan stav o mogućoj operaciji Hrvatske vojske.
S druge strane procjene UN-a su naglašavale da za razliku od zapadne Slavonije gdje hrvatske postrojbe u početku svibnja nisu našle "spomena vrijedan otpor" u ovom slučaju trebaju se očekivati žestoke borbe. *Dodatak* Hrvatskom vojniku, isto.

direktor za informiranje mirovnih snaga UN-a u Zagrebu. Odgovor hrvatske politike[131] i diplomacije[132] na novu fazu ponižavanja i beskonačne igre odugovlačenja reintegracije okupiranih područja u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske mogao je biti samo jedan – vojno riješiti ono što usprkos mandatu međunarodne snage nisu i ne žele učiniti.[133]

Temeljni pritisak na Hrvatsku u nastojanju da se spriječi operacija *Oluja* bilo je naglašavanje mogućnosti "izbijanja rata još većih razmjera",[134] a Srbi su to koristili na način samo svojstven njima.[135] Pregovori u Ženevi (3. kolovoza 1995.) bili su posljednji pokušaj Hrvatske da međunarodna zajednica ispuni svoju obvezu i prisili Srbe na mirnu reintegraciju. Od predstavnika pobunjenih Srba očekivalo se da odgovore: prihvaćaju li mirnu reintegraciju ili je ne prihvaćaju? i, ako je prihvaćaju, prihvaćaju li

131 Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman žurno je i odlučno odgovorio pismom izaslaniku UN-a Yasusiju Akashiju, koji ga je pozvao da pregovara s vođom pobunjenih Srba Milanom Martićem. "Ekselencijo, začuđuje da u vašem dopisu nigdje ne govorite o UNCRO mirovnim snagama UN, koje su pod tim nazivom dobile mandat za djelovanje u Republici Hrvatskoj rezolucijom Vijeća sigurnosti UN, a nasuprot tome spominjete kninsko vodstvo i RSK.(...) Hrvatske vlasti neće voditi pregovore s Milanom Martićem, koji je od Međunarodnog suda u Haagu stavljen na listu ratnih zločinaca, a ni s drugim u njegovo ime. Za nas je neprihvatljivo da se postrojbe UNCRO-a rasporede samo na granicu prema bihaćkom džepu. Naš je zahtjev bio i ostaje da UNCRO snage preuzmu nadzor nad međunarodno priznatim granicama između Republike Hrvatske i BiH, ali isto tako između Republike Hrvatske i Srbije, odnosno SRJ, što je posebno aktualno, jer je i ovih dana došlo do novih prebacivanja postrojbi i opreme jugoslavenske vojske preko Dunava". Knin ne želi mirnu reintegraciju, Kronologija rata, str. 502.

132 Najbolji odgovor na krajnje neodmjerenu tvrdnju UN-ovog glasnogovornika, dao je ministar vanjskih polova Republike Hrvatske Mate Granić: "nećemo dopustiti hrvatskim Srbima da i ubuduće kupuju vrijeme. Hrvatska je sprema pregovarati, spremni smo ići u Ženevu, ali nismo spremni čekati mjesece i mjesece. Očekujemo ozbiljne pregovore i konkretne rezultate". Dodatak Hrvatskom vojniku, isto.

133 Hrvatski veleposlanik grof Janko Vranyczani istog je dana u razgovoru izvijestio glavnog tajnika NATO-a Willya Claesa o razgovorima na Brijunima s Yashushijem Akashijem i francuskim generalom B. Janvierom, te o hrvatskom kritičnom stajalištu prema njihovom zadnjem dogovoru u Kninu, koji uz nepoštivanje mandata UNCRO-a među ostalim predviđa isključivo slanje UN-ovih promatrača na usko granično područje prema Bihaću i na Dinari. Dodatak Hrvatskom vojniku, isto.

134 Hrvatski dužnosnici (dr. Miomir Žužul i veleposlanik u SAD-u Petar Sarčević) u razgovoru 1. kolovoza 1995. u Washingtonu s pomoćnikom američkog državnog tajnika Richardom Holbrookeom i američkim predstavnikom u kontaktnoj skupini Bobom Frauserom o stanju u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj nakon uspješne operacije hrvatskih snaga u Bosni i Hercegovini (operacija Ljeto-95) razmotrili su opće političko stanje u regiji. Tom prigodom kada je hrvatska strana iznijela put za rješenje sveopće krize, od američke strane izrečen je strah "od proširenja sukoba". Dodatak Hrvatskom vojniku, isto.

135 Evo nekoliko taktičkih poteza Srba ne bi li se Republika Hrvatska pokušala zaustaviti u svojim namjerama. Tako se američki veleposlanik Peter Galbraith u večernjim satima 2. kolovoza 1995. sastao u Beogradu s dr. Milanom Babićem koji je tada figurirao kao premijer vlade samozvane srpske tvorevine na hrvatskom tlu. Američki veleposlanik je sutradan predsjedniku dr. Franji Tuđmanu uručio

je odmah? Nitko od ozbiljnih svjetskih analitičara nije ni vjerovao u neke konkretne rezultate o uspješnosti ženevskih pregovora. Prema njima bio je to prije svega pokušaj posrednika UN-a Thorvalda Stottenberga da se u posljednji čas spriječi hrvatska ofenziva protiv srpskih pobunjenika.[136] Da su analitičari bili u pravu, potvrdila je i "mini diplomatska inicijativa" američkog veleposlanika SAD Petera Galbraitha koji se u Beogradu (2. kolovoza 1995.) sastao s Milanom Babićem koji se složio s mirovnim planom u pet točaka. Na pitanje o rokovima za primjenu ovih pet točaka s kojima suglasan Babić, Galbraith je rekao: "ako bi uspio Thorvald Stoltenberg u Ženevi, onda bi se o željeznici trebalo pregovarati u roku od tjedan dana, a o političkom rješenje u roku od dva tjedna". Nadalje ocijenio je da je takvu spremnost pobunjenih Srba na pregovore stvorio uspjeh hrvatske ofenzive u zapadnoj Bosni, ali da "sada nije vrijeme za okretanje prema Sjevernom i Južnom sektoru", nego da treba dopustiti Srbima da razmotre ove nove realnosti te da djeluju na temelju izjave Milana Babića". Dodao je kako je i od srbijanskog predsjednika Slobodana Miloševića zatražio potporu za miran razvoj događaja u Republici Hrvatskoj. Tih nekoliko vezanih "ako" značilo je dobitak vremena za Srbe od nekoliko godina. Da je srpska igra bila sinkronizirana potvrđuje jedan drugi događaj istog dana. Naime, srbijanski predsjednik Milošević u dobro poznatoj ulozi "mirotvorca" upućuje pismo bosansko-hercegovačkom predsjedniku Aliji Izetbegoviću i generalu pukovniku Ratku Mladiću, zapovjedniku "vojske republike srpske" preklinjući ih da prekinu međusobna neprijateljstva i odmah potraže "mirno rješenje" na temelju plana koji predlaže međunarodna zajednica.[137] Bio je to prokušani pokušaj Miloševićevog dobivanja vremena kako bi dobio nužan predah za konsolidaciju stanja na "velikom ratištu" i jačanja svoje diplomatske pozicije. Izravni razlog takvom Miloševićevom nastupu bile su

---

Babićevu poruku u kojoj se on suglasio da se sve snage hrvatskih Srba povuku iz Bihaća, te da se odmah, otvori naftovod kroz bivši Sjeverni sektor; prihvati mandat UNCRO-a na hrvatskim međunarodno priznatim granicama; otvore željezničke veze Zagreb-Split preko Knina, te da su suglasni s razgovorima o političkom rješenju na temelju plana Z4. Veleposlanik Galbraith je prenio riječi dr. Babića da će o tih pet točaka instruirati svoje izaslanstvo u Ženevi. Potpora tom nastojanju od strane američkog veleposlanika bilo je njegovo mišljenje da dr. Milan Babić ima većinu među Srbima na tada okupiranim hrvatskim prostorima, te da će provesti ono što je rekao. Nadalje veleposlanik Galbraith je ocijenio da je tom Babićevom izjavom "u biti udovoljeno uvjetima hrvatske Vlade". Dodatak Hrvatskog vojnika, isto.

136 Međunarodna diplomacija, dio koji zastupa Thorvald Stoltenberg, želi izbjeći rat, no može li naći formulu za mir. Srpsko izaslanstvo dalo je svoje odgovore, ali se oni od hrvatske strane ne cijene "zadovoljavajućim", jer nisu dovoljno jasno formulirani, niti su svi članovi kninskog izaslanstva istog mišljenja, što se tumači i razlikom koje vladaju među njihovim vođama u Kninu... Hrvatska odlučna – mirna reintegracija odmah, Ženeva 3. kolovoza 1995. Kronologija rata, str.502.

137 Usp. Dodatak Hrvatskom vojniku, Oluja (III. dio) 1995.

pobjede Hrvatske vojske (operacija *Bljesak*) i Hrvatskih snaga (Hrvatska vojska i Hrvatsko vijeće obrane) kod Glamoča i Bosanskog Grahova (operacija *Ljeto-95*), koje su konačno probile psihološku barijeru o srpskoj nepobjedivosti. Isto tako uočljiv je Miloševićev osjećaj za taktiziranje u čemu mu poza mirotvorca više pomaže od ratnih sjekira, jer će se u međunarodnoj diplomaciji uvijek naći oni koji će u tome prepoznati "istinsku mirotvornu inicijativu"[138]. Nadalje perfidnost njegovog nastupa mogla se razabrati i kroz adrese na koje je pismo bilo poslano. Logično je da je za bošnjačku stranu izabrao Izetbegovića i to u trenutku kada je Sarajevo uzdrmano tragedijom Srebrenice i Žepe i kako bi oslabio sve učinkovitije hrvatsko-bošnjačko savezništvo. Sa srpske je strane pak izabrao sebi odanog generala Ratka Mladića, čime je još jednom pred svjetskom javnošću "distancirao" od političkog lidera Radovana Karadžića. Nije bitno to što je takvim činom jače stegnuo "uzde" oko zločinca sa Pala, nego je bitno to da je time na posredan način potvrdio da se rat na prostoru bivše Jugoslavije zapravo vodi iz njegova kabineta.[139] Znali su to, ali su se pravili nemušti mnogi politički i diplomatski dužnosnici Zapada osobito Velike Britanije i Francuske.

Kao što su mnogi predviđali, pregovori s pobunjenim Srbima u Ženevi nisu jamčili brzu reintegraciju hrvatskih područja. Bio je to naprosto još jedan pokušaj kupovanja vremena srpskih pobunjenika i međunarodne zajednice. Neodlučnosti na hrvatskoj strani nije moglo, a nije ni smjelo biti. Propust djelovanja kad se u jednom vremenskom trenutku steknu uvjeti, strategija ne prašta. "Nakon neuspjeha pregovora u Ženevi Republika Hrvatska će poduzeti poteze koje će smatrati svrhovitim".[140] Hrvatske snage su uoči akcije obavijestile zapovjednika UNCRO-a generala Bernarda Janviera, kao i zapovjednike sektora (Sjever i Jug) o svojim nakanama. Već prvog dana operacije *Oluja* otpočelo je i stvaranje "objektivnih okolnosti".

Neizbježni objektivni "okolnostičar" Yasushi Akashi je izrazio žaljenje zbog hrvatske odluke da silom rješava probleme rekavši da u cijelosti nisu iscrpljene mogućnosti za pregovore, ne pojasnivši koje bi to "mogućnosti" nakon svih mirotvornih pokušaja i jobovskog ponašanja hrvatske državne politike omogućile mirnu reintegraciju. Već prvog dana operacije, London zajedno s

---

138 Poput, primjerice, lorda Davida Owena koji je, kada su bosanski Srbi držali kao taoce vojnike UN-a, izjavio kao će srbijanski predsjednik Slobodan Milošević "učiniti sve što je u njegovoj moći da vrati mir", Pariz/Beograd, Kronologija rata, str. 487.
Britanski "The Guardian" početkom lipnja 1995. napisat će da "tek sada Zapad otvoreno priznaje da su nade u Miloševićevo mirotvorstvo bile uzaludne". Kronologija rata, str. 495.

139 Usp. Dodatak Hrvatskom vojniku, Oluja (III. dio) 1995.

140 To su riječi dr. Ivića Pašalića, voditelja hrvatskog pregovaračkog tima u Ženevi. Dodatak Hrvatskom vojniku, isto.

Parizom, Den Haagom i Rimom, izjasnilo se protiv hrvatske vojne operacije. Prema mišljenju britanske i francuske diplomacije nisu bile iskorištene sve mogućnosti za mirno rješenje "krajinskog" problema,[141] a hrvatska vojna akcija opasno prijeti širenjem rata. Neprekidno isti determinizirani rječnik europskog dvojca – "nisu iskorištene mogućnosti" i "opasna mogućnost širenja rata". To što su jedna i druga opcija bile isključivo u njihovim rukama, jer su oni bili gospodari rata na prostoru zvanom bivša Jugoslavija nije im smetalo da nepodnošljivom lakoćom inverzije to pripišu žrtvi, otvarajući tako prostor za novu hipoteku krivnje.

Londonu i Parizu bi nastavak odugovlačenja, kad je u pitanju hrvatski okupirani teritoriji, izgleda najviše odgovarao, jer je vojni poraz Srba značio i poraz njihove politike na jugoistoku Europe još od vremena Versaillesa. S druge strane u određenim medijima bilo je razumijevanja za hrvatske argumente i za odluke o poduzimanju vojne operacije. Možda je najbolji komentar dala francuska državna televizija: "Time što je Hrvatska započela 'opću ofenzivu' međunarodna je zajednica doživjela još jedan totalni neuspjeh. Nije spriječila obnovu rata, zato što nije riješila ni jedan od problema koji su ostali poslije prekida rata 1991. godine". Pojedine su zemlje izrazile suzdržanost i žaljenje, a neke su iskazale otvorenu simpatiju, preko izjava državnih čelnika, ili dajući informacije koji su mediji dotičnih zemlja prenosili s bojišta. Hrvatska je tih dana od britanskih i talijanskih medija bila optuživana i za "totalnu informacijsku blokadu". Taj prigovor bio je posve neozbiljan jer je hrvatska Vlada organizirala svakodnevne konferencije na kojima su se davale potpune i cjelovite informacije, uvažavajući s jedne strane medijsku znatiželju, a s druge strane vodilo se računa da se ne ugrozi sigurnost izvođenja operacije. Upućeni prigovori, a takvih je bilo, prvenstveno iz britanskih i talijanskih medija, ukazivali su da je u igru stvaranja "objektivnih okolnosti" bio ubačen "postroj tvrdih novinara", dakle, izobraženih za takvu vrstu posla.

Na konferencijama za tisak novinari nisu tražili objašnjenja za nešto što se događalo u operaciji, nego nastupali s neutemeljenim tvrdnjama i za njih tražili objašnjenje. Tako je, ustvrdivši da su hrvatske snage gađale pripadnike UNCRO-a, novinar britanskog BBC-ja zatražio je objašnjenje. Odgovor koji mu je dan, "o takvim napadajima nema nikakvih podataka te držimo da to nije točna informacija. To su vrlo važni i ozbiljni trenuci za našu

141 Da svijet politike može i jednostavno funkcionirati pokazao je inž. Hrvoje Šarinić u svom odgovoru Akashiju slijedećim riječima: "povratak pregovorima moguć je samo ako budu zadovoljeni uvjeti koje je Republika Hrvatska postavila na samom početku, tj. da pobunjenici polože oružje i prihvate reintegraciju u ustavno-pravni sustav Republike Hrvatske i priznaju njezin ustav (bio bi nužan i dovoljan uvjet da proces povratka pregovorima uopće započne). Dodatak Hrvatskom vojniku, isto.

državu i mi se ne želimo nikome zamjeriti"[142] nije puno značio za britanskog novinara. On je svoj cilj postigao. Ubacio je tvrdnju koju u daljnjem medijskom prepariranju ne dokazuje on, nego je mora opovrgavati hrvatska strana. Što god u tom slučaju Hrvatska učinila i unatoč neistinitosti tvrdnje, neće moći opovrgnuti ono što je moćni BBC poslao u svijet. BBC-jev novinar u trenutku izricanja neistinite tvrdnje, odnosno napadaja inverzijom, raspolagao je informacijom da su srpski pobunjenici loše postupali prema nekim pripadnicima UNCRO-a, da su ih vezali za tenkove, iz kojih su gađali hrvatske položaje. U biti hrvatski Srbi ponovili su isto ono što su bosanski Srbi svojedobno učinili pripadnicima UNPROFOR-a u Bosni i Hercegovini, svezavši ih za stupove kako bi spriječili zračne udare snaga NATO-a.

Da bi se razumjele te "nerazumne" tvrdnje i (ili) zahtjevi predstavnika velikih inozemnih medijskih kuća mora se ukratko osvrnuti na svekoliku ulogu medija u zemljama tzv. zapadne demokracije. U kratkim crtama – taj svijet nužno zahtijeva predstavu i na njoj funkcionira uz neke zahtjeve. Stvarna događanja, da bi postala "objektivne okolnosti", trebaju imati sve elemente dramaturškog zapleta, s podjelom ulogama, i po mogućnosti biti što dalje od njih (time je užitak veći). Dotični međunarodni događaj uprizoren po unaprijed zadanom scenariju počinje i prestaje "postojati" okretanjem prekidača na televiziji. Ono što ostaje je potvrda već ukorijenjene predrasude o nekom "katoličkom plemenu" na "Zapadnom Balkanu". Zaista preteško breme za narod koji se borio za slobodu protiv terorističke strategije i koji je sudbonosnog kolovoza 1995. počimao kucati i na vrata tog i takvog svijeta, zasićenog izobiljem, dokolicom i hedonizmom.

Da bi se riješio problem nije dovoljno samo uključiti i isključiti televizor već imati volje, poštenja a prije svega snage duha i suočiti se sa stvarnim problemima današnjega svijeta i pravim imenom nazvati agresora i njegove žrtve. Deterministi za takav čin nisu predodređeni. Njihov je posao nešto drugo, uvijek i iznova stvarati "objektivnu okolnost". Za to se potrudio glasnogovornik UN-a u Zagrebu Philip Arnold na konferenciji za tisak (5. kolovoza 1995.), koji je izvijestio novinare o neprestanom i žestokom granatiranju Knina, a po njemu kao rezultat tih napadaja je "sedam poginulih civila, a na stotine ih je ranjeno".[143] Časnica UN-a Rita Lepage ustvrdila je tom prigodom kako su hrvatske postrojbe granatirale sve ciljeve u Kninu uključujući i bolnicu, a granate su pale na stotinjak metara od stožera UNCRO-a. Samo nekoliko sati poslije konferencije, po ulasku Hrvatske vojske u oslobođeni Knin moglo se vidjeti koliko su ti iskazi predstavnika

142 General bojnik Ivan Tolj na konferenciji za tisak u hotelu Intercontinental, 6. kolovoza 1995.

143 Usp. Dodatak Hrvatskom vojniku, Oluja (III. dio) 1995.

UN-a u Zagrebu ne bili netočni, nego su bili čista izmišljotina. To dvoje djelatnika Ujedinjenih naroda svjesno su ispisali početne retke optužnica hrvatskim generalima koje će se kao "zločinački pothvat" obznaniti devet godina kasnije. Ovdje kao i u prethodnom slučaju znaju bojovnici "inverznog rata" što čine. Ne ubijaju oni odmah, niti se suočavaju s protivnikom oči u oči, to je za njih čin primitivaca (barbara). Ono ubijaju "udarom s distance" sjedeći za stolom na kojem su mikrofoni i na koji su usmjereni objektivi televizijskih kamera. Ponekad se tu nađe i cvjetni aranžman. A za smrt protivnika ima se vremena, koliko je to potrebno, i godinama ako je to situacijskim modelom zacrtano.

Ali ni to nije bio vrhunac ledenog brijega napadaja "mekom silom" na *Oluju* koji će punom žestinom uslijediti u vidu političkog pritiska na hrvatskog predsjednika dr. Franju Tuđmana. Pokušavali su ga izjednačiti s Milanom Martićem, odnosno pokušali su povući paralelu između raketnog napada pobunjenih Srba na glavni grad Hrvatske i oslobađanja Knina. Nositelj tog napadaja u svrhu stvaranja objektivnih okolnosti bio je Carl Bildt,[144] čovjek koji je na funkciji mirovnog posrednika EU-a za bivšu Jugoslaviju zamijenio lorda Davida Owena a on se iskazao izvođenjem sličnog napadaja tri mjeseca ranije, tijekom operacije *Bljesak*: osobe su se promijenile, ali su uloge ostale iste. "Neupućeni" predstavnici sedme sile taj nastup Carla Bildta su komentirali potpunim nedostatkom političke mudrosti ne znajući da Carl Bildt svojim sračunatim izjavama ispisuje drugu stranicu "zločinačkog pothvata". Pa čak da je u pitanju neznanje, ono ne oslobađa odgovornosti, u ovakvom slučaju nikoga, a poglavito ne, "iskusnog" međunarodnog diplomatu. Upućeno prosvjedno pismo hrvatske Vlade,[145] nije utjecalo na Carla Bildta, jer je u pitanju ipak jedna politička strategija koja je prisutna od samog početka

144 Carl Bildt imenovan je na dužnost supredsjedatelja Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji 12. lipnja 1995. i njegov prvi posjet bio je Moskvi gdje se sastao s ministrom vanjskih poslova Ruske Federacije Andrejom Kozirevim i gdje su se složili "da se sukob u bivšoj Jugoslaviji, posebno u Bosni i Hercegovini, ne može riješiti vojno, već isključivo politički.", Kronologija rata, str. 488.

145 Potpredsjednik hrvatske Vlade i ministar vanjskih poslova dr. Mate Granić uputio je pismo mirovnom posredniku EU-a za bivšu Jugoslaviju Carlu Bildtu u povodu njegove izjave: "Vaša Ekscelencijo, s dubokim žaljenjem i krajnjom zabrinutošću saznali smo za vašu izjavu kao supredsjedatelja Međunarodne konferencije za bivšu Jugoslaviju (MKBJ), u kojoj najciničnije osuđujete hrvatsku akciju koja je za cilj imala obnovu vladavine zakona, ustavnog poretka i javne sigurnosti na trenutačno okupiranom teritoriju Republike Hrvatske. Vaša izjava šokirala je vlasti, kao i javnost Hrvatske koja je srdačno pozdravila vaše imenovanje na mjesto međunarodnog posrednika, nadajući se da će Vaše državničke i pregovaračke sposobnosti, kao i Vaša duboka posvećenost miru, pravdi i slobodi – u što mi duboko vjerujemo – biti veoma važan poticaj potreban međunarodnim forumima, posebno MKBJ i njezinoj plemenitoj misiji postizanja pravednog rješenja krize uzrokovane agresijom protiv Hrvatske i zatim Bosne i Hercegovine. Veoma je iznenađujuće da govorite o "spremnosti Srba da naprave bitne ustupke u gospodarskim i političkim pitanjima" kada

rata na prostoru zvanom bivša Jugoslavija i ima svoj kontinuitet u nizu tzv. posrednika, preko lorda Davida Owena zaključno s Carlom Bildtom. Njezin zajednički nazivnik je uporno izjednačavanje agresora i žrtve[146] i uskraćivanje elementarnih prava na obranu od velikosrpske agresije. Sve ostalo je stvar dinamike i vremena u iščekivanju postizanja cilja kao produkta te strategije determiniranog kaosa.

Da Carl Bildt nije bio usamljeni slučaj sinkronizirane kampanje determinista protiv Republike Hrvatske govori i podatak da su diplomatski predstavnici Republike Hrvatske u Bruxellesu (4. kolovoza 1995.) vodili pravu, doslovno rovovsku bitku za svaku riječ koja je trebala biti unesena u tekst službene osude EU-a vojne akcije u "krajini". U tom natezanju dugo je vremena čak visjela opcija da ne bude "osuda" nego samo žaljenje, ali su, kao što obično biva prevagnuli neki drugi interesi i "žaljenje" bi bilo previše blago za stranu koja se "odlučno" zalaže da pregovori nisu jedino korisno rješenje. "Osuda" se odnosila na vojne operacije, ali je "obnova neprijateljstava" povukla za sobom izražavanje "ozbiljne zabrinutosti"[147] i ocjenu da se ovim sprječava daljnji napredak u političkim pregovorima, kao da je napretka i bilo. I ovdje se inverzija pokazala kao *deus ex machina*. Neuspjeh četverogodišnjih pregovora, neuspjeh primjene mandata UNPROFOR-a i UNCRO-a, ugroženost strateških interesa Republike Hrvatske i Bosne i Her-

---

su još jučer na pregovorima u Ženevi njihovi odgovori na poziv za rješenjem zasnovanim na mirnoj reintegraciji privremeno okupiranih područja Hrvatske bili jasno negativni. Najstrašniji dio Vaše izjave je Vaš pokušaj da povučete određene usporednice između barbarskih napadaja pobunjenih Srba na glavni grad Hrvatske – Zagreb i legitimne akcije redovitih hrvatskih snaga radi reintegracije okupiranih dijelova suverenog teritorija Hrvatske, koje donose mir, vladavinu zakona i mogućnost za demokratski napredak svih njezinih građana unutar međunarodno priznatih granica. Povrh toga, besprimjeran pokušaj da demokratski izabranog predsjednika Republike Hrvatske dr. Franju Tuđmana izjednačite s ratnim zločincem i samoproglašenim kninskim pobunjeničkim vođom, Milanom Martićem, potpuni je nedostatak političke mudrosti.

Na žalost, čini se da je Vaša izjava jedino sukladna s nekim od Vaših prijedloga koje dajete otkad ste imenovani supredsjedateljom MKBJ. Pozicija moje Vlade je da su takve izjave u jasnoj suprotnosti s duhom i dužnostima međunarodne zajednice. To je ozbiljno oslabilo Vaše kvalifikacije i preporuke za daljnje obavljanje Vaših dužnosti vodećeg međunarodnog posrednika. Konačno, Vaša izjava i prijedlozi nisu pridonijeli postizanju mira. Suprotno tome, oni imaju namjeru da svekoliki mirovni proces usmjere u suprotnome i veoma opasnom smjeru".

146 "The New York Times" piše (17. srpnja 1995.) kako se već tri (dakle od 1993. op. a.) godine Britanija, Francuska i SAD uz pomoć UN-a pretvaraju da nema razlike između agresora i žrtve (isticanje a.). Kronologija rata, isto, str. 498.

147 Već istog dana kada je počela Oluja, Vijeće sigurnosti UN-a izrazilo je "duboku zabrinutost", kako se to običava reći diplomatskim jezikom zbog izbijanja neprijateljstva U Republici Hrvatskoj, Predsjedničkom izjavom, donesenom oko ponoći (4. kolovoza 1995.), osudila se odluka hrvatske Vlade da poduzme široku vojnu ofenzivu te zahtijeva trenutačno obustavljanje svih vojnih akcija i poštivanje svih rezolucija Vijeća sigurnosti. Dodatak Hrvatskom vojniku, isto.

cegovine, stanje realne okupacije značajnog dijela hrvatskog ozemlja, te potpuno pogrešna usmjerenost mirovnog procesa nisu grijesi ni Europske zajednice ni Ujedinjenih naroda i njihovih predstavnika, nego je spasonosan izlaz nađen u hrvatskom opredjeljenju "protiv pregovora i pregovaranja". Ako je i od moćnih previše je. Za grijeh "obnove neprijateljstava" protiv agresora, Hrvatska nije dugo trebala čekati na "pokoru". Pregovori Europske unije i Hrvatske o uređenju međusobnih odnosa bili su automatski suspendirani. U ovom slučaju EU je pokazala svu nedosljednost svoje zacrtane politike i poruka koje su bile odaslane iz njezinih klupa. Kasnije ne samo da nije smogla snage reći da nije bila u pravu te 1995. nego će Hrvatsku opterećivati novim "objektivnim okolnostima" poput "potpune suradnje s haškim sudom" ili "povratkom svih Srba". U raskršćanjenoj Europi nema mjesta za kajanje svojih grijeha. Neće oni učiniti ništa, bar u moralnom smislu, da bi olakšali živote žrtvama srpske agresije. Samo nekoliko dana ranije iz tih istih klupa Europske zajednice mogla su se čuti mišljenja bučnih europarlamentaraca koji su na svojoj zadnjoj sjednici na temu "mirna Bosna i okolica", listom bili za vojnu opciju NATO-a. No, kada je hrvatska strana u pitanju očito je da vrijede druga mjerila i norme iz bruxelleskog kuta gledanja. Nisu u pitanju samo druga mjerila i norme – u pitanju je i bolesna taština, pa i strah, jer priznati za pravo Republici Hrvatskoj za njih bi značilo priznati i promašenost svoje politike, koja je omogućila da srpski osvajač provede one neviđene ratne zločine nad Hrvatima i Bošnjacima. Braneći agresora oni u biti brane sebe. I u determiniranom kaosu zna se tko je glavni krivac.

Pritiscima nema kraja. Ili kako to jedno od doktrinarnih načela ratovanja "mekom silom" kaže – proces mora teći dalje. I u trenucima kad se operacija *Oluja* privodila kraju i kad je sveopći poraz pobunjenih Srba bio pitanje sati, talijanske televizijske mreže prenose slike srpskih izbjeglica iz Dalmacije, "miksajući" ih sa slikama nedavnog egzodusa Bošnjaka iz Srebrenice. "Sada bježe Srbi, zadesila ih je ista sudbina kao prije Muslimane" – konstatira komentator (Tg2, dnevnik RAI-jeva drugog programa), napominjući da su Srbi u Srebrenici žarili i palili, silovali žene, ubijali muškarce, a da "iz krajine još nema takvih vijesti". One će uslijediti poslije u naknadnoj proizvodnji "objektivnih okolnosti". To je bio samo jedan dio "objektivnosti" u razvijenoj demokraciji, koje su se vrtjele na talijanskim dalekovidnim postajama pa do onih da Hrvatska posjeduje rakete SS-20 te da može gađati "svu talijansku obalu od Trsta do Brindisija".[148] Htjelo se podosta stoljeća kasnije reći da je predsjednik Hrvatske države novi "najgori knez Hrvata".

148 Usp. Dodatak Hrvatskom vojniku, Oluja (III. dio) 1995.

Što je *Oluja*, što je uopće borba hrvatskog naroda tijekom petogodišnjeg rata najbolje je predočio sam ministar obrane Republike Hrvatske Gojko Šušak u jednom novinarskom intervjuu početkom 1995, uoči otkaza mandata "plavih kaciga".[149]

"Pogledajte zemljovid. Status quo u krajini pod srpskom okupacijom za nas je gori od rata. Hrvatska ne može egzistirati u tim granicama. Srbija više nema snage za veliki rat. Jedno od rješenja rata bio bi učinkoviti pritisak međunarodne zajednice u vidu sankcija na Beograd čime bi se prisililo na priznanje hrvatskih međunarodnih priznatih granica. U tom slučaju problem okupiranih područja Republike Hrvatske riješio bi se bez rata. Čak i u toj opciji izvjesna bi bila i manja, ograničena, vojna akcija u okolici Knina",[150] rekao je ministra obrane, pokušavajući novinaru objasniti čime se rukovodio predsjednik dr. Franjo Tuđman u svojoj odluci da UN postrojbe s istekom mandata napuste Republiku Hrvatsku. Novinar je na ove riječi reagirao čuđenjem, zapitavši ministra Šuška: "Znači li to oružanom silom?". Dotični novinar je iz "neznanja" s namjerom zaboravio da su ta ista područja okupirana oružanom silom bivše JNA i pobunjenih Srba. Isto tako on nije čuo, ili nije želio čuti, odgovor na prethodno pitanje u kojem je jasno rečeno da Republika Hrvatska ulaže sve napore kako bi problem tih okupiranih područja prije svega riješila mirnim putem i uz pomoć međunarodne zajednice. U tom i takvom nastupu krila se "klica" sveopćeg odnosa inozemnih, ali i nekih domaćih "nezavisnih" medija na kojima će se godinama kasnije graditi hrvatska "spirala zločina". Nadalje u tome se mogao uočiti i stav nekih međunarodnih čimbenika i diplomata o "nepobjedivosti srpske vojske", odnosno da Hrvatska vojska nije ni u kom pogledu sama u stanju riješiti problem svojih okupiranih područja. Naprosto nisu htjeli vjerovati u tu mogućnost unatoč činjenicama koje su govorile suprotno.[151] Ali su zato vjerovali da Hrvatska vojska neće istodobno moći izaći na kraj s "krajiškim" i bosanskim Srbima.

***

I "neznanje", pa i glumljeno, može biti ubojito u rukama novinara propagandiste. Zato se kroz predstavnike medija lansiraju (projiciraju) zamisli koje se kasnije proglašavaju službenim stajalištem.

149 "Sukladno svojim ustavnim ovlaštenjima, donio sam odluku o prestanku mandata mirovnih snaga na području Republike Hrvatske s danom isteka sadašnjeg mandata 31. ožujka ove godine (1995.)...A to, što UNPROFOR nije ispunio daljnje svoje zadaće, što nije omogućio provedbu niti Vanceova plana, niti svojih rezolucija Vijeća sigurnosti, za to odgovornost snose srpski, pobunjenički vođe na okupiranim područjima i još više oni velikosrpski beogradski vrhovi, koji su ih htjeli uključiti u veliku Srbiju", navodi dr. Tuđman u svojoj poslanici. Kronologija rata, str. 442.

150 Dodatak Hrvatskom vojniku, isto.

151 "Predsjednik Tuđman proračunao je prigodom otkaza mandata UN sve čimbenike – pa i vojne. On je sam general i već je sudjelovao u jednom ratu. Mi ne

Upravo iz tog je razloga vrlo teško dokazati obavještajni rad na terenu novog postroja "hummint intellegence", kada se ratuje "mekom silom". Tako je na primjer vrlo teško povući crtu između neke klasične obavještajne službe i predstavnika medija ili neke humanitarne udruge. No ono što je svima njima bitno za rad je posjedovanje informacije. Ona ih stavlja u istu razinu. U tim uvjetima i granica djelovanja je pomaknuta, suptilnija je, dezinformacija trijumfira i kroz mehanizam projicirane vijesti prolazi put klasičnog propagandnog djelovanja kao da je riječ o proizvodu široke potrošnje. Prednost ima televizija koja svojim tehnološkim mogućnostima "priču" prenosi tako reći trenutačno i nema vremena za sumnju u vjerodostojnost. Nigdje tako dobro ne vrijedi pravilo svršenog čina kao u ovom obliku ratovanja. Odnosno vrijede pravila koje je svojedobno formulirao Ebinghaus, a mogli bi ga sažeti u slijedeće: zaborav nastupa najprije – brzo, a kasnije sve sporije, pamćenje se poboljšava ponavljanjem, pri čemu ponavljanje koje je raspoređeno u nekoliko razdoblja daje bolje rezultate od koncentriranog ponavljanja, ponavljanje temeljnih načela (postavki), može imati bolji učinak od ponavljanja identičnog materijala. Dužina poruke se ogleda u slijedećem: kompleksnija i duža poruka zahtijeva veći broj ponavljanja. Veća interferencija od "konkretnih" tj. sličnih poruka zahtjeva veći broj ponavljanja. Smisleniji i življi materijal bolje se pamti od manje smislenog materijala, što je materijal na početku potpunije naučen, to je pamćenje duže, i materijal koji se uči prvi ili zadnji bolje se pamti od materijala koji se uči u sredini. Poučak svega ovoga, a u odnosu na dezinformacije posebno, glasi – ako je nešto i neistina, upornim ponavljanjem slušatelju i gledatelju konačno će se "probiti oči i uši" i postat će istina – "Gebelsov aksiom".

Nadalje u propagandnom ratu postoji nepisano pravilo – za medije ne govore obični ljudi, već propagandisti. Već to upućuje na izvjesni scenarij u kojem su jasno podijeljene uloge, a time i priča koja se mora reći. U ovom ratu nema improvizacija. Sve je uvježbano iza kulisa u studijima situacijskog modeliranja za proizvodnju "objektivnih okolnosti".

Umjesto zaključka za kraj ovog poglavlja prisjetimo se kako je jedan od UN-ovih dužnosnika iznosio tvrdnju kako je za vrijeme svoje misije na prostorima zvanom bivša Jugoslavija u pravilu imao dobre odnose sa Srbima i Muslimanima i kako je vrlo ža-

vodimo običan rat već oslobodilački rat. To je važno za hrvatske vojnike. Međunarodna zajednica vjerojatno ne bi jednostavno tolerirala rat u krajini... – ... "međunarodna zajednica ne bi reagirala kad bismo mi djelovali profesionalno i brzo. Naša vojska to može. Mi danas imamo 114 tisuća vojnika i možemo preko noći bez problema mobilizirati do 500 tisuća ljudi", bile su riječi ministra Gojka Šuška dane u intervjuu u početku 1995. godine, prije operacije Bljesak i ostalih vojnih operacija kojima je vojnim putem oslobođen najveći dio privremeno okupiranih područja Republike Hrvatske. Dodatak Hrvatskom vojniku, isto.

lostan što nije stvorena dublja suradnja s Hrvatima u hrvatskim medijima. Isti dužnosnik neće pojasniti bi li to podrazumijevalo razgovor s običnim čovjekom ili propagandistom i kakva bi bila riječ i slika u toj i takvoj poruci i u čijem interesu. Često smo, ako ne i uvijek mogli vidjeti gdje predstavnici stranih medija na prostoru pod srpskim nadzorom uvijek nalaze osobe iz običnog puka koje ih jednostavno zasipaju "pričom" i statističkim podacima, što je u opreci i s njihovim izgledom i naobrazbom.

To je moć dezinformacije prenošene u realnom vremenu u svaki kutak "global villagea".

Poglavlje 2

PARADIGMA INFORMACIJSKOG RATA NA KOSOVU, AFGANISTANU I IRAKU

A. Kosovo i strategija odgođenog kaosa

Koje su posljedice operacije zračnih napada na Jugoslaviju ili rata bez vlastitih gubitaka, odnosno rata bez rezolucije Vijeća sigurnosti? Na stanje *post belum* u nekadašnjoj Saveznoj Republici Jugoslaviji (SRJ) neposredno su utjecale i još će dugo utjecati dvije operacije NATO saveza, odnosno, Ujedinjenih naroda. Prva, *"Allied Force",* ("Saveznička snaga") koja je trajala 79 dana (od 23. ožujka do 10. lipnja 1999.) a čiji je glavni cilj bio slomiti vojnu moć SR Jugoslavije i prisiliti je na prestanak dotadašnje politike na Kosovu. Druga, *"Joint Guardina"*, ("Zajednički čuvar") odobrena 10. lipnja 1999. Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a broj 1244, a kojom je dio SRJ (Kosovo) stavljen pod međunarodni protektorat. Polazimo od spomenutih operacija, pogotovo nakon neposrednog vojnog djelovanja zračnim udarima na SR Jugoslaviju, čije su posljedice ostavile značajan trag na međunarodni pravni poredak, na odnose među zapadnim saveznicima i velikim silama, na drukčije poimanje suvereniteta, i što je dovelo do toga da je presedan postao pravilo ponašanja svjetske moći.

Analiza *strategije odgođenog kaosa*, osim u slučaju Kosova bit će obrađena i sagledavanjem *"rata protiv terorizma"* u Afganistanu i operaciji *"Iračka sloboda"*.

1. Srpsko puštanje probnog balona

Točno deset godina nakon objavljivanja Memoranduma SANU-a, dokumenta koji je poslužio nacionalnoj homogenizaciji Srba i obračunu s narodima bivše Jugoslavije, Srpska akademija nauka pustila je "pokusni balon" rješavanja, po općoj ocjeni, najtežeg i najbolnijeg problema Srbije – pitanja Kosova.

Predsjednik SANU-a akademik Aleksandar Despić na godišnjoj skupštini početkom lipnja 1996. posve neočekivano postavio je ključnu dvojbu – podijeliti Kosovo s Albancima ili ga zadržati u okvirima nepovredivih granica, s pristankom na buduću demografsku eksploziju albanskog stanovništva. Srpska javnost je nakon toga bila zaokupljena analizama i pokušajima otkrivanja razloga otvaranja ovog pitanja, odnosno mogućim rješenjima, ne sluteći, da će ono u pravom smislu riječi biti "otvoreno" dvije i pol godine kasnije. Akademici, stranački prvaci, lideri kosovskih Albanaca, viđeniji intelektualci, nezavisna glasila svi su imali nešto reći o ovoj za Srbe škakljivoj temi.[152] Kao što se moglo i pretpostaviti, službena srpska politika i državni mediji su šutjeli.

Akademik Despić je u svom izlaganju polazio od teze da: "nema više samozavaravanja, Kosovo je postalo problem takvih nacionalnih dimenzija da bi daljnje njegovo ignoriranje i politiziranje iz dnevno-političkih razloga moglo imati katastrofalne posljedice po srpsko nacionalno biće". Njegova dijagnoza da "insistiranje na teritorijalnom integritetu Srbije koje ne ostavlja mjesta za novu secesiju" imala je samo jednu alternativu – pristanak "na težnju Albanaca da stvore nezavisnu zemlju putem odcjepljenja od Srbije". Srpski analitičari su otkrili da pristajanje na opciju "Kosova u Srbiji" dugoročno ima u sebi tempiranu demografsku bombu, jer bi za dvadeset do trideset godina broj Albanaca premašio broj Srba.[153]

152 Despićevo izlaganje uzburkalo je duhove na Akademiji i većina je ocijenila da je "tema previše delikatna i bolna i o njoj se na ovaj način ne može govoriti i raspravljati... sada kad se na Jugoslaviju vrši strahoviti pritisak, najviše od strane zemalja koje su inače daleko ispod standarda pružanja prava manjinama od naših prava", naznačio je Miloševićevoj vlasti blizak Kosta Mihailović. Mnogi su u Srbiji bili uvjerenja da je govor akademika Despića bio naručen od utjecajnijih osoba (Miloševića), da bi se ispitalo javno mnijenje. Despić je nakon govora u SANU "otišao na odmor s obitelji", a ostali akademici ili su se baš spremali na put ili su bili umorni, ili su mislili da treba "spustiti loptu", pričekati pa onda izići pred javnost s priopćenjem. Upitan za mišljenje Antonije Isaković nije htio ništa reći za Našu borbu, jer mu se zamjerila. Dobrica Ćosić je šutio, iako su ga podsjetili da je on prvi u međuvremenu ponudio rješenje kosovskog pitanja po principu "sve ili ništa". Oni koji su nešto i rekli željeli su ostati anonimni, a upozoravali su da ni u kom slučaju nije u pitanju platforma SANU-a već izdvojeno mišljenje osobe koja "ne podliježe pritiscima" i koja nije ponudila viziju Srbije sa ili bez Kosova, već samo moguće alternative. Pokusni balon SANU-a, Vesna Fabris Perunčić, Vjesnik, 13. lipnja 1996.

153 Prvi su se toj tezi suprotstavili u Arkanovoj stranci. "To nije točno, jer će Albanaca biti koliko Srba tek za sto godina" (!?) kazao je portparol SSJ-a Pelević i dodao da je Despićeva teza antisrpska i antijugoslavenska. U Demokratskoj stranci Srbije naznačili su da je kroz usta Despića progovorio Milošević, Demokratska stranka se zalagala da problem uzme rješavati država tako što će Albance vratiti u parlament i eventualno razgovarati o toj temi s Tiranom, a ne s predstavnicima kosovskih Albanaca, a SPO Vuka Draškovića vrlo je oprezno tvrdio da vlast opipava teren u javnosti, ali nije rekao za što se sam zalaže. Predsjednik Demokratskog centra, Dragoljub Mićunović, tvrdio je da bi svako narušavanje granica "SRJ" bilo opasno i predlaže vraćanje Albancima autonomije iz 1974. godine,

Različita pa i suprotstavljena mišljenja kosovskih stranačkih lidera o izlaganju akademika Despića nisu izostala.[154]

Europa će za to vrijeme pokušati inicirati vraćanje povjerenja između Srba i Albanca, a Amerikanci, nakon što su otvorili svoj centar u Prištini, sve će promatrati iz daljine i pripremati se za ono što će slijediti 1999.

2. "Saveznička snaga" ili kako voditi rat bez vlastitih gubitaka

Dana 23. ožujka 1999. glavni tajnik NATO-a Javier Solana izdao je zapovijed za početak operacije pod nazivom *"Allied Force"* kojom su započeli zračni napadi NATO-a na SR Jugoslaviju. Ovaj neslužbeni ne-rat bez potpore Vijeća sigurnosti UN-a imao je uistinu mnogo ratnih naličja. Po jednima radilo se o "multilateralnom ratu" NATO-a, po drugima o "high-tech ratu" Pentagona, *The New York* ga definirao kao "Clintonov rat", tvrdokorni pravoslavni krugovi u Ukrajini i Rusiji smatrali su da se radi o "Miloševićevu svetom ratu" protiv NATO-a, umirovljeni njemački general Günter Kiesling nazivao ga je "zračnim ratom", a propaganda Radio televizije Srbije (RTS-a) trubila je o "ekološkom ratu".[155]

3. Geopolitičko i povijesno obilježje

Kosovo je regija južne Srbije s miješanim, ali uglavnom albanskim stanovništvom. Do 1989. pokrajina je uživala visoki stupanj autonomije unutar bivše Jugoslavije (Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija – SFRJ). Dolaskom Slobodana Miloševića na čelnu poziciju bivšeg Saveza komunista Srbije, došlo je do promjene statusa Kosova brisanjem autonomije i njegovim

a njegov stranački kolega Desimir Tošić kazao je da je teza o podjeli Kosova odavno prisutna među akademicima. On je također sugerirao autonomiju, ali je išao i korak dalje k razgraničenju u budućnosti, tako da bi Albanci dobili veći dio teritorija, za što je opravdanje vidio u nepostojanju integrativnih procesa između dvaju naroda. Ljevičari su ocijenili da je Despić istupio neodgovorno s podjelom Kosova i zalagali su se za pristup "prema svima ravnopravno, secesija nikada". Vesna Fabris Perunčić, isto.

154 Fehmi Agani je utvrdio da je u pitanju krah Memoranduma i prihvaća "moguće mirno i civilizirano razilaženje i razgraničenje Srba i Albanaca". Nasuprot njemu, Mahmut Bakali nije želio razlaz jer su "raseljavanja ljudi ružna i tužna i znače etničko čišćenje, a Kosovo treba ostati multietničko". Azem Vllasi je smatrao da se podjele teritorija ne mogu obaviti bez velikih krvoprolića, a kod Despića nazire želju za Kosovom u Srbiji, ali bez Albanaca, umjesto da se Albanci tretiraju ravnopravno sa Srbima. Kaqusha Jashari je rekla da SANU hoće spasiti što se spasiti može, a do dijaloga ipak mora doći. Prištinski tjednik Koha (Vrijeme) iz pera glavnog urednika Vetona Suroija procjenjivao je da Milošević nije zainteresiran za otvaranje kosovskog dossiera jer ima već dosta problema, pa će ga nastojat odgađati barem do izbora, a do tada će Albance pokušati regrutirati u JUL svoje supruge Mire Marković. Vesna Fabris Perunčić, isto.

155 Taoci rata, Danko Plevnik, Slobodna Dalmacija, 11. svibnja 1999.

dovođenjem pod izravnu upravu Beograda. Albanski intelektualci i stanovništvo od početka su reagirali na pokušaje ukidanja autonomije Kosova. Raspadom bivše Jugoslavije tijekom 1991. skupina kosovskih političara su odlučili proglasiti određenu nezavisnost Kosova te su u ljeto 1991. izabrali svoju vladu koja je radila u ilegalnim uvjetima. Do 1998. borba Albanaca je uglavnom bila kroz javne prosvjede i demonstracije koje su srpske snage sigurnosti redovito pokušale gušiti, i koje su bile proglašavane kao "iredentistička aktivnost separatista".[156]

Tijekom 1998. napetosti dosežu kulminaciju: pojačane su srpske policijske i vojne snage koje su sustavno i planski dovođene na Kosovo. Posljedica je bila pojačana represija prema albanskom stanovništvu.[157] Nakon radikalizacije stanja političko vodstvo kosovskih Albanaca podijelilo se, te su pojedina politička krila počela optuživati miroljubivi pristup Ibrahima Rugove i zauzeli stavove o oružanim oblicima borbe kosovskih Albanaca. Te 1998. započelo je naoružavanje Albanaca i formiranje UÇK (OVK – Oslobodilačke vojske Kosova) kao paravojne formacije kosovskih Albanaca.

Na širenje sukoba reagirala je i međunarodna zajednica te je to iskazala rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a.[158] Prethodio im je sastanak (12. lipnja 1998.) ministara obrane zemlja članica NATO-

---

156 Dok je većina srbijanskih i režimskih i oporbenih medija izbjegava cjelovite prikaze o političkoj i sigurnosnoj situaciji na Kosovu uoči predsjedničkih izbora u Srbiji zakazanih za 7. prosinca, 1997. beogradski tjednik Argument je nagađao je li u toj pokrajini počeo albansko-srpski rat i donio "pouzdane informacije" iz policijskih izvora dosad nepoznate javnosti". Taj list tvrde nacionalne orijentacije pisao je da "već danima u brdima iznad općine Srbica zabarikadirano više od 60 pripadnika 'oslobodilačke vojske Kosova', koji uspješno odolijevaju raketnim i minobacačkim napadima srpskih policajaca, dok se helikopterima i oklopnim transporterima na drugoj lokaciji, u nedostupnim gudurama iste općine, Albanci suprotstavljaju minobacačima, lakim haubicama i topovima". Naznaka da se "tamo vodi pravi rat" bilo je već prošlog tjedna, kada su na tim lokacijama poginula dva Albanca i jedan srpski policajac. Ali, Argument to sada potvrđuje tezom da "kosovski Srbi ne vjeruju da će ih od Albanaca obraniti policija, već treba pozvati vojsku čiji je posao obračun s tako jako naoružanim teroristima". List je tvrdio i da je oružje Albancima stiglo tijekom prošle i ove godine iz Albanije, da pripadnike "Oslobodilačke vojske Kosova" (OVK) obučavaju članovi bivše rumunjske Securitate školovani u Vijetnamu i da je središte "OVK" u Ženevi. Tvrdilo se i da je "sve to srpska policija dočekala nespremna, ali je ipak prošlog četvrtka uhitila 150 Albanaca, jer se MUP ponadao da će otkriti jezgru "OVK". Međutim, piše Argument, ispostavilo se da je "najveći grijeh uhićenih što nemaju ispravne osobne iskaznice". Inače, prema jednoj anketi među prištinskim Albancima, koja je objavljena u albanskom tisku, od 465 Albanaca njih 290 je odgovorilo da bi se pridružilo "Oslobodilačkoj vojsci Kosova". Na Kosovu već počeo rat?, Vjesnik, 3. prosinca 1997.

157 Broj ubijenih Albanaca u tom vremenu bio je više od 1500 muškaraca, žena i djece. Istodobno je svoje kuće napustilo ili je prognano oko 250 000 Albanaca.

158 Doneseno je nekoliko rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a: broj 1160, od 31. ožujka 1998. zatim u svibnju 1998., sve do rujna i listopada 1998. (23. rujna 1998. godine i 24. listopada 1998.) kada se donosi odluka o osnivanju verifikacijske misije OESS-a koja će nadzirati razvoj događaja na Kosovu.

a na kojem je zatraženo pokretanje priprema za moguće daljnje mjere koje bi NATO mogao poduzeti zbog radikalizacije krize na Kosovu. Tada su u političkom smislu izložene različite opcije koje bi NATO mogao poduzeti. Smatra se da je toga dana po prvi put službeno predložena kao jedna od opcija i zračni napad na Jugoslaviju.

4. Diplomatski napori – pregovori i sporazumi

Odlučno odbijanje Slobodana Miloševića za bilo kakvo međunarodno sudjelovanje na Kosovu dovelo je do prijetnji zračnim napadima NATO-a, jer je 13. listopada 1998. Vijeće NATO-a predložilo aktiviranje zapovijedi za zračne napade. Taj je korak učinjen zbog pritiska na Slobodana Miloševića, te je u posljednji trenutak zapovijed povučena nakon što je glavni tajnik NATO-a Javier Solana u Beogradu Miloševića upoznao s konačnom odlukom. Tada je pristao na pregovore.

Sporazum o smanjenju srpskih snaga na Kosovu i o osnivanju Verifikacijske misije OESS-a na Kosovu (KVM) potpisan je 16. listopada 1998. Političko vodstvo Jugoslavije ujedno je pristalo i na provođenje NATO-ve "zračne verifikacijske misije" iznad Kosova o čemu je potpisan poseban sporazum istog dana u Beogradu. Tim je činom NATO uspostavio izravan nadzor zračnog prostora nad Kosovom. Verifikacijska je misija imala nedefiniranu situaciju glede osiguranja vlastite sigurnosti, iako su NATO i UN zadužili postrojbe UNPREDEP-a (koje su u drukčijem mandatu UN-a bile stacionirane u Makedoniji zbog nadziranja stanja na makedonsko-jugoslavenskoj granici), da interveniraju u slučaju ugroženosti osoblja Verifikacijske misije OESS-a na Kosovu. Te su interventne snage NATO-a ojačane nakon što je potpisan sporazum o uspostavi misije OESS-a na Kosovu. Ovakvo, na prvi pogled "nedefinirano" stanje, imalo je svrhu stvaranja izgovora o "ugroženosti" pripadnika verifikacijske komisije kad to bude situacija zahtijevala, a istodobno ojačanjem u Makedoniji osiguran je operativni razvoj snaga za potporu izvođenja buduće napadne operacije.

Rad Verifikacijske misije OESS-a (kao što se u planu predviđalo) na Kosovu je ometala uglavnom srpska strana. U okvirima koji su postavljeni nije postojao način na temelju kojeg bi se srpske snage onemogućile u tim nastojanjima. Drugim riječima, Srbi su uvučeni u zamku jer se njihovo suprotstavljanje "verifikatorima" (koji su očevidom potvrđivali srpske postupke) moglo tumačiti samo na način, da se radi o opstrukciji ili ugrozi života pripadnika međunarodne misije. U siječnju 1999. kada je došlo do dodatne radikalizacije stanja i ubojstva nekoliko desetaka Albanaca u mjestu Račak, verifikatori su ispunili svoju zadaću potvrdivši eklatantan srpski zločin. Nakon toga, međunarodna diploma-

cija je mogla odlučnije i jasnije djelovati. Stalnim diplomatskim pogađanjima i pritiscima i nakon odluke Kontaktne skupine od 29. siječnja 1999. uspjelo se nagovoriti sukobljene strane na žurne opće pregovore u Rambouilletu kod Pariza, koji su trajali sedamnaest dana (od 6. do 23. veljače 1999.) i koji su okončani bez većeg uspjeha. Britanski i francuski pregovarači koji su vodili pregovore uspjeli su u drugoj rundi (15. do 18. ožujka 1999.) postići djelomičan uspjeh, jer su predstavnici kosovskih Albanaca potpisali ponuđeni mirovni sporazum o miru i statusa Kosova, a srpska strana ga je odbila.

Propast mirovnih pregovora u Rambouilletu navelo je europsku, a poglavito britansku i francusku diplomaciju, na suglasje glede radikalnih akcija prema Jugoslaviji, koje je zastupala američka strana. Time je rješavanje kosovskog problema ponovno bilo u američkim rukama, isto kao 1993. u Bosni i Hercegovini i potvrdilo već znanu činjenicu da su Sjedinjene Američke Države stvarni europski sigurnosni vladar.

Istodobno, nakon propasti pregovora, srpske snage na Kosovu pojačavaju aktivnosti dovođenjem posebnih pješačkih i oklopnih postrojbi, narušavajući time i sporazum iz listopada 1998. o njihovoj ograničenoj prisutnosti na Kosovu.

Kada je Beograd 20. ožujka 1999. Verifikacijskoj misiji OESS-a, otkazao "gostoprimstvo" i uputio prijetnje cijelom međunarodnom osoblju na Kosovu, sati o početku zračnih udara počeli su se odbrojavati.[159] Više reda radi i zbog opravdanja onoga što će uslijediti, posljednju diplomatsku inicijativu imao je američki izaslanik Richard Holbrooke na kojega se računalo kao zadnju osobu koju bi Slobodan Miloševića eventualno mogao poslušati. Ta tobožnja posljednja karta međunarodnih diplomatskih igrača temeljila se na tome da je Holbrooke uspio "ishoditi" kod Miloševića potpisivanje Daytonskog sporazuma. Taj unaprijed "predviđeni" Holbrookov poraz, značio je u biti pobjedu jer nakon Miloševićevog odbijanja, povratka u Bruxelles i podneseno izvješće, omogućili su glavnom tajniku NATO-a Javieru Solani samo ustvrditi kako misiju predaje u ruke NATO-a. Odmah potom, (23. ožujka 1999.), Javier Solana osobno je izdao zapovijed za početak zračnih napada na Jugoslaviju.

---

159 Nasilnim povlačenjem promatračke misije OESS-a s Kosova početkom 1999. Njemačka je izgubila znatne izvore informacija, a glavnu ulogu predvodnika preuzele su SAD već i samim početkom NATO napada. Po utjecaju na događaje i potpori danoj NATO napadima odmah iza SAD-a nalazila se Velika Britanija koja je svoj značajni utjecaj povećala i aktivnim sudjelovanjem u prvom ulasku KFOR-a na Kosovo i dobivanjem mjesta zapovjednika KFOR-a (general Michael Jackson). Prestankom ratnih operacija i NATO napada dolazi do pada zanimanja američke strane za događanja na Kosovu, a pojačava se interes europskih zemalja, poglavito Njemačke i Italije.

5. Glavni ciljevi NATO-a u operaciji "Saveznička snaga"

U trenutku pokretanja operacije "Saveznička snaga" ciljevi napada imali su za svrhu: (1) stvarni prekid svih vojnih djelovanja na Kosovu i trenutni prekid nasilja i represije; (2) povlačenje Vojske Jugoslavije, policije i paravojnih srpskih snaga sa Kosova; (3) uspostavu međunarodne vojne prisutnosti na Kosovu, (4) bezuvjetan i siguran povratak svih izbjeglica i prognanika na Kosovo; (5) pouzdane pokazatelje Miloševićeve volje za poštivanje načela iz Rambouilleta glede rješenja političke situacije na Kosovu, u skladu s međunarodnim zahtjevima.

No, tijekom izvođenja operacije, a to je diktirao i razvoj situacije, došlo je do promjene ciljeva, poglavito posljednjeg, jer se naknadno utvrdilo da je sporazum iz Rambouilleta potpuno mrtav i ne bi mogao više biti primjenljiv na tim temeljima, nakon zračnih napada na Jugoslaviju. Još tijekom provođenja zračnih napada postalo je jasno kako cijela operacija više nema politički cilj dovesti Miloševića na pozicije sporazuma iz Ramboulleta. Time je izgubljena politička podloga operacije. Posebice se to očitovalo u spoznaji kako pokretanje vojnih efektiva NATO-a u operaciji "Saveznička snaga" nije imalo "blagoslov" Vijeća sigurnosti UN-a kao ključnog političkog tijela u svim međunarodnim intervencijama. Sjedinjene Američke Države i njezini saveznici znali su kako pitanje pokretanja vojnih snaga NATO protiv Jugoslavije ne smije doći na dnevni red Vijeća sigurnosti zbog očekivane mogućnosti veta od strane Rusija i(ili) Kine. U političkom odnosu velikih to je u tom trenutku bila jedina moć koju su i jedna i druga država mogle iskazati glede suprotstavljanja odlučnosti Sjedinjenih Američkih države i NATO saveza.

6. Razvoj situacije tijekom osamdesetodnevnih zračnih udara

Prvih dana zračnih napada NATO nije imao jasno definirano što će politički polučiti samim napadima. Kako je prvotni postavljeni politički cilj bio destabilizirati, ali ne i srušiti političko vodstvo Jugoslavije, on se morao mijenjati. Tvrdokornost Miloševića i nakon višednevnih napada, proizveo je određenu bojaznost i bijes zapadne alijanse. Dolazi do korekcije političkog cilja. Destabilizacija režima Slobodana Miloševića promijenjena je u – rušenje režima.

Isto tako, prvih dana ciljevi napad nisu bile postrojbe Vojske Jugoslavije koje su razmještene na Kosovu, niti sprječavanje borbenih djelovanja na Kosovu, već onesposobljavanje radarskih postaja, raketnih sustava zračne obrane, vojnih proizvodnih kapaciteta, značajnih vojarni i skladišta, te zrakoplovnih baza i

potencijala zračnih snaga Vojske Jugoslavije. Djelovanjem po velikom broju ciljeva, te djelovanjem po ciljevima u Vojvodini i Crnoj Gori željelo se postići psihološke učinke i usmjeriti javno mišljenje u tim dijelovima Jugoslavije protiv režima u Beogradu.

U strategijskoj igri uvijek pobjeđuje onaj tko na psihološkom planu nadmudri protivnika. Dok se na televizijskim zaslonima odvija "medijska slika rata" i prikazuju točni pogodci "pametnim oružjem", prava bitka je ipak bila iza kulise. Naime, saveznici su znali (čitaj Amerikanci) da je Miloševićev glavni cilj očistiti Kosovo od albanskog pučanstva i učiniti ga ponovo čisto srpskim, kako bi se spasila "kolijevka srpstva". Milošević je bio svjestan da dok NATO izvodi operaciju samo u trećoj dimenziji (zračni prostor) može uspješno djelovati na kopnu i zato pokreće protuudar, "čišćenje" Kosova. Nakon radikalnog pristupa NATO-a Milošević je radikalizirao i svoj cilj – Kosovo konačno učiniti srpskim, uklanjanjem posljednje zapreke – brojnog albanskog stanovništva. NATO planeri nakon ovakvog postupka Miloševića "trljaju ruke" jer izbjeglička kriza njima ide u prilog. Spašavanje više stotina tisuća izbjeglica pred međunarodnom javnošću opravdava pokretanje vojne sile bez rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a. Zato se iz NATO-a moglo čuti kako su očekivali radikalan korak Miloševića, ali da ih je iznenadila izbjeglička kriza golemih razmjera koja je preplavila okolne zemlje "prve crte", poglavito Albaniju, Makedoniju i Crnu Goru. Ovdje se postavlja pitanje, kako se jedan, u biti starosjedilački narod, mogao pokrenuti u izbjeglištvo, ako to nije činio nikada u svojoj dugovjekoj povijesti, unatoč nasilju kojem je nedvojbeno bio izložen. Sigurno je jedino da je izbjeglička kriza u kosovskom slučaju više odgovarala NATO-u, nego Miloševiću.

Izbjeglička kriza izazvala je paničnu reakciju susjednih zemalja, a poglavito Makedonije. Izgledalo je da će humanitarna katastrofa, koja se odigravala na terenu ispod savezničkih zrakoplova, natjerati NATO na prekid zračnih napada. To je bio drugi razlog zašto je Milošević odlučio etnički očistiti Kosovo – računao je na osjetljivost zapadnih demokracija i javnosti zapadnih zemalja na humanitarne patnje izbjeglica. Ali i tu se prevario, i izbjegličke kolone i izbezumljenost susjeda otvorile su put NATO-u za radi-

---

160 Sastavni dio operacije "Saveznička snaga" bile su i psihološke operacije. U tu svrhu masovno su korišteni propagandni letci. Evo kako su izgledali oni letci koji su bili u funkciji "humanitarne katastrofe".

Slučaj prvi: *Think Again - 03 - X -04 - L001*

Grozote nad civilima Kosova i Metohije ...(puni naziv jer tako Srbi zovu Kosovo op. a.)... nisu ratovanje... one su RATNI ZLOČIN!

UPOZORENJE PRIPADNICIMA VJ ----- Da li mislite da svet neće otkriti istinu? – Da li mislite da će vaši pretpostavljeni preuzeti odgovornost za vaše akcije? da li mislite da će vas Milošević zaštititi? ----- RAZMISLITE! Vi ćete lično biti odgovorni.

Slučaj drugi: *NATO Strikes II - 04 - B - 02- L001*.

NATO NAPADI – Proteklih nedelja, srpska vojska i policija, pod direktnim naređenjima Slobodana Miloševića, su ispraznili sela i varoši Kosova i Metohije i po-

kalizaciju zračnih udara po svoj infrastrukturi na cijelom prostoru Jugoslavije, ali istodobno i polemike oko pripreme kopnenih NATO snaga koje su (po nekima) jedine mogle zaustaviti etničko čišćenje i humanitarnu krizu. Kopnene snage u operaciji "Saveznička snaga" nisu uporabljene iz prostog razloga jer onda ne bi bilo "izbjegličke krize velikih razmjera" i ne bi se pojmovnik vojne strategije obogatio za novu vrstu rata – "humanitarni rat".[160] Iz tih je razloga NATO nastavio provoditi već ranije pripremljene planove zračnih udara u tri faze, s uvjerenjem kao će se temeljni ciljevi na Kosovu postići i bez angažiranja kopnenih snaga.

Ustvari, Milošević je nastojao provoditi ono što je do tada naučio, i što mu je dio svjetske moći dopuštao u njegovoj višegodišnjoj politici nasilja prema državama nastalim raspadom SFR Jugoslavije – izvesti rat drugima (Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini). Usporedno s etničkim čišćenjem, srpske obavještajne službe dobile su zadaću "izvozom rata" proširiti krizu, te od "kosovske krize", stvoriti regionalnu krizu. To su trebale učiniti koristeći okolnosti kod zemalja "prve crte": (1) situaciju u Makedoniji, gdje su službena politika i javnost bili ustrašeni ratom, te izbjegličkom krizom, pa su počeli naglašenim pomirljivim političkim tonovima iskazivati nezadovoljstvo izazivanjem rata u susjedstvu[161], (2) stanje u Albaniji gdje je unutarnja nesigurnost uvjetovala i nemogućnost NATO-a da osigurava nadzor teritorija glede naoružanja OVK. (3) neriješeni status Bosne i Hercegovine pod međunarodnim protektoratom; (4) naklonjenost Rusije i Grčke, njihove politike i javnosti prema Srbiji i politici Slobodana Miloševića; (5) situaciju kod svih susjednih zemalja koje trpe gospodarske posljedice uzrokovane NATO-vom operacijom.

Srpske obavještajne službe organizirale su demonstracije i prosvjede u Skopju i napade na diplomatska predstavništva zapadnih zemalja, te u tim aktivnostima povukli su i dio makedonskog pučanstva koje je imalo određenu sentimentalnost

palili ili razorili hiljade kuća. Glave porodica su bili otrgnuli od njihovih supruga i dece i ustreljeni. Postoji bojazan da je hiljade nedužnih ljudi ubijeno. Stotine hiljada beže da ne bi postale žrtve Miloševićevog pogroma. Ne dozvolite da vas pogrešno usmeren patriotizam poveže sa njegovim zlodelima. Atlanski Savez – brani nezaštićene.

NATO će pojačati svoje napade sve dok se snage koje učestvuju u progonu civila na Kosovu i Metohiji ne povuku, dok se izbeglicama ne dozvoli bezbedan povratak i dok vaše vođe ne pristupe plodonosnim pregovorima. NATO ostaje odlučan da **odbrani nezaštićene na Kosovu i Metohiji. NATO!**

161 S namjerom "izvoza" rata u Makedoniji započele su i aktivnosti na izazivanju incidenata na makedonsko-jugoslavenskoj granici, koji su usklađivani s "događanjem naroda" u Skopju. U tom smislu organizirana je i otmica trojice američkih vojnika pripadnika UNPREDEP-a na granici unutar Makedonije. No, to je ipak iskorišteno za političku propagandu unutar Srbije. S tim ciljem treba gledati i pokušaj "korištenja" lokalnih Srba u istočnoj Slavoniji i pozive na demonstracije podrške Srbiji i Jugoslaviji preko "TV Dunav" koji su trebali biti organizirani ispred Konzulata Jugoslavije u Vukovaru.

("naklonost") prema Jugoslaviji. Istodobno, javna okupljanja i demonstracije podrške Srbiji organizirana su u nizu europskih zemlja, kao i u Kanadi i SAD-u, te Australiji. Posebice je pažljivo bilo pripremano okupljanje u Moskvi potpomognuto ruskim političkim snagama koje su podupirale izravno uplitanje i sukobljavanje Rusije sa NATO-om.

7. Razvoj operacije u kasnijim fazama

Odluka Glavnog tajnika NATO-a o prelasku na drugi cilj operacije *"Saveznička snaga"*, tj. odvraćanje režima u Beogradu od daljnjih napadnih djelovanja protiv kosovskih Albanaca operativno je značila: prvo, kako će sva oklopno-mehanizirana tehnika, topništvo i postrojbe Vojske Jugoslavije ispod 44. paralele (koja prolazi kroz Kragujevac) biti meta napada; drugo, kako je uvođenje kopnenih snaga NATO-a u operaciju postala "realnost".
Djelovanja NATO zračnih udara nakon prvih tjedan dana postigla su određeni vojni cilj, ali ne i politički. U vojnom pogledu uništen je sustav zračne obrane Vojske Jugoslavije do te mjere da su borbeni zrakoplovi NATO-a mogli s visokih prijeći na srednje visine leta (3 000 metara) i da su se mogli uporabiti borbeni zrakoplovi tipa *A-10 Thunderbolt* namijenjeni za uništavanje pokretnih oklopljenih i dobro utvrđenih kopnenih ciljeva. Time su mete postali taktički ciljevi, kao što su tenkovi, oklopništvo, topništvo, zapovjedna i logistička mjesta, što je izostalo u prvoj fazi.[162] Zračni udari su u međuvremenu prošireni s faze jedan (uništavanje radarskih i protuzračnih sustava) na fazu dva (djelovanje protiv vojnih ciljeva na području Kosovu) i konačno na fazu tri (djelovanje protiv infrastrukturnih i strateških objekata, uključujući i objekte za vođenje propagandnog rata što je omiljeno Miloševićevo oružje, ali ne samo njegovo – elektronske medije (radio i televiziju, te odašiljače). Sve tri faze nisu izvedene u čistom obliku nego su se u određenoj mjeri poklapale.

8. Pozicija Rusije prema operaciji "Saveznička snaga"

Stav Rusije od početka sukoba na Kosovu je bio jasan. Nije odobravala ono što su zapadni saveznici provodili. No, razvoj događaja Rusiju je "primoravao" da relativno pomirljivo prati stanje zbog toga što nije željela biti uvučena u rat u Jugoslaviji, i doći

162 Propagandni letak u funkciji psihološkog pritisaka na postrojbe na bojnom polju. Upozorenje snagama VJ: NAPUSTITE KOSOVO, Maločas vas je bombardovao avion B-52 koji upotrebljava MK-82, 225 kg. bombe. Svaki B-52 može da nosi više od – 50 ovakvih bombi! – Ovi avioni će se vraćati sve dok ne isteraju vašu jedinicu sa Kosova i Metohije i spreče vas u vršenju zverstava. Ako hoćete da preživite i da opet vidite svoju familiju, ostavite svoju jedinicu i bojno (trebalo bi borbeno) sredstvo ---- NATO, i odmah napustite Kosovo i Metohiju!

u izravnu konfrontaciju sa NATO-om. Jedino što je političko vodstvo Rusije službeno pružalo Jugoslaviji jest načelna verbalna potpora. Unutarnja gospodarsko-politička kriza u Rusiji priječila je bilo kakvo izravnije angažiranje. Opredjeljenje za posredni nastup bila je jedina mogućnost. Prosuđujući što je strategijska gravitacijska točka operacije "Saveznička snaga", čekala je svoj trenutak, da "uđe u rat" i to kad borbena djelovanja budu okončana.[163]

Stav Rusije prema kosovskoj krizi dodatno je utjecao na raslojavanje politike reformističkih i prodemokratskih snaga na jednoj i komunista i anacionalista na drugoj strani. U toj cijeloj situaciji Rusija je verbalno zastupala čvršći stav opirući se svakoj NATO intervenciji, no, bitnije joj je bilo u njezinoj oslabljenoj poziciji održati opći međunarodni utjecaj u Kontaktnoj skupini, OESS-u i UN-u, čuvajući svoje vlastite međunarodne interese, nego se snažno suprotstavljati NATO-u u čemu bi bila inferiorna.[164] U takvim uvjetima šireg političkog okružja Miloševićev režim je odabrao radikalno nasilje i "internacionalizaciju sukoba".

9. NATO strategija i ciljevi američkog vodstva

Zračna intervencija je potrajala znatno duže nego što su to procijenili i CIA, i politički i vojni vrh SAD-a i NATO-a. Pojačanim snažnim zračnim udarima na važne strateške i infrastrukturne ciljeve (vojni i civilni – mostovi, tvornice, sjedišta državnih i vojnih institucija, prometnice i zračne luke)[165] nastojali su postići materijalno, gospodarsko i psihološko slamanje srpskog režima

163 Iznenadni upad ruskih snaga u prištinsku zračnu luku mini je model novog intervencionizma. Model je prvi u praksi primijenio NATO, oružanom intervencijom u SR Jugoslaviji. Ovog puta o upućivanju ruskih snaga na strani teritorij autonomno nije odlučio čak ni regionalni vojni savez, već jedna država. Rusi su jednostavno primijenili novu praksu koju su ustoličile Sjedinjene Američke Države.

164 Epizoda ruskog upada na Kosovo kazuje koliko je iznenađeni Zapad šlampav i površan. Ne proučava moguće učinke vlastite prakse. Misle da su uokolo sve sami hlebinci. Sreća Božja da su Rusi u totalnoj gospodarskoj komi.
Proturječne su vijesti o tome tko je u Rusiji odlučio uputiti snage u Prištinu. Politička konfuzija i agresivnost ekstremnih političkih skupina, gospodarski kolaps, posjedovanje nuklearnog oružja i činjenica da je Rusija prostorno trideset dva puta veća od Francuske, zdravlje i podriven autoritet Jeljcina, gnjev Rusa zbog svega što ih je snašlo – tjera Rusiju u traganje za novom političkom opcijom koja će je vratiti na svjetsku političku pozornicu kao značajnog igrača.
Držanje Rusije u kosovskoj krizi i sporazum NATO – Rusija u Helsinkiju (lipanj 1999.) o sudjelovanju i statusu ruskih postrojbi (3600 vojnika) na Kosovu potvrđuju tezu da Rusija nije u stanju ozbiljnije pomoći državi koju protežira, ali može ugroziti međunarodni mir. *Analize i razmišljanja poslije kosovskog boja*, akademik Davorin Rudolf, diplomatske bilješke, 19. lipanja 1999.

165 Propagandni letci kao dio psihološke operacije u funkciji opravdanja (razloga) napada na infrastrukturne objekte.
Slučaj prvi: Ask Milošević – 04-B- 02-L007.
Veliki upitnik.(????) Zašto vaše fabrike gore? Zašto se vaši mostovi ruše? Zašto

i srpskog pučanstva, odnosno "srpskog jedinstva" koje su Slobodan Milošević, ali i razvoj događaja ponovno podigli na visoku razinu.

Da se izbjegne inverzni učinak operacije, jačanje, a ne slabljenje morala, politički cilj NATO-a, kao što je već navedeno, naglo je postala Miloševićeva kapitulacija, a ne više prihvaćanje mirovnog sporazuma za Kosovo. Cijela zapadna, a poglavito američka propaganda usmjerila se na rušenje Miloševića s vlasti. NATO je ulaskom u operaciju strateški postavio još neke ciljeve koji su se skrivali iza humanitarnih i moralnih razloga. Naime, američko je vodstvo prosudilo kako su stvoreni povoljni uvjeti (slaba Rusija i čvrsto pozicioniranje na sjevernom dijelu prvih vrata Euroazije – Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Albanija) za prodor prema Istoku. U toj namjeri cijelo područje Balkana ne smije biti područje nestabilnosti, niti smije zaustavljati integracijske procese, nego ono mora postati područje stabilizacije i nove integracije prostora. Slamanjem posljednje prepreke na prostoru zvanom bivša Jugoslavija zaokruživao se proces upravljanja krizom koji je *strategijom diskretnih koraka*[166] počeo Hrvatskom (1991.) nastavio se Bosnom i Hercegovinom (1992.) i okončao s Kosovom (1999.). Padom te posljednje prepreke, u gotovo desetogodišnjoj upravljanoj krizi, Sjedinjene Američke Države došle bi direktno pred vrata Rusije i na obale Crnog mora, s čvrstom namjerom daljnjeg prodora na područje Kavkaza i Kaspijskog jezera.

10. Promjena ciljeva NATO-a u odnosu na Slobodana Miloševića

Pojačavanje NATO udara trebalo je rezultirati rješavanjem i političke sudbine Slobodana Miloševića.[167] U političkim i diplomatskim krugovima zapadnih zemalja postojalo je više različitih objektivnih scenarija o sudbini političkog sustava kojeg je on personificirao. No, dva scenarija su bila najbliža ostvarenju u bliskoj budućnosti: *prvi*, Milošević gubi Kosovo, ostaje na vlasti, ali neutralizira svoje političke oponente i uvodi svojevrsnu

NATO bira ciljeve po Srbiji? Koliko će ovo još da traje?----- Zašto ne pitate Miloševića?

Slučaj drugi: Niksic Barracks-03-Q-16-L001.

---- **Pažnja snage VJ u Nikšićkoj kasarni!** 179 Motorizirane brigade, 71 Bataljon granične straže - znak NATO - Ostanite u vašem garnizonu i bićete **bezbedni**. Razvijte se na Kosovo i **VI** ćete biti uništeni.

166 Usp. Hrvatska i veliko ratište, isto, 319.-324.

167 Propagandni letak u funkciji diskreditiranja Slobodana Miloševića.

Gambler-04-b-02-L002.

Sa čime to on nađe da se kocka? Slobodan Milošević se već godinama kocka sa budućnošću srpskog naroda. Njegovom politikom izgubljena je Krajina, istočna Slavonija, Baranja i Sarajevo. On se sada ponovo kocka svojim pogromom na Kosovu. On se kladi sa srpskom kolevkom, sa srpskim mestom u svetu i sa životima svojih ljudi. Zar je to sve njegovo lično i sme da se prokocka?

diktaturu; *drugi*, razdoblje nakon operacije snaga NATO postaje početkom Miloševićeva kraja. Znatno je politički oslabljen. Oporba traži izvanredne izbore, bori se za promjene svim sredstvima, podiže "Srbiju na noge" i pokušava srušiti Miloševića.

Prema *prvom scenariju* posljedice rata teško bi otrijeznile srpski narod, jer ne postoje mogućnosti za takvo nešto: ljudi su usredotočeni na preživljavanje, iako postoji nezadovoljstvo, oporba ne može očekivati izbornu pobjedu, jer su frustracija i patriotizam takvi da ga još uvijek vezuje za postojeću vlast. Nema volje za izazove tzv. tranzicije, ne postoji elita koja bi te promjene iznijela. Postojanje samo marginalnih grupa i pojedinca nije dostatno. Prema tom scenariju Milošević bi još i profitirao od NATO napada i još radikalizirao stanje na Sandžaku i u Crnoj Gori.

Prema *drugom scenariju* dogodilo bi se posve suprotno. Milošević je u stanju održati se do jeseni 1999. Oporba se ujedinjuje, mobilizira javnost protestima i demonstracijama, zahtijeva izvanredne izbore na kojima može srušiti Miloševića. Takav se scenarij temelji na činjenici da je režim svojom rigidnošću i neracionalnošću iziritirao međunarodnu zajednicu, koja je sprema podupirati oporbena nastojanja za osvajanjem vlasti, ali u biračkom tijelu još uvijek ne postoji snažna volja da se to učini.

Rješenje je nađeno u složaju ova dva scenarija, Milošević ostaje na vlasti – ali ne zadugo. Obrazloženje: ukoliko Milošević ostane kratko na vlasti, Srbija ostaje međunarodno izolirana, bez nade za gospodarski i vojni oporavak, ne može utjecati na procese unutar Jugoslavije niti na situaciju u "republici srpskoj" u skladu s proklamiranim interesima. Nad Kosovom se uspostavlja svojevrsni protektorat međunarodne zajednice s međunarodnim snagama. Preostali kosovski Srbi se iseljavaju, ili žive u svojevrsnim sigurnosnim zonama (sličnim onima bošnjačkim u Bosni i Hercegovini iz 1992.-1995.) te po slijedu događanja Kosovo sve više prestaje biti dijelom Srbije. U toj situaciji Milošević dalje ne može opstati jer nije u stanju više izazivati nove krize, nema sredstava za kupovanje lojalnosti policije, vojske, direktora i medija. I ako Milošević u nekoliko mjeseci bude svrgnut, nova vlast bez međunarodne zajednice teško može opstati. Time se i novoj vlasti vezuju ruke glede odluka o interesima u "republici srpskoj", Crnoj Gori i Kosovu pa i u Vojvodini. Politička moć više nije u rukama srpskih političara nego njome vlada međunarodna zajednica preko svojih predstavnika.

Konačno, međunarodna zajednica će radije žrtvovati Jugoslaviju, nego dopustiti širenje krize na okolne zemlje (Albanija, Makedonija) i time onda pojačati stare nesuglasice na relacijama Albanija-Grčka, Makedonija-Grčka, Turska-Grčka, Bugarska-Makedonija. Uostalom, zračni napadi NATO-a djelatno su pokazali kako je lakše i bezbolnije žrtvovati Srbiju i Jugoslaviju, nego dopustiti širenje krize izvan njihovih granica.

Zaokruživši desetogodišnji "laboratorijski eksperiment" upravljanja krizom na prostoru zvanom bivša Jugoslavija rušenjem s vlasti Slobodana Miloševića, kao planski odabranog operatora te iste krize, i učvrstivši svoje pozicije na jugoistoku Europe, svjetska moć mogla se usredotočiti na nove (stare) determinirane kaose u "strategijskoj crnoj rupi" od "Zapadnog Balkana" do Filipina.

11. Bitka za raspodjelu kosovskog kolača

I dok se operacija "Saveznička snaga" privodila kraju nastupila je pojedinačna utrka saveznika, i ne samo njih, za raspodjelu kolača, ali isključivo prema kriteriju nacionalnih interesa. "Koalicijski sindrom" bio je na djelu. Iz pomirljivog stanja prije i nakon početka operacije Rusija se aktivnije uključila i pokrenula mirovnu inicijativu u vrijeme kada su zračni udari trajali već gotovo dva mjeseca. Pokazalo se kako zapadni saveznici mogu bez Rusije započeti vojne operacije na jugoistoku Europe, ali ih, bez nje ne mogu okončati. Uspjeh ruskog predsjednika vlade Viktora Černomirdina u razgovorima s Slobodanom Miloševićem vratio je Rusiju u igru. Ona nije propustila prigodu, odigravši strateški potez iznenađenja, ulaskom ruskih snaga na stožernu točku kosovskog prostora – zračnu luku u Prištini.

Europska unija je odlučila, na čelu s Njemačkom i kancelarom Schroederom, odmah biti značajan čimbenik novih pregovora. Nisu htjeli Sjedinjenim Američkim Državama tek tako prepustiti glavnu ulogu. Nova runda pregovora započela je razgovorima europskog izaslanika finskog predsjednika Maarti Ahtisaarija i ruskog premjera Viktora Černomirdina, a zatim se prešlo na trojne razgovore, Ahtisaari-Černomirdin-Milošević koji su za rezultat imali popuštanje srpske strane – ulazak NATO snaga na Kosovo. Ni tada, politički gledano, SAD, NATO i zapadne zemlje još uvijek nisu imali definirano rješenje za prostor bivše Jugoslavije, niti širi prostor jugoistočne Europe. To pokazuje mnoštvo više ili manje različitih inicijativa (od SAD-a, EU-a, pojedinih zemlja, Rusije ...) u cilju političkog, gospodarskog i vojnog stabiliziranja stanja u regiji. Ta različitost interesa zemalja koje žele imati utjecaj u regiji kroz takve inicijative dodatno je stvarala složenost situacije. Načelno, SAD i europske članice NATO-a različito su gledali na stabilizaciju jugoistoka Europe, a o Rusiji da se i ne govori. Taj njihov antagonizam sve će više dolaziti do izražaja nakon odlaska Miloševića. Na početku 21. stoljeća produbit će se novim krizama na prostorima Srednjeg Istoka i Središnje Azije.

Do "Savezničke snage" nepromjenjivost granica je bio načelo kojeg se međunarodna zajednica pridržavala, no žestina kosovske krize i njezine posljedice i njega su dovele u pitanje. Dulji napadi NATO-a sve su više udaljavali Beograd od Moskve, ili Kosovo od Beograda, iako je Beograd računao kako NATO od Kosova neće

odustati. Neki analitičari tvrdili su da su Sjedinjene Američke Države razmišljale o novom selektivnom pristupu svakom pojedinom entitetu bivše Jugoslavije, ali to je ipak bila njihova zabluda. Naime, zaboravili su na glavni razlog suvremenog sukoba, nakon upravljane krize dolazi integracija prostora povezivanjem informacijskih, telekomunikacijskih, prometnih, energetskih i transportnih čvorišta, sukladno interesima upravljača krizom.

Pored "humanitarnog i moralnog", postoje i politički i strateški razlozi uplitanja NATO-a u krize poput one na Kosovu. Međutim, često se glasno ne iskazuje motivacija koja je proizašla iz razvoja novih tehnologija unutar NATO-a i, poglavito, SAD-a, prema kojima ulazak u novo tisućljeće traži i novi pristup i sukobima i ratovima diljem svijeta. Ulazak u 21. stoljeće obilježio je determinirani kaos, hoće li njegov daljnji tijek obilježavati uvijek i "odgođeni kaos" pokazat će vrijeme.

12. NATO operacija "Joint Guardian"

Iz analize operacije "Saveznička snaga" vidljivo je kao se ona ne može izdvojiti iz općeg konteksta i slijeda događaja koji su od kraja osamdesetih godina 20. stoljeća obilježili političke procese na prostoru zvanom bivša Jugoslavija, pa tako i na Kosovu kao posljednjem činu strategijskog nastupa diskretnim koracima. Naime, nakon potpisivanja vojno-mirovnog sporazuma NATO-a i Jugoslavije odmah se pristupilo novoj operaciji pod nazivom *"Joint Guradian"* ("Združeni čuvar")[168] koja je samo nastavak "Savezničke snage" i sa vrlo sličnim općim ciljevima, koji su postavljeni još na početku NATO intervencije. Novom operacijom utvrđeno je kako se sve srpske snage moraju povući sa Kosova, a na Kosovo će ući međunarodne mirovne snage predvođene NATO-om i pod zajedničkim nazivom "Kosovo Forces" (KFOR).[169] Ta nova operacija započela je 13. lipnja 1999. povlačenjem srpskih snaga sa Kosova, sukladno rasporedu i dinamici utvrđenim sporazumom,[170] a istodobno na teren Kosova ušle su (mirovne) snage

168 Nakon NATO operacije "Saveznička snaga" (Allied force) odnosno, nakon potpisivanja vojno-mirovnog sporazuma NATO-a i Jugoslavije otpočela je nova operacija pod nazivom "Joint Guardian" – "Združeni čuvar". Vojno-tehnički (mirovni sporazum) je potpisan u Kumanovu. Nositelj operacije jest NATO, odnosno, njegove članice, uz suradnju sa drugim međunarodnim organizacijama, osobito humanitarnim.

169 Dana 10. lipnja 1999. prihvaćena je rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a o uspostavljanju civilne vlasti i odgovornostima za mirovni proces na Kosovu koji u sebi uključuje povlačenje svih srpskih snaga sa Kosova, razoružanje OVK i osiguravanje povratka izbjeglica.

170 NATO i Jugoslavija su 12. listopada u Beogradu parafirali sporazum od strane predstavnika NATO-a i načelnika Generalštaba VJ generala Momčila Perišića. Sporazum je sadržavao slijedeće odredbe.

U promjeru od 25 km od granice Kosova, prema sporazumu NATO-a i Vojske Jugoslavije, bit će otvorena zajednička sigurnosna zona unutar koje jugosla-

na čelu s NATO-om raspoređene u pet dogovorom utvrđenih sektora. Zemljama članicama NATO-a povjereno je upravljanje i nadzor u pojedinim sektorima: (1) sektor na sjeverozapadu Kosova – Francuskoj; (2) Sektor zapad-jugozapad – Italiji; (3) sektor na jugu – Njemačkoj; (4) sektor istok – SAD; (5) sektor središnjeg i sjevernog Kosova – Velikoj Britaniji. Sve ostale zemlje koje sudjeluju u operaciji *"Združeni čuvar"* kao snage KFOR-a raspoređene su unutar utvrđenih sektora i podređene vojnom zapovjedniku zemlje koja je nadležna za dotični sektor. Značajno je istaknuti kako Rusija (unatoč teškim i dugim pregovorima) nije dobila svoj sektor, već su se njezine snage rasporedile u francuskom i britanskom sektoru.

---

venski zrakoplovi ni druge letjelice ne smiju ulaziti u vrijeme dok NATO vrši promatračke letove pomoću neborbenih platformi za promatranje s posadom. Prema Sporazumu promatrački zrakoplovi NATO-a tipa U-2 koji lete na velikim visinama imaju neograničeno pravo nadgledanja zračnog prostora Kosova i zajedničke sigurnosne zone, dok će promatrački letovi na malim i srednjim visinama biti posebno najavljivani. Čitavo to vrijeme nad Kosovom će moći letjeti jugoslavenski civilni i privatni zrakoplovi. Ali zrakoplovi Jugoslavenskog ratnog zrakoplovstva – RZ i PZO – protuzračna obrana – ne smiju letjeti nad Kosovom u vrijeme dok neborbeni zrakoplovi NATO-a obavljaju promatračke letove na malim i srednjim visinama.

NATO će generalštabu Vojske Jugoslavije predati tjedne rasporede letova svojih promatračkih platformi tako da će Vojska Jugoslavije imati na raspolaganju blokove od 6-8 sati za izvođenje poduke svojih jedinica RZ i PZO. U slučaju izvanrednih situacija ili lošeg vremena NATO će izvijestiti jugoslavenskog časnika za vezu pa će EU i Vojska Jugoslavije odmah ukloniti sve borbene zrakoplove iz Zajedničke sigurnosne zone. Zrakoplovi NATO-a će ulaziti u zračni prostor oko Kosova iz zračnih prostora Albanije i Makedonije osim ako se dvije strane unaprijed drukčije ne sporazume.

Prema sporazumu jugoslavenska strana ima pravo držati uključene radare za rano otkrivanje. Svi ostali sustavi, a to, kako se navodi u Sporazumu znači, sustavi tipa SAM i sustav PZO za pretraživanje zračnog prostora, radari za praćenje ciljeva, radari u sustavima protuzračnog topništva kao i ručni protuzračni sustavi moraju smjesta biti premješteni s Kosova ili ostavljeni demontirani na unaprijed dogovorenim lokacijama na Kosovu koje će biti identificirane i otvorene za nadzor. Na lansirnim rampama mogu ostati samo rakete tipa SA-6, ali van stanja borbene spremnosti, odnosno moraju biti razdvojeni pripadajući radari za pretraživanje zračnog prostora, i sustavi za praćenje ciljeva i upravljanje vatrom.

Vojska Jugoslavije u svrhu obuke može koristiti sustave koji su povučeni iz uporabe, ali za to mora dobiti odobrenje NATO-a 24 sata ranije. Vojska Jugoslavije nema pravo raspoređivanja na Kosovu niti u zajedničkoj zoni sustave tipa SAM ili obrambenih oružja koja nisu ranije identificirana na tom području.

Kršenje bilo koje odredbe ovog Sporazuma, uključujući neodobrene letove ili aktiviranje sustava jugoslavenske PZO na Kosovu ili u zajedničkoj sigurnosnoj zoni bit će odmah zajednički razmotreni kako bi bila utvrđena odgovornost i poduzeta odgovarajuća akcija.

Dvije strane će što je moguće prije uspostaviti kanale za vezu tako što će biti otvoreni uredi u Beogradu i u Zrakoplovnom zapovjednom središtu NATO-a u Vicenci. Jugoslavenska će vlada imenovati svoje časnike za vezu koji će surađivati s misijom verifikatora NATO-a u Beogradu. Verifikacija iz zraka i promatračke aktivnosti bit će koordinirane s verifikacijskom na zemlji i zemaljskim promatranjem na razini Verifikacijske misije OESS-a – Zapovjedništvo NATO-a.

Početak dinamike operacije *"Zajednički čuvar"* započelo 11. lipnja 1999. povlačenjem srpskih snaga[171], te istodobnim ulaskom međunarodnih mirovnih i NATO snaga na Kosovo. Povlačenja srpskih snaga sa Kosova uglavnom nije odstupalo od utvrđene dinamike, iako su pojedini dijelovi Sporazuma izvršeni i prije roka, a za dio dinamike povlačenja naknadno je odobreno produženje od najviše 24 sata.[172]

Međunarodne snage, koje su dobile naziv KFOR, formalno su djelovale pod UN-om, iako su ostale pod izravnim zapovjedništvom NATO-a.[173] Po uzoru na Bosnu i Hercegovinu (1995.) snage KFOR-a rasporedile su se su u sektore kojima administriraju isključivo članice NATO-a. Naknadni prividni patronat Ujedinjenih naroda nad stabilizacijskim snagama bio je nužan kako bi se umanjile osude međunarodne javnosti zbog uporabe snaga NATO- bez rezolucije Vijeća sigurnosti.

Vlada SRJ se obvezala da će garantirati sigurnost svim članovima misije verifikatora NATO-a.

U posljednjem dijelu Sporazuma precizno se navode termini za svaki članak, odnosno razrađuje se "timing".

Operacije zrakoplova U-2 i bespilotnih letjelica počet će 72 sata nakon što dvije strane uspostave kanale za vezu. U roku od 15 dana u zemljovid kojeg obje strane budu prihvatile, bit će unijete granice zajedničke sigurnosne zone promjera 25 km. U istom roku na referentni zemljovid bit će unijete točke za instrumentalno letenja. Jugoslavenskom RZ i PZO bit će odobreno još 15 dana od dana potpisivanja Sporazuma za izmještanje postrojbi i za obavljanje svih radnji potrebnih za početak inspekcija vojarni i sustava zračne obrane u skladu s operativnim procedurama.

Prikaz vojnog sporazuma NATO-a i SR Jugoslavije o Kosovu, Radio Slobodna Europa, prikaz Zoran Kusovac 20. listopada 1998.

171 Srpske snage su, prema Sporazumu, dobile zadaću poštovati slijedeću dinamiku povlačenja: (1) u roku od 24 sata od potpisivanja sporazuma srpske snage su se morale povući sa sjevernog dijela Kosova, morale su prestati sve borbene aktivnosti, prekinuti rad svih radarskih sustava, te izvan spremnosti staviti sve borbene sustave zračne obrane; (2) u roku od 48 sati predati NATO-u sve planove o miniranim područjima, te tipovima (vrstama) korištenih minsko-eksplozivnih naprava; (3) u roku od 72 sata kompletna srpska zračna obrana, te borbeni zrakoplovi morali su se povući s prostora Kosova; (4) u roku od 6 sati srpske snage su se imale povući s južnoga dijela Kosova i s albanske i makedonske granice, dopuštajući ulazak međunarodnih mirovnih snagama; (5) cijelo povlačenje se trebalo završiti u roku od 11 dana.

172 Iako se glavni srpski pregovarač general Svetozar Marijanović u pregovorima s britanskim generalom Michaelom Jacksonom (NATO), ponašao kao da je njegova strana pobjednik, nije mogao odbiti već pripremljene uvjete Sporazuma. Na kraju je uspio izboriti samo neke manje važne koncesije i ustupke: NATO je prvo predvidio 7 dana za povlačenje srpskih snaga, a Marijanović je tražio 11 dana, što je i dobio, a još je uspio smanjit širinu demilitarizirane zone oko Kosova sa 25 na 5 kilometara. NATO je bio u situaciji biti toliko velikodušan prema poraženom da je pristao i na ove dvije beznačajne korekcije.

173 Snage KFOR-a imale su više od 50 000 vojnika iz tridesetak zemalja, a prvi zapovjednik im je bio britanski general Michael Jackson. Međunarodne snage u operaciji "Zajednički čuvar" sudjelovale su sa slijedećim brojem vojnika: SAD – 7000, Velika Britanija – 13000, Njemačka – 8000, Francuska – 7000, Italija – 5000, Nizozemska – 2050, Španjolska – 1200, Belgija – 1100, Grčka, Turska, Norveška po 1000, Danska – 850, Poljska, Kanada i Finska po 800, Rusija – 3600.

Ulazak međunarodnih mirovnih snaga započeo je "incidentom" počinjenim od strane ruskih vojnih snaga koje su se uključile u operaciju *"Zajednički čuvar"* djelomično napustivši mandat u Bosni i Hercegovini u sklopu SFOR-a. Napuštanjem teritorija Bosne i Hercegovine i ulaskom u SR Jugoslaviju i na područje Kosova[174] bez ovlaštenja i dogovora s NATO-om, Rusija je pokazala da je još uvijek vojna velesila i da neće tako lako odustati od svojih interesa na "toplim morima".

Savezniče snage su, prema planu, na prištinsku zračnu luku Slatina stigle istog dana ali u prijepodnevnim satima – britanske iz smjera Blaca, a francuske iz smjera Kumanova. Naišle su ruske snage koje su im zapriječile ulazak. Do postizanja konačnog dogovora sa ruskom diplomacijom o načinu sudjelovanja Rusije u KFOR-u, britanske i francuske snage više nisu pokušavale ući na prostor prištinske zračne luke. U kasnijem dogovoru sa ruskom stranom, nadzor nad zračnomu lukom su ipak preuzeli Britanci, ali formalno. Zapovjedništvo su morali smjestiti u napuštenoj tvornici u jugozapadnom predgrađu Prištine, a pod nadzorom ruskih snaga ostala je infrastruktura zračne luke.[175] Zapovijedanje i nadzor nad operacijom ranog ulaska ruskih snaga na prostor Kosova vršeno je izravno iz Moskve. Taktički gledano moglo bi se reći da ruske snage zaposjedanjem prištinske zračne luke nisu puno dobile, jer su ih snage NATO-a bile u mogućnosti blokirati. Britanska 4. oklopna brigada rasporedila se u Kosovu Polju na sjevernom prilazu i u Lipovljanima na južnom prilazu zračnoj luci.

Međutim, Rusija je zaposjedanjem zračne luke Slatina dobila na strategijskoj razini i političko-psihološku prednost koju je gubila tijekom zračnih napada NATO-a. Vratila se na najbolji način dobivajući status ravnopravnog čimbenika u rješavanju krize na jugoistoku Europe. Ruske pozicije kao igrača u širim međunarodnim razmjerima bile su dobrano načete, jer nije uspjela politički spriječiti odluku o napadima, budući da je donesena mino Vijeća sigurnosti UN-a. Vojno angažiranje nije dolazilo u obzir zbog možebitnog izravnog sukoba s NATO-om, za koji nije bila spremna. Moskovski politički vrh uspio je omesti dugoročne planove NATO-a (stalno stacioniranje zrakoplovnih snaga na jugoistoku Europe) i dovesti vodstvo zapadne alijanse u unutarnje razmirice i razmimoilaženja oko načelnih stavova. Sukob britanskog general Michaela Jackson i američkog general Wesely Clarka oko stava prema Rusima koji će, kasnije se pokazalo, dovesti do smjene ge-

174 Ruske snage (200 vojnika) su 11. lipnja 1999. godine u 10.30 sati su ušle na teritorij SR Jugoslavije i uputile se u pratnji snaga Vojske Jugoslavije i MUP-a Srbije k Beogradu na putu prema Kosovu. U Prištinu su ušle 12. lipnja 1999. u 01.30 sati i zaposjele prištinsku zračnu luku Slatina.

175 Tom početnom prednošću Rusija je pokušala uvjetovati vlastiti sektor na Kosovu, kojeg su se posebno pribojavali Albanci zbog potvrđene naklonosti Rusa prema Srbima (potvrđeno kroz kasnije incidente).

nerala Clarka s mjesta zapovjednika NATO snaga u Europi.[176] Uz vraćanje povoljne političko-psihološke pozicije uvaženog svjetskog čimbenika u rješavanju velike europske krize, te dobivanja boljih pozicija u pregovorima oko sektora i ometanja funkcioniranja samoga vrha NATO-a, moskovsko političko i vojno vodstvo dobro je znalo da je zračna luka pored Prištine trebala poslužiti kao jedan od ključnih objekata za brže raspoređivanje NATO snaga u njegovom nastupanju prema Kavkazu i Kaspijskom jezeru.[177] Svakako je zanimljiva i pažnje vrijedna informacija da su čelnici Ministarstva obrane i Glavnog stožera oružanih snaga Republike Hrvatske u svojim prosudama naznačivali Ministarstvu obrane Sjedinjenih Američkih Država da će ruske snage sigurno ući na Kosovo. Izgleda da se tim prosudbama koje su se pokazale potpuno ispravnim nije u dovoljnoj mjeri vjerovalo.

Zahtjevu Rusije za vlastitim sektorom najodlučnije se usprotivila Madelaine Albright, američka država tajnica, čiju je politiku provodio Strobe Talbott, američki izaslanik u pregovorima s ruskim ministrom vanjskih poslova Igorom Ivanovim. Još do pred kraj pregovora bilo je izvjesno kako će Rusija ipak dobiti svoj sektor na Kosovu, no konačni izgled sporazuma nije Rusiji to omogućio. Rusija je spor s NATO-om konačno riješila 5. srpnja 1999. Znakovito je bilo da se rusko ministarstvo obrane, nakon završetka pregovora, prije svih oglasilo i s otvorenim zadovoljstvom objavilo postizanje sporazuma s NATO-om. Tim sporazumom ruske snage su raspoređene na Kosovu po već utvrđenim sektorima članica NATO.[178] Do trenutka postizanja sporazuma o

176 General Jackson (podređeni) odbio je praktično zapovjed (nadređenom) generalu Clarku jer nije ušao u izravan sukob s ruskim snagama u zračnoj luci Slatina kako mu je ova potonji zapovjedio. General dobio rat, a izgubio posao. To je najkraći sažetak etape blistave karijere Wesleyja Clarka (54). Premda tijekom 78-dnevne vojne operacije na Kosovu nije izgubio ni jednog vojnika, što do tada nije uspjelo ni jednom američkom vojskovođi, Wes (nadimak iz West Pointa) bio je spreman uvući svijet u treći svjetski rat. To je stav britanskog generala Michaela Jacksona, prvog zapovjednika KFOR-a. Rečenica: "Neću zbog vas pokretati treći svjetski rat", kojom je Michael Jackson, praktično odbio poslušnost protivna je bespogovornom izvršavanju naređenja, jednom od stupova vojne subordinacije. Poglavito multinacionalne organizacije kakav je NATO. General za treći svjetski rat, Bruno Lopandić, Nedjeljna Dalmacija, 6. kolovoza 1999.

177 Zračna luka se nalazi u središtu Kosova i idealno je mjesto ne samo za baziranje jačih zrakoplovnih snaga i za organizaciju zapovijedanja, već i raspoređivanje vojnih snaga i sredstava. Naime, početni NATO plan je bio da se na zračnu luku Slatina transportnim zrakoplovima dovoze veći tereti i trupe. Daljnje raspoređivanje po Kosovu bi se obavljalo transportnim helikopterima. Sprječavanje ulaska NATO-vih inženjera i logističara, čiji je zadatak bio dovesti zračnu luku u najkraćem roku ponovno u funkciju, umanjio je brzinu raspoređivanja snaga u ostale dijelove pokrajine. Najviše su bili oštećeni Francuzi koji su trebali zauzeti sjeverozapadni sektor što brže, no na putu u Kosovsku Mitrovicu francuske snage su se zaustavile u Gnjilanima, u američkom sektoru krajnjeg jugoistoka. Tako blokirane ostale su manevarski onesposobljene.

178 Prema sporazumu – do dvije ruske bojne raspoređuju se u njemački sektor na područje Mališeva. Isto tako, do dvije ruske bojne u američki sektor na područje

ruskom sudjelovanju u snagama KFOR-a nije bilo dopuštenom prebacivanje dodatnih ruskih snaga na prostor Kosova i Jugoslavije. Zato su Mađarska, Rumunjska i Bugarska sukladno zahtjevu Sjedinjenih Američkih Država, odbile odobriti prelete ruskih zrakoplova preko svog zračnog prostora.

Početni zahtjev NATO-a kako će područja razmještaja ruskih snaga međusobno biti odvojena, ipak nije do kraja proveden. Bilo je znakovito kako se područje dviju ruskih bojni u njemačkom (talijanskom) sektoru i područje jedne ruske bojne u francuskom sektoru međusobno teritorijalno dodiruju. Mogli bi, u slučaju poremećaja i u koordinaciji s NATO snagama, djelovati na jedinstvenom području središnjeg dijela Kosova, zapadno od britanskog sektora.

Osim Rusije drugi igrač, koji je ostvario određeni probitak, bila je Italija. Strateška zainteresiranost Italije kao regionalnog igrača u raspodjeli moći na istočnoj obali Jadrana i jugoistoku Europe oduvijek je bilo obilježje njezinog političkog, diplomatskog, gospodarskog i kulturnog nastupanja.[179] Po prvi put nakon Drugog svjetskog rata, Italiji se pružila prilika da na "krilima" kosovske krize zakorači na prostor Crne Gore, Albanije i Kosova, te time nužno i na širi prostor jugoistoka Europe. Povijesno gledano, Italija je na tom prostoru interesno zastupljena stoljećima i za taj interesni prostor vodila je bitke i sa turskim carstvom i sa Austrougarskom monarhijom. Oduvijek joj je bilo bitno tko kontrolira Otrantska vrata, kojima Italija iz Jadrana izlazi na Sredozemlje. Zainteresiranost Italije pokazala se i u Prvom i u Drugom svjetskom ratu. U tom smislu NATO je dao mogućnost Italiji sudjelovati u rješavanju krizne situacije na području njezina neposrednog povijesnog i strateškog interesa.

Kosovske Kamenice (na samom istoku Kosova). Treća lokacija za ruske snage je u francuskom sektoru, gdje se na područje Lauše razmješta jedna ruska bojna.

179 Italija je sudjelovala u kosovskoj kampanji ne samo zbog odanosti Atlantskom paktu. Bila je jedna od najangažiranijih država, a istodobno je održavala diplomatske odnose s Beogradom i nije sudjelovala u izravnim zračnim udarima. U rimskoj "Republici" (21. lipnja. 1999.) objavljen je razgovor s načelnikom Glavnog stožera talijanskih oružanih snaga Mariom Arpinom. Načelnik Glavnog stožera je naveo da je Italija po svom angažiranju u ratu protiv SR Jugoslavije bila "druga ili treća država". Hvali talijansku vladu. Sve je bilo usklađeno tijekom 78 dana bombardiranja. Sama akcija bila je politički usmjeravana, pa su vojnici ponekad ratovali "s jednom rukom zavezanom iza leđa"! Mnoge su stvari bile "ne ratne": iz Aviana se, npr. redovito telefoniralo u Beograd kada su poletjeli zrakoplovi. Usporedio je kampanju s onom u Vijetnamu, moralo se stalno djelovati jer je prijetila opasnost da se, protekom vremena, anuliraju rezultati bombardiranja dan prije. Rekao je i to da su se u NATO-u proučavale sve varijante djelovanja, pa i uporabu kopnenih snaga. Za okupaciju cjelokupne Jugoslavije prosuđeno je da bi trebalo dvjesto tisuća vojnika, za a Kosovo u "stanju neprijateljstva" sto tisuća.

Mnogo kontradiktornosti, pa i netočnosti u izjavama jednog tako visoko pozicioniranog vojnog dužnosnika. (op. a.)

Italiji je, kao članici NATO-a dana uprava sektora koji se prostire na području Dukagjina (Metohije) pod isključivim albanskim utjecajem i stanovništvom. Talijansku zainteresiranost potvrđuje iznimno precizno i pravodobno izvješćivanje talijanskih glasila o stvarnom stanju na Kosovu već od prvog dana operacije "Zajednički čuvar". Talijanski mediji su daleko točnije i pravodobnije izvješćivali o situaciji na terenu Kosova, nego su to činili njemački, britanski, francuski ili američki. RAI je prije CNN-a i drugih svjetskih televizijskih kuća izvijestila o ruskom upadu u Kosovo, o prvim sukobima OVK-a i britanskih snaga, nakon što su Albanci odbili predati oružje. Talijanski su mediji odali priznanje taktičkoj spretnosti i divili se umijeću političkog vodstva Rusije na strateškoj odluci o upadu ruskih snaga na Kosovo i način na koji su iskoristili pretjeranu samouvjerenost Britanaca i Amerikanaca. No, realno su procijenili kako najveća opasnost za mir na Kosovu ipak prvo dolazi iz Beograda, zatim iz albanskog ekstremnog krila, a potom su kao eventualnu opasnost procijenili Moskvu.

13. Povratak izbjeglica na Kosovo

Odmah po razmještanju snaga KFOR-a na područje Kosova započelo je i neorganizirani povratak izbjeglica[180], pa se tako već jedanaest dana nakon početka operacije "Zajednički čuvar" (do 22. lipnja, 1999.) na Kosovo vratilo 210 000 izbjeglica albanske nacionalnosti. Istodobno, u prvih sedam dana operacija "Zajednički čuvar" sa Kosovo je otišlo 40 000 Srba, poglavito iz južne zone. Po nekim procjenama do kraja srpnja je u užu Srbiju iselilo 100 000 Srba, a preostalih 50 000 koju su ostali na sjeveru Kosova bili su bez sigurne budućnosti.

Neorganiziranim povratkom Albanaca započinju svakodnevne odmazde nad preostalim civilnim stanovništvom srpske nacionalnosti, terorom i zastrašivanjem kako bi ih istjerali s Kosova. U toj situaciji međunarodne organizacije su dobile zadaću započeti s organiziranim povratkom izbjeglica.[181] Nefunkcioniranjem KFOR-a i drugih organizacija uključenih u operaciju "Zajednički čuvar" otvorio se prostor za pojavu čestih i mnogobrojnih incidenata koje je najbolje opisao u svojoj izjavi jedan dužnosnik međunarodnih organizacija govoreći kako "dan na Kosovu započinje sa srpskim zločinima, a završava sa albanskom odmazdom".[182]

180 Tijekom posjete visoke izaslanice Glavnog tajnika UN-a za ljudska prava, bivše irske predsjednice Mary Rombinson, rečeno je kako je srpska strana, kršeći ljuska prava i nakon početka intervencije NATO-a, uzrokovala egzodus više od milijun kosovskih Albanaca.

181 Prvi organizirani povratak bio je u organizaciji UN-a dana 28. lipnja 1999. povratkom 332 osobe albanske nacionalnosti u Prištinu.

182 Svakako, puno o stanju sigurnosti govori podatak iznesen od strane pukovnika Iana Mitchella, šefa vojne policije na Kosovu, a povodom pronalaska grobnice s

Kaotičnost situacije u tim prvim danima operacije "Zajednički čuvar" oslikava podatak kojeg je 2. kolovoza 1999. dao glasnogovornik NATO-a, ustvrdivši da se na Kosovu događa približno 30-tak ubojstava tjedno. Tako se zadaća snaga KFOR-a pretvorila isključivo u sprječavanje incidenata, posebice onih kojima se poticalo daljnje etničko čišćenje i Albanaca i Srba.[183] Ruska je strana koristila navedene i slične incidente, kada su žrtve kosovski Srbi i propagandnim nastupom ukazivala na nedjelotvornost međunarodnih snaga i postojeće misije KFOR-a u održavanju mira i uspostavi civilne vlasti.

Ako se ova situacija na Kosovu usporedi s onom u Hrvatskoj za vrijeme i nakon *Oluje* nedvojbeno se može utvrditi da u međunarodnim odnosima nema jednake pravičnosti za sve. Naprotiv, kao što kaže izreka, doista postoje jednaki i jednakiji. Sa svim instrumentarijem vojnim, političkim, diplomatskim, informacijskim međunarodne snage nisu uspjele spriječiti odlazak, ubojstva i etničko "čišćenje" kosovskih Srba nakon operacije "Saveznička snaga". Za te propuste ili namjeru svejedno, nitko od pripadnika mirovnih snaga ili njihovih političkih mentora nije ni prozvan, a ne da ih je međunarodni kazneni sud označio kao udruživanje u "zločinački pothvat". Dok za moćne i velike vrijedi pravilo "nepogrješivosti" i onda kad ignoriraju Vijeće sigurnosti UN-a, dotle za one s dna ljestvice moći primjenjuje se pravilo "pravda nikad ne spava".

Uspostava civilne vlasti bila je jedna od temeljnih zadaća međunarodne zajednice na Kosovu.[184] U tom smislu (5. srpnja 1999.) imenovan je civilni upravitelj UN-a za Kosovo francuski ministar zdravstva Bernard Kouchner. Red i mir u početku održavaju vojne snage KFOR-a, no s vremenom će ovu ulogu preuzeti policija UN-a i civilno osoblje. U tu svrhu određeno je kako će na Kosovo pristići 3 100 UN-ovih policajaca. Pored civilnog upravitelja UN je prethodno imenovao svoga voditelja misije na Kosovu Sergia Viera De Mella. Politički pregovori Albanaca i Srba o civilnoj vlasti na Kosovu od početka su imali prepreka, ne samo zbog međunarodnih tenzija uzrokovanih srpskim terorom, već i zbog nejasne političke situacije unutar albanskog političkog establishmenta.

jedanaest leševa Srba u blizini sela Ugljare sjeveroistočno od Gnjilana, da je od dana preuzimanja kontrole KFOR-a na Kosovu ubijeno 295 ljudi (109 Albanac, 102, Srba i 84 pripadnika drugih etničkih zajednica. Osim toga, kosovski odbor za zaštitu ljudskih prava i sloboda u izvješću od 18. rujna 1999. iznio je podatak o 4 000 žrtava na Kosovu tijekom NATO bombardiranja, te 30 274 nestalih i otetih Albanaca i 400 dosad potvrđenih masovnih grobnica.

183 U tom smislu je medijski najeksponiranije bilo ubojstvo 14 srpskih zemljoradnika u selu Gračko, koje se dogodilo 23. srpnja 1999.

184 Nastojanja UN-a i KFOR-a da održe red i mir na Kosovu očituje se i kroz podupiranje uspostave parlamentarne civilne vlasti. Dana 12. srpnja 1999. ponovno je otvorena prištinska vijećnica u koju se vratilo 140 članova miješanog albansko-srpskog osoblja.

Izdvojile su se dvije albanske političke struje koje su imale namjeru ostvariti prevlast u vođenju civilne vlasti na Kosovu: prvu predvodi Hasim Taqi, bivši vođa OVK-a, a drugu na posljednjim demokratskim izborima izabrani predsjednik Kosova Ibrahim Rugova. Načelnim dogovorom KFOR-a, OVK-a i albanskog političkog vodstva dogovoreno je kako će Hasim Taqi obavljati dužnost predsjednika prijelazne kosovske vlade do provedbe kosovskih slobodnih izbora.

Razoružavanje OVK-a (albanski – Ushtria Clirimtare e Kosoves) predviđeno je odredbama sporazuma NATO – Jugoslavija, odnosno sporazumom OVK-a i KFOR-a. Zapadna politika je od samog početka zračnih udara na Jugoslaviju zauzela rezervirani stav prema OVK-u i njegovoj poziciji u krizi. Načelno se nije dovodilo u pitanje savezništvo NATO-OVK već samim time što im je zajednički neprijatelj Beograd, no načini borbe, političko pozicioniranje OVK-a na Kosovu, pa i ponašanje OVK-a na terenu nisu nikad u potpunosti odgovarali Zapadu. Oslobodilačka Vojska Kosova je na određen način isto tako provodila teror kao i srpska strana, poneka čak i prema albanskom stanovništvu, što ih je svrstalo u skupinu snaga koje SAD i NATO definiraju kao "nekontroliranu gerilu" bez jasno utvrđene strukture i ciljeva borbe. Političko krilo OVK-a od samog osnivanja je smatrano previše ekstremnim za suradnju sa Zapadom.

Američka je administracija, predvodeći NATO, odmah definirala razinu suradnje s OVK-om, a osobito kada su pristupili pregovorima s OVK-a, nakon što je operacija *"Joint Guardian"* već započela. Odlučeno je kako će pregovore s američke strane voditi glasnogovornik State Departmenta James Rubin, što nije uobičajen pristup. Već se ovakvim odabirom pregovarača dalo do znanja kako Zapad politički tretira OVK.[185] Čak nije bilo jasno s kim zapravo OVK pregovara: s NATO-om, ili sa SAD-om, ili sa KFOR-om.

Garancije koje je Taqi dao u ime OVK-a, potvrdio je u ime SAD James Rubin suglasivši se s američkim predsjednikom Billom Clintonom preko mobilnog telefona (!?), bez posebne diplomatske procedure.[186] Hashim Taqi je potpisao sporazum kao politički predstavnik OVK-a, ali je za provedbu bio zadužen zapovjednik

185 Trodnevne pregovore OVK-a i NATO-a od 18. do 20. lipnja 1999. u Skopju vodili su Hashim Taqi i James Rubin. Načelni sporazum o poziciji OVK-a i njezinom razoružanju postignut je 20. lipnja. 1999.

186 Po potpisivanju sporazuma dužnosnici NATO-a su izjavili kako bi se dio OVK-a trebao pretvoriti u nacionalnu gardu po uzoru na američku, što je navodno dogovoreno već spomenutim razgovorom Rubin-Taqi-Clinton preko mobilnog telefona. Kasnije je general Agim Qeku izjavio kako će više tisuća pripadnika OVK-a "tražiti posao" u novim kosovskim policijskim snagama pod pokroviteljstvom UN-a.

OVK-a, general Agim Qeku.[187] Čak je i francuski predsjednik Jacques Chirac pokazao da nije postojala normalna procedura u pregovorima sa OVK-om izjavivši na sastanku G8 u njemačkom Kölnu kako zna da je OVK potpisao s NATO-om sporazum o razoružanju, ali misli da se mora razoružati u roku od 30 dana. Kasnije se pokazalo kako je rok bio 90 dana.

Situacija na terenu nije bila zadovoljavajuća.[188] U situaciji bezvlašća i nedostatka opće javne sigurnosti nije se mogla spriječiti pljačka i osvetnički postupci OVK-a. Upravo će se OVK, odbijajući potpuno razvojačenje nastojati nametnuti kao policijska snaga koja će biti odgovorna za poslove unutarnje sigurnosti.

Neuobičajeni političko-diplomatsko-pregovarački postupci prema OVK-u nisu bili slučajni. Imali su utemeljenje u doktrini determiniranog kaosa, po kojoj u upravljanjima krizama kao što je bila kosovska nema čistih strana. Odnosno nema crno-bijele slike njezinih protagonista. U "odgođeni kaos" albanska strana se dovela sama, ali su je doveli i upravljači krize, da svoje relativno bijele tonove koje je imala za vrijeme operacije "Saveznička snaga" premaže onim crnim u operaciji "Zajednički čuvar".

Od samog početka sukoba srpskih snaga i Albanaca na Kosovu, međunarodni čimbenici, politički analitičari i diplomatski predstavnici raspravljali su o opcijama za rješavanje statusa Kosova. Među albanskim stanovništvom i čelnicima provlačila se ideja o odcjepljenju Kosova od Srbije i Jugoslavije i uspostavljanju državne samostalnosti. Ta iluzija je razbijena izjavom glavnog tajnika NATO-a Javiera Solane da opcija odcjepljenja i prekrajanja granica ne dolazi u obzir. Rješenje Kosova mora se pronaći unutar postojećih granica, stabilizacijom stanja, demokratizacijom, uspostavom političke strukture na međunarodnim principima, uvođenjem i pokretanje gospodarskih tokova.

Zapadni političari bili su svjesni kako će na Kosovu morati pronaći političkog partnera s kojim će započeti restauraciju državnih institucija. Premda je albanski premjer Pandeli Majko otvoreno podupirao političko vodstvo OVK-a na čelu sa samoproglašenim predsjednikom kosovske vlade Taqijem, NATO i UN se iz razumljivih razloga nisu izjašnjavali o budućem poželjnom političkom partneru među kosovskim Albancima. Naime, bilo im

187 Za razoružanje OVK-a također je definirana određena dinamika. Prema njoj prva faza odnosila se na razoružanje teškog naoružanja u roku od 30 dana od potpisivanja sporazuma OVK-NATO (istekao 22. srpnja 1999., te potom produžen na 48 sati) kompletno razoružanje OVK-a treba provesti u roku od 90 dana, točnije do 22. rujna 1999. Sporazumom je potvrđeno i napuštanje svih stranih dragovoljaca s Kosova.

188 Složeno stanje povećavali su i bezbrojni "humanitarci" (oko 200 organizacija) koje su preplavile Kosovo. Osim cijenjenih humanitarnih udruga kao što je "Caritas" pojavljivale su se i "osebujne" kao "Centar za tjelesnu i duhovnu toleranciju". Pojava tolikog broja humanitaraca na Kosovu pravdana je približavanjem zime, a njihova je uloga, čast izuzecima, uvijek ista – obavještajni rad.

je potrebno vrijeme da radikalni dio OVK-a sam sebe diskreditira i da slika o "pravednoj borbi kosovskih Albanaca" poprimi tamnije tonove, odnosnom da OVK na neki način postane "novi operator" krize. Djelomično odbijanje razoružanja, proglašenje ruskih trupa nepoželjnima i ultimativno nametanje svoga političkog vodstva, kao jedino legitimnog predstavnika kosovskih Albanaca, jasno je pokazalo kako političko vodstvo OVK-a oružanu borbu sada želi pretočiti u dominanti politički utjecaj na poslijeratnom Kosovu. Jake tendencije u OVK-a za osamostaljivanjem Kosova rušile su temeljni princip o nepromjenjivost granica. Ista radikalna struja zagovarala je ujedinjenje svih Albanaca, a to je vodilo u izravno posezanje za teritorijem Crne Gore, Makedonije i Grčke. S druge strane, iako nisu postojali jasni dokazi, zapadni dužnosnici su smatrali kako je radikalni dio OVK-a povezan s organiziranim kriminalom i islamskim fundamentalizmom. U slučaju nepovoljnog političkog rješenja moglo je doći do odvajanja radikalnog krila OVK-a i obnove oružanog otpora. Zbog toga je svako političko rješenje prije njihova razoružavanja za međunarodnu zajednicu bilo krajnje rizično.

Drugi izvor nestabilnosti na Kosovu dolazio je iz Srbije. Na političkoj sceni Slobodan Milošević nastojao je zadržati inicijativu. Poraženu vojsku i policiju zasipao je brojnim odlikovanjima i unapređenjima. Organizirao je mitinge diljem Srbije, na kojima je osobno najavljivao početak obnove i ponovno uključivanje Srbije u međunarodni poredak. O Kosovu se uglavnom šutjelo. Pozornost se okretala prema stradanju kosovskih Srba koji su izbjegli s Kosova. Potpuno povlačenje vojske na "samo pet kilometara" od granice s Kosovom ublažavalo se njezinom spremnošću za ponovni ulazak ako se u pitanje dovede zaštita preostalog srpskog pučanstva na Kosovu. Miloševićeva igra je bila u tome da za nesigurnost i nestabilnu situaciju na Kosovu[189] optuži prije svega Sjedinjene Američke Države i političko i vojno vodstvo kosovskih Albanaca. Igrao je na posljednju kartu iako je bio svjestan da mu je politički kraj vrlo blizu.

Financijski i gospodarski slom nazirao se dolaskom zime, a dio oporbe (poglavito Zoran Đinđić) traži brzu Miloševićevu smjenu kako bi "spasio što se spasiti može" jer je Srbija na čelu s Miloševićem i dalje ostala žarište krize. Njegov silazak s vlasti, osim oporbe po prvi put je otvoreno počela zagovarati i Srpska pravoslavna crkva (SPC). Još je sredinom lipnja 1999. Srpska pravoslavna crkva, koja je neizostavno podržavala i provodila nacionalističku politiku Miloševića, prvi put izrazila svoje negodovanje njego-

189 Za stabilnost situacije na Kosovu od presudne je važnosti bilo ne samo razoružanje OVK-a nego i srpskog civilnog stanovništva, žurna uspostava civilnog dijela misije KFOR-a, početak obnove i organizirani povratak izbjeglica, uspostava albanske policije (nakon UN-ove) i zaštita preostalog srpskog stanovništva.

vom politikom. Od tada će ona značajnije utjecati na političku scenu u Srbiji. Zbog toga je Zapad nastojao iskoristiti promjenu stava Srpske pravoslavne crkve u slamanju i uklanjanju Miloševića. Uspostavljen je kontakt sa SPC-om i dana određena garancija glede njezina kontinuiteta na Kosovu. Posebno su bili aktivni britanski politički krugovi koji su poticali princa Karađorđevića da posjećuje Jugoslaviju, pa i Crnu Goru, te Srpsku pravoslavnu crkvu, kako bi se srpskom pučanstvu pokazalo da su svi značajni politički i vjerski čimbenici protiv režima Slobodana Miloševića. Srpska pravoslavna crkva prihvatila je "ispruženu ruku" i svojim zahtjevima prema Zapadu zaista polazila od toga da se očuva srpstvo na Kosovu i njihova crkva kao obilježje identiteta. Zapad je odmah odgovorio i u početku "priskočio" u pomoć. Zaštitio je Pećku patrijaršiju od napada OVK-a i ekstremnih albanskih skupina. No, to nije imalo previše utjecaja na preostale Srbe na Kosovu. I dalje su se iseljavali, pa svi napori Srpske pravoslavne crkve i NATO-a u načelu nisu dali značajnije rezultate. Psihološki gledano, Srbi s Kosova više nisu vjerovali nikome. Tražili su izlaz u bijegu s "vrućeg terena" očekujući da ih zaštiti prvenstveno onaj tko ih je još davne 1987. doveo u ovu situaciju.

Srpska pravoslavna crkva je u načelu podupirala "zahtjeve za promjenu režima", ali je ostala suzdržana i nije davala znakove kako ne bi svoje suprotstavljanje Miloševiću "sjedinila" s organiziranim prosvjedima koje je po Srbiji provodila oporba. U tom smislu je bilo i odbijanje patrijarha Pavla da bude nazočan na oporbenom mitingu koji je održan pod nazivom "Pakt za stabilnost Srbije". Sve to je ukazivalo da SPC ipak ne želi sebe vezati za oporbu i pomoći joj da uvjeri srpski narod kako je baš ona ta koja bi ga trebala voditi u budućnosti. Ne treba zaboraviti kako ni odnosi SPC-Crna Gora također nisu nikad riješeni (pitanje autokefalnosti crnogorske pravoslavne crkve). Nije bilo naznaka da će uopće o tome razgovarati. U odnosu prema Crnoj Gori politika Srpske pravoslavne crkve i Miloševića u potpunosti je bila sukladna, odnosno, težila je k asimilaciji i brisanju crnogorske državnosti, nacije, kulture i tradicije.

Miloševićevi socijalisti su na vrlo osebujan način odgovarali na zahtjeve Srpske pravoslavne crkve za promjenama, naglašavajući kako je to licemjerno jer promjene "ne može tražiti ovakva SPC koja tisuću godina nije učinila niti jednu promjenu, niti reformu u svom ustroju i svojim stavovima u društvu". To je bila još jedna pogrješka Miloševića, jer je kritizirao instituciju koja svoj tisućgodišnji ustroj i državotvorno obilježje ne smatra manom nego najvećom vrlinom. Šahovskim rječnikom rečeno u vremenskom tjesnacu najčešće se vuku krivi potezi, pa ih je vukao i Milošević.

Pozicija Crne Gore, kao federalna jedinice Jugoslavije, bila je neprestano opterećena hipotekom "drugog oka u glavi". Crna Gora je u potpunosti podnosila teret sukoba Srbije s NATO-om

i smatrala kako nije bila pošteđena, a razlog za to je bio u velikoj nazočnosti Vojske Jugoslavije na njezinom teritoriju. Čelnici NATO-a su znali kako Crna Gora službeno ne podupire srpski teror na Kosovu, no nije joj se željelo dati toliko na važnosti sve dok u Srbiji vlada Miloševićev režim. Čak se može ustvrditi da je Crna Gora, kao dio Jugoslavije, bila kažnjena za svoj udio u "ratovima" na "velikom ratištu", posebice u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, i to tek sada – u odgođenom kaosu. Međutim, svi zračni udari na ciljeve u Crnoj Gori pripisivani su činjenici kako se infrastruktura (objekti) Vojske Jugoslavije u Crnoj Gori također moraju operativno onesposobiti.

Završetkom zračnih udara i operacije "Saveznička snaga" crnogorska vlast je jasno dala do znanja kako dotadašnju politiku SR Jugoslavije ne podupire. Ujedno, predložila je promjenu Ustava SR Jugoslavije i redefiniranje odnosa unutar federacije. U srpnju je crnogorska vlast prijetila referendumom o nezavisnosti Crne Gore ako srpska strana ne započne ozbiljne pregovore o budućim odnosima. Tražena je puna ravnopravnost sa Srbijom, vlastiti suverenitet, jednodomno predstavničko tijelo u federalnoj Skupštini, te nadležnost nad vojskom, financijama i vanjskom politikom. Kasnije su prijetnje pojačane, posebice nakon susreta Đukanović-Clinton, iako se znalo da Clinton nije podupirao Crnu Goru u nakanama odvajanja od SR Jugoslavije.

U međuvremenu zapadne diplomacije su nedvojbeno dale do znanja crnogorskoj vladi da ne poseže za odvajanjem od SR Jugoslavije i potpunom neovisnošću, već da rješenje traže unutra SR Jugoslavije makar i u konfederalnim vezama. Nužno je naglasiti kako crnogorsko političko vodstvo ni narod nisu u potpunosti razvidno definirali svoj stav i odnos prema Srbiji.[190]

Pojedini zapadni mediji u propagandnom ratu najavljivali su kao će Milošević silom zadržati Crnu Goru u sastavu postojeće SR Jugoslavije, iako su bili svjesni da Milošević više nije imao nikakve moći za tako nešto. To im je služilo kao dodatni pritisak za što brži odlazak Miloševića. Sinkronizirano, u zapadnu medijsku igru, uključili se i pojedini crnogorski političari puštajući informacije kako će "do kraja godine Crna Gora biti nezavisna". U tu svrhu bila je i izjava crnogorskog premijera Filipa Vujanovića da će biti

---

190 Početkom srpnja 1999. istraživanja su pokazala kako se 29% građana Crne Gore zalagalo za odcjepljenje od SR Jugoslavije, dok je 45% bilo za samostalnu Crnu Goru u zajednici sa Srbijom u SR Jugoslaviji, kao savezu suverenih država. Istodobno, je bilo jasno kako ustroj SR Jugoslavije koji je bio do tada više nije odgovarao Crnoj Gori, jer ga je podupiralo svega 2% građana. Prijedlog Crne Gore, tzv. platformu crnogorske vlade, srpska strana nije htjela ni razmatrati. Koncept se temeljio na prijedlogu da se nova SR Jugoslavije nazove "Zajednica država Crne Gore i Srbije". Sa srpske strane govorilo se kako je tim prijedlogom Srbija uvrijeđena i ne može je prihvatiti. Ipak tri godine kasnije Jugoslavija će nestati i kao pojam, a nova-stara država dobit će naziv – Srbija i Crna Gora.

raspisan referendum o statusu Crne Gore ili o njezinom osamostaljivanju. Očekivano, referendum nikad nije raspisan.

14. "Združeni čuvar", operacija "odgođenog kaosa"

Operacija "Združeni čuvar" kao nastavak operacije "Saveznička snaga" u načelu je vojna operacija uklanjanja jedne vojne sile suverene države (u ovom slučaju sa područja Kosova), te uvođenje međunarodnih vojnih snaga koje imaju zadaću uspostaviti sigurnost i red, odnosno "stabilizirati prostor" prema unaprijed zadanim parametrima doktrine "odgođenog kaosa". To se provodi "sprječavanjem daljnjih oružanih sukoba", i ono što je najbitnije, razoružanjem svih strana koje su prije bile u sukobu. Tu izuzetaka nema! Ujedno, "pomoćno sredstvo" u takvoj doktrini je mandat međunarodnih snaga za uspostavom "prijelazne civilne vlasti" koja bi je s vremenom predala, jednoj novoj, demokratski izabranoj vlasti, naravno po pravilima i nadzoru te iste međunarodne zajednice. U slučaju Kosova to se odnosilo na vlast koja je formirana i od Albanaca i od Srba. Iako se, deklarativno, međunarodna zajednica izjašnjavala kako je Kosovo dio Srbije, odnosno SR Jugoslavije, a koristeći argument da zbog odnosa Srbije prema Kosovu, ta se pripadnost ukida do potpune stabilizacije stanja, pri tom nije definirala koliko će to stanje potrajati. *De facto* i *de jure* suverenitet Srbije (SR Jugoslavije) tim činom prešao je u ruke pravno nedefiniranog subjekta, koji se općenito naziva međunarodna zajednica.

Politički gledano, NATO i međunarodna zajednica nisu željeli nezavisno i odvojeno Kosovo jer bi to na neki način bila čista situacija, a u "odgođenom kaosu" nema i ne smije biti čistih situacija jer bi se tada izgubili argumenti za vojnu nazočnost na prostoru koji je izložen upravljanoj krizi. Zato postaje jasnijim zašto snage KFOR-a nisu bile djelotvorne, a prema raspoloživim mogućnostima to su mogle biti. U zraku uvijek mora ostati visjeti percepcija, "ako mi odemo, stvari će izbjeći kontroli".

Provedba operacije "Zajednički čuvar" zbog svoje nedovoljne učinkovitosti[191] nije nikad dovedena u pitanje. I ovdje se je ponovio slučaj Bosne i Hercegovine gdje je vojni dio Daytonskog sporazuma proveden gotovo u potpunosti[192], no, provedba uspostave ci-

191 Manjkavosti koje su dolazile s Kosova najuočljivije su u nedostatnosti podataka o povratku izbjeglica. Nije bilo pouzdanih podatka o tome koliko se izbjeglica vratilo na prostor Kosova. Sporadična izvješća o povratku izbjeglica govore koliko je već i sam povratak problem; Tako je naprimjer "The Star Ledger" u američkoj saveznoj državi New Jersey navodio da bi kosovske izbjeglice koje su smještene u SAD za povratak na Kosovo sami morali platiti avionsku kartu što je pravilo koje se primjenjuje u SAD-u od 1986., a s kojim izbjeglice s Kosova nitko nije upoznao pri dolasku u SAD, što je inače dužnost organizatora.

192 Ta "potpunost" znači da je Bosna i Hercegovina kao članica Ujedinjenih naroda bez oružane sile. Zajednička vojska nije uspostavljena a entitetske vojske i "vojska republike srpske " i "vojska Federacije BiH" praktično ne egzistiraju

vilne vlasti na "demokratskim principima" ni tijekom dužeg vremena nije ostvarena. Svaku volju naroda iskazanu na izborima "visoki međunarodni predstavnik" škarama svog protektorskog položaja pretvara u poželjnu strukturu vlasti. Donošenje konačne odluke (i one u Bosni i Hercegovini i one na Kosovu) uvijek je u rukama "elite", one međunarodne, koja to zove "demokratska uspostavljena vlast". Zato se uvijek nađe opravdanje za "kaotičnost", bilo u radikalizmu unutar OVK-a i njegova političkog krila, bilo u iseljavanju Srba s Kosova, bilo u neriješenoj situacija unutar Srbije (Vojvodina, Sandžak), bilo u poziciji Crne Gore koja teži redefiniranju svog političkog i državnog statusa. Nakon opravdanja od strane međunarodnih čimbenika obvezno uvijek slijedi isti recept za rješavanje problema – provedba slobodnih i demokratskih izbora, a nakon toga uspostava civilne vlasti i konačno gospodarski razvoj. I prolaze mjeseci i godine a onda odjednom slijedi konstatacija kao se nije daleko odmaklo u uspostavi demokracije. Proces se mora nastaviti. U tom smislu bio je i poziv Svjetske banke zemljama Zapada da izdašno pomognu obnovu Kosova, ali na način kako je to rekao (21. srpnja, 1999.) tadašnji njezin predsjednik Jamesa Wolfensohna – "U prvo vrijeme radi se o humanitarnoj pomoći koja je nužna za uspostavu normalnog života. Svaka daljnja investicija ovisit će o stabilnosti stanja na Kosovu, pa i onog političkog".

15. Odnosi i interesi na Kosovu za vrijeme operacije "Zajednički čuvar"

Operacija "Združeni čuvar" manje je bila u funkciji uspostavljanja prihvatljivog življenja i Srba i Albanaca, a više je služila za odmjeravanje snaga europskih sila u njihovom pozicioniranju na jugoistoku Europe. Na samom početku operacije dominantu ulogu, koja se očitovala kroz najveći broj angažiranih vojnika i zapovjednu strukturu imala je Velika Britanija, dok je kasnije bilo sve značajnije angažiranje Njemačke koja će dati i novog zapovjednika NATO snaga za Kosovo generala Klausa Reinharda.[193]

kao vojske jer se ne mogu uporabiti ni u najtežim scenarijim ugroze te države. Jedina vojna sila koja se može uporabiti i to unutar te države (pa i za "osvajanje" banaka) je SFOR. Dok je u zemljama "razvijene demokracije" nezamisliva intervencija oružanih snaga unutar zemlje, istodobno je poželjna i u "banana državama" i u jugoistočnom predvorju Europe.

193 Promjena zapovjednika KFOR-a uslijedila je 8. listopada 1999. Naime, dotadašnjeg zapovjednika KFOR-a, britanskog generala Michaela Jacksona zamijenio je njemački general Reinhardt na temelju prijedloga zapovjednika EUCOM-a na odlasku, američkog generala Wesleya Clarka. Izgleda da američki general nije oprostio svom britanskom kolegi i podređenom ranije iskazanu "neposlušnost. Istodobno sa promjenama na vrhu zapovjedne strukture došlo je do promjene mandata u sklopu zapovjedne odgovornosti unutar NATO snaga u Europi. Mandat na Kosovu više nisu imale NATO snage za brzo raspoređivanje u Europi (SACEUR) već su ga preuzele Združene kopnene snage NATO-a za srednju Europu (LANDCENT) kojim je inače zapovijedao general Klaus Reinhardt.

Značajnija uloga Njemačke u operaciji "Združeni čuvar" je bila izuzetno dobro prihvaćena od strane kosovskih Albanaca[194], ali ne i od Srba, što je posve razumljivo.[195] Rusija je i dalje svoje vlastite ciljeve pokušala realizirati koristeći propuste rada KFOR-a, odnosno Civilne uprave na čelu s Bernardom Kouchnerom. Podatak o ubojstvu četrnaestoro srpskih seljaka u selu Gračko za Ruse je bio adut kojim su neprestano prozivali snage KFOR-a i ukazivali na njihovu neučinkovitost, te naglašavali ugroženost Srba na Kosovu. S druge strane Rusija se suočavala s otvorenim protivljenjem albanskog stanovništva nazočnosti njezinih vojnih snaga uopće na području Kosova.[196] Unatoč različitom gledanju kosovskog stanovništva na ulogu ruskih snaga u operaciji "Zajednički čuvar" Rusija se definitivno potvrdila kao čimbenik s kojim Zapad mora računati u rješavanju kriza ne samo u europskom dvorištu.

Uspostava civilne vlasti na Kosovu[197] bila je jedan od temeljnih zadaća međunarodne zajednice i angažiranih snaga na Kosovu. Održavanje reda i mira na Kosovu koje je, naravno, podrazumijevalo osiguranje života i imovine nije se odvijalo onako kako su to očekivali civilni dužnosnici. Iako je civilna vlast formalno uspostavljenja 5. srpnja 1999. njezina nedjelotvornost pravdala se navodnom nestručnosti osoblja, unatoč tome što je pored već raspoređenih civilnih UN-ih policijskih snaga[198] na Kosovo bilo upućen i dodatni kontingent od 3 100 policajaca. Istodobno je započelo i školovanje Kosovara za uključivanje u policijske snage.[199] Unatoč tim naporima sigurnost života i imovine se dosad na Kosovu nije bitno izmijenila. O ovome najbolje govori

194 Simpatije Albanaca prema Njemačkoj datira još iz vremena Drugog svjetskog rata. U sjećanju kosovskih Albanaca Nijemci su osloboditelji, odnosno, oni su ti koji su ih 1943. nakon kapitulacije Italije oslobodili od talijanskih fašista i omogućili im formiranje nacionalne vlade. Ta je vlada proglasila neovisnost i državnost Albanije. Za kratko vrijeme tada je prvi put postojala "velika Albanija" jer je Kosovo bilo ujedinjeno s ostalim albanskim krajevima.

195 Srbi su događaje iz Drugog svjetskog rata (vidi predhodnu bilješku) doživljavali kao okupaciju, a "veliku Albanju" kao neprihvatljivu političku tvorevinu u "kolijevci srpstva".

196 Najočitiji primjer za to je spor oko raspoređivanja ruskih snaga u Orahovci gdje se albansko pučanstvo tome suprotstavilo i ruske snage nisu preuzele odgovornost za mirovnu operaciju u tom mjestu.

197 Civilna vlast na Kosovu uspostavljena je 5. srpnja 1999. Za civilnog upravitelja imenovan je Bernard Kouchnera koji je prije ove dužnosti bio ministar zdravstva u francuskoj vladi. Postao je poznat po humanitarnim aktivnostima Vijeća sigurnosti UN-a. Mirovna misija na Kosovu nazvana je UNMIK (UN Interim Administration Mission in Kosovo).

198 Raspored policijskih snaga već angažiranih po kosovskim mjestima bio je slijedeći: Priština – 479, Kosovska Mitrovica – 49, Prizren – 35, Gnjilane – 35, te u Peći – 26. Ujedno, 78 UN-ovih policajaca nadziralo je 4 granična prijelaza na ulazu u Kosovo. Zapovjednik policijskih snaga UNMIK-a bio je Sven Fredrikson.

199 Pod nadzorom međunarodne policije UNMIK-a osnovana je policijska škola na Kosovu koja je započela s radom 7. rujna 1999. U prvom naraštaju školu je pohađalo 200 odabranih polaznika i trajala je 19 tjedana.

podatak (od 1. rujna 1999.) iznesen od strane glasnogovornika KFOR-a o 286 ubojstava, 965 krađa i čak 912 paleža kuća što se dogodilo od dana ulaska snaga KFOR-a, odnosno, od 2. lipnja do 28. kolovoza 1999.[200]

Razoružanje OVK-a bila je, također, jedna od bitnih točaka Sporazuma[201] čije je izvršenje sporo napredovalo zbog gajenja potajne nade kod kosovskih Albanaca u ostvarenje ideje o odcjepljenju Kosova od SR Jugoslavije i uspostavljanju vlastite državne samostalnosti, koja bi se pokopala predajom oružja. Međunarodna zajednica u svojem planu "Kosovo bez oružane sile" raspršila je sve iluzije Albanaca. Zapovjednik Glavnog stožera Oslobodilačke vojske Kosova (OVK) general Agim Qeku, prema pisanju prištinskog dnevnika "Koha Ditore", potvrdio je kako će OVK ispuniti sve obveze iz sporazuma s KFOR-om ali je zatražio dodatnih deset dana za dovršetak procesa. Da nikakvog popuštanja od međunarodne zajednice neće biti naznačio je američki veleposlanik pri Ujedinjenim narodima Richard Holbroooke rekavši kako OVK mora ispoštovati preuzete obveze i do 19. rujna 1999. predati oružje. Radi sprječavanja mogućih otpora unutar OVK nađeno je "spasonosno rješenje" o teritorijalnom rasporedu i podjeli Kosova na operativne zone u kojima bi se trebao razmjestiti tzv. Kosovski korpus (zamjena za OVK-a) sa oko 5 000 vojnika, od toga 3 000 djelatnog sastava, te 2000 pričuvnih, no bili bi nenaoružani, po uzoru na Nacionalnu gardu SAD.

Kao odgovor na ustroj nove kosovske vojske i kao demonstracija nezadovoljstva stvaranjem *Obrambenog korpusa Kosova*,[202] koji bi trebao biti multietnički, Srbi su formirali Srpske zaštitne snage (SZS) i srpske kantone. Formiranje SZS-a izvršeno je u Gračanici gdje je formirano i "Srpsko nacionalno vijeće" koje se sastojalo od 49 članova. Za predsjednika Srpskog nacional-

---

200 Kao najviše tijelo civilne uprave misije UN-a na Kosovu osnovano je tzv. Prijelazno vijeće Kosova. Posebni izaslanik glavnog tajnika UN-a za Kosovo Bernard Kouchner je u cilju boljeg funkcioniranja navedenog tijela predložio njegovo proširenje. U prošireni sastav Vijeća bili su predloženi Bujar Bukoshi, bivši premjer kosovske vlade u egzilu, zatim Bardhyl Mahnuti, predsjednik novoutemeljene stranke demokratskog ujedinjena Kosova, kao i predstavnici političkih stranaka uključeni u kosovski Parlament – Demokratski savez Kosova, Albanska demokršćanska stranka, Socijaldemokratska stranka i liberalna stranka Kosova. Time se htjelo postići smanjenje političkog utjecaja OVK-a na čelu sa Hashimom Taqijem.

201 Sporazum o demilitarizaciji Oslobodilačke vojske Kosova i njezinoj preobrazbi u nove civilne snage potpisali su politički čelnik OVK Hashim Taqi i UN-ov civilni upravitelj Kosova Bernard Kouchner za dio koji se odnosio na politički aspekt procesa preobrazbe. Dio sporazuma koji se ticao vojne komponete sporazuma potpisali su zapovijednik KFOR-a general Jackson i novimenovani zapovjednik Obrambenog korpusa Kosova general Agim Qeku.

202 Molbe za pristup Kosovskom korpusu započele su pristizati odmah po razoružanju OVK, dakle, 20. rujna 1999. Bilo je planirano da se u njega mobiliziraju ljudi s Kosova. Nakon preustroja uvježbavao bi se za reakcije na prirodne katastrofe i druge izvaredne prilike.

nog vijeća izabran je episkop raško-prizrenski vladika Artemije Radosavljević, a za dopredsjednika Momčilo Trajković i Ranđel Nojkić. Prema priopćenju objavljenom nakon osnivačke skupštine u Gračanici rečeno je da će Srpsko nacionalno vijeće zastupati srpsku zajednicu pred misijom UN-a, KFOR-a i međunarodnom zajednicom.

Tim postupkom Srba u Gračanici ustvari se rušila politika UM-a na Kosovu, čiju provedbu su jamčile međunarodne vojne snage. Ustrojavanje srpskih zaštitnih snaga Kosova protivilo se zamisli o postojanju Obrambenog korpusa Kosova kao multietničkim oružanim snagama na Kosovu, u kojem bi velikim dijelom trebali biti zastupljeni i sami Srbi.

Dvojica najcjenjenijih kosovskih Srba, predsjednik Srpskog pokreta otpora Momčilo Trajković i episkop Artemije Radosavljević, napustili su prijelazno vijeće Kosova kako bi javno demonstrirali neslaganje sa stvaranjem Obrambenog korpusa Kosova i Prijelaznog vijeća Kosova koje je trebalo imati ulogu izvršne vlasti na Kosovu uspostavljene (5. srpnja 1999.) imenovanjem Bernarda Kouchnera za civilnog upravitelja.

Suprotstavljanje kosovskih Srba međunarodnoj zajednici kulminiralo je odlukom o formiranju srpskih kantona. Međunarodna zajednica, odnosno, svi europski ministri vanjskih poslova i State Departmenta na čelu sa državnom tajnicom Madeleine Albright, odbacili su zamisao o stvaranje etničkih kantona. Gordijski čvor stvoren u Gračanici trebao je razriješiti novi glavni tajnik NATO-a Britanac George Robertson. Odlučilo je igrati na vrijeme da ono učini svoje, da se strasti slegnu jer niti "albanska" niti "srpska" vojska na Kosovu nisu u biti bile nikakve vojske, nego samo običan surogat.

Ovdje je prvi put u jednoj upravljanoj krizi testiran model da se vojna snaga koja je bila nositelj oružane borbe u "svrgavanju" nedemokratskog režima preoblikuju u "bezličnu masu nenaoružanih vojnika" koje više ni u vojnom ni u političkom smislu nemaju nikakvo značenje. Kasnije u raznim inačicama taj će se model primijeniti i u Afganistanu i u Iraku, kao što je već ranije primijenjen u Bosni i Hercegovini, odnosno, kao što se u svom posebnom obliku primjenjuje u Hrvatskoj.

Kad je riječ o Hrvatskoj proces drugog razoružanja[203] uslijedio je 3. siječnja 2000. po točno utvrđenom planu, u kojem je izravno sudjelovala izvršna vlast, naročito ministri obrane. Prvo je provedena kriminalizacija Domovinskog rata, a gotovo čitavi

203 Prvo razoružanje dogodilo se 23. svibnja 1990. kada je Hrvatskoj oduzeto oružje teritorijalne obrane i smješteno na čuvanje u skladišta JNA: u velikosrpskim i unitarističkim saveznim institucijama, a prije svega u JNA, ocijenilo se da bi Hrvatska mogla i oružjem štititi svoje težnje za ostvarenjem suverenosti i samostalnosti, pa su požurili oduzeti oružje koje je Hrvatskoj pripadalo za samozaštitu po saveznom Ustavu. Kronologija rata, str. 23.

vojni vrh iz tog vremena označen je zločinačkim. Slijedilo je umirovljenje i otpuštanje najsposobnijih i najzaslužnijih za pobjedu. Pod izlikom reorganizacije, a u biti vraćanjem na koncepciju ugasle JNA, ubio se duh i pobjednički moral Hrvatske vojske. To je proglašeno spasonosnom formulom za tobožnju depolitizaciju Hrvatske vojske, a zapravo provođena je njezina destrukcija. Tu su bile i dodatne metode "razmekšavanja" kao što su civilno služenje, ukidanje vojnog roka, drastično smanjenje pričuve, sve siromašniji proračun za oružane snage, zbog čega Hrvatska vojska više nije u mogućnosti provoditi ni temeljnu obuku. U raznim inačicama "prilagodbe" zapadnim standardima za samo četiri godine Hrvatska vojska u principu je dovedena da više nije u stanju nadzirati i(ili) zaštiti svoj ni morski ni zračni prostor. Sve je to dio plana koji je "zapisan" u strategiji diskretnih koraka da će pravo na oružanu silu imati samo moćni.

16. Gospodarsko i političko *post bellum* stanje u SR Jugoslaviji

Gospodarsko stanje u SR Jugoslaviji nakon operacije "Saveznička snaga" svako treba promatrati i u kontekstu onoga što se željelo postići upravljanom krizom da bi se stvorila točna slika, jer se događanja međusobno isprepliću i uvjetuju. Svršetkom savezničke operacije na površinu u Srbiji odmah su isplivali gospodarski i politički problemi. Nakon što su se NATO zrakoplovi prizemljili SR Jugoslavija se probudila u konfuznom stanju. Prema izvješću engleskog lista *"The Economist"* SR Jugoslavija je savezničkim napadima pretrpjela štetu od oko 60 milijarda dolara, a bruto društveni proizvod smanjen je na 40% te tako svedena gotovo na poziciju Albanije, kao najsiromašnije europske zemlje.

Takvo stanje nije uvjetovano samo NATO-vim bombardiranjem, već je iscrpljivanje započelo prvenstveno agresijama i ratovanjima s bivšim republikama članicama SFR Jugoslavije. Prema podacima "Međunarodne organizacije rada" Srbija, odnosno, SR Jugoslavija prednjačila je u svijetu (1999.) po broju nezaposlenih. Izraženo u postocima, prije NATO-og bombardiranja to je iznosilo 26,5%, a poslije bombardiranja, ekonomisti su prosudili da je nezaposlenost narasla na više od 50% radno sposobnih Jugoslavena. Naravnao, takvo stanje vodilo je u krajnje pesimističke prognoze, pa se davala ocjena kako će Srbija početkom zime te 1999. "krenuti u 19. stoljeće".[204] Najveći teret, naravno, past će na srpskog seljaka od kojega će se tražiti jeftiniji proizvodi, a stanovništvo će samo preživljavati gomilajući dugove, što će država morati tolerirati.

204 Izjava mr. Slobodana Milosavljevića, rukovoditelja "Centra za konjunkturu i tržišna istraživanja".

Teška gospodarska situacija izazvala je i burna politička previranja. Krivac je prepoznat u predsjedniku Slobodanu Miloševiću. Demonstracije su se održavale gotovo svakodnevno, a najveća je održana u Beogradu (19. kolovoza 1999.) na kojoj je bilo nazočno oko 200 000 ljudi. Iako osnovna namjera skupa, smjenjivanje Miloševića, nije uspjela pokazalo se, kako su navodili inozemni izvjestitelji, da je iscrpljena izdrživost naroda, te da se vlast ne može održavati prijetnjama i zastrašivanjem. Ipak, skup je u konačnici ocijenjen neuspjelim. Neuspješnost skupa pripisivala se suparništvu dvojice oporbenih političara, Zorana Đinđića i Vuka Draškovića. To suparništvo je na određen način održavalo vlast da i dalje pluta na površini.

Kako bi se riješila teška gospodarska situacija u zemlji, u organizaciji oporbe formirana je grupa G-17 koju su činili ekonomski stručnjaci i koji su (6. kolovoza 1999.) podnijeli prijedlog "političkog ugovora o formiranju prijelazne vlade Srbije" u kojem se daje formalno-pravna podloga za njezinu legalizaciju u Republičkoj Skupštini. Za koordinatora je imenovan Mlađen Đinkić. Politička i gospodarska situacija u Jugoslaviji dodatno je bila opterećena stanjem unutar Vojske Jugoslavije, za koju se smatralo da može imati bitnog utjecaja, pa i biti nositelj budućih događanja u zemlji. Naime, njezini istaknuti pripadnici su se razdijelili i uključili u tri tzv. generalske stranke: prva je Savez komunista pokret za Jugoslaviju koju je predvodio general pukovnik Stevan Mirković, druga, socijaldemokratska stranka čiji je osnivač i predsjednik bio general major Vuk Obradović i treća, pokret za demokratsku Srbiju na čelu s neposredno umirovljenim načelnikom Generalštaba general pukovnikom Momčilom Perišićem.

U tom kolopletu političkih čimbenika svakako je značajnu ulogu igrala Srpska pravoslavna crkva na čelu s patrijarhom Pavlom. Prema pisanju grčkog lista *Elefteropija*, pridružila se čelnicima oporbe u zahtjevima da predsjednik Slobodan Milošević ode s vlasti, te da aktualna vlast neizostavno podnese ostavku. Iako se SPC distancirala od Miloševića, ipak, prema izjavama koordinatora G-17 Mlađena Đinkića, patrijarh Pavle je nastojao "štiti Miloševića od Haaga jer bi se u tom slučaju sudilo cijeloj Srbiji". Zbog toga je, Srpska pravoslavna crkva zadržala određen otklon prema oporbi svjesna da će njezinim dolaskom na vlast Srbija morati ispunite obveze međunarodne zajednice glede Haaga. Takvom stavu pridonio je i Vuk Drašković svojim izjavama kako Miloševića treba možda i zadržati na vlasti i ne dopustiti njegovo dovođenje pred sud u Haag.

Za dodatnu složenost *post bellum* stanja u SR Jugoslaviji "pobrinula" se oporba mađarske nacionalnosti čiji su zahtjevi definirani u stavovima *Stranke pravde i života* na čelu s Istvanom Csurkom, imali za konačni cilj odcjepljenje dijela Vojvodine. Tome se priključila i Republika Mađarska koja je otvoreno počela zahti-

jevati rješavanje statusa Mađara u SR Jugoslaviji, s prijetnjama kako neće dopustiti zadržavanje sadašnje pozicije Mađara kao nacionalne manjine bez odgovarajućih političkih prava.

Naravno, tu je i Crna Gora koja je počela postajati veliki problem sa Srbiju, svojim sve većim distanciranjem od nje. Još za vrijeme NATO-vih zračnih udara Crna Gora na čelu s Milom Đukanovićem iskazivala je konfrontaciju s politikom Slobodana Miloševića.[205] Kao i u prethodnim sličnim prilikama, namjerama i prijedlozima Crne Gore, međunarodna zajednica iskazala je negativan stav, i svoje vidljivo protivljenje ideji o podjeli SR Jugoslavije. Tako je glasnogovornik State Departmenta, James Rubin izjavio: "Mislimo da bi trebali raditi u okviru Jugoslavije kako bi njihova prava bila zajamčena". A što su međunarodni krugovi stvarno misli o "samostalnoj državi Crnoj Gori" moglo se u slikovitom opisu protumafijaškog tužitelja, Piera Luigi Vigna pročitati u talijanskom listu "Corriere della Sera" gdje je Crna Gora označena "kako država koja živi isključivo zahvaljujući krijumčarenju i ugošćavanju odbjeglih mafijaša".

Situacija u Crnoj Gori se komplicira pojavom serije "plemenskih skupština" za koje se smatralo da su bile pokrenute u Srbiji kao odgovor na pokušaj crnogorskog odvajanja. Takve "skupštine" održale su sva velika crnogorska plemena (Vasojevići, Drobnjaci, Kuči, Zeta, Rovci ...) koja su se izjasnila o odbijanju poslušnosti (na svojim prostorima) crnogorskim vlastima i proglašavanju autonomije u slučaju odvajanja Crne Gore od Srbije. Takve reakcije događale su se poglavito u pograničnim područjima Crne Gore sa Srbijom i Bosnom i Hercegovinom.

Sve procese na prostoru SR Jugoslavije nakon operacije "Saveznička snaga" međunarodna zajednica uspijevala je nadzirati i održavati u okvirima poželjnosti tako da se "laboratorijski uzorak odgođenog kaosa" mogao smatrati uspješnim. Razvoj situacije i provedba mirovne operacije na Kosovu dovela je do prijedloga za ustrojavanje novih međunarodnih vojnih tijela koja bi skrbila o sigurnosti na kriznom području Balkana. Tako je 11. rujna 1999. ustrojen Glavni stožer Mirovnih snaga za Jugoistočnu Europu (MPFSEE) u koji su bile uključene vojne snage Albanije, Bugarske, Grčke, Italije, Makedonije, Rumunjske i Turske, dok su snage SAD-a i Slovenije imale status promatrača.

17. Prosvjedi početak stvarnog rušenja režima Slobodana Miloševića

Zapadni analitičari političkih i gospodarskih prilika u Srbiji tvrdili su kako su energetski problemi, koji su se iskazivali kao gorući,

205 Ozbiljne tenzije u Crnoj Gori u vrijeme bombardiranja NATO-a pojavile su se između policije koja je postupila prema zapovijedima Mile Đukanovića i Vojske Jugoslavije, koja je postupala prema zapovjedima iz Beograda.

bili samo kamenčić mozaika koji je pokazivao da ta zemlja ubrzano ide prema potpunom gospodarskom kolapsu. To je bio i zaključak Konferencije za Južnu Europu koja je u organizaciji EU održana početkom listopada 1999. u Münchenu. Njoj su nazočili i predstavnici jugoslavenske "grupe 17" koju su sačinjavali znanstvenici, gospodarstvenici i političari i koji su zastupali tezu "kako su izravne posljedice rata, kosovskih događaja i opće izolacije Srbije doveli do 44,4 postotnog smanjenja industrijske proizvodnje u 1999. od one u prethodnoj godini."[206]

Osim toga, tehnološki je srpska industrija u zaostatku barem 20-25 godine u odnosu na zapadnu. Donekle profitabilno samo su poslovala privatna poduzeća, što je bilo zanemarivo, jer je 72 posto gospodarstva i dalje bilo čvrsto u državnom vlasništvu. Eventualne strane ulagače odbijala je ne samo nesigurna politička budućnost Jugoslavije, već i nejasnost zakonskih propisa i korupcija koja je dosegla nezapamćenu razinu. Inflacija, kao dodatna i logična posljedica takvog stanja, bila je dodatni rizik kojemu se strani ulagači nisu željeli izložiti.[207]

Gospodarski problemi postali su preduvjet za socijalne nemire koji se učestali nakon završetka operacije "Saveznička snaga" i koji su prema procjeni oporbe i zapadnih analitičara trebali do proljeća 2000. "odnijeti Miloševića". Niz prosvjeda na ulicama Beograda i ostalih srpskih gradova nizali su se gotovo svakodnevno u organizaciji različitih političkih struktura i oporbenih stranaka. Na tim se prosvjedima "Miloševićeva policija" redovito sukobljava s prosvjednicima i njihovim vođama, odnosno, liderima pojedinih oporbenih stranaka. Gotovo svaki prosvjed završavao je s desecima ranjenih, a ponekad, kako je naveo jedan od vođa Saveza za promjene, Vladan Batić, policija bi gumenim palicama pretukla Zorana Đinđića, predsjednika Demokratske stranke, Vuka Obradovića, predsjednika Socijaldemokratske stranke i predsjednika Sindikata, Dragana Milovanovića. Prosvjedi nisu gubili na intenzitetu i uvijek su bili s istim ciljem – "rušenje Miloševića", ali se primjećivalo da gube na brojnosti prosvjednika. Da se izbjegne rutina u beskrajnim govorima stranačkih lidera, pribjeglo se "prosvjednim šetnjama". Odgovor vlade na prosvjede bila je njihova zabrana i pokretanje tužbi protiv predvodnika, ali

206 Kako su navodili pripadnici "Grupe 17" bruto društveni proizvod Srbije u 1999. pao je za 40,7%, a uvoz i izvoz u odnosu na 1998. smanjio se za 50%, dok se stopa nezaposlenosti kretala oko 35% s trendom povećanja. Međutim, i ovaj postotak koji pokazivao zaposlene najčešće se odnosio na ljude koji u tvrtkama nisu radili jer nedostajalo i sirovina i energije i kupaca za eventualno proizvedenu robu. O standardu zaposlenih najbolje je govorio statistički podatak da je prosječna plaća iznosila 85 DEM u 1999., a rast plaća od 13,7 %, istodobno je pratilo povećanje cijena robe za 45%.

207 Prema izjavi Dragoslava Avramovića, bivšeg šefa narodne banke Jugoslavije, inflacija je u tom trenutku iznosila 50 posto mjesečno. Prema službenoj tečajnoj listi, njemačka maraka vrijedila je šest jugodinara, a na ulici tri puta više.

to je imalo suprotan učinak jer su prosvjednici odgovorili novim prosvjedima.[208] Znakovit je događaj "prometna nezgoda" od 3. listopada 1999. koja je u srbijanskom tisku nazvana atentatom na čelnika SPO, Vuka Draškovića, koji je nezgodu preživio. Odgovornost za atentat preuzela je Oslobodilačka srpska armija (OSA), koja se oglasila preko podgoričkog lista "Glas Crnogoraca", na što je glasnogovornik SPO-a Ivan Kovačević uzvratio "da priznavanje atentata od neke nepoznate organizacije je skidanje odgovornosti s državnih tijela koja nisu odmakla u istrazi".[209]

Nakon ovih događaja stvar se zaoštrila tako da je 7. prosinca 1999. Srpski pokret obnove objavio planove za utemeljenje posebne postrojbe "protiv opasnosti od državnog terorizma". Toj su postrojbi koja nije imala naoružanje dali vojni prizvuk nazvavši je "Sokoli". Glasnogovornik SPO-a Ivan Kovačević izjavio je da postoji i "Srpski obrambeni pokret" koji je isto tako nastao kao reakcija na "atentate i uhićenja članova SPO-a koja je naredio Milošević". Kovačevićeva izjava je iskorištena u državnim medijima kao dokaz da SPO organizira paravojne organizacije protiv Miloševićeva režima. Strani analitičari, međutim, pitali su se treba li sve to shvatiti ozbiljno. U svojim komentarima odmah su dodali kako SPO ima iskustva u stvaranju paravojnih postrojbi, jer su početkom 90-tih osnovali "Srpsku gardu", kao paravojnu organizaciju za članove i simpatizere SPO-a koje su trenirali u stilu posebnih postrojbi i naoružavali zapadnim modernim lakim oružjem kako bi bili uključeni u borbe u Hrvatskoj sve do 1995. kad su se povukli.[210] Ostalo je otvoreno pitanje je li postojala stvarna namjera SPO-a da se upusti u utemeljenje paravojnih organizacija pod nadzorom snažne Miloševićeve policijske države. Strani analitičari tvrdili su kako je Drašković želio samo "opipati

208 Đinđić je, nakon mogućeg pokretanja sudskog postupka i prijetnje njegovim uhićenjem, obrazložio da se nastavlja s prosvjednim šetnjama "jer su sudske zabrane i sudski procesi samo sredstvo Miloševićeva režima da spriječi promjene a mi to ne priznajemo".

209 Nesreća je bila samo jedna u nizu ubojstava, paleža i napada na srpske oporbenjake. Nedugo prije prometne nezgode Vuka Draškovića srpski tisak izvijestio je o pripremi atentata na predsjednika Lige socijalnih demokrata Vojvodine, Nenada Čanka. Također, u srpskom tisku moglo se pročitati o pretučenim aktivistima Saveza za promjene i demoliranju prostora SPS-a kao i paljenju prostorija srpskih radikala u Zemunu.

210 Kad se "Srpska garda" vratila u Srbiju Miloševićeva vlast je upozorila SPO da svoju postrojbu treba ukinuti, osobito nakon smrti njihova vođe Đorđa Božovića – "Giške" (osoba iz srbijanskog kriminalnog kruga) , kojeg je navodno ubila srpska tajna policija. Znajući veličinu SPO-a kao stranke i mrežu koju imali u gotovo svakoj općini u Srbiji, Miloševićeva vlast je pretpostavljala da bi mogli "mobilizirati" veliki broj dragovoljaca za ponovno angažiranje u velikoj paravojnoj formaciji. Sigurno je aktualna vlast imala na umu da je nakon NATO napada razmjerno veliki broj rezervista odnio svoje naoružanje kućama. Ujedno, dosta naoružanja "po kućama" potjecalo je iz ratova u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, te Kosovu. Zato je srbijanska Vlada najavila novi zakon o legalizaciji oružja kako bi započela njegovu predaju ili legalizaciju posjedovanja onog dozvoljenog.

puls" Miloševićevog režima i nije imao namjeru suprotstaviti mu se na taj način.

Politička situacija u Srbiji dodatno se komplicira pojavom srpske dijaspore na političkoj sceni. Naime, dana 13. listopada 1999. došlo se do Ujedinjene oporbe iz dijaspore (Amerika, Kanada, i zapadna Europa) i oporbe iz Srbije u Sentandreju kraj Budimpešte, a pod pokroviteljstvom prijestolonasljednika Aleksandra Karađorđevića. Sentandrejski sabor je trajao tri dana, a započeo je uobličavanjem prijedloga što može oporba iz dijaspore ponuditi oporbi Srbije, te što od nje očekuje. Taj sabor neki su predstavnici dijaspore nazvali parlamentom, alternativom onom u Beogradu. U kuloarima sabora nagoviještalo se i formiranje srbijanske vlade u egzilu. Posljednjeg dana sabora potpisana je "Sentandrejska deklaracija" kojom se od aktualne srpske vlade tražilo da se povuče, jer je "pogazila povijesno naslijeđe i dovela naciju do ruba političke, ekonomske i biološke propasti". Osim toga zahtijevala se mogućnost glasovanja dijaspore, te da se srpski narod očituje o monarhiji, koja je ukinuta bez njegove odluke.[211]

Inozemne aktivnosti srpske oporbe nisu time bile završile. Naime, pojedini predstavnici srbijanske oporbe nazočili su i samitu OESS-a u Istanbulu. Na samitu se očekivalo, a kao što je oporba najavljivala, promoviranje prijelazne vlade na čelu s bivšim guvernerom NBJ, Dragoslavom Avramovićem. Najavljivana prijelazna vlada, međutim, nije proglašena i time se ponovno pokazalo nejedinstvo srpske oporbe. Prema pisanju srpskog tiska bila su u igri tri različita koncepta prijelazne, ekspertne i vlade stručnjaka koje su nudili: Savez za promjene; Vijeće demokratskih promjena i Grupa 17. Razlike između njih nisu bile velike, a svima se protivio SPO. U srpskom tisku ovakvo oporbeno neslaganje prokomentirano je "... Ako se izuzme da SPO neće ni sa kim i hoće sam, kada već ne može da bude na čelu svih, razlike između poznata tri koncepta prijelazne vlade ostaju kao jedan kamen spoticanja".[212]

211 Ono što je dijaspora nudila oporbi u Srbiji bio je novac. Točnije, iseljeni Srbi ponudili su milijun dolara za svrgavanje Miloševića. Prijestolonasljednik princ Aleksandar Karađorđević na Sentandrijevskom saboru izjavio je "da je monarhija opcija koja vraća kredibilitet zemlji i rješenje za sadašnje političke probleme". Na saboru je utemeljena i radna skupina koja je trebala pripremiti osnivanje Srpskog nacionalnog savjeta, što su neki nazvali srbijanskom vladom u egzilu, a koji će koordinirati akcije dijaspore i oporbe u zemlji, te voditi računa o slanju pomoći, ali i o razvojnim planovima za uspostavljanje demokracije u SR Jugoslaviji.

212 Dragoslav Avramović je radio na pomirenju svih koncepcija, ali nije uspio. Predložio je ideju o prijelaznoj vladi u kojoj bi ključne pozicije imale stranačke osobe, a i vanstranački stručnjaci za razne oblasti. Tražio je mandat od nekoliko mjeseci dok se ne raspiše slobodne izbore. U neslaganje srpske oporbe, prema pisanju srpskog tiska, uključio se i svijet, pa tako je "Amerika preferirala Avramovića, a Europa je bila bliža Grupi 17".

U nalaženje kakvog takvog zajedničkog stava oporbe za rušenje Slobodana Miloševića, uključile su se Sjedinjene Američke Države i Europska unija. Posebni izaslanik američkog Predsjednika za Balkan, James Dobbins, je prilikom posjete lidera srbijanske oporbe Washnigtonu rekao da će "u Srbiju ući najmanje milijardu dolara američkih investicija i kredita". Jedini uvjet da se to dogodi je raspisivanje slobodnih demokratskih izbora na kojima se pretpostavlja da će Slobodan Milošević izgubiti. Prilikom razgovora s američkom administracijom, srbijanskoj je oporbi predložen osnutak unilateralne komisije koju bi činili predstavnici SAD-a, EU-a i srbijanske oporbe, a koja bi koordinirala aktivnosti pritiska na Miloševićevu vlast. Isti predstavnici srbijanske oporbe koji su vodili razgovore u SAD-u sastali su se i u Budimpešti s predstavnicima EU-a vodeći razgovore o daljnjoj suradnji i ukidanju sankcija Beogradu i o eventualnim izborima u SR Jugoslaviji.

Unatoč aktivnosti oporbe, ili baš zbog njih, Milošević i Skupština Srbije, otvorili su raspravu o donošenju novog Zakona o posebnim pravima i dužnostima predsjednika Srbije i još nekih drugih zakona, dok je najviše pozornosti i reakciju oporbe izazvao Zakon o lokalnoj samoupravi, koji vlasti i njezinim ministarstvima daje, po mišljenju oporbe, prevelike ovlasti u nadzoru rada općina, pa čak i mogućnost uvođenja prinudne uprave bez vremenskog ograničenja. Poruka oporbe na uvođenje ovog zakona bila je da "gradovi u Srbiji kojima upravlja oporba otkažu poslušnost republičkoj vlasti". Osim toga koordinator oporbenog bloka Saveza za promjene Vladan Batić, pozvao je gradske vlasti da naprave svoje enklave socijalne lokalne samouprave koje će djelovati nezavisno od republičke vlasti.

18. Poteškoće oporbe u rušenju režima Slobodana Miloševića

Medijskim prostorom prostrujala je vijest o četrnaest kamiona cisterni s ukupno 350 tona ulja za loženje koje je Europska zajednica poslala kao pomoć gradovima Srbije u kojima je oporba bila na vlasti. Radilo se o gradovima Nišu i Pirotu. Aktualna vlast nije dopustila kamionima ulazak u zemlju jer su tobože bili pretovareni. Gradonačelnik Niša ovaj postupak nazvao je "opstrukcijom od strane vlasti SR Jugoslavije" jer namjerno zadržavaju neophodnu pomoć ucjenjujući time neposlušne lokalne oporbene vlasti. Ovaj pomalo naivno smišljeni scenarij od strane Europske zajednice i bedastog odgovora srbijanske vlasti bio je test "kako će reagirati srpska javnost". Beogradski znanstvenici i neovisni sociolozi, koji su proučavali raspoloženje na javnim skupovima smatrali su da nema mjesta optimizmu. Zaključili su da "prosvjednici u Srbiji žele promjene, ali ne vole oporbene lidere".

Istraživanje javnog mišljenja koje je u Srbiji financirala administracija SAD-a pokazalo je da bez udruživanja srbijanske oporbe nema smjene režima u Beogradu. Da bi učinili dodatni pritisak na vlast u Srbiji, ali i na oporbu međunarodna zajednica ostavila je sankcije do izbora. Oporba, svjesna svoje razjedinjenosti, tek nešto da izjavi, oglasila se priopćenjem kao bi "jedinstvena oporba sigurno nokautirala Miloševića".

U cjelokupnu konfuznu situaciju podijeljenosti u zemlji uključio se i SPC. Metropolit zagrebačko-ljubljanski Jovan, zatražio je da sinoda SPC-a zabrani svaki daljnji rad informativne službe SPC i smijeni s mjesta predsjednika i glavnog urednika *Pravoslavlja presa* vladiku Atanasija. Obrazloženje takvog traženja objašnjeno je dijametralno suprotnim shvaćanjima o ulozi i misiji crkve u srpskom narodu. Unatoč diplomatskim izjavama iz SPC-a, javnost je bila uvjerena da se radilo o sukobu među srpskim vladikama i dužnosnicima iz vrha Crkve, i da smjene nisu učinjene iz različitih odnosa prema narodu, već zbog odnosa crkve prema aktualnoj srpskoj vlasti. Smjenjivanje vladike Atanasija ukazivalo je da u vrhu SPC-a postoje dvije suprotstavljene struje. Prvu struju činili su vladika Atanasije i Amfilofije, pa i sam patrijarh Pavle, koji su otvoreno prozivali Miloševića i srbijanski režim da se povuče s vlasti "zbog dobra srpskog naroda". Drugoj struji pripadali su vladike koji su u potpunosti podržavali srbijanski režim, a predvodio ju je vladika Filaret, popularan po tome što se za vrijeme agresije u Hrvatskoj slikao s mitraljezom u rukama. Ovoj struji pripadao je i metropolit zagrebačko-ljubljanski Jovan. Dakle, iz navedenog se moglo zaključiti da vrh SPC nije bio jedinstven u odnosima prema aktualnoj vlasti u Srbiji i SR Jugoslaviji.

Posebno veliki problem za vlast Slobodana Miloševića predstavljala je Crna Gora koja se od Srbije sve više distancira još za vrijeme NATO-ovih bombardiranja. Crnogorska vlada stalno je prijetila raspisivanjem referenduma na kojem bi se od građana tražilo izjašnjenje o samostalnosti Crne Gore ili uvođenje klasičnih konfederalnih odnosa, te umjesto dvodomne, jednodomna skupština, kao i vijeće država kako bi se osigurao paritet dviju strana. Inozemne reakcije na ovakve stavove crnogorskog političkog vodstva nisu bile ohrabrujuće, odnosno, očitovalo se jasno protivljenje ideji o podjeli SR Jugoslavije. Zbog pritisaka vanjskih čimbenika Crna Gora je pokušala pokrenuti dijalog sa Srbijom. Tako je krajem listopada (1999.) došlo do dugo očekivanih pregovora između vladajućih stranaka u Srbiji i Crnoj Gori, no bez vidljivih rezultata, osima ako se rezultatom ne smatra već i sam sastanak.[213] Komentari stranog tiska na pregovore bili su različiti.

213 Komentarajući pregovore jugoslavensko glasilo "Glas javnosti" ustvrdilo je kako je najintrigantnije u svemu bilo ponašanje predsjednice JUL-a, Mire Marković koja je prozivala Crnogorce da nisu dovoljno brinuli za Srbiju za vrijeme NATO napada. Ministar u vladi Crne Gore, Vojin Đukanović uzvratio je Miloševićevoj

Dok je ruski tisak pisao da su dvije republike na granici rastave, zapadni su mediji naglašavali kako su euro-američki savjetodavci sugerirali Crnoj Gori da ne forsira odcjepljenje. Crnogorski tisak je cijelu situaciju komentirao kao "razgovori zastrašujuće podsjećaju na već viđene slike koje su prethodile krvavom raspadu SFR Jugoslavije".

U međuvremenu Crna Gora se pokušava tiho osamostaliti od Srbije na više načina. Crnogorska Skupština je 28. listopada 1999. prihvatila novi zakon o crnogorskom državljanstvu kojim se teže dolazilo do crnogorskog državljanstva, a građani Srbije crnogorskog podrijetla više nisu mogli glasovati na crnogorskim izborima. Potom je crnogorska vlada (2. studenoga 1999.) službeno uvela njemačku marku kao paralelnu monetu jugoslavenskom dinaru.[214] U vladinom ukazu ovaj je potez obrazložen riječima: "Njemačka marka je uvedena s ciljem obrane gospodarskih interesa Crne Gore". Reakcija jugoslavenske vlade na ovaj potez nije bila previše dramatična. Njezin potpredsjednik Jovan Zebić samo je komentirao kako je uvođenje paralelne valute nezakonito obzirom da "savezna vlada nije obaviještena o tome".

Napetosti u Crnoj Gori posebno su porasle nakon tiskovne konferencije tajnika za informiranje Vlade SR Jugoslavije, Gorana Matića na kojoj je iznio podatke o "uhvaćenoj grupi od pet terorista iz 'republike srpske' koju je organizirala francuska tajna služba i uz logističku pomoć vlade u Podgorici planirala ubojstvo Miloševića". Na navedenu izjavu oštro je odgovorilo Ministarstvo unutarnjih poslova Crne Gore koje je ustvrdilo da je Matićeva optužba samo jedan u nizu pokušaja da se u Crnoj Gori isprovocira građanski rat.

Beogradski režim nastojao je svim silama Crnu Goru uništiti na gospodarskom planu kako bi je lakše politički disciplinirao. Zato je vlada u Beogradu početkom prosinca 1999. zabranila prodaju svih prehrambenih artikala Crnoj Gori. Postupajući po toj zapovijedi srbijanska policija, po već iskušanom receptu "trgovinskog rata" primijenjenog prema Hrvatskoj i Sloveniji, na graničnom prijelazu Kolovrat blokirala je oko stotinu kamiona koji su prevozili hranu za Crnu Goru. Crnogorska vlada odmah je reagirala ukidanjem carina na prehrambene proizvode, te tako omogućila kupovanje robe iz Hrvatske, Slovenije i Italije.

Drugi napad na gospodarstvo Crne Gore je, podatak da su vojne vlasti helikopterima dovozile velike količine tek tiskanih

---

supruzi da "problem nije samo u tome što je ona pregovarač već u tome što ona odlučuje o sudbini ove zemlje".

214 Koliko bi dvovalutni monetarni sustav bio uspješan teško je bilo zaključiti. Tečaj dinara u odnosu na marku bio je fluktuirajući i mijenjao se u skladu s kretanjem na tržištu. Međutim cijene proizvoda na tržištu su porasle u odnosu na vrijeme prije uvođenja dvovalutnog sustava za 20 posto, ali crnogorske vlasti su tvrdile da je rast cijena manji od rasta minimalne cijene rada koja je bila određena na 50 maraka.

dinara u Podgoricu radi otkupa što više njemačkih maraka i slabljenja crnogorskog monetarnog sustava. Novinar *"Lista za Balkan"*, Julius Strauss pisao je o rastu zabrinutosti u Crnoj Gori zbog sve većeg broja pripadnika srpskih paravojnih skupina za koje se sumnjalo da su tamo došli kako bi pripremili kampanju destabilizacije, ako bi se odnosi između službene Podgorice i Beograda nastavljali zaoštravati.[215]

Burni događaji u Crnoj Gori, poslužili su međunarodnim "igračima" da jače pritisnu Slobodana Miloševića, pa su svoj čvrsti početni stav o rješavanju pitanja Crne Gore unutar granica Jugoslavije "revidirali". To se moglo iščitati iz izjave izvršnog direktora Balkanskog vijeća i bivšeg dužnosnika State Departmenta, Jamesa Hoopera koji rekao "... ukoliko jugoslavenski predsjednik Milošević nastavi provocirati sukob s Crnom Gorom, tada će i SAD i NATO biti primorani ne dopustiti rušenje demokratske vlade u Podgorici i priznati neovisnost Crne Gore, Washington neće biti spreman ignorirati peti rat na ovom prostoru u posljednjih deset godina...". To je bila odveć jasna poruka Slobodanu Miloševiću da mora otići s vlasti.

Pored Kosova problem SR Jugoslavije bila je još regija koja se, kao i Kosovo, smatra kolijevkom "srpstva", odnosno, prostor srednjevjekovne srpske države Raške, a to je Sandžak. Za Srbiju problem Sandžaka je nesrpsko stanovništvo, kao i na Kosovu. Sandžak je naseljen pretežito muslimanskim stanovništvom (52%). Svoju autonomiju Sandžak je tražio već nakon referenduma u listopadu 1991. godine. Lider tog secesionističkog pokreta bio je Sulejman Ugljanin kojeg je vodila ideja integracije Sandžaka s Bosnom i Hercegovinom. U tu svrhu 1993. je izrađen "Memorandum o posebnom statusu Sandžaka".[216] Situacija u Sandžaku bila je napeta, te je bio dovoljan jedan krivi potez da dođe do sukoba. Shvaćajući osjetljivost vremena u kojem se Srbija našla, vođa demokratske stranke Zoran Đinđić je izjavio "Mislimo da je to područje, kao slijedeće moguće žarište, vrlo važno za demokratsku oporbu. Ako ne stabiliziramo situaciju našim djelovanjem s predstavnicima umjerenih muslimanskih i srpskih stranaka, možemo strahovati da će tamo izbiti slijedeća kriza.

215 Ovu tvrdnju potkrijepila je izjava generala Momčila Perišića (bivšeg prvog čovjeka Vojske Jugoslavije, a sada predsjednika Pokreta za demokratsku Srbiju) o paravojnom "bataljunu za discipliniranje" Crne Gore. U izjavi beogradskom listu "Blic" Perišić je istakao da je "pod utjecajem Crnogoraca iz savezne vlade, formirana paravojska u okviru vojske Jugoslavije, te da 7. bataljun vojne policije koji je zasnovan na ideološkim osnovama stranke Momira Bulatovića, treba da bude fitilj sukoba sa MUP-om Crne Gore".

216 Unutar stranke muslimanske stranke SDA postojala je umjerenija struja koju je predstavljao Rasim Ljajić, i koja se protivila odcjepljenju od Jugoslavije. Opće mišljenje analitičara bilo je da muslimani Sandžaka tek traže svoj politički identitet. Muslimani koji se nalaze u crnogorskom dijelu Sandžaka došli su u znatno bolju poziciju kada je na vlast u Crnoj Gori došao Milo Đukanović.

Treba pronaći kompromis, sa svim umjerenim snagama kako bi se izbjeglo ponavljanje scenarija sličnog onom koji se dogodio na Kosovu..."

Vojvodina najbogatija pokrajina Srbije također je bila na udaru velikosrpske politike zbog mješovite nacionalnosti njezinih žitelja.[217] Mađarska vlada, na čelu s predsjednikom vlade Viktorom Orbanom mađarskoj manjini u Vojvodini pružala je veliku podršku, posebice političkim angažiranjem i lobiranjem u međunarodnim krugovima. Zbog toga je polovinom studenoga 1999. jugoslavenska državna agencija *Tanjug* optužila mađarskog premjera za velikomađarske ambicije i miješanje u unutarnje poslove Jugoslavije. U tekstu koji je prenijela beogradska *Politika* navodi se kako je Orban dva puta "bez ikakvog obrazloženja i dokaza optužio jugoslavensko vodstvo zbog navodno sve lošijeg položaja vojvođanskih Mađara i iznio vrlo zlonamjernu konstrukciju da je samo pristupanje Mađarske NATO-u spasilo vojvođanske Mađare etničkog čišćenja i najavilo da će njegova vlada na svim međunarodnim forumima navodno štititi interese vojvođanskim Mađara i učiniti sve da oni prežive ova teška vremena". Ubrzo nakon tih optužbi protiv mađarskog premjera, jugoslavenske su vlasti protjerale iz Beograda Janosa Dezsoa, dopisnika mađarskog radija koji je Jugoslaviju morao napustiti u roku od samo nekoliko sati.

Srbi su nesrpskom stanovništvu u Vojvodini posebno zamjerili nezainteresiranost za dobrovoljačke brigade i neodazivanje pozivima u rat za vrijeme agresije na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, te za vrijeme rata na Kosovu. To su bili očiti razlozi zašto se Vojvodina također smatrala jednim od mogućih budućih žarišta sukoba koju je nacionalistička politika Miloševića mogla izazvati među nesrpskim stanovništvom, tražeći unutarnjeg neprijatelja za loše stanje u SR Jugoslaviji.

Nakon što je postignuta "kapitulacija" SR Jugoslavije u ratnom sukobu zbog Kosova i nakon što je zapadna NATO alijansa očekivala da će zračni udari učiniti jako ranjivim režim Miloševića, sada, odmakom vremena, moglo se zaključiti kako niti jedno očekivanje nije do kraja ispunjeno. Vojni poraz nije bio dvojben, ali puni učinak onoga što se namjeravalo postići odlukom o započinjanju zračnih udara na SR Jugoslaviju, činilo se, u tom trenutku da će biti teško ostvaren.

Umjesto da u "odgođenom kaosu" na Kosovu međunarodna zajednica ostvari vidljive rezultate stabilizacije, počela su se tako otvarati nova potencijalna krizna žarišta na prostoru SR Jugoslavije. Postojala je mogućnost da to kaotično stanje Miloševićev

217 Vojvodina u kojoj živi veliki broj Mađara i Hrvata, 1974. Ustavom SFR Jugoslavije postala je autonomna pokrajina kao i Kosovo. Svoju autonomnost izgubila je 1991. tzv. "jogurt revolucijom".

režim iskoristi. No, tu je Milošević odigrao posve pogrješan potez. Nakon što je Beograd u javnosti iznio svoje sumnje u umiješanosti Francuske i njezinih tajnih službi u razvoj događaja u SR Jugoslaviji, postalo je jasno da više nema "zapadnih" prijatelja. Pored nekih udaljenijih ili manje značajnih zemlja (Kina, Libija ili Irak), jedini prijatelj Beogradu ostala je samo Rusija. To prijateljstvo bilo je uvjetovano drugim činiteljima budući da je Rusija osim svojih gospodarskih i financijskih slabosti imala unutarnje političke i sigurnosne probleme, kao i rat u Čečeniji, te zategnutosti u drugim regijama Ruske federacije. Sve je to Rusiju držalo podalje od Zapada i dovodilo je u poziciju da su njezini odnosi sa EU-om i SAD-om trenutno bili na vrlo niskoj razini suradnje. Beogradu takva situacija nije koristila, iako je Miloševićevu režimu bila psihološka potpora kroz razmišljanje da je eto i Rusija došla u sukob s američkim imperijalizmom kao i on sam.

Sve su analize upućivale da je razvoj događaja krajem 1999. u Saveznoj Republici Jugoslaviji mogao ići prema: (1) radikalizaciji poteza vladajuće strukture u SR Jugoslavije stvaranjem novih kriznih žarišta (Crna Gora, Sandžak, Vojvodina), poradi uvođenja izvanrednog stanja koje je jedino moglo održati vladajuću strukturu na vlasti i odgoditi parlamentarne izbore; (2) obračunu s političkim neistomišljenicima koristeći potpuno razvidan raskol unutar Srpske pravoslavne crkve, stvarajući sliku da u SR Jugoslaviji nema jedinstvene oporbe koju podržava narod i crkva; (3) čvrstom vezivanje uz takozvane strategijske saveznike (Rusija, Kina), ali isto tako uz Irak, protivnika Zapada na čelu s SAD-om.

To je pak značilo da je strategija "odgođenog kaosa" mogla promijeniti predznak i ići u korist Miloševića a to bi značilo: (1) visoki stupanj neizvjesnosti ili napetosti do ruba kolapsa; (2) permanentno nestabilno stanje bez alternative, (3) nasilje kao dio svakodnevice i način ponašanja, (4) medijska slika da "svaka promjena vlasti znači katastrofu s nesagledivim posljedicama", (5) perspektiva utemeljena na mitologiji tj. iracionalnim vrijednostima.

Količina nasilja u "odgođenom kaosu" na beogradskim ulicama u sukobima između prosvjednika i policijskih snaga tražila je odgovor na pitanje: je li kriza u SR Jugoslaviji došla u fazu prijeloma u kojem opozicija vidi priliku smjene sadašnje vlasti, ili je to jedan od niza pokušaja podjele heterogene oporbe da ne dođe do smjene vlasti?

Da bi se odgovorilo na postavljeno pitanje potrebno je prije svega analizirati što "međunarodne sile" dobivaju, a što gube odlaskom Miloševićevog režima?. Dakle, prvo je pitanje jesu li stvoreni svi preduvjeti za odlazak Miloševića, ili je on i dalje potreban na Balkanu, kao što je bio potreban ostanak Sadama Huseina u Iraku nakon operacije "Pustinjska oluja"? Jedno je sigurno: o pitanju SR Jugoslavije kao i u mnogim drugim situaci-

jama, kao što je spomenuti Irak, odlučivao je pragmatični interes međunarodnih velikih sila, a ne neki drugi, kao što su ljudska prava, razvoj demokracije, vladavina prava i slično. Stoga, što je u slučaju SR Jugoslavije pragmatični interes, koji je odredio sudbinu Slobodana Miloševića kao što je odredio sudbinu Sadama Huseina?

Pragmatični interesi održanja uvijek leže u činjenici da se u suvremenim ratovima ne ostvaruju samo vojni ciljevi, već prije svega politički, gospodarski, kulturni i informacijski. Promatra li se stoga *"Zaljevski rat"* odnosno operacija *"Pustinjska oluja"* isključivo sa stajališta ostvarivanja vojnih ciljeva, on trpi brojne kritike. Kritika, koja se u tom smislu postavlja pred snage koalicije koje su u spomenutom ratu izvojevale pobjedu, ide u slijedećem smjeru: (1) zašto vojna operacija nije počela ranije? (2) zašto prilikom njezinog izvođenja nije uništen veći broj iračkog vojnog potencijala, a uništena je infrastruktura i gospodarski potencijali? (3) zašto nije došlo do zauzimanja Bagdada? (4) zašto nije došlo do smjene iračkog predsjednika Sadama Huseina i stvaranja preduvjeta za uspostavu demokracije u Iraku, i slično.

Sva ova pitanja mogu se postaviti i u slučaju operacije *"Savezička snaga"* u SR Jugoslaviji: (1) zašto nije došlo do vojne operacije ranije, što je izazvalo nezapamćeni val izbjeglica u susjedne zemlje, poglavito u susjednu Makedoniji gdje živi popriličan broja albanskog naroda? (2) zašto nisu uništene policijske snage SR Jugoslavije, glavni nositelj sukoba na Kosovu (a te iste snage su kasnije u Beogradu uporabljene protiv prosvjednika), već su po nekoliko puta uništavani isti gospodarski ciljevi i infrastruktura? (3) zašto nije došlo do kopnene operacije na Kosovo – odnosno, međunarodne snage su ušle kasno, nakon svih zločina i ubojstava? (4) zašto nije odmah došlo do smjene predsjednika SR Jugoslavije Slobodana Miloševića, kao preduvjeta za stvaranje demokracije u SR Jugoslaviji.

Dakle, polazeći sa stajališta ostvarenja vojnih ciljeva, i u jednoj i u drugoj operaciji nameću se podjednaka pitanja bez odgovora, koja se jednostavno čine normalnim. Neostvarivanje određenih ciljeva naprosto se čini nerazumnim i nevjerojatnim. No, ovakva pitanja posljedica su promišljanja predmetnih sukoba na nižoj, taktičkoj, a nikako ne na strategijskoj razini.

19. Zašto je Slobodan Milošević dugo ostao na vlasti?

Razlozi dugog ostanka na vlasti Slobodana Miloševića kao i Sadama Huseina (1991.), leži u činjenici da su oni, po učenju strategije diskretnih koraka, bili "operatori krize".

Obrazloženje opstanka jednog omogućava lakše razumijevanje opstanka i drugog. Zašto je predsjednik Iraka Sadam Huseina o(p)stao na vlasti i nakon Zaljevskog rata? Njegov ostanak

imao je svoje duboko strategijsko opravdanje. Naime, završetak operacije *"Pustinjska oluja"* popraćen je nizom negativnih medijskih komentara i analiza koje su ukazivale na "nedovršenost posla" tj. da snage koalicije nisu ostvarile pobjedu, jer je Sadam Husein ostao na vlasti. Takvi komentari i analize koje su u širokim slojevima pučanstva (javnog mnijenja) ostavile uvjerenje o nedorečenosti ili manjkavosti operacije *"Pustinjska oluja"*, najvećim djelom zanemarili su dugoročne vojno-političke posljedice, već su u obzir uzimale samo kratkoročne posljedice, koje su nastale izvođenjem te operacije.

Puno veći problem strategijskog značenja i strategijske razine bila je opasnost od: (1) destabilizacije cijele regije, koja bi nastala posvemašnim porazom Iraka. Ne smije se zaboraviti da prema doktrini o upravljanju krizama (determinirani kaos) u svakom trenutku on(a) mora biti pod nazorom (2) gubljenje protuteže, koju predstavlja Irak u odnosu na Iran – potencijalno moćniji i Zapadu još neskloniji protivnik, (3) anarhije, koja bi Irakom mogla zavladati nakon totalnog poraza i uništenja Sadamove vojske.

Stoga, iračka vojska nije uništena tijekom Zaljevskog rata, niti u kasnijim sukobima između Iraka i međunarodne zajednice (poglavito SAD-a). Scenarij totalnog poraza Sadamove vojske, njegova smjena i uspostava "demokratskog vodstva", u tom vremenu (1991.-1999.) zbog geopolitičkih odnosa u svijetu nije rješava ukupni problem nacionalne sigurnosti i interesa velikih sila jer: (1) novo "demokratsko vodstvo" bez izravne vojne potpore SAD-a, nije moglo spriječiti raspad Iraka na tri politička i "državna" entiteta u kojima bi većinu činili, Suniti, Šijiti i Kurdi, (2) to bi povećalo mogućnost izbijanja daljnjih sukoba i destabilizaciju gotovo svih susjeda Iraku uključujući i Tursku – najznačajniju jugoistočnu članicu NATO saveza, (3) takvo stanje imalo bi nesagledive posljedice za stabilnost srednjeg Istoka, ali i jugoistoče Europe i Europske zajednice. Naprosto trebalo je prije pacificirati jugoistok Europe (prostor bivše Jugoslavije) i u njemu razmjestiti vojne snage u neposredan dodir s "čvrstim tkivom" Euroazije. Utaboriti se na njezinim prvim vratima ("zapadni Balkan" – "istočni Balkan" - Grčka – Turska), a zatim ući u samo središte Euroazije – Afganistan. Kad su ti geostrateški uvjeti zadovoljeni (ostvareni) pad Sadama Huseina bio je neminovan.

Uzimajući u obzir spomenute uvjete, tadašnja američka administracija pod vodstvom predsjednika Georga Busha starijeg, ostvarila je maksimum i postavila je pred iračko vodstvo slijedeće uvjete. (1) bezuvjetno povlačenje iračkih snaga iz Kuvajta; (2) ponovna uspostava legitimne kuvajtske vlade; (3) sigurnost američkih državljana u regiji; (4) stabilnost regije i šireg okružja.

Prema tome, što pokazuje konačni ishod Zaljevskog rata? Prvo, da najznačajnije mjerilo strategijske pobjede nije poraz protivnika već ostvarivanje vlastitih strategijskih interesa, prije

svega gospodarskih i političkih, pa tek onda vojnih; i drugo, da je zadaća strategije nacionalne sigurnosti, čija je vojna strategija samo jedna od sastavnica, povezati zahtjeve nacionalnog gospodarstva, tržišta i sustava sigurnosti u jednu cjelinu jer je to preduvjet gospodarskog razvoja. To najbolje pokazuje primjer Zaljevskog rata, koji je SAD-u omogućio čvrsto pozicioniranje u gravitacijskoj stožernoj točki – zemljama Perzijskog zaljeva – i gospodarske probitke ne samo u arapskom svijetu, već i unutar zapadnih saveznika. Nakon toga rata Sjedinjene Američke Države definitivno su potvrdile svoju globalnu moć supervelesile.

Polazeći od analize razloga ostanka na vlasti Sadama Huseina (1991.) razumijevanje razloga opstanka Slobodana Miloševića nakon operacije "Saveznička snaga", i za vrijeme masovnih demonstracija na beogradskim ulicama, prije njegova pada, postaje lakše. Bilo je trenutaka kada je Milošević mogao odstupiti znatno ranije da je to međunarodnoj zajednica bilo u interesu. Milošević je s vlasti u Srbiji sigurno mogao otići još u jesen 1995. da europski dvojac (Velika Britanija i Francuska) potpomognut Sjedinjenim Američkim Državama nije zaustavilo Hrvatske snage u napredovanju prema Banja Luci i dalje prema Bosanskoj Posavini.

Gotovo istovjetan primjer predstavljala je operacija "Saveznička snaga" 1999. Naime, glavni ciljevi spomenute operacije NATO snaga bili su: (1) stvarni prekid svih vojnih djelovanja na Kosovu i trenutni prekid nasilja i represije; (2) povlačenje vojske Jugoslavije, policije i paravojnih srpskih snaga s Kosova; (3) uspostava međunarodne vojne prisutnosti na Kosovu; (4) bezuvjetan i siguran povratak izbjeglica i prognanika na Kosovo i; (5) pouzdani pokazatelji Miloševićeve volje za poštivanjem načela iz Ramboilleta glede rješenja političke situacije na Kosovu u skladu s međunarodnim zahtjevima i poveljom UN-a.

U tom trenutku nigdje se u navedenim i deklariranim glavnim ciljevima operacije *"Saveznička snaga"* ne vidi, niti naslućuje, mogućnost rušenja predsjednika Slobodana Miloševića s vlasti.[218] Razlozi su isti, kao što su bili i oni koji su "ostavili" na vlasti Sadama Huseina (1991.): (1) bojazan da u Srbiji ne postoji novo demokratsko vodstvo (jer se tadašnja opozicija bitno nije

218 Predsjednik je talijanske Vlade Massimo D'Alema (26. ožujaka 1999.) izjavio: "Računamo da će vojna akcija biti kratka i strogo usredotočena na ciljeve. Svrha nije maknuti Miloševića niti uništiti Srbiju, već pritiskom i snagom dovesti do pravih pregovora. Stoga ćemo iskoristiti prvi prekid vojnih operacija i predložiti nastavak inicijative Kontaktne skupine sazvane na najvišoj razini... Talijanski je parlament jednodušan u osudi Miloševićeve politike i represije nad civilnim pučanstvom Kosova i teži mirnom rješenju". Većina u zastupničkom domu Parlamenta zatražila je od Vlade da se angažira, zajedno s NATO saveznicima, u davanju poticaja radi hitnog nastavka pregovora i obustavljanja bombardiranja. Analize i razmišljanja poslije kosovskog boja, akademik Davorin Rudolf, diplomatske bilješke, 19. lipanja 1999.

razlikovala od Slobodana Miloševića glede velikosrpskih ambicija) što je moglo dovesti do raspada Jugoslavije na Vojvodinu, Sandžak, Crnu Goru, Kosovo i užu Srbiju. Daljnja fragmentacija Jugoslavije bila je u suprotnosti s operativnim planom "zapadnog Balkana"; (2) to bi zasigurno povećalo mogućnost izbijanja daljnjih sukoba i destabilizaciju gotovo svih susjeda – Rumunjske, Bugarske, Makedonije, Albanije, i pogotovo Bosne i Hercegovine u koje je međunarodna zajednica puno uložila, a naročito Grčke i Mađarske kao članica NATO-a. To su kreatori upravljanja krizom na prostoru zvanom bivša Jugoslavija nastojali izbjeći po svaku cijenu; (3) takvo stanje imalo bi i šire implikacije na jugoistočnu Europu, Europsku uniju i Rusku Federaciju.

Prema tome, vrijede ista pravila kao i u slučaju Sadama Huseina, koja su održavala Miloševića na vlasti: (1) destabilizacija cijele regije (Jugoistočna Europa), (2) gubljenje protuteže, (3) anarhija, koja bi zavladala u SR Jugoslaviji – zemlji s velikim arsenalom konvencionalnog i kemijskog oružja.

Ponovno, kao i u slučaju Sadama Huseina, o sudbini Miloševića odlučilo se naknadno, odnosno odlučili su geostrateški i gospodarski interesi. Naime, ne smije se zaboraviti da preko Jugoslavije vodi put prijevoza nafte iz Kaspijskog bazena na zapadna tržišta. Problem tranzita jedan je od najvećih problema za komercijalnu eksploataciju i razvoj naftnih postrojenja u Kaspijskom bazenu jer ne postoji izlaz na zapadna tržišta. Najveće štete u SR Jugoslaviji pretrpjela su upravo naftna postrojenja, rafinerije i naftovodi i svi mostovi na Dunavu (plovni putu Crno more – središnja Europa).

Na temelju prethodne analize može se zaključiti slijedeće: (1) na prostoru SR Jugoslavije nakon operacije "Saveznička snaga" provodio se identičan scenarij kao što je to bilo 1991. u Iraku. Svako promišljanje koje polazi samo od ostvarenja vojno-političkih ciljeva, a ne uzima u obzir gospodarske, financijske, kulturne i informacijske ciljeve dat će krive odgovore na postavljena pitanja; (2) o(p)stanak predsjednika Slobodana Miloševića na vlasti imalo je svoje duboko strategijsko opravdanje kao što je to bio slučaj Sadama Huseina u Iraku 1991. Njega treba prije svega promatrati kroz pokazatelje kao što su: destabilizacija regije gdje se odvija determinirani kaos, gubljenje protuteže i anarhija koja bi mogla nastati na prostoru upravljanja krizom jer bi se time ugrozili vitalni interesi svjetske noći, i konačno mora se sagledavati tko će i na koji način kontrolirati putove prijevoza nafte na zapadna tržišta iz Kaspijskog jezera, gdje se prema procjenama nalaze pričuve od minimalno 42 milijarde barela.

20. Djelotvornost operacije "Zajednički čuvar"

Na temelju provedene analize djelotvornosti operacije "Zajednički čuvar" i prema temeljenim zadaćama operacije (povlačenje vojske Jugoslavije, raspoređivanje mirovnih snaga na Kosovu; razoružanje OVK-a; organiziran i nesmetan povratak izbjeglica na Kosovo; uvođenje privremene civilne uprave na Kosovo, može se zaključiti:

(1) "strateško iznenađenje" koje se dogodio prilikom raspoređivanja mirovnih snaga na Kosovu kad je ruska postrojba ušla neplanirano u zračnu luku Slatina kod Prištine, izazvao je sukob visokih vojnih dužnosnika NATO-a i imalo je znatnog utjecaja na politički proces preobrazbe Oslobodilačke vojske Kosova. Naime, taj slučaj izvanplanskog upada ruskih snaga ohrabrio je političke vođe kosovskih Albanaca i Srba u radikalizaciji svojih stavova. Prvih, u stvaranju Obrambenog korpusa Kosova (u koji se transformirala OVK) kao novih albanskih oružanih snaga na Kosovu, a ne multietničkih kako je željela međunarodna zajednica, a drugih u organiziranju zaštitnih snaga na Kosovu i srpskih kantona. Politika UN-a i NATO-a na Kosovu bila je pred porazom. U prilog tome išla je i činjenica da su kosovski Albanci tražili posebno mjesto u Ujedinjenim narodima, a odgovor Rusije bio je da u tom slučaju "povlači svoj kontingent s Kosova". Za upravitelja u upravljanoj krizi uvijek postoji izlaz. Dakle, nije ni čudno zašto je došlo do smjene glavnog tajnika NATO snaga Javiera Solane i zapovjednika NATO snaga generala Wesleya Clarka. "Vrući kesten" prebačen je englesko-njemačkoj kombinaciji i novom glavnom tajniku NATO-a Englezu Georgu Robertsonu i zapovjedniku kopnenih snaga NATO-a za srednju Europu njemačkom generalu Reinhardtu.

(2) drugi problem, koji nije bio riješena na Kosovu je održavanje reda i mira. On je bio u uskoj vezi s problemom organiziranog i nesmetanog povratka izbjeglica. Izgovor, da vojne snage KFOR-a nisu osposobljene za tu zadaću teško se mogao pravdati, budući da je na Kosovu pod zapovjedništvom UNMIK-a bilo raspoređeno ukupno 34 155 civilnih policajaca. Nakon preuzimanja kontrole KFOR-a na Kosovu je ubijeno 295 ljudi. Pitanje koje se ovdje nameće i traži odgovor sukladno normama međunarodnog kaznenog suda je zasigurno slijedeće: čija je zapovjedna odgovornost za ova ubojstva i zašto nije ništa poduzeto ili učinjeno da se zločini spriječe i odgovorni uhite?

(3) novi dugoročni zaplet u rješavanju "kosovskog gordijskog čvora" otvorio je posebni izaslanik Glavnog tajnika UN-a za Balkan Carl Bildt koji je u svom intervjuu (30. listopada 1999.) istaknuo da je rješenje Kosova u neovisnoj republici u sastavu SR Jugoslavije, a ne u Srbiji. Ovaj neodrživi politički prijedlog imao je za svrhu ne samo iritirati obje strane u sukobu, nego međunarodnoj zajednici priskrbiti "alibi" za dugoročan ostanak na Kosovu.

Njime su istodobno obje strane dovedene u potpunu ovisnost o međunarodnoj zajednici. To je značilo da će zahtjevi srbijanske oporbe prema Kosovu morati jednostavno rečeno, biti mekši. Sve do tada srpska oporba bila je prepuštena nemilosti srpske policije, a prijetnjom novom federalizacijom SR Jugoslavije oporba je dovedena u poziciju da ispunjava uvjete međunarodne zajednice. Za tu uvjetovanu kooperativnost slijedila je "mrkva" u obliku skidanja dijela sankcija, opskrba naftom za zimu i sl. Najava uvođenja elemenata samostalnosti Kosova, ali nikako istupanje iz SR Jugoslavije, bila je "batina" za Albance kojima je tako ostalo samo čekanje. Treće što se postiglo Bildtovim prijedlogom bila je daljnja erozija moći Slobodana Miloševića, i priprema njegovog odlaska s vlasti nakon provedenih izbora koje će on naravno izgubiti. Ta "demokratska" procedura Zapadu je bila važna da se ne poremeti ravnoteža u regiji, jer bi se metodi otvorenog rušenja Miloševića sigurno suprotstavile Rusija i Kina. Dakle, početni relativni neuspjeh politike UN-a i NATO-a na Kosovu u konačnici se pretvorio u kakvu takvu pobjedu.

Ako se kratko i pojedinačno ocjene zadaće koje je su se htjele postići operacijom "Zajednički čuvar" onda to izgleda ovako: povlačenje Vojske Jugoslavije – uspješno i na vrijeme; raspoređivanje mirovnih snaga – neuspješno zbog upada ruskih snaga; razoružanje OVK-a – neuspješno zbog malog broja vraćenog oružja (ukupno 9 000 komanda lakog oružja); povratak izbjeglica – relativno uspješno, nedostatak informacija o točnom njihovom broju, što otvara mogućnost daljnje manipulacije; uspostavljanje civilne vlasti – neuspješno, neučinkovito održavanje reda i mira (velik broj neriješenih slučajeva ubojstava, iseljavanje Srba);

21. Kredibilitet NATO-a i kriza na Kosovu prije operacije "Saveznička snaga"

Sjedinjene Američke Države i njezini NATO saveznici morali su žurno usvojiti novu strategiju glede Srbije u svijetlu događaja na Kosovu krajem 1998. Postalo je razvidno kako je "tolerancija" Washingtona glede Miloševića izazvala nove oružane sukobe na Balkanu. Došlo (sazrelo) je vrijeme za promjenu nastupa, odnosno došlo je vrijeme za uklanjanje pravog uzroka regionalne nestabilnosti.[219]

219 Novi srpski "car Lazar" nije samo uporan u podjarmljivanju kosovske albanske većine na Kosovu, nego ponovno ispituje spremnost NATO-a za odlučno rješavanje krize. Svojom prijetnjom da će izgnati američkog diplomatu Williama Walkera, šefa OESS-ove misije na Kosovu, kao i uskraćivanjem vize Louise Arbour, glavnoj tužiteljici UN-ova Suda za ratne zločine, Milošević je uspio preusmjeriti pažnju sa svog djelovanja na Kosovu. Izračunao je da mu se isplati dati ustupke na jednoj strani kako bi isprovocirao podjele među liderima NATO-a i tako odgodio vojnu intervenciju. The Times, Michael Evans, 25. siječnja 1999.

Beogradska taktika izbjegavanja kazne trajala je više od desetljeća.[220] Zapadni lideri puštali su Miloševiću bijeg od posljedica njegovih postupaka (agresivnih čina prema susjednim državama). Kod ove tvrdnje uvijek je nužno pitanje. Zašto? Je li NATO-u trebao ovako kritičan trenutak? Bez kritičnih trenutaka nema ni odluke o djelovanju. Dakle, kritični trenutak nije u biti stvorio Milošević i njegova politika, nego NATO. Milošević je u slučaju Kosova kao i prethodnim slučajevima na "velikom ratištu" (Hrvatska i Bosna i Hercegovina) bio operator krize, ali posljednji put.

Glumljena pasivnost NATO-a navela je na krivi zaključak Miloševića da je došlo vrijeme ispunjenja "dužnosti i obveza" koje je on kosovskim Srbima obećao davne 1987. Proces se krajem 1998. i početkom 1999. zbog nepoduzimanja NATO-a akcije sustavno kretao u smjeru koji je omogućavao Beogradu ne samo da ponovno počne sa svojom agresivnom strategijom "spaljene zemlje" na Kosovu, nego je postojala i realna prijetnja "izvoza" sukoba u Albaniju, Crnu Goru i Makedoniju. Obavještajni podaci upućivali su da je jugoslavenski vojni vrh pripremao planove za djelovanje prema sjevernoj Albaniji, kako bi se prekinuli kanale opskrbe OVK-a i uništili veći gradovi na granici s Jugoslavijom.

Prosudbe su ukazivale kako je Milošević također spreman intervenirati u Crnoj Gori kako bi zbacio Đukanovićevu vladu i zamijenio je onom lojalnom Beogradu. To bi se vjerojatno moglo ostvariti u obliku insceniranog "građanskog skupa" popraćenog intervencijom srpskih "specijalnih snaga". Mogućnost unutarnjeg vojnog udara u Podgorici u velikoj je mjeri smanjena zbog Đukanićevog nadzora nad crnogorskim sigurnosnim aparatom. Beograd je namjeravao iskoristiti etnički faktor, tvrdeći da Podgorica pruža utočište "albanskim teroristima".

Kad se treći Miloševićev rat dovoljno "zahuktao" lideri NATO-a odlučili su djelovati. Politički i vojni plan je bio spreman. No, zanimljivim se čini kako su planeri razmišljali. U njemu su pošli su od "tvrđih" postavki uobličenih u četiri stava.

Prvo, bilo bi poželjno prestati s posjetima na visokoj razini Miloševiću. Postupajući s njim kao s legitimnim vođom, umjesto kao s ratnim zločincem, jednostavno mu se davalo dodatno samopouzdanje za planiranje njegovih osvajačkih avantura. Sada njegov režim mora biti hermetički izoliran od diplomatskih kontakata i mora mu se uskratiti privid bilo kakvog kredibiliteta.

220 "Milošević je svo vrijeme primjenjivao Machiavellijev državnički recept "pola lav, pola lisica". U jednom je trenutku pomislio je da je samo lav. I što se dogodilo? Srušili su mu zemlju, a on je okončao u Haagu. Za male i srednje zemlje, i dalje vrijedi Machiavellijev recept pedeset posto lav, ali istodobno devedeset posto lisica!" Analize i razmišljanja poslije kosovskog boja, akademik Davorin Rudolf, diplomatske bilješke, 19. lipanja 1999.

Drugo, mora mu se uputiti oštar ultimatum s preciznim rokovima, bez izmotavanja i povlačenja izaslanika (pregovarača) u posljednjem trenutku. Odrediti točan broj dana za povlačenje srpskih snaga s Kosova, ili se Milošević mora suočiti s kaznom tj. zračnim udarima na srpske vojne ciljeve. Pri tome ne smije doći do pomicanja krajnjih rokova, jer bi to Beograd samo uvjerilo u NATO-vo blefiranje. Kredibilitet Atlantskog saveza ne smije biti upitan.

Treće, kako Beograd nije voljan potpisati politički sporazum u kojem bi priznao pravo Kosova na samoodređenje uz nadzor međunarodne zajednice, Washington mora pregovarati samo a albanskim vodstvom o uspostavi političke vlasti na cijelom Kosovu. Pokazati da je isteklo vrijeme za politički dogovor između Prištine i Beograda, koji bi osigurao opstanak Kosova u jugoslavenskim granicama. OESS bi u tom slučaju trebao pripremiti izborni zakon i odrediti vrijeme izbora, pravnici nacrt ustava, aktivisti za ljudska prva trebali bi smisliti zaštitno zakonodavstvo za Srbe, Muslimane, Rome i ostale manjine na Kosovu.

Četvrto, Kosovo, Albanija, Makedonija i Crna Gora bi morale sklopiti regionalni ugovor koji bi jamčio nove granice i ujedno promicao slobodu kretanja, slobodu tržišta i sve oblike međunarodne suradnje. Sama Srbija bi se mogla pridružiti tom "Balkanskom paktu", ali tek kada bude spremna ponašati se kao odgovorni međunarodni čimbenik, bez teritorijalnih pretenzija prema susjedima. Da bi se to dogodilo, trenutačni bi režim trebao biti zamijenjen prodemokratskim tijelom.

Nakon svih razmatranja na kraju je zaključeno, "da bez odlučnog djelovanja na Kosovu predstojeći summit u povodu 50. obljetnice NATO-a u Washingtonu mogao bi biti zasjenjen novim krvavim okrutnostima na Balkanu i arogancijom sitnog despota koji je izazivao najveći vojni savez u povijesti".[221] Krajnji cilj je da snage NATO nadziru sigurnosnu situaciju unutar Kosova, poput one u Bosni i Hercegovini.[222] Čak bi se u nekim slučajevima ta zadaća mogla pokazati i lakšom. Ne bi trebalo zapravo patrolirati trima međuentitetskim crtama jer je većina stanovništva opredijeljena za integritet Kosova. Nužno je, također proglasiti "zonu zabrane letenja" nad Kosovom i uspostaviti stalni obavještajni nadzor srpsko-kosovske granice.

Opći zaključak je bio. "Bez cjelovite nove strategije NATO-a pod američkim vodstvom i uz precizne političke i vojne ciljeve

221 Američku politiku prema Balkanu i Kosovu kritizira The Washington Post u tekstu kome se bivši predsjednički kandidat Patrick Bushanann pita zašto se SAD miješa u kosovsku krizu, prijete silom i izlažu regiju ratnoj opasnosti. Buchanann tvrdi da Srbi nisu prijetnja NATO-u. Oni nisu napali Amerikance, oni se bore da obrane provinciju koja je kolijevka srpske nacije". Buchnann se protivi uporabi i prijetnji sile protiv Srbije i Jugoslavije, protiv "suverene zemlje čije trupe pokušavaju ugušiti pobunu na svom teritoriju").

222 Dakle, nema nikakve dvojbe da se radilo o inačici Daytona.

jug Balkana nastavit će tonuti u krizu. Istodobno napori NATO-a za preobrazbu Saveza u jaku i uvjerljivu snagu kontinentalne sigurnosti za novo tisućljeće ostaju samo mrtvo slovo na papiru".

Nakon općeg suglasja da Atlantski savez na svoju pedesetu obljetnicu ne smije ostati mrtvo slovo na papiru na stolu se našlo šest opcija za Kosovo:

(1) *Ne činiti ništa*. *Za*: već iskušan i uvjerljiv odgovor Zapada Slobodanu Miloševiću i njegovom političkom establishmentu. Neka se kriza vuče, neka se borba riješi sama od sebe. Nema rizika za zapadne postrojbe. *Protiv*: kriza se nastavlja. Ljudi sve više umiru, stabilnost Balkana se pogoršava, a problem nikako ne prolazi. U tom slučaju što vrijeme više protječe, broj opcija se smanjuje. Razlike među velikim silama su sve veće i one nadmašuju samu krizu.[223]

(2) Obratiti se UN-u. Za: Ujedinjeni narodi su pravo mjesto za donošenje konsenzusa za bilo kakvu buduću akciju, i to je jedino mjesto gdje se može stvoriti političko rješenje. Ako se mora pribjeći sili, suglasnost UN-a će se činiti legitimnom, te neće biti samo unilateralna gesta.[224] Protiv: SAD su oprezne glede UN-a i ograničenja koje bi UN mogao postavljati akcijama NATO-a u budućim krizama. U svakom slučaju, imajući u vidu političke razlike između velikih sila oko toga pitanja, ova opcija u stvari znači isto što i opcija pod rednim brojem jedan.

(3) *Pojačati pritisak*. *Za*: vrijeme je ključni čimbenik pa se nastoji dobiti na vremenu dok se koristi prijetnja da bi se stvari kretale. Jasno definirati što bi Milošević trebao učiniti i jasno dati do znanja da će ako se to ne ostvari, uslijediti zračni udari. Napasti, znači započeti politički proces.[225] *Protiv*: sjećanje na Bosnu? Vrijeme je veliki saveznik Miloševića. Neke se stvari samo odugovlače

---

223 Europske članice NATO-a stavile su veto (kraj siječnja 1999.) na američki prijedlog da se predsjedniku Slobodanu Miloševiću izda ultimatum od 96 sati, prisilivši ga da ispuni dugačku listu zahtjeva glede Kosova ili se suoči sa zračnim udarima. Zbog pritiska Europljana, Amerikanci su pristali da se još jednom pokuša diplomatskim putem prije razmatranja ultimatuma. Washington je također pristao smanjiti "shopping listu" zahtjeva za nekoliko pitanja, kao što su povlačenje većine srpskih postrojbi i policije s Kosova. Diplomatski izvori NATO-a kažu da se na američkom popisu nalazi čak i zahtjev za uspostavu radio postaje Verifikacijske komisije Kosova (VKM). Amerikanci su se složili da će se više pažnje posvetiti sadržaju ultimatuma nakon iscrpnih pokušaja Kontaktne skupštine da se nađe diplomatsko rješenje krize na Kosovu. The Times, Michael Evans, 25. siječnja 1999.

224 Boris Jeljcin je u telefonskom razgovoru s Madeleine Albright upozorio da su nedopustive bilo kakve akcije primjene sile, a osobito one koje se poduzimaju mimo vijeća sigurnosti UN-a. Potrebno je jačanje usuglašenih napora međunarodne zajednice kako bi se riješio kosovski i irački problem. I u susretu Albright-Ivanov Rusija je kritizirala primjenu sile u međunarodnim odnosima bez odluke Vijeća sigurnosti UN-a (TV Beograd 26. siječnja 1999.)

225 Složni smo što se tiče Kosova. Pritisak međunarodne zajednice mora biti usmjeren na Miloševića. No, očekujemo da će i OVK prekinuti s nasiljem. Kancelar Schroeder, FOKUS, 25. siječnja 1999.

i ništa se neće dogoditi. U svakom slučaju, OVK i onako nema nikakvih interesa pregovarati ako neovisnost nije jedno od pitanja na dnevnom redu. Unatoč svemu pravi rat je neizbježan.

(4) *Bombardirati u svrhu kažnjavanja*. *Za*: uporaba vojne sile protiv srbijanskih postrojbi je u prošlosti bila uspješna u Bosni i Hercegovini; Milošević je pokazao da nije spreman izvrgnuti se oštrim napadima i pod stvarnim će pritiskom ipak popustiti. *Protiv*: time se ne rješavaju politički problemi.[226] Osnovna dvojba oko Kosova ostaje neriješena – može li ostati unutar Jugoslavije, ili mora postati nezavisnim? I što će se dogoditi ako Milošević uzvrati vojno? Je li Zapad spreman za proširenje sukoba?

(5) *Teško bombardiranje*. *Za*: napadi na srbijanske ciljeve imali bi za svrhu uništenje vojne sile te infrastrukturu zemlje i nametanje političkog rješenja Beogradu. Time bi se spriječilo da srbijanske snage igraju bilo kakvu ulogu na Kosovu a situacija bi se pojačala dovođenjem promatračkih snaga. *Protiv*: ponovno sjećanje na Bosnu i Hercegovinu? To će neizostavno dovesti do toga da moraju poslati kopnene snage na što SAD pa i Velika Britanija gledaju nevoljko. Bez njih, samo bi došlo do pogoršavanja situacije. Sukob će se nastaviti s time što će OVK strategijski ojačati. U tom slučaju najvjerojatnija je humanitarna kriza.

(6) *Kopnene postrojbe*. *Za:* u konačnici, područja će pod kontrolom moći držati samo vojnici u sklopu kopnenih postrojbi koje su vrlo pokretne i mogu reagirati prije nego što dođe do ubijanja. U međuvremenu, neka OVK i srbijanske postrojbe pregovaraju dok kopnene postrojbe održavaju mir na tom području. Te bi postrojbe na kopnu trebale biti dobro naoružane i imati zaštitu zračnih i pomorskih snaga. *Protiv*: to je "stvaranje mira" a ne "održavanje mira" a čini se i kao stvaranje nacije. To nije imalo učinka u Somaliji, a neće biti učinkovito ni ovdje. Cijena života zapadnih vojnika je previše visoka. To bi zapravo bila prva invazija na jednu suverenu zemlju. Kopnene snage znače, vjerojatno, uključivanje Amerikanaca, a Washington to nikako ne želi.

Od šest ponuđenih inačica odabrana je ona pod rednim brojem pet.

22. Teorijsko-analitička analiza upravljane krize na Kosovu

Kako je zamišljen i što je sadržavao situacijski model operacije "Saveznička snaga", nastao na temelju inačice broj pet? Koliko se on kao model razlikovao od onoga simuliranog na računalu i nje-

226 "Moje je mišljenje da akcija ne bi smjela biti čisto kaznenog karaktera. Izolirani zračni napadi ne bi doveli do nikakvog poboljšanja situacije za ljude na Kosovu. Međutim, treba hitno razmotriti druge mogućnosti vojnog pritiska. Za Njemačku je takva politika moguća samo ukoliko je u suglasnosti s europskim partnerima i SAD. Priklanjanje Rusije na našu stranu bilo bi od velikog značaja. FOCUS, isto.

gove izvedbe u stvarnosti? Zašto prvi put u povijesti jedna vojna organizacija, a ne država, derogira međunarodno pravo suspendiravši UN, OESS i EU? Odgovor možda najbolje otkriva upravo model tog rata. Sam taj rat je također jedna neobična pojava jer se vodio u permanentnoj zamjeni teza.[227]

Neposredni i posredni sudionici u rješavanju sukoba na Kosovu bili su ulazne varijable situacijskog modela operacije i one su izgledale ovako:

Kosovski Albanci: interes – internacionalizacija kosovskog pitanja; rješavanje problema pod pokroviteljstvom i garancijom svjetskih političkih čimbenika; trajno rješenje kosovskog pitanja – po mogućnosti izvan granica SR Jugoslavije; oslobođenje od srpske represije; krajnji cilj – neovisno Kosovo.

Narod koji je desetljećima bio u sjeni jednog totalitarnog režima kreiranog u Beogradu, i kojem su uskraćivana sva ljudska prava i slobode, koji je sakupljao gnjev u sebi, a provođenje srpske politike plaćao krvlju, skupio je hrabrosti da potegne konkretnije i dugotrajnije rješenje svog opstanka na kosovskom prostoru. Na tom putu "pomoć" će dobiti od demokratskih svjetskih čimbenika.

Srbija (SR Jugoslavija): interes – zadržavanje vlasti na Kosovu; rješavanje sudbine Kosova samo unutar granica Srbije (SR Jugoslavije); izolirati Kosovo od utjecaja i mogućeg pripojenja Albaniji, spriječiti neovisno Kosovo; potpuno uništenje OVK-a.

Politička ekipa okupljena pod vodstvom Slobodana Miloševića, zasigurno je suočena s najvećim problemom pred kojim je Srbija bila u novijoj povijesti. Mogući gubitak Kosova i rat na vlastitom teritoriju zasigurno nije isto što i rat na području Hrvatske ili Bosne i Hercegovine. Stoga je Srbija definitivno dovedena u situaciju da strahuje od lančanog otkidanja dijela po dijela svog teritorija u slučaju mogućeg odvajanja Kosova od Srbije (Sandžak, Vojvodina, Crna Gora).

NATO: interes – uspostava stanja "održavanja mira" i stabilnosti na Kosovu; ostvarivanje geostrateških interesa na Balkanu; potvrda dominacije i uloge glavnog čimbenika u međunarodnim odnosima, vojno prisustvo i potpuni nadzor balkanskog prostora, izbjegavanje mogućeg uvlačenja u spor članica NATO-a, Grčke i Turske; približavanje i uključivanje bivših članica VU (Rumunjska, Bugarska) u NATO.

Najjača regionalna organizacija koja u skladu s liderstvom u novom svjetskom poretku svoje djelovanje, prisustvo i interes

227 O zamjeni teza Danko Plevnik piše: "NATO kaže da je ušao u rat zbog humanitarnih ciljeva, osiguranja prava Albanaca, a bombardira ciljeve u Vojvodini. S druge strane, Mirko Marijanović, srbijanski premijer, kaže da su NATO-ovi udari gori od onoga što je radio Hitler 1941. godine, a istovremeno, boreći se protiv tzv. NATO fašizma, Miloševićev režim vrši etničko čišćenje Kosova." Milošević je NATO-va zlatna ribica, Danko Plevnik, Nedjeljna Dalmacija. 23. travnja, 1999.

ostvaruje i na području jugoistočne Europe. Demonstracija i potvrda snage očituje se u približavanju i zalaženju u područja koja su u doba međunarodne političke bipolarnosti bila nepojmljiva. Posrnulost ruskog diva dobra je prilika za prihvaćanje pod svoje okrilje nekadašnjih članica Varšavskog ugovora, a samim tim i jačanje već potvrđene dominacije u krojenju međunarodnih političkih odnosa u 21. stoljeću.

SAD: interes – potvrda liderstva unutar NATO-a; potvrda dominacije vođe novog svjetskog poretka; ostvarivanje geostrateških interesa u Europi i poglavito na njezinom jugoistoku; stvaranje preduvjeta za prodor prema kavkasko-kaspijskom području. Samo prisustvo na području Europe potvrda je da su SAD glavni čimbenik u međunarodnim političkim odnosima, te lider unutra NATO-a, ali da bi zadržao moć svjetske supervelesile nužna je takva nazočnost i u srcu Euroazije.

EU (OESS): interes – izbjegavanje novog vala izbjeglica sa zaraćenih prostora; izbjegavanje humanitarne katastrofe; izbjegavanje američke dominacije u rješavanju kriznih situacija na tlu Europe.

Regionalna organizacija u sjeni NATO-a koja još uvijek traži mehanizme i identitet u rješavanju kriznih situacija na području Europe. Neusklađenost stavova i razmimoilaženje interesa neutralizira djelotvornost i daje mogućnost djelovanju NATO-a (Sjedinjenim Američkim Državama) na prostoru Europe, a EU gura na marginu.

UN: interes – zaštita ljudskih prava i sloboda na Kosovu; sprječavanje daljnjeg zaoštravanja sukoba; sprječavanje humanitarne katastrofe; sprječavanje novog vala izbjeglica; poštivanje međunarodnog ratnog prava.

Svjetska organizacija kojoj su glavni financijeri države članice NATO-a, zasigurno ima ključnu ulogu u kreiranju svjetske politike. Sama organizacija služi kao svojevrsni servis za potvrdu i legaliziranje politike glavnih igrača u međunarodnim odnosima. I u slučaju Kosova ova je svjetska institucija marginalizirana od strane NATO-a, pa joj se krug djelovanja svodi na rješavanje humanitarnih i sličnih problema.

Rusija: interes – potvrda da je još uvijek jedan od čimbenika međunarodnih odnosa; udaljenje SAD-a i NATO-a od svojih granica; smanjenje utjecaja SAD-a i NATO-a na jugoistoku Europe, na prostoru Crnog mora i Kavkaza; pomoć Srbiji u ostvarivanju njezinih ciljeva.

Jedan od vrlo bitnih svjetskih čimbenika na strani je Srbije. Iako je situacija u Rusiji posve neobećavajuća, ona je ipak još uvijek ta koja drži prst na nuklearnom okidaču i koja je svjesna da prosjači, ali je isto tako svjesna da će joj Zapad pomoći da se njezin sustav ne bi raspao. Zato Rusija koja je toliko slaba, ujedno je i toliko moćna, stoji iza Srbije, i o tome se mora voditi računa.

Albanija: interes – pomoć kosovskim Albancima u ostvarivanju nacionalnih interesa.

Vrlo važno logističko uporište kosovskih Albanaca i jezgra oko koje lete sateliti vlastitog naroda u vidu nacionalnih manjina u zapadnoj Makedoniji, Grčkoj i Crnoj Gori. Kao takva Albanija ima značajan utjecaj na dijelove svog naroda izvan matice države. U podsvijesti je stalna mogućnost da se u budućnosti svi dijelovi pripoje matici i ostvari "velika Albanija".

Mogući scenariji situacijskog modela rješenja problema Kosova bili su: (1) povratak Kosovu autonomnih institucija – s obzirom da je pregovarački položaj kosovskih Albanaca znatno ojačao i da su ostvareni uvjeti za drukčije rješenje, međutim, malo je vjerojatno da će se ono naći u okviru ovakvog scenarija; (2) status Kosova kao federalne jedinice unutra SR Jugoslavije – najvjerojatniji mogući ishod rješenja problema. Međutim to ne rješava dugoročno problematiku Kosova, s obzirom da je priroda federacije zasnovana na pravu mogućeg odvajanja u budućnosti; (3) nasilno odvajanje cijelog Kosova od SR Jugoslavije – ovakav rasplet u sebi nosi dvije mogućnosti, prvi da Kosovo bude nezavisna država i drugi, da se Kosovo pripoji Albaniji. I jedna i druga mogućnost se mogu ostvariti poslije velike i krvave borbe, jer Srbi neće pustiti Kosovo bez teških žrtava, a ostvarivanje jedne od dviju mogućnosti povlači ostvarenje pitanja Albanaca u Makedoniji, Grčkoj, Crnoj Gori i stvaranja novih mogućih žarišta u regiji; (4) podjela na kosovski i srpski dio – podjela Kosova može za Srbiju značiti povoljan ishod, jer bi ipak zadržala dio kosovskog teritorija i to upravo onaj gospodarski najvrjedniji, no vrlo bitnu ulogu igraju povijesna opterećenja koja svojataju cjelokupno područje Kosova, odnosno onih snaga u Srbiji koji o podjeli Kosova i ne razmišljaju. Kosovskim Albancima podjela Kosova niti u kojem slučaju ne ide u prilog.

Bit problema i rješenje situacijskog modela prije izvedbe same operacije je: promjena političkog statusa – *DA*, promjena teritorijalnih odnosa – *NE*.

Nakon ulaznih varijabli i mogućih scenarija polazište u modelu operacije "Saveznička snaga" bila je pretpostavka da Oružane snage SR Jugoslavije (vojska i policija) "s 10 poginulih vojnika u 10 dana ratovanja" neće prestati s etničkim čišćenjem i povući se s Kosova. Što je stoga potrebno? – (a) ili velike žrtve na strani Oružanih snaga SR Jugoslavije – (b) ili ciljevi visokog rejtinga tzv. "kapitalni ciljevi".

Odluka – ne veliki broj žrtava, zbog medijske propagande koja je jednako važna kao i zračni napadi, zato maksimalno proširiti vrstu i broj ciljeva – pored vojnih i gospodarskih infrastrukturnih ciljeva "uništiti ministarstvo unutarnjih poslova, obrane i glavni stožer oružanih snaga i srbijanske policije". S obzirom na tako visok rejting ciljeva napada, razvoj događaja trebao bi se

odvijati na slijedeći način: (1) zračna ofenziva (kampanja) ne bi trajala dugo, te bi operacija "Saveznička snaga" mogla stajati oko 20 milijarda dolara; (2) zračni udari na jugoslavenske ciljeve su nužni,[228] i bila bi dostatna mjera za postizavanje uspjeha – kopnene snage imati kao pričuvu i kao sredstvo pritiska;[229] (3) rat na Kosovu, je "humanitarni rat", bez velikog broja izbjeglica on nema to obilježje, zato zračni udari, a ne kopnene snage.

"Saveznička snaga" je operacija strategijske važnosti pa se može nazvati i "Vojna intervencija u SR Jugoslaviji": Politički cilj vojne intervencije je kapitulacija Miloševića, a ne samo prihvaćanje sporazuma za Kosovo. Što su u ovom slučaju minimalno prihvatljivi rezultati? Prvo, destrukcija Oružanih snaga SR Jugoslavije do te mjere da više ne bude uzročnik regionalnog sukoba na Balkanu;[230] drugo, SR Jugoslavija ne smije biti više izazov budućoj transatlantskoj sigurnosnoj strukturi u političkom i vojnom smislu. Dakle, ne smije više izazivati zabunu i podjelu saveznika na temeljnim sigurnosnim pitanjima čime se slabi europska stabilnost i stvaraju nesporazumi između NATO-saveza i Moskve. Prema tome, vojna intervencija u SR Jugoslaviji ima jedinu moguću "strategiju izlaska" (*Exit Strategy*), a to je Miloševićev silazak s vlasti u Beogradu.

Čime je bio motiviran ovakav scenarij vojne intervencije NATO-a u SR Jugoslaviji? Odrednica na kojoj se mogla utemeljiti opravdanost vojne intervencije u SR Jugoslaviji nije zasigurno bila humanitarna katastrofa na Kosovu (jer NATO nije intervenirao i u

228 Situacijski model je pokazivao da je potrebno izvesti udare na ukupno 600 ciljeva kako bi se Milošević slomio. (op. a.)

229 Kada je general Wesley Clark uspio isposlovati dolazak maksimalno naoružanih helikoptera apache, uslijedio je novi "hladan tuš". Dopuštenje za njihovo korištenje nije došlo. Clark je helikoptere apache naručio kako bi ih odmah uposlio u napadima na tenkove, i ostala borbena jugoslavenska vozila. Tenkove, borbena vozila i pokretne raketne sustave Srbi su vješto kamuflirali pa tako nisu mogli postati metom NATO-vih zrakoplova. Unatoč tome, Clinton nikada nije potpisao zapovijed za korištenje helikoptera. U Clarkovu uredu navode da je tu vijest primio vrlo teško – uz puno dreke i galame.
Jedinu potporu Clark je mogao imati jedino u Klausu Naumannu, doskorašnjem šefu vojnog komiteta NATO-a, njemačkom generalu koji se također zalagao za kopnenu operaciju. Premda je imao Naumannovu potporu u taktičkim vojnim potezima, njemački general ga je upozorio i na drugu činjenicu – vojnici provode samo ono što političari odluče. U toj činjenici nalazi se razlog Clarkovog pada. Clark je jednostavno želio previše toga na svoju ruku. Oni koji su tada intenzivno radili s njim danju i noću tvrde da je Clark NATO-vu kampanju shvatio previše osobno i završio je frustriran zbog toga što ga političari nisu više slušali. *General za treći svjetski rat*, Bruno Lopandić, Nedjeljna Dalmacija, 6. kolovoza 1999.

230 Talijanski premjer D'Alema, tijekom posjeta Washingtonu (ožujak 1999.), upitao je Clintona kakva je strategija, što namjerava poduzeti nakon bombardiranja vojnih ciljeva u SR Jugoslaviji? Clinton se okrenuo svome savjetniku na nacionalnu sigurnost Samuelu Gergeru i upitao "Sandy, što je slijedeći korak? Berger je odgovorio: "Nastavit ćemo bombardiranje". Analize i razmišljanja poslije kosovskog boja, akademik Davorin Rudolf, diplomatske bilješke, 19. lipanja 1999.

daleko većim humanitarnim katastrofama),[231] već je to bila prije svega potpuno razvidna povijesna prilika da se ponište rezultati konferencije u Jalti 1945. i tadašnja podjela Europe pomakne na Crno more. No, iako je Zapad tvrdio kako vojna intervencija u SR Jugoslaviji motivirana humanitarnim razlozima i moralnom obvezama da se reagira, to očito nije bilo točno. Vojna intervencija NATO-a u SR Jugoslaviji bila je motivirana isključivom prosudbom američkog političkog vodstva o "povoljnom trenutku za glavni prodor na Istok". Zato, područje Balkana ne smije biti područje nestabilnosti. Isto tako ne smije doći do zaustavljanja europskog integracijskog procesa u kojima one zemlje koje ulaze moraju izgubiti veliki dio svog suvereniteta. Novo otvoreno sigurnosno pitanje od posebnog značenja postalo je nametanje nepotpunog ili ograničenog suvereniteta od strane zapadnih sila nacionalnim državama jugoistočne, središnje i istočne Europe pa tako i Hrvatskoj.[232]

23. Nepoznanice vojne intervencije u SR Jugoslaviji

Što je glavna nepoznanica vojne intervencije u SR Jugoslaviji? Zasigurno se znalo tko će izgubiti, ali se sigurno nije znalo tko će pobijediti?! Pitanja koja slijede i spomenute nepoznanice regionalnog sukoba na Kosovu, mogu se formulirati na slijedeći način: (a) je li sukob mogao završiti bez pobjednika po principu "podijeljene odgovornosti"? Vojna intervencija ne može sama po sebi donijeti mir, ona može spriječiti sukobe, etničko čišćenje i humanitarnu katastrofu. To ni ne mogu učiniti snage za održavanje mira (one nisu dugoročno rješenje). Mir ne može donijeti ni samo kažnjavanje ratnih zločinaca, jer tu nema podijeljene odgovornosti (kolateralna šteta) – postoji li uopće politička volja za time?

231 Rat na Kosovu teško je usporediti s vijetnamskim ratom jer nema "savezničkih žrtava" koje bi se žrtvoslovno podvrgle "Flower Power" ili djece cvijeća koja pjevaju o ljubavi, a ne ratu. Publika u Europi i SAD-u drži ovaj rat zasluženim kažnjavanjem Miloševićeva režima koji zbog etničkog čišćenja Kosova zavrjeđuje "etničko bombardiranje". Zapad nije počeo plaćati danak u krvi ovom ratu pa se još ne javljaju antimilitaristički kantautori i pjesme poput Donovanove Universal Soldier. Pokret protiv rata u Vijetnamu nije proistjecao iz suosjećanja prema Vijetnamcima, nego iz protesta protiv usmrćivanja Amerikanaca. Poziv je umjetnika da žali sebe, a ne valjda Kosovare ili Srbijance. Pokazna vježba, Danko Plevnik, Slobodna Dalmacija, 5. lipnja 1999.

232 Što bi stoga prema sudu autora ove knjige strateški interes obrambene politike Republike Hrvatske trebao biti: (1) prepoznatljivost Republike Hrvatske kao "ključnog igrača" (Key Player) na način da se sačuva Hrvatska vojska i da njezine postrojbe aktivno sudjeluju u mirovnim operacijama (Peace Keeping); (2) ne, bezglavom ulasku u EU po svaku cijenu. To znači sačekati i vidjeti kuda ta Europska unija zapravo ide; (3) potpuno napustiti načelo zastupanja europskih interesa u Hrvatskoj, a inaugurirati načelo zastupanja hrvatskih interesa u Europi. Sve je to značajno upravo zato što se bez takve pozicije Republika Hrvatska dovodi u stanje ograničavanja njezina suvereniteta.

Što znači pobjeda za pobjednika? Slučaj Kosovo može postati vrlo opasan presedan sa stajališta suvereniteta i to je glavni problem pobjede na Kosovu!!! Jer suverenitet Srbije na Kosovu je neupitan, ali tamo živi 90% Albanaca čiji je politički cilj nezavisnost. Otvaraju li se time novi procesi – Crna Gora, Vojvodina ili drugdje u Europi?

Sva pitanja i nepoznanice upućuju na to, da bi vojna intervencija bila moguća. Bilo je potrebno zadovoljit četiri uvjeta; prvi, da dođe do vidljive humanitarne katastrofe koju javnost može vidjeti na televiziji kako bi se time političarima oslobodilo prostor za primjenu sile, drugi, na protivničkoj, srpskoj strani u samom početku ne smije biti brojnih civilnih žrtava – osobito među ženama i djecom; treći, uvjeriti javnost da neće biti gubitaka na vlastitoj strani tj. "neće ginuti naši momci", bitku voditi iz zraka; četvrti, mora se znati cijena koja će se platiti i što se za nju dobiva.

Dakle, pobjednik će se morati nositi sa posljedicama koje je sam dopustio ili koje je morao prihvatiti, da bi postigao cilj.

Operacija "Saveznička snaga" pokazala je da se nešto novoga dogodilo u međunarodnim odnosima, euro-američkoj alijansi i u regionalnom sustavu europske sigurnosti: (a) NATO je drugi put u svojoj povijesti vojno intervenirao (prvi put u Bosni i Hercegovini), ponovno izvan područja članica i u situaciji kad nijedna od država koje okuplja nije bila niti napadnuta niti ugrožena. Obje intervencije su protiv oružane sile jedne pretežno pravoslavne države i jednog takvog entiteta (bosanskih Srba); (b) NATO je oružano napao SR Jugoslaviju, jednu suverenu europsku državu zbog razloga koji nisu vojne, političke ni gospodarske naravi, već humanitarne(!); (c) odluka o intervenciji donijeta je u NATO-u, jednostrano, intervenciju nije zatražila nikakva legitimna vlast; (d) zaobiđeni su Ujedinjeni narodi: jaltski sustav se definitivno srušio u još jednome segmentu – jednoglasnosti svih stalnih članica prigodom odlučivanja o vojnim namjerama. O vojnim intervencijama se odlučuje prvenstveno u krugu koji tvore SAD i dominantne zapadnoeuropske države; (e) proširene su vrijednosti zaštićene (regionalnim) sustavom sigurnosti: umjesto teritorija (narušavanja teritorijalne cjelovitosti), u prvi plan dolaze gospodarski, komunikacijski i humanitarni interesi; (f) Europa se tretira drukčije negoli druga područja u svijetu, afrička primjerice; (g) pooštren je kriterij za kvalificiranje "pitanja u isključivoj nadležnosti država"[233] kada se smatra, ili netko ustvrdi da su ugroženi međunarodni mir i sigurnost; (h) u političkim i vojnim pitanjima Sjedinjene Američke Države su potvrdile tko još uvijek

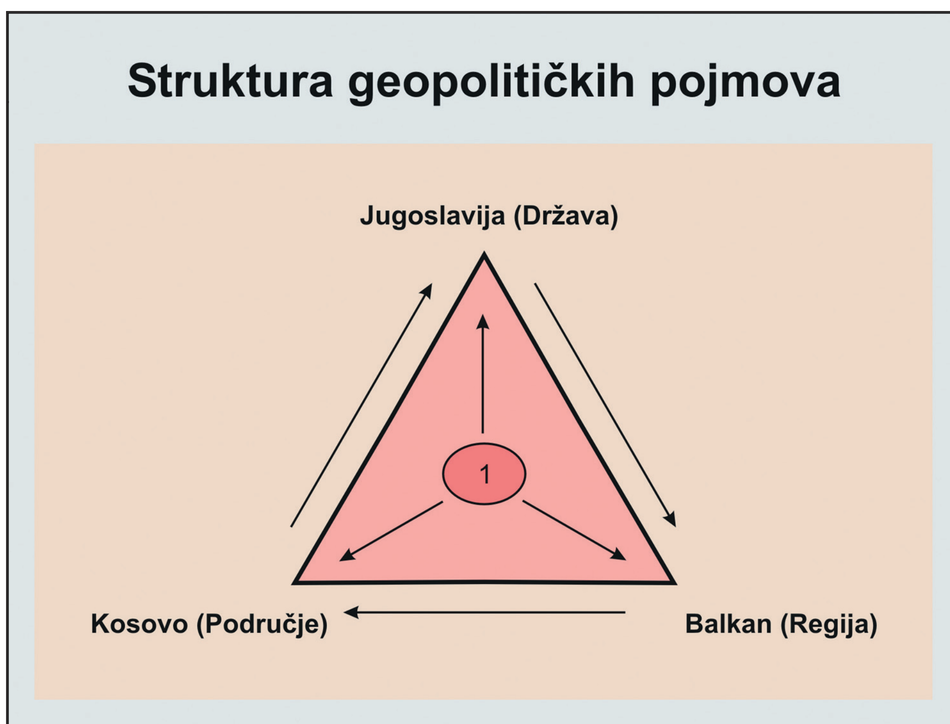
233 Nakon Kosova ne postoj više nešto što je unutarnja stvar države. Ona je de facto suspendirana u međunarodnom pravu. Zato i sukob Srbije s vlastitom nacionalnom manjinom, nije više bio njezina unutarnja stvar.

nadzire Europu; (i) Vojna intervencija NATO-a u SR Jugoslaviji osim rušenja postojećeg režima, imala je za cilj i obeshrabrivanje separatističkih pokreta u Europi.

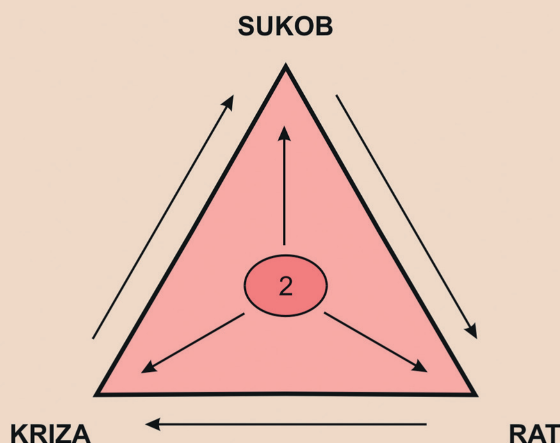
Na temelju prezentiranog može se zaključiti: (1) politički cilj vojne intervencije NATO-a – u SR Jugoslaviji postaje rušenje Slobodana Miloševića, stoga je vojna operacija "Saveznička snaga" operacija strategijske važnosti; (2) NATO želi iskoristiti povijesnu priliku i proširiti svoje interese sve do istočnih obala Crnog mora; (3) stvoriti presedan, kako bi se otvorila mogućnost nove definicije pojma suvereniteta gdje bi vrijedilo pravilo "nepotpunog ili ograničenog suvereniteta"; (4) ulaskom Zapada duboko na Istok mijenja se geopolitičko stanje na prvim vratima Euroazije i stvaraju se uvjeti za aktivniju igru zapadnih sila u bliskoj budućnosti na drugim vratima Euroazije.

24. Sukob racionalne i iracionalne strategije

Događaji na Kosovu omogućavaju razradu određene teorijske postavke i modela na temelju kojih je moguće izraditi prognozu odnosno predikciju buduće(ih)g stanj(â)a. Što čini temelj postavke odnosno modela? U opisu događaja na prostoru Kosova rabili su se različiti ponekad suprotstavljeni pojmovi. Tako se primjerice

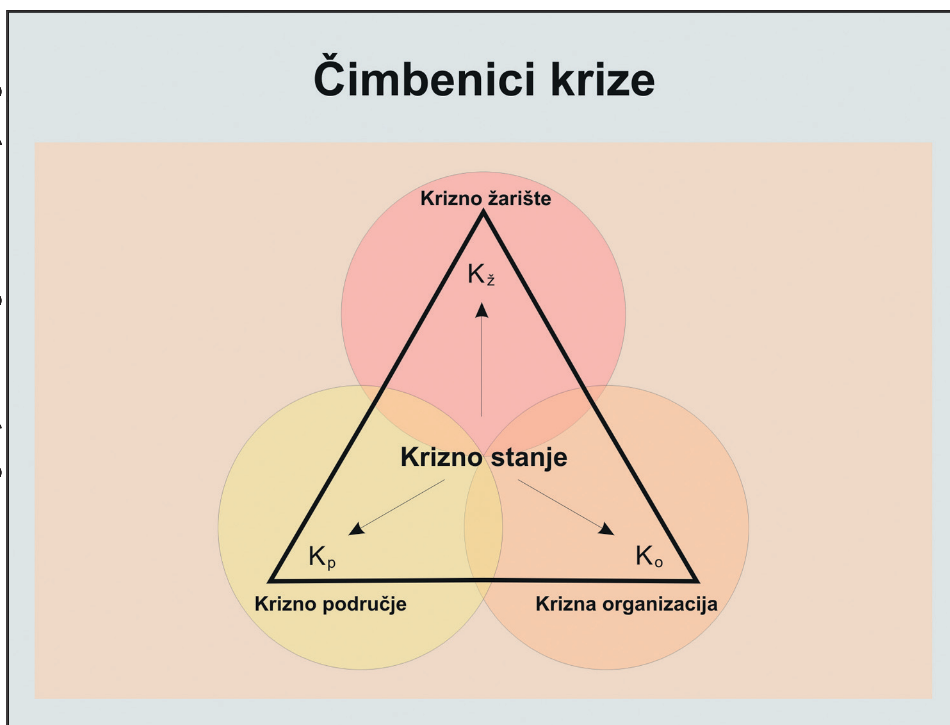
Slika 5. *Struktura geopolitičkih pojmova u modelu sukoba na jugoistoku Europe u devedesetim godinama prošlog stoljeća.*

Slika 6. *Struktura geostrateških pojmova u modelu sukoba upravljanja krizama.*

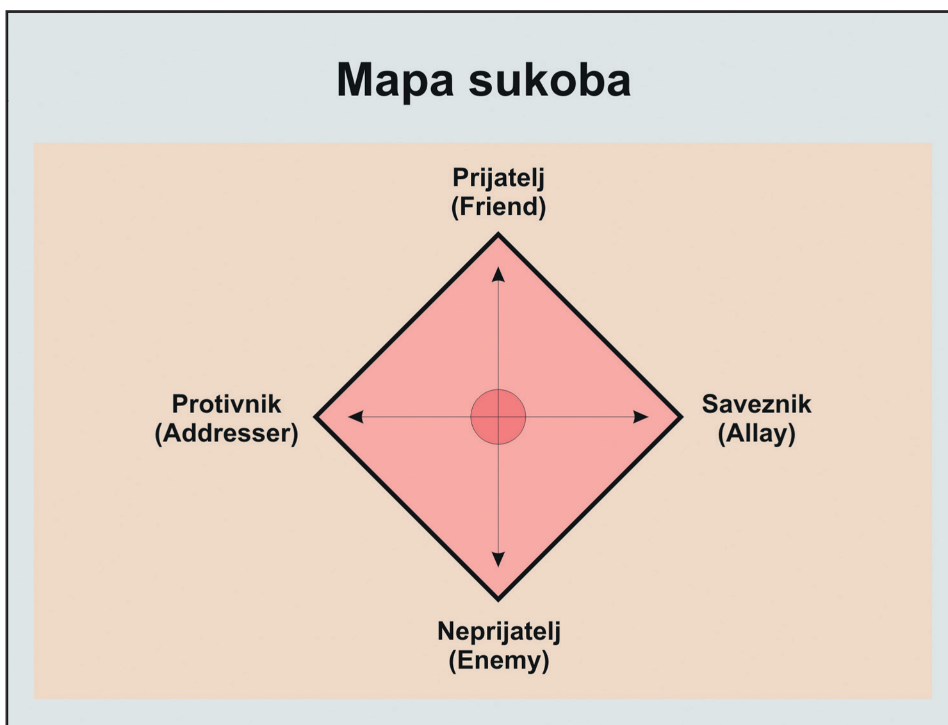
susreću nazivi: Kosovska kriza, Udari na Jugoslaviju, Sukob u regiji i slično. Čak se i naziv same operacije NATO-a "Allied Force" krivo prevodio kao "Odlučna snaga", a zapravo znači "Saveznička snaga". Već sam naziv operacije "Saveznička snaga" u suprotnosti je s raspoloživim snagama u operaciji, a one su 90% bile američke. U tom kontekstu moguće je definirati strukturu pojmova koja se može zapisati na slijedeći način: prema *slici 5*. Jugoslavija (Država), Kosovo (područje), Balkan (regija). Postoji i struktura geostrateških pojmova, sukob, kriza, rat (*slika 6*.). Što su stožerne točke u (1) i (2) slučaju geopolitičkih i geostrateških raščlambi? Ako se promatra prikazane čimbenike tada se pojavnost može opisati na slijedeći način: *Kriza* → *Sukob* → *Rat*. Krizu definiraju tri čimbenika (*slika 7*.), – krizno područje, krizno žarište i krizna organizacija. U kosovskom slučaju postoje tri mogućnosti: *inačica I*., Jugoslavija (krizno područje), Kosovo (krizno žarište), OESS (krizna organizacija). *inačica II*., Balkan (krizno područje), Jugoslavija (krizno žarište), NATO (krizna organizacija; *inačica III*., Jugoistok Europe (krizno područje), Balkan (krizno žarište), UN (krizna organizacija). Stoga, slijedi upit, koja od inačice je stvarna opcija krize?

U suvremenom sučeljavanju interesa pojam sukob obično se veže uz *sukob niskog intenziteta* ("Low Intensity Conflict") čije su operacijske kategorije: potpora pobunjenicima ili regularnoj

Slika 7. *Odnos čimbenika upravljane krize.*

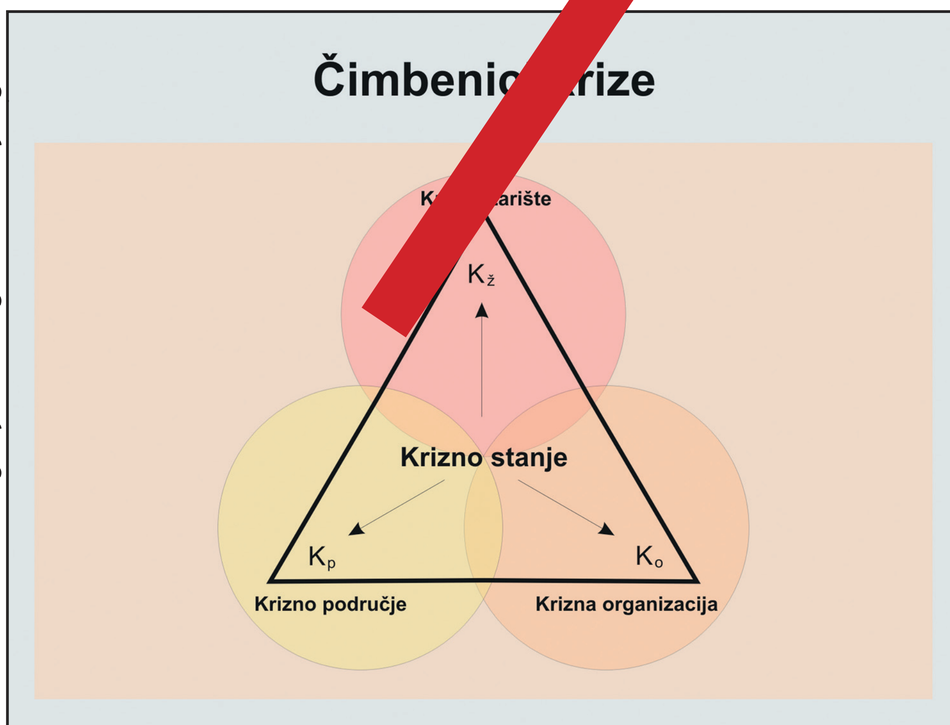
vladi, borba protiv terorizma, mirovne operacije (*Peacekeeping Operations*) i iznenadne mirnodopske operacije za potporu diplomatskog rješenje. Sukob definiraju četiri čimbenika u tzv. mapi sukoba prikazanoj na *slici 8.*: prijatelj (*Friend*), protivnik (*Addresser*), saveznik (*Allay*) i neprijatelj (*Enemy*) Što je u središtu mape sukoba? To je upravo problem koji se definira kao "sukob interesa". On znači, da sudionici sukoba različito procjenjuju i ocjenjuju istu stvar, stanje, pojavu i događaj i da sudionici sukoba istodobno žele istu stvar (slikovito rečeno, biti na istom mjestu u istom trenutku). Stoga je pravo pitanje: gdje je sukob interesa i kojeg je on karaktera – političkog, gospodarskog, informacijskog, vjerskog ili vojnog? Sve upućuje da je on gospodarski, a zapravo je geopolitički jer u sukobu na jugoistoku Europe postoje dvije opcije – regionalni pristup EU i SECI inicijativa SAD. Sam naziv "Pakt o stabilnosti Jugoistočne Europe" daje odgovor na pitanje o krizi i sukobu: krizno područje je Jugoistočna Europa, a krizno žarište je Balkan. Rješenje je kompromis, glavni interes je SECI inicijativa, a ne regionalni pristup. Je li rat bio potreban ako se glavni interes nije mogao postići mirnim putem? Očito iz svega navedenog stvarna inačica sukoba je *inačica III.* (*slika 9.*) – Balkan (krizno žarište), jugoistočna Europa (krizno područje) i krizna organizacija (NATO).

Slika 8. *Mapa sukoba – odnos čimbenika u tzv. Sukobu niskog intenziteta.*

Rat u promatranom kosovskom slučaju je sredstvo kojim se željelo postići prije definiran cilj – glavni geostrateški (gospodarski) interes. Svaki rat čine dva čimbenika *Strana A* i *Strana B*, a razdvaja ih bojišnica. Tri su pitanja na koja je nužno odgovoriti kada se govori o ratu čije su strane definirane: *prvo pitanje* – koja se strategija primjenjuje?, *drugo pitanje* – što je pobjeda, a što poraz? i *treće pitanje* – kakav se rat vodi kao oblik oružanog sukoba? Strategija – kako je definirati? Na temelju teorije sukoba visokog intenziteta ona ovisi od tri parametra: prostoru, vremenu i informaciji. No, svaka strategija ima funkciju *(F)* koja se sastoji od realne (R_e) i imaginarne (I_m) komponente. Realnu komponentu čine znanje (Z_n) i tehnologija (T_{eh}) a imaginarnu: mitologija (M_t) i promidžba (P_r). Ako je R_e veće od I_m onda se takva strategija naziva racionalna strategija, no ako je I_m veće od R_e onda se takva strategija naziva iracionalnom strategijom. Za sukobljene strane *A* i *B* može se reći da su suprotstavljene iracionalna i racionalna strategija, tj. može se to prikazati kako *strana A* (SR Jugoslavija) vodi iracionalnu strategiju, a *strana B* (NATO) racionalnu strategiju.

Pobjeda i poraz u iracionalnoj i racionalnoj strategiji različito se definiraju. U iracionalnoj strategiji pobjeda je ostvarivanje mita bez obzira na cijenu koja će se za to platiti. Poraz je rušenje mita, a ne uništena infrastruktura i oslabljena vojna sila. Kako

Slika 9. *Stvarna inačica kriznog stanja na jugoistoku Europe u devedesetim godinama prošlog stoljeća.*

se ruši mit? Odlučujućom bitkom na kopnu, za što su potrebne kopnene snage i mogući neprihvatljivi gubici ili zračnim udarima bez vlastitih ljudskih gubitaka?

Je li asimetrični (iregularni) rat[234] bio oblik vođenja oružanog sukoba u SR Jugoslaviji? I jedna i druga strana koristile su se principima iregularnog rata, ali u različitim strategijama (iracionalnoj i racionalnoj). Stoga se na temelju provedene raščlambe može zaključiti: (1) stožerna točka promatranog "problema" je opet stabilnost, a održivo rješenje je ono rješenje koje jamči stabilnost. Dakle, to opet nije pravedan mir, već "održavanje mira u sukobu niskog intenziteta"; održavanje mira zahtjeva: stvaranje protektorata i sigurnosnih zona (za Srbe i Albance), organiziranje snaga za održavanje mira (KFOR) kao međunarodnih snaga; (3) ne treba se zavaravati – i jedna i druga komponenta imaju *Mit*, i Srbi i Albanci. Oba se uništavaju, prvi – izravno (rušenjem), a drugi neizravno (postignutim žrtvama). Jer pobjednik je poznat, a poražena moraju biti dva, odnosno, "obadva" moraju pasti.

I nadalje i u 21. stoljeću vrijedit će načelo iz Drugog svjetskog rata da se mit može pobijediti udarom iz zraka: čemu je služilo bombardiranje Dresdena 1945. na samom kraju rata i druga atom-

234 Usp. Hrvatska i veliko ratište, isto, str. 339.-346.

ska bomba na Japan. To se postiglo velikom koncentracijom udarne moći i uz velike žrtve. U ovom kosovskom slučaju, vrijedi novo pravilo (*n^{-1}*), i zato NATO u planiranju operacije nije želio koncentraciju vojne moći (bez kopnenih snaga) i trenutno velike žrtve, pa je operacija potrajala. I konačno rješenje je moglo biti samo suspenzija autonomije Kosova i stvaranje sigurnosnih područja pod protektoratom zapadnih sila i Sjedinjenih Američkih Država.

Naprosto, nije se željelo rješenje koje je primjerice ponudio bivši urednik časopisa *Foreign Affairs* William G. Hyland u Washington Postu.[235] "Jugoslavija je postala bolesnikom Europe (SR Jugoslavija, op. a) i ona se ne može ponovno sastaviti, ali bi europske snage mogle ponovno stvoriti sigurnosni sustav koji bi mogao zadovoljiti sukobljene strane. Stvarna alternativa velikom konvencionalnom ratu u brdima Kosova i Albanije je oživljavanje međunarodne diplomacije jer je takozvani mirovni plan Clintonove vlade mrtav. Sjedinjene države i Europa, uključujući Rusiju i Ukrajinu, trebale bi skovati novi mirovni plan za Balkan", ističe Hyland i pridodaje da bi Kosovo trebalo podijeliti. "Jedan dio trebalo bi postati neovisan prije nego se priključi Albaniji, a drugi duž srpske granice ostao bi pod jugoslavenskim suverenitetom kao razvojačena sigurnosna zona," dok bi glavni grad Priština na nekoliko godina ostao 'slobodni grad' pod UN-ovom zaštitom. Kao odštetu za odustajanje od jednog dijela Kosova, Srbiji treba dopustiti da kooptira Republiku Srpsku", ističe Hyland i dodaje "da bi se, ako je to volja naroda, hrvatski dijelovi Bosne i Hercegovine trebali priključiti Hrvatskoj". On smatra da se i Crnoj Gori treba dopustiti da sama odluči o vlastitoj budućnosti. "Za taj sporazum bi jamčila čitava Europa, uključujući i Rusiju, a američke bi se snage mogle povući iz područja i zamijeniti mirotvorcima iz svih europskih zemalja koji bi bili pod političkim zapovjedništvom vijeća OESS-a", naglašava Hyland. "Sporazum bi također uključio i ukidanje sankcija, objavu amnestije ratnih zločina i gospodarsku pomoć cijelom području", ističe William G. Hyland u *Washington Postu*.

Zapadni politički stratezi namjerno "boluju od starog razmišljanja" po kojima bi neovisno Kosovo neizbježno destabiliziralo Balkan. U novom sustavu sigurnosti dominiraju, dakle, unilateralne odluke temeljene na faktoru moći. Postupak teče slijedom: najprije *fait accompli*, pa pregovori. Dakle, svršen čin, pa onda se može i razgovarati.[236]

Plan o kojem je govorio Hyland bio bi jedno od mogućih "konačnih rješenja", a njih kao što je naznačeno u determiniranom kaosu ne smije biti.

---

235 Balkanu treba novi mirovni plan, William G. Hyland , Washington Post, 2001.

236 Analize i razmišljanja poslije kosovskog boja, akademik Davorin Rudolf, diplomatske zabilješke, 19. lipanja 1999.

25. Ideološko-političke posljedice NATO-og bombardiranja

Kakvo je značenje NATO-vog bombardiranja SR Jugoslavije glede njegovih ideološko-političkih posljedica? NATO, je zazirao od točno definirane političke rasprave, iako je njegova intervencija otpočela isključivo rastezljivim i često politiziranim općim ljudskim pravima, odnosno humanitarnim razlozima. Na neki način NATO je depolitizirao sukob, a njegovi protivnici u lijevim i neoliberalnim europskim krugovima promatrali su ga isključivo kroz ideologijsku prizmu. Oni su bombardiranje smatrali posljednjim činom u procesu raspada komunističke Jugoslavije, kraj jednog obećanja, potonuće utopije o multietničkom i autentičnom socijalizmu u virovima jedne agresivne politike. Ta determinizirana svijest oličena u lijevo-liberalnoj nostalgiji za izgubljenom Jugoslavijom, nije mogla prežaliti Miloševićevu Srbiju jer ju je smatrala nasljednicom – dakle, upravo onu snagu koja je drugu Jugoslaviju tako djelotvorno usmrtila.[237]

I versailleska i jaltska Jugoslavija projekti su iste determinizirane političke svjetske moći[238] kao preteča multi-kulti ideologije s početka 21. stoljeća. Socijalistička Jugoslavija prema zamisli determinista trebala je biti suprotnost u odnosu na Jugoslaviju koja je bila kraljevina, i koja je počivala na hegemoniji Srba. Rušeći monarhističke države u prvoj polovici 20. stoljeća deterministi su poput socijalističke Jugoslavije gdje je to bilo moguće ustoličivali "ateističke države". Dakle, nije se radilo samo o tome da se prvoj Jugoslaviji pod srpskom dominacijom suprotstaviti federalna Jugoslavija – slobodni savez jednakopravnih država, koje su čak trebale imati pravo na odcjepljenje. Srpska hegemonija je i dalje ostala, a ono što se željelo "rastaliti" u drugoj Jugoslaviji bila je vjera i katolička i islamska i pravoslavna. Miloševićević kao operator krize bio je uvjeren da su ga deterministi pustili obnoviti nekakvu nekadašnju prvu Jugoslaviju.[239] Ta njegova višegodišnja

237 Euroljevica oplakuje titoizam!, Izjednačavanje krivnje je put u nove konflikte, Die Zeit, Slavoj Žižek, lipanj, 1999.

238 Titov plan, odobren u pismu Churchilla 5. veljače 1944. godine, neutralizirao je različite težnje balkanskih naroda – Hrvata, Srba, Albanaca i na strateškom Balkanu ostvario protutežu SSSR-u. Tito je odigrao veliku igru u interesu Velike Britanije. Ali titovska je Jugoslavija preživjela točko onoliko, koliko je ona i bila potreba Zapadu. Kosovo i svjetska zajednica, Natalija Naročinčka, Ria Novosti, Moskva, 30. ožujka, 2004.

239 Tu "postversaillesku" Istočnu Europu Amerikancima je bilo važno što prije inkorporirati u zapadni postjaltski kalup pod anglosaksonskom kontrolom. Međutim, u to vrijeme na južnom – balkanskom krilu Europe – Jugoslavija se pred očima pretvarala iz protuteže SSSR-u i Varšavskom paktu u antiatlantsku snagu. Procesi rastakanja komunističkih struktura u Jugoslaviji isprovocirani su ne samo od strane liberalnog, nego i u ništa manjoj mjeri nacionalnog zanosa, koji nije isključivao raspad federacije s perspektivom makar i djelomičnog ujedinjenja Srba. To bi strateški značajni teritorij učinilo nedostupnim za projekte nove "mitteleurope". Kosovo i svjetska zajednica, Natalija Naročinčka, Ria Novosti, Moskva, 30. ožujka, 2004.

zabluda morala je biti okončana na način na koji je okončana. Ako je prva Jugoslavija služila za učvršćenje rezultata razbijanja katoličke miteleurope i hegemonije nad nesrpskim narodima, a druga za nametanje kolektivne krivnje Hrvatima, Miloševićeva treća Jugoslavija poslužila je deterministima za oblikovanje strategijskog projekta *jednake krivnje*, odnosno projekta u kojem malobrojni narodi nemaju pravo na obranu, pa ni u slučajevima eklatantne agresije.

***

I operacija "Saveznička snaga" i "Zajednički čuvar" su završni dio jedinstvenog "laboratorijskog uzorka" koji se od 1990. provodio na prostoru zvanom bivša Jugoslavija i gdje se iskustveno potvrdilo da upravljanje krizom može biti novi model globalnog nastupanja i da se determinirani kaos može zadržati u zadanim granicama, onako kako su to njegovi autori zamislili. Potvrda uspješnosti laboratorijskog uzorka (iako je on još trajao) potvrđena je na konferenciji u Pragu, u siječnju 1996. kada je profesor Sean Gervasi među ostalim zaključio: "Tek nakon što je Jugoslavija raskomadana i pretvorena u kaos (kurziv a.), bilo je moguće pristupiti preoblikovanju Balkana." Glavna bitka vodi se po "jaltskom načelu – pola-pola" ovaj put između europskih sila Velike Britanije, Francuske, Njemačke i Italije s jedne strane i Sjedinjenih Američkih Država s druge.[240] "Zapadni Balkan" trebao bi potpasti pod europsku sferu utjecaja, što znači njihov pristup istočnoj obali Jadrana[241], i kontrola prometa riječnim tokovima Rajna-Dunav.[242] "Istočni Balkan" treba pripasti američkoj interesnoj zoni. Zato su se još 1991. u Makedoniji, koja kontrolira jedine prolaze s istoka na zapad i sa sjevera na jug kroz balkanski planinski lanac, razmjestili dijelovi američkih oružanih snaga. Dakle, punih osam godina prije nego će se odigrati završni čin krize i na Kosovu i u Makedoniji. Štoviše, diljem jugoistočne Europe vodi se borba za politički utjecaj i ekonomsku prevlast. Najveći dio ovoga sukoba jest između europskih NATO saveznika i SAD-a, partnera u upravljanju krizom u bivšoj Jugoslaviji, ali u njima sudjeluju velike kompanije i banke iz ostalih europskih i neeuropskih zemalja.

240 Sličan, ali pojednostavljen zaključak, glede europskih igrača donio je The New York Times u tekstu "The Third American Empire" u siječnju 1996. U članku stoji da nije iznenađujuće da, iako su Njemačka i SAD zajedno radile na razbijanju Jugoslavije, sad ove dvije zemlje vode borbu za prevlast na komadima bivše jugoslavenske federacije, ponajprije Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

241 Najbolja kontrola se ostvaruje ako se postane vlasnik toga, zato je nastala takva bjesomučna pomama za nekretninama na hrvatskom dijelu Jadrana koje prelaze u ruke Talijana, Nijemaca, Britanaca, Austrijanaca, Mađara, Čeha, Slovenaca, odnosno članica Europske zajednice.

242 Tim plovnim putem iz Sjevernoga u Crno more i obrnuto mogu ploviti brodovi nosivosti do tri tisuće tona.

Unilateralni sustav sigurnosti je svijet na početku 21. stoljeća. Poslije svega što se dogodilo na Kosovu, svijet je zašao, u formalni unilateralni NATO sustav svjetske sigurnosti, koji je čvrsto u rukama Amerikanaca. Unutar tog sustava, tijekom vremena, moguće su stanovite modifikacije ovisno o (teško ostvarivome) vojnom jedinstvu Europe, a sustav će trajati sve dok paritetnu razinu moći dosegne ili neki vojni istočnoazijski savez, ili Kina, ili oporavljena Rusija ili, što je vjerojatnije, sve zajedno.

Rat u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i "kosovska kriza" uklopili su se u opće planove sa širenjem NATO-a, pošto je prostor bivše Jugoslavije, s izlaskom na Sredozemlje, predstavljao nedostajuću kockicu mozaika, u kome cjelokupna obala Zapadne Europe treba biti pod političkom kontrolom jedine u svijetu supersile. Nakon uključivanja istočnoeuropskih država u "partnerstvo za mir" i najave njihovog ulaska u NATO, i nakon Daytonskog sporazuma i uspostave protektorata u Bosni i Hercegovini, a također nakon faktičke okupacije Makedonije, Srbija s Kosovom (1999.) ostajala je kao barijera za inkorporiranje cijele strateške regije u novu geopolitičku konfiguraciju. Zato je od 1991. veoma planski, i isključivo u etapama, modeliran kaos, odnosno krize u dijelovima bivše Jugoslavije – najprije u Hrvatskoj, zatim u Bosni i Hercegovini, a tek potom na Kosovu.[243]

Ništa se u ostvarivanju interesa na geopolitičkoj razini ne događa slučajno.

---

243 Dokaz je nuđenje vladi Anti Markovića predsjedniku SIV-a pet milijarda dolara za očuvanje "jedinstvene Jugoslavije" koja je bila pod "okupacijom" JNA da i dalje ostane državna tvorevina koju su uspostavili deterministi poslije Prvog i Drugog svjetskog rata. Zato je trebalo Jugoslaviju sačuvati kao "uspjeli" a ne propali eksperiment.

B. Afganistan ili kako je terorizam postao globalni operator krize

Nakon 11. rujna 2001. svijet je doživio šok.[244] Scene koje su viđene u hollywoodskim filmovima katastrofe postale su stvarnost. Nur Salleh, politički i vojni analitičar ustvrdi će – "to što smo vidjeli nije klasičan terorizam, to je sofisticirani terorizam koji vode najveći stručnjaci za terorizam na svijetu." Osnovno je pitanje tko stoji iza svega toga? Ni američki stručnjaci nisu mogli odmah uprijeti prstom ni na jednu terorističku organizaciju koju svijet poznaje, jer se dogodilo nešto novo...[245] Najjednostavnije je bilo ukazati i naznačiti da iza toga stoji najtraženiji čovjek na svijetu – Osama bin Laden.[246] Činjenica je da je Osama bin Laden dulje vrijeme prijetio američkoj sigurnosti, ne samo izvan Amerike, nego čak i u njezinom dvorištu, u srcu Amerike.[247] Osim prijetnje, moglo bi se reći da je Osama bin Laden imao i preduvjete, odnosno, mogućnosti za to – financijsku potporu i sljedbenike u cijelom svijetu. Osim toga, Osama bin Laden koristio je gnjev arapskog islamskog svijeta protiv američke politike prema arapskom i muslimanskom svijetu općenito. Unatoč dva ključna preduvjeta, pitanje je li bi Osama Bin Laden bio u mogućnosti ostvariti i treći, najbitniji – takvu infiltraciju u američko društvo da ga CIA i FBI nisu mogli otkriti u organiziranju stravične terorističke operacije neviđene u povijesti. Gledajući samo taktičku stranu operacije, pokazuje se da su njezini izvršitelji živjeli u SAD već dulje vrijeme, i imali uvid u sustav sigurnosti ne samo zračnog prometa nad Sjedinjenim Državama, nego čak, može se reći, i u tajnim službama. Izbor vremena operacije i zračnih luka s kojih

---

244 Što je danas na početku 21. stoljeća rat? Američki predsjednik George W. Bush nakon sastanka (11. rujna 2001.) sa svojim timom za nacionalnu sigurnost, kazao je da su teroristički napadi na World Trade Centar i na Pentagon "rat a ne terorizam". Može li se to zaista smatrati ratom. Ne samo da na toj novoj vrsti "bojnog polja" nema sukoba oružanih snaga nego u tom ratu nije ispaljen niti jedan jedini metak. Što su posljedice ovoga čina: mrtvi se broje na tisuće, izravna materijalna šteta se procjenjuje na desetke milijarda dolara, potpuno prekinut zračni promet, zaustavljen rad burzi, pad dolara i rast cijena nafte, i ono što je u protežnom smislu najveće i najšire je – strah. Strah ne samo u napadnutoj zemlji.

245 Retorika uoči operacije "rat protiv terorizma" najbolje se iščitava iz stavova američkog ministra obrane Donalda Rumsfelda: "SAD nema izbora, mora napasti"; "Zemlje koje pružaju utočište terorističkim organizacijama treba zatražiti da s tim prestanu, a ako to ne učine, mi moramo pomoći da to prestane". "Ako ne možete napasti neku vojsku ili nečiju mornaricu, onda morate napasti mrežu".

246 Kako je gradirana opasnost u pripremi za operaciju pokazuje izjava američkog glavnog tajnika Colina Powella – "Svi tragovi vode prema Osami bin Ladenu". A prema Daily Mailu: Pet otmičara je uvježbavano u Velikoj Britanije. Scotland Yard odbio komentirati.

247 Za jedan arapski list 24. kolovoza 2001. dakle, tri tjedna prije terorističkog napada na "blizance" Osama bin Laden je izjavio da će napasti Ameriku i njezine simbole i da će Amerika doživjeti od njega nešto što nikad nije doživjela. Počela je nova era terorizma, intervju, Vesna Kljajić, Hrvatsko slovo, 14. rujna 2001.

su zrakoplovi poletjeli i to u trenutku kad je oko 4000 zrakoplova letjelo američkim nebom, ukazuje da su ti ljudi očito – imali pomagače unutra sigurnosnog sustava Sjedinjenih Američkih Država. Drugo, očigledno se radilo o dobro uvježbanim pilotima, i to upravo na vrsti zrakoplova kojim su izvršili terorističke akcije. Odgovor treba tražiti u jednostavnom pitanju koje je postavio i Nur Salleh: "Je li Osama bin Laden imao mogućnosti obučiti takve pilote ili ih okupiti?"[248] Unatoč činjenici što je afganistanska vlada odbila bilo kakvu mogućnost umiješanosti bin Ladena u toj operaciji, a duhovni vođa talibana Mulla Omar izdao priopćenje da Bin Laden nije umješan u to, nije se iz široke svjetske javnosti mogao izbrisati dojam (dodatno stvoren medijskim putem) da iza toga stoji upravo Osama bin Laden i talibanski režim. Sama pomisao da bi iza ovog terorističkog čina mogao stajati islamski terorizam, za mnoge analitičare i geostratege značilo je jedno – otvaraju li se to vrata pakla u cijelom svijetu. Nitko više neće biti pošteđen, ni Europa, ni Amerika, ni Rusija, dakle, nitko tko pripada "zapadnoj civilizaciji".

1. Inverzija rata

Rušenje njujorških tornjeva označio je početak posve novog oblika rata – *rata pete dimenzije*, odnosno rata za vrijednote i protiv njih. Je li i on planiran u laboratorijima determinista? Naznake postoje. Naime, još sredinom osamdesetih godina prošlog stoljeća Pentagonov ured za specijalne operacije i sukobe niskog intenziteta priredio je studiju "Teror 2000". Studija je godinama držana daleko od očiju javnosti. U njoj je iznesen najcjelovitiji prikaz promjena ciljeva, strategije i doktrine globalnog terorizma na prijelazu tisućljeća. Studija je morala ugledati svjetlo dana jer su se pojedini njezini dijelovi, u trenutku nastajanja doimali znanstvenom fantastikom, pokazali prokleto točnim i upozoravajućim. Temeljna poruka studije glasila je: "Međunarodni terorizma dosegnut će američke obale, a jedan od mogućih ciljeva bit će veliko američko financijsko središte".

Uvertira za ono što se dogodilo 11. rujna 2001. odigrala se već 1993. kada je kamion-bomba razorio podzemnu garažu njujorškog World Trade Centera, ubivši pri tom šest i ranivši više stotina ljudi. Ovo je neprijeporno bila poruka koja je najavila korijenite promjene u strategiji globalnog ratovanja. Na ovu činjenicu sadržajno se nastavila studija o temeljnim značajkama odnosa u svijetu do 2010. koju je CIA stavila na raspolaganje američkom predsjedniku Georgu Bushu mlađem, po njegovu ulasku u Bijelu kuću. Prema procjenama CIA-inih analitičara, uz kronični nedostatak pitke vode i neravnomjernu raspodjelu hrane u svijetu,

248 Intervju, Vesna Kljajić, Hrvatsko slovo, isto.

temeljni problem modernoga svijeta bit će globalni transnacionalni terorizam posve promijenjene strategije, taktike i doktrine djelovanja. Naime, 11. rujna 2001. napadnute su stožerne točke vojne, financijske i sigurnosne američke globalne moći a time i stožerne točke novog svjetskog poretka. Potvrđujući tako da će asimetričnost ratovanja biti obilježje u 21. stoljeća.[249] U ovakvom obliku rata, klasični odnos snaga u vojnim i sigurnosnim prosudbama prestaje vrijediti. Faktorom strateškog iznenađenja David postaje ne samo ravnopravan Golijatu nego je on taj koji sada bira mjesto i vrijeme napada. Kolateralna šteta (Golijatov paradoks iz rata četvrte dimenzije) u ovom obliku ratovanja, je panika i inducirani strah od ponavljanja sličnih terorističkih napadaja. Oni postaju kamen o vratu normalnog življenja. Damoklov mač ovakve prijetnje ostavlja tragove na cijelome nizu globalnih gospodarskih djelatnosti, utječe na cijene strateških sirovina, posebice nafte. Ono što je najbitnije, redizajnirao je ulogu SAD-a koje su uspjele sebi prisvojiti ulogu isključivog jamca globalne sigurnosti, ne samo u procesu stabilizacije trusnih područja svijeta, nego i zaštitnika sigurnosti europskog kontinenta.

2. Novi oblik rata

Koliko će trajati novi svjetski rat protiv terorista što ga je predsjednik Bush objavio poslije napada u New Yorku i Washingtonu 11. rujna? Kakav mu je smisao i koji su mu ciljevi? Vojne operacije protiv talibanskog režima u Afganistanu bile su još u početnoj fazi, a već su se čule raznorazne kritike.[250] Evo nekih.

Bombardiranje nije pravi put prema pobjedi: ono razara teškom mukom okupljenu svjetsku koaliciju, predvođenu Amerikancima i Britancima, kojoj pripadaju i mnoge muslimanske zemlje. Čak i muslimani koji su protiv terorizma teško podnose pogibiju muslimanske braće u ratu kojemu je na čelu Amerika, za mnoge muslimane arhidušmanin islama. Na Zapadu pak nelagodu izaziva prevelik broj civilnih žrtava kako izravno od bombardiranja, tako i posredno zbog toga što bombardiranje sprječava dopremu izgladnjelim i često oboljelim Afganistancima očajnički potrebne hrane i lijekova iz inozemstva.

249 Asimetrični rat, kako stvari, stoje postao je stvarnost pa više uopće nije bitno tko ga je proizveo, nego kako ga i na koji način spriječiti ili obuzdati. To je dvojba koja će u 21. stoljeću jednako mučiti velesilu(e) i one na dnu svjetske ljestvice. Hrvatska i veliko ratište, str. 346.

250 Bilo je razmimoilaženja i kolebanja i među saveznicima. Tako je George Robertson generalni tajnik NATO-a po pisanju The Financial Times izjavio: "NATO nema ulogu pružanja neograničene pomoći. Pomoć da, ako SAD iznesu dokaze da je napad uistinu stigao iz inozemstva". Uslijedio je odgovor zapovjednika NATO-a američkog generala Josepha Ralstona: "Neizbježna američka ratna misija je pokrenuta i mi ćemo je izvršiti".

Neki su se pitali može li Amerika zaglibiti u Afganistanu kao što je potkraj 60-ih i početkom 70-ih zaglibila u Vijetnamu. Američki i britanski službeni glasnogovornici optužili su medije da potiču defetizam – upravo kako su to činili za vrijeme rata za Kosovo 1999., koji je ipak završio pobjedom za samo 78 dana. Poruka je dakle bila: ne paničarite ljudi, nego budite strpljivi. Sve će biti u redu. Kod mnogih takve poruke pobuđivale su još veću sumnju i pitali se: znaju li doista odgovorni u Washingtonu i Londonu što hoće i kako to treba postići.

Još za vrijeme izvođenja operacije rušenja talibanskog režima iznošene su mnogobrojne analize, a zanimljivim se čine one koje su dali, general Wesley Clark, zapovjednik NATO-a za vrijeme rata na Kosovu 1999., Henry Kissinger, geopolitičar i svojedobno američki državni tajnik za vrijeme rata u Vijetnamu, i Michael Howard, svjetski renomirani britanski vojni povjesničar i autor klasičnog djela o naravi rata. Evo nekih njihovih osvrta i zapažanja.

General Wesley Clark uspoređujući rat u Afganistanu i rat na Kosovu ustvrdio je da su ciljevi NATO-a glede Kosova bili jasni – prisiliti jugoslavensku vojsku i policiju na povlačenje, kako bi se silom protjerano albansko stanovništvo moglo vratiti svojim kućama. Po njegovom mišljenju Milošević je kapitulirao iz slijedećih razloga: znao je da su počele pripreme za NATO-ve kopnene operacije za oslobađanje Kosova; protiv njega je podignuta optužnica u Haagu, i Moskva ga je upozorila da mu neće moći priskočiti u pomoć. Bombardiranje Miloševića je, doduše, vojno oslabilo, ali bilo je samo jedan od četiriju čimbenika njegova poraza. Dakle, general Wesley Clark rat u Afganistanu gledao je isključivo s aspekta opravdanja svojih, ne baš uspješnih zapovjednih poteza u operaciji "Saveznička snaga".

Henry Kissinger, bio je daleko precizniji i određeniji. Naime, ukazao je da se radi o novom obliku rata. Pozvao se na izjave i govore predsjednika George W. Bush i njegovog najvjernijeg saveznika britanskog premjera Tonyja Blaira, a potom i na njihove ministre i visoke dužnosnike koji su ponavljali, da je to novi tip rata u obrani svjetskog poretka bez jasno definirana neprijatelja i bez jasnih granica, ali i naglašavali da je jasno što treba činiti. Kissinger je postavio tezu da svjetski terorizam ne može djelovati bez baza i bez potpore određen(ih)e držav(a)e, te da te baze i one koji teroriste naoružavaju i podupiru valja eliminirati. U slučaju "rata protiv terorizma", da bi se, čim ciljevi operacija budu postignuti, Amerika i njezini saveznici trebali posvetiti onomu što se u žargonu moderne politologije zove "građenje nacije" (*nation-building*), naglasio je Kissinger. Po njemu taj bi posao valjalo povjeriti UN-u, oslanjajući se na "Kontaktnu skupinu" predstavnike susjednih država i država koje su sudjelovale u ratnom pohodu, uz zdušnu gospodarsku pomoć Zapada. Nakon, pobjede nad Osamom bin Ladenom i njegovim talibanskim pokroviteljima, u

koju Kissinger nije sumnjao, naglasio je da će doći nova, mnogo kompliciranija i teža faza borbe protiv terorizma u kojoj će valjati pokušati održati i ojačati sadašnji još uvijek prešutni, ali sve vidljiviji konsenzus u prilog svjetskog poretka – s mnogo strpljivosti i realizma eliminirati dublje uzroke terorizma, kako bi se doseglo poželjno stanje.[251]

Ali kao doseći to poželjno stanje? Prema Michaelu Howardu, ono se neće moći postići nastavkom bombardiranja koje, prema njemu, zajamčuje da će Amerika i Britanija izgubiti "rat za srce i umove" milijuna muslimana i mnogih drugih, ne samo u tzv. trećem svijetu nego i na Zapadu. Prema Howardovu mišljenju, bolje bi bilo da je umjesto najave rata predsjednik George W. Bush najavio svjetsku redarstvenu operaciju pod okriljem UN-a kojoj bi bio cilj hvatanje terorista i suđenje za zločine u New Yorku i Washingtonu. Howardov je stav bio da tip ratovanja za koji se Amerika odlučila, u prvom redu bombardiranje, ide na ruku Bin Ladenu koji želi izazvati rat među civilizacijama. A što sad kad je rat u tijeku? Howard odgovara da ga valja što prije privesti koliko-toliko uspješnom završetku i tako talibanima i onima koji misle poput njih omogućiti da ustvrde kako je pobjeda izvojštena. A tada će valjati pristupiti iskorjenjivanju terorizma – prvom zadatku u kojem neće biti ni spektakularnih bitaka ni jasne pobjede. A što se tiče mogućih proširenja rata na druge države što pružaju utočište terorizmu i teroristima? "Bože sačuvaj!" bio je više nego jasan Michael Howard.

Ove tri kratke analize zapravo na vrlo razvidan način pokazuju o kakvom se to novom obliku rata na početku 21. stoljeća radi. To je rat, bez definiranog neprijatelja, rat bez jasnih granica, rat bez bitaka i rat bez jasne pobjede. Ima li ovom obliku rata alternative? Ako je nema, onda se svi duboko zamislimo jer za to postoje veliki razlozi.

3. Novovjeki armagedonski ratnici

Svjesno samožrtvovanje koje je tako uvjerljivo dočarala CNN-ova slika prilaznog manevra otetog Boeinga 767 i njegovog udara u toranj World Trade Centera označilo je da se iz racionalnog (te-

251 Latentnost konsenzusa o kojem je govorio Kissinger najbolje je oslikavala ratna psihoza pred početak napada na Afganistan.
Odgođena opća skupština UN-a, a SAD pozvao svoje građane da napuste Pakistan. U Karačiju protuameričke demonstracije. Rusija (25. rujna 2001) nastoji odgoditi operaciju jer se kriza prenosi u dvorište njezinih interesa. Službeno priopćenje: Rusija "će dati informacije" za otkrivanje počinitelja. Ruska obavještajna služba FRB pokrenula istragu o napadu na SAD. Odgovor SAD-a – u Napulju 27. i 28. rujna sazvan sastanak ministara obrane NATO-a, pozvana i Rusija.
Tu je i uključivanje i islamskog svijeta. Šef iranske diplomacije Kamal Havazi izjavljuje: Međunarodna koalicija mora biti pod nadzorom UN-a. Iran se ne protivi ciljevima napada".

hnološkog) prešlo u iracionalno (duhovno) ratovanje. "Pametno oružje" pobijedila je snaga samožrtve pojedinca. Zanimljivo je da se pedesetišest godina nakon već viđenog čina samožrtve japanskih vojnika, baš Amerika suočava s istom pojavom. Dok japanskim pilotima-kamikazama s kraja Drugog svjetskog rata, koji su za ciljeve napada imali isključivo američke ratne brodove, nije bio bitan medijski učinak njihovog ritualnog samoubojstva, ovi novovjeki piloti-samoubojice na "istog protivnika" itekako računaju na velike materijalne štete i veliki broj žrtava među slučajnim prolaznicima, a prije svega na iznimno visoku razinu medijskog učinka svog iracionalnog čina. Ovdje se dogodila inverzija rata (n-1) i kao bumerang se ratovanje "mekom silom" vratilo onima koji u informacijskom ratu imaju gotovo apsolutnu moć nad njom. Upravo ta činjenica, naznačuje sljedbenike kulta estihada[252] kao nove bojovnike rata pete dimenzije i definirajući taj novi rat kao armagedonski sukob svjetonazora. Uz veliku razinu medijskog odjeka taj je rat postao obilježje trećeg tisućljeća.

Tko su ti armagedonski ratnici? Što ih razlikuje od klasičnih ratnika. Tko su ti ljudi koji su izveli samoubilački napad na najmoćniju velesilu svijeta? Može li se iz toga iščitati da u "kolapsu tornjeva" nije sve tako kristalno jasno kako se to na prvi pogled čini? Može li se analizom dostupnih informacija proniknuti u karakter i svijest ljudi koji su izveli i organizirali događaj koji je obilježio početak trećeg tisućljeća.[253]

Po američkim službenim izvješćima poznato je da je bilo devetnaest izvršitelja. Ako se primjene suvremeni kriteriji u planiranju operacija onda odnos borbenog i neborbenog dijela poželjno je da bude jedan prema jedan. U ovom slučaju znači da je ukupan broj sudionika u operaciji morao biti barem dvostruko veći nego što je broj samih izvršitelja. Dakle, realno je za pretpostaviti da je teroristički napad na Sjedinjene Američke Države izvela organizacija u kojoj je bilo oko pedesetak ljudi.

Izvješća američkih istražitelja u medijskoj interpretaciji ukazivali su da je priprema operacije trajala najmanje dvije godine. To pak znači da se pedesetak ljudi u potpunoj diskreciji uvježbavalo odvojeno pune dvije godine na više kontinenata. U uvjetima informacijsko-tehnoloških mogućnosti (od onih zemaljskih do svemirskih) zaista zvuči nevjerojatnim da je tajnost priprema i uvježbavanja ostala neotkrivena od svih sigurnosnih sustava glavne svjetske velesile i njezinih partnera u najvećem i najmoćnijem vojno-političkom savezu. Zaista čovjek ne može ostati ravnodušan i ne upitati se, kakvo je to umijeće vladanja sviješću,

252 Samoubilački herojski pothvat za uzvišene ciljeve svetog rata protiv nevjernika, koji borca samoubojicu vodi u raj.

253 Za odgovore na ta pitanja koristiti će se analiza koju je Marko Jurič iznio na stranicama Hrvatskog slova (12. listopada 2001.) u članku pod nazivom, "Što se dogodilo u glavama kamikaza".

intelektualna samodisciplina, razina i (ili) duhovna snaga koja je njih više desetaka sudionika u operaciji u tako dugom vremenskom razdoblju ostavila van "zahvata" svemoćnih tajnih službi, da u potpunoj diskreciji dvije godine obave pripreme za napad na New York i Washington.

Pripreme niti su mogle biti jednostavne niti su mogle ostati bez usklađenosti. Naprotiv! Netko je morao osmisliti plan, odrediti ciljeve napada, utvrditi taktiku i način izvršenja, oformiti organizaciju pažljivo je popuniti izabranim ljudima te ih sve uvježbati, a potom uskladiti njihove aktivnosti na interkontinentalnim razdaljinama i to bez ijedne jedine grješke. Osim toga ta je organizacija morala imati čvrstu hijerarhijsku strukturu s vrlo zahtjevnim intelektualnim osobinama na svim razinama hijerarhije. I konačno, na dnu te hijerarhijske ljestvice nalazio se čovjek spreman dati svoj život za ostvarenje plana te organizacije. Simbioza "misli i djela" na relaciji vođa-plan-izvršitelji i obratno morala je biti potpuna. Osoba na vrhu "terorističkog pothvata" morala je posjedovati takvu karizmu koja ne samo da je inspirirala sve ostale sudionike nego je morala više od dvije godine besprijekorno upravljati pripremama i realizacijom te operacije. U odabiru izvršitelja također, nije smjelo biti grješke. Onaj tko je bio "odabran" nije mogao odustati jer bi u tom slučaju operacija bila dovedena u pitanje. Dakle, u te dvije godine izvršitelji nisu smjeli doći u iskušenje i zapitali se ima li sve to smisla. To je bio tek jedan od problema koje je vođa morao ne samo predvidjeti nego i riješiti.[254]

Dužina trajanja priprema, brojnost pripadnika i njihova fizička razdvojenost bile su najosjetljivije strane operacijskog plana. Nadalje, vjerojatno i najteži dio plana operacije bio je pronaći devetnaest samoubojica koji će oteti putničke zrakoplove i zajedno s njima sunovratiti se u smrt ubijajući tisuće drugih. Takvu zahtjevnu zadaću mogli su izvršiti ne samo hrabri nego i inteligentni mladi ljudi čije je obrazovanje, kulturna i civilizacijska svijest morala biti obojana u dovoljnoj mjeri "zapadnim bojama". To je bio uvjet "donjeg praga" da se započnu pripreme za izvršenje zadaće a da ne privuku pažnju sigurnosnih sustav tih država. Zato tvrdnja: *"Oni su, znači, najmanje dvije godine živjeli u europskim i američkim gradovima sa sviješću da će uskoro sami sebi oduzeti život odvodeći u smrt tisuće civila, prema kojima objektivno nisu mogli osjećati nekakvo neprijateljstvo osim u nekoj kompliciranoj neizravnoj vezi kako su svi građani odgovorni za poteze vođa svojih država koje su izabrali"*.[255] najbolje ukazuje s kakvim su se psiholo-

254 Karizmatski značaj vođe može razumjeti diverzant bilo koje vojske koji je bio u borbenim akcijama u neprijateljskom okruženju, s tom razlikom da on u tu akciju ide tek sa sviješću o riziku, a ne s odlukom žrtvovanja.
255 Marko Jurič, isto.

škim dvojbama izvršitelji morali suočavati. Psiholozima bi trebalo puno truda kako bi objasnili kako to da se tijekom više od dvije godine ni kod jednog od tih devetnaest ljudi ništa nije slomilo ili dogodilo što bi ih razotkrilo ili poljuljalo njihov naum. Ovdje nije riječ o neukim Arapima odraslim u okruženju posvemašnje bijede, gdje su islam i obiteljska tradicija bile jedine moralne i obrazovne vrijednosti, nego o ljudima koji su za potrebe zadaće morali biti upoznati sa svim vrijednostima zapadne civilizacije, pa i na određen način participirati u njima, a koje su u opreci sa žrtvovanjem života za neki viši cilj. To je ključ sukoba suvremenog svijeta. S jedne strane neoliberalni svjetonazor kojemu je uživanje u životu i hedonizam jedina vrijednost (izražen u svemoćnoj riječ globalizam), a s druge strane žrtvovanje vlastitog života za uzvišeni cilj vrjednote kao što su obitelj, vlastita kultura, tradicija, narod, država i konačno ono što čovjeka čini čovjekom a to je vjera. Rečeno na drugi način svijet dvadeset prvog stoljeća bit će svijet sukoba racionalnog i metafizičkog, materijalnog i duhovnog, korisne vrijednosti i uzvišene vrednote. Jednostavno rečeno, borba zla protiv dobra. *To je taj rat pete dimenzije*.

No, vratimo se opisu iskušenja s kojima su se vjerojatno suočavali izvršitelji napada na Trade World Center. Teško je čovjeku zapadne civilizacije zamisliti kolika je bila njihova samokontrola i stega da se izdrži sve to vrijeme priprema, a istodobno na svojoj savjesti nositi teret o skorašnjem dobrovoljnom odlasku u smrt. Ni u kojem slučaju za njih se ne može reći da su to bili luđaci, maloumne osobe ili drogirani fanatici jer takvi sigurno ne bi mogli uraditi to što se od njih tražilo. Stoga bi se političari i stratezi zapadne civilizacije u svakom potezu, a poglavito u onom gdje imaju namjeru podignuti mač, mogli zapitati kakva je to duhovna snaga pokrenula i vodila te ljude jednog rujanskog dana 2001.?

4. Dolaze li nova apokaliptična vremena?

Borba protiv terorizma nije samo puko pokretanje rušilačke snage moćne vojne sile jer se radi o destrukciji u materijalnom svijetu. U takvom linearnom nastupanju duhovni svijet čovjeka i naroda ostaje neoštećen i izvan je dosega bilo koje sofisticirane bojne naprave. Naprotiv, on se sažima da bi se u jednom trenutku pretvorio u "veliki prasak". Ono što mora brinuti analitičare i psihologe jest to što su izvršitelji terorističkog čina, unatoč svim etičkim iskušenjima i moralnim dvojbama kojima su bili izloženi, ostali dosljedni svom cilju. To znači da su ostali "imuni" na novostečeno obrazovanje i život u zapadnoj civilizaciji, koji su ih na svakom koraku dovodili u preispitivanje ideje vlastite žrtve, stalno ih odvraćali od nauma i konačno stvorili im prostor da najmanje dvije godine preispituju ispravnost i smislenost svojih čina. Ako je odista stvoren "imunitet" protiv zapadne civilizacije, živeći

u toj istoj civilizaciji i ako je 20. stoljeće bilo "stoljeće rata", onda se s pravom može reći da će 21. stoljeće biti "stoljeće apokalipse". Zato je poželjno oni koji ne vjeruju u dolazak apokaliptičkih vremena da najdramatičniji događaja novije povijesti promatraju kroz retoričko pitanje: može li državni i obavještajno-sigurnosni sustav Sjedinjenih Američkih Država osposobiti devetnaest mladića koji će više od dvije godine živjeti u Rijadu s ciljem da izvedu samoubilački napad na Meku i Medinu?

Po svemu, dakle, može se govoriti da svijet na početku 21. stoljeća nije ušao u sukob civilizacija, kao su to neki govorili, nego, u sukob dva civilizacijska koncepta, onog materijalnog i onog duhovnog. I jedan i drugi uvjetno rečeno egzistiraju i u zapadnoj i u istočnoj civilizaciji i to nije sporno. Sporno je, koji prevladava u dotičnoj civilizaciji u određenom vremenskom razdoblju. Onaj materijalni koncept na kojem se prije svega bazira američka civilizacija i civilizacije zapadnih saveznika dobro je znan. On se iskazuje brojem brodova, nosača zrakoplova, borbenih lovca, raketa, specijalaca, količine novca na bankovnom računu, posjedovanju nekretnina, zabavi i u čekanju "svojih pet minuta slave", ali i u odricanju od svojih korijena svog kršćanskog identiteta. Svakako, to je koncept koji je po vanjskoj formi izuzetno snažan i nitko imalo upućen u snagu i djelotvornost te globalističke mašinerije nema čvrste argumente da dovede u pitanje uspjeh bilo kojeg ratnog pohoda kojeg on pokrene. Njega ne mogu zaustaviti ni nepristupačni tereni Afganistana, ni vještina talibanskih boraca, ni povijesno iskustvo nekih imperija koje su loše prošle u ratu s Afganistancima, njega može zaustaviti samo *"2v" – vrijeme i vjera*.

Uspjeh američke operacije rušenja talibanskog režima bio je posve zagarantiran. Sovjeti (Rusi) su izgubili rat u Afganistanu jer nisu primijenili temeljno strateško pravilo – naputak vanjskog kruga. Odnosno nisu osigurali potporu svjetskog mnijenja za "opravdanost" vojnog nastupanja, pa tako vojnu silu nisu mogli koristiti u potpunosti, nego samo djelomično. U američkom slučaju situacija je posve obrnuta. Strategijski vanjski krug ili svjetsko javno mnijenje za "opravdanost" rata u Afganistanu bilo je gotovo unisono.[256] Sve je bilo "nabijeno" stavom da treba učiniti sve da se terorizam, to "svjetsko globalno zlo", porazi. Amerikancima i njihovim *ad hoc* koalicijskim partnerima ostavljena su potpuno otvorena vrata za neograničenu uporabu vojne sile. U prijevodu to je značilo potpuni vojni poraz i rušenje ne samo talibanskog režima, nego uništenje i infrastrukture što je

256 U priprema za operaciju predsjednik SAD-a George W. Bush, 18. rujna 2001. sastao se s britanskim premjerom Tonyem Blairom, francuskim predsjednikom Jacquesom Chiracom, ministrom vanjskih poslova Južne Koreje Han Senndom, Njemačke Joscha Ficherom, a 19. rujna s Igorom Ivanovim ministrom vanjskih poslova Ruske Federacije.

sa stajališta "nove integracije prostora" još značajnije. Ne smije se zaboraviti da nakon rata u gravitacijskim strateškim točkama "Puta svile" nastupaju "graditelji" novog poretka i nove infrastrukture, jer oni, to što nanovo grade na ruševinama i zgarištima, ne grade za afganistanski narod i njegova plemena, nego za sebe, jer je to sad njihovo, oni su sada vlasnici. Strategijski poučci zbog svoje univerzalnosti uvijek vrijede. Onaj tko osigura vanjski krug u strategijskim igrama taj pobjeđuje.[257] To su Amerikanci dobro naučili od rata u Vijetnamu, ali i na grješkama drugih, u ovom slučaju od Rusa. Zato kolateralna šteta ni u američkoj ni u svjetskoj javnosti ne znači gotovo ništa, a ponajmanje da bi bila označena kao ratni zločin, iako stradavaju nedužni civili. Sve se to uspijeva kompenzirati vladanje strategijskim vanjskim krugom.

Osim strategijskog vanjskog kruga uspjeh američke operacije u Afganistanu bio je zagarantiran i zbog unutarnjih razdora afganistanskih plemena, ali i na široj pozornici muslimanskog svijeta. Taj je razdor iskorišten za brže osvajanje i pokoravanje Afganistana. Međutim, taj će se razdor jednom okrenuti protiv SAD-a i antiterorističke koalicije. To je samo pitanje vremena. Rušenje talibanskog režima nije riješio temeljnu dvojbu: hoće li se time pobijediti onaj neprijatelj koji je izveo napad 11. rujna? U medijskoj kakofoniji o uspješnosti borbe protiv terorizma zaboravlja se da je skupina koja je izvela napad svoju snagu crpila iz duhovnog civilizacijskog koncepta.[258] Oni su stvorili asimetriju ne samo na hiperstrateškoj razini sukoba materijalno-duhovno, nego na izvedbenoj, taktičkoj razini gdje su uspješno odigrali potez koji je stajao pola milijuna dolara i u kojem su ljudski gubici na vlastitoj strani bili devetnaest ljudi. Gubitke koje su prouzročili kod svojih neprijatelja broje se u milijardama dolara i znatnom broju ljudskih žrtava.

Međutim, to nije bio jedini, a ni glavni cilj napada. Napadnuti su simboli američke moći. Onaj koji je odabrao Svjetski trgovački centar i Pentagon za ciljeve napada bio je u potpunosti svjestan težine bacanja rukavice protivniku u lice. Namjera je planera operacije bila navesti američku politiku i predsjednika Sjedinjenih Američkih Država da pokrenu svoju moćnu vojnu mašineriju i da zajedno sa saveznicima krenu u ratni pohod. Zašto je to pla-

257 Značaj strategijskog vanjskog kruga Amerikancima je dobro poznat. Zato su prvo susjede Afganistana primorali na popuštanje kako bi stvorili vanjski strategijski krug bez kojega ne bi bilo vojnih djelovanja u onom unutarnjem tj. u samom Afganistanu. Primjer, tadašnji indijski ministar vanjskih poslova Jaswant Singh – "Indija je pripravna dopustiti SAD-u korištenje svojih vojnih baza.

258 Privremeni predsjednik Talibanskog vijeća ministara mula Mohammad Hasan Ahud izjavljuje: "Sveti rat postat će dužnost ako SAD napadnu Afganistan. Imperijalisti, Židovi i kršćani i njihovi pomagači žele uništiti islamski poredak". Talibanski uvjeti: (1) ukidanje UN sankcija afganistanskim talibanima, (2) prestanak pomaganja sjevernog oporbenog saveza, (3) dokazati umiješanosti Osame bin Ladena.

ner učinio? Teško je povjerovati da mu je namjera bila doživjeti siguran poraz. Kakav bi to interes imao talibanski režima da terorističkim činom uništi sam sebe? Kako je uvijek interes u pitanju i ovdje može pomoći inverzija (*n^{-1}*) i zapitati se: tko je imao koristi od napada na američke simbole moći?

Pretpostavka o sposobnosti strateških predviđanja planera-(â) napada na SAD moglo bi se potkrijepiti indicijama da su se uoči terorističkih napada dogodile neke burzovne transakcije koje su izgledale da ih je izveo netko tko je znao za taj napad. Iako je takvu tezu teško dokazati, isto onako kao što se nije uspjelo otkriti tko stoji iza ubojstva predsjednika Johna Kennedya, one će i dalje ostati samo indicije. Sama činjenica da se dogodilo posve nelogično trgovanje na burzi uoči napada, navodi na vrlo izvjesnu pretpostavku da je organizacija koja je izvela napad u stanju predvidjeti daljnji tijek zbivanja ne samo na političkom i vojnom nego i na gospodarskom planu. Onaj tko je možda imao informaciju o napadu ostvario je veliki profit. Ako su planeri bili sposobni sačiniti točne strateške prosudbe onoga što će se zbivati u jednom segmentu kao što je nagla promjena vrijednosti dionica, onda je realno pretpostaviti da su mogli predvidjeti vojni pohod na Afganistan, a kasnije i na Irak. Ovdje nastaje dvojba. Ako planerima koji su osmislili napad na "blizance" pokretanje vojne sile za rušenje afganistanskog režima nije iznenađenje, a istodobno nemaju pripremljenu valjanu (djelotvornu) obranu, u tom slučaju napad putničkim zrakoplovima na Sjedinjene Američke Države postaje besmislen. Sigurno im cilj nije mogao biti pobiti tri tisuće ljudi, udariti pljusku najvećoj svjetskoj velesili, prouzročiti goleme financijske štete i burzovne potrese, izazvati katastrofu Afganistana kasnije i Iraka, a u budućnosti još nekih muslimanskih država, a potom čekati da ih prije ili kasnije pohvataju i smjeste u zatvore tipa Guantanamo i (ili) Abu Graib, a one s "boljom srećom" likvidiraju. Možda ovu dvojbu ipak odgonetava inverzija!?

5. "Meka sila" i operacija rušenja talibanskog režima

Vojni dio operacije rušenja talibanskog režima već je viđen i to u operaciji "Saveznička snaga" na Kosovu. Razlika je samo u većem prostoru na koji se djeluje (projekcija vojne sile), kao i prostora s kojeg s djeluje (razmještaj vojne sile napadača). U afganistanskoj operaciji integrirano bojno polje je uvećano u odnosu na kosovsku operaciju. Doktrina ratovanja ostala je ista i u tom smislu za dvije godine nije se ništa promijenilo. Udari zrakoplovnih snaga odvijaju se u valovima, rabe se kombinirana sredstva za gađanje ciljeva, pojedini ciljevi pogađaju se opetovano, poglavito oni infrastrukturni, veći broj zrakoplova sudjeluje u udarima koji se izvode noću, talibanska zračna obrana je nedjelotvorna, više i

od one kosovske, a ulogu kopnenih snaga na zemlji koju je imao OVK na Kosovu u Afganistanu igra "Sjeverni savez".

Ono što je bitno uznapredovalo od operacije "Saveznička snaga" je uloga druge komponente rata četvrte dimenzije tj. "meke sile". Najvažniji medijski događaj ne samo Amerike već i cijelog svijeta i njezin napad na Afganistan doživio je globalno uprizorenje u doslovnom smislu riječi. Iako su se mediji (pogotovo američki) i te kao potrudili da bi ovaj događaj učinili zanimljivim, u informativnim prilozima i nije se imalo što vidjeti. Što će reći da svaka, pa i ova "meka sila" ima slabosti. Snimci noćnih zračnih udara su mračni, stalna javljanja o potpori operaciji postala su dosadna, a posebno je iritantan bio CNN-ov filmski pristup događajima. Čak su i program nazivali *America Strikes Back* iako nije riječ o skupom hollywoodskom spektaklu. Riječ *Imepria* zamijenjena je riječju *America* kako bi se u svijesti prosječnog Amerikanca usadio osjećaj svemoći i asociralo ga da se radi o "ratu svjetova" ili o "ratu civilizacija", a on ima tu sreću ili sudbinu svejedno da pripada onoj svemoćnoj – pobjedničkoj.

I doista se mogao steći dojam da mediji nisu prenosili, nego stvarali događaje, te tako kreirali javno mnijenje za interese svjetske moći. Činilo se koji put da u tim "slobodnim medijima" vladaju talibanske metode. Medijski uradak, koji bi s pravom mogao nositi naslov *"Kako se stvara mrski dušmanin"*, dokaz je za navedenu tvrdnju. Naime, dokumentarac *"Afganistan"*, prikazan na drugom programu HTV u listopadu 2001. autorice Saira Shah je potvrda navedenog. Posebno je bila "dojmljiva" vožnja kamere u automobilu s talibanskim obavještajcem po gradskim ulicama, koji objašnjava što je njegova zadaća: *"Vozimo se gradom i tražimo neprijatelja. Odmah ga prepoznamo. To su svi oni koji govore protiv nas talibana, stranci... Svi koji se miješaju. S njima se odmah obračunavamo"*.[259] Jedan fanatični i naoružani taliban ima ovlasti pokupit bilo koga na ulici i "optužiti da je neprijatelj". Takvih je mnogo u Afganistanu, sugerira nam dokumentarac, pače broje se milijunima, i što učiniti s njima? Ništa drugo nego sve to razoriti i stvoriti novi "demokratski poredak". I to jedno jedino vozilo, u kojem su se istodobno našli i kalašnjikov i televizijska kamera, oslikali su svijet na početku 21. stoljeća, rugajući se civilizacijskom licemjerju. U tom trenutku nije ubijao kalašnjikov u rukama priprostog i vjerski isključivog talibana, nego je ubijala kamera školovane i vjerojatno ateistički isključive pripadnice "nježnijeg spola" žigošući cijeli narod terorističkim zločincima. Moglo bi se reći, da *talibanizam* izuzetno dobro cvijeta u rukama medijskih determinista.

259 Talibanske metode u medijima, Hrvatsko slovo, Denis Vukoja, 12. listopada, 2001.

Za kosovski rat je rečeno da je bio prvi postmoderni rat, jer je bio rat bez povijesti i (gotovo) bez očevidaca. Za afganistanski može se reći da je to bio prvi "infowar", rat informacijama, ali ne samo zbog toga što su promidžba i manipulacije masovnih medija imale važnu ulogu, nego više zato što je "information technology" dominirala komunikacijom kada su se granice Afganistana "otvorile" samo za odabrane novinare i njihove kamere. U Iraku dvije godine kasnije čak ni to, nego su novinari bili "ugrađeni" u postrojbe i oni su ih "vodili" na putu prema Bagdadu, a ne njihovi zapovjednici.

Televizijski deterministi nisu htjeli predstaviti rat, pa su se ljudi prilagodili pretražujući Internet-mrežu. U svojim noćnim lovovima, internetski narod pokušao je spoznati prirodu "rata protiv terorizma" koja mu je bila uskraćena, zadovoljavajući tako svoj frustrirani voajerizam slikama, zvukovima, komadićima svjedočanstva iz nekog američkog zrakoplova ili daleke riječi iz logora Crvenog križa ili Crvenog polumjeseca. Tako je zvuk rata prolazio mrežom i izravno ulazio u osjetila, a radoznali tražitelj istine nije bio ni svjestan da tako sam postaje sudionik "kolateralne štete" i njezin svjedok.[260] Idemo prema vremenu u kojemu će ratovi sve više biti izdvojeni iz "institucionalnog" svijeta komunikacija.

6. Svi u borbi protiv terorizma

Zahvaljujući djelotvornosti "meke sile" svi su počeli voditi rat protiv terorizma, svi su željeli biti dio antiterorističke koalicije i svi su imali koristi, osim Hrvatske. Na podugačak popis već provjerenih koalicijskih saveznika, "nadopisale" su se Turska, Indija, Rusija, Kina, i druge države ne skrivajući zadovoljstvo i ushićenost "ratom protiv terorizma". Odjednom su svi postali "Amerikanci" veći od samih Amerikanaca. U njihovim dvorištima utaborili su se teroristi veći i opasniji od onih u putničkim zrakoplovima nad Sjedinjenim Američkim Državama. U sjeni borbe protiv terorizma Turska se željela riješiti kurdskog pitanja. Indija razbiti otpor Kašmiraca. Putinova Rusija Čečeniju je pretvorila u ruševinu. A Kina smije, a da ne bude prozvana, gaziti ljudska prva, primjerice ugnjetavati tamošnje kršćane i zatvarati njihove biskupe bez suda.

Zbrka koja je nastala sve je izokrenula naglavačke, poglavito u vrijednosnom sustavu. Činjenica je da su u doba hladnog rata muslimani i cijeli "svijet nesvrstanih" iskorištavani kao bedem protiv komunizma i komunističke revolucije. Neoboriva je činje-

260 Ostvarilo se ono što je kazao Matt Drudge one večeri kada su ga pozvali u washingtonski National Press Club: "S Internetom svaki građanin može postati i izvjestitelj." Zvuk rata preko Interneta, Mimmo Candito, La Stampa 2. kolovoza 1999.

nica da su talibani i Osama bin Laden djeca Sjedinjenih Američkih Država. Ne može se tek tako izbrisati slika visokog američkog političkog dužnosnika kako s pakistanske strane granice 1979. ispaljuje rafal iz strojnice prema Afganistanu, opominjući Ruse s čime će se suočiti i da se neće olako pomiriti s njihovom intervencijom. Evidentno da su dijelovi islamskog svijeta 1993. bili iskorištavani i protiv Hrvata u Bosni i Hercegovini. Neki čak tvrde da je islamizam proizvod imperijalizma i moderne.[261] Zaista je teško u svemu tome pronaći logiku.

I dok su na eksplozijama američkih bombi po afganistanskim gradovima i planinskim bespućima, a i po skromnim svatovskim veselicama, svi nastojali okoristiti, u Hrvatsku su stizale haške optužnice. Unatoč svim mogućim zaklinjanjima u ljudska prava i slobodu medija Hrvatska je ostala u biblijskoj suznoj dolini, izložena okrutnostima varljive pravde i prijetvorne istine svjetskih determinista. O Hrvatskoj kao prvoj koja je u doslovnom smislu riječi bila izložena terorizmu i terorističkoj strategiji i koja je od strane svjetske moći svjesno bila prepuštena teroru u prvoj polovici devedesetih godina 20. stoljeća, u hladnoj međunarodnoj oglusi smjelo se tek tiho progovoriti. A te 2001. nije smjela ni to. Upitati je li Hrvatska negdje s Sjedinjenim Američkim Državama i njezinim europskim saveznicima Britanijom i Francuskom uzročno-posljedično usporediva, značilo je izložiti se, u izvedbi domaćih medijskih determinista, nepodnošljivoj lakoći ispiranja mozga kao – "nevinost treba dokazivati u Haagu".[262] Za njih je inverzija uobičajen postupak, ne treba sud dokazati krivnju, jer je krivnja Hrvata genetski uvjetovana. Njima ne znači ništa činjenica da nije Hrvatska Srbiji, a kamoli svijetu, propisivala kao će živjeti, nije svoj model i interes svima u okolici (i šire) nametala, nije im rušila ni vlade ni gospodarstva, htjela je samo slobodno živjeti na svome kroz povijest okljaštrenom ozemlju.[263]

Pouka interpretacije "rata protiv terorizma" u medijskoj izvedbi, za moćne znači – učiniti isključivo nešto za sebe, za svoje interese – pa i na tragediji drugih, često onih malih. A ti mali, kad se na njih sruči dostatno bombi pa i onih s pridjevom "super" ili

261 Povratak tradicionalne politike i nacionalne države, Stjepan Šulek, Hrvatsko Slovo, 28. prosinca 200.

262 Živko Kustić u svojoj kolumni Jutarnja propovijed ovako je opisao tu imbecilnu sintagmu: "Ono što je premijer rekao (Ivo Sanader, op. a.) o Gotovini treba dobro shvatiti – jer nije zlo mislio – ali strašno zvuči: "Gotovina je apsolutno nevin, ali to on mora dokazati u Haagu." Zar smo zaista zaboravili da je nevinost (bolje je reći:nedužnost) pretpostavka koja se ne dokazuje? Gotovina može, ako je u Republici Hrvatskoj na snazi takav zakon, biti dužan poći u Haag, ali ne ondje dokazati na nije kriv, nego pružiti sudu priliku da mu krivnju dokaže.(...) Sud dokaze za njegovu krivnju ima ili nema. (...) Nećemo se valjda odreći načela "Nemo malus nisi probetur" (Nitko nije kriv dok mu se to ne dokaže). Nevinost se ne dokazuje, Živko Kustić, Jutarnji list, 22. listopada, 2004.

263 Humanizam i renesansa, Ivan Jindra, Hrvatsko slovo, 12. listopada 2001.

"penetrirajuća" pristati će prije ili kasnije na pregovore. Za širenje njihova optimizma o boljitku i boljoj sutrašnjici pobrinut će se "meka sila".

Nakon američkog dvomjesečnog "bombarderskog uvjeravanja" krajem studenog 2001. službeni i neslužbeni zapadni mediji odjednom su počeli širiti optimizam u svezi s Afganistanom. Na konferenciji, koja se održavala u Petersbergu, nedaleko od bivšeg zapadnonjemačkog glavnog grada Bonna, različita afganistanska plemena i političke skupine ponašale su se – barem su tako opisivali novinari – vrlo konstruktivno i pokazivali su spremnost na međusobnu suradnju. Teško je bilo povjerovati da je američka vojna intervencija otkrila put u bolju budućnost za tu srednjoazijsku zemlju, koja je smještena gotovo u samom središtu "strategijske crne rupe". Analitičari koji su po prirodi sumnjičavi, nisu baš lakoumno zaključili kao će se "ratom protiv terorizma" Afganistan pretvoriti u zemlju "uzorne demokracije", jer znaju da on nije krvava zemlja samo od jučer; afganistanske planine progutale su već različite vojske. Dok su "pitomi" Afganistanci pregovarali u njemačkom luksuznom hotelu iznad Rajne, nedaleko od Kabula bio je ubijen i osmi novinar, Šveđanin, samo u petnaestak dana mjeseca studenog 2001. Tako su djelatnici "meke sile" počeli plaćati danak u krvi svojem sve većem angažmanu u stvaranju "objektivne stvarnosti" o opravdanosti rata protiv terorizma.

7. Drugo lice "rata protiv terorizma"

Kada je medijsku atraktivnost u stvaranju planetarnog straha počeo gubiti "rat protiv terorizam" zamijenio ga je novi operator – antraks (bedrenica).[264] Nova psihoza straha "pojavom" te zarazne bolesti zahvaljujući moći medija brže je no što su očekivali planeri psihološkog ratovanja, zaokupila planetarnu svijest, pa i svijest građana Hrvatske. Iako su se u hrvatskim medijima pojavljivale stručne analize koje su naznačivale i upozoravale, da premda zlo ne smije biti podcijenjeno, ono se još manje smije precjenjivati, jer se strah tada uvišestručuje. Ta upozorenja nisu polučila neke osobite rezultate. Nije se vjerovalo onim stručnim mišljenjima koja su jasno ukazala da proizvodnja "atmosfere izvanrednog stanja" nacije pripada operacijama psihološkog rata i da je "meka sila" sredstvo pomoću koje se on vodi. U takvim "objektivnim okolnostima" izuzetno je teško stvoriti "kritičnu masu" u javnom mišljenju da je pojedinac i narod u cjelini izložen asimetričnom ratu, u kojemu, za razliku od klasičnog, vojna moć nema nikakvu ulogu, a psihološki udar je na prvom mjestu. Još je

264 Bedrenica je izabrana s namjerom jer je još osamdesetih godina 20. stoljeća naznačena kao moguće sredstvo za bioratovanje, pa je opasnost od nje lakše mogla prodrijeti u svijest ljudi.

teže prihvatiti da je to uopće rat, zbog toga, što se kod ovakvog rata ne zna njegovo trajanje, teško je definirati neprijatelja, a ciljevi su potpuno skriveni i što rabi sve prednosti i negativnosti informacijskih sustava.

Psihološke operacije često imaju dvojaku namjeru, jednu prema vlastitom javnom mišljenju, a drugu, prema "ostatku svijet". Zato je psihološki učinak "opasnosti" od bedrenice, u Sjedinjenim Američkim Državama različit, od onog primjerice u Hrvatskoj. U SAD-u je događaj od 11. rujna izgubio medijsku atraktivnost i pokazala se potreba za "instaliranjem" nečega novog, kako bi došlo do obnove homogenizacije nacije.[265] Ništa brže i čvršće ne homogenizira naciju kao strah od kataklizmičke ugroze. Ako je dodatno, još taj "neprijatelj" nevidljiv, i ako je učinak njegovog napadaja neizlječivost, psihoza opasnosti postaje iracionalna i cilj je postignut – pojedinac prestaje racionalno rasuđivati. Jednostavnije rečeno – stvara se panika. Najbolji primjer učinka ovakvih operacija je usporedba s legendarnom emisijom Orsona Wellsa "Rat svjetova", kad je iracionalna panika od Marsovaca izludila američku naciju.

Ovakve operacije ne traju dugo. Tako je bilo i s bedrenicom u Sjedinjenim Američkim Državama i diljem svijeta, ona je "sijana" sve dok se postizavao planirani efekt. Kada se on istrošio, nestalo je i bedrenice.

U Hrvatskoj je situacija oko bedrenice bila posve drukčija. Iako je opasnost od biološkog udara na Hrvatsku bila posve nerealna, tadašnja aktualna vlast[266] počela ju je koristiti kao dobro došlu "virtualnu" opasnost, kako bi dala značenje vlastitoj beznačajnosti. Vlast, kao i svaka vlast, pretežito misli na održavanje vlastite pozicije, utjecaja i interesa. Stoga je tadašnja aktualna hrvatska vlast nastojala sudjelovati u raspodjeli "svjetske virtualne ugroženosti". Ta je vlast Hrvatsku naprasno i neodmjereno uguravala u "antiterorističku svjetsku koaliciju", gdje objektivno nije mogla pružiti mnogo, pogotovu zbog toga što je ta ista vlast razorila obavještajni, pa i vojni sustav. Cijelu tu infantilnu ideju hrvatski determinizirani mediji su ipak prilično ismijali. Mali, da bi postali "jednaki" velikima, moraju dijeliti istu razinu ugroženosti, pa i onda kada te ugroženosti u biti i nema. Zato je "napuhavanje" opasnosti od bedrenica dobro došlo hrvatskoj vlasti, ali

265 Za pojačanje dojma o opasnosti, službena američka administracija naglašavala je kako ne treba isključiti mogućnost da sijanje antraksa vjerojatno dolazi od domaćih terorista. Kako nijedan terorist nije otkriven, ne samo za vrijeme trajanja operacije "rat protiv terorizma" nego i kasnije, službene izjave izvršne vlasti upućuju na to da se postojeća situacija koristila i od strane države radi homogenizacije američke nacije.

266 U Hrvatskoj 2001. izvršnu i zakonodavnu vlast obnašali su: predsjednik Vlade – Ivica Račan, predsjednik Republike – Stjepan Mesić i predsjednik Sabora – Zlatko Tomčić.

i vlastima ostalih tranzicijskih zemljama (kako ih od milja zovu deterministi), da bi se bar po nečemu pokazali ravni Zapadu.

Manje su zabavne, međutim, posljedice koje izaziva ovakav psihološki rat – ksenofobija se širi, zatvaraju granice, sigurnosni i epidemiološki sustavi bivaju izuzetno napregnuti, bave se opasnošću (još virtualnom) što realno znači da se uvelike smanjuje kontrola drugih bolesti koje realnije prijete stanovništvu.

Nikad ne treba zaboraviti da onaj tko stvara paranoju želi maskirati pravi cilj, odnosno "navlačenje" na jedan smjer, dok možda prava opasnost dolazi iz drugog. To bi svaki razuman političar morao znati.

8. Nema brzih i čistih rješenja

Iskustva iz operacije "Zajednički čuvar" na Kosovu naznačila su da u "odgođenom kaosu" nema brzih i "čistih" rješenja, a afganistansko iskustvo moglo je samo to potvrditi. Dok je operacija u Afganistanu išla svom kraju, u susjednom Pakistanu vladao je bijes zbog ponašanja, takozvanog "Sjevernog saveza" – tj. one afganistanske vojske koja je postala saveznik i produžena ruka Sjedinjenih Američkih Država, premda je taj savez još donedavno radio u sprezi s Rusima i Irancima. Da su sve kombinacije u ratu četvrte dimenzije moguće pa i to da "prijatelj mog neprijatelja bude i moj prijatelj". Vojnici sjevera, koji pripadaju uglavnom tadžičkom i uzbečkom narodu (za razliku od Paštuna, koji čine većinu talibana) namjerno su isprovocirali "ustanak" među ratnim zarobljenicima – da bi dobili mogućnost da ih što više pobiju. U "borbama" s ratnim zarobljenicima – koji su tobože krijumčarili ručne granate u zarobljenički logor – poginulo je nekoliko stotina stranih dragovoljaca, među njima veliki broj pakistanskih državljana. Pakistanska javnost je smatrala da je riječ o velikom ratnom zločinu i da za nj ne snose odgovornost samo pripadnici Sjevernog saveza nego i Amerikanci. Takve vijesti nedvojbeno ukazuju da nema "čistih" ratova, pa ni onih koje vode zapadni koalicijski partneri na čelu s Sjedinjenim Američkim Državama, i koji su često uvjereni u vlastitu nepogrešivost. I na Kosovi i u Afganistanu vidjelo se da, nisu kadri, na vlastitoj strani spriječiti teror, ali i veće ili manje zločine. Već samo bombardiranje iz zraka, i to s najmodernijim smrtonosnim kasetnim bombama, ne pravi razliku između vojnih i civilnih osoba. I to za saveznike nije ništa novo, imaju oni iskustva u tome još iz vremena Drugog svjetskog rata.[267]

267 Splićani i Zadrani starije dobi sjećaju se savezničkih zračnih napada pred kraj rata kad su njihovi gradovi biseri tislućljetne kulture bili izloženi strahotnim zračnim udarima a da razlog za to nitko ne zna. Ili Nijemci i Austrijanci kada je kao posljedica engleskih i američkih zračnih napada na njemačke gradove

Dok su visoki američki dužnosnici upozoravali da obavještajne službe imaju pouzdane podatke kako početkom studenog (2001.) treba očekivati nove terorističke napade u SAD-u i na američka predstavništva diljem svijeta, pa je potreban visok stupanj budnosti, u Afganistanu, što se ratnih operacija tiče, ništa se posebnog nije dešavalo. Svjetski mediji su i dalje iznosili "provjerene informacije", (bez slike dakako) kako talibani nastavljaju koristiti stanovništvo kao "humani štit" dovodeći svoje borce i opremu u njihovu neposrednu blizinu ne bi li na taj način onemogućili, ili barem umanjili, uspjehe američkih bombardiranja njihovih položaja pred, kako se najavljivalo, skoru jaku ofenzivu snaga Sjevernog saveza. Primjenjujući tu "taktiku" doista su doveli Amerikance u škripac jer je "zalutalih" bombi, koje su padale po civilima, bilo sve više, a kada pritom pogine otac i sedmero njegove djece, kao tog studenog 2001., slika djelovanja antiterorističke koalicije iz temelja se promijenila, osobito u muslimanskom dijelu svijeta. Mediji su uvijek tu, spremni objasniti tko je kriv za kolateralnu štetu.

Jednako je izvan svake sumnje da nijedan američki vojnik ili časnik ne će zbog takvih incidenata završiti pred sudom za ratne zločine.[268] Razlog je jednostavan: Amerika nije samo svjetska super sila – ona je izvršitelj svjetske vlasti. Pozicija Amerike kao svjetske velesile ne zasniva se na klasičnom, imperijalnom pokoravanju manjih država – kao su to provodile svjetske sile bivših epoha. Pored nadmoći u "tvrdoj sili" ona je izuzetno moćna i u onoj drugoj još značajnijoj komponenti za rat u četvrtoj dimenziji, a to je "neodoljiva privlačna sila američkog načina života" (American way of life).[269]

9. Pozadina "rata protiv terorizma"

Nakon višetjednih bombardiranja, vojnih ciljeva po Afganistanu, Pentagon je potvrdio ulazak američkih specijalaca na južna područja te zemlje. Istodobno, potporu Sjevernom savezu u borbi protiv talibana davala je Rusija.[270] I Kina je podržala akciju protuterorističke koalicije, dok je američki državni tajnik Colin Powell, osim Pakistana posjetio i Indiju, tražeći potporu te zemlje. U igri oko Afganistana kao što je već ranije naznačeno, dakle, ušle su sve aktualne najvažnije ali i potencijalne velesile, naznačavajući da je njihov prioritetni cilj eliminacija talibanskog režima i Osame

Dresden i Hamburg u jednoj noći stradalo blizu pedeset tisuća civila. Niko od tadašnjih pilota i zapovjednika nije pozvan na odgovornost; naprotiv – slavljeni su kao junaci.

268 NATO to eufemistički zove "kolateralnom štetom".

269 Izjava bivšeg njemačkog ministra vanjskih poslova Hans Dietrich Gennschera.

270 Tadžikistan će pružiti potporu ako SAD zatraže. Taj je prijedlog iznesen u konzultaciji sa Rusijom.

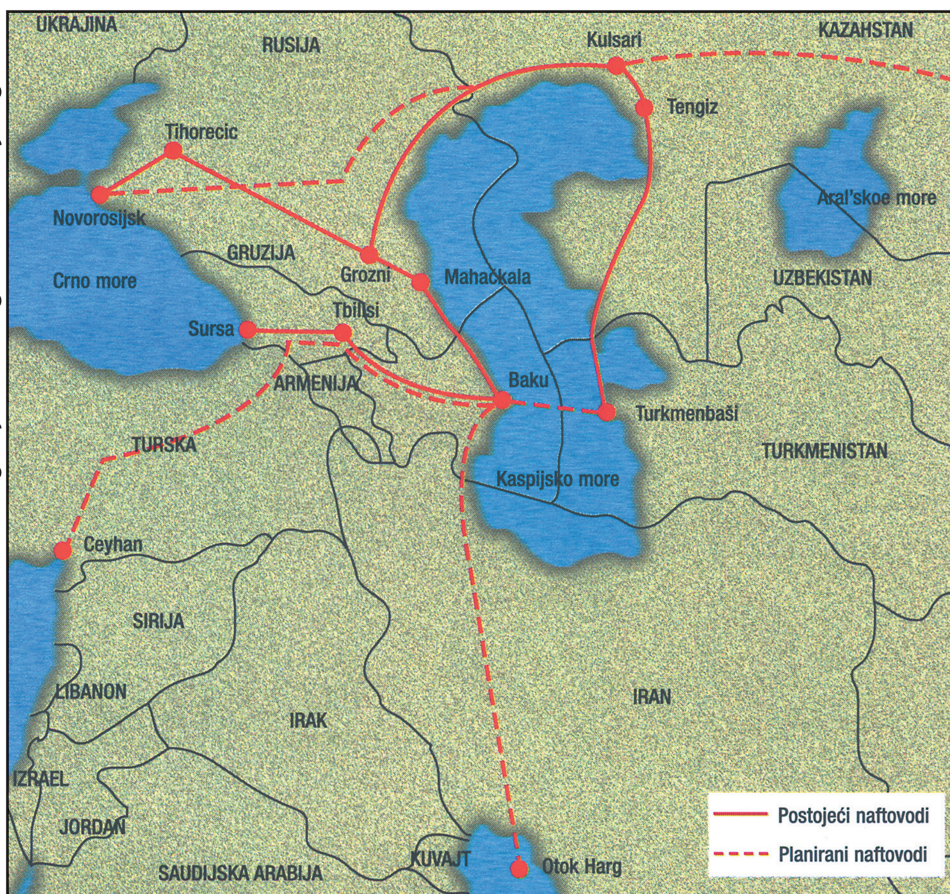
bin Ladena, kao glavnih osumnjičenika za terorističke napade na Sjedinjene Države. To je previše jednostavan razlog za okupljanje tolikog broja moćnih. Postoje li, međutim, i neki drugi razlozi (ciljevi) za toliku uznemirenost dojučerašnjih ljutih neprijatelja a sadašnjih stvarnih ili pridruženih koalicijskih partnera?

Prvi vidljivi cilj mogao bi biti eliminacija terorizma koji ugrožava mnoge države svijeta. Međutim, sva ova događanja ipak treba staviti u jedan drugi kontekst, jer se ništa ne događa slučajno. U ovom 21. stoljeću, svjetska moć će se prelamati na "putu svile", odnosno "kurdskom pravcu" koji vodi od prvih vrata Euroazije, dakle, od Jadrana, preko jugoistoka Europe, Crnog mora, Kaspijskog jezera, Kazahstana pa sve do Filipina. I to iz dva razloga: prvi su velike pričuve nafte i nadzor naftnih putova, a drugi je pitka voda koja će tek postati ključnim izvorom u 21. stoljeću.[271] To je onaj "nevidljivi" drugi, primarni ali prikriveni cilj oko kojeg se hrvaju svjetski moćnici.

Budući da se u tom prostoru Euroazije dodiruju i civilizacije, neki su analitičari, i prije rata za Afganistan, govorili o mogućem njihovom sukobu. O tome će biti riječ na drugim stranicama ove knjige. Glavni uzrok rata protiv terorizma leži u pozicioniranju velikih sila na tom kurdskom pravcu, odnosno u njihovoj borbi za raspodjelu moći u vremenima koja dolaze. Naprosto, velike sile traže način kako osigurati svoju nazočnost u tom području. Geostrateški gledano u tu stožernu točku moći 21. stoljeća može se ući iz tri smjera, odnosno kroz troja vrata. Prva vode preko jugoistoka Europe, Crnog mora i dalje na Kaspijsko jezero, druga preko Arapskog mora, Pakistana, Afganistana te Tadžikistana i Uzbekistana do Kaspijskog jezera odnosno Kazahstana, a treća vrata vode u taj prostor od Indonezije preko Kine. I tu nastaje problem. Kina je već u procesu postajanja velikom silom. Ponajprije zbog mnogoljudnosti, potom zbog samosvijesti da je riječ o zemlji s vrlo starom tradicijom i kulturom, i ne manje važno, zbog kontinuirano najvećeg gospodarskog rasta po godišnjoj stopi od 8,5 do 9 posto. Stoga je logično da Sjedinjene Države, iako su danas glavna svjetska velesila, nisu ni pokušale ući kroz istočna vrata u središte Euroazije.

Sjedinjene Američke Države to nisu uspjele ni kroz zapadna vrata, preko jugoistoka Europe unatoč desetogodišnjoj upravljanoj krizi na prostoru bivše Jugoslavije, jer se Putinovska Rusija ipak vratila na svjetsku političku scenu. Deset godina se izgubilo

271 Na širem području Kaspijskog jezera te na Bliskom istoku, nalaze se najveće svjetske pričuve nafte, dok se na spomenutom kurdskom pravcu nalazi oko 60 posto svjetskih pričuva pitke vode. Što, inače, znači pitka voda za pojedinu zemlju danas vidi se na primjer Izraela, koji je tijekom rata sa Sirijom stavio pod nadzor Golan, gdje se nalaze izvori pitke vode koji pune Galilejsko jezero i odakle se ta država opskrbljuje pitkom vodom. Bez pitke vode država Izrael naprosto ne bi mogla opstati. Praktično gledajući, Izrael je u biti vodio četiri rata zbog pitke vode.

Slika 10. *Postojeći i planirani naftovodi u području Kaspijskog jezera. Izvor: Hrvatski vojnik, kolovoz 1998. str. 18.*

u "oklijevajućoj" američkoj politici Billa Clintona i jedino što je ostalo novoj američkoj administraciji su ta druga vrata koja iz Arapskog mora vode preko Pakistana u Afganistan.

Pritom valja imati na umu, da u toj strateškoj igri nisu problem samo izvori nafte, nego i otvaranje i nadzor putova za izvlačenje te nafte. Postoje tri moguća puta za izvlačenje (tranzit), iz tih srednjoazijskih naftonosnih polja. Prvi je sjeverni ili ruskoeuropski put što je opcija Njemačke). Jedan krak tog puta ide i preko Hrvatske. Radi se o Jadranskom naftovodu (JANAF), koji, ne samo u hrvatskim razmjerima nego i šire, predstavlja strateški infrastrukturni objekt.[272] Drugi je tzv. središnji put, što je opcija ostalih članica Europske unije, koji od Kaspijskog jezera i preko Kavkaza izlazi na Crno more, u gruzijskoj luci Supsa (*slika 10.*),

272 Za potpunu funkcionalnost jadranskog naftovoda potrebno je od Siska do Omišlja ugraditi uređaje koji mogu transportirati naftu u suprotnom smjeru. To je relativno mala investicija i njezina realizacija je otpočela 2003.

čija je izgradnja financirana američkim kapitalom. Odatle morskim putem ide do Constance u Rumunjskoj i Dunavom dalje u Europu.[273] I ovaj put jednim svojim krakom, preko rumunjskog naftovoda i spojem u Pančevu (Srbija), vezuje se na JANAF. Iz navedenog, se vidi koliko je JANAF značajan za hrvatske strateške interese. Ni jedna vlada radi obrane vitalnih nacionalnih interesa ni po koju cijenu, ne bi smjela prodavati (privatizirati) JANAF do mjere da hrvatska država ne bude njezin većinski vlasnik. Treći put transporta kaspijsko-kazahstanske nafte je zapravo američko-izraelska opcija. On od Kaspijskog jezera vodi do turske luke Ceyhan. Međutim, osim infrastrukturnih zahvata, javlja se veći problem, jer naftovod, prije dolaska u Tursku, osim Azerbejdžanom prolazi Gruzijom, pa je njegova sigurnost u znatnoj mjeri ovisna o političkoj stabilnosti šireg kavkaskog područja. Što to znači najbolje se može vidjeti iz stalnog latentnog sukoba koji prijeti Gruziji. U potencijalnom sukobu suočile bi se s jedne strane gruzijska Vlada kojoj bi se opet nimalo slučajno, pridružili i Čečeni, a na drugoj je crnomorska pokrajina Abhazija koja ima otvorenu potporu Rusije. Preko tih, na prvi pogled, tobožnjih lokalnih sukoba, velesile odmjeravaju svoju snagu, poručujući jedna drugoj, kako nema jednostranih rješenja, i da svaka za sebe traži što značajniju poziciju u predstojećoj raspodjeli svjetske moći.

Pored tri navedena, tu je četvrti tzv. islamski put, ujedno i najkraći, time i najznačajniji koji preko Irana izlazi u Perzijski zaljev (*slika 11.*). Zato Iran u geopolitičkoj igri 21. stoljeća postaje značajna strateška točka u globalnim razmjerima, jer bez njega nije moguće staviti u funkciju najprofitabilniji naftni put. Rat između Irana i Iraka osamdesetih godina 20. stoljeća bio je u funkciji nadzora nad Perzijskim zaljevom, odnosno nadzora naftnih putova u tom području. Iran ima i posebno strateško značenje jer je jedina zemlja koja veže jedan i drugi naftonosno bogati prostor (Kaspijsko jezero i ono što se zove Bliskim istokom). Zato put koji bi iz Kaspijskog jezera i Kazahstana preko Afganistana i Pakistana vodio do mora, ne samo zbog političke nestabilnosti, još dugo će ostati alternativni.

Za najveću velesilu svijeta ulazak u srce Euroazije nije isto što i ulazak na njezinu periferiju, odnosno u područje jugoistočne Europe. Tu na jugoistoku Europe nije bilo toliko velikih svjetskih igrača, koliko ih je prisutno u priči o "ratu protiv terorizma" ili u priči oko Afganistana. Osim Sjedinjenih Američkih Država, tu je Indija koja već ima preko milijardu stanovnika, s tendencijom daljnjeg rasta. I nuklearna je sila. Sa svojih 200 milijuna musli-

273 Bombardiranjem mostova na Dunavu u operaciji "Saveznička snaga" protiv Miloševićeva režima, osim uništavanja infrastrukture diljem Srbije, prekinut je nimalo slučajno, i taj naftni put Dunavom prema zapadnoj Europi.

Slika 11. *Postojeći i budući naftovodi/plinovodi u Srednjoj Aziji i Zakavkazju. Izvor: Hrvatski vojnik, travanj 1998., str. 19.*

mana, dakle, više nego što susjedni Pakistan ima stanovnika (170 milijuna). koji je također, nuklearna sila, predstavlja problem, koji se ne može tako olako rješavati, igrajući se već provjerenim modelom upravljanja krizama.

Iako samo malim dijelom graniči s Afganistanom, Kina koja je također nuklearna sila, ali i svemirska, itekako ima svoje interese vezane uz taj prostor. Riječ je o njezinom zapadnom okruženju koje je "ratom protiv terorizma" postalo krajnje nestabilno.

Jednu od najvažnijih uloga u tom području ima i imat će Rusija. S Putinom na čelu ona se vratila na političku scenu kao velesila. Geostratezi ne zaboravljaju da su sve bivše zemlje Sovjetskog Saveza ostale u zoni ruskih vitalnih interesa. U Kazahstanu se nalazi najvažnija ruska svemirska baza (Bajkonur), a u Tadžikistanu su ruski vojnici. Nakon rješenja Čečenije, gdje se glavna borba vodila za naftovode, koji idu preko te pokrajine i nadzora Gruzije preko Abhazije, Rusija je uspjela ovladati "središnjim naftnim putem".

Dakle, svi svjetski igrači imaju interese vezane za taj prostor. Zajednički nazivnik svima njima, unatoč moći kojom raspolažu, je kako što više nadzirati taj naftom bogati prostor i kao osigurati sigurnost naftnih putova koji iz njega vode prema "žednom"

Zapadu. Na temelju čvrstine pozicije, određuje se i veličina dobivenog komada kolača, koji je upravo proporcionalan veličini uloga.

U svakom slučaju, međunarodna zajednica bila je jedinstvena u stavu da se pokrene “konzistentan projekt obnove Afganistana”, kako je to formulirao britanski ministar vanjskih poslova Jack Straw, naravno pod okriljem UN-a i uz odlučivanje, prije svega afganistanskog naroda, o budućnosti zemlje, a uz posebnu i dugoročnu potporu međunarodne koalicije.

Međutim, ne treba dvojiti da iza svih tih nastojanja izvlačenja Afganistana sa crnoga dna, na koji su ga gurnuli teroristi i talibani, pretvorivši cijeli narod u svoje taoce, stajao je samo goli interes pojedinih državnika, država i koalicija. Riječ je o strateškoj važnosti Afganistana čije značenje s energetske točke gledanja – kako je rekla američka administracija – proizlazi iz njegovog zemljopisnog položaja kao potencijalne tranzitne rute za izvoz nafte i prirodnog plina iz središnje Azije do Arapskog mora. Aktualni potpredsjednik SAD-a (2001.), a (1998.) izvršni direktor velike naftne tvrtke, Dick Cheney, primjerice, izjavio je da se “ne može sjetiti vremena kad smo imali regiju koja tako iznenađujuće raste u stratešku važnost poput kaspijske”, imajući na umu pričuvu nafte i plina u tom bazenu i činjenicu da su one beskorisne dok se ne prenesu, a jedini je smjer koji ima političkog i gospodarskog smisla – Afganistan. Britanski *The Guardian* (studeni 2001.) zapitao se jesu li američki napadi na Afganistan između ostalog i kolonijalna pustolovina. Jer prijevoz plina i nafte kroz Rusiju ili Azerbajdžan uvelike bi pojačalo ruski politički i gospodarski nadzor nad republikama središnje Azije, a transport preko Irana obogatio bi režim koji SAD nastoji izolirati. Preko Kine bi to bilo preskupo. Zato je rješenje za Amerikance bio Afganistan, koji im je omogućio stvaranje raznolike energetske opskrbe i prodor na najunosnija tržišta, jer u Europi potrošnja nafte sporo raste uz jaku konkurenciju Americi, a uz slabu u Aziji, koja je u fazi ekspanzije.

Rat u Afganistanu, osim borbe protiv terorizma, ima očito i drugo lice.

Ovi izvanjski strateški odnosi najbolje se mogu odgonetnuti prateći tijek vojnih operacija. Zanimljivo je bilo primijetiti, da se američka vojna kampanja u središnjoj dionici usmjerila na dva afganistanska grada. Jedan je Mazaar-e-Sharif, na koji se usmjerio Sjeverni savez, a drugi je Kandahar, u čiju su se okolicu nimalo slučajno iskrcali američki specijalci. Mazaar-e-Sharif je čvorište putova koji vode prema Uzbekistanu, zemlji koja veže i Kazahstan i Kaspijsko jezero. Iako je Kabul glavni grad, on se nastojao rješavati politički, a ne isključivo vojno, jer nema stratešku važnost mjerenu kriterijem “naftnog puta”. Kandahar je, pak, političko i vjersko središe talibana i u tom smislu ima određenu

simboliku, međutim, Kandahar je puno važniji, jer kroz njega ide glavni prometni pravac koji iz Pakistana vodi zapadnim krakom u Turkmenistan i izravno na Kaspijsko jezero, a drugim od Mazaar-e-Sharifa ulazi u Uzbekistan. To znači, da je borba za nadzor nad tim strateškim pravcem, bila vidljiva još dok je operacija trajala.

Nije bilo teško pretpostaviti da nakon vojne kampanje, problem Afganistana politički neće biti riješen. Jer svrha "rata protiv terorizma" nije ni bila naći trajno političko rješenje. Kao i u slučaju Kosova, formirana je vlada, koja naravno odgovara američkim interesima. Nadalje, Kabul je morao doći pod patronat Ujedinjenih naroda kako bi svi veliki igrači mogli nešto dobiti i za sebe. U političkim i diplomatskim krugovima jedino o čemu se govorilo, bilo je to, koliko i koja država treba dobiti afganistanskog teritorija za nadzor. Na isti način, poput Kosova i Bosne i Hercegove, svoje ekskluzivne zone odgovornosti dobile su svjetske sile i one države koje su u njihovim vojnim i političkim savezima. I na kraju uzročnik svih "zala" zapadnog svijeta, Osama bin Laden, je nestao, naprosto "propao u zemlju" jer on kao operator krize mora i dalje postojati. Sve već viđeno i ništa novo!

Tu nije kraj apetitima. Svaka od glavnih zemlja koje su se bar formalno priključile Sjedinjenim Američkim Državama i Velikoj Britaniji očekivale su i potporu za rješenje nekih od svojih unutarnjih problema.[274] Tako, primjerice, Kina osim što ima priličan broj muslimana, ima i problem Tibeta za koji je tražila "odriješene ruke".[275] Sa Tajvanom koji je Kini možda i najvažniji problem[276] može se neko vrijeme i pričekati, ako se nešto prije toga može dobiti.

Indija, pak, ima problem svog sjevernog dijela Kašmira, pretežito naseljenog muslimanima, i koji duboko ulazi u prostor Euroazije. Zauzvrat za potporu Sjedinjenim Američkim Državama u "ratu protiv terorizma", Indija je željela učvrstiti svoju vlast u Kašmiru koliko je god to moguće. Pakistan, opet, koji u Indiji ima svog velikog protivnika, u novonastaloj situaciji želio je iskoristiti svoj geostrateški položaj. Nije slučajno da je ta država priznala talibanski režim. Kada su se uključili veliki igrači, Pakistan je preko noći promijenio svoju politiku, uz veliku opasnost podjela unutar vlastite države. Ali politički pragmatizam je pragmatizam.

274 Kako su sve velike sile kao motiv svog djelovanja navodile borbu protiv terorizma, mogao se stvoriti dojam da su svi na istoj strani. Ipak je među njima postoji bitna razlika te se iz njihovog ponašanja mogu nazrijeti orisi nove bipolarne podjela svijeta. S jedne strane su Sjedinjene Američke Države, europske zemlje i Rusija, a s druge Kina, Indija i arapske, odnosno, islamske zemlje.

275 Kina iznosi svoj stav: "Razgovore voditi u UN-u. Napadi moraju dobiti potporu UN-a. Kina za uzvrat traži potporu SAD-a za borbu protiv separatista u pokrajini Xinjiang, Tibetu i na Tajvanu. Konkretni dokazi za Osamu bin Ladena. Provedba operacija (vojne odmazde) prema međunarodnim zakonima".

276 Rješenje Tajvana Kini, kao velikoj sili u budućnosti, znači projekciju njezine moći na moru. Bez te projekcije, odnosno vladanja morima Kina ne može postati velesila i ona je toga u potpunosti svjesna.

Iran, koji je u pred afganistansko ratno vrijeme vodio umjerenu politiku, bio je svjestan svog položaja da je nakon "rata protiv terorizma" postao glavni strateški igrač u tom prostoru. Zato Iran nastoji igrati na pravi način, kako bi u dužem periodu upravljane krize u središtu "puta svile" mogao jednog dana izići kao najvažnija zemalja u tom prostoru, potvrđujući tako da geostrateške značajke duboke prošlosti vrijede jednako i u dalekoj budućnosti.

Što se tiče Rusije, njezin glavni strateški cilj nije se promijenio od Petra Velikog. Kao što Amerikanci žele dobiti "protočnost" prema unutrašnjosti Euroazije, tako Rusi žele iz nje izići vani – na oceanska prostranstva.

Afganistanska kriza u određenoj mjeri utjecala je i na politička zbivanja na tzv. prvim vratima Euroazije? Iako su se na njima već rasporedili važniji svjetski igrači, SAD, Rusija, Velika Britanija, Francuska, Njemačka i druge zemlje situacija je dovedena u stanje *statusa quo*. To znači da će protektoralni oblik još dugo potrajati u Bosni i Hercegovini. Ni na Kosovu do konačnog rješenja neće doći dok se pozicioniranje velikih na drugim vratim Euroazije ne završi. Nažalost, taj proces može potrajati i više desetaka godina.

Iza općeg stanja *statusa quo* odvijaju se promjene koje se odnose isključivo na Italiju. Unatoč značajnijem angažiranju u krizi na Kosovu sve do susreta Berlusconija sa američkim državnim vrhom Italija je igrala sporednu ulogu na jugoistoku Europe. Koristeći američke nove prioritete u njezinom pojačanom angažmanu u Afganistanu Italija koristi pruženu priliku uključivši se u igru na jugoistoku Europe. Zamjena američkih vojnika talijanskim Bosni i Hercegovini nije nažalost ponukala Račanovu vladu da ozbiljnije analizira novonastalu situaciju, ako ništa drugo onda zbog uloge koju je Italija igrala na ovim prostorima u prošlosti, jer s tim u svezi postoje ne baš ugodne povijesne reminiscencije. U tom kontekstu, postaje vrlo važnim kontinuitet Osimskih sporazuma, kojima se dodatno osiguravaju hrvatski strateški interesi kroz zadržavanje zajedničke morske granice s Italijom. Ivica Račan i njegova vlada ne samo da nisu analizirali novonastalu situaciju, nego je predsjednik Vlade samoinicijativno bez znanja Sabora parafirao sporazum sa slovenskim premjerom Janezom Drnovšekom u kojem Hrvatska, *de facto* gubi izravnu granicu s Italijom. Hrvatska je tako došla u strateški i politički vrlo nepovoljnu situaciju, jer poslije tog čina Italija u svim pregovorima izbjegava spomenuti Osimske sporazume, a dodatno su se pojačali pritisci optanata, a rastu i apetiti iredentističkih krugova.

Dodjeljivanje najvišeg odličja "talijanskoj općini Zadar" iz Drugog svjetskog rata od strane predsjednika Champija puno ukazuje na stvarne namjere Italije. Prvo, ta je poruka u vrijeme afganistanskog rata bila namijenjena saveznicima i htjelo se reći: "vi ste razorili 'talijanski Zadar' pa ste sada obvezni nama

dodijeliti pravu ulogu na istočnoj obali Jadrana. Jer ako vi idete na istočni Balkan i Crno more nama ostavite Jadran kao 'naše jezero'"(nazvano tako u talijanskom parlamentu u Rimu 1997.). Drugo, pokazati Hrvatskoj tko je gazda. "O kakvom vi to hrvatskom gospodarskom pojasu govorite, možda za vas vrijede Osimski sporazumi, ali za nas ne. Prijateljstvo sa Hrvatskom da, ali ako prodate banke, hotele, izvore pitke vode, prepustite nama bogata ribolovna područja", bila je neizrečena poruka Hrvatskoj. I tako je posredno pad talibanskog režima oživio imperijalni duh Italije koji ponovo obavija jugoistok Europe, a Hrvatska mu maloumnošću svojih političkih "elita" itekako ide na ruku. Potpis predsjednika Vlade Ivice Račana na tzv. parafirani sporazum nije ništa drugo nego izdaja.

10. Bez druge faze rata

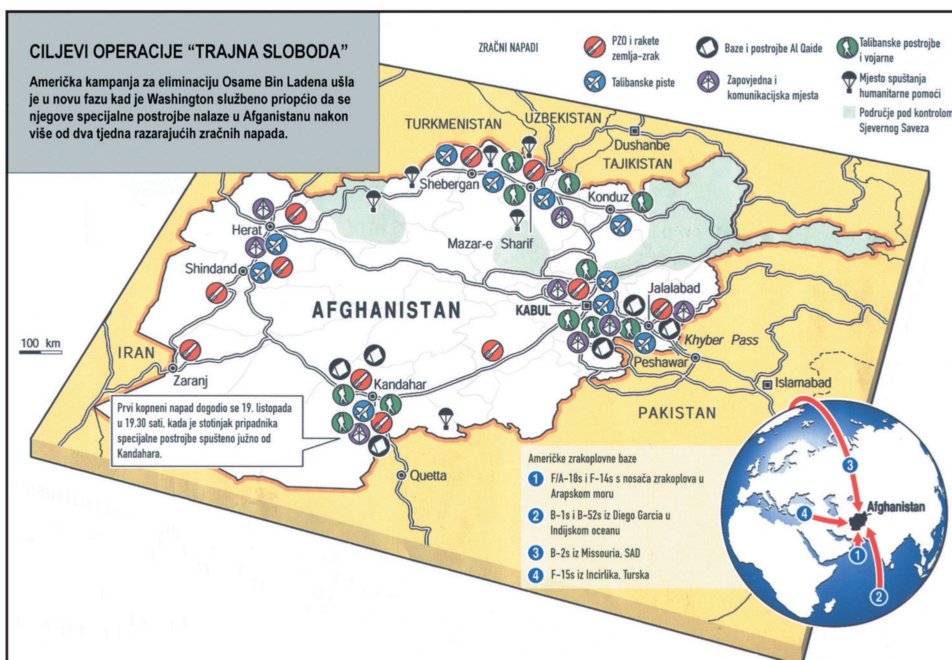
Rat u Afganistanu iz prve faze odmah je ušao u treću, i to na neočekivan način. Izravno iz zračnog bombardiranja prešlo se na političko manevriranje, tako da druga faza –, kopnena operacija – nije bila ni potrebna. Ponovila se situacija kosovske operacije.

Prva faza, bombardiranje, vođena je konvencionalno, čak "sirovo"[277], bez pretjeranih iznenađena, bez ikakvih taktičkih novotarijama (*slika 12.*). U njoj su uporabljeni razni tipovi zrakoplova i bespilotnih letjelica,[278] činilo se da određene zrakoplovne snage i vrste ubojnih sredstava koji su se koristili u operaciji vojno (doktrinarno) gledano nisu bili nužni, ali su itekako dobro došli za pokazivanje već znane američke tehničke i tehnološke nadmoći. Uporaba najsofisticiranijih sredstava kao demonstracija mogućnosti i odlučnosti nije ni bila namijenjena Afganistancima – kojima je gotovo svejedno iz kojih im zrakoplova i koje vrste bomba padaju na glavu – nego prije svega američkom javnom mnijenju, kako bi se pokazalo da predsjednik George W. Bush i američki vojni stožer koriste sve što imaju na raspolaganju kako bi i Osami bin Ladenu "došli glave".

Nakon što je bombardirano sve što je uopće imalo smisla bombardirati (u skladu s očekivanjima, osim postizanja premoći u zraku i slabljenja i onako nikakva sustava komunikacija među talibanskim zapovjednicima, više nije ni moglo biti učinjeno), očekivao se početak kopnenih operacija. U nagađanju kakvu će doktrinu Amerikanci primijeniti, dvije opcije jedino su izgledale logične. Prva, kapitalizirati svoju tehnološku nadmoć i posijati

277 Kako je CNN izvještavao o američkom bombardiranju ciljeva u Afganistanu: AC-130, leteći arsenal vrijedan 46 milijuna dolara uništava kopnene snage s visina većih od 3500 metara.

278 U Afganistanu je prvi put operativno u borbenoj inačici korištena bespilotna letjelica RQ-1 Predator naoružana protutenkovskim raketama Hellfire.

Slika 12. *Prikaz vojne operacije "Trajna sloboda". Izvor: www. globalsecurity.org i Reuters, http:// about.reuters.com/graphic. Prijevod Alan Sorić.*

po Afganistanu nekoliko desetaka manjih specijalnih postrojbi koje bi iznenada, noću, s pomoću opreme za gledanje u mraku, udarale po talibanima i nakon toga se izvlačile helikopterima i prebacivale na nove lokacije. Druga, konvencionalnija podrazumijevala je korištenje samih Afganistanaca, postrojba protutalibanskoga Sjevernog saveza, kao američkog pješaštva. Ova druga nakon iskustva s OVK-om na Kosovu, s manjim odstupanjima, je prihvaćena.

Naime, Sjedinjene Američke Države su uz neviđeni publicitet izvele akciju upada komandosa na afganistansko tlo kao prethodnicu kopnene operacije Sjevernog saveza, ali ona je prije bila dio psiholoških, nego istinskih vojnih operacija. Stručno-analitički gledano, takav nelogičan postupak mogao je biti samo u funkciji smanjenja demoralizacije vlastite javnosti već zasićene bombardiranjem i koja je očekivala brz i vidljiv rezultat.[279] Ako to nije točno onda sam cilj akcije ostaje nejasan, jer

279 Cilj akcije bili su američki TV gledatelji. Ključni dokaz za to da su cilj akcije bili američki televizijski gledatelji, a ne afganistanski talibani bila je činjenica da je nakon nepuna tri sata ista vojska evakuirana helikopterima. Ako su Amerikanci imali premoć u zraku – a zna se da je imaju, i to potpunu, već danima – mogli su uz pratnju bombardera i zrakoplova jurišnika poslati borbene helikoptere koji bi topovima i raketama uklonili eventualne opasnosti, te nakon toga trupe

nije bio usmjeren protiv talibanske vojne sile. "Zrakoplovna baza talibana" u vrijeme kad je akcija izvedena, medijska je sintagma bez značenja. U situaciji kada su uništeni gotovo svi talibanski radari i komunikacijska čvorišta, a gotovo svi avioni sprženi na zemlji preciznim bombardiranjem, nikakve zgrade po kojima su američki komandosi tumarali i snimali specijalnim noćnim kamerama nisu mogle imati vojni značaj. Da je iz tih kućeraka mogla izići bilo kakva opasnost po Sjedinjene Američke Države, oni bi već bili srušeni ili spaljeni, pa sve ono rambovsko pretrčavanje, pokrivanje i pretraživanje viđeno na televizijskom zaslonu nije imalo previše smisla. Drugo, sam je način izvođenja znatno više bio hollywoodski nego pentagonski: desantiranje vojnika padobranima[280] ima smisla kada se na mjesto desanta ne može prići zrakoplovima ili helikopterima ili, pak, treba osigurati toliku tajnost akcije da se ne smije riskirati čak ni uporaba helikoptera s prigušenim motorima. Kako god bilo, "kopnena operacija" izvedena je na zadovoljstvo vojnih planera, a prema svemu sudeći i vojnih psihologa i stručnjaka za praćenje javnog mišljenja. Bez obzira na to što baš nije jasno kakav je vojni cilj imala, ako ga je uopće i imala, i koliko je on ostvaren, a i Osama bin Laden nije viđen, ipak je to bila nekakva zračno-kopnena operacija.[281]

Drugih akcija kao dijela kopnenih operacije nije bilo. Na zemlji se poslije te noćne komandoske akcije dugo nisu pokrenule američke kopnene snage ni Sjeverni savez, što je ukazivalo na to da se fokus u Afganistanu preselio s vojnog na politički plan.

---

iskrcali iz transportnih helikoptera, što je uobičajeno u izvođenju takvih operacija, a Amerikanci su u tome najiskusniji na svijetu. Iskakanje padobranom noću, na nepoznatom terenu, uvijek je povezano s nizom opasnosti i teškoća, od kojih je najveća to što padobranac do trenutka kada dodirne zemlju ne vidi gdje točno i na kakvu površinu doskače. Dodatni problem je što se postrojba uslijed djelovanja vjetra često raspe na veliku površinu.

280 Američki specijalci su iskakali iznad Afganistana iz zrakoplova MC-130, "brata" leteće topovnjače AC-130.

281 Akcija kopnenih snaga: specijalci su helikopterima prebačeni preko pustinjskog terena do grada Dalbandina, koji je u blizini pakistanskog tajnog podzemnog postrojenja za nuklearne testove. Tamo su se pripremili za prebacivanje na područja pod nadzorom talibana. Sam početak kopnene akcije ubrzali su i podaci obavještajnih službi. Neposredno prije akcije talibanski vođa mula Omar stigao je u Kandahar, uporište svog režima u južnom Afganistanu i proširio vijest da će održati vjersku službu u džamiji Halqa, za koju je pretpostavio da neće biti meta bombardiranja jer se u njoj nalazi odjeća za koju se vjeruje da je pripadala proroku Muhamedu. Američki obavještajci doznali su za njegove namjere pa su borbeni zrakoplovi raketirali konvoj s kojim je Omar stigao u Kandahar. Dan kasnije, više od 100 komandosa, predvođenih rendžerima, ukrcalo se u helikoptere i zrakoplove MC-130. Jedna se grupa iskrcala oko 100 kilometara jugozapadno od Kandahara, dok je ostatak komandosa prebačen do samog grada u potrazi za mulom Omarom. Podaci o samom tijeku operacije, naravno, nisu objavljeni, no poznato je da komandosi nisu uspjeli ući u trag Omaru. U ovoj operaciji vrijedi poučak "ili-ili". Ili je vojni stožer loše planirao operaciju ili su talibani pustili lažnu informaciju o putu i boravku mule Omara.

U puni je zamah stavljena velika politička bitka za utjecaj nad budućom vladom u Kabulu, iako ni ona oružana sa dotadašnjom vladom još nije bila okončana. Tim srednjoazijskim područjem počeli su krstariti pregovarači, izaslanici, specijalni predstavnici, savjetnici. Službeno, svi u izražavali nadu da će se moći izbjeći kopnena operacija u Afganistanu, a neslužbeno, su se borili kako osigurati što veći utjecaj na buduću vlast koja će u Kabulu zamijeniti talibane.

Kada su počeli američki zračni napadi, gotovo cijeli svijet je bio suglasan u osudi talibana i činilo se posve izvjesnim da će te fanatične i brutalne pristaše radikalnog tumačenja islama, nakon vojnog poraza, političko vodstvo morati ustupiti nekoj Zapadu prihvatljivoj skupini. Gotovo euforično, veličao se Sjeverni savez, čiji su se vođe već vidjele na mjestu "kalifa umjesto kalifa". Oprezniji su promatrači od samog početka upozoravali da oduševljenje Sjevernim savezom nije na mjestu. Njegovo je vodstvo uvelike odgovorno za to što su se talibani tako naglo i uspješno pojavili i preuzeli nadzor nad gotovo cijelim Afganistanom. Koliko god to bilo teško shvatiti i prihvatiti, narod je talibane u početku dočekao s olakšanjem jer je njihova vlast predstavljala dobrodošlu promjenu od kaosa, bezvlašća i rasula koje je zemljom vladalo otkako su ujedinjene mudžahedinske snage 1992. konačno protjerale proruski režim Mohameda Nadžibulaha.[282] Upravo zbog straha od ponovnih međusobnih krvavih sukoba zapovjednika protutalibanske koalicije[283], međunarodna je zajednica počela tražiti osobu koja bi svima bila prihvatljiva i oko koje bi se mogla formirati buduća afganistanska vlada. Predložen je Muhamed Zahir Šah, posljednji kralj, svrgnut još 1973. Četiri su mu stvari išle u prilog: pripadnik je većinskog paštunskog naroda, sunit, dovoljno je dugo izvan zemlje da nije umješan u trenutačnu politiku i dovoljno je star za neku veliku političku ambiciju. Isprva su ideju o njegovu povratku podupirale i dvije važne regionalne sile, međusobno oštro sukobljene zbog utjecaja u Afganistanu – Pakistan i Iran. Ubrzo potom ta ideja je upala u teškoće.

Pokazalo se da se u Afganistanu prelamaju mnogi interesi. Pakistan, čiji su muslimani suniti, bio je ključni čimbenik u stvaranju talibanskog režima te su nastojali u što većoj mjeri održavati dobre veze i ograničiti utjecaj šijita. Šijitski Iran nije želio samo

282 Proruski nastrojeni predsjednik Mohamed Nadžibulah, vojnu izobrazbu stekao je u bivšoj JNA.

283 Čim je svrgnut stari režim, počela je borba za mjesto u novome, i raznorazni zapovjednici, kao što su Ahmedšah Masud, Abdel Rašid Dostam, Gulbudin Hekmatijar, Abdul Malik, Abdulkarim Halili i Muhamed Fahim, sklapali su sve moguće saveze i preko noći ih razvrgavali kako bi došli na vlast. Te su se igre nastavile i nakon što su talibani počeli preuzimati Afganistan, a prestale su tek nakon što je Sjeverni savez stjeran na otprilike pet posto teritorije. Obnova sukoba u svakom trenutku mogla je postati realna.

zaštiti pripadnike te frakcije islama, koju u Afganistanu čine četrdesetak posto stanovništva, nego je htio zadržati utjecaj na buduću vlast. Turska je pak nastojala što više učvrstiti etničke Uzbeke koje je predvodio miljenik Ankare Dostam, a i susjedni Uzbekistan, da i oni budu što jače zastupljeni u novoj vlasti. Tadžikistan je podržavao Tadžike, a umiješali su se i daljnji susjedi poput Saudijske Arabije koja je podrškom sunitima željela umanjiti utjecaj Irana i Indije čiji je glavni cilj bio što više oslabiti pakistanski utjecaj. Kad se svemu tome doda Rusija, koja je željela očuvati utjecaj u Afganistanu preko Sjevernog saveza koji su pomagali vojno i politički, i Sjedinjene Američke Države, koje su nastojale Osami Bin Ladenu onemogućiti korištenje afganistanskih baza kao skloništa, ali istodobno nisu željeli poremetiti regionalnu ravnotežu snaga, vidljivo je da je otpočela priprema za borbu u budućnosti za ostvarivanje geopolitičkih i geostrateških interesa u gravitacijskom središtu "puta svile".

Kako je operacija duže trajala nego što su planeri predvidjeli dodatno se i situacija zakomplicirala. Prve su reagirale Sjedinjene Američke Države, svjesne da zračni napadi nisu uspjeli brzo srušiti talibanski režim, a u želji da izbjegnu kopnene operacije, signalizirale su umjerenim talibanima iz redova Paštuna i Sunita da će i za njih biti mjesta u budućoj vladi. Nakon toga, u regiji je nastao politički potres, počeli su tajni dogovori, ponude i kalkuliranja te traženje talibanskih prevratnika koji bi bili spremni odustati od borbe u zamjenu za udio u komadić vlasti. Tajnih je i javnih sastanaka krajem listopada i početkom studenog 2001. bilo toliko da je gotovo nemoguće utvrditi tko je sve s kim pregovarao.

U cijeloj toj gužvi, nakon početnog nesnalaženja, Iran se prvi prestrojio i zauzeo čvrst stav protiv uključenja talibana u vladu. Prvo je objavljeno da je jedan od glavnih zapovjednika Sjevernog saveza, Muhamed Fahim, boravio u Iranu i ovdašnjim dužnosnicima naglasio da "Sjeverni savez ne želi biti žrtva pasivne iranske politike prema Afganistanu". Nakon toga su objavljena dva znakovita uvodnika u teheranskim novinama koji ukazali na novi službeni stav te države. U jednom se, što je znakovito, poziva da Iran više ne ponavlja grješke iz prošlosti kada je sve podredio podršci šijitima.[284] Drugi je komentar bio još direktniji i činio se pragmatskijim jer je najavio korjenite promjene iranske vanjske politike i tvrdo odbijanje prihvaćanja bilo kakvog sudjelovanja talibana u

284 "Najveća pogrješka Irana i najskuplja odluka s negativnim posljedicama bila je kada je Islamska republika prekinula podupirati vladu Burhanudina Rabanija i Ahmedašaha Masuda koja je tada kontrolirala Kabul i podržala Hizbe Vahdat (Stranku jedinstva) koji su vodili Abdolali Mazari i Gulbudin Hekmatijar. Ta nepromišljena odluka pogodovala je talibanskom preuzimanju vlasti i surovim hladnokrvnim ubojstvima." Komentar zaključuje da Iran ne smije "ponoviti greške iz prošlosti, kada je na pitanje Afganistana gledao samo kroz prizmu šijita."

vlasti.[285] Prva politička žrtva ovog zakreta bio je mudžahedinski vođa Gulbudin Hekmatijar kojeg je službeni Teheran oštro napao kao marionetu Pakistana i koji je pod raznim izgovorima godinama granatirao Kabul, a danas prijeti Amerikancima.[286]

Natjeran da se izjasni, Iran je odlučio podržati vladu Burhanudina Rabanija, koju je službeno priznao UN, iako je bio svjestan njezine slabosti. Potvrđujući da se buduća vlast neće moći uspostaviti bez većinskih Paštuna, Iran se nadao da bi njih mogli predstavljati oni koji su odani Rabaniju.[287] Time se otvorila nova globalna diplomatska igra oko Afganistana u kojoj su se polako nazirale dvije strane.

Situacija se u političkom strateškom nadmudrivanju mijenja iz dana u dan. Sitni detalji bili su znakoviti pokazatelj kojem se rješenju težilo. Postalo je gotovo jasno da su se formirala dva pola, a njihov je sastav bio više nego interesantan. Za opciju kralja Zahira[288] kao nominalnog vođe uz umjerene talibane u vladi zauzimale su se Sjedinjene Američke Države i Pakistan,[289] a podupirala ih je Saudijska Arabija i manje zemlje u Zaljevu, te nešto

285 "U skupini koja je u Afganistanu počinila genocid, terorizirala narod, ubijala strane diplomate, digla u zrak povijesne spomenike koja ne poštuje i maltretira žene te pruža utočište teroristima nema umjerenih. Umjereni taliban je oksimoran. Ili ste taliban ili ste umjerenjak, ne možete biti oboje". Bila je to ocjena talibanskog režima u iranskom tisku u studenom 2001.

286 Nedugo nakon toga Teheran je objavio da se Hekmatijar uskoro namjerava pridružiti nekadašnjim neprijateljima talibana u borbi protiv Amerikanaca. Je li Hekmatijar namjeravao sam napustiti Iran ili je bio "zamoljen" da to učini, nije više bilo važno.

287 Odbacujući kralja Zahira, Iran – u kojem je režim šaha Reze Pahlavija svrgnut revolucijom 1979. – je djelomično pokazao strah od povratka dinastičkih vladara na vlast u ovom dijelu svijeta, ali istodobno se tvrdo suprotstavljao bilo kakvom udjelu talibana u budućoj vlasti.

288 Premda se, činilo da sa sastavljanjem posttalibanske vlade neće biti problema jer su se oporbenjaci "svi suglasili" da, između ostalog, bivši kralj Zahir Shaha bude predsjednik novog Afganistana, stanje se, promijenilo. U igru se uključio i Iran, koji je jasno i glasno stavio do znanja da je njihov favorit za predsjednika bivši predsjednik Rabbani, kojeg su svrgnuli talibani, a otvorili su i svoju granicu za prihvat afganistanski izbjeglica, upućujući apel Pakistanu da uradi to isto. Budući da je i ruski predsjednik Putin obećao pomoć Rabbaniju susrevši se s njim u Tadžikistanu poslije summita APEC-a, šanse bivšeg kralja naglo su bile smanjene. Pod okriljem Ujedinjenih naroda, održani su konačni dogovori o sastavljanju privremene vlade koja je obuhvatila sve predstavnike svih vjerskih i etničkih skupina gdje je glavni čimbenik u sastavljanju privremene vlade bio uspjeh na bojnom polju odnosno poraz talibanskih snaga i osvajanje Kabula, ili preciznije rečeno opcija Sjedinjenih Američkih Država.

289 Amerikanci su užurbano nastojali osim vojnih uspjeha postići s afganistanskim oporbenim snagama politički dogovor oko ustroja buduće afganistanska vlade. Zato se američki predsjednik George Bush (10. studenoga 2001.) u New Yorku, na početku zasjedanja Generalne skupštine UN-a, sastao s pakistanskim liderom Hushavarrom. S jedne strane, da bi se definirali međusobni odnosi nakon što su SAD ukinule sankcije Pakistanu nametnute poslije pakistanskih nuklearnih pokusa i s druge, da se razjasne pakistanski stavovi o formiranju buduće afganistanske vlade za koju isključivanje talibana iz razgovora još nije bila gotova stvar.

opreznije i većina zemlja Europske unije. Inačicu koja je uključivala Burhanudina Rabanija kao predsjednika onoga što je UN još priznavao kao legitimnu afganistansku vlast bez ikakvih "umjerenih talibana" u vladi podržavali su Rusija, Iran i Turska[290], tri ključne zemlje, a uz koji su bili i Tadžikistan, Tukmenstan, pa čak i Uzbekistan u kojem su se nalazile američke vojne snage. Ovoj se političkoj struji kasnije pridružila i Indija iz razloga slabljenja pakistanskog utjecaja, a i Sirija je poslala znakove potpore.

U ovakvoj polarizaciji kompromisu nije bilo mjesta. Morala je pobijediti jedna ili druga struja, a svaki slučaj traženja kompromisa unaprijed je bio osuđen na neuspjeh.[291] Pravi pokazatelj koja će opcija pobijediti bila je sudbina Kabula. Dok god je Sjeverni savez ostao čvrsto ukopan u svojim rovovima i nije krenuo u napad na glavni grad, bila je to pouzdana potvrda da zakulisne političke igre radi budućeg utjecaja u Afganistanu još nisu bile razriješene. Sjeverni savez je krenuo, Kabul je uz pomoć američkih zračnih snaga pao[292] i pobijedila je struja koja je od samog početka "rata protiv terorizma" bila predodređena pobijediti, samo je bilo pitanje vremena i cijene koja se trebala platiti.

***

Nakon rata u Afganistanu i paradigmatskog ulaska Sjedinjenih Američkih Država u samo središte "puta svile" u jesen 2001. i drastičnog pritiska na države Perzijskog zaljeva, postalo je potpuno razvidno da su slijedno inducirane krize na prostoru zvanom bivša Jugoslavija tijekom 90-ih godina 20. stoljeća bile radi stvaranja novog mostobrana u Europi. Uz njihovu pomoć je bilo i moguće osigurati nadzor na plovnim putem od Dunava do Crnog mora i kontrolirati trgovinske, sirovinske i vojno-strateške komunikacije Europe s Malom Azijom. Osim toga, to je značilo približavanje Kavkazu, Kaspijskom jezeru, Perzijskom zaljevu, Bliskom Istoku i strateškim saveznicima – Turskoj i Izraelu. Prostor bivše Jugoslavije postao je samo ključ za "učvršćenje transatlantskog par-

---

290 Znakovito je da je Turska kao članica NATO-a podržavala varijantu suprotnu američkoj.

291 Jedina mala nada koja je ostala bila je u turskom prijedlogu koji je sadržavao da treba stvoriti vijeće od 120 članova: pedeset bi imenovao Zahir Šah u ime Paštuna, pedeset Sjeverni savez u ime manjinskih naroda, a onda bi ti delegati sami imenovali još 20.

292 Evo kako je "zračno-kopnena bitka" američkih zrakoplovnih snaga i kopnenih snaga Sjevernog saveza izgledala u interpretaciji američkih medija. Kabul: Sjeverno od grada bore se snage Sjevernog saveza, a američki borbeni zrakoplovi bombardiraju talibanske vojne ciljeve. Snage za specijalne operacije pomažu snagama Sjevernog saveza na bojišnici.
Mazar-e Šarif: Snage Sjevernog saveza vode borbe za grad i zauzele su neka južna predgrađa. Američki zrakoplovi gađaju zračnu luku, na koju bi se mogle iskrcati američke snage koje se nalaze u Uzbekistanu. Prema nekim izvješćima, specijalci su se na tom području već iskrcali.

tnerstva" odnosno, američkog mostobrana na euroazijskom kontinentu, s time da "rastuća Europa" postane "realna skakaonica za duboki skok u Euroaziju".

I kao što su nakon operacije "Saveznička snaga" Sjedinjene Američke Države svojim vojnim efektivima zasjele na prva vrata Euroazije, tako su dvije godine kasnije nakon operacije "Rat protiv terorizma" zasjele na dijelu drugih vrata Euroazije. Ono što je ostalo za budućnost to je povezati ta dvoja vrata u jedinstvenu cjelinu novim upravljanim krizama, kako bi se nakon toga zaista moglo reći – Mi smo gospodari svijeta!

C. Rat u Iraku ili planetarna obmana

Na prvi pogled, sve je već poznato i sve je već viđeno i u Bosni i Hercegovini, i na Kosovu i u Afganistanu. Model rata je isti i jedna strana je ista, ona koja nakon Afganistana nastavlja "rat protiv terorizma" samo je novi protivnik prividno različit. Njegovo je ime Irak i geostrateški gledano rasporedio se (ne svojom krivnjom) tamo gdje se nalazi deset posto pričuva svjetske nafte, i to na pravcu zvanom "put svile". Kao takav on je opasan ne samo za svoje okružje, nego može ugroziti "njihove vrijednosti" kao je to rekao američki predsjednik George W. Bush. Šest mjeseci ranije nego što će biti dana zapovijed za start krstarećih raketa koje su u "obezglavljujućem udaru" bile namijenjene Sadamu Huseinu, otpočelo je jedno drugo bombardiranje, ono retoričko. Prvo su u kolovozu 2002. predsjednik George Bush i potpredsjednik Dick Cheney Sadama Huseina nazvali "neprijateljem". Pridružio im se ministar obrane Donald Rumsfeld uspoređujući ga s Adolfom Hitlerom, a savjetnica za nacionalnu sigurnost Condolizze Rice rekla je kako je on "zao čovjek" koji će uzrokovati kaos u svijetu. Nakon svih tih izjava najviših američkih dužnosnika krenulo se u uvjeravanje američke javnosti i američkih saveznika[293] da SAD ima pravo napasti, kako bi spasila svijet od tog "velikog zla". Profesor političkih znanosti sa Suthern Methodist Universityja, Cal Jillson, ustvrdit će da priprema za rat uvijek uključuje da se ljudima utuvi "da se mora ići u rat jer ta osoba predstavlja zlo",[294] a zatim će naznačiti "Amerikanci već instinktivno znaju da je Sadam Husein zao čovjek i da bi nama svim bilo bolje da je negdje drugdje, tri metra ispod zemlje ili negdje u zatvoru."

1. Tri scenarija napada na Irak

Kako se ratovi od kraja dvadesetog stoljeća više ne objavljuju, o američkom scenariju za prevrat, zračnim napadima i invaziji na Irak, već se mjesecima prije nego što će se dogoditi, prepričavalo i komentiralo u svim svjetskim medijima. Potanko su grafički zorno prikazivane moguće inačice napada, koje je razradio odbor za obranu u Pentagonu pod vodstvom Richarda Perlea. Objavljena su tri scenarija rušenja iračkog predsjednika Sadama Huseina. Glavni razlog napada na Irak u svim inačicama je bio, navodno posjedovanje oružja za masovno uništenje – kemijskog, biološkog pa i nuklearnog.

293 "Promjena režima je u interesu svijeta. Kako ćemo to postići još je predmet za konzultacije i raspravu" riječi su predsjednika Georga W. Busha nakon sastanka s američkim vojnim vrhom (21. kolovoza 20002.) na svom ranču u Teksasu. Na taj je način Bush je odgovorio američkim saveznicima koji su tih dana bez uvijanja otkazali poslušnost u vezi s ratom u Iraku. AP, prema Jutranjem listu, 23. kolovoza, 2002.

294 AP, isto.

Prvi scenarij je čista klasika iz druge polovine 20. stoljeća, iz arsenala sukoba niskog intenziteta u izvedbi CIA-e – potaknuti građanski rat u Iraku. U tome bi glavnu ulogu imali Kurdi na sjeveru i šijiti na jugu zemlje, koji bi se uz potporu američkih vojnika digli na ustanak protiv Sadama. Ovaj scenarij koji se može nazvati "dva na jednoga" imao je previše nedostataka. I jedan i drugi ustanik bi ojačali, što znači da bi Kurdi imali više izgleda za stvaranje čvrste jezgre svoje buduće nacionalne države, a Iran bi se duboko infiltrirao u tkivo Iraka. U tom slučaju američki interesi bili bi više ugroženi nego u vrijeme Sadamovog režima.

Drugi scenarij je predviđao napade na Irak bombardiranjem, i obuhvatni manevar oklopnim i pješačko-desantnim snagama jačine – 300 000 vojnika, s tri strane: iz Turske, Jordana i iz Kuvajta.[295] Ovaj scenarij je čisti model zračno-kopnene bitke, doktrine koja je službena u američkim oružanim snagama od devedesetih godina prošlog stoljeća. Iako su Sjedinjene Američke Države intervenirale (ratovale) i u Somaliji, Bosni i Hercegovini, SR Jugoslaviji (Kosovu) i Afganistanu nigdje u cijelosti, kao sveobuhvatna doktrina, istodobne integracije zračnih, kopnenih i pomorskih snaga na bojištu, nije provjerena. Irak je bio idealna prilika za to.

Treći scenarij opisuje strategiju munjevitog rata. Američke elitne postrojbe iskrcale bi se iz zrakoplova (jedan vid prepada) i u Bagdadu osvojili najvažnija zapovjedna središta, te likvidirale Sadama Huseina i vodstvo njegova režima. Nestankom političkog vrha, iračke oružane snage predale bi se Amerikancima i započeo bi proces – slično kao u Afganistanu – postavljanjem proameričke vlade. To je bio suviše riskantan scenarij, mogućnost neuspjeha relativno visoka, a tu su i negativna prisjećanja na sličnu neuspjelu operaciju "Orlove kandže" u pokušaju spašavanja američkih talaca u Teheranu još davne 1979.

Kad je napad na Irak postajao sve izvjesniji reakcije Kurda, Turaka, Kuvajta, jordanskog kralja i cijelog arapskog svijeta bile su različite, ali i umjereno suzdržane. Predsjednik Patriotskog saveza Kurdistana Džamal Talabani naglasio je kako Amerikance neće "slijepo" podupirati. I Talabanijev suparnik Masud Barzani,

295 Pentagon je već krajem 2000. razmjestio 235 tisuća vojnika za potrebe rata protiv Iraka. Taj operativni raspored invazijskih snaga pojedini analitičari u funkciji informacijskog rata poput Ivana Oelricha, visokog znanstvenog suradnika Federacije američkih znastvenika, objašnjavali su zaista infantilnim razlozima. "Ponekad se u inozemstvo šalje tek šačica ljudi, njih pet ili šest, koji čak mogu biti vezani uz američko veleposlanstvo. Oni primjerice, mogu pomagati u vojnoj obuci ili u komunikaciji stranih vlada s američkim snagama. Ukoliko neka zemlja kupi američko oružje, Pentagon će u nju uputiti svoje osoblje koje će obučavati lokalne snage u uporabi novog oružja. Dakle, ponekad 'razmještaj' obuhvaća tek nekoliko pojedinaca. To znači da ne treba gledati u koliko su zemalja američki vojnici razmješteni, već koliko ih je razmješteno u svakoj pojedinoj zemlji. Kada tako gledate, podaci o razmještanju su daleko manje dramatični". Glas Amerike – VOA, 10. ožujka, 2003.

vođa demokratske stranke Kurdistana, izjavio je istog dana da njegove oružane snage neće sudjelovati u američkom napadu na Irak, ako prije toga Amerikanci ne zajamče buduću autonomiju Kurdistana. Smatralo se da obje organizacije imaju zajedno oko 40 00 vojnika. Kurdi na sjeveru i šijiti na jugu imali su puno razloga za sumnjičavost i suzdržanost prema politici Sjedinjenih Američkih Država, da bi joj *a priori* vjerovali. Oni su ih naime, nakon kuvajtskog rata 1990./1991. već dva puta ostavili na cjedilu. Neposredno nakon što je početkom ožujka 1991. međunarodna ratna koalicija pod vodstvom Sjedinjenih Država oslobodila Kuvajt, Kurdi su osokoljeni obećanjima tadašnjeg predsjednika Georga Busha starijeg, digli ustanak protiv režima Sadama Huseina i u tom su ustanku bili poraženi. Američke postrojbe nisu im priskočile u pomoć iako su obećali.

Iranski predsjednik Mohamed Hatami upozorio je Washington da ne "rasplamsava vatru rata", zbog bojaznosti da bi rušenje država koje su u Americi proglasili "osovinom zla", oni nakon pada Iraka mogli biti iduća meta. Ta bojaznost nije bila bez osnove.

Europa koja je nakon 11. rujna 2001. dala snažnu moralu, političku i vojnu potporu Sjedinjenim Američkim Državama u borbi protiv globalnog terorizma, ovaj put se otvoreno protivila ratnim planovima Sjedinjenih Američkih Država. U glavnim gradovima europskih zemlja isticalo se da Irak nema nikakve veze s terorističkim akcijama islamista. Ako bi Sjedinjene Američke Države napale Irak bez privole Ujedinjenih naroda, čija povelja zabranjuje primjenu sile, to bi se moglo odraziti na napeto stanje na Srednjem istoku i u međunarodne odnose unijelo samovolju najjače države svijeta.[296] Ubuduće bi se svaka država ili koalicija mogla pozivati na primjer Sjedinjenih Američkih Država, ako bi smatrala da svoj problem sa susjedima može riješiti samo vojnim putem.

296 Kako je ratovima na Kosovu i Iraku, jednostranom voljom moći, bilo suspendirano međunarodno pravo neprestano se u političkim i pravnim krugovima počelo tražiti opravdanje za uporabu vojne sile. Analiza (opravdanje) poput one Mattiasa Herdegena više je nego dvojbena. Naime, on piše: "Ujedinjeni narodi nalaze se pred najradikalnijom izazovom svoje povijesti. Od iračkog sukoba Sjedinjene Američke Države i ostali tematiziraju neuspjeh Vijeća sigurnosti u zaštiti temeljnih elemenata – kao pogješku u sustavu. Tradicionalna nauka o međunarodnom pravu zabranu nasilja razumije prilično strogo. Izvan samoobrane u slučaju "oružanog napada" ona ustrajava na opsežnom monopolu odlučivanja Vijeća sigurnosti UN-a. U svakom pristupu zabrane nasilja vidi otvaranje Pandorine kutije. Plašt ove zabrinutosti zaštitnički se obavija oko svake države bez obzira na stanje u njihovim unutarnjim odnosima i na prijetnje neuračunljivih režima poput Sjeverne Koreje. Ovo shvaćanje temeljito je uzdrmano humanitarnom NATO intervencijom u cilju zaštite zlostavljanog civilnog stanovništva na Kosovu. Sad nova nacionalna sigurnosna strategija Sjedinjenih Država reklamira pravo jednostrane prevencije kod prijetnje od opasnosti oružja masovnog uništavanja u rukama neuračunljivih režima i terorističkih organizacija – u prevenciju neposredno prije napada."

Zabrana nasilja i svjetski poredak, Mattias Herdegen, *Die Welt*, Hamburg, 12. siječnja 2004.

Geostratezi i analitičari uvijek su upozoravali da ograničeni ratovi u Trećem svijetu i na Srednjem istoku, gdje prolaze važni trgovački putovi i gdje su se već u 19. stoljeću vodile borbe za utjecaj i sirovine, ne mogu ostati bez opasnosti za cijeli svijet. Dvadeset prvo stoljeće nije isto što i devetnaesto, ako ništa drugo onda zbog informacijsko-tehnološke revolucije koja je ratovanje iz dvodimenzionalnosti prebacila u četverodimenzionalnost, gdje se ista potencijalna moć multiplicira mnogostruko više puta. Asimetrični ratovi i upravljane krize na drugim vratima Euroazije i u područjima oko središta "puta svile" polagano ali neizbježno vodi svijet u planetarni sraz s istim takvim posljedicama. Zato ratovi oko Iraka, Irana, Afganistana, Palestine i Izraela, Čečenije i Kašmira, Kurdistana su uvertira ne za "rat civilizacija" nego uvertira u "posljednja vremena" konačne bitke za vrjednote. Amerika je na vrhuncu svoje moći, ali ujedno duboko u moralnoj krizi.[297] Da nije tako ne bi u samo pet godina vodila tri rata. Ako je fijasko Sovjetskog Saveza u Afganistanu najavio njegov raspad, hoće li eventualni fijasko Sjedinjenih Američkih Država najaviti da su one na redu?[298]

2. Strategija "šoka i strahopoštovanja"

Amerikanci su na Sadama Huseina krenuli da uspiju. Dvojba o uspjehu javljala se samo kod onih, a takvih je bila velika većina, koji ne razumijevaju rat četvrte dimenzije. U napadu na Irak bilo je manje važno hoće li uspjeh doći za četiri ili deset tjedana. Ograničavajući čimbenik bio je samo u prihvatljivom broju žrtava na savezničkoj strani. Nakon "obezglavljujućeg udara" krstarećim raketama, gdje se željelo odmah likvidirati Sadama Huseina, koji je izbjegao smrt, i nakon relativno kraćih zračnih udara po

297 Godine 1960. u Americi je živjelo samo šesnaest milijuna ljudi koji nisu podrijetlom iz Europe. Danas (2003.) ima ih osamdeset milijuna.(...) Štoviše, u Americi je upravo završio proces kulturne revolucije, tijekom kojeg je jedna nova elita zauzela sve vodeće položaje. Zauzimanjem institucija koje oblikuju i prenose ideje, mišljenja, vjerovanja, vrijednosti – TV, umjetnost, zabava, obrazovanje – ta elita stvara jedan novi narod. Ne samo etnički i rasno, nego kulturološki i moralno... Milijuni ljudi počeli su se u vlastitoj zemlji osjećati kao stranci. Uzmiču pred popularnom kulturom koja je nabijena sirovim seksom, i koja na sve strane širi hedonističke vrijednosti. Svjedoci smo nestajanja starih blagdana i obezvrjeđivanja starih junaka. Gledaju kako se iz muzeja uklanja umjetnička djela i znamenja slavne prošlosti, a na njihova mjesta stavlja deprimirajuću, ružnu, apstraktnu i antiameričku umjetnost. (...) Za razdoblje od pola životnog vijeka mnogi su Amerikanci doživjeli kako im svrgavaju Boga, blate njihove junake, zagađuju kulturu, siluju vrijednosti, okupiraju zemlju, a njih žigošu kao ekstremiste i šoviniste zato što vjeruju u ono što su vjerovali toliki prijašnji naraštaji. Smrt Zapada, Patrick J. Buchanan, Kaptol, Zagreb, 2003, str. 12.-15.

298 To bi se tako moglo zaključiti čitajući knjigu britanskog povjesnika Paula Kennedya o usponu i padu velesila. Tko će s Amerikom u rat protiv Iraka, Stjepan Šulek, Hrvatsko slovo, 16. kolovoza, 2002.

zapovjednim mjestima, informacijsko-komunikacijskim sustavima i sustavu zračne obrane, krenule su oklopno-mehanizirane kopnene snage poduprte borbenim helikopterima i jurišnim zrakoplovstvom izravno s kuvajtsko-iračke granice na Bagdad. Dakle, primijenjena je druga inačica plana ali ponešto modificirana u doktrinarnom smislu. Naime, glavna novina je primjena elemenata nove strategije nazvana "Šok i strahopoštovanje". Nastala je 1996., a temeljna ideja sastoji se u tome da se primjenom nenuklearnog oružja (konvencionalnog) postigne šok kakav bi izazvalo nuklearno oružje. Glavna karakteristika te strategije je primjena tzv. inverznog rata, odnosno *rata*$^{-1}$. U ovakvom obliku rata naglasak je na psihološkim operacijama, a vojna je sila samo jedna od komponenti, i više nije prevladavajuća. Cilj u ovoj strategiji je uništiti volju protivnika što je brže moguće. Primjena vojne sile je u funkciji ubijanja te volje. Zato se puno prije vojnih operacija na protivnika kreće "mekom silom" – informacijskim ratom. Novost je i to što je taj informacijski rat odnosi i na plebs i onaj vlastiti i onaj neprijateljski, a ne samo na vojnike. Pučanstvu u napadnutoj zemlji se nastoji usaditi odvratnost prema vlasti, oduzeti volja za otporom, a kasnije kada stvar bude gotova i sami će doći pod udar "nation-buildinga" tj. preoblikovanja u novu naciju, a zapravo u potpunu podređenost. Operacija "Iračka sloboda" inaugurirala je novu ulogu tzv. ratnih izvjestitelja. Šest stotina novinara koji su se pod punom ratnom opremom, s kacigama i pancirnim prslucima, nalazili unutra postrojbi, su zapravo jedan od bitnih čimbenika te nove strategije.[299] Njima je dana gotovo jednaka važnost kao i svim zapovjednicima na terenu. Možda izgleda neobično, ali ti novinari, tehnički vrhunski opremljeni, su postali značajniji i od samih zapovjednika. Oni prenose sliku o bojnom polju kakvu žele polučiti stožerni upravljači informacijskog rata, a ne kakva ona objektivno jest. Gledatelji širom svijeta tako žive u uvjerenju (jer sve gledaju izravno, u realnom vremenu) da je to što gledaju stvarna stvarnost a ne posve virtu-

299 Amerikanci u ovom ratu neće ni pokušati kontrolirati komunikacijske kanale. Kontrolu medija u ovom ratu oni su, pučeni prijašnjim negativnim iskustvima, riješili na elegantan način, uključujući novinare u vojne postrojbe. Najnoviji, teško predvidiv koncept zove se embedding, nešto kao "uključenje" u američke postrojbe, komunicirat će posebno određenim (i posebno pripremeljenim) časnikom i ići će u akciju kao dio postrojbe. Službena ograničenja postoje, ali djeluju prihvatljivo: ne smiju se unaprijed objavljivati vojni planovi, točna lokacija postrojbe (dok to vojska ne odobri), službeni podaci o žrtvama ni njihov identitet. "Uključivanje" je sjajna metoda manipulacije jer će vojska znati gdje se novinari nalaze, bit će joj na oku, dozirat će im informacije prema svojim potrebama a prikazat će im se i otvorenom. "Uključeni" novinari bit će stalno u pokretu, neće imati previše vremena za suptilnije analize, a uvijek će imati dovoljno tema o kojima je zahvalno izvještavati, od toga kako izgleda rat u pustinji, preko divljenja tehnološkim čudesima, do javljanja o osvojenjima gradova i sela. Irak već gubi u medijskom ratu, Zoran Kusovac, Jutarnji list, 15. ožujka 2003.

alna stvarnost. Postrojbe, pak, u kojima se takvi novinari nalaze učinit će neki potez ili radnju u funkciji informacije koja se želi postati znatiželjnom gledatelju diljem svijeta kako bi ga se i dalje "prikovalo" u fotelju ispred televizijskih zaslona. Koliko je taj segment bio važan u drugom iračkom ratu pokazuje i sudbina mnogih novinara zapadnih medijskih kuća koji su samostalno, izvan postrojbi, željeli ući u Irak. Uglavnom su odstranjeni, neki čak i fizički. Nasuprot njima, novinari priključeni postrojbama prošli su posebnu obuku za ovu vrstu ratovanja. Tako je u iračkoj operaciji došlo do potpune simbioze između vojnog i uvjetno rečeno "novinarskog zapovjednika". U zajedničkom stožeru prevladavajuću je ulogu imao "novinar zapovjednik".

Početni uspješan otpor Iračana američkim kopnenim snagama na nekim točkama bio je više rezultat (i to na taktičkoj razini) onoga što se naziva "nejasnost situacije" nego smišljene obrane koja proizlazi iz čvrste provedbe operacijskog plana iračkog stožera. Za razumijevanje pojave ovakvih situacija na bojištu važno se prisjetiti klasične dimenzionalne podjele ratovanja. Prve dvije dimenzije pripadaju kopnu i(ili) moru, treća je zrak, četvrta su informacije (tu se ubrajaju i mediji) a peta je *cyber space*, ali samo u tehnologijskom dijelu. Glavno područje sukobljavanja u petoj dimenziji rata su vrjednote. Sjedinjene Američke Države jedine su sposobne na početku trećeg tisućljeća voditi rat u svih pet dimenzija ili preciznije rečeno u 4 + 1/2 dimenziji. Irak se Amerikancima suprotstavljao u drugoj dimenziji i tek nešto u četvrtoj, gdje je za njih posao odrađivala Al-Jazeera koja je postala "brat blizanac" CNN-u, ali u muslimanskom svijetu. Izduženi pravci prodora američkih snaga omogućavali su Iračanima postizanje određenog djelomičnog uspjeha, koji nije bitno utjecao na tijek operacije, ali je imao psihološki učinak snimljenih slika ubijenih američkih vojnika na američku javnost.

Prividni nedostatci američke strategije poglavito prema civilima nisu "grješka" strategije nego razlika između situacijskog modela koji se postavlja na računalima i onoga što se događa u stvarnosti. Ono što se do kraja ni u kakvom situacijskom modelu ne može predvidjeti jest upravo volja, odnosno moral protivnika. Posebice je u iračkom ratu to bilo vidljivo u slučaju Basre. Tu se nisu obistinila američka očekivanja o pobuni šijitskog stanovništva protiv Sadama Huseina. Međutim kada primjena strategije "Šoka i strahopoštovanje" ne ide zacrtanim smjerom onda se pribjegava klasičnom ratovanju pa čak i onim načelima iz srednjeg vijeka, kao u slučaju Basre. Da bi se pučanstvo prisililo na poslušnost i predaju ostavlja se bez vode, hrane i energije, baš tim redom. A ako to ne da brze rezultate, onda se ide do takvog praga izdržljivosti da se cijeli grad proglasi vojnim ciljem kao što su to učinili Britanci s Basrom. Vjerojatno su se prisjetili svojih iskustava iz Burskih ratova.

3. Razlog za rat koji nije razlog

Drugi rat protiv Iraka nije počeo 20. ožujka 2003., nego okončanjem Zaljevskog rata (24. veljače, 1991.) i oslobađanja Kuvajta. Irak je tada pristao prekinuti razvoj oružja masovnog uništavanja i prihvatio je inspekciju UN-a. Nekoliko dana ranije, točnije 11. veljače 2003. Ujedinjeni narodi proglasili su prekid vatre nakon što je Irak prihvatio Rezoluciju 687 u kojoj se tražilo uklanjanje njegovog oružja masovnog uništenja. Rezolucijom je formirano UN-ovo specijalno povjerenstvo (UNSCOM) čiji će inspektori u Iraku nadzirati uništenje kemijskog i biološkog oružja. UN-ovi inspektori (9. lipnja 1991.) započeli su provjeru kemijskog oružja pod vodstvom predsjedatelja UNSCOM-a Rolfa Ekeusa. Tri godine kasnije (14. lipnja 1994.) UNSCOM je objavio da je uništio iračke zalihe kemijskog oružja. Nakon trogodišnjih proceduralnih, političko-diplomatskih, inspekcijskih i inih postupaka uslijedila je višegodišnja igra "skrivača" u kojoj su se obostrano igrali i Sadam Husein i američka administracija. Najprije je "mozak" iračkog programa oružja masovnog uništenja general Husein Kamel Hassan pobjegao u Jordan.[300] Iračka je vlada nakon tog bijega UNSCOM-u predala dokumente i materijale koje je Hassam navodno skrivao. Nakon pritiska Sjedinjenih Američkih Država UNSCOM u svibnju 1996. počinje nadzirati uništenje postrojenja za proizvodnju biološkog oružja al Hakam. Krajem iste godine UN je otpočeo provedbu sporazuma "nafta za hranu" kojim se Iraku dopuštala prodaja nafte u vrijednosti od dvije milijarde dolara svakih pola godine kako bi mogao nabaviti elementarne potrepštine za svoje stanovništvo. Pola godine kasnije[301] Richard Butler zamjenjuje Ekeusa na mjestu šefa UNSCOM-a, a tri mjeseca kasnije Irak protjeruje američke inspektore oružja koji su bili u sastavu UNSCOM-a, ali im dopušta povratak nakon intervencije Rusije. U 1998. Irak privremeno prekida suradnju prigovarajući da je među inspektorima UN-a mnogo Amerikanaca i Britanaca, te je inspektorima uskraćen pristup predsjedničkim palačama. Spor nastoji riješiti glavni tajnik UN-a Kofi Annan osiguravši u diplomatskim pregovorima pristanak Iraka na punu suradnju. Dogovor je bio kratkog vijeka jer je ponovno nastao sukob između američkih inspektora i iračke vlade i nakon obostranih optuživanja UNSCOM je povukao svoje inspektore iz Iraka nakon što su zaključili da Irak ne surađuje u potpunosti. Dan kasnije, tj. 17. prosinca 1998. Sjedinjene Države i Velika Britanija izveli su nekoliko zračnih udara po iračkim vojnim infrastrukturnim objektima. Uslijedilo je višemjesečno zatišje do nove Rezolucije UN-a kojom je specijalno povjerenstvo zamijenjeno Povjerenstvom za nadzor, verifikaciju

300 Bijeg se dogodio 8. kolovoza, 1995.

301 Primopredaja je obavljena 1. srpnja, 1997.

i inspekciju (UNMOVIC)[302] čijim je šefom postao Hans Blix. Irak je odbacio rezoluciju. Slijedi obostrano podizanje retorike za oktavu više, a dolazi i do radikalizacije postupaka. Naime, Irak priopćava da su sankcije UN-a prouzročile smrt 1 471 425 ljudi od 1990. Američki predsjednik George W. Bush uzvraća tako da Irak, Iran i Sjevernu Koreju nazva "osovinom zla" jer rade na proizvodnji oružja masovnog uništenja. Iračka vlada nastoji držati i dalje određenu razinu neizvjesnosti pa šalje pismo glavnom tajniku UN-a Kofiju Annanu i Hansu Blixu u kojem ih poziva u Bagdad na razgovore o razoružanju. Odgovor glavnog tajnika UN-a bio je očekivan, traži od iračke vlade bezuvjetno prihvaćanje inspekcije, na što Irak pristaje.[303] U međuvremenu pokušavajući stvoriti koaliciju za napada na Irak predsjednik George W. Bush nastojao je dobiti novu rezoluciju Vijeća sigurnosti, ali ne postavljajući rokove za povratak inspektora UN-a u Irak. Vijeće sigurnosti 8. studenog 2002. jednoglasno prihvaća Rezoluciju 1441, kojom Iraku daje posljednju šansu da ukloni oružje masovnog uništenja ili se suočiti s "ozbiljnim posljedicama". Igra se nastavlja tako da Irak predaje UN-u 12 000 stranica izjave o svojem oružju masovnog uništenja, a američki veleposlanik pri UN John Negroponte kazao je da praznine u iračkoj izjavi o oružju predstavljaju "materijalno kršenje" Rezolucije 1441. Cijeloj igri i svoj doprinos dao je glavni inspektor UN-a Hans Blix naznačivši u izvješću Vijeću sigurnosti da inspektori nisu pronašli u Iraku dokaz za nepoštivanje zahtjeva UN-a, ali da Bagdad nije odgovorio na niz ključnih pitanja o programima razvoja oružja.[304] U izjavi za tisak Hans Blix je ipak naglasio da ne može zaključiti kako Irak posjeduje zabranjeno oružje. Na tu konstataciju glavnog inspektora UN-a odmah je došao odgovor i to osobno od američkog predsjednika Georga W . Busha koji je u svom govoru 28. siječnja 2003. o stanju nacije rekao kao je spreman upotrijebiti silu protiv Iraka koji je pokazao prijezir prema UN-u. Potom je uslijedila konzultacija američkog predsjednika s britanskim premijerom Tonyem Blairom o prijedlogu nove rezolucije koja bi trebala odobriti uporabu sile u Iraku. Američki državni tajnik Colin Powell pojačava pritisak na UN tako da je na posebnom zasjedanju Vijeća sigurnosti ponudio američke dokaze da Irak posjeduje i skriva oružje masovnog uništenja i čak nastavlja njihovo razvijanje. Irak popušta sinkroniziranom pritisku i 10. veljače 2003. dopušta prelet svog teritorija, koji je izvan zone "zabrane leta", izvidničkim zrakoplovima U-2.

Sjedinjene Američke Države ne popuštaju i ulaze u završnu fazu političke i diplomatske pripreme za napad na Irak. Naime,

302 Rezolucija je izglasana 17. prosinca 1999.

303 Navedana događanja su se odvijala od 3. travnja do 16. rujna 2002.

304 Hans Blix i čelnik UN-ove organizacije za atomsku energiju (IAEA) Mohamed El Baradei u izvješću Vijeću sigurnosti (27. siječnja, 2003.) naglasili su da ima praznina u informaciji o oružju masovnog uništavanja koju je dao Irak.

kada je Hans Blix u podnesenom izvješću (24. veljače 2003.) iznio tridesetak neriješenih pitanja iračkog oružja, one su zajedno s Velikom Britanijom i Španjolskom predložile nacrt nove rezolucije UN-a u kojoj je naglašeno da je Irak propustio svoju posljednju šansu da se razoruža i podsjećaju na "ozbiljne posljedice" iz rezolucije 1441. Rezolucija je praktički odobravala vojnu intervenciju u Iraku.[305] Francuska, Njemačka i Rusija odmah reagiraju i predlažu Vijeću sigurnosti "memorandum" u kojem kažu da nema opravdanja za uporabu sile u Iraku. Pozvale su na produljenje pooštrenih inspekcija.[306] U novom izvješću šefa UN-ovih inspektora Hansa Blixa Vijeću sigurnosti 7. ožujka, 2003. naglašava se kako je Irak pokazao napredak u razoružanju, ali da i dalje nije dao odgovore na ključna pitanja svojeg kemijskog i biološkog oružja. Trojac Sjedinjene Američke Države, Velika Britanija i Španjolska podnose amandman na svoj nacrt rezolucije u kojem daju Iraku rok do 17. ožujka 2003. da se razoruža ili će se suočiti vojnom intervencijom. Francuska je ovaj ultimatum Iraku odbacila. Vijeće sigurnosti nakon ovih suprotstavljenih stavova, odnosno kontradiktornih postupaka održava sjednicu na kojoj se pokazalo da Sjedinjene Države nemaju više od šest glasova za svoju rezoluciju, a Francuska je zaprijetila vetom na svaku rezoluciju koja bi odobravala uporabu sile u Iraku. Nakon te najave Francuska zajedno s Njemačkom i Rusijom u zajedničkoj izjavi upozoravaju da nema opravdanja za rat protiv Iraka i traže sastanak Vijeća sigurnosti radi razgovora o "realističnom" roku koji bi iračkom predsjedniku Sadamu Huseinu pružio još jednu priliku za razoružanje. Ništa više nije pomoglo, pa ni zatvorena sjednica Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 17. ožujka, 2003. na kojoj se razgovaralo o francusko-njemačko-ruskoj izjavi jer je odluka o napadu na Irak donijeta dan ranije na sastanku američkog predsjednika Georga W. Busha, britanskog premijera Tony Blaira i španjolskog premjera Jose Marie Aznara na Azorima.

Koalicijske snage za napad na Irak već su bile razvijene i čekala se samo zapovijed koja je uslijedila 20. ožujka 2003. Nakon šest tjedana američke snage ušle su u Bagdad, srušen je režim Sadama Huseina, a oružje masovnog uništavanja koje je bilo formalni povod za vojnu intervenciju nije pronađeno. Poslije toga nastat

305 Glavni tajnik UN-a Kofi Annan izjavio je da bi odluka američke vlade da napadne Irak bila pogrješna, odnosno, jedini rezultat takvog napada bilo bi povećanje napetosti u regiji. "Jedini način da se pobjedi terorizam, organizirati zajedničku međunarodnu akciju. Temeljno je da ona bude pod nadležnosti UN-a. Osim toga odluka američke vlade o napadu na Irak u sklopu borbe protiv terorizma bila bi pogrješka. Već sam inzistirao na činjenici da nema dokaza o sudjelovanju Bagdada u događajima 11. rujana." Le Figaro, ožujak, 2003.

306 Irak da bi udovoljio sve većem pritisku pristaje 28. veljače 2003. na uništenje raketa srednjeg dometa Al Samoud 2 , koje su navodno imale nešto veći domet od dozvoljenog rezolucijama Vijeća sigurnosti.

će "odgođeni kaos" ali za razliku od Kosova i Afganistana ovaj put on će biti izveden u orkestraciji iračkih snaga otpora. Stanje *ante bellum* kao i *post bellum* u Iraku otvorilo je jednu novu stranicu ratovanja na planetarnoj razini, koja se tek u beskrajno maglovitim orisima iščitava kao rat – za i protiv vrjednota, odnosno – *rat pete dimenzije*. Taj nagovještaj dolaska apokaliptičkih vremena ("posljednjih vremena") na planere determiniranog kaosa izgleda nema previše utjecaja jer oni ne odustaju od novog svjetskog poretka u kojem će biti mjesta za svašta, ali ne i za Boga.

4. Obmana se isplati?

Čekati na istinu u povijesti, uzaludan je posao, jer je ona pisana perom determinista. Tu istine nema, u biti sve je zabluda, ali smišljena. Na determinističkoj interpretaciji primjerice Francuske revolucije, Oktobarske revolucije, Prvog i Drugog svjetskog rata, Hladnog rata i konačno Globalizma odgojeni su i odgajaju se gotovo svi naraštaji tzv. zapadne civilizacije. Kaže se da povijest pišu pobjednici. Što je sa gubitnicima, jesu li i oni dio povijesti ili samo oni kojima će se suditi, bilo stvarno, bilo prilagođenim interpretacijama tijekom vremena, kao bi deterministi uvijek imali razloga pozvati se na hipoteku krivnje?

Kako je samo slavodobitno državni tajnik Colin Powell 5. veljače 2003. držao u ruci snimku navodnih iračkih mobilnih laboratorija kao krunski dokaz sa Sadam Husein proizvodi zabranjeno oružje. Bio je to jedan od najčvršćih "dokaza" američke administracije da se mora srušiti diktatora koji ugrožava svijet, podupire terorizam i krši rezolucije Vijeća sigurnosti. Nije proteklo ni godinu dana a taj najviši američki diplomat priznaje da sve nije bilo utemeljeno na potpuno pouzdanim izvorima. I što sad? Upitati se, u kakvom mi to svijetu živimo i gdje sve to vodi na početku 21. stoljeća, kada se i ratovi vode s lažnim povodima, krivim procjenama i izmišljenim (lažiranim) obavještajnim podacima. Ima li u tome smisla? Vjerojatno ima.

Ulazi li zaista čovječanstvo u sumrak demokracije i demokratskih sustava, zaslugom upravo onih koji sebi pripisuju pridjev najdemokratskijih, u razdoblje u kojem se neće poštivati pravda i istina? Irački rat potvrdio je ono na što su geopolitičari i vojni strateški analitičari upozoravali punih deset godina, da je "Pustinjska oluja" Georga Busha starijeg bila smo uvertira, kojoj je mlađi Bush dvanaest godina kasnije dao epilog. Kada je trebalo donijeti odluku o drugom ratu protiv Iraka, terorizam je već u medijskoj i inoj interpretaciji ustoličen kao jedino zlo ovoga svijeta i borba protiv njega mora biti neprestana. I trebalo je naći neke pseudo dokaze da je upravo Sadam motor svjetskog zla, pa se učinilo najefikasnijim ustrajati na tezi da proizvodi za njega zabranjeno oružje masovnog uništenja. U neravnopravnoj borbi zbog nedostatka

vremena i silne želje za što bržim pozicioniranjem na desetpostotnom polju pričuva svjetska nafte, a pod izgovorom djelotvorne borbe protiv terorizma, američki su dužnosnici požurili i u otkrivanju senzacionalističkih obavještajnih podataka o krivnji Iraka. Ovdje je senzacionalizam bio u funkciji "reinkarnacije zla". To je poruka i pouka, svim senzacionalističkim ratnicima koji koriste "meku silu" kao glavno oružje u informacijskom ratu. Senzacionalizam je neoprostiva grješka, postaje pravi grijeh ako se i dalje, unatoč neoborivim dokazima, ne želi priznati[307], jer u konačnici može dovesti u pitanje sigurnost ne samo jednog naroda, nego svjetskog poretka u cjelini, kao u slučaju Iraka.

U "odgođenom kaosu" u Iraku poginule su tisuće ljudi, potresne scene nasilja stižu svakodnevno na televizijske ekrane i pune stranice tiskovina. Ponor između Zapada i islamskog svijeta sve je veći, a nakon sve razvidnijeg rasvjetljavanja pozadine iračke drame, i prešutnog priznanja da su pravi razlozi za rat ipak bili neki drugi, on će se još više produbiti. Nedvojbeno je da američka administracija i britanska vlada nisu govorili istinu, no hoće li ta "naknadna" istina odvratiti Sjedinjene Američke Države i njezine stalne ili potencijalne *ad hoc* partnere da se ne ponašaju kao svjetski policajac, koji uvodi red tamo gdje želi i na način kako želi? Hoće li ta "naknadna" istina ikad više dovesti Ujedinjene narode u poziciju da se oporave od iračke blamaže? Hoće li ona natjerati moćne da reteriraju u slučajevima kada očito nisu u pravu i pronaći pravu formulu za ispravljanje počinjenih pogrješaka? U slučaju rata u Iraku to znači predati vlast Iračanima i napustiti zemlju u koju očito nikada nisu ni trebali doći na način na koji su došli.[308] Teško je da će determinizirana moć pristati na takvo nešto, jer je tek ušla u bitku konačnog obračuna s vrjednotama. Od nje odustati neće!

5. Bijeda ili moć laži

Institucionaliziranju laži kao nečega poželjnog za ostvarivanje proširenja moći i polučivanju materijalnih probitaka najjasnije se

307 Britanski premjer početkom prosinca 2003. našao se u središtu skandala oko iračkog oružja masovnog uništavanja. U intervjuu za britanski vojni radio Blair je ustvrdio da je Iračka istraživačka skupina (ISG) pronašla "brojne dokaze o postojanju velikog sustava tajnih laboratorija" u Iraku. Bivši šef UN-ovih inspektora za oružje Hans Blix optužio je Blaira za insinuacije da su ti laboratoriji korišteni za proizvodnju oružja masovnog uništavanja, a britanska oporba ga je optužila za namjerno krivo interpretiranje navoda iz izvještaja ISG-a. Suočen s tim optužbama, Downing Street je nemušto ublažio Blairove netočne insinuacije, ali ih se nije odrekao i dalje ustrajavajući na lažnim interpretacijama. Blix demantirao Blairovo "otkriće" iračkih laboratorija, Jutarnji list, 10. prosinca, 2003.

308 Ne dođe li do toga, ostat će sumnja da je sve ipak bilo planirano zbog nafte, tog magičnog (crnog) zlata koje je očito privlačnije od pustih riječi o opasnostima od terorizma. Američka administracija nije govorila istinu, Jurica Köbler, Vjesnik, isto.

suprotstavlja katolička Crkva ona koja je i sama izložena žestokom udaru determinista.

Rat u Iraku je "nezakonit, nemoralan i nepravedan"[309] rekao je u propovijedi biskup San Salvadora mons. Gregorio Rosa Chavez, koji je zatražio povlačenje salvadorskih vojnih postrojba iz Iraka.[310] "Vojne akcije koje su vodile i vode Sjedinjene Države temelje se na lažima" naglasio je salvadorski biskup obraćajući se vjernicima.[311]

U Velikoj Britaniji rasprave idu u nešto drukčijem smjeru. U toj zemlji je anglikanski primas nadbiskup Rowan Williams od vlade zatražio priznanje da je pogriješila u vođenju politike prema Iraku. On je posebno naglasio da je povjerenje naroda u politiku jako opalo jer Britanci sa svojim saveznicima u Iraku nisu našli nikakav dokaz postojanja oružja masovnog uništavanja. "Upravo je sumnja da Sadam Husein raspolaže takvim oružjem – i da bi ga mogao uporabiti – bila 'pokretač' rata za svrgavanje njegova režima. No, sada je sasvim jasnije, nakon niza afera i istraga, da su se Amerikanci i Britanci služili lažnim podacima i dojavama, a njihove vlade nisu uopće ozbiljno proučile materijale koji su im dostavljeni. Osim toga, oglušili su se na opetovana upozorenja Ujedinjenih naroda i njihovog tima koji je bio u Iraku, koji su ponavljali da nisu našli nikakvo oružje za masovno uništenje. Prije početka rata britanska je vlada tvrdila da 'točno zna neke stvari'.[312] No, kasnije se pokazalo da je to bio trik, pa je vlada dužna učiniti sve kako bi ljudi ponovno stekli povjerenje u političare. A u to spada svakako i spremnost priznavanja pogrješke. Sad ionako osiromašenoj zemlji prijeti rat 'svih protiv sviju' koji bi mogao završiti uspostavom fundamentalističkog režima", zaključio je primas Anglikanske Crkve, koji je i sam bio oštar protivnik rata u Iraku.

Na "odgođeni kaos" u Iraku Sveta Stolica gleda u kontekstu praštanja i pomirenja. Vatikan je istaknuo da podupire plan generalnog tajnika Ujedinjenih naroda Kofija Annana za poboljšanje dijaloga u Iraku. Sukob u Iraku, u kojem je očito da Ameri-

309 U britanskoj su se javnosti i tisku obnovile rasprave o legalnosti invazije na Irak. U središtu rasprave bio je pravni savjet koji je dao državni tužitelj Peter Goldsmith i koji nikad nije objavljen. Observer piše da ima informacija da je Goldsmith bio naglo prisiljen preraditi svoj pravni savjet Blairu kako bi dao "nedvosmisleno" jamstvo da je rat legalan. Indepedent piše da su u studenome 2002. Goldsmith i dužnosnici još smatrali kao je potrebna još jedna rezolucija UN. No, nedavno se doznalo da je pravna savjetnica Foering Officea dala ostavku uoči početka rata nakon što je odbila konačni Goldsmithov savjet da nova rezolucija nije potrebna. Britanski generali tražili pravni temelj za invaziju na Irak. Vijesnik, 1. ožujka 2003.

310 El Salvador u Iraku ima 330 vojnika, koji su tamo stacionirani od jeseni 2003.

311 Crkva se zauzima za taoce, Glas koncila, 19. svibnja 2004

312 Nadbiskup Rowan Eilliams predavanje je održao na Cambridgeu o kojem je izvijestio BBC, a 21. travnja, 2004. a preuzeo ga je i Katpress. Glas koncila, 19. svibnja 2004.

kanci više nisu nikako "dobrodošli" i da ih mjesno stanovništvo ne prihvaća kao "osloboditeljsku vojsku", treba riješiti dijalogom i umjerenošću. Amerikancima se najviše prigovara bahatost u ophođenju prema Iračanima, a otkako su 30. travnja 2004. na raznim televizijskim postajama prenesene snimke lošega, pa i brutalnog i besramnog ophođenja s iračkim zarobljenicima, mnogi u svijetu i Iraku prosvjeduju zbog nepoštivanja prava ratnih zarobljenika. Sveta Stolica se snažno zauzima za oslobađanje talaca i oštro osuđuje nepoštivanje ljudskog života i dostojanstva. Otmice i zadržavanje talaca Vatikan je nazvao "ciničnim nepoštivanjem ljudskog života", dodajući da se u "Iraku vodi rat bez imena" koji se sastoji od otmica, prijetnja i grozota. To su elementi rata pete dimenzije, rata protiv vrjednota, gdje se izravno i na "najgrublji način napada čovjek i njegovo dostojanstvo".[313] Upravo je tim riječima rat opisao, još prije nego je pred televizijskim kamerama ubijen Talijan Fabrizio Quettrocchu, komentator dnevnika *"L'Osservatore Romanco"*.[314] Potvrdilo se vječno i univerzalno pravilo da posezanje za silom kao odgovorom na silu ne može dati rezultate. U Iraku je potrebno odgovoriti "oružjem politike" koju se dosad nije dovoljno čulo, jer svakodnevni događaji pokazuju da treba uspostaviti barem "minimum pravnog poretka" u toj ratom opustošenoj zemlji. Priča o otmicama nije samo u funkciji sijanja straha među nepoželjnim tuđincima koji su u Irak došli s američkim tenkovima, nego su i prije svega u funkciji stvaranja razdora među samim Iračanima. Otmice talaca u Iraku, "naručuje" i potiče netko izvan Iraka. Takvi zločini "nisu u praksi iračkog naroda", rekao je o. Nizar Semaan iz Mosula u razgovoru za vatikansku misijsku agenciju Fides. Uloga Moktada al-Sadra, vođe prosvjeda protiv Amerikanca, koji se usuđuje pojavljivati javno unatoč američkim nastojanjima da ga uhite i spriječe u njegovom djelovanju, vrlo je dvojbena. On ima relativno malo pobornika, ističe o. Semaan. Većina šijita smatra ga "opasnom osobom, koja i Iraku i vlastitoj zajednici nanosi samo štetu".

Slučaj Moktada al-Sadra u operacijama specijalnog rata opisan je ovako: "najljući neprijatelj je korisni neprijatelj". U hrvatskoj inačici on se pojavljuje u obliku "sađenja ustaškog kupusa". Naime, stvar je jednostavna, odabrana (određena) skupina propagira (provodi) radikalne ideje (postupke) koje diskreditiraju jednu drugu pravednu, općeprihvaćenu često i nacionalnu ideju.

313 Otmice su kao doktrinarno načelo (uz savjet Britanaca) prvi u suvremenom ratovanju inaugurirali Srbi u Bosni i Hercegovini. Oni su u travnju 1994. oteli 155 pripadnika "plavih kaciga" i potom ucjenjivali međunarodnu zajednicu da obustavi zračne udare svezavši taoce u neposrednoj blizini mogućih ciljeva napada NATO zrakoplova.

314 "Irakom danas hara rat, čije lice ima svaka oteta osoba, koja je talac nemilosrdne logike", napisao je komentator L'Osservatore romano, žaleći zbog nemogućnosti povratka UN-a u "bližoj budućnosti". Glas Koncila, 9. svibnja 2004.

Zatim, u medijskoj interpretaciji ta druga pravedna ideja prikazuje se kao vlasništvo odabrane radikalne skupine, pa postaje dvojbena, jer se u njezinom ostvarenju primjenjuju radikalne, nepoželjne, pa i nasilničke metode.

Stajališta Svetog Oca i Svete Stolice od početka rata u Iraku su bila jasna. Papa je oružanu intervenciju u Iraku nazvao "pustolovinom bez povratka" i "porazom za čovječanstvo" i to se nažalost pokazuje potpuno točnim. Vatikan je od početka zahtijevao da u Iraku interveniraju Ujedinjeni narodi, te da pomognu demokratizaciji te zemlje. Osim Svete Stolice mnogi nakon godinu dana otkad je u Iraku na djelu "odgođeni kaos" vjeruju da bez UN-a nije zamisliv demokratski i slobodni Irak. Ipak, neka iskustva nisu na odmet. Previše povjerenje u UN i njegove misije u uspostavljanju mira pokazale su se pogrješnim i nedjelotvornim kao što je slučaj bivše Jugoslavije i misije UNPROFOR-a, koja je služila za čuvanje ili očuvanje rezultata agresije, a preko nje su međunarodne sile (Velika Britanija i Francuska prije svega) zastupale svoje partikularne interese i tako pridonosile produženju krize, a u konačnici i do inauguriranja teze o podjednakoj krivnji agresora i žrtve.

6. Tko upravlja "odgođenim kaosom"?

U kreiranju "odgođenog kaosa" u Iraku, Sjedinjene Američke Države olako su pokušale primijeniti isti recept kao u Bosni i Hercegovini, u kojem bi "republiku srpsku" zamijenila "kurdska autonomna oblast", a dualnost Federacije Bošnjaka i Hrvata igrao bi sunitsko-šijitski savez. Tu je nastala kardinalna grješka. Recepti iz jedne civilizacije naprosto ne mogu vrijediti, niti vrijede u drugoj civilizaciji. Niti su Kurdi pravoslavni Srbi, niti su unatoč određenim razlikama suniti i šijiti pripadnici različitih vjera kao Bošnjaci i Hrvati. Na tu temeljnu zabludu odgovor je brzo stigao tako da nakon godinu dana otkako je predsjednik George W. Bush proglasio kraj operacije "Iračka sloboda" isključivi gospodari "odgođenog kaosa" u Iraku više nisu Sjedinjene Američke Države i njezini podređeni koalicijski partneri.

Naime, "američka okupacijska sotona" našla se najednom na udaru i sunitskih i šijitskih pobunjenika.[315] "Nismo suniti, nismo šijiti, mi smo muslimanska braća", postalo je geslo protiv opcije koja je igrala na kartu njihovih svađa i sukobljavanja. Dobro

315 Amerika, Britanija i njihovi glavni saveznici u okupaciji Iraka i dalje nas uvjeravaju kako je njihov "antiteroristički savez" čvrst, odluke ispravne – usprkos najkrvavijem nasilju koje je pogodilo Irak otkako je prije godinu dana srušen Sadamov režim. Dana 12. travnja Amerikanci su priopćili kako je u borbama diljem Iraka od početka mjeseca poginulo 70 koalicijskih vojnika i deset puta više (700) iračkih pobunjenika. Kolika je "kolateralna šteta", broj ubijenih i ozlijeđenih civila, nije priopćeno. Amerikanci u sve dubljoj provaliji, Božo Čubelić, Fokus, 16.-23. travnja 2004.

usklađen a po oblicima raznovrstan (diverzije, otmice, zasjede, atentati) gerilski otpor u Iraku je postao jači, kao da njime upravlja "nevidljiva ruka". Napadi oružjem na "meki trbuh" (logistika, nova iračka policija i vojska) koalicijskih snaga ukazuje na to, da su u igru ušli neki novi veliki "igrači" i novi parametri koje situacijski model iz predratnog vremena nije mogao predvidjeti.

Bratsko-vjerski savez sunita i šijita postao je preopasan za održavanje kakvog takvog nadzora u Iraku i kreatori "odgođenog kaosa" krenuli su razbiti ga. Prvo se dogodio najkrvaviji sunitsko-američki obračun, i vodio se u opkoljenoj Falluji zapadno od Bagdada.[316] Zatim, dok su trajale teške ulične borbe u Falluji, milicije radikalnog vjerskog (duhovnog) vođe Muqtade al-Sadra digle su pobunu diljem središnjeg i južnog Iraka – od sirotinjskih predgrađa Bagdada do luke Basre! Iako su mnogi analitičari smatrali kako je tu riječ o obilježavanju godišnjice Sadamova pada i pokušaju da se spriječi koalicijske snage u prijenosu suvereniteta na prijelaznu iračku vladu (30. lipnja. 2004.) radilo se ipak o nečemu drugom. Prvo što je neobično je to da su napadi Sadrovih boraca počeli tijekom vikenda, u vrijeme kada su šijiti slavili svoje vjerske blagdane u Karbali[317], a drugo Amerikanci su očekivali tu "iračku intifadu" zavjetujući se pola godine ranije da će ubiti ili uhititi mladog "odmetnika" i uništiti njegovu miliciju. Nisu učinili ni jedno ni drugo iako su i dalje ponavljali formulu za radikalnog vođu Muqtada al-Sadra "kill or capture" (ubij ili zarobi), nego su članovi prijelazne iračke vlade počeli pregovore s al-Sadrom, tražeći da on raspusti svoju miliciju, a Amerikanci odustanu od lova na njega.

Pregovori u svezi primirja i povlačenja al-Sadrovih šijitskih milicija iz javnih zgrada i policijskih postaja iz Najafa, Karbale i Kufa bio je ključni američki zahtjev koji je trebalo ispuniti kako koalicijske snage ne bi napale ta mjesta. U tim gradovima nadzor bi preuzela iračka policija. Al-Sadr je odbio američki zahtjev da razoruža (raspusti) svoju miliciju. Veliki broj američkih vojnika rasporedio se u okolici Najafa, u kojem je al-Sadr imao svoj ured. "Misija američkih snaga je ili ubiti ili zarobiti al-Sadra", izjavio je u Bagdadu glavni zapovjednik koalicijskih kopnenih snaga u Iraku američki general Richard Sanchez. Rezultat al-Sadrove igrokazne "intifade" i američke oštre retorike je bio da su nadzor nad tim gradovima u kojima do tada nisu imali, preuzele koalicijske snage i iračka policija. Stvar se vratila u svoje "normalno stanje" u kojem

316 U sedmodnevnim borbama u gradu je ubijeno oko 600 sunitskih pobunjenika. Amerikanci su napali sunitske gerilce u gradu nakon što su u njemu 31. ožujka ubijena i zapaljena četiri bivša američka vojnika, moguće obavještajaca. Amerikanci u sve dubljoj provaliji, Božo Čubelić, Fokus, 16.-23. travanja 2004.

317 Savjetnik u Iranskom veleposlanstvu u Bagdadu Hasan Kazemi Qomi izjavio je da je 49 Iranaca bilo među 106 poginulih osoba u Kerbali, a da je bilo 115 ranjenih Iranaca. HTV-TELETEXT, 4. ožujka 2004.

je druga strana u stvaranju "odgođenog kaosa" mogla ispunjavati svoju normu od minimalno jedne samoubilačke akcije, ili jedne otmice, ili jedne diverzije ili jednog atentata dnevno.[318]

Sve to ukazuje, da američka "coalition of the willing" (koalicija odlučnih) sve više pokazuje znake slabosti.[319] Ni jedan problem u Iraku ne bi trebao iznenađivati i slabije poznavatelje geopolitike, a ponajmanje one koji su navješćivali kako će uspješno posaditi "demokratsko cvijeće" i otkloniti krupne smetnje demokraciji u poratnom Iraku.[320] Oni su i prije nego što su pokrenuli vojnu silu znali da Irak nije nacionalna država. Da je to država koju su skrpali Britanci nakon Prvog svjetskog rata na ruševinama Otomanskog Carstva. Zatim da tri glavne skupine – Kurdi, suniti i šijiti nikada nisu živjeli podnošljivim suživotom i da ih je samo čvrsta ruka središnje vlasti u Bagdadu držala na okupu, onemogućavajući raspad te države. Otkako je stvoren, Irak nikada nije uživao u blagodati demokratske vladavine onakve kakvu vidi Zapad.

Američka politika u Iraku došla je u poziciju "Buridanovog magarca", otići[321] ili ostati. U slučaju odlaska značilo bi se suočiti s klasičnom dvojbom kolonijalne sile kojoj domaćini otkazuju dobrodošlicu.[322] Kao što su kolonijalne sile uvijek dosezale točku u kojoj su cijene (troškovi) ostajanja nadmašivali rizike izvlačenja, a pojačana represija nije zaustavljala antikolonijalni otpor, već je samo proizvodila jačanje spirale nasilja, a tako će kako stvari stoje

---

318 SAD za novi val nasilja u Iraku sumnjiči odbjeglog militanta Abu Musaba al-Zarqawija. On zabrinjava Bushovu administraciju više od bilo kojeg militanta, ne samo zbog žrtava, nego i štete koju može nanijeti američkim političkim ambicijama. Vlada Georgea W. Busha smatra Zarqawija opasnim vođom terorista povezanog s Al Qaidom, koji sije kaos i nasilje Irakom. No neki kritičari ističu kako SAD koristi upitne obavještajne podatke o tome Jordancu palestinskog podrijetla, kako bi podupro tezu da ubačeni militanti stoje iza krvoprolića u Iraku. HTV-TELETEXT, 4. ožujka 2004.

319 Španjolska nova vlada, socijalisti – izabrana u ožujku 2004. nakon terorističkih napada na Madrid – najavila je da će povući svoje vojnike iz Iraka. Vođa australske laburističke oporbe Mark Latham obećao je da će australske vojnike vratiti kući ako pobijedi na izborima. Kazahstan jer najavio da će on učiniti isto u slučaju da mora trpjeti teže gubitke. Tajlandski predsjednik vlade Thaksin Shinawatra dao je mig da i njegova zemlja razmatra ta pitanja. Poljska, talijanska i japanska vlada izložene su stalnim pritiscima oporbe i javnosti radi razmatranja povlačenja njihovih vojnih snaga iz Iraka.

320 U australskom nacionalnom dnevniku Cristopher Layne konstatira kako za SAD stvari u Iraku idu od lošeg na gore (from bad to worse). Deeper into the Abyss, Cristopher Layne, The Australian, 7. travnja 2004.

321 Za SAD je najbolje rješenje zazvati duh stare poslovice: "Kad si već u rupi, prestani kopati". Cristopher Layne, isto.

322 Kad je prije 45 godina Charles de Gaulle preuzeo vlast u Francuskoj, nacija je bila usred gorke bitke za Alžir. Francuska nije imala izgleda pobijediti u tome ratu, ali su se mnogi zalagali za to da se njihova vojska ne povlači. De Gaulle – suočen s istim vrstom prigovora s kojom se danas suočava vođa SAD-a pri odluci o Iraku – teška srca je odlučio da je došlo vrijeme da sreže svoje gubitke u Alžiru. To je bila prava odluka. Amerikanci u sve dubljoj provaliji, Božo Čubelić, Fokus, 16.-23. travanja 2004.

i Sjedinjene Američke Države doći u poziciju ne samo bivših kolonijalnih sila, nego u sličnu, u kakvoj su se već jednom našle, onu u Vijetnamu šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća.[323]

U slučaju ostajanja, ne bi se dovelo u pitanje moć i prestiž Sjedinjenih Američkih Država, kao i njezini odnosi s koalicijskim partnerima u budućnosti – Velikom Britanijom, Australijom, Italijom, Španjolskom, Poljskom, Japanom... Ne bi se izgubio utjecaj u području Perzijskog zaljeva – s oko 60 posto svjetskih pričuva sirove nafte – ne bi bila dovedena u pitanje strategijska pozicija u ostatku Srednjeg istoka.[324] Ova druga opcija rješava dvojbu i "Buridanov magarac" će unatoč stalnim batinama morati ostati još dugo, dugo vremena na strani na kojoj se umjesto sijena nalazi nafta.

7. Lažne informacije "motiv" rata

Zbog čega je iračko kemijsko oružje bilo dovoljan dobar motiv za rata, ali ne i sjevernokorejsko nuklearno oružje? Činjenica je da predsjednik George W. Bush nikad nije dao iskren, a kamoli uvjerljiv odgovor zašto je pokrenuo vojnu silu na Irak. Bush nije krenuo u rat kako bi samo dovršio ono što njegov otac nije, niti kako bi ponovno dobio izbore. Najmanje je plan bio da nakon osvajanja i okupacije Iraka otpočne lančana reakcija demokratizacije na Bliskom i Srednjem Istoku. Najviše je onih, čini se, koji vjeruju u teoriju o nafti kao glavnom pokretaču,[325] ali ima i onih koji vjeruju da Bush nije krenuo u rat kako bi dodatno obogatio svoje prijatelje u naftnoj industriji, no oni su tim ratom bili zadovoljni, pa je zato George W. Bush u rat krenuo još samouvjerenije.[326]

Bila nafta ili strateško pozicioniranje, u svakom slučaju opravdanje za rat u Iraku temeljilo se na netočnim i (ili) lažnim informacijama.[327] I kada su već krstareće rakete bile u letu prema

323 Američka javnost teško bi mogla prihvatiti još jedan Vijetnam. Sjedinjene su Države u tom krvavom ratu izgubile više od 50 tisuća ljudi. Iako je strah od slične situacije razumljiv, Patrick Garrett iz organizacije Globalsecurity smatra da Sjedinjene Američke Države vrlo vjerojatno neće više biti uvučene u neku sličnu situaciju. Glas Amerike – VOA, 10. ožujka 2003.

324 "Ako bi se Sjedinjene Države okanile Iraka, to bi za islamske ekstremiste u cijelom svijetu bio znak presudne pobjede, Osama bin Laden bio bi pobjednik", riječi su Patricka J. Buchanana pisca "Smrti zapada" u tekstu "Je li popuštanje sada rješenje?, Božo Čubelić, isto.

325 Na tiskovnoj konferenciji za novinare u Rimu irački vicepremjer Tarek Aziz je rekao kako je rat koji planiraju SAD "nepravedan, nemoralan i nezakonit", te da je riječ o "imerijalističkoj agresiji" kod koje je, na kraju krajeva, riječ o nafti. Milijuni s Papom protiv rata, Glas koncila, 23. veljače, 2003.

326 Michael Kinsley, The Washington Post, 10. ožujka 2003.

327 Lažne informacije o iračkom oružju masovnog uništenja imale su političkih posljedica i na čvrste američke koalicijske partnere kao što je Australija. Tako je australska Vlada imenovala bivšeg visokog australskog diplomatu i o bavještajnog dužnosnika Philil Flooda ravnateljem neovisnog istražnog povjerenstva

ciljevima u Bagdadu, *The Washington Post* dočekao je probuđeno američko čitateljstvo viješću da je američka vlada dobila nove, potencijalno vrijedne informacije o iračkim programima za razvoj biološkog i nuklearnog oružja. Podaci su, kako je pisao washingtonski dnevnik, dobiveni od iračkih znanstvenika i obavještajnih agenata u inozemstvu kojima se zaprijetilo da će nakon pada Bagdada snositi neugodne posljedice ukoliko sada odbiju surađivati.[328] Unatoč ovakvim i sličnim medijskim operacijama prepariranja američkog i svjetskog javnog mišljenja malo je onih koji još vjeruju da je glavno opravdanje Bushove administracije za invaziju na Irak bio strah od Sadamovog skrivenog oružja masovnog uništavanja. Godinu dana kasnije nakon američkog bezuspješnog traganja za njim, stvari su se ipak dodatno pojasnile. Naime, vjerodostojnost pronalaženja značajnije količine oružja za masovno uništenje gotovo je svedena na nulu nakon objavljivanja istražnih izvješća Bartona Gellmana novinara istog *The Washington Posta* koji je na samom početku operacije *"Iračka sloboda"* pompozno objavio kako Irak sigurno posjeduje oružje masovnog uništenja. U iračkim dokumentima koje je Gellman godinu dana od američke invazije na Irak pročitao i nakon razgovara s ključnim iračkim i američkim članovima tima koji su tragali za oružjem, pronašao je da su irački napori da se proizvede oružje masovnog uništenja bilo tako temeljito uništeni sukobom, sankcijama i embargom na oružje, da se Sadamov program zabranjenog naoružavanja svodio uglavnom na velike (puste) želje. Izvješća su pokazala da je Sadam Husein, iako je nesumnjivo bio željan učiniti od Iraka svjetsku silu koja može prijetiti, bio daleko od ozbiljnih koraka da to stvarno i postigne, pa to učvršćuje uvjerenje da, kakvu god da je Irak prijetnju predstavljao, to nije zahtijevalo žurnu invaziju bez međunarodne potpore. Tu leži i važnost odgovora na pitanje u kojoj je mjeri opsesija Bushove administracije iračkim diktatorom potjecala da izvješća američkih obavještajnih službi uvjere Kongres i američku javnost u opravdanost napada na Irak.

Program za proizvodnju projektila dovoljnog dometa da bi se pogodili glavni gradovi susjednih zemalja, na primjer, postojali su samo u nacrtima i u proračunima na dva kompakt diska. Stru-

---

o obavještajnim podacima, koji su doveli do uključivanja Australije u rat u Iraku. Premijer John Howard je najavio da će Flood, podnijeti izvješće do 30. lipnja 2004. jer se nacionalni izbori očekuju u listopadu ili studenom. Howard je bio suočen s rastućim pritiskom jer je parlamentarno povjerenstvo utvrdilo da su obavještajni podaci o iračkom oružju za masovno uništenje bili preuveličani. HTV-TELETEXT, 4. ožujka 2004.

328 Na temelju vrlo tajnog dodatka javnoj diplomatskoj inicijativi, američke i savezničke obavještajne službe u stranim prijestolnicama upozorile su ih da mogu – ili promijeniti stranu ili biti vraćeni u Bagdad i uživati u dobrodošlici nove iračke vlade. Među zemljama koje su pomogle ovu navodnu tajnu operaciju nabrojene su Rumunjska, Mađarska, Australija i Švedska. Washington Post, 20. ožujka 2003.

čnjaci su procijenili kako bi bilo potrebno najmanje šest godina za izgradnju projektila, a ako bi on uopće i poletio. Najdramatičnije od svega, ipak je interno pismo koje je pisao najviši irački dužnosnik za razvoj nekonvencionalnog oružja 1995. jednom od Sadamovih sinova, koje neprijeporno dokazuje kako je Irak uništio cijeli inventar biološkog naoružanja 1991., dokazujući tako lažnost procjena obavještajnih krugova o tome kako Irak još posjeduje velike količine biološkog oružja.[329]

Da je ipak izvršen politički pritisak radi namjernih pretjerivanja najbolje ukazuje podatak da su tri obavještajne službe, koje su najbolje na svijetu: američka, britanska i izraelska, davale razumno oprezne procjene do sredine 2002. Nakon što je donijeta politička odluka o napadu na Irak, službena obavještajna izvješća i procjene odjednom su postale izrazito alarmantne. Nastao je intenzivan pritisak Bushove administracije na obavještajne krugove da se prilagode, za minimiziranje različitih suprotnih mišljenja te za rutinsko ocrtavanje najcrnje moguće slike Sadama Huseina. Nije se dakle, radilo o tragičnoj nesposobnosti obavještajnih službi da pruže točne informacije o Iraku, nego o "prilagodbi" za izvršenje jedne već donijete političke odluke.

Uzalud su bila naknadna prebacivanja krivnje za netočnost informacija,[330] kao što su bili uzaludni prosvjedi milijuna ljudi diljem svijeta protiv rata u Iraku.[331] Nove vladare svijeta nije moglo zaustaviti ništa pa ni Sadam Husein, koji je dijete dvostrukih američkih standarda. Ratni pohod na Irak je obračun s proizvodom (klonom) američke politike koji se oteo nadzoru, jer insan, eto, ne da naftu.[332]

---

329 Kako se moglo dogoditi da su Sjedinjene Države tako zavedene?, The International Herald Tribune, Pariz, 12. siječnja 2004.

330 Neprolaženje značajnih dokaza posebice je uznemirilo Kennetha Pollacka, nekadašnjeg dužnosnika Clintonove administracije zaduženog za nacionalnu sigurnost, čija je knjiga navela brojne umjerenjake i demokrate da povjeruju kako je invazija bila opravdana. (...) On najveći dio krivnje prebacuje na obavještajnu zajednicu, čije su precijenjene analize o cilju i napretku iračkog programa naoružanja započele još krajem devedesetih, djelomično stoga što je nedostatak dokaza naveo analitičare da posumnjaju u najgoru varijantu. No, on također osuđuje i Bushovu administraciju jer je iskrivila obavještajne procjene u prikupljanju argumenata za odlazak u rat. Posebice se to odnosi na procjenu da bi Irak mogao imati nuklearno naoružanje u roku od godine dana, dok su procjene govorile o pet do sedam godina. Čak i ta procjena sada se čini pretjeranom, s obzirom da je irački nuklearni program bio praktički eliminiran. The International Herald Tribune, isto.

331 U Rimu je 16. veljače 2003. prosvjedovalo više od milijun ljudi, u Berlinu više od pola milijuna, kao i u Londonu, dok je u Madridu taj broj prelazio 600 000. Najviše je sudionika prosvjedne proturatne povorke izbrojeno u Barceloni – milijun i 300 000, a prosvjednici su na ulice izašli u dvadesetpet europskih i četrnaest glavnih gradova zemalja na drugim kontinetima. U Jordanu, gdje se nalazi mjesto Isusova krštenja, hodočastilo je oko 20 000 ljudi koje su predvodili kršćanski poglavari iz Jordana, Izraela i Palestine. Glas koncila, 23. veljače 2003, isto.

332 Stvarni ciljevi – nadzor nad naftom, dr. Anđelko Milardović, Glas koncila 16. veljače 2003.

Da tragične posljedice laži iz pera determiniziranih aktivista mogu izgledati kao bajka moglo se pročitati na stranicama *The New York Times* 19. siječnja 2004. Naime, Chibli Mallat piše: "Nakon što sam prošlog mjeseca posjetio Irak kao bi se sastao s tamošnjim vodstvom, smatram kako bolje rješenje već leži unutra granica Iraka. Provesti dvadeset dana s Iračkim upravnim vijećem znači ono što već svi pošteni ljudi u arapskom svijetu priznaju: najreprezentativnija vlada na cijelom Bliskom istoku nalazi se u Bagdadu. Uz sve svoje nedostatke i kontradikcije, vijeće pokriva najopsežniji spektar iračkog društva, od islamista do komunista, ali i sve frakcije između toga, uključujući šijite, sunite, Kurde, Turkmene i kršćane. Trajna neslaganja u UN-u oko opravdanosti svrgavanja Sadama Huseina te problemi oko osiguranja poslijeratnog mira prikrivaju jedan od najvažnijih postignuća u novom Iraku: unutar Upravnog vijeća i šire, vlada sloboda. Ona možda izgleda ili zvuči zbrkano ostatku svijeta, no to je čest slučaj s demokracijama. Ono što predstavlja ohrabrujući znak, to je da u Iraku, bez obzira na kojoj se strani nalazio, nitko se ne boji izreći svoje mišljenje. No sigurnost, usprkos naslovima u novinama, je stalna briga. Napokon, oružani otpor novom demokratskom poretku nema šanse za uspjeh protiv novog duha slobode, onog trenutka kada se ponovno uspostave osnovne usluge, i ako se uspostavi nacionalni politički proces. Jasno je kako se radi o dvostrukom izazovu, a Iračani s pravom smatraju kako se nalaze u najboljoj poziciji da sami vladaju svojom zemljom".[333]

Za one koji se ne slažu da imaju najreprezentativniju vladu na cijelom Bliskom istoku, da demokracija ipak nije zbrkana sloboda i da su Iračani u poziciji da sami vladaju zemljom Chibli Mallat preporučuje : "Ojačanje vlasti Iračana u vlastitoj zemlji, može se provesti samo uz uvjet da svaki politički protivnik koji vodi vlastiti politički program nasilnim sredstvima treba biti kažnjen, bilo na način da mu se zabrani vodstvo ili izvođenjem pred međunarodni sud za te zločine".

Stvarna slika Iraka, koja je u istom osvrtu dana kroz sudbinu Sheik Ulouma nije previše utjecala na apologetiku tekstopisca teorije o "zbrkanoj slobodi". Naime, Sheik Uloum je poput brojnih drugih ljudi, koji se desetljećima borio protiv diktature Sadama Huseina, uznemiren lošim vođenjem zemlje od strane Sjedinjenih Američkih Država. Više od osam mjeseci od pada starog režima, struje i telefonskih linija ima samo povremeno, nema aerodromskih usluga, a na ulicama vladaju nadrealistički redovi za gorivo, i to u zemlji koja posjeduje druge najveće zalihe nafte na svijetu. Sve to neće smetati apologet da trijumfalno zaključi: "Sada kada je većina diktatorskih režima u regiji srušena, ostatak svijeta du-

333 Poruka UN-u: dalje ruke od iračke politike, Chibli Mallat, The New York Times, 19. siječnja 2004.

guje dugo zanemarivanim iračkim žrtvama poticaj njihovoj vladi nacionalnog spasa".

I u Iraku je politika svršenog čina pokazala svoje pravo lice. Ništa se više ne može popraviti pa i onda kad se zasigurno zna kako je laž poslužila za "legalizaciju" jednog nepravednog i još k tome "preventivnog rata".[334] I upravo taj rat postao je ipak glavni čimbenik koji je 2. studenoga 2004. odredio izbor novog (starog) američkog predsjednika.

8. Rat protiv vrjednota ili rat za vrjednote

Zašto je "arogantni imperij"[335] unatoč malog broja *ad hoc* koalicijskih partnera krenuo u vojnu kampanju protiv Iraka? Nikada kao ožujka 2003. nije bilo više protivnika ratne opcije, nevjerice, provokativnog i javnog mišljenja i to prije nego je ispaljen i jedan jedini metak. Rasprave po svijetu nisu se odnosile na Sadama Huseina nego na Sjedinjene Američke Države i njihovu ulogu u svijetu.[336] Ono što je brinulo ljude diljem svijeta, iznad svega, jest to da svijet na početku 21. stoljeća živi u okružju laži, licemjerja i neobuzdane moći.

Sjedinjene Američke Države zabrazdile su u jedan tip političke ekskluzivnosti nespojive s demokracijom, uplovivši u vode debelih dvostrukih standarda. One su te koje su pomogle Sadamu Huseinu doći na vlast. Prešutno su više od četvrt stoljeća gledale kako Sadam Husein traga za kemijskim, biološkim

334 Opravdanje za nelegalne intervencije i na Kosovu i u Iraku pokušavaju se naći vrlo upitnim, čak bi se moglo reći ekshibicijskim objašnjenjima međunarodnog prava. Tako već spomenuti Mattias Herdegen piše: "Vijeće sigurnosti UN-a odredilo se je prema "pozitivnom" pojmu mira uzimajući u obzir elementarna ljudska prava i time proširilo osnovicu za napad pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda. Ipak u praksi previše često dominiraju čiste političke ambicije. Ponašanje pojedinih predstavnika Vijeća sigurnosti UN-a u svjetlu na Kosovu počinjenih ratnih zločina, te podmukla taktika bivšeg iračkog režima u ovom smislu su tužni dokazi. Stoga je vrijeme da se članove Vijeća sigurnosti upozori na stvaranje povjerljivih odnosa i odgovornosti za svjetski mir. U to ulazi obveza nepristranog promišljanja svih međunarodnopravnih elemenata. Ukoliko vijeće sigurnosti UN-a zakaže u angažmanu elementarnih životnih interesa narodnih grupa ili cijelih država jednostrana prevencija mora ostati dopuštena opcija. Osobito zaštita elementarnih ljudskih prava ne smije od početka zaostati iza zabrane nasilja, iza koje se previše često skrivaju diktature i teroristički režimi." Zabrana nasilja i svjetski poredak, Mattias Herdegen, Die Welt, Hamburg, 12. siječnja 2004.

335 Pojam pod kojim je Newsweek objavio članak autora Fareeda Zakarie. Glas Amerike – VOA 17. ožujka 2003.

336 Pozitivno mišljenje o SAD-u početkom ožujka 2003. palo je u Europi na najnižu točku – takvo mišljenje ima 50 posto ljudi u Poljskoj, 34 posto u Italiji, 31 posto u Francuskoj, 25 posto u Njemačkoj i samo 14 posto u Španjolskoj, a u Velikoj Britaniji, tradicionalnom savezniku Washingtona iznosilo je 48 posto, u Rusiji 33 posto, dok u Turskoj SAD podržava samo 12 posto ljudi, pokazala su ispitivanja centra "Pew Research Center for the People and the Press". Hina, 19. ožujka 2003.

i nuklearnim oružjem, a još nijemije su stajale kada je bojnim plinovima ubio preko 60 tisuća vlastitih građana 1996. u Halabiji. Neizravno i izravno su poticale Sadama Huseina da povede dva rata napadajući Iran i Kuvajt žrtvujući skoro milijun Iračana i ubijajući i ranjavajući više od milijun Iranaca.

Ovladavši, ratom na Kosovu, istočnom obalom Europe, i onim u Afganistanu, uskočile su u gotovo samo središte Euroazije, Sjedinjene Američke Države došle su u poziciju da su same sposobne voditi dva simultana velika regionalna sukoba i ostati nazočne vojnim snagama u nekoliko kriznih područja. Zato je operacija *"Iračka sloboda"* mogla biti relativno brzo okončana, ali ne i završena. U čemu je strateška grješka?

Američku desetljetnu strategiju nastupanja diskretnim koracima, putem upravljanja krizama, temeljenu na složaju političko-diplomatskog, informacijskog i vojnog ratovanja dobro je proučila i druga za sada "nevidljiva" strana. Kad je George W. Bush nakon 11. rujna 2001. u patetičnoj maniri, pozvao u "križarski rat" protiv terorizma, Sadama Husein je znao da će uskoro baš on doći na red. Sjedinjenim Američkim Državama i njihovoj vojnoj sili koja je jedina sposobna voditi rat u četiri dimenzije nije mogao suprotstaviti potpuno istrošenu i tehnički inferiornu vojsku. Nije mogao vojno uspješno ničim odgovoriti na kopnu, moru i zraku a poglavito ne u informacijskom ratu.[337] Gradeći na lažnim premisama svoje opravdanje za napad na Irak, Sjedinjene Američke Države same su Sadamu Huseinu, ili onima koji su sve to promatrali sa strane, otkrile strategiju suprotstavljanja. I Sadam Husein i "oni drugi" bili su posve svjesni da Irak nema oružje masovnog uništenja, da nema rakete kojima može masovno rušilački ugroziti bliže susjede, a poglavito ne Sjedinjene Američke Države. Logika strategijskog suprotstavljanja je odveć jednostavna. Protivniku koji se ne možete napasti na njegovom terenu, a on tvrdi da može, najbolje je prihvatiti bitku, ali odgođenu i to na vlastitom terenu. Prihvaćajući igru medijskog rata oko oružja masovnog uništenja Sadam je u Bagdadu "čekao" Amerikance. Tim činom on je uspio napraviti inverzni rat (*rat*$^{-1}$) jer je američku "meku silu" izvrgnuo poruzi zbog laži, a istodobno otvorio dvodimenzionalni rat (isključivo rat na kopnu) u kojem kraja nema.

Eliminirajući treću (zrak) i četvrtu (informacija, "meka sila") Amerikancima za nastavak ratovanja u dvostrukom "odgođe-

337 Evo kako je opisan jedan dio tog rata: "Dnevnici velikih američkih i međunarodnih televizija moći će se direktno pratiti s terena. Količina informacija bit će tolika da će zagušiti sve što bi moglo doći s bilo kojeg drugog mjesta i iz drugih izvora. Time su Iračani unaprijed izgubili medijski rat. Rigidnošću i nerazumjevanjem nove koncepcije oni će strane novinare (ako ih ne protjeraju) ograničiti na dosadne slike s krova ministarstva informiranja, nejasne snimke detonacija nad Bagdadom i svijetlećih projektila protuzračne obrane". Irak već gubi u medijskom ratu, Zoran Kusovac, Jutarnji list, 15. ožujka 2003.

nom kaosu" nevidljivi stratezi, i nakon uhićenja Sadama Huseina, uspjeli su rat u Iraku "prebaciti" u petu dimenziju. Naime, rat u Iraku sve više poprima obilježje rastućeg sukoba zapadnog svjetovnjačkog i istočnog muslimanskog fundamentalizma. Dakle, jedna strana u sukobu je sekularni liberalni fundamentalizam, koji je nažalost postao prevladavajući u javnosti zapadnog svijeta, a s druge strane je vjerski fundamentalizam. To je sukob nevjere i vjere. Radikalni svjetovnjački fundamentalizam isključuje vjeru iz života i bez ljubavi objašnjava sve razumom, dok religijski fundamentalizam slijepo slijedi svete spise i vjersku tradiciju i ne pokušava ih u svjetlu razuma prilagoditi suvremenosti.[338] U takvom sukobu sučeljava se zapadnjački hedonizam, u kojem je življenje, uživanje i zabava jedini smisao, s istočnjačkim umiranjem za vjeru i domovinu kao najvećom vrjednotom.

Kada su zapadni deterministi, od kraja šezdesetih godina 20. stoljeća, uspjeli nametnuti laicistički svjetonazor, kao prevladavajuću struju cijeloj zapadnoj kršćanskoj civilizaciji i praktično vjeru "sabiti u sakristije", pod geslom da je to osobna stvar pojedinca, na početku 21. stoljeća nastoje to isto učiniti i s drugim monoteističkim vjerama. Druga vjera koja je došla na udar je islamska. Težnja Zapada da nametne islamskim zemljama zapadnjački način mišljenja, življenja i političkog sustava nije ništa drugo nego zabluda jer metode prisile u jednoj civilizaciji ne moraju dati rezultate i u drugoj. I tu je zabluda. Islamske zemlje naprosto odbijaju nametnutu demokraciju, a Zapad ne može shvatiti da neki narodi, čak i cijele civilizacije nisu spremne na demokraciju američkog tipa. Ovdje treba razgraničiti retrogradni fundamentalizam koji je u svojoj biti protu-moderan i ne želi prihvatiti nikakvu promjenu od življenja prema pravilima vlastite vjere. Koliko će se tek Europi osvetiti njezino dvijestotineipetnaesto godišnje jurišanje na svoju kršćansku vjeru?

Sukob u Iraku nije "križarski rat" iako ima i takvih kvalifikacija, jer su stvari tada prilično usko postavljene. Ako su se povijesni odnosi Zapada i Istoka mogli promatrati kroz prizmu odnosa islama i kršćanstva, to više nije tako jer igru sada vodi treći vrlo moćan čimbenik, zvan sekularizam. Motivi sekularizma nisu vjerski, ponajmanje kršćanski, već prije svega materijalni (gospodarski), a potom geostrateški i geopolitički. Cilj sekulariziranog zapada je ostvariti "vlastito kraljevstvo na zemlji" oličeno u: novcu, tehnologiji, nadzoru sirovina, vojnoj sili, mekoj sili, dezinformaciji, dvostrukim standardima kako bi se uspostavilo novo jednoumlje. U tom smislu posve je besmisleno povezivati kršćanstvo s ekspanzijom sekulariziranog Zapada na vjerski islamski istok. Kršćanstvo

338 Iz predavanja Ahmada Iravanija, voditelja islamskih studija i dijaloga na Američkom katoličkom sveučilištu u Washingtonu. Rat protiv Iraka sraz sekularizma i fundamentalizma, Gordan Pandža, Vijesnik, 23. ožujka 2003.

je samo maska kako bi se moglo ustvrditi da je na pomolu "sukob civilizacija" kao što je u svojoj knjizi pokušao podmetnuti Sammuel P. Huntington otvarajući put američkom intervencionizmu u Afganistanu, a potom i u Iraku ili u budućnosti u Iranu i Siriji.

Početak 21. stoljeća nije isto vrijeme kao ono kad su tri zapadne sile Velika Britanija, Francuska i naposljetku Sjedinjene Američke Države od 18. do 20. stoljeća ostvarivale dominaciju u islamskom svijetu na prostorima od Sjeverne Afrike do Indije.[339] Svijet sukoba u 21. stoljeću je sukob protiv vrjednota i sukob za vrjednote. Amerika i zapadni svijet zaista nemaju potrebu da islamskoj civilizaciji ugrađuju svoju novovjeku sekularnu (bezbožnu) kulturu iz filantropskih motiva, pa čak i onda kada bi ta njezina kultura bila superiorna. Zla kob islamske civilizacije je u tome što se dobrim dijelom rasprostire na izvorima nafte i plina. Ona je otvoreno veliko tržište na kojemu Sjedinjene Države mogu nesmetano plasirati svoje proizvode, od duhanske industrije, bezalkoholnih pića do tenkova, raketnih sustava i borbenih zrakoplova. U svemu tome podalje od tih izvora gospodarske a potom i druge moći moraju se držati zemlje Europske unije, Japan, a prije svega Kina. U tom "bosanskom loncu" sučeljavaju se gospodarski interesi svjetskih moćnika te interesi islamskih zemalja podijeljenih između sekularizma i islamskog fundamentalizma. Zato Zapadu odgovaraju lokalne vazalne elite koje tvore sekularizirane režime i koji pod nadzorom nastoje držati utjecaj islamista.[340] Upravo takav politički model autoritarnih vlasti dodatno potiče ekstremni fundamentalizam, a ne da ga suzbija. I

339 Napoleonova invazija Egipta, 1798.-99. godine, koja je utrla put kasnijoj francuskoj kolonizaciji zemalja Magreba, britansko osvajanje Indije (pripojena kruni 1876.) te misija Lawrencea od Arabije, 1915., koji je ujedinivši arapska nomadska plemena protiv oronulog Otomanskog imperija, otvorio vrata još snažnijoj britanskoj ekspanziji na Srednjem istoku i osvajanju Jeruzalema krajem 1917. godine. Vrhunac ovog vala predstavlja francusko-britanski sporazum Sykes-Picot o podjeli Srednjeg istoka, iz 1916. te konferencija u San Remu iz 1920. kojom su zapadni saveznici dogovorili podjelu "mandata" nad arapskim teritorijima "oslobođenim" od Otomanskog carstva. No, možda najveći "klin" koji je Zapad, možda i nehotice, zabio u islamski svijet, predstavlja podjela Palestine i stvaranje države Izrael 1948. (...) Krvavi sukobi nakon raspada francuske Indokine koji su izazvali američku intervenciju i desetogodišnji rat u Vijetnamu, podjela Indije nakon odlaska Britanaca, ratovi Indije i Pakistana, te sukobi muslimana i hindusa oko Kašmira, kaotično stanje u Alžiru u kojem posljednjeg desetljeća gotovo neprestano traju sukobi između sekularne vlade i islamističkih terorista, samo potvrđuju da zapadne velesile svojom politikom i svojim poimanjem demokracije koju žele "implantirati" argumentom oružja i sile nisu uspjele donijeti trajni mir i red na islamskom Istoku. Gordan Pandža, isto.

340 Americi nije bitno jesu li ti režimi demokratski (kao u Turskoj, gdje postoji civilna vlada ali stvarnu vlast ima vojska), vojni (kao što je slučaj s Musharafovim režimom u Pakistanu i kao što je slučaj s Sadamom Huseinom dok se nije, za američki ukus, previše polakomio) ili polufeudalne monarhije (poput režima obitelji kralja Fahda u Saudijskoj Arabiji), sve dok poslušno služe ciljevima američkog gospodarskog i političkog imperijalizma. Gordan Pandža, isto.

tako se proizvodi spirala fundamentalizma koji u konačnici rađa nasilje, a potom zapadni sekularizam nalazi opravdanje za svoje ratove i za izvoz demokracije koja to u biti nije.

Što ostavljaju iza sebe sekularizirani islamski režimi najbolje pokazuje stanje u Afganistanu i Iraku. Nakon silne propagande i obećanja o gospodarskoj obnovi obje zemlje danas su i razrušenije i devastiranije nego što su bile neposredno nakon okončanja vojnih operacija. Siromaštvo je veće nego što je bilo i postaje potencijalni eldorado za rađanje nekih posve novih fundamentalista kojima će biti popunjene nove postrojbe "Božjih ratnika".[341] Žrvanj zapadnog sekularizma nakon uspješnog mljevenja u vlastitom dvorištu više nije u stanju zaustaviti se sve dok konačno ne samelje samog sebe.

Tko je pobjednik u petoj dimenziji ratovanja? Posljednja vremena nisu tako daleko, pa će se i pobjednik znati. No, znali li to i raskršćanjena Europa? Za nju koja je očigledno utonula u duboki san samozadovoljstva i u neko stanje eutanazije ne dopiru riječi bivšeg njemačkog kancelara Helmut Khola – "Europo, probudi se! Spavaš, dubokim snom!"

***

Amerika je nakon Drugog svjetskog rata uspjela uspostaviti međunarodni sustav koji je neprekidno bio pod presudim utjecajem američkih predodžaba o – demokraciji, ljudskim pravima, kolektivnom sustavu sigurnosti, ulozi NATO saveza, i regionalnoj suradnji. Od osobitog interesa za Amerikance – pisao je Hans Ditrich Genscher – je "euroazijski kontinent", tj. Europa i Azija. "Ovdje živi 75 posto stanovništva svijeta, ovdje se nalazi najveći dio svjetskih resursa (sirovina) uključujući zalihe energetike (nafta i plin). Ovdje se stvara 60 posto svjetskog bruto-proizvoda. U prostoru između Lisabona i Vladivostoka odlučuje se buduća sudbina Amerike", smatrao je bivši njemački ministar vanjskih poslova.

Zbigniew Brzezinski, Amerikanac poljskog podrijetla i savjetnik za nacionalnu sigurnost za vrijeme predsjednika Cartera, izjavio je: "Prvi svjetski rat bio je uglavnom europski, a ne i svjetski rat. Njegov samorazarajući karakter označio je početak

341 Objavljeni su podaci prema kojemu u istraživanju provedenom u više mjesta pojasa Gaze četvrtina mladih od 12 do 17 godina, kad navrši osamnaestu želi postati shahid, to jest mučenik. Stručnjak Yoni Fighel, koji je diplomirao u Londonu a zatim je prije petnaestak godina osnovao na području Gaze "Program za mentalno zdravlje", smatra da su te brojke veoma zabrinjavajuće, jer to govori o budućem kontinuitetu terorizma, koji će spriječiti bilo kakav suživot, a koji u danom trenutku može prijeći regionalne okvire. Zato smatra da je potrebno žurno pronaći rješenje za izraelsko-palestinski konflikt, ali isto tako staviti kraj iračkoj krizi. Četvrtina mladih u pojasu Gaze opredjeljuje se za samoubilački terorizam, Julio de la Guardia, El Pais, Madrid, 16. siječnja 2004.

kraja političke, gospodarstvene i kulturne prevlasti Europe nad ostalim svijetom. Umjesto toga danas postoji američka hegemonija nad cijelim svijetom. Dok je trajao hladni rat, Rusi, odnosno Sovjeti, gajili su iluziju da će oni dijeliti svijet s Amerikancima. Ali ruski (komunistički, sovjetski) sustav potpuno je bankrotirao, jer se osnivano na nasilju (što je danas kontraproduktivno), dok se američka hegemonija zasniva na – općem konsenzusu i na privlačnosti američkog načina života." To je ipak pojednostavljeno gledanje. Istina je da je Prvi svjetski rat samo europski, istina je da je Europa gubitnik u svakom pogledu, ali je i istina, nažalost, da je to početak kraja kršćanskih vrjednota Europe, na kojima je ona postala i ono što je nekada bila – vjerska, duhovna, politička pa i gospodarska sila svijeta. Ubivši njezin kršćanski identitet revolucijama (nasiljem) po doktrini determiniranog kaosa, ostala su otvorena vrata za američko globalno nastupanje, poglavito zato što su u Drugom svjetskom ratu uspjeli ovladati morima i europskim kopnom kojeg su pomoću NATO saveza stavili pod svoj nazor. Europska Europa nakon toga više ne postoji. Postoji nekakva pseudo kulturna kolonija u kojoj harači američka masovna kultura ili nekakvi "europski" surogati te kulture koji razaraju i ono malo kršćanskog identiteta što je još ostalo Europi u obliku edema, kao što su Hrvatska, Irska, Baskija, Portugal, Slovačka ili Poljska. Amerikancima je trebao hladni rat jer doktrina determiniranog kaosa naučava: držati izoliranim određeno područje, što je moguće jače i duže. Zato nije "željezna zavjesa" tek puki pojam nečije dovitljivosti i duhovitosti, ne naprotiv, on duboko označava smisao determinizma. Unutar te čvrste, pače još i "željezne zavjese" nešto mora stradati, a to što je bilo planirano da strada, jest duhovni identitet "majčice Rusije" i naravno svih vjera koje su se ispovijedale na tom velikom euroazijskom prostoru – pravoslavna, katolička i islamska, ali i one druge manje. Iza željezne zavjese morao je prije svega biti "ubijen" Bog. Komunizam je bio samo druga dionica determinista u strategiji stvaranja novog poganstva oličena u ateizmu. Ta je "nova vjera" bez Boga Stvoritelja, ali s mnoštvom malih komunističkih bogova i nakon pada "željezne zavjese" otvorila put trećoj završnoj dionici uništenja kršćanskog identiteta zapadnog svijeta. U novoj prevladavajućoj struji neoliberalističko-globalističke ideologije u stvaranju mnoštva malih bogova ići će se do samog kraja, tako da će svatko sebi, postati bog. Kad nema pravoga Boga, Boga Stvoritelja kao što je rekao Dostojevski onda je zaista sve dopušteno i sve moguće.

Nakon hlada, hladnoće, studeni – "hladnog rata" i "željezne zavjese", moralo je doći nešto toplo, čak vruće – ne čaj, nego "vrući mir". Zato determinizam nakon "hladnog rata" ustoličuje "vrući mir", pomoću kriza, održavanja i (ili) nametanja mira. U tom današnjem virtualnom miru, ne zaboravimo, pomoću "meke sile" sve može postati virtualno, mora doći do boljitka, ali samo

za one koji taj mir održavaju ili nameću. "Vrući mir" je samo eufemizam kako ovladati sa strateškim izvorima onih koji su do jučer živjeli u "hladnom ratu". Sve se dakle u determiniranom kosu mora promatrati matematičkim iskazom n^{-1}. Sve je izokrenuto – rat nije rat, mir nije mir, država nije država, vlada nije vlada, vrjednote nisu vrjednote, moral nije moral, etika nije etika i tako unedogled. Dokle će ta inverzija života i smisla potrajati? Prema zamisli determinista, sve dotle dok se u potpunosti europski kršćanski identitet ne uništi, a Isus Krist i njegov križ ne protjeraju iz Europe i ne samo iz nje.

Sjedinjene Američke Države su danas jedinstvena sila, fizički i psihički spremna vojno intervenirati na cijelom globusu. Amerikanci vladaju na oceanima (posljedica Drugog svjetskog rata), oni su sposobni nosačima zrakoplova i ostalim pomorskim snagama kontrolirati obale svih svjetskih oceana, odnosno jedini su sposobni voditi borbu, što se jezikom strategije zove, "borbu mora protiv kopna". Ono čega se Sjedinjene Američke Države plaše je inverzija te borbe, odnosno premoći kopna nad morem, tj. određenog oblika asimetrije. Pretvoriti pomorsku bitku u kopnenu to je pravi odgovor Americi – poučak bitke kod Salamine.

Brzezinski piše: "Američke postrojbe nalaze se na zapadnim i istočnim dijelovima euroazijskoga kontinenta i kontroliraju Perzijski zaljev... Cijeli euroazijski kontinent je nastanjen američkim vazalima... Dinamika američkog gospodarstva stvara preduvjete za uspostavu globalne vlasti." Udio Amerike u svjetskoj industrijskoj proizvodnji iznosi 30 posto. I gospodarstveno je Amerika nadmoćna ostalim državama. To vrijedi i za tehnologiju, za telekomunikacije, ali i za "industriju razonode" i za područje tzv. "masovne kulture".

Sjedinjene Američke Države svoju hegemoniju provode manje izravno, a daleko više neizravno. U slučajevima Kosova, Afganistana, Iraka koristila su se "pravna nasilna sredstva", odnosno primijenjena je vojna strategija. Najmoćnije oružje za postizanje američke prevlasti je ipak jedna druga od šest posebnih strategija – strategija kulturnoga nastupanja. Treba samo uključiti hrvatsku ili njemačku, talijansku ili bilo koju drugu televiziju: svagdje se prikazuju isti američki filmovi, iste serije, ista glazba, isti ukus, ista masovna kultura – sve do McDonaldsa ili Coca Cole. Većina zapadnog svijeta a ne samo Amerikanci nemaju mnogo razumijevanja za probleme koji su vezani za različite nacije i kulture. Oni smatraju da treba stvoriti "multi-kulti" društva kako bi se time, tobože, izbjegli nacionalistički "etnički " sukobi. Ovdje, također, vrijedi pravilo n^{-1}. Prvo se pomoću determiniranog kaosa, uz već ustoličeni i proizvedeni dualizam, potakne, pohrani, proizvede "etnički" sukob, a onda se optuži da je za sve zlo ovog svijeta i remećenje mira kriv etnizam. Ta formula, u virtualnoj stvarnosti stvorena medijskim ratom izvanredno funkcionira. Ovo gledište

kao dio "zapadne ideologije" – na čudan način se podudara sa stavovima (bivših) komunista i marksista, koji također nisu imali osjećaj, zapadnjaci bi rekli, "filing", za nacije i nacionalne države koje su trebale odumrijeti. Naprosto to znači da su tvoritelji determiniranog kaosa proizašli ispod istog šinjela, i oni u jakobinskoj i oni u komunističkoj diktaturi i ovi sada u neoliberalno-globalističkoj. Isti im je i neprijatelj – identitet i vrjednota, jednom riječju raznolikost i bogatstvo Boga Stvoritelja i zato ga treba izbaciti iz duše europskog čovjeka, a kad se to postigne onda će po planovima determinista biti znatno lakše izvan zapadne kršćanske civilizacije, jer ti drugi su na "nižem stupnju razvoja". I tu će se deterministi prevariti, i tu će njihova strategija pasti. A kolika će biti cijena te globalne svjetske zablude, te globalne svjetske bešćutnosti? O tome na kraju knjige.

Vratimo se još jednom Brezinskom. Američki autor i vrhunski stručnjak za geostrategiju i geopolitiku smatra da postoje četiri područja u kojima ni jedna druga država ne smije postati suparnica Sjedinjenih Američkih Država. Te ključne pozicije su vojska, tehnologija, gospodarstvo i kultura. Samo ako budu uspjeli nadzirati euroazijski kontinent Amerikanci će osigurati globalnu prevlast. Brzezinski smatra da su čak i tzv. europske velesile (Velika Britanija, Njemačka, Francuska) "vazalne države" Amerike. To je pozadina američkog rata protiv terorizma i američke vojne intervencije i na Kosovu i u Afganistanu, jednoj od najsiromašnijih zemlja svijeta ili u Iraku, jednoj od najbogatijih zemalja naftom.

Poglavlje 3

DOKTRINA PO KOJOJ RATUJU DETERMINISTI

Kakvu doktrinu koriste deterministi na bojnom polju? Je li ona posve nova? Prepoznaju li se njezina načela? Je li joj se moguće suprotstaviti? Odgovori na sva ta pitanja ostaju zamagljena, jer živimo u vremenima koja su prenatrpana danonoćnim priljevima svakojakih informacija. U košnici *tog izvan materijaliziranog*, ali i iskompleksiranog svijeta svi se vrtimo u krugu, a problemi ne da postaju manji, već bujaju čineći nas nezadovoljnim duhovnim bogaljima. To je kratak opis doktrine po kojoj deterministi jurišaju na čovjeka, osobu. Što je s državama i narodima? Njih po determinizmu jednostavno treba dokinuti, i oni moraju nestati. Na njih se juriša tako da se uništi jedinstvo subjektivne volje i općega dobra. Nastoji se da u državi ne vladaju pravo i pravednost, kako bi se dokinula sloboda pojedinca, a ne da bi on bio slobodan. Tako pravednost više nije opća krepost, a temelj svemu nije zakon. Posljedica toga je da zakon više ne predvoditi razum, nego je obrnuto. Tu inverziju determinizma uočio je i Ante Starčević napisavši, da poštujući zakon i vladar se "posvećuje". Danas u biti svijetom upravlja um determinista, ma koliko god nam se činilo da je bezumlje moćno. Da bi lakše rušili nacionalne države deterministi u doslovnom smislu riječi primjenjuju doktrinu iz knjige i danas intrigantnog naslova "Proljeća i jeseni" autora Ly Bu Wea koja je u Kini napisana prije više od dvije i pol tisuće godina. U toj mudroj knjizi o psihologiji masa i politici opisani su mehanizmi vladanja vladara i ponašanja naroda, s istaknutim načelom po kojem je pokvaren onaj narod koji ima pokvarene vladare. Ti pokvareni vladari loš su uzor narodu te narod i državu vode u propast jer oni kroje običaje i ponašanje naroda. Primjenjujući ovo drevno načelo iz stare Kine suvremeni deterministi u svojoj doktrini ratovanja protiv nacionalnih država nastoje na

čelo tih država dovesti što nesposobniju vlast, a tome još i laicističku. Tada je devedeset posto posla obavljeno, a onih deset posto obavit će ta laicistička vlast za vrijeme svog mandata.[342] U rušenju nacionalnih država dakle, nema spontanosti ni teorije zavjere, postoji samo plan. I po njemu deterministi sustavno ratuju i za njih vrijeme nije neki značajan čimbenik jer ga imaju dovoljno. Koliko je samo bio vidovit američki predsjednik George Washington rekavši kako sve što se događa u politici negdje je i zapisano. U svojem planskom boju protiv čovjeka i države deterministi, poglavito oni europski, probodoše i Hegelove uzvišene riječi: "Država je hram ljudske slobode!" Tako je sada, na početku 21. stoljeća, zahvaljujući doktrini determinista sloboda ostala zatočena u njihovim leksikonima i enciklopedijama jer oni su ti koji pišu svjetsku povijest svojim virtualnim perima.

1. Inverzija pojmova ili kako proskribirati protivnika

Za lakše razumijevanje doktrine determinista potrebno je samo primijeniti jedno od njezinih temeljnih načela i sve gledati (čitati) inverzno, odnosno n^{-1}. Danas Europom pa i Hrvatskom kruži bauk desnice i "desničarenja". Fenomen, naime prelazi granice dnevnopolitičkih prepucavanja političkih neistomišljenika. Paradoks je u tome da sve što je "lijevo" odmah se proglašava progresivnim, a sve što je "desno" odmah je i rigidno. Tako, s jedne strane dolazi do izražaja stanje europske ljevice, koja nije kadra artikulirati vlastite teme kao što su solidarnost i pravednost a proskribira svaki identitet pa i vlastiti. To je klasični iskaz radikalnog i laicističkog liberalizma. S druge strane, rušeći instituciju države, obitelji i spolni identitet primjenjuje se stari poznati zakon jačega i moćnijeg.[343]

Što znači "ljevica", a što "desnica" u političkom životu? Inverzija pojmova, bio bi najlakši, a možda i najtočniji odgovor. Ljevičari često uporabljuju izraz "desnica" ali ne kao atribuciju političkog stajališta, nego je to buzdovan, kojim se protivnik izbacuje iz di-

342 Što može učiniti jedna laicistička vlast svom narodu primjer je Hrvatske. "Samo je vlast iz 2000. mogla nametnuti raspravu u Hrvatskom saboru je li Domovinski rat bio opravdan ili nije! To je duboki povijesni i nacionalni pad po kojem se Hrvati nemaju pravo ni braniti. I katolička moralka tvrdi: tko se napadnut ne brani, sudjeluje u ubojstvu. Uspon s dna provalije. Ivan Pandžić, Hrvatsko slovo, 29. prosinca 2000.

343 Odluka Odbora za građanske slobode Europskog parlamenta uskratila je talijanskom političaru demokršćanskog usmjerenja Roccu Buttiglioneu, istaknutom katoliku, filozofu i osobnom prijatelju pape Ivana Pavla II imenovanje povjerenikom za pravosuđe, građanske slobode i sigurnost u Europskoj komisiji. Razlog uskrate (glasovanje je bilo, 27 protiv i 26 za) jer se kao uvjerni katolik nije odrekao svojih katoličkih uvjerenja, osobitito glede homoseksualnosti i obitelji. A to je za koaliciju socijalista, zelenih i liberala bilo neprihvatljivo. Slučaj Buttiglione, diskriminacija katolika. Glas Koncila 31. listopada 2004.

skusije – jer biti “desničar” je nešto sumnjivo, zločinačko, te čak i od fašizma nije daleko! U laicističkoj Europi počeo je neki čudan “antifašizam bez fašista”.[344] Hrvatska u tome nije izuzetak, naprotiv ona je perjanica tog novog lova na vještice. Po doktrinarnom načelu determinista ta kampanja služi u prvom redu jednom cilju: da bi se vlasti, one laicističke, i one koje to nisu, bavile sporednim, rubnim problemima. Kad se vlast bavi (imaginarnim) problemima i virtualnim neprijateljima, ona više nema vremena – primjerice za promicanje nacionalnih interesa, ili njihovu zaštitu ako su ugroženi od globaliziranog divljeg kapitalizma.

Dok su takozvane desne stranke u prijelaznim zemljama[345] ipak na neki, možda nespretan način, htjele obraniti barem dio nacionalnog bogatstva i nacionalne imovine protiv nasrtaja zapadnog kapitala – bivši komunisti u tim zemljama pokazali su se kao najradikalnije pristaše rasprodaje svih dobara od banaka, telekomunikacija, osiguravajućih društava, energetskih sustava, poduzeća, hotela, do morske obale, otoka, šuma, poljoprivrednog zemljišta pa čak i izvora pitke vode. U čemu je kvaka? U planu determinista. Ako reciklirani komunisti uživaju takvu naklonost znači da je negdje bilo i planirano da oni dođu na vlast, kako bi ostvarili skrivene ciljeve kapitala, a ne da se borili za demokraciju u vlastitoj zemlji, koja im je do jučer bila strana. Budući da ih zdušno podržavaju i Zapadna Europa i Sjedinjene Američke Države, znači da ni u zapadnom svijetu više nisu na cijeni vrjednote, koje su se do jučer imale kršćansko obilježje. Tu slijedi logičan zaključak ne samo da je Europa nego su i Sjedinjene Američke Države u rukama determinista.[346] Oni naprosto koriste američku moć usmjeravajući je ne samo preko krupnog

---

344 Orwell je tako često slušao riječ “fašist” da je pretpostavio ovo: ako Jones nazove Smitha rasistom, onda on time želi reći: “Mrzim Smitha!”. Ali, da je rekao: “Mrzim Smitha”, time bi priznao da gaji nekršćanski osjećaj mržnje. Nazvavši Smitha fašistom, ili ne mora objašnjavati zašto ga mrzi ili ga ne može argumentima pobiti. Primorao je Smitha da dokazuje kako nije prikriveni obožavatelj Adolfa Hitlera. Huey Long bio je u pravu: “Kad fašizam dođe u Ameriku, doći će u ime antifašizma.” Smrt Zapada, Patrick J. Buchanan, Kaptol, Zagreb, 2003., str. 99.

345 Tranzicijske zemlje. Posve neprikladna, uvredljiva riječ za zemlju (državu) u kojoj suverenitet ostvaruju narod. Reći da je ona nešto što se prenosi, prevozi, zaista je neprikladno. Ona ima smisla ako se u tom “prevoženju” suverenitet izručuje svjetskoj determiniziranoj moći. Možda se zato i dodjelio takav pridjev.

346 Mnoge ustanove danas drže u rukama američku povijest djeluju prema načelima Ministarstva istine “velikog brata”, kroz “rupu u pamćenju” baci domoljubne priče o američkoj veličini i slavi, a onda napiši novu “objektivnu” povijest tako da istakneš njezine zločine i grijehove, ono što smo nekoć voljeli prikazivati u negativnom svjetlu, a one koje smo veličali prikaži kao nečasne, čak odvratne. Mnogi stari junaci nisu uspjeli preživjeti klaonice “nove povijesti”. Njezin krajnji cilj: uništi domoljublje, ubij ljubav prema domovini, demoraliziraj narod, dekonstruiraj (razori) Ameriku. Onda nas povijest više neće ujedinjavati ni nadahnjivati, nego će nas deprimirati i dijeliti na potomke žrtava i potomke zločinaca iz američke prošlosti.” Smrt Zapada, Patrick J. Buchanan, Kaptol, Zagreb, 2003., str. 162.

kapitala, multinacionalnih kompanija[347], za ostvarivanje dobiti, nego i rušeći sve vrjednote kako u toj zemlji tako i diljem svijeta, a poglavito u "zapadnoj civilizaciji". U tome je taj kopernikanski okretaj koji pokazuje zašto se nakon pada komunizma, ostaci komunističkih struktura preobraćaju u gorljive jurišnike borbe za demokraciju. Oni su poluga preko koje se ruše nacionalne države, i ostaci vrjednota kršćanske zapadne civilizacije.

U biti velikom kapitalu desnica više nije potrebna, jer današnja je ljevica u međuvremenu na isti način postala ovisna o financijskim prilozima kao što su to prije bile građanske stranke. Na području gospodarstva došlo je do temeljnih promjena, koje su potpuno uzdrmale relaciju lijevo-desno. Ne radi se više o preraspodjeli među "bogatima" i "siromašnima" unutra jedne države, nego o gigantskoj planetarnoj preraspodjeli. Na kraju tog procesa – Europa je ta prva koja će biti na strani gubitnika, jer je prva samu sebe duhovno uništila odbacujući svoje kršćanske korijene.[348] Nestat će i dosadašnje njezino blagostanje jer će jedini pobjednik biti međunarodni veliki kapital u rukama determinista. Nadalje, radna mjesta bit će premještena iz Europe u "jeftine" zemlje Euroazije. To će uzdrmati sve, i "male ljude" i srednji sloj. Naprosto Europljani su ugrožena vrsta.[349]

Zašto ljevica ne stupi u borbu protiv te politike velikog kapitala koja iskorištava jeftinu radnu snagu u azijskim zemljama i time vodi europski radnički sloj u propast? Ona nije sposobna to učiniti jer su laicističke lijeve vlade poslušne i svađalačke. Poslušne su prema kapitalu, a svađalačke prema narodu kojega zastupaju. Takva dualistička (raspolućena) politika više ne zastupa nacionalne interese, pa ni interese "malog čovjeka". Umjesto toga, ona se bavi sporednim, infantilnim pseudo-problemima – na primjer borbom protiv "rigidne desnice" ili kako to u Hrvatskoj znaju reći protiv ustašizacije. U završnoj dionici rata protiv vrjednota i raskršćenja kršćanskog svijeta deterministi dobro znaju naputak starih Rimljana kako je najbolji gonič robova bivši rob. Da su bivši, ili možda čak i ne tako bivši sljedbenici Marxa, Lenjina, Staljina, Tita i Mao Ce Tunga danas najpodobniji "par-

347 Determinističkima te naftnom i vojnom lobiju početkom devedesetih godina 20. stoljeća bio je potreban veći dobiveni rat uz svjetski spektakl, pa su zažmirili na prijetnje Sadama Huseina prema Kuvajtu, navukli ga u klopku, da bi ga zatim, glumeći svjetskog čuvara demokracije, nadmoćnom tehnikom dotukli, te postigli dva cilja, prvi nadzor nad naftom u Perzijskom zaljevu, a drugi zadržali "opravdanu potrebu" za novim sofisticiranijim naoružanjem kako bi zadržali primat u vojnoj proizvodnji.

348 O kojim se korjenima radi pokazuje konfesionalna karta Europe. Naime, Europa od Atlantika do Urala broji približno 520 milijuna ljudi. Od toga su po konfesionalnoj pripadnosti gotovo 50% katolici, 20% pravoslavci, oko 15% pripadnici reformiranih crkava i oko 15% bez religijske pripadnosti. Usp. Hans Maier Politische Religionen, Freiburg-Herder, 1995, str. 75-90.

349 London Times, 16. siječnja 2000.

tneri" ideologije globalizma zaista nije ironična, niti neka, previše začuđujuća pojava.

Kao u dobrim "starim vremenima", i u današnjoj Hrvatskoj ponovno se vodi rasprava o takozvanim "desničarima". Realni promatrač i trezveni analitičar, naravno, ostat će zbunjen jer te tajanstvene "desnice", protiv koje takozvana lijeva opcija zove na uzbunu i vodi ljuti boj, naprosto nema. Ako se izuzme nekoliko redikuloznih budala (koji su najčešće instrument specijalnog rata) zapravo takva "desnica" je samo virtualna u interpretaciji determinističkih medija. Svi izborni rezultati u Hrvatskoj nakon 1990. bili su čak i za umjerenu "desnicu" skromni, zato današnji javni obračun s "desničarima" nije ništa drugo, nego obična borba protiv vjetrenjača. Ona i takva, posve iracionalna, potrebna je tzv. novoj ljevici da svoje sluganstvo deterministima opravda neprekidnom borbom protiv "povampirenih aveti prošlosti" (obrazac Ivan Fumić).[350] Uz izgubljeni kompas i orijentaciju u obrani nacionalnih interesa njima je od diskreditirane i ruglu izvrgnute lijeve ideologije, zaista ostao još samo "antifašizam" i "borba protiv desnice", premda o nekom desnom ili fašističkom pokretu nema ni govora. Međutim, ljevica u tome ne posustaje. Svjesno ili nesvjesno se slijedi predložak posve jednak partijskoj liniji moskovskog centralnog komiteta, zacrtanoj 1943.: "Članovi i čelne organizacije moraju neprestano dovoditi u nezgodan položaj, diskreditirati i degradirati naše kritičare. Kad opstrukcionisti postanu previše uporni, etiketirajte ih kao fašiste ili naciste ili antisemitiste.... Ta će ideja, nakon stalnog ponavljanja, u glavama slušatelja postati 'činjenica'".[351]

Zato je razumljivo zašto je bivši poljski disident Adam Michnik jedanput rekao da najviše strahuje od "antiboljševičkih boljševika" ili, što je gotovo isto, od "boljševičkih antiboljševika". Znano je da pojmovi "ljevica – desnica", vuku podrijetlo i ne slučajno, iz vremena Francuske revolucije.[352] Krajem 18. stoljeća u francuskom parlamentu pripadnici revolucije imali su svoja mjesta na lijevoj strani dvorane, dok su konzervativne i umjerene snage sjedile na desnoj strani – gledano iz perspektive predsjedništva parlamenta.

---

350 Tu je možda i geneza ovoga bijega u satanizam, hrvatski povijesni faustizam u načelo hrvatskih ljevičarskih Katona: Ceterum censeo Croatiam ese delendam! i "multikulti intelektualaca kojima je antihrvatstvo glavno zanimanje." Kristologija kamena, Nikola Mate Roščić, Hrvatska Provincija sv. Jeronima, Zagreb, str. 85.

351 Stephen Goode. "Radical Leftovers", Inside on the News, 22. studenoga 1999., str. 10.

352 U jednom njemačkom časopisu čitao sam ovih dana zanimljivu definiciju tih pojmova. Autor piše: Desno – to znači vezanost uz deset zapovijedi i prihvaćanje Božjeg poretka u pogledu, primjerice braka, obitelji naroda, običaja, zavičaja. Desno znači vjeru u domovinu, u kojoj nas je sudbina rodila. Desno – to je držanje prije svega pretpostavljenog prema podčinjenima, koje se orijentira prema Bibliji i Evanđelju, i obratno, dobrovoljnu službu podčinjenoga..." Za

Umjerenost i tradicija su grijesi koje ljevičarski deterministi i njihove revolucije ne opraštaju i ne zaboravljaju. Jedini koji opraštaju i zaboravljaju uvijek sjede na desnoj strani, a to je ona Kristova, ona na križu ili ona u ribarskom čamcu na Galilejskom jezeru.

2. Tko su deterministi i što im je plan?

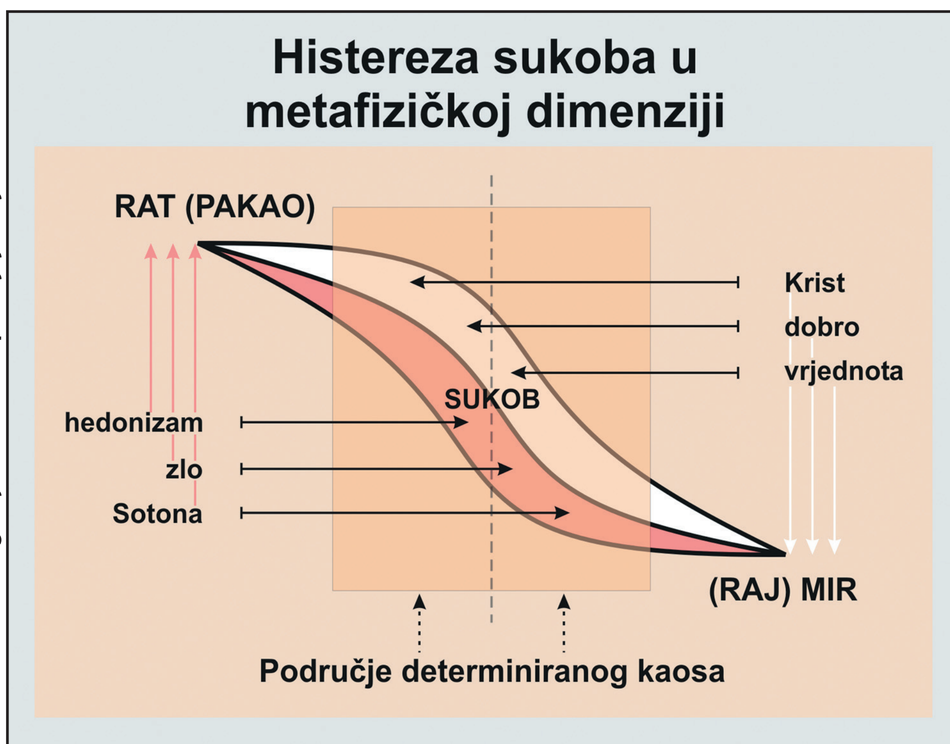
Što je povijest čovječanstva? Tko je piše? Je li ona odista učiteljica života? Zašto se povijest ponavlja iako je iskustvo pogibelji prošao svaki naraštaj? Povijest čovječanstva je povijest neprekidnosti sukoba, *dobra i zla (slika 13.)*. Naizmjenično ili istodobno povijest je stanje bezumnih ratova i slavnih pobjeda, rušenje starih idola i stvaranje novih, nestajanje čitavih naroda i država, da bi se uvijek iz ruševina starog rađalo nešto novo. Biljeg svojem vremenu, po dobru ili zlu ostavljali su vladari, a oni koji su dolazili nastavljali su isto ili slično, ponavljajući tako već ponovljeno. Ono što je ostajalo u svijesti čovjeka i čitavih naroda bilo je – ništa ne naučismo od povijesti. U svemu tome nije najtragičnije političko ludilo i (ili) slijepilo pojedinih samozvanih “genija” na vlasti, već to što su ti “geniji”, ili oni koji su iza njih stajali, uspjeli čitave narode uvjeriti u svoju mesijansku ulogu, nepogrješivost pa čak i božansku providnost.

Tragičnost devetnaestog a poglavito dvadesetog stoljeća je u tome što su zamijenjeni vladarski atributi, pa su se umjesto vladara “po milosti Božjoj” s novim determiniziranim ideologijama pojavili “graditelji” svjetskog poretka tipa Staljin, Hitler, Mussolini. Graditeljima “novog svjetskog poretka” na početku 21. stoljeća za razliku od onih iz dvadesetog, čak se ni ime ne zna. Gdje oni stoluju ili naprosto tko su oni? Protiv koga, čime, kako i zašto oni ratuju?

Natpis na srednjevjekovnim portalima Sveučilišta u Cordobi, Granadi, Toledu, i Sevilli gdje stoji zapisano da, “Svijet počiva na četiri stvari – učenosti mudraca, pravednosti vladara, molitvi pravednika i junaštvu hrabrih”[353] ukazuje kakva bi vlast trebala biti.

ljevicu – njemački autor je dao slijedeću definiciju: “Lijevo znači da čovjek želi što manje obveza i vezanosti, da želi biti oslobođen okova vjere i religije, da zastupa skeptičan stav prema tradicionalnim porecima, da je pristaša kozmopolitizma, da se u konkretnom slučaju osjeća u prvom redu kao građanin svijeta i tek zatim kao pripadnik jedne nacije.” Tko pomno pročita te riječi, u njima će prepoznati dobar dio današnje unutarhrvatske rasprave, u kojoj se “državotvorne”, nacionalne i vjerske snage sukobljavaju s kozmopolitskim, donekle unitarističkim, anacionalnim globalističkim (i kriptokomunističkim ili socijalističkim) snagama. Ishod te konfrontacije još nije jasan. Otpor američkom globalizmu, Carl Gustaf Ströhm, Hrvatsko slovo, 19. listopada 2001.

353 Davno su već grčki mudroslovi progovorili o stožernim vrlinama i vrjednotama na koje se treba osloniti zdanje dobro uređenog polisa (države). Platon i Aristotel govorili su o četiri stožerne vrline koje bi trebale biti ugrađene u temelje Države. To su pravednost i jakost, umjetnost i razboritost.

Slika 13. *Histereza sukoba u metafizičkom području.*

Bilo koja vlast (ili vladanje) ako se ne temelji na redoslijedu ovih vrjednota, gotovo po pravilu završava u povijesnim ponorima. Ima li danas mudrih ljudi čija je učenost presudna za razvoj svijeta? Ili je svijet u rukama skrivenih determinista, onih koji upravljaju krizama, održavaju ili nameću mir? Ako stožere koji zatvaraju krug moći u današnjem svijetu čine: (1) oružana sila (2) stupanj razvoja gospodarstva (3) znanost i konačno (4) kultura, onda je lako uočiti da mnoge vlade tzv. suverenih država ne upravljaju ovim polugama koje čine stabilnost. Ova četiri stožera mogu se slikovito prikazati nogama stolca, na koji se može sjesti ne samo ako su sve četiri noge stabilne i čvrste, nego ako su i podjednake dužine. Značajne razlike u tom smislu onemogućavaju korištenje stolca, pa ni zaštita nacionalnih interesa i stabilnost države nije moguća bez vojske, znanosti, gospodarstva i kulture.

Deterministi su davno shvatili, a od Francuske revolucije svakako, da je četiri stožera koja tvore krug moći, moguće oblikovati prema vlastitim ljudskim shvaćanjima i željama ako se četiri vrjednote: učenost, pravednost, molitva i junaštvo proskribiraju i(ili) učine virtualno beznačajnima. Po determinizmu sve što postoji podvrgnuto je zakonu, uzročnosti, određenosti, predodređenosti i unaprijed može biti zadano. Zato je *plan* i *planiranje*, ne

bilo kakvo, nego dugoročno, glavna djelatnost determinista. Oni pomoću plana određuju ili zadaju granice kaosa (nereda) kako bi on bio nadziran i upravljiv. Rezultat je uvijek isti, a to je, da nakon svakog determiniranog kaosa strada neka od vrjednota, pa "Kraljevstvo Božje" djelomično ili u cjelini biva zamijenjeno onim što se u raznim inačicama zove "novi svjetski poredak" ili "novo doba", a od šezdesetih godina 20. stoljeća "doba vodenjaka". Revolucije nisu ništa drugo nego eufemizam determiniranog kaosa, dakle, one su *plan* pomoću kojih deterministi pokušavaju ostvariti "svoje kraljevstvo na zemlji". Uvijek unutar determiniranog kaosa je sukob zla protiv dobra, a kako je on zamisao i djelo europskih determinista i u svojim dvjema dosadašnjim dionicama odvijao se na europskom kršćanskom ozemlju to je u biti sukob Antikrista protiv Krista.

Prvi znani i uspješni determinirani kaos nastao je u Francuskoj 1789.[354] Za deterministe je najprikladniji i najpoželjniji oblik državne uprave – republikanski poredak, koji otvara put slobodnom djelovanju u kojem nema hijerarhije vrjednota. Relativizam, empirizam, i pragmatizam, bitna su obilježja mišljenja determinista, u njemu nema mjesta za vječne i neprolazne istine i vrjednote. Odatle prvo što je moralo stradati bili su vladari "po milosti Božjoj", pa i na giljotini, kako bi se vertikalni državni ustroj zamijenio onim horizontalnim. Ova inverzija (n^{-1}) koja je prvi put primijenjena u Francuskoj revoluciji kasnije će postati glavno načelo doktrine determinista. Horizontalni ustroj vlasti inauguriran od strane determinista Francuske revolucije temelji se na prividu slobode. Iako je *liberté* omiljena uzrečica[355], sloboda se ignorira već samom činjenicom da u takvom ustroju vlasti nema slobode pojedinca, zato što postoji samo sloboda za mase, koja svojom brojnošću pritiska manjinu. U tom prevratničkom djelovanju redoslijed gubitka slobode je induktivan. Prvo strada pojedinačna sloboda i sloboda manjine a nakon toga i sloboda većine. Ako se zaista želi dobiti i (ili) očuvati sloboda osobe kako to tvrde deterministi onda se sloboda ne traži za mase, kojom se uništavaju vrjednote jer tada čovjek postaje dio stada koje ne

354 Tadašnje europske sile nisu bile u početku uznemirene Francuskom revolucijom. One su je čak blagonaklono primile, videći u njoj slabljenje Francuske. Tu će svoju zabludu jedna po jedna platiti kasnije u dvadesetom stoljeću.

355 Francuska je Revolucija (1789.) u opticaj stavila već poznati slogan "sloboda, jednakost, bratstvo" – "liberté, égalité, fraternité". Sva tri ova pojma preuzeta su iz kršćanske, svetopisamske pojmovne riznice, imaju svoje vjersko i humanističko značenje. U prevratničkom obratu ti su pojmovi raskršćanjeni, sekularizirani, izopačeni. (primijenjeno je načelo inverzije n-1 op. a.) Kroz više od dva stoljeća u ime i pod geslom tog "tropleta ideologa revolucije" dogodio se bezbroj stravičnih zala, krvavih revolucija. Sloboda se pretvorila u stravične totalitarne režime, jednakost svih ljudi u nepravde i podjele, a bratstvo i solidarnost u ropstvo i poniženje. Nova religija globalizma, Nikola Mate Roščić, Hrvatska Provincija sv. Jeronima, Zagreb, 2003. str. 117.

čuva dobri pastir, nego on postaje bezlični objekt upravljača determiniranim kaosom. Kako je cilj prevrata uništenje vrjednote, koja nije materijalna, zamjena za nju nalazi se u preodgoju ljudi za ovisnost o materijalnim dobrima, čime se dodatno ubijaju moralna načela.

Determinizirani francuski prevrat iz 1789. odista je veliki sudbonosni preokret za kršćanski identitet Europe, kako će se to dvijestoipetnaest godina kasnije i pokazati. To je povijesna katarza, kako piše Nikola Mate Roščić,[356] koja stoji kao kamen međaš na iskonu novog doba, novih odnosa, novih vrijednosti. Temeljne vrjednote "starog režima" ("ancien régime") simbolično, ali zbiljski, krvavo, završavaju pod giljotinom. S njima se satire i gazi "stara bestidnica" – Crkva/vjera (*Ancien infâme – Ecraséz l' infâme*). Nakon toga Europom se počinje širiti duhovna pustinja oličena u sekularizmu, liberalizmu i ateizmu.[357]

Svaki determinizirani prevrat pa i francuski s kraja 18. stoljeća ima svoje ideologe i (ili) glasnogovornike. Iako je kršćanstvo do tada, bilo podijeljeno raskolom (1053.) i oslabljeno reformacijom, a iz Europe se krenulo u osvajanje svijeta, velika opasnost došla je iznutra, kako za crkvenu vlast u Rimu, tako i za kršćanstvo u cjelini i, ono što je možda najbitnije, za kulturni i politički poredak što ga je ono začelo i odnjegovalo. Na filozofsko-spisateljskim obmanama trojice determinista Voltairea, Diderota i Rousseaua i njihovim krilaticama poput "Zbrišite tu sramotu!" – *Ecraséz l' infâme*, tj. crkvu, ili izrekama. "Čovječanstvo neće biti slobodno sve dok i posljednji kralj ne bude zadavljen crijevima posljednjeg svećenika", odnosno: "Čovjek je rođen slobodan, no posvuda je u okovima". Francuska je ustala i krenula za svojim piskaralima.[358] Autor ove knjige i njegov naraštaj, ali i oni prije i oni poslije, učit će iz filozofije o njima kao o najvećim misliocima što ih je povijest zapamtila. Nažalost! Monarhija je srušena, ispravnije je čitati – Kralj je zatučen! Luj XVI, Marija Antoaneta i aristokrati završili su na giljotini.[359] A propaganda determinista i onda kao i danas čini svoje – nedjelo nastoji opravdati lažima. Kako je moćno u ušima prevratnika a i ostatka kršćanske Europe odjekivala determinizirana laž: "Ako narod nema kruha dajte mu kolača". A kako su tek stravično izgledala stratišta i stravična giljotinska naprava, izum revolucije bezboštva kojom su za glavu skraćivani ne samo nositelji vlasti nego i kipovi Majke Božje zaštitnice kršćanske Europe. Crkva je razvlaštena i opljačkana. Razum je odnio pobjedu

356 Nova religija globalizma, isto.

357 S Francuskom je revolucijom "nastao pokret koji je zanijekao kršćanske istine, moralne vrijednosti humanizma i povijesne dostignuća europske kulture." Razumijevanje Europe, Christopher Dawson, Verbum, Split, 2002.

358 Smrt Zapada, Patrick J. Buchanan, Kaptol, Zagreb, 2003, str. 281.

359 Konvent je izglasao smrtnu osudu Luju XVI koji je pogubljen 21. siječnja 1793. Opća enciklopedija, (3), Leksikografski zavod, Zagreb, 1977. str. 35.

nad vjerom i doveo do rujanskog pokolja[360], terora, Robespierrea i njegove diktature, do Bonapartea i njegovog carstva te do rata u Europi, što je potrajalo četvrt stoljeća i nakon kojeg se katolička Francuska nije nikada opravila i postigla svoje nekadašnje jedinstvo i slogu. Na barikadama su umirala francuska djeca, Gavroshe je samo simbol. Koliko će tek kasnije na barikadama revolucije globalizma umrijeti djece. Nakon metka s francuskih barikada, skala streljiva u revoluciji determinista s početka 21. stoljeća proširena je iglom, čašom i automobilom. Smrt vlastite djece je snaga determinista. Zar to nije djelo Antikrista?[361]

3. Revolucije i ostvarenje plana determinista

Od prevratničke 1848. mnoge zemlje Europe, jedne prije, druge poslije, pod revolucionarnim pritiskom buržoazije, postaju ustavne monarhije ili parlamentarne republike. To su oblici horizontalne vlasti koji odgovaraju kapitalističkom načinu proizvodnje i osiguravaju političku vlast buržoazije. Ta vlast će se tijekom dvadesetog stoljeća, a poglavito na njegovom kraju preobraziti u monopolsku nekontroliranu vladavinu multinacionalnih kompanija. Istodobno, svojim ciljevima deterministi buržoaskih revolucija podvrgavali su duhovni i kulturni život društva, razvijajući različite forme ideologije od materijalističkih shvaćanja filozofa Helvétiusa i Holbacha, već spomenutog antiklerikalnog stava Voltairea, empirizma engleskih filozofa, Lockea i njegovog političkog liberalizma, ideje o narodnoj suverenosti Rousseaua do teorije o podjeli vlasti Montesquieua.

Nastavljajući “revolucionarnu nit” Francuske revolucije, i buržoaske (19. stoljeće) i socijalističke revolucije (20. stoljeće) nastavile su opijati “široke narodne mase” idejom jednakosti. Ta jednakost nije Božja, ona, da smo svi njegova djeca, nego je to jednakost po mjeri determinista, jednakost amorfne mase. Uistinu, ako ljudi

360 Odbor javnog nadzora komune izdaje zapovijed da se ubiju svi svećenici i druge sumnjive osobe. Došlo je tako 2.-4. rujna 1792. do pokolja u zatvorima. Ubijeni su bez razlike obični i politički zatvorenici, njih oko 1100-1400. Pokolji su se prenijeli i u unutrašnjost Francuske. Vojna encikopedija (3), Beograd, 1972. str. 85.

361 Antikrist se može shvatiti i kao protusnaga Duhu Svetom, jer duh hoće otkriti što je skriveno, a Antikrist prah hoće zatrti i to što se već očitovalo. Antikrist je opozicija ljubavi, ne žrtva na Golgoti, nego egocentrizam, ne osjetljivo i ranjivo, vedro i otvoreno djetinje povjerenje, nego neosjetljivo, oklopljeno, zatvoreno, neraspoloženo nepovjerenje, ne otvaranje nego zatvaranje, ne jedinstvo nego rastvoreno raspršivanje, povrh toga skrivanje stvari, izgradnja varljivog sustava skrivanja, konačno skrivanje i tog skrivanja, da se ono nikako ne bi moglo otkriti. Antikristovo skrivanje je beskonačni proces, koji Duh Sveti umije uravnotežiti samo beskonačnim prosvjetljavanjem. Utjecaj Antikrista je najveći tamo gdje je u opreci s ljubavi, gdje umije stvoriti privid da nemoćno treba odbaciti a moć zadobiti. Nitko, Béla Hamvas, Status, magazin za (političku) kulturu i društvena pitanja, broj 2., Mostar, 2004. str. 11.- 21.

nisu stvoreni jednaki u pogledu nadarenosti, sposobnosti i vrlina, jedini način postizanja jednakosti jest tiranija (nasilje). Ideja determinizma o jednakosti nije ništa drugo nego ideološka, utopijska besmislica koja na posljetku uvijek biva pogubna. Ali u svom naumu deterministi ne odustaju, onu istrošenu jakobinsku krilaticu lako zamjenjuju drugom i na početku 20. stoljeća u opticaju je nova. Zakorakom u treće tisućljeće novi sloganski troplet – humanizam, tolerancija, dijalog[362] – nalazi se na usnama svih onih koji uporno prodaju novu ideologijsku maglu.

Na poprištu ljuske misli svaka ideja ima pravo na javnost, ali ni jedna nema isključivo pravo na to da joj ljudi vjeruju. Istinski i pravedni napredak nacije i društva uvijek je bio u sposobnosti razdvajanja dobra od zla, žita od kukolja, pri čemu se ovaj drugi odbacuje. Samo nedemokratsko društvo može izabrati za premjera osobu koja nema niti jedan dan realnog radnog staža, ili svoje najhrabrije branitelje, koji su dragovoljno riskirali svoj vlastiti život za domovinu isporučiti sudištu boga Moloha. Koliko je samo lord Acton bio u pravu rekavši: "kad god demokracija umre, ubila ju je jednakost![363]

Ruski je prevrat 1917. isključivo djelo determinista. Njih je vodila opsesivna ideja rušenja dva velika kršćanska carstva: Ruskog i Austro-ugarskog. Vođa revolucije Vladimir Iljič Lenjin-Uljanov prvo je prošao izobrazbu na Zapadu gdje je dobio poduku o rušenju vertikalnog oblika vlasti u horizontalni, a onda su zapadna bankarsko-financijska središta sufinancirala revolucionarna zbivanja u Rusiji. Boljševička revolucija obistinila je očekivanja Dostojevskog i Solovjeva koji su naviještali dolazak vlasti koja će odbaciti Boga. Komunistička se vladavina u metafizičkom smislu odista pokazala kao potpuno ostvarenje carstva tame. Programirano se ubijalo kršćanstvo, a ljudima nametao marksizam, učenje najpoznatijeg ideologa determinizma.[364] Mržnja na Boga toliko

362 Moglo bi se reći da ovaj "trojac" zamjenjuje već istrošeno i kompromitirano "jakobinsko geslo – liberté, égalité, fraternité". Te nove tri riječi i gesla po sebi, u svom iskonskom i neopterećenom značenju, progovaraju o idealnom i obasjanom usponu i dosegu ljudske uljudbe. I opet, sva tri pojma izviru iz sadržajne baštine Kristove poruke. Bogočovjek-Čovjekobog Isus Krist po svojem učovječenju i čovještvu zacijelo je kruna čovječnosti i humaniteta. Po prihvaćanju Križa i Smrti "radi nas ljudi i radi našeg spasenja" nedostižni je uzor tolerancije. Svojim Evanđeljem i porukom mira i ljubavi, svim ljudima i svim narodima, predvodnik je spasenjskog dijaloga. Nikola Mate Roščić, isto, str. 118.

363 Ovakva jednakost kakvu propovijeda revolucija, može se naći u završnim rezultatima "stranačke izborne skupštine" u Alici u zemlji čudesa (Alice's Adventures in Wonderland) Nakon što su svi sudionici pola sata trčali ukrug, upitali su: "A tko je pobijedio?" A Dodo je rekao: "Svi su pobijedili i svi će dobiti nagradu". Patrick J. Buchanan, isto str. 72.-73.

364 Lenjin je između ostalog napisao: "Moramo se boriti protiv religije. Dolje s religijom! Živio ateizam! Širenje ateizma je naš glavni zadatak. Komunizam ukida vječne istine. On ukida svaku moralnost". Usp. Ralph Epperson, Nevidljiva ruka, Cipetić, 2002., str. 425.

je motivirala jurišnike determinizma da je rušenje crkava i ubijanje duhovnika nadmašilo jakobinska vremena.[365]

Tko je i kako pripremio teren za duhovni pogrom jednog uistinu kršćanskog naroda? Duhovno stanje među ruskim intelektualcima koncem 19. i početkom 20. stoljeća bilo je kaotično. Kako opisuje Berdjev tada je u ruskoj inteligenciji nekritično i pomodarsko bilo zaklinjanje u socijalnu pravdu i opće dobro, a ljubav za istinu bila je istisnuta i potpuno se razrušilo zanimanje za nju. Snažni utjecaj determinista osjećao se i na carskom dvoru.[366] Prema naumu zapadnih determinista već 1905. razrađen je plan razaranja carske Rusije i uništavanje dinastije Romanovih.[367] Prije tog čina uspostavljenja je mreža i horizontalna povezanost determinista unutar Rusije s onima u Zapadnoj Europi i Americi.[368] Jedni i drugi razvijaju silnu aktivnost.[369] To je dalo rezultate pa su praktično svi liberalno-demokratski političari, kao i veliki dio buržoaske inteligencije u Rusiji bili "zaraženi" virusom naprednosti. Postojala je prava moda (utrka) u tim društvenim krugovima da se šire ideje determinizma, čime se stjecao izvjestan pečat slobodoumlja i priskrbljivao epitet čovjeka otvorenih širokih obzora.

Kad je dostignuta "kritična masa" simpatizera, a njih je bilo i u najužem krugu carevih savjetodavaca i suradnika, po naputku sa Zapada deterministi kreću u mobiliziranje ruskog društva za rat. U cilju provođenja ovog naloga stvoreni su "Sveruski savez zemstva" i "Sveruski savez gradova", dvije organizacije koje su uspjele mobilizirati rusko javno mnijenje. U svojoj daljnjoj konsekvenciji,

365 Broj žrtva crvenog terora u samo dva jesenska mjeseca 1918. iznosio je 10 do 15 tisuća, do sredine 1919. broj žrtva iznosio je 50 000, a do 1923. 760 000. Prema službenim sovjetskim podacima komunisti su u Rusiji razrušili 14 000 crkava, a od početka revolucije do početka 1936. godine "likvidirali" su 42 800 duhovnih osoba. Arnold Cronberg, Welpolitik vom Sinai im 20. Jahrhundert. Verlag Hohe Warte, Franz v. Bebenburg. Pähl. 1991. str. 138.

366 Sam car je rado upoznavao spiritiste, katkad i nazočio spiritističkim seansama.

367 Plan su proveli boljševici u nekoliko etapa: pripremanje revolucije 1903.-1905., godine revolucije 1905.-1907., godine reakcije 1907.-1910., godine poleta 1910.-1914., period Prvog svjetskog rata, februarska i oktobarske revolucija 1917. Opća Enciklopedija (1), Leksikografski zavod, Zagreb, 1977. str. 601.

368 Na II. kongresu Ruske socijaldemokratske radničke partije (RSDRP) 1903. u Londonu donijeta je odluka da je osnovni zadatak ujedinjenje marksističkih kružoka i samostalnih socijaldemokratskih grupa u Rusiji u čvrstu partijsku organizaciju, na programskim i taktičkim principima koje je, u općim linijama, formulirao list Iskra (1900.-1903.) a potanko izložio Lenjin u svojoj knjzi Što da se radi? Opća Enciklopedija (1), isto, str. 600.

369 Rusiju je 1900.-1903. potresala ekonomska kriza, praćena masovnom nezaposlenošću, pogoršavanjem uvjeta života, razaranjem mnogih sitnih i srednjih industrijskih poduzeća, ali i snažnom koncentracijom kapitala, koja se ogledala u jačanju krupnih poduzeća i banaka, ruskih i inozemnih. Rastući monopolistički kapitalizam preplitao se s mnogobrojnim ostacima kmestva. Sazrijevanje revolucionarne situacije ubrzao je i rusko-japanski rat (1904.-1905.) Porazi u njemu uvjerljivo su potvrđivali istinu o trulosti carizma i pridonijeli opadanju njegovog prestiža. Vojna enciklopedija (8), Beograd 1974., str. 266.-267.

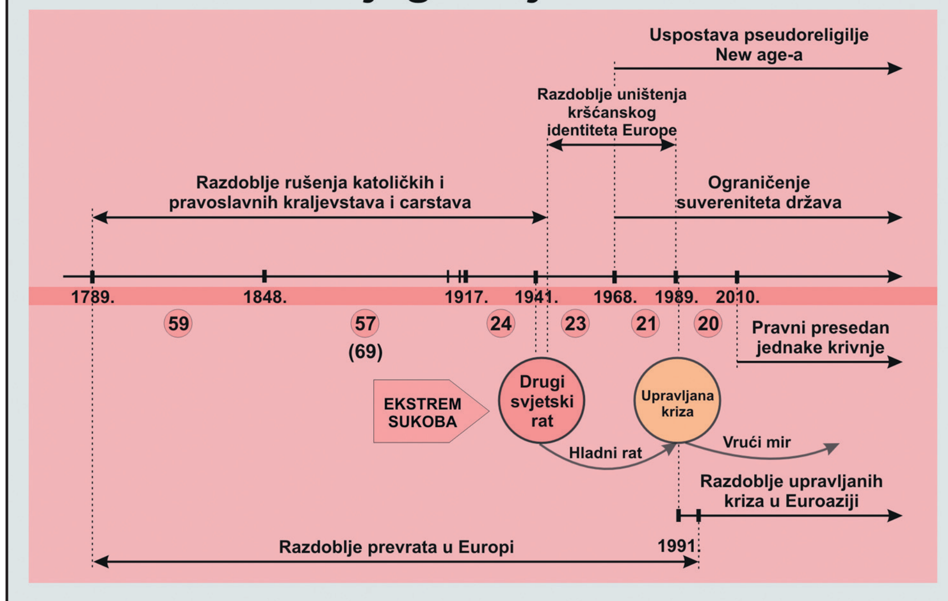
djelatnost determinista je dovela do februarske revolucije, a potom i oktobarske... Objašnjenje, što je veliki dio dvorskih krugova, aristokracije, ruske diplomacije, generaliteta, visoke birokracije, pa čak i samih članova dinastije Romanovih – odmah prišlo Privremenoj vladi, leži u činjenici da su sve te vodeće osobe usvojile učenje determinizma.

Planski pridonoseći opadanju prestiža carizma, determinizam je omogućio i prodor ateizma sa Zapada, kojemu se snažno suprotstavljalo samo u nekim pravoslavnim duhovnim središtima, posebno manastirima.[370] Ta duhovna moć nije sama mogla zaustaviti rušilačku snagu boljševičkog determinizma i zapadni svijet je ušao u jedno od najmračnijih razdoblja svoje povijesti. Boljševička revolucija, koja je započela napadom na Zimski dvorac 1917., umrla je tek padom Berlinskog zida 1989. San njezinih istinskih pobornika bio je stvoriti novog socijalističkog čovjeka – čovjeka bez Boga. Komunizam je bio obmana koja je jednom morala pasti. Kad se moćno zdanje, sagrađeno na temeljima laži, srušilo, narodi istočne Europe i Rusija poskidali su Staljinove i Lenjinove kipove i zajedno s Marxovim i Engelsovim knjigama determinizma bacili u ropotarnicu povijesti zatvarajući tako drugu dionicu strategijskog plana determinista – razdoblje uništenja kršćanskog identiteta Europe.(*slika 14.*)

4. Frankfurtska škola izvorište suvremenog determinizma

U onome u čemu je Lenjinova revolucija doživjela neuspjeh, revolucija što je šezdesetih godina 20. stoljeća izbila na sveučilištima doživjela je uspjeh. Ta revolucija po zamisli determinista imala je za cilj uspostaviti novu pseudo religiju poslije nazvanu *New Age*. Od tada, pa do 2000. neprihvatljiva kultura (u biti antikultura) iz šezdesetih postala je dominantom kulturom zapadne civilizacije. Što su rezultati te četvrte revolucije stosedamdesetidevet godina nakon one jakobinske? Njezine nositelje, program, doktrinu djelovanja i učinke u uznemirujućoj knjizi *Smrt zapada* dao je Patrick J. Buchanan.

370 Pravoslavna je crkva u Rusiji do 1917., bila vrlo moćan i utjecajan faktor, njezinu hijerarhiju sačinjavali su: 3 mitropolita, 13 arhiepiskopa i preko 100 episkopa a njezin kler (svećenstvo i monaštvo) sastojalo se od 56 000 svećenika, 22 000 đakona sa preko 55 000 crvenih općina i 100 000 crkava. Bilo je 1 130 manastira s preko 100 000 kaluđera i kaluđerica. Dalje, imala je četiri duhovne akademije, 52 bogoslovije i mnogo tisuća parohijskih škola. Njezin imovina bila je: 1 800 000 hektara zemlje sa pokretninama u vrijednosti od preko 40 000 000 rubalja, a njezin kapital bio je veći od 1 000 000 000 rubalja. Osim toga, u riznicama pojedinih crkava i velikih manastira čuvale su se crkvene dragocjenosti i stvari basnoslovne vrijednosti, a da se ne govori o velikim bibliotekama sa dragocjenim knjigama u rukopisima koji potječu iz najstarijih vremena, ponikli u manastirima – izvorima stare ruske kulture, nauke i književnosti". Beloemigracija u Jugoslaviji 1818-1941. Knjiga II, Beograd, siječanj, 1955. str. 69.

Slika 14. *Vremenski slijed prevrata u svrhu uspostavljanja "ljudskog kraljevstva".*

Ne niječući Hitlerove zločine, Buchanan čitatelja suočava sa Staljinom, Lenjinom, Marksom, svim oblicima marksizma, naglašavajući da zlo ne samo što nije nestalo, nego ono još nije u ovom vremenu ni definirano. Fašizam je odavno razotkriven i osuđen. Komunizam je mrtav, ali je obogaljenost sve prisutnija. Žal za marksizmom, pa i komunizmom s humanim licem, kako se to nazivalo, ostalo je duboko ukorijenjen. Informatizacija i robotizacija nisu izmijenili bit represije, samo joj je suvremenost multiplicirala ubojitost unatoč drukčijem "bezazlenom obliku". Krajnji cilj četvrte revolucije determinista je: uništiti domoljublje, ubiti ljubav prema domovini, demoralizirati, razoriti, izvrgnuti vrjednote ruglu.[371] Povijest nakon tog neravnopravnog boja više ne ujedinjuje, ne nadahnjuje, nego sve nas deprimira i dijeli na potomke žrtava i potomke zločinaca iz prošlosti, koji se samo mrze. Ta for-

371 Kulturna revolucija što je preplavila američka sveučilišta bila je prava revolucija. U razdoblju od tridesetak godina milijuni ljudi su odbacili judeo-kršćanski moralni poredak protiv kojeg je ona bila uperena. Naša kulturna elita prihvatila je mržnju prema staroj Americi. Ti evanđelisti revolucije zavladali su našim institucijama koje stvaraju javno mišljenje i oblikuju društvene vrijednosti – filmom, televizijom, kazalištem, tiskom, glazbom – i preko njih to svoje evanđelje proširili diljem svijeta i stekli desetke milijuna svojih obraćenika. Danas imamo dvije Amerike koje se međusobno natječu – onu majke Angelice (časna sestra

mula je univerzalna i jednako se odnosi i na Ameriku i na Europu, a o zemljama "trećeg svijeta" da se i ne govori. Hrvatska je u toj destrukciji iako malen u mnogočemu značajan kamenčić.

Gdje je izvor tog zla, pita se autor? Vrlo uvjerljivo i s pravom nalazi ga u Frankfurtskoj školi koja je desetljećima obavlja preodgoj mladeži. Nastala je 1923. kada je agent (determinist) Kominterne György Lukács, osnovao filozofski krug oko instituta marksizma na Frankfurtskom sveučilištu.[372] Njegova knjiga *Povijest i klasna svijest* donijela mu je slavu marksističkog teoretičara koji nadvisuje i samog Marxa. "Revolucionarno razaranje društva smatrao sam jedinim rješenjem" rekao je Lukács, i dodao: "Prevrat vrijednosti u cijelom svijetu ne može se dogoditi ako revolucionari ne unište stare vrijednosti i ne stvore nove." Lukács je svoje "demonske" ideje, kako ih je sam nazvao, upregnuo u, kako je kasnije rekao, "kulturni terorizam". Otuda novovjekim deterministima teorija o ugrozi svijeta terorizmom!

Kasnije mu se pridružuju Theodor Adorno, Wielhelm Reich, Fromm... a bježeći pred Hitlerom u Ameriku prenose novu razarajuću ideologiju determinizma. U Sjedinjenim Američkim Državama u njihov "unutarnji krug" odabranih ulaze Antonio Gramsci, Max Horkheimer, Herbert Marcuse, i svaki od njih je imao svoju zadaću, koja se pedesetak godina kasnije očituje u nekoliko osnovnih postavki: pad nataliteta u zapadnoj civilizaciji, masovno (nekontrolirano) useljavanje pripadnika naroda drukčije boje kože, vjere i kulture, što mijenja osobine Zapada, prevlast protuzapadnih kultura, te raspad država i bijeg vladajućih elita u "svjetsku vladu", čija pojava označava kraj država-nacija.

Svaki od sudionika Frankfurtske škole stvarao je svoj dio cjelovitog modela. Jedan od glavnih ideologa determinizma Antonio Gramsci[373], smatrao je da će se uspjeh postići infiltracijom u zapadne institucije, a sve pod krinkom marksističke revolucije

---

Mary Angelica, utemeljiteljica i, više od 45 godina, voditeljica televizijske mreže EWTN, Eternal Word Television Network, Televizijska mreža vječna riječ, Zbog prometne nesreće u mladosti, više od 40 godina bila je gotovo paralizirana, hodala na štakama i nosila poseban remen za oštećenu kralježnicu i bolovala od astme. Godine 1998., dok je molila krunicu, posve ozdravila.) i nedjeljne mise i onu Ally McBeal i Seksa i grada. A poruka što je dominantna kultura danonoćno odašilje grohotnim se smijehom ruga staroj kulturi po kojoj dobar život za ženu znači imati supruga i kuću punu djece. Patrick J. Buchanan, isto, str. 41.- 42.

372 Lukács i drugi članovi njemačke komunističke partije osnovali su 1923. na Frankfurtskom sveučilištu Institut za marksizam, po uzoru na Marx-Lenjinov Institut u Moskvi. Razmislili su i odlučili se za manje izazovan naziv instituta i nazvali ga Institut za društvena istraživanje. Ubrzo će taj institut postati poznat jednostavno kao Frankfurtska škola. Patrick J. Buchanan, isto, str. 89.

373 Antonio Gramsci, talijanski revolucionar, r. 23. siječnja 1891. u Alesu (Cagliari) u. 27. travnja 1937. u Rimu. Vođa talijanskog radničkog pokreta i osnivač Talijanske komuističke partije. Za njega je "hegemonija proleterijata" ekvivalent za "diktaturu proleterijata". Svoja temeljna teorijska promišljanja izložio je u Zatvorskim bilježnicama (Quaderni del carcere). Opća enciklopedija (3), isto. str. 244.

nazvane kulturnom. U njegovim *"Bilježnicama iz zatvora"* nalazi se glavno načelo doktrine determinizma – *inverzija* (n^{-1}). Ono u Gramscijevoj interpretaciji glasi – umjesto da se najprije osnuje vlast, a onda nameće kulturna revolucija, marksisti na Zapadu moraju prvo promijeniti kulturu, a onda će im vlast pasti u ruke kao zrela kruška. Da bi se to ostvarilo smatrao je Gramsci potreban je dugotrajni pohod na institucije – umjetnost, film, kazalište, škole, fakultete, seminare, novine, časopise.[374] Elektronske medije, kao što je razumljivo, nije navodio oni će doći kasnije na red, to će učiniti deterministi s kraja dvadesetog i početka dvadesetprvog stoljeća. Ako bi netko ukazao i (ili) se suprotstavio takvom djelovanju, njega odmah (a to je već Lenjin u svojim knjigama naznačio) treba etiketirati kao fašistu, nacistu, antisemitistu, umno poremećenu osobu, homofoba, ksenofoba... Drugi kamenčić u mozaiku pohoda na institucije bio je plan Herberta Marcusea[375] o zaposlenosti u etabliranim institucijama. Onima koji su vas primili i zbrinuli, najbolje je odgovoriti mržnjom, poučavao je taj determinist. Doktrinarno načelo inverzije za Marcusea je bio temelj djelovanja u razaranju društvenih vrjednota. Naime, on je polazio od teze da političke snage moraju djelovati tako da uvijek niječu postojeće stanje. Tako je i Hegelovu dijalektiku, u smislu njezina marksističkog obrata, smatrao izvanrednim oružjem, jer se pomoću nje uvijek može ostvariti postupak kritične negacije neposredno danog (n^{-1}). Politička sredstva revolucije za uništenje kulture veoma su raznolika. Za Theodora Adorna[376] je to i obitelj koja je leglo fašizma, jer joj je izvorište u tradicionalnoj kulturi.[377]

Iz teorijske ostavštine "frankfurtskih determinista" desetljećima poslije, uz ostalo, u revolucionarnoj 1968. nastao je – *Marš kroz institucije*. I danas u Hrvatskoj i diljem zapadnog svijeta ono

---

374 Gramscijeva ideja o načinu provedbe revolucije u zapadnom društvu pokazala se točnom. Lenjinov je režim sedamdeset godina drmao svijetom, ali je njegova revolucija na kraju doživjela neuspjeh, a režim propao. Lenjinova i Staljinova Komunistička partija ostala je ono što je i bila od samog početka – zavjera političkih zločinaca, koji su iskoristili marksističke ideje i retoriku kako bi preokrenuli svoje zbiljske nakane – apsolutnu vlast. Lenjinov je režim umro omražen i nitko za njim nije plakao. No, gramscijevska revolucija se nastavlja i do danas stalno pridobiva nove obraćenike. Patrick J. Buchanan, isto, str. 83.-87.

375 Herbert Marcuse, jedan od najistaknutijih pripadnika Frankfurtske škole. Ideologiju je smatrao sastavnim dijelom samog procesa proizvodnje, a tehnološku racionalnost zbiljom totalitarne moći. Djela: Um i revolucija; Eros i civilizacija; Čovjek jedne dimenzije; Kultura i društvo; Kritička teorija društva i dr. Opća enciklopedija (5), isto, str. 318.

376 Theodor Wiesengrund Adorno, jedan od glavnih predstavnika Frankfurtske škole. U emigriraciji u SAD 1934.-1949. Od 1953. direktor Instituta za socijalna istraživanja u Frankfurtu na Majni. Djela: Kierkegaard; Filozofija nove glazbe; O metakritici teorije spoznaje i dr. Opća enciklopedija (1), isto, str. 22.

377 "Propagandni napad na obitelj, koji on zastupa, pridonio je krahu obitelji... Danas milijuni američkih žena osjećaju feminističku odbojnost prema braku i majčinstvu. Budući da su prihvatile Marcuseovo 'Načelo zadovoljstva' – svoje dužnosti u seksualnoj revoluciji – udaju su ostavile po strani. Kontracepcija,

čime se šezdesetosmaši ponose, među ostalim je bacanje kamenja na institucije. Mukotrpno i uz velike žrtve u obrani od agresije izgrađene institucije Hrvatske države, postati će od siječnja 2000. prve žrtve novih (starih) determinista u njihovom poimanju demokracije. Pod udar račanovsko-mesićevskog juriša na institucije stradat će redom: obavještajne službe, policija, vojska, školstvo, sveučilišta, kazališta, društvo književnika, radio, televizija, i naposljetku pod udar dolazi i Katolička crkva. Za razliku od šezdesetiosme danas su bacači kamenja u tim istim institucijama, često na visokim funkcijama. Hrvatska je posebnost i u tome što je utjecaj Frankfurtske škole bio najjači među praksisovcima, svojevrsnim disidentima od Komunističke partije Jugoslavije. Njihov tobožnji otklon od Staljina i Lenjina, bila je samo inverzija varljivih lažnih oblika njihova učenja, ali s istim utemeljenjem i željom za istim ishodom. Takve oblike inverzne preobrazbe je već predvidio Gramsci. Zanimljivo je da se nitko od praksisovaca, koji su bili u sukobu s tadašnjim ortodoksnim komunistima u Hrvatskoj, nije nijednom zauzeo za hrvatsku inteligenciju u zatvorima, iako su proklamirali ideje oslobađanja svih.

Danas u Hrvatskoj i na Zapadu na djelu je kulturna hegemonija determinista. Možda je to i uputa svima za promišljanje. Nije naodmet podsjetiti da je Hitler govorio kako su mu puno draži u redovima nacionalsocijalizma pokajani komunisti nego trajne pristaše. Ako se želi sasjeći jedan narod, moraju se sasjeći njegovi korijeni, misao je Buchanana. Što reći o Hrvatskoj, u kojoj svakih nekoliko desetljeća najinteligentniji bivaju sasječeni, a najčešće su i mladi – od križnih putova, Bleiburga, Jasenovca, pa i u mirnijim vremenima poput onih 1971. kojima i danas "sude" svjedoci optužbe ili onima iz 2001. koje sude u Haagu ili Rijeci svejedno. Jednostavnije rečeno: kulturna hegemonija obojana bojama determinizma u Hrvatskoj je danas jača od bilo koje druge hegemonije.

Kulturna revolucija kao i svi prevrati determinista dio su plana kojim nastoje dokinuti vrjednote[378] kako bi se uspostavila hegemonija pseudoreligije. Pri tome koriste svoje najomiljenije načelo inverzije (n^{-1}), pa osim njihove "vjere" nijedna druga nema

sterilizacija, pobačaj i eutanazija, četiri su jahača 'kulture smrti'. Pilula i kondom postali su srp i čekić kulturne revolucije... novo gradivo kulturne revolucije sastoji se u tome kako bi se umove djece odvojilo od umova roditelja i otrgnulo djecu od njihova naslijeđa." Smrt Zapada, Patrick J. Buchanan, Kaptol, Zagreb, 2003, str. 96.

378 Kao jedno od novih oružja kulturnog sukoba, Frankfurtska škola je razvila "kritičnu teoriju". Samo ime zvuči dobroćudno, no praksa joj nije ni izdaleka dobroćudna. Jedan njezin znanstvenik opisao ju je kao "u biti destruktivnu kritiku svih glavnih elementa zapadne kulture, uključujući kršćanstvo, kapitalizam, vlast, obitelj, patrijarhat, hijerarhiju, moral, tradiciju, seksualne ograde, odanost, domoljublje, nacionalizam, nasljedstvo, etnocentrizam, konvencije i konzervatizam". Patrick J. Buchanan, isto, str. 89.

jednake uvjete.[379] Na toj podlozi, svijet se suočava s novom religijskom paradigmom. Pod providnim plaštem tolerancije, dijaloške otvorenosti i humanizma, nude se neki novi pogledi i neke nove vrjednote. Nakon što se škole očiste od Biblije, vjerskih knjiga, kršćanskih simbola i slika, Deset zapovjedi i vjerskih blagdana, bit će pretvorene u središta te nove religije sekularizma. Nije novi sekularizam neka bezvezna vjera. Na političkoj razini iskaza, ta nova vjera proskribira domoljublje, jer prevelika ljubav prema domovini, kako to navješćuje katekizam determinizma često izaziva nepovjerenje, a time i rat. A kako je povijest država, povijest ratova nova vjera u ime humanizma, tolerancije i dijaloga kani države dokrajčiti, kako bi se po njima osigurao vječni mir. Ovdje nije u pitanju ni mir ni humanizam ni tolerancija ni dijalog ovdje je u pitanju apsolutna hegemonija, jer se država rastavlja na "proste faktore", na čovjeka jedinku koji više nema uporišta ni u obitelji, ni u državi ni u vjeri. O kakvoj se obmani radi primjer je Europska zajednica i njezin stav prema vjeri i Crkvi.

Sekularizirana Europa u svom ustroju po mjeri determinista slijedi trag potpunog laicizma. Laicistička Europa nije ništa drugo nego pristalo ime za jakobinsku, marksističku, liberalističku, postmarksističku, antiklerikalnu, antikršćansku i ateističku Europu. Uzalud su Vatikan i Sveti Otac, te biskupi svih europskih zemlja prosjačili "za vizu i dozvolu trajnog boravka" Boga u europskom Ustavu. Deterministi milosrđe kao krepost ne poznaju, zato su tako nemilosrdni i sarkastični. Njima ustav i ne treba jer oni stvaraju naddržavu, bez pravde, naroda i Boga. Cijela igra oko europskog ustava je u tome da se pomoću njega legalizira progon Krista iz Europe. Njegovo usvajanje u Rimu nadomak Petrove stolice više je nego jasna poruka i za sve one koje o deterministima i determinizmu malo ili ništa znaju. Da sve bude jasno do kraja, Europski ustav je zakonski dokument (certifikat) presude kršćanskoj Europi.[380] To je njegova prva svrha. Sva nastojanja da

379 "Kult pod nazivom Novi svijet ima svoj stožer u Haifi. S našeg zvonika lijepo možemo vidjeti njihov hram...", "... oni zastupaju univerzalnu toleranciju..." "Da. Međutim, oni kažu da je Rimokatolička crkva jedini preostali bastion netolerancije u svijetu." "I zato je oni ne žele tolerirati." M. O' Brien, Posljednja vremena, str. 51. Ovu misao Nikola Mate Roščić pojašnjava: Tu se misli na hram behaizma u Haifi, a to je također jedna od religija Novog doba. Po njihovu učenju "Božja objava nije zaključena, već se neprestano zbiva po određenim ciklusima. Svaki ciklus ima po jednog objavitelja (Adam, Noa, Abraham, Mojsije, Buda, Isus, Muhamed) Prorok je sadašnjeg ciklusa Bahâ U' llah, sinteza dosadašnjih objava." Nikola Mate Roščić, isto, str. 135-136.

380 Na sastanku 15 predsjednika EZ-a u Nici 2000. kada se raspravljalo o prijedlogu "Povelje o temeljnim pravima Europske unije", Francuska je predlagala da se iz Preambule tog dokumenta, gdje se spominje "humanistička i religijska baština europskih naroda", ta sintagma zamjeni riječima "l' héritage spirituel et moral". Time se htjelo izbjeći riječ "religija", jer ona znači institucionalnu religiju... izraz "duhovna baština" uključuje mnogo toga, pa čak i europski ateizam, sekularizam i liberalizam. Nikola Mate Roščić, isto str. 129.

se sačuvaju "kršćanske vrijednosti u Europskoj zajednici" sizifov je posao jer na suprotnoj strani su "nevidljive sile" koje u duhu determinizma, teže redefiniranoj "panreligioznosti". Što je s Hrvatskom? Zašto je ona kao jedina europska "katolička" država nakon novih uključenja u Europsku zajednicu ostala izvan i u nedefiniranom statusu iščekivanja. To nije, niti može biti slučajnost! Iza toga netko i nešto stoji. Ustvrdit će se.[381] Je li u pitanju slučajnost ili zavjera? Ni jedno ni drugo, već plan. Hrvatsko stanje i udes je u tome što se ona kao jedina "katolička" zemlja nalazi na ulazu u "strategijsku crnu rupu" (područje Euroazije, od jugoistoka Europe, preko Kavkaza, Kazahstana do Filipina) gdje će se u 21. stoljeću odvijati niz sukoba radi nove raspodjele svjetske moći. I ne samo to, nego će se tu vodi bitka sekulariziranog Zapada protiv svih vjera. To što je "katolička" Hrvatska na početku, a Filipini na kraju "strategijske crne rupe" pokazuje da će ta bitka "posljednjih vremena" biti planetarna.

Još se uvijek mnogi Europljani, a poglavito kršćani nadaju kako će prevladavati uvjerenje i svijest o tome da je "Europa ipak nešto više od zbroja nacija i država europskog kontinenta i nešto daleko više od jedne podvrste suvremene međunarodne zajednice".[382] Nada ili plan? Tko će pobijediti? Ujednačena Europa kao ekonomski imperij, "talionica naroda i kultura", koja vodi brigu samo o boljim materijalnim uvjetima života, ona koju neki mislioci i analitičari vide kao sofisticiranu totalitarističku tamnicu duha i stratište dostojanstva osobe[383] ili Europa koja je kroz moga stoljeća bila naprosto "zemlja kršćanstva", štoviše ona se poistovjećivala s kršćanstvom?[384] Za sada je u trenutnoj prednosti plan determinista, naprosto zato što je na djelu posljednjih dvjestoipetnaest godina[385], ali to je samo jedna desetina od Kristove Europe i zato bitka još nije riješena.

381 Nikola Mate Roščić, isto, str. 133.

382 Razumijevanje Europe, Christoper Dawson, Split – Verbum, 2002., str. 34.

383 Petar Balta, u Predgovoru hrvatskom izdanju za knjigu Christopera Dawsona, Razumijevanje Europe, str. 5.

384 Nikola Mate Roščić, isto, str. 127.

385 Sve što se dogodilo u povijesnom hodu i vrtlogu nemilih zbivanja u Europi, od vremena Jana Husa, protestantske reforme Martina Luthera, Calvina, Zwinglija, pa preko prosvjetiteljstva, Francuske revolucije, Bismarckova Kulturkampfa, do fašizma, nacizma i komunizma u 20. stoljeću, vodilo je Europu u proces raskršćanjenja, sekularizacije i sekularizma, laicizacije i laicizma. Sve do toga da se danas više ne govori o kršćanstvu kao sastavnici europskog identiteta. Nikola Mate Roščić, isto, str. 127.

5. Ustroj i funkcioniranje skupine (društva) determinista

Tko su deterministi i kako provode plan vidljivo je iz knjige "Anglo-američki Establishment"[386] gdje su opisani ciljeve jedne intelektualne grupe, koja je ciljala na očuvanje Britanskog imperija posredstvom njegova preuređenja u federaciju, koje bi potom preraslo u jednu svjetsku federaciju država. Razotkrivanje (razobličenje) jedne skupine determinista uvijek je u poteškoći što se to čini izvana[387], od *outsidera*, pa su neke grješke uvijek moguće, ali one nisu toliko bitne za razumijevanje cjeline stvari.

Tko se nalazi unutar skupine determinista a tko izvana? Carroll Quigley[388] je tu poteškoću riješio, podijelivši skupinu u dva koncentrična kruga: unutarnji krug (svojevrsno srce) prisnih drugova, koji neupitno znaju da su članovi grupe, "posvećeni" zajedničkoj svrsi i na vanjski krug veće brojnosti (svojevrsnu mrežu), na koji unutarnji krug utječe osobnim nagovorima, podjelom pokroviteljstva i društvenim pritiskom (*slika 15.*). Ovakva podjela skupine omogućavala je da većina članova vanjskog kruga često nije bila ni svjesna da su (iz)korišteni od unutarnjeg dijela skupine (društva). Neki su sigurno i znali, ali običaj je determinista (a kod Engleza svakako) – biti diskretan i ne postavljati pitanja.[389]

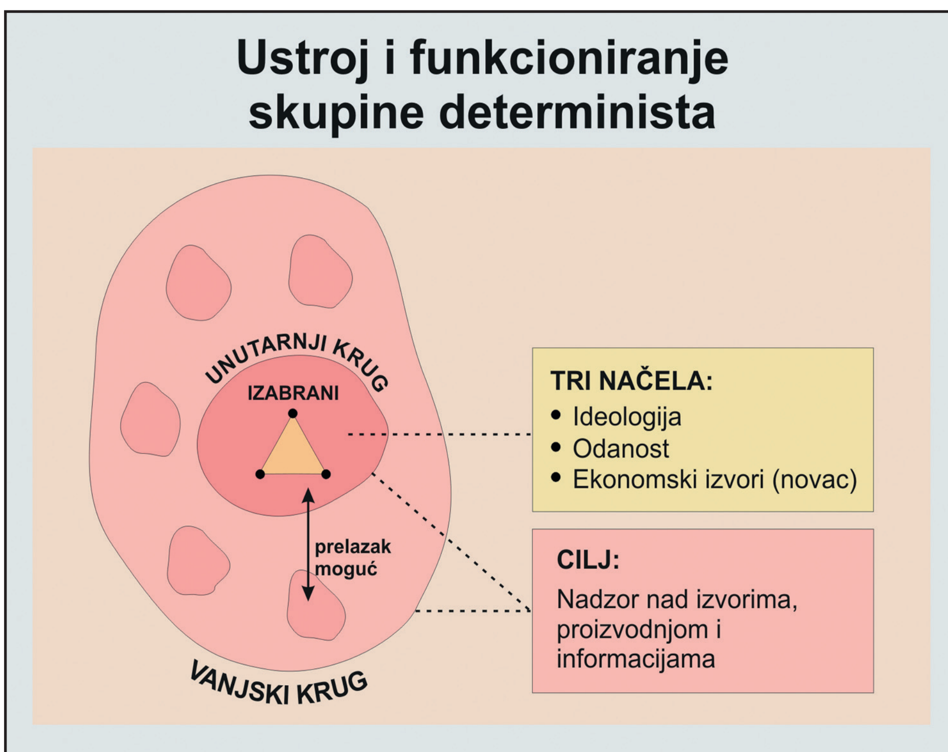
Pokušaj opisa ili raščlambe ovakve jedne skupine determinista zahtijeva smirenost bez hvale ili proklinjanja. Njihov način organiziranja i okupljanja uvijek pobuđuju sumnju da njihove metode djelovanja nisu utemeljene na dobrim namjerama i(-ili) visokim idealima. Takav zaključak leži u činjenici njihovog pomanjkanja perspektive u kritičnim trenutcima, njihove zlouporabe u korištenju inteligencije i zdravog razuma, njihovog nastojanja da padaju natrag u standardizirane (unaprijed zadane) društvene i verbalne klišeje u krizama, njihova nastojanja da moć i utjecaj stave u ruke onih, koji su radije izabrani putem prijateljstva (poznanstva) nego li putem zasluga, njihove zaboravljivosti

386 Anglo-američki Establishment, Od Rhodesa do Clivedena, Carroll Quigley, 1981. Emissary Publications, N.Y., SAD, prijevod Emil Čić, hrvatsko izdanje Split, 2003.

387 Naravno, nekome tko je izvana svega nije moguće pisati o tajnoj grupi, a da ne upadne u pogrješke. U tome što slijedi svakako ima i pogrješaka. Nastojao sam ih držati na minimumu, držeći svoju interpretaciju na minimumu i prepuštajući činjenicama da govore za sebe. Carroll Quigley, isto, str. 23.

388 Carroll Quigley (1910.-1977.) bio je osobito poštovan profesor na School of Foreign Service pri Georgetown University. Bio je predavač na Princetonu i Harvardu; savjetnik Ministarstva obrane SAD (Department of Defence), pri Odboru Bijele kuće za aeronautiku i korištenje svemira, te savjetnik u ratnoj mornarici SAD. Njegova ostala glavna djela uključuju "Evoluciju civilizacije" i "Tragediju i nadu – Povijest svijeta u naše vrijeme". – Emissary Publications.

389 Sposobnost Engleza ove klase ostati neiskazanim, izuzev možda u nekrolozima, zagonetna je i ponešto iritantna za nekog tko gleda izvana (outsider). Carroll Quigley, isto, str. 23.

Slika 15. *Struktura determinizirane skupine i načela po kojima djeluje.*

u odnosu na posljedice postupaka, njihovog omalovažavanja stajališta osoba (političara i inteligencije) iz drugih zemalja ili osoba drugih klasa iz vlastite zemlje. Te neoborive činjenice dovele su svijet Zapada na početku 21. stoljeća vrlo blizu propasti, a ostatak, veliku većinu gurnuli u sukobe tako da se zaista može ustvrditi – cijeli svijet je bojno polje.

Ovako organizirane i vođene determinizirane skupine sposobne su svoje postojanje vrlo uspješno skrivati, i mnogi njezini članovi, zadovoljavaju se time da radije posjeduju realnu moć, nego li njezinu vanjsku pojavnost, ostajući tako nepoznati čak i najupućenijim proučavateljima povijesti. To je iznenađujuće, ako se zna da je glavna metoda, kojom se skupina (društvo) služi je – propaganda.

Dugi period održanja i sprječavanje unutarnjih sukoba determinizirana skupina postiže kroz profinjene veze prijateljstva, osobnih druženja i zajedničkih ideala. Njezina nedefiniranost u vanjskim obrisima, pogotovo kod skupina na početku 21. stoljeća, je prednost. Budući da nije moguće točno reći tko je član, a tko nije, jer zaista, ne postoji oštra crta razgraničenja između onih koji su članovi i onih koji to nisu, i da se "članstvo" ostvaruje u varirajućim stupnjevima, a stupnjevi važnosti mijenjaju se u

raznim vremenima, zato prelazak iz unutarnjeg u vanjski krug i obrnuto nije slučajna pojava, nego, smišljena namjera.

Da bi sve funkcioniralo gotovo bez grješke, unutarnji krug skupine poželjno je da ne bude prevelik, s trojicom ili četvoricom – uzor je rimski trijumvirat.[390] Operativnost i čvrstina skupine (društva) temelji se na tri načela: prvi, ideologija i osobna odanost, drugi, politički utjecaj i treći, ekonomski izvori. Kohezivni čimbenici skupine, također su u znaku broja tri: (a) uvjerenje da povijest *Novoga carstva* (nove imperije) predstavlja razvoj velike moralne ideje – ideje slobode – i da se jedinstvo *Carstva* može sačuvati putem prožimanja tih ideja; (b) uvjerenje da glavna pažnja svakog pojedinca treba biti vezana uz smisao dužnosti i obveze da se služi toj novoj ideji[391]; i (c) osjećaj nužnosti da se vrši (obavlja) rad društvenog služenja (posebno odgojni rad) za očuvanje i ostvarivanje te nove ideje.[392]

Stvaranje nove imperije globalnih razmjera ovovjeki deterministi su zamisli kao složaj rimskog i britanskog imperija. To podrazumijeva širenje demokracije zapadnog tipa ostatku svijeta, usavršavanje sustava pružanja pomoći i edukacije kako bi se ostvario neokolonijalni sustav nadzora nad prirodnim izvorima, proizvodnjom, informacijama i znanjem. U političkom smislu takav globalni imperij temeljio bi se na inauguraciji podložničkog zastupništva u nad-parlamentu, koji bi formalno sjedinjavao razjedinjene (različite) regije svijeta. Krajnji cilj ovakvog ustroja je, koncentracija moći koja bi bila tako velika da bi ratove između regija tobože učinila nemogućim. U konačnici takav imperij mogao bi se prikazati (promovirati) kao najbolji mogući interes čovječanstva.

Determinizirana skupina (društvo) uvijek funkcionira kao "jedno moćno tijelo ljudi" koje je "izvan postojećih političkih stranaka..."[393] i radi za ciljeve imperija u svrhu očuvanja jedinstva. Dva obilježja karakteristična su za djelotvornost skupine: jedno je, da je to udruženje polureligiozno, i kvazipolitičko i zasnovano na

390 Građanski rat u Rimu tražio je nova rješenja, a prilike još nisu sazrele za ukidanje ustanova republikanskog poretka. U toj situaciji dolazi do Prvog trijumvirata (60 godina p.k.) sklopljenoga među Cezara, Krasa i Pompeja. Osvajanjem Galije koja postaje polazna točka za širenje Rimskog imperija prema srednjoj Europi... Oktavijan sklapa s Markom Antonijem i Markom Emilijem Lepidom Drugi trijumvirat (43 godine p.k.) i u ratu protiv Cezarovih ubojica zadaje definitivan udarac staroj rimskoj republici. Opća enciklopedija (7), isto, str. 125.

391 Ustroj tajnih skupina (društava) prema gledanju jednog od najznačajnijih determinista Cecila Rhodesa trebaju se oblikovati pozivanjem na isusovce, rekavši "... Pri razmatranju sugeriranih pitanja uzmi konstituciju isusovaca, ako je možeš dobiti, i umjesto "Rimokatolička crkva" stavi "Englesko Carstvo..." Carroll Quigley, isto str. 70.

392 "Čovjek ne može imati sve. Siromašan sam čovjek i moram izabrati između javne korisnosti i osobne sreće. Izabirem ono prvo, ili radije, izabirem da se za to borim." Carroll Quigley, isto, str. 37.

393 Carroll Quigley, isto str. 73.

Slika 16. *Simbolika u determinizmu ima važnu ulogu. Tri događaja: britanska podmornica koja je u ratu za Malvine (1982.) torpedirala argentinsku krstaricu "Belgrano", srpski "mimohod" ulicama razrušenog Vukovara (1991.) i američki tenk u Bagdadu (2003.) a koji su vremenski i prostorno udaljeni jedan od drugog, s istovjetnom zastavom na stijegu protagonista, pokazuju da izvorište za sva tri sukoba (rata) treba tražiti u globalnom planu determinista.*

principima ustroja poput Družbe Isusove[394], i drugo, da instrumentarij djelovanja ima cezarijanski oblik s disperziranim (širokim) pojedinačnim nastupom prema onima na koje se djeluje.

Pored znakovlja (*slika 16.*), prisege i formalne inicijacije, kriterij za članstvo u determiniziranoj skupini "udruzi izabranih" je znanje i spremnost da se surađuje u smjeru zajedničkih ciljeva

394 Družba je Isusova prema svom podrijetlu i ustroju poglavito misonarski red. Njezina je svrha, kako je to već rečeno u prvoj buli o odbrenju 1540., širenje vjere. Profesi polažu posebni zavjet poslušnosti Vrhovnom svećeniku da će bez čekanja i ispričavanja ići u bilo koji dio svijeta, kamo ih on htjedne poslati, "među Turke ili kojegud druge nevjernike, pa i u one krajeve koji se nazivaju Indija, ili među heretike, raskolnike ili pak među vjernike kršćane" (Bula od 1540.) Raspoloživost da pođu bilo kamo, među "vjernike i nevjernike", postavlja

zajedno s ostalim inicijantima ("vanjski suradnici").[395] Skupini pored članova oba kruga koji su spremni surađivati i incijanata koji znaju da pripadaju skupini, tzv. "društvo pomagača" u početku najčešće, ne zna da pripada skupini ili da za nju radi. Međutim, kasnije, budući da rade u kooperaciji s drugim članovim skupine oni postaju svjesni da su njezini članovi. Povećanjem brojnosti pomagača krug izabranih vremenom postaje manje važan, (umiranje članova, veliki broj projekata u kojima ne sudjeluju)[396] dovodi do takvog stanja da praktično determinirana skupina biva predstavljena kroz "društvo pomagača". Unutar "društva pomagača" tijekom vremena dolazi do horizontalne "gradacije" u kojoj uvjetno rečeno oni izabraniji članovi participiraju u brojnim aktivnosti u raznim područjima, dok se oni na periferiji bave manjim brojem i manje značajnim, područjima. Unutarnji krug izabranih ne prestaje postojati a popuna novim članovima vrši se iz "društva pomagača". Ovakav ustroj omogućava da se vrlo teško može prosuditi tko jest a tko nije član društva kao cjeline, a čak je i teže prosuditi je li pojedini član inicijant ili pomagač.

Konačne ciljeve koje postavi determinizirana skupina moguće je postići složajem financijske moći (novca) i propagande, tvrdog (upornog) rada i osobnih veza. Dakle, cilj se ostvaruje preko tajnog političkog i ekonomskog utjecaja iza scene i preko nadzora medija, odgoja i kulture. To je značajno zato što deterministi povijest predstavljaju inverzno (n^{-1}), kao milenijsku dugu borbu između načela autokracije i načela zajednice naroda, između sila tmine i sila svjetla, između teokracije i osobne slobode.[397] U ovakvoj dualnoj podjeli ne treba posebno naglašavati da deterministi isključivo sebe vide kao svjetlo. Zato razlučna crta između njih i "ostatka svijeta" je u njihovom gledanju na zakon. "Sile svjetla" promatraju zakon kao čovjekov svjesni čin koji je promjenljiv (može se mijenjati), i iznad je ljudi, dok "sile mraka" zakon motre kao božanski i vječan, podređen suverenu. Po deterministima prvi je pogled dopuštao različitost, rast i slobodu, dok je drugi proizveo monotoniju, okoštalost i ropstvo.[398] Ovakav

---

se kao cilj i program onome koji želi stupiti u Družbu. Cándido de Dalmases, Sveti Ignacije Loyolski, Život i djelo, Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 1989. str. 171.

395 Društva determinista nisu dječja igra, ili stupidna udruga poput Ku Klux Klana, i ono nema nikakvih tajnih odora, tajnih znakova rukama ili tajnih lozinka. Ono ne treba bilo što od toga, jer oni imaju plan, program i doktrinu od kojih ne odustaju.

396 Radije se želi raditi iza scene nego li u javnom životu, a rad u tajnosti je tako važan i toliko utjecajan da bi bilo koji javni položaj značio redukciju njegove moći. Carroll Quigley, isto, str. 82.

397 Ovaj pogled na svijet, utemeljen je na djelima Zimmerna, E.A. Freemana, lorda Brycea i A. V. Diceyja. Carroll Quigley, isto, str. 224.

398 Borba između dva načela vodila se tisućama godina, od Perzijskih ratova, Punskih ratova, Napoleonovih ratova, Prvog i Drugog svjetskog rata pa sve do Afganistana i Iraka na početku 21. stoljeća.

inverzni pristup zakonu pa i vrjednotama služio je determiniziranoj politici kao britanskoj, na primjer, da svagda mogu pravdati svoju stečenu moć imperijalne sile.[399] Zato su britanski političari i povjesničari britansko pokoravanje naroda i rušenje njihovih civilizacija i kultura prikazivali kao prijenos slobode i svijetla protiv sila teokracije i mraka u Aziji, Africi, ali čak i u katoličkoj Središnjoj Europi. Za anglosaksonske deterministe ni države poput Francuske i Njemačke nisu iskoristile englesku ideju "nadmoći zakona", pa im se "dogodio" i Prvi i Drugi svjetski rat. One države i narodi koji nisu htjeli ili nisu razumjeli o kakvom se "svjetlu" radi morali su iskusiti (proći) nasilni proces uvjeravanja. Uvjereni u superiornost i ispravnost svojih ideja, ne pružajući nikakve mogućnosti drugima za osporavanje. Engleska determinizirana misija "širenja napretka" u Aziji, Africi središnjoj i jugoistočnoj Europi (dvije Jugoslavije) provodila se silom, jer "... je funkcija sile da moralnim idejama dade vremena da puste korijen..."[400] Prema tome, mnogi su narodi diljem svijeta u 19. i 20. stoljeću bili izloženi nasilju i terorističkim metodama determinista i bili prisiljavani prihvaćati zapadnu civilizaciju. Taj se postupak pravdao da je vlast determinista bolja od bilo koje narodne vlasti. U blagoslovu "sila svjetla" koje se trebao razliti nad manje sretne narode svijeta nije uključivalo demokraciju. Za deterministe, demokracija nije neko neizmjerno dobro, ili čak dobro, i kao takva treba biti upravljana od najboljih (najmoćnijih) ili, kako oni to znaju reći od onih koji "imaju neki intelektualni kapacitet da prosuđuju opći interes a, što nije manje važno, i neki moralni kapacitet da ju tretiraju kao vlastito vlasništvo".[401]

Prezir determinista prema demokraciji, iako svoje imperijalno nastupanje vode pod geslom uspostave demokracije, leži u kontrastu između visoko deklariranih ideala i skupne tiranije koju provode. Svjesni su činjenice da prije ili kasnije imperiji moći upadaju u teškoće zbog nemogućnosti rješenja dvojbe. Ona nastaje u kasnijim fazama kad održanje imperija zahtijeva pojačanu tiraniju a to vodi u propast kao i odustajanje od nje. Izlaz iz ove neminovnosti deterministi traže u stvaranju šireg okvira okupljanja (integriranja) i stvaranju neke pseudopolitičke zajednice veće od nacionalne države tj. nad-države, nad-vlade, a ova potonja nikome ne bi bila odgovorna (ni Bogu ni narodu) osim sebi samoj. Oni budućnost svijeta, dakle, vide bez države, zato njihova misao: "Svijet je u smrtnim mukama, u mukama koje prethodi ostvarenju smrti. Čitava naša rasa prerasla je nacional-

399 Britanija je stajala kao braniteljica svega onoga što je bilo civilizirano u suvremenom svijetu, upravo tako kao što je Atena stajala u korist istih vrijednosti u starom svijetu. Carroll Quigley, isto, str. 225.

400 Carroll Quigley, isto, str. 225.

401 Gledanje Lionela Curtisa.

nu državu i, jednako sigurno kao što dan slijedi nakon noći, ili noć dan, prijeći će u zajednicu naroda ili carstvo roblja. A pitanje ove agonije počiva na nama",[402] djeluje zastrašujuće.

Europska zajednica uže, ili globalizam šire, danas nije ništa drugo, nego ostvarenje plana determinista koje je počelo jakobinskim vremenima, i koje u sebi sadrži dva načela, prilagodbu standardima i "vladavinu slobode pod zakonom", a ne što bi bilo pravednije, ispravnije i svrhovitije angažman i suradnju nezavisnih slobodnih država i naroda. To novo "kraljevstvo", ali bez Boga, počiva na tri ideje: (1) stvaranje zajedničke ideologije[403] (pseudoreligije) i istovjetnog svjetonazora kod svih naroda koji postanu dio te Zajednice, ili Imperija; (2) stvaranje instrumenata i prakse suradnje između raznih regionalnih komuna, s ciljem da one nisu u stanju vršiti neku paralelnu politiku neovisnu od vrhunaravne (središnje) moći;[404] i (3) stvaranje federacije na iskustvima prijašnjih imperija a na bazi municipijalnog ustroja.[405] Ovim trima idejama vodiljama u sublimaciji postiže se, kako smatraju deterministi, apsolutna vlast koja se očituje u – "vladavini ljudima bez njih samih".

Europska zajednica je klasični primjer tog novog ideologijskog imperija. Naime, u Europi se eksperimentalno, od početka devedesetih godina 20. stoljeća, provjerava "regionalna suradnja" u projektu tzv. "Zapadnog Balkana". U njemu suverene države nakon determiniranog kaosa i stabilizacije gube svoj suverenitet i svode se samo na komune – municipalnu samoupravu. Ovdje europski deterministi opet primjenjuju inverziju (n^{-1}) u odnosu na Staru Grčku, koja je propala iz nesposobnosti da stvori neku vrstu političke zajednice veće od grada-države. Globalizirani novi europski imperij tvorit će neka vrsta municipija koji su prije bili nacionalne države.

402 Carroll Quigley, isto, str. 230.

403 Uvijek se insistira na tome da temeljno jedinstvo sustava mora počivati na zajedničkoj ideologiji.

404 Prva globalistička ideologija suvremenog tipa može se smatrati eksperiment engleskih determinista u Indiji. Naime, oni su u federalnom ustroju Indije ugradili evoluciju tj. prenošenje vlasti na niže razine. Model se sastojao od tri postupka: prvi stvaranje federacije Britanske Indije i Indijskih Država, korištenjem provincija one prve kao federalnih jedinica s onom drugom; drugi, modificiranje središnje vlade stvaranjem legislativnog sabora kao federalne organizacije, ali tako da se središte ostavi nepromijenjeno; treće, dovršenje dijarhije u provincijama čineći Indijce odgovornim samo za sve provincijske aktivnosti. Ovakvo rješenje delegirane samoupravne vlasti neodoljivo podsjeća na socijalističko samoupravljanje i regionalističku ideologiju s kraja 20. stoljeća. Zaključak: Rukopis determinista se ne mijenja tijekom povijesti.

405 Iako pojam označava značenje u kojem grad ima samostalnu gradsku upravu, a municipalna prava bar u hrvatskoj povijesti podrazumjevaju samoupravu, autonomiju zemlje, u pojmovniku detreminista treba ga iščitavati kao prisilnu predaju prava vlasništva nad zemljom (pitka voda, šume, more, otoci, obradive površine, infrastruktura, energetika i dr...) nepoznatim vlasnicima.

Što se tiče Hrvatske i Hrvata njezina (njihova) povijest, ona 19. i 20. stoljeća svakako, je hrvanje s determinizmom i deterministima. Oni su planirali i određivali sudbinu Hrvatske i nakon 1848. i nakon 1918. i nakon. 1945. a i sada na početku 21. stoljeća. Nastanak obje Jugoslavije planirali su deterministi Milnerove grupe[406] i njezini suradnici kao što su bili Arthur Johan Evans (1851.-1941., pisac prosrpskih/protuhrvatskih "ilirskih pisma" iz 1877. i podupiratelj četnika u Bosni i Hercegovini još u 19. st.) i Robert William Seton-Watson (1879.-1951)., podupiratelj jugoslavenskih komunista u razdoblju 1941.-1945.[407] Ne samo da su europski deterministi Jugoslaviju držali područjem u koje Njemačka ne smije ući, već su nakon Drugog svjetskog rata odredili i njezine granice na moru.[408] Dakle, pod snažnim uplivom determinista, poglavito engleskih, nastale su obje Jugoslavije u obje svoje krvave varijante, pa i ona treća Miloševićeva. Njima je svakako važno da Hrvatska bude pod izravnim njihovim nadzorom, jer je ona strategijska točka na sjevernom dijelu prvih vrata Euroazije. Za europske i britanske deterministe i dalje ostaje idealno (poželjno) rješenje ujedinjenje Hrvata sa Srbima u tzv. balkanski blok, ali izvan Europske unije. Taj blok u najboljem slučaju kao dio Europske unije može biti u obliku pridruženog člana. Novo "zajedništvo" u zapadnobalkanskoj asocijaciji u budućnosti europski deterministi mogu ostvariti samo ako Bosna i Hercegovina ostane pod njihovim nadzorom, istim ili sličnim kao što je sad pod nazorom visokog povjerenika, jer se preko Bosne i Hercegovine Hrvatska uvijek može ucjenjivati i ometati njezini nacionalni interesi sa stalnom prijetnjom prekida komunikacija između Hrvata u Hrvatskoj i Hrvata u Bosni i Hercegovini. Bilo kako bilo, europski deterministi posredno i neposredno nastavit će svoj plan ujedinjenja jugoistoka Europe kao "regionalne komune" kao mali kamenčić u mozaiku "novog svjetskog poretka".

6. Teorija zavjere ili ostvarivanje plana

Predodžbe o urotničkom utjecaju (teorija zavjere) na svjetska događanja deterministima uvijek služe za diskreditaciju, proglašavajući to ekstremizmom političkog sljepila. Inteligencija i akademska elita u cjelini odbacuju takva gledanja obrazlažući to pomanjkanjem znanstvene prezentacije i analize činjenica za

406 Usp. Anglo-američki establishment, Carroll Quigley, isto.

407 Iz Predgovora knjige Anglo-američki establishment, Emil Čić, Naklada, 2003. Split, str. 14.

408 Posljednji važan čin Milnerove grupe bilo je iscrtavanje talijansko-jugoslavenske granice 1946. Britanski delegat za graničnu komisiju bio je Britanca CH. Waldock, Chicheleov profesor i nastavnik na All Souls, kojem (tada) pomaže R. J. Stopford. Emil Čić, isto, str. 14.

razliku od plebsa koji instinktom u prosudbi događaja prihvaćaju takve "konspirativne teorije". Ovi prvi skloni lagodi, nezamjeranju, čuvajući mjesto u sinekuri ne podupiru "teoriju zavjere" da ne bi sebe olako učinili podložnim ignoranciji, a zapravo, živeći u pretpostavci da bi uvijek bili ignorirani, nedostaje im smjelosti.[409] Ovi pak drugi imaju smjelost ali nisu opasnost za "otkrivanje zavjere" jer ih etiketa zavjeričarstva samo dodatno uvjerava u njihov čin hrabrosti, a to je njima dostatno.

Suočenje s determinizmom nije lako, ne zbog pomanjkanja hrabrosti, nego zbog činjenice da je on igrao i da igra najvažniju ulogu u pisanju inverzne povijesti zapadne civilizacije. Kako steći uvid u suvremena globalizacijska kretanja, što se u 21. stoljeću odigravaju pod vodstvom determinista onako kao što su planirana barem dva stoljeća unazad, a ima naznaka i dokaza da je to plan što se ostvaruje još od vremena reformacije i prvih uspjeha širenja britanskog imperija? Ako se stvari koje su se dogodile ne nazovu pravim imenom, lutanjima povijesnom zbiljom neće biti kraja.

Ostvarivanje "novog svjetski poretka", u vidu "svjetske federacije", za prvi korak imalo je savez između Velike Britanije i njezinih kolonija, drugi je dominacija Sjedinjenih Američkih Država i Velike Britanije, a potom preko američko-britanske moći njihova prevlast proširuje se na čitav svijet.[410] Nakon svih presudnih događaja u 20. stoljeću (jedna od faza plana determinista) Anglo-Amerikanci su uvijek iznova naglašavali svoje "specijalne veze" i savezništvo. U vrijeme hladnog rata (sučeljavanja s komunizmom) te veze u okviru NATO saveza i nisu bile pretjerano primjetne (mada ipak očite), ali nakon neizbježnog sukoba interesa na prostoru Euroazije s Europom i ostalim svjetskim silama (Rusija, Kina), početkom 21. stoljeća anglo-američko savezništvo, dolazi u prvi plan i do punog izražaja (Afganistan, Irak). Kao što je

---

409 Rijetki su intelektualci koji se ne ustručavaju reći da zavjere ima. Jedan od njih Ralph Epperson, u uvodu knjige Nevidljiva ruka – Povijest zavjere, piše: "Ova knjiga stoji na stanovištu da Zavjera postoji, da je ogromnih razmjera duboko ukorijenjena i izuzetno moćna. Ona djeluje da bi se postigla apsolutna i brutalna vladavina nad cijelim čovječanstvom, a za ostvarivanje svojih ciljeva služi se ratovima, depresijama, inflacijom i revolucijama. Nepromjenjivi cilj Zavjere bio je i ostao uništenje svih religija, svih postojećih vlasti i svih tradicionalnih ljudskih institucija i izgrađivanje Novog svjetskog poretka na stvorenim ruševinama. Mogli bismo nizati bezbroj imena i programa koji su za cilj imali uništenje religije, napose Katoličke crkve. Posebno pak od poznatog pokliča jakobinaca protiv Crkve u vrijeme Francuske revolucije 'Zgazite bestidnicu' (Ecraséz l'infâme!), prije više od dvjesto godina, pa preko svih ateističkih ideologija i bezbožnih režima, koji su to i tvarno pokušali učiniti, do Bertranda Russella, autentičnog misionara i apostola tobože humanističkog ateizma, koji je jednom napisao; 'Sve religije svijeta u isto su vrijeme pogrešne i štetne'. Nikola Mate Roščić, isto, str. 44.-45.

410 Clarence Streit je razradio prijedlog i plan kako bi se to trebalo ostvariti, pružajući tako još pisanih dokaza za tezu povjesnika Ralpha Eppersona da se svjetska povijest ne odvija slučajno već – prema tajnome planu. Emil Čić, isto, str. 6.

vidljivo u Drugom poglavlju, *ad hoc* koalicije na čelu s Sjedinjenim Američkim Državama, s odlično izvedenim propagandnim povodima, tipa Pearl Horbour, ali bez pravih dokaza o krivcima, napada se Afganistan, a nedugo nakon toga, poslije razmirica Sjedinjenih Američkih država i Vatikana, te dijelom europskih država i ostatkom svijeta, uslijedio je napad na Irak. Ostale geostrateške točke kao i izvorišta energenata, na "putu svile" na red će doći u godinama koje slijede.

Što je prethodilo onome što će tek uslijediti na pozornici svjetskih zbivanja? Ako se prihvati postavka da je sve što se dogodilo bilo isplanirano unaprijed i s ciljem dugoročnog stvaranja svjetskog imperija u novom liku, onda stablo ima i korijen i grane i lišće. Prije nego što su se deterministi upustili u osvajanje svijeta morali su se obračunati s najopasnijim protivnicima u samom europskom dvorištu. Najprije su likvidirati najmoćniju konkurenciju što su je početkom 20. stoljeća činili carska Rusija i carska Njemačka. Rusija je počela ispunjavati sve uvjete da osvoji svijet[411], a naročito ukoliko bi se ujedinila s Njemačkom. Da se to ne dogodi, u Rusiji su deterministi posijali revoluciju.[412] Jedna bolesna ideologija poput boljševizma bila je pravi način da se blokiraju stvaralačke snage Rusije i uništi njezin kršćanski identitet. Za isključivanje Njemačke iz igre trebalo je učiniti dvije stvari: prvo dovesti je u stanje bezuvjetne kapitulacije (temeljito je poraziti) i drugo, spriječiti njezino širenje ili spajanje s Rusijom. Deterministi su zaključili da je za to najbolje rješenje veliki europski rat. Nakon što je Njemačka poražena, a u Rusiji instaliran komunizam, deterministi su u zgodan čas, nakon učvršćenja boljševičke revolucije, na vlast u Njemačkoj doveli i učvrstili Hitlera.[413] Nakon što su se urušile snage glavnih konkurenata, anglo-britanski deterministi mogli su krenuti u ostatak svijeta.

Drugi svjetski rat posljedica je Versailleskog ugovora koji je namjerno bio sastavljen upravo tako da se izazovu nove tenzije i buduće sukobe. Dakle, da oslabe Europu i pojačaju svoju moć anglo-američki deterministi s jedne strane podupirali su komunističku revoluciju, a s druge strane u Njemačkoj na vlast digli Hitlera. Novi europski rat bio je neizbježan, za njegovo svjetsko obilježje pobrinut će se Sjedinjene Američke Države prenoseći rat na oceanska prostranstva.

---

411 Počeo se ispunjavati "testament" Petra Velikog o europskoj dominaciji Rusije ostavljen njegovim nasljednicima – prodor na "topla mora".

412 Engleski Lord Milner u boljševičku je revoluciju uložio preko 21 milijun rubalja (Carroll Quigley, isto, str. 79.-80.), dok je američki bogataš Jacob Schieff u travnju 1917. u američkim novinama dao izjavu kako je revolucija uspjela zahvaljujući njegovu novcu. Ovo upućuje na koordiniranost anglo-američkih veza već u prvom kvartalu 20. stoljeća.

413 Dio te priče ispričao je William Engdahl u knjizi "Stoljeće rata", a drugi dio je Carroll Quigley u knjizi "Anglo-Američki establishment".

Anglo-Amerikanci su jedini u biti bili spremni za taj rat i oni će postati "osloboditeljima" Europe. Europa je morala biti poražena zbog impregniranosti fašističkom i nacističkom ideologijama, a koje su instalirane po planu determinista. Ne samo to, nego će Sjedinjene Američke Države, ovladavši oceanima, postati svjetska supervelesila, a deterministima će u rukama ostati moćno oružje kojima će hipotekom zločina idućih desetljeća tući po glavi sve one koji pokušavaju ukazati na nepravednost novog svjetskog poretka.

Tko je i kako izazvao Drugi svjetski rat bojažljivo ali sigurno na svjetlo dana nakon više desetljeća iznose pojedini analitičari i povjesničari, razotkrivajući posredno tako i plan determinista.[414] U svojoj knjizi "Anglo-američki Estabishment" Carroll Quigley dokazuje da je jedna skupina determinista okupljena oko lorda Alfreda Milnerova isplanirala Drugi svjetski rat davno prije Hitlera. Uvjerljivo je dokazao da je Hitler toliko vjerovao Englezima da se uopće nije pripremio za rat, a ponajmanje za svjetski. Taj zaključak Quigley izvodi iz intenziteta i razine proizvodnje oružje u kritičnim godinama (1933.-1939.) u Njemačkoj koja je bila niska, mirnodopska i neusporedivo manja od one britanske, koja je iz godine u godinu ubrzano – u vrijeme kada su Englezi uljuljkivali Hitlera u iluzijama o savezništvu Njemačke i Velike Britanije. A Hitler im je imao i zbog čega vjerovati. Kada je prekršio *Locarno sporazume* i ponovo militarizirao Reinland u ožujku 1936., reakcije od strane Velike Britanije nije bilo, tako da je ovaj sporazum ostao mrtvo slovo na papiru.[415]

Taj događaj iz ožujka 1936., kojim je Hitler vratio njemačke oružane snage u oblast rijeke Rajne, je ključni događaj u možda čitavoj povijesti mirovnih sporazuma u Europi. Da je područje zapadno od Rajne i pojas u širini od pedeset kilometara na istočnoj obali rijeke bio trajno demilitariziran, kako je bilo propisano Versailleskim ugovorom i Locarno paktom, Hitler se nikada

414 William Engdahl u Knjizi "Stoljeće rata", djelomice, a autori James i Suzane Pool u knjizi "Tko je financirao Hitlera – uzdignuće na vlast od 1919. do 1933." (ISBN 903-876-3256), opisuje na koji način je Velika Britanija financirala i podupirala Hitlera.

415 Milnerova je grupa Versailleski ugovor smatrala prestrogim, i privremenim, te je predmet gotovo trenutačne revizije. Kada je The Round Table u lipnju 1919. preispitivao ugovor, napisano je slijedeće: "kažnjavanje Njemačke je ispravno, jer nitko ne može povjerovati u bilo kakvu naglu promjenu u srcu te zemlje, no, ugovor je prestrog. Duh predmirovnog sporazuma je prekršen. I detalj po detalj, Njemačka je tretirana nepravedno, premda je u sporazumu kao cjelini opsežno ostvarena pravda. Posebno su reparacije preteške, a njemački susjedi također bi trebali biti prisiljeni na razoružanje, kako je Wilson obećao četvrtom točkom. Nikakav zahtjev da se Willima II. proglasi ratnim zločincem ne bi trebalo postavljati. Ako on predstavlja prijetnju trebalo bi ga poslati na otok, bez suđenja, poput Napoleona. Naša politika treba biti velikodušna, jer se naš rat vodio s njemačkom vlašću a ne s njemačkim narodom". Carroll Quigley, isto, str. 381.- 382.

ne bi usudio pokrenuti svoje oružane snage protiv Austrije, Čehoslovačke i Poljske. On se ne bi usudio zbog "nepovoljnog operativnog rasporeda", jer preko zapadne Njemačke, koja ne bi bila utvrđena i koja bi bila ispražnjena od njemačkih vojnika, Francuska bi lako mogla prodrijeti u industrijsko područje Ruhra i toliko osakatiti Njemačku da bi teško mogla voditi i obrambeni a kamoli osvajački rat svjetskih razmjera. U provođenju operacije militarizacije Reinlanda (od ožujka 1936.) Hitler nije ulazio u ni u kakav rizik, jer su ga Britanska vlada i Milnerovi deterministi prije toga uvjerili da bi prešutno prihvatili njegove poteze. Ovo je učinjeno javno i privatno, uglavnom u Donjem Domu i u člancima *The Timesa*. Hitlerov čin, britanskim deterministima omogućio je da jednim udarcem ubiju dvije muhe jer će se u istočnoj Europi Njemačka i Rusija suprotstaviti jedna drugoj[416] (uspješan recept iz Prvog svjetskog rata). Kako bi se proveo plan dopuštanja Njemačkoj da se pokrene istočno prema Rusiji, bilo je potrebno učiniti tri stvari: likvidirati sve zemlje koje su stajale između Njemačke i Rusije; spriječiti Francusku pri stvaranju savezništva s tim zemljama; obmanuti engleski narod tako da to prihvati kao nužno i kao odista jedino rješenje međunarodnog problema.[417] Istodobno Britanci su Hitlerovoj Njemačkoj nudili čak i vrste savezničke pomoći i ustupke. Dakle, Hitler je imao uvjerljive razloge povjerovati im.

Na Hitlerov potez reagirala je Francuska tako što je pokušala napraviti protutežu njemačkom naoružavanju, uključivši Sovjetski Savez u njezin sustav istočnog savezništva u svibnju 1935.

---

416 Na taj način oni su osjećali da bi dva neprijatelja jedan drugoga doveli u pat poziciju, ili da se Njemačka mogla zadovoljiti s naftom Rumunjske i žitom Ukrajine. Nikada nikom na odgovornom položaju nije palo na pamet da bi Njemačka i Rusija mogle napraviti, pa makar i privremeni sporazum protiv Zapada. A još manje im je palo na pamet da bi Rusija mogla poraziti Njemačku i tako boljševizmu otvoriti Srednju Europu. Carroll Quigley, isto, str. 423.

417 Likvidacija zemalja između Njemačke i Rusije mogla je započeti čim je Reinland bio fortificiran, bez straha njemačke strane da bi Francuska mogla biti kadra napasti ju sa zapada, dok je ona preokupirana na istoku. Glavni zadatak je bio da taj proždirući proces nije napravljen brže nego li je javno mnijenje u Britaniji spremno prihvatiti ga, te da proces nije rezultirao bilo kakvim prolomom nasilja, koje britanski narod ne bi bio voljan prihvatiti. K toj dvostrukoj svrsi britanska vlada je uložila napor da kod Nijemaca ograniče korištenje sile i da smanje moguće žrtve, tako da se oni ne bi morali oprijeti tom procesu i, prema tome, nepromišljeno prouzročiti proširenje rata. Zemlje koje su označene za likvidaciju uključivale su Austriju, Čehoslovačku i Poljsku, ali nisu uključivale Grčku i Tursku, jer plan engleskih determinista nije imao namjeru da Njemačkoj dopusti silazak ma mediteransku "crtu života". Zaista, smisao plana Hoare-Laval iz 1935. kojom je oštećen sustav kolektivne sigurnosti, jer se Italiji nastojalo dati najveći dio Etiopije, sastojao se u namjeri da se Italiju pacificira na strani Engleske s ciljem blokiranja bilo kakvog pokreta Njemačke prema jugu, i to radije nego li blokiranja prema istoku. Plan je propao, jer je Mussolini odlučio da od Engleske više može izvući prijetnjama od Njemačke, nego li suradnjom na strani Engleske. Carroll Quigley, isto, str. 435.

Britanija na ovaj francuski potez vuče svoj protupotez, napravivši 18. lipnja 1935. anglo-njemački *"mornarički sporazum".* Taj sporazum, dopustio je Njemačkoj gradnju do 35% veličine britanske mornarice (i do 100% u podmornicama !?). To je bio nož u leđa Francuskoj, jer je sada Njemačka mogla imati mornaricu, koja je u važnim vrstama brodovlja, bila značajno veća od one Francuske u Sjevernom moru (veliki brodovi i podmornice), i jer je Francuska ugovorom u tim kategorijama bila vezana na samo 33% u odnosu na Veliku Britaniju. Osim toga, Francuska je morala zaštititi svoje interese i na svojim mediteranskim obalama jer je imala neprijateljski raspoloženu talijansku mornaricu. Gledajući sa stajališta operacijskog umijeća sporazum je francusku atlantsku obalu izložio (ne)milosti njemačke mornarice, tako da je Francuska, za zaštitu tog područja, postala potpuno ovisna od britanske flote. Očito, ta britanska zaštita ne bi bila pružena bez velikih ustupaka od strane Francuske, a cijena bi bila odbacivanje njezina istočna savezništva. I kao da to nije bilo dosta, Velika Britanija je u kolovozu 1936. započela je s farsičnim sporazumom o neinterveniranju u Španjolskoj, i na preostalu francusku granicu instalirala još jednog potencijalnog neprijatelja.[418]

Sve ove igre i protuigre pokazuju da se Drugi svjetski rat dogodio po želji anglo-američkih determinista i da je "događanje Hitlera" njihov plan. Da je to tako, vidljivo je kao što dokazuje Quigley, jer Njemačka se u stvari nije pripremala za taj rat. Hitler je za glavne neprijatelje držao Francuze, boljševizam i Židove. Engleze je sasvim previdio, jer su ga podupirali, osim toga nije mu se žurilo u napad na sovjetsku Rusiju, ili Francusku, a kamo li napad na Veliku Britaniju.

Iz izvješća (listopad 1947.) pod naslovom *"Inozemna logistička organizacija i metode"* američkog generala bojnika C.F. Robinsona, koje je izrađeno na temelju zaplijenjenih njemačkih dokumenta, i priloženo Tajništvu rata, vidljivo je stvarno stanje Njemačke u oči rata. Njemačka se doduše ponovno naoružala, ali ne i ubrzano kako inače čini zemlja koja se sprema za osvajački rat. Izvješće pokazuje da su sve prihvaćene procjene i ocjene i medijsko napuhivanje opasnosti o ponovnom njemačkom naoružavanju u razdoblju 1933.-1939. bilo jedno veliko pretjerivanje. Ovaj uspješni obrazac "moguće opasnosti" bit će ponovljen šezdesetičetri godine kasnije u pripremi napada na Irak. Od 1936. pa do izbijanja rata, njemačka proizvodnja zrakoplova nije se intenzivirala, već je imala prosjek od 425 letjelica mjesečno. Ovo je još čudnije ako se zna da je Drugi svjetski rat afirmirao treću dimenziju rata i vojno umijeće "obogatio" za pojam "prevlasti u zračnom prostoru". Njemačka proizvodnja tenkova bila je niska

418 Usp. Anglo-američki establishment, poglavlje 12., isto.

čak i u 1939. a bila je manja od britanske.[419] Da je britanska vlada to željela, Njemačka bi se istodobno suočila s Francuskom, Britanijom i Rusijom, kao što se je suočila s Čehoslovačkom.

Možda je vrijedno pažnje to, što u izvješću stoji da je, u vrijeme Hitlerova režima, do kraja rujna 1939. njemačka mornarica dobila samo 53 podmornice. Nikakva mobilizacija za rat nije poduzeta i nikakve zalihe nisu pravljene. Kada je rat započeo, u rujnu 1939, Njemačka je imala streljiva dovoljno za 6 tjedana, a zrakoplovstvo bombi dovoljno za 3 mjeseca, računavši prema iznosu potrošnje koje je imala u napadu na Poljsku.[420] Kako je Hanson Baldwin istakao, "najmanje sve do 1940. njemačka proizvodnja nije značajno nadmašila britansku".[421] Ako se tome doda podatak da su britanski vojni zrakoplovi bili bolje kvalitete, onda je odnos snaga još nepovoljniji za Njemačku.

Iako je Chamberlainova vlada znala te činjenice ili ih je trebala znati (rječnik Haaškog sudišta) nije trebala britanske državljane i ostatak svijeta zapljuskivati neistinitim pričama o njemačkom oružju. Oni su to činili i dalje unatoč tome što su te priče neistinite.[422] Priče su bile potrebne kako bi se došlo do Münchenskog sporazuma kojim je Njemačka uvučena u zamku i gurnuta u rat koji nije željela. Hitler i njegovi nacisti nisu planirali ući u Sudete, tada, ali Britanci su im sve to ponudili na pladnju. Namjera britanskih determinista bila je da Njemačka postane sve agresivnija upravo u času kada nije dovoljno dobro opremljena za rat. Anglo-američkim deterministima rat je trebao, rat u pravi čas kao i pobjeda, koja je kao i u slučaju Iraka, temeljena

---

419 U prvih deset mjeseci 1939. Njemačka je proizvodila samo 50 tenkova mjesečno; u zadnjih 4 mjeseca 1939., u ratno vrijeme, Njemačka je proizvodila 247 tenkova i samopokretnih strojnica, u usporedbi s britanskom proizvodnjom od 314 tenkova u istom razdoblju. U vrijeme Münchenske krize Njemačka je imala 35 pješačkih i 4 motorizirane divizije, i niti jedna od njih nije u cijelosti bila popunjena osobljem niti opremljena. A to nije bilo više od onoga što je imala sama Čehoslovačka. Štoviše, Češka vojska bila je bolje trenirana, imala je bolju opremu, bolje utvrde. Nijemci su u ožujku 1939. zaplijenili 469 superiornih čeških tenkova. Istodobno zaplijenili su 1500 aviona (od kojih je 500 bilo visoke borbene spremnost) 43 000 strojnica i preko milijun pušaka. Carroll Quigley, isto str. 457.

420 U to vrijeme zračne snage sastojale su se od 1000 bombardera i 1050 borbenih zrakoplova. Nasuprot tomu, britanski program zračnih snaga iz svibnja 1938. planirao je opskrbiti Britaniju s prvoklasnom silom od 2370 zrakoplova; taj je program povećan 1939. Pod njim, Britanija je proizvela gotovo 3 000 vojnih zrakoplova 1938. i oko 8 000 1939. Njemački broj zrakoplova proizvedenih u te dvije godine iznosi 5 235 i 8 295 i to se odnosi na sve zrakoplove uključujući i civilne. Carroll Quigley, isto str. 458.

421 Carroll Quigley, isto str. 458.

422 Na primjer, Winston Churchill, u svojim ratnim memoarima ponavlja staru priču o njemačkom ponovnom naoružanju, premda je to pisao dvije godine ili više nakon što su zaplijenjeni arhivi Reichswera. Zbog toga ga je kritizirao Hanson Baldwin u The New York Timesu od 9. svibnja 1948. Carroll Quigley, isto str. 459.

na obmanama i pričama o njemačkoj oružanoj premoći, agresiji i potrebi demokratizacije, i sve to nakon što su upravo Britanci bili ti koji su doveli Hitlera na vlast[423], kao što je američka politika to učinila sa Sadamom Huseinom četrdesetak godina kasnije. U takvim okolnostima Njemačka je "puštena" da osvoji gotovo cijelu Europu – češkim oružjem i germanskim fanatizmom, ali zbog loše strategije i još neprikladnije opremljenosti pobjeda im nije dugo potrajala.

7. Zašto demokracija postaje oružje u rukama determinista?

Demokracija, u najširem smislu riječi, kao oblik vladavine uključuje dva dijela: vladavinu većine i manjinska prava. Kako je deterministima demokracija smo oružje i oni u nju nemaju odviše povjerenja, do vladavine većine nije im baš stalo, pa sve napore usredotočuju na manjinska prava, ne kod sebe nego kod drugih. Rezultat tog napora je učiniti manjinu ratobornom, a u isto vrijeme većini osporiti njihovu vlastitu iskrenost i dobre namjere prema manjinama. Primjer krize koja je prethodila agresiji na Hrvatsku: Srpska manjina se u cijelosti poticala na opstrukcionizam prema hrvatskoj državi, dok se u isto vrijeme u hrvatskim strankama stvarala određena sumnjičavost prema srpskoj manjini. Politika determinista se usmjerila na ohrabrivanje ekstremista, a obeshrabrila je umjerene unutar srpske manjine. Kad je ta asimetrija dosegla vrhunac u potrebi "zaštite ugroženog srpskog naroda" sukob je bio neizbježan. Ovaj u biti stereotipni obrazac proizvodnje rata (Sudeti su jedan od primjera) deterministi će koristi *post bellum* u pokušaju dokazivanju građanskog rata i hrvatske krivnje za tobožnje "etničko čišćenje".

Ovdje se vidi, kao što povijest pokazuje, da deterministi uvijek žrtvuju načelo radi korisnosti. Grijeh je još veći, jer oni uporno tvrde da je njihovo djelovanje vođeno isključivo načelima, iako drugi, ugroženi, u ta njihova načela ne vjeruju. Kako može hrvatski narod u Bosni i Hercegovini vjerovati u načela demokracije koju mu donosi nitko drugi nego Paddy Ashdown onaj isti koji je sam nacrtao podjelu Bosne i Hercegovine na salveti.

Deterministi u ostvarivanju svoga plana, općenito govoreći, stvaraju sliku same situacije prema predodžbi koju unaprijed zamislile. Kao što je već rečeno, oni su teoriju povijesti razvili kao borbu između sila zla i sila pravednosti. Ovu drugu silu u raznim vremenima oni su definirali kao "vladavinu zakona", kao "podčinjavanje svakog pojedinca dobru svih", kao "demokraciju", itd. Na temelju toga, ratne ciljeve identificiraju s ratnim sloganom

423 Usp. "Stoljeće rata", William Engdahl, i "Anglo-američki Establishment" Carroll Quigley.

pa uzrečice "svijet siguran za demokraciju, "rat za dovršenje ratova", "rat za borbu protiv terorizma" "rat za slobodu ugnjetavanog naroda" nisu ništa drugo nego značenje onoga što su oni shvaćali pod pojmom "vladavine zakona". To je pretpostavka da se odabrani neprijatelji ili oni koji će to postati podjele u dvije skupine: manja je skupina "autokrata, diktatora" jednom riječju loših momaka, a drugu veću, čine "dobri i neslobodni", kojima je demokracija uskraćena. Uklanjanjem prve skupine s položaja moći i utjecaja, problem bi trebao biti riješen. Međutim to nije tako. Prevođenje druge skupine iz "carstva despotizma" k "civilizaciji slobode" ne ide lako i tu tek nastaju poteškoće. Nemoguće je razlikovati "dobre" i "loše" na temelju bilo kakvog objektivnog kriterija, a poglavito ne na kriteriju unaprijed zadane postavke. Mnogo puta se pokazalo[424], kao i godinu dana kasnije (2004.), u slučaju Iraka, da bi "lošim" momcima poput Sadama Huseina trebalo proglasiti barem polovicu Iračana. U Hrvatskoj inačici taj stereotip determinista iskazuje se suđenjem za "udruživanje u zločinački pothvat" skupini hrvatskih branitelja (generala) da bi se u konačnici hrvatski narod i njegova obrana od agresije prikazali zločinačkim.

Donošenje demokracije i slobode u determiniziranoj inverziji (n^{-1}) nije ništa drugo nego pokušaj se da početni stadij individualne krivnje (loši momci) preoblikuje u kolektivnu, kako bi se cijelom narod(ima)u nametnula hipoteka zločina.

Ugrubo, ovaj pristup determinista o inverziji krivnje proizlazi iz odnosa sile i društvenog života. Njima su dobro poznati kršćanski stavovi da sila ne može prevladati nad moralnim pitanjima, da sila kvari one koji je koriste, i da su stvaran temelj društvenog i političkog života običaji i tradicija. Da bi ostvarili svoje ciljeve i "umirili savjest", deterministi napadaj tvrdom silom vrše samo izuzetno (revolucije, veliki ratovi) pa im tako ostaje veliki prostor i praktično neograničeno vrijeme za stalne napadaje mekom silom (zakon, standardi, mediji). Nametnuta krivnja, pomoću inverzije, deterministima postaje supstitucija za stalni rat, koji se i u ovom slučaju iskazuje kao – *rat bez rata i mir bez mira*.

Za vođenje ovakvog inverznog rata bilo je nužno napustiti klasičnu strategijsku igru trokuta. Prema ovom starom strategij-

---

424 Nakon Prvog svjetskog rata detreministi opravadanje za njega nisu mogli naći samo u "despotskoj vladavini" pa je krivnja prebačena i na njemački narod. Kako su to objašnjavali? U prosincu 1918. Curtis u The Round Tableu o tom predmetu piše: "Nikakva klasa, već sama nacija je bila upetljana u grijeh (kurziv a.). Bilo je socijalista koji su oblizivali obraze nad Brest-Litovskom mirovnim ugovorom. Svi osim malih ostataka, oni koji su naveliko bili u zatvoru ili egzilu, prihvaćali su ili pravdali vjeru u despotizam, toliko dugo koliko im je on povećavao vladavinu nad svijetom. Njemački se narod slagao s time, da bude rob u vlastitoj kući kao s cijenom koju treba platiti za porobljavanje ljudske vrste". Carroll Quigley, isto, str. 374.- 375.

skom obrascu igra se sastoji u tome da trebala podupirati drugu najjaču silu na određenom prostoru (kontinentu), tako da se ona moćnija spriječi u postizanju premoći.[425] Zamjena je nađena u načelu kolektivne sigurnosti. Deterministi su nakon Drugog svjetskog rata smatrali da je najbolja opcija, koja će dugoročno gledano omogućiti ostvarivanje prevlasti, ako svijet bude podijeljen u saveze unutar kojih je svaka od velikih oružanih sila, ili jedna grupa njih, jasno nadmoćna, unutar koje se druge sile zbog toga neće pokušati miješati. Ovakva bipolarna podjela dovela je do "hladnog mira" u kojem su pobjednici postali oni koji su za vrijeme njegovog trajanja ratovali i to pretežito "mekom silom", pa njihov usklik "pobijedila je sloboda i demokracija" zvuči ironično.

Područja mira i demokracije u globaliziranom svijetu nisu područja istinskog mira nego područja koja su pod nadzorom determinista. Oni ih prividno drže mirnim, isto tako kao što se događaju krize i ratovi tamo gdje još nije uspostavljena njihova supremacija. To sve ukazuje da bi u jednom trenutku u 21. stoljeću cijeli svijet mogao postati bojno polje. Stanje u kojem *rat nije rat* a *mir nije mir* ne može vječno trajati unatoč svim planovima determinista. Velika iskušenja tek nas čekaju.

8. Protiv koga ratuju deterministi?

Jednostavno rečeno deterministi ratuju protiv vrjednota. I to određenih. Na udaru su čovjek, obitelj, država i vjera. Vrijeme junaštva, heroizma, hrabrosti i domoljublja kako to vide deterministi je prošlo. Nije uzvišeni čin žrtva za nekoga ili nešto, osim ako to nije "žrtva" za sebe samoga, za svoju ugodu. Sada je vrijeme samoljublja i samoljubljivaca. Samoljubljivac je sam sebi junak, sam sebi božanstvo. Deterministi ne vraćaju svijet u daleke prošlosti niti u vremena mnogoboštva, oni ga vraćaju u potpuno ništavilo.[426] I u vremenima prije Krista ne samo da se znalo što je junaštvo, nego se junački čin izuzetno cijenio. Za stare Grke

425 Primjer takve igre je razdoblje od 1920. do 1938. kad je Velika Britanija uspjela: "Zadržati ravnotežu snaga u Europi izgrađujući Njemačku protiv Francuske i Rusije; povećati britansku težinu u toj ravnoteži moći stavivši se u isti red s njezinim dominionima i Sjedinjenim Državama; odbaciti bilo kakve obveze (naročito bilo kakve obveze putem Lige naroda, i bilo kakve obveze da se pomogne Francuskoj) izvan onih što su postojale 1919. Sačuvati britansku slobodu djelovanja; natjerati Njemačku prema istoku, protiv Rusije, ako jedna od njih ili obje sile postanu ugroza miru u zapadnoj Europi." Carroll Quigley str. 384.

426 "Narodi su danas nemirni i prestrašeni. Jedni krvare u međusobnom klanju, drugi stenju pod teškim režimima čije su forme nepoznate našoj civilizaciji i bacaju nas unatrag u već zaboravljena vremena. Je li to moralna epidemija koja se iznenada raširila po siromašnom čovječanstvu? Ili je to sudbonosno i kobno stvaranje novoga poretka? Bilo što bilo, današnja su vremena velika i zato treba odbaciti tjeskobu koja nas tišti. Moramo biti ponosni da živimo usred tako velikih previranja" Tako je 1939. godine pisao kardinal Verdier. Nikola Mate Roščić, isto, str. 5.

junački život nije bio samo Heraklova povlastica. Oni su nazivali i držali herojima ratnike, kraljeve, umjetnike, filozofe, liječnike. Heroj je onaj, kako reče Seneka, kojeg se ne može pobijediti; u najboljem slučaju tek ubiti.[427] Kojem uspije da bar u velikom trenutku svojeg života bude jači od sudbine. Koji ostvaruje veličinu, bez obzira na to hoće li u tome propasti ili neće.[428]

Samoljubljivac je čovjek koji je proizvod determinizama i za njega naravnost nije krajnja granica. Naravnost za samoljubljivca nema punovažnost, smjernice nužnosti, za njega nisu ništa. Gura se i prodaje i to naravno k onima od kojih nešto očekuje, da bi naplatio svoju poslušnost. Heroja i samoljubljivca povezuje ponos; isto tako to je ono što ih razdvaja. Herojski ponos kulminira u žrtvi za druge, za obitelj za domovinu i za vjeru, što znači da na kraju plaća i samim sobom. To je uzvišen čin. Zbog toga je heroj plemenit.[429] Jer žrtvovanje znači, znati da postoji nešto što je više (vrjednije) od samog života. Junački je život zaokruženo djelo.[430] Samoljubljivca se ne može ubiti, možda tek zgaziti. Žrtva samoljubljivcu ne pada napamet. Mala je korist od nje, ustvrdit će samoljubljivac. Zato je samoljubljivac bez razine i bez suprotnosti, ne osvrće se i ne obazire ima li koga tko bi mu prigovorio za ono što čini. Takav se čovjek najviše približio bezbitnosti. Determinizam takve ljude proizvodi kao na traci je oni će postati “kolateralna šteta” u njegovom konačnom pohodu na vjeru. Samoljubljivce ne treba osuđivati, beznačajno je, čovjeka može samo ražalostiti činjenica da se ljudski život na takvo što može svesti.

Pretvorivši čovjeka samoljubljivca u čovjeka bezbitnosti, deterministi su na “slobodnom tržištu” svijetu, a Hrvatska nije izuzetak, ponudili nove proroke, vračeve, iscjelitelje, ezoteriju,

427 Kako je jednakost njezino središnje načelo, kulturna revolucija (deterministi op. a.) uči da pravi junaci povijesti nisu pobjednici, vojnici ni državnici, koji su izgradili zapadne države i nacije i stvorili velika carstva, nego oni ljudi koji su promicali više ciljeve – jednakost među narodima. Tako je okončanje segregacije na američkom Jugu ili aparthejda u Južnoj Americi veći uspjeh od pobjede nad komunizmom, a istinski junaci dvadesetog stoljeća su Mandela i Gandhi. Patrick J. Buchanan, isto, str. 69.-70.

428 Nitko, Béla Hamvas, Status, magazin za (političku) kulturu i društvena pitanja, broj 2., Mostar, 2004.

429 Béla Hamvas, isto.

430 Obračun s juncima i junaštvom nije posebnost onih malobrojnih država nego je i supersila. Kako to izgleda u Sjedinjenim Američkim Državama? “No, Amerikanci više nemaju jednako mišljenje glede vrijednosti, povijesti i junaka. Ono što jedna polovica Amerikanaca smatra slavnom američkom prošlošću, druga polovica to smatra sramotom i zlom. Kolumbo, Washington, Jefferson, Jackson, Lincoln i Lee – listom junake stare Amerike – danas se odreda napada. Riječi koje su prije bile simbol Amerike, jednakost i sloboda, danas za različite Amerikance imaju različito značenja. Glede naših ‘velikih nacionalnih dokumenata’, odluke Vrhovnog suda, koji tumači naš Ustav, nisu nas ujedinile. Već nas četrdeset godina gorko dijele, kada je riječ o molitvi u školama, integraciji, zajedničkim autobusima, spaljivanju zastava, pobačaju, pornografiji i Deset Božjih zapovijedi. Patrick J. Buchanan, isto, str.156.

kultove, sekte i nove religije. U vremenu izuzetnog tehničkog i tehnologijskog dosega racionalnog i znanstvenog pristupa životu, paradoksalno, ali istinito, cvjetaju svi mogući oblici para-religijskih pojava.[431] Determinizam u 21. stoljeću globalizira sve i praznovjerje i krivovjerje, stvarajući lažnu "novu duhovnost".[432] Razlika između današnje laicističke Europe i one kršćanske iz vremena sv. Augustina nije samo u stoljećima koje ih dijeli, nego u poimanju života i bitka. Dok je sv. Augustin kršćanski život tumačio kao prihvaćanje sudbine (nošenje križa) ovaj stav današnjoj Europi postao je isključiv – ona križ odbacuje u doslovnom smislu riječi.[433] Na početku 21. stoljeću stanje je takvo da sve što nije egzistencija proglašava se kao zatucanost i primitivizam. Tko ne stoji u prostoru vlastite slobode, gubi svoju egzistencijalnu zbilju. Nema opasnijeg ropstva, nego biti zarobljen u slobodi. Zato je nacizam, fašizam, socijalizam, komunizam, liberalizam i globalizam očajnički improvizirani pokušaj determinista[434], da od čovjeka učine tek broj u masi istovjetnosti. Čovjek više nije čak ni jedan drugom vuk, on je jedan drugom klon. U tom prividu da se živi zajedno i da se "dijele iste vrijednosti", ne vrjednote, čovjek se izgubio. No, prije toga trebalo je razoriti obitelj, obezvrijediti odgoj i školu, dehumanizirati šport, uništiti identitet, jezike, kulturu, u konačnici i vjeru otaca. To je bit globalizma.

---

431 Ovo je vrijeme vračara i gatara, uroka i egzorcizama, horoskopa, ezoterije, sotanizma i brojnih sličnih pojava. Otkriće istočnjačkih religijskih učenja, obnavljanje već zaboravljenih srednjevjekovnih alkemija, kabbale, tajanstvenih družbi koji obećavaju svojim adeptima nove spoznaje, nove životne energije, uvođenje u mistične i ezoterične sfere duhovnog iskustva i spoznaje. Nikola Mate Roščić, isto, str. 46.

432 Također valja se prisjetiti i brojnih ideologija koje su upravo k tomu smjerale, u želji i nastojanju da postanu univerzalni predložak za stvaranje novog svjetskog poretka i mira: racionalizam, iluminizam, liberalizam, evolucionizam, nacizam, fašizam, komunizam... A gdje su završili i što su postigli? Nikola Mate Roščić, isto, str. 49.

433 Evo, što o nošenju križa misli hrvatski blaženik Ivan Merz: "Život bez križa, udoban, morao bi za mene biti sramotan." Ivan Merz, Misli, Postular za beatifikaciju Ivana Merza, Vlaška 93., Zagreb, 2001. str. 43.

434 Ne možemo, i ne smijemo zaboraviti da je u povijesti uvijek bilo svjetonazora, politika, ideologija, i pokreta, koji su smjerali tome da budu svesvjetski, univerzalni. Helenska je kultura daleko nadilazila geografske i političke granice Grčke. Humanizam i renesansa zahvatili su cijelu Europu. Prosvjetiteljstvo nije zastalo na granicama anglosaksonskih kneževina, i anglikansko-protestantskih vjerskih i političkih okruženja. Francuska revolucija postala je majkom svih krvavih revolucija u brojnim zemljama tijekom 200 godina. Komunizam je od početka za svoju himnu imao "Internacionalu" i htio je obuhvatiti cijeli svijet. Nacizam je nemilosrdno htio stvoriti novi i jedinstveni svijet, napose Novu Europu, na rasnom, arijevskom identitetu. Mussolini je usred Rima, na Fori Imperiali pokraj Koloseuma, u mramornim pločama dao zorno predočiti zemljovide (ne bez primisli i poruke!) s granicama drevnog rimskog imperija. Sve su to pokušaji nacističke, fašističke i komunističke globalizacije i globalizma u 20. stoljeću, koji su u strašnim svjetskim ratovima i krvavim revolucijama progutali više od dvjesto milijuna nevinih života. Nikola Mate Roščić, isto, str. 17.-18.

On stvara najovisnijeg i najposlušnijeg čovjeka u povijesti. Put prema totalnoj državi je otvoren a čija je baza racionalistička znanost. Nad-država nastaje iz totalnog progona Boga. Da bi čovjek živio u birokratskom aparatu i pomoću birokratskog aparata uguran je u megapolise, i otkinut od zemlje i ognjišta. Sveden je na male životne užitke, a u globalizmu i ne postoji ništa drugo nego užitak. Čovjek tako sebe sama čini neprimjetnim. Ništa za sebe nema i ne može zadržati jer mu to uništava potrošački mentalitet. Ono što je zaista njegovo je vraćanje banci kredita. Vremena koja nisu ni rat ni mir, su vremena u kojima se ne može načiniti razlika između istine i laži. To je ono što deterministima služi za ostvarivanje totalne nad-države.[435] Nema više granice između dobra i zla, kao i one među državama. Suverenitet je postao pojam iz duboke povijesti. Samo pogon i virtualnost postoji. Igra mora teći dalje. U virtualnom svijetu kojeg su stvorili deterministi zajedno su istina i laž, kao mir i rat, i među njima nema razlike. Istinom, koja to nije, naziva se samo ono što u datom trenutku osigurava kretanje procesa prema nad-državi. Zato Haaški sud ima tako dug mandat i vijek trajanja, gotovo dvadeset godina. Koje li pravde, ili bolje reći koja je to istina, da joj treba dvadeset godina da u današnjem informacijskom dobu ugleda svjetlo dana. Onaj tko istinu stvarno izgovori, ili se obrani od zla, biva zatvoren, poput hrvatskih generala. Za svoju laž se optužuju i sude drugi. Paradigma je "Tuđmanova podjela Bosne". Pitanja o istini ne postoje i ne smiju se postavljati, jer slijede kvalifikacije ili diskvalifikacije. Zašto je tako? Zato jer je laž tehnika afirmacije. Na laži, kažu deterministi, može se doći čak i do "pravde". Haag je primjer za tu tezu.

Ratujući protiv vrjednota deterministi su uvjereni da će postići apsolutnu vladavinu nad cijelim čovječanstvom ne shvaćajući da je njihova nad-država građena na laži, kao i one prije sagrađene na ateističkim ideologijama i bezbožnim režimima, koje su to isto pokušale učiniti, jedna je velika obmana.[436]

Dobro pobjeđuje samo ponekad, a zlo uvijek. Čovjekova je želja biti na strani pobjednika. Brojniji su ljudi s lošim nego s dobrim osobinama. Bolji se rezultati u upravljanju postižu silom

435 Svjetska vlada, u kojoj sve države i svi narodi imaju jednaka prava odlučivati o čovjekovoj sudbini je apsurd. Zrakoplovom upravlja pilot a ne putnici. Roditelji ne daju maloj djeci pravo da odlučuju o obiteljskim stvarima. Ovo nije poziv na bahatost, nego na moralnu sigurnost i samopuzdanje onih kojima je povjerena istina. Patrick J. Buchanan, isto, str. 264.

436 Društveni sustavi velikih razmjera koji tvrdoglavo prianjaju u takve zablude osuđuju se na propast, koja tijekom vremena mora neminovno doći. Taj samonaneseni usud može se protezati stoljećima, kao u starom Rimu, ili nekoliko desetljeća kao u komunizmu. Katkad se dogodi brzo ili u jednom pokoljenju kao u slučaju fašizma i nacizma. Kako je klonirani princ poludio!, Novi vodič za zbunjene, Lyndon H. Larouche, jr. Executive Intelligence Review, 21. rujna 2001., str. 62-64.

i zastrašivanjem, nego uvjeravanjem i raspravama. Čovjek je egoist, samoljubljivac i veoma su rijetki oni koji ne bi žrtvovali opće dobro radi osobnih probitaka. To su polazišta koje deterministima služi za ratovanje protiv vrjednota.

U političkoj borbi za vlast sva su sredstva dopuštena. Po deterministima politička sloboda je ideja, a ne činjenica. Vlast i države se ruše ako se oslabe iznutra. Ta zadaća postaje lakša ako vlast popusti u svojoj snazi i izgubi čvrstinu. Liberalizam je podesno sredstvo za to, naime, apsolutna ideja slobode je neostvariva, jer se njom nitko ne zna umjereno služiti. Jedna država se ne uništava vanjskom agresijom, nego unutarnjom konfuzijom, neredom, determiniranim kaosom. Uspjeh je zagarantiran ako javno mnijenje (masa, svjetina) prihvati apstraktan pojam prava sublimiran u značenju – dajte meni što ja želim ili inverziju toga – opljačkali su nas, dok smo mi stvarali, ratovali (hrvatski slučaj). Deterministi plan djelovanja u rušenju država grade na nestalnosti i prevrtljivosti javnog mnijenja, na njegovoj nesposobnosti razumijevanja i poštivanja uvjeta vlastitog opstanka i nacionalnih interesa. Narod se upropaštava stranačkim razdorima. Ako je stranaka i onih na "ljevici" i "centru" kao i onih na "desnici" više, to bolje, u igri su tada i liderski sukobi unutra iste političke opcije. Hrvatski slučaj s više od devedeset stranaka je očiti primjer za to. Dok se na hrvatskoj političkoj sceni "ljevica" kako tako sporazumijeva i objedinjuje pa i pod pritiskom vanjskih moćnika, "desnica" između sebe vodi nepoštedne bitke sve do istrebljenja. U takvim okolnostima uvijek strada autoritet. Bez autoriteta ne može opstati ni država ni narod. Kao supstituciju autoriteta deterministi nude upravo javno mnijenje, namjerno, jer dobro znaju da ono nikad ne može voditi državu i naroda jer to čak nije vladavina u horizontalnom obliku. Takav oblik vlasti prije ili kasnije pretvara se u anarhiju što je samo po sebi viši stupanj barbarstva. Niski intenzitet determiniranog kaosa je načelo pokoravanja suvremenih država i naroda, a lukavstvo i licemjerje pravilo vladanja. Podmićivanje (korupcija), prijevare i izdaje sve je u službi postignuća cilja. Održavanje kaosa je uvjet da državne institucije i ona u cjelini uđu u stanje entropije. Pravedna, ali neumoljiva strogost koja je glavni čimbenik državne moći, medijskom propagandom proglašava se kao samodržavlje, koje ograničava slobodu. U biti deterministi u svom planu ratovanja protiv vrjednota nisu ništa promijenili, oni su naprosto prilagodili pojmovnik suvremenosti. Kao što je već rečeno, jakobinski troplet – sloboda, jednakost, bratstvo, samo je zamijenjeno novim tropletom – demokracijom, tolerancijom i dijalogom. Te riječi poput crva izjedaju identitet i vrjednote, uništavaju blagostanje naroda, i posvuda uništavaju mir, spokojstvo i solidarnost rušeći temelje država. Koliko su te riječi po sebi proturječne vidi se po tome što sljedbenici determinizma izgovarajući ih ne

uočavaju da u prirodi nema jednakosti[437], da je sama sazdana i utemeljena na različitosti umova, karaktera i sposobnosti, ali istodobno tvoreći skladnu cjelinu, pače harmoniju. Deterministi uvijek igraju na iste karte – vladanje informacijama i korištenje ljudskih slabosti. Ljudska pohlepa i nezasitnost za materijalnim dobrima je tolika, ako nema duhovnih vrjednota, da je u stanju pojedinačno i(ili) skupno uništiti slobodu pojedinca i ubiti inicijativu, dovodeći čovjekovu volju u potpunu ovisnost. Apstraktni pojam slobode[438], koji u biti ne znači ništa, osim uvjeriti narod da se vlade mogu mijenjati po želji, onako kao to upraviteljima determiniranog kaosa odgovara. Smisao višestranačja i tzv. parlamentarne demokracije, sveo se samo na to kako mijenjati vlade, u najboljem slučaju svake četiri godine, a ako ne i češće, a ne kako one mogu najbolje promicati i zaštiti nacionalne interese.[439] Ovu paradigmu demokracije Hrvatska je dosegla na način da je Vesna Pusić mogla ustvrditi kako vlada Ive Sanader provodi njezinu politiku. Koje li zablude da svijet živi u najboljem društvenom sustavu, zvanom demokracija.

Ako su mediji moćno oružje pomoću kojeg deterministi ratuju protiv vrjednota, onda isto tako oni bi trebali biti moćno oružje u rukama suverenih vlada (država) za pokretanje stvaralačkih potencijala naroda. Ako se države ne znaju koristiti tom moći, ili, kao što je u slučaju Hrvatske, sva ta moć u stranim rukama, onih koji uništavaju kršćanski (katolički) identitet, onda je sa stajališta operacijskog umijeća, država (vlada) samu sebe lišila djelotvornog strategijskog dočeka. Deterministi su medije pretvorili u sredstvo za stvaranje odbojnosti prema vrjednota-

437 Među ljudima postoji prirodna aristokracija. Njezini su temelji vrlina i nadarenost. Kao što pokazuje povijest, svi narodi, sve kulture i sve civilizacije nisu jednaki. Neki su često postizali prvorazredne rezultate, neki nikada. Nisu svi načini života jednaki. Ni sve religije. Ni sve ideje. Što je istinsko mučeništvo nego najrječitije i najsnažnije svjedočanstvo da sve ideje nisu jednake. Patrick J. Buchanan, isto, str. 72.

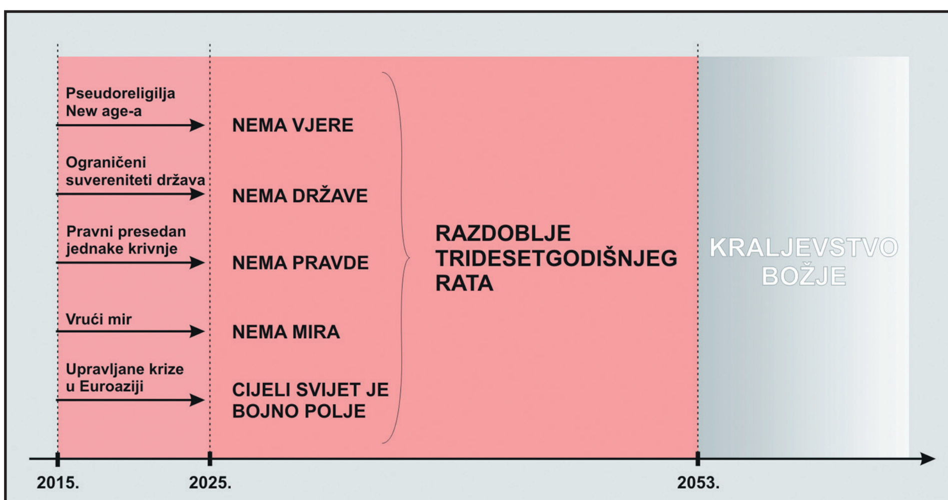
438 Riječ "sloboda" se često i obično zlorabi. Zlorabi se većinom zato jer većina ljudi danas jednostavno ne zna što je to. Riječ "Sloboda" je široko rasprostranjena i ona ima određeno značenje, koje se s pravom preferira. To je značenje, kao i pravovaljana zakonitost fizičke znanosti, predmet s vrlo djelotvornim postojanjem, no nije predmet percepcije osjetilima kao takav. U praktičnoj primjeni ona znači poduzeti mjere i voditi politiku oslobađanja čovječanstva od sadašnjih relativno sramotnih okolnosti i načina ponašanja i posvetiti otkriću i primjeni istinitih, pravovaljanih fizičkih zakonitosti. U tom smislu to znači oslobađanje osoba od okrutnih okova njegovog vlastitog neznanja. Želja za pravom slobodom ne može postojati bez odgovarajuće, prikladne strasti za istinom, duboko osjećajnom nakanom. Lyndon H. Larouche, jr, isto, str. 62-64.

439 Budući da je jednakost prvo načelo, najuzvišeniji i jedini istinski legitiman oblik vlasti jest demokratski sustav u kojemu jedna osoba znači jedan glas. A to se može nametnuti samo silom, kao u Njemačkoj i Japanu, što je trebalo učiniti i u Iraku. Vojna intervencija radi nacionalnih interesa sebična je i podla, ali moralna intervencija koja prolijeva krv u ime demokracije, kao u Somaliji, na Haitima i na Balkanu – najgora je od svega. Patrick J. Buchanan, isto, str. 69.-70.

ma i identitetu, poticanje stalnog nezadovoljstva prema vlasti koja zastupa nacionalne interese, odstrel svakoga tko nije za ili se protivi prevladavajućoj struji neoliberalizma. Danas je cijela zapadna civilizacija stavljena u taj zmajski zagrljaj, u zagrljaj Big Brothera. Trenutno na pomolu nema svetog Jurja koji bi tu zmajsku spodobu probo kopljem. To ne znači da se neće pojaviti. Od nacionalnih država deterministi su putem medija napravili borilišta u kojima se odigravaju razdori i afere, stvarne ili izmišljene. O događajima se ne izvješćuje, oni se stvaraju, što bizarniji to bolje. Dvorske spletke iz kraljevskih salona preselile su se u svaki dom. Što običan čovjek ima od toga što su neki smušenjaci, smutljivci, jalnuški diletanti, jednom riječju prodane duše, objavili pravo na pričanje u svim mogućim oblicima tzv. talk-showa, novinari pravo pisanja o svakojakim glupostima u usporedbi s ozbiljnim, životnim, smislenim i stvarima problemima.

Tobožnje pravo na javnu riječ u interpretaciji determinista samo je gorka ironija. U prevratima kroz povijest, a tranzicijom u današnjici, uništena je izvrsnost koja je prirodna zaštita i hraniteljica duha, sve radi koristi unutarnjeg kruga određene determinističke skupine. Uništenjem izvrsnosti (elite naroda) suverene države padaju u jaram neokolonijalizma. Recept je uvijek isti, tobožnji spasitelji nude, a narodi bez svoje elite (trenutni obnašatelji vlasti izgubili su važnost pa time i moć, jer nemaju kontakt s narodom, budući da su odvojili od njega) prihvaćaju globalizam i neoliberalizam kao što su do jučer prihvaćali komunizam. Na taj način put deterministima ostaje otvoren da suverene države (narode) uz pomoć medija podčine svojoj volji, a to će se ostvariti u školama, sveučilištima, kulturnim institucijama gdje će predavati "jedinu znanstvenu istinu", poglavito onu povijesnu, kako urediti ljudski život bez Boga.[440] Narod lišen duhovne vertikale slijepo vjeruje tiskanoj riječi i lažnom blještavilu i slatkorječivim obećanjima s televizijskih zaslona, zbog sugeriranih mu zabluda nosi neprijateljstvo prema svima i svemu, a u konačnici i prema vlastitoj državi (narodu). To neprijateljstvo se povećava u gospodarskoj krizi, a ona prelazi u nacionalnu, pa tada obezglavljeni narod (porezni obveznik) ne traži prave nacionalne vođe, nego se prepušta potpuno u ruke, recimo, bruxelleskim moćnicima. Pod vlašću determinista ili njihovih "visokih predstavnika" (slučaj Bosne i Hercegovine) takav narod počima gmizati, postaje be-

440 Više od dva stoljeća i često ratobornog procesa sekularizma i laicizma, uz svu orkestraciju medija, s uvijek zavjetnim prizivom na "civilno društvo", "čovjekove individualne slobode", na "humanistički pristup i stav", uz sve ostalo što s time ide pod ruku, ruši se jedna, prostorno i vremenski univerzalna (katholiké, dakle globalna!) Crkva. Mi, po nekima, već živimo u postkršćanskom vremenu, dio smo raskršćanjene Europe. Naša generacija već je usvojila ili danomice neprimjereno usvaja "evanđelje slobodnog mislioca", nakon sloma "konvencionalnog kršćanstva" Nikola Mate Roščić, isto, str. 45.

Slika 17. *Projicirana budućnost nakon što svijet djelovanjem determinizma bude doveden u stanje bez vjere, bez države, bez pravde i bez mira.*

zdušan prema slabostima i nemilosrdan prema pogrješkama, a popustljiv prema nepravdi.[441]

Deterministi, poznavajući strah, jer je u njima, autoritet održavaju upravo pomoću straha nad stanovništvom, a istodobno sprječavaju prirodno sposobne pojedince da dođu na vlast, a dovode nesposobne. Primjer Stjepan Mesić i Ivica Račan. U stvorenoj inverziji vrijednosti, takva vlast je apsolutno neprirodna i ne samo što stvara jaz između politike s jedne strane i stanovništva s druge strane, nego stvara potpunu polarizaciju unutar naroda. Dolazi do loma unutar svih segmenata društva i neprestanog sukobljavanja ljudi. Nakon toga sustav bilo kakve vertikalne vlasti nije moguć.

Zašto je to tako? "Mekom silom" i ne samo njome, narodu se prenosi poruka kako se sve to čini radi viših ciljeva – općeg dobra, razvoja i obrane demokracije, solidarnosti i razumijevanja, a protiv ksenofobije, isključivosti, netolerancije i govora mržnje. Na taj način narod osuđuje prave, a opravdava krive. Zahvaljujući takvom stanju, sam narod ruši svoju postojanost, vrjednote i identitet. Riječi poput "ljudska prava" potiču čovjeka protiv svake sile, protiv svake vlasti i prirodne i Božje. U tom stanju, narod se lako, idućih pedeset ili dvadeset godina, može staviti u "okove", a te su godine dionice strategijskog plana determinista (vidi *sliku 17.*) Što nakon toga? Narod i država, koja to više nije, imaju teritorij kao izvor dobara za život – zemlju, pitku vodu, more, šume, neki

441 Ljudske prirođene slabosti, oholost, lakomost, nezasitnost, neumjerenost, gramzljivost, i osvetoljubivost omogućuju deterministima ostvariti vladavinu nad ljudima, politikama i državama koristeći upravo te slabosti.

naftu i plin. Po svaku cijenu deterministi ih ostavljaju bez toga. To se Hrvatskoj kao determiniziranoj zemlji upravo događa. Nakon rasprodaje hotela, obale, otoka i istarskih zaselaka, sutra su na redu slavonska zemlja, ličke i gorskokotarske šume, zagorski bregi, i napokon nacionalni parkovi. Najlakše i najbolje se to postiže putem zaduživanja zemlje. Otud bankarski krediti. Konačni cilj je sa(iz) zemlje otjerati sve inteligentne (sposobne) snage.

Kada su deterministi "sredili" Europu krenuli su na ostali svijet. Zadnje "sređivanje" Europe bio je determinirani kaos na njezinom jugoistoku, pobliže na prostoru zvanom bivša Jugoslavija. "Sređivanje" je značajno doktrinarno načelo u determiniranom kaosu, jer se njegovi upravljači doživljavaju kao moćni u izazivanju nereda (nasilja), a potom isto tako pokazuju se moćnima kako nered ponovno dovesti u red, prema svom unaprijed zadanom rješenju. Svaki pokušaj otpora ili protuudara strane koja je obuhvaćena determiniranim kaosom, odgovor upravljača kaosa je novi rat u susjednom dvorištu. Zato je rat na prostoru bivše Jugoslavije imao manevar artičoke – simulirani rat u Sloveniji, stvarni rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, i konačno suspenzijski rat na Kosovu. Svi postupci u determiniranom kaosu usklađuju se s djelovanjem diplomacije, a pravdaju se, oblikovanjem javnog mnijenja koje te postupke odobrava, a da toga nije svjesno. To se postiže "mekom", ali slobodno se može reći "velikom silom" – medijima.

U inverziji dobra i zla, istine i laži sve postaje relativno, pa i vrjednote. Sada, u vremenima relativizma i medijske virtualne stvarnosti čovjek ima poteškoću razlikovati sramotu od vrline ili zločin od žrtve. Jedno i drugo nisu više čin, (ne)djelo pojedinca ili skupine, oni su stvar odabira, predodređenosti, dio očekivanog rezultata predviđenog planom u nekom procesu upravljanja krizom. Činiti loše i(ili) sramotno, više nije kompromitacija nego je to korisnost. Sve što je korisno i služi ugodi, nije nedjelo. U najboljem slučaju može biti skandal, a u njemu nema sramote i lošeg čina jer čovjek u njemu ne propada, nego postaje poznat, "netko", a doživi i svojih "deset minuta slave". U relativizmu stvari su postavljene naglavačke, čovjekova stvaralačka afirmacija nije put do slave, u najvišem je tek sporadičan uspjeh, nije veličina, u najboljem slučaju tek glasina, nije djelo, može biti tek kratkotrajna atrakcija. Zato su bestidnost ili bezobraznost postali preduvjet da se netko s prezirom može odnositi prema dobru i žrtvi. Relativizam je izrodio i odnjegovao novi, do sada nepostojeći, karakter – karakter goniča. On ne iznosi nikakav svjetonazorski program, nego, neovisno od bilo kakvog programa, uznemiruje, uzrujava, omalovažava, potkazuje, prokazuje, optužuje svakoga i sve. Gonič ne priopćava i ne iznosi nikakve teze i misli, nego lišava čovjeka njegove sigurnosti, ravnoteže, mira samog. On ni sam ne vjeruje u to što govori i ni ne govori zato da bi mu se

povjerovalo, nego radi nemira, uzrujanosti, nereda, i velike zbrke, radi nadziranog kaosa. Gonič je inače "pas rata" u determinizmu. On čini ono što su mu njegovi nalogodavci zapovjedili da čini. Preduvjet za postati gonič je stvar dragovoljnosti ali i odricanja čovjeka od svoje biti, od etičkih i moralnih vrjednota. Koliko je samo u hrvatskim medijima danas goniča koji vojuju protiv istine. Preplavili su: Nacional, Globus, Feral Tribune, Jutarnji list, Večernji list, Novi list, Slobodnu Dalmaciju, Radio 101, HTV, RTL, TV Novu ...

U čitavoj znanoj povijesti dosad svojstvo nakane za istinom se obično moglo naći među malim brojem pojedinaca. Vrlo je malo njih koji su se kvalificirali kao istinski vođe svojih naroda. Bitna funkcija koju te vođe vrše, koja ih određuje vođama ili ne, jest sposobnost, pod uvjetima krize, pa i upravljane, izvesti svoj narod čitav iz loših, pogibeljnih prilika. Nema ničeg tajanstvenog u takvim ljudima i njihovim odlikama vodstva. Vođa u vrijeme krize je onaj, koji je svoj smisao osobnog, povijesnog identiteta smjestio u prostor "općeg dobra". Dosljedna strast za istinom o svom narodu je duboki osjećaj svoje vlastite sposobnosti, jalne osobe i romantičarski surogati tu ne dolaze u obzir. Strast mora biti stvarna, mora se zasnivati na osjećaju da vlastiti život ima bitno poslanje koje u vremenu krize odjednom postaje jasno nositelju tog svojstva koje se s pravom zove umijeće vođenja ljudi.[442] Nije Hrvatima teško u ovome prepoznati da je dr. Franjo Tuđman imao upravo te osobine. Zato detuđmanizacija u političkoj i medijskoj izvedbi nije ništa drugo, nego ubijanje istine o Hrvatskoj i Hrvatima. Unatoč trenutnoj prividnoj moći koja je posljedica utjecaja vanjskog strategijskog kruga hrvatski determinizirani goniči nisu svjesni činjenice: da onaj tko vodi bitku s mrtvima nikada ne može pobijediti.

A što čine novovjeki svjetski deterministi? Oni "ostatku svijeta" nameću neoliberalizam kao prevladavajuću struju – u biti nastavljaju kontinuitet boljševičkih protuprirodnih postulata zbog kojih je komunizam nestao sa svjetske scene: to je sudar s informatikom, s društvom trećeg vala, zatim svrstavanje intelektualnog rada u potrošnju, a posebno zbog defektnosti u pristupu ljudskoj želji za prepoznavanjem. Deterministi iz doba komunizma nisu uvidjeli da je znanost, istinska znanost, a ne njezina patvorina, dakle da je prava znanost međunarodna aktivnost koja mladim ljudima željnih priznanja omogućava potvrdu vlastitih vrijednosti. Odvodeći te mlade ljude u svoje "atare" kako bi mogli neposredno nadzirati i iskorištavati proizvod njihovog uma, deterministi "tranzicijskim zemljama" ostavljaju hohštaplere, prodavače magle, proizvođače demagogije, umjetnike fraza i profesionalne neradnike. Ovi posljednji, tj. neradnici, za ostvari-

442 Lyndon H. LaRouche, jr. isto.

vanje plana otimačine općeg dobra, toliko su "iskoristivi" determinististima da čak mogu postati i predsjednici vlade ili države.

U ratovanju protiv "svih zastava" deterministi s početka 21. stoljeća nisu poštedjeli ni samu znanost. Oni se nje ne odriču na klasičan način izopćenja, nego proglašavaju da je čovječanstvo došlo do kraja razvoja znanosti. Ustvrdit će, kao na primjer Johan Horgan, da su već postignuta sva velika otkrića u znanosti. On će poput drugog deterministe Francisa Fukuyame proglasiti kraj ne povijesti nego same znanosti.[443] Dakle, nakon Fukuyame i njegovog "Kraja povijesti" gdje autor zastupa tezu da je društvena evolucija dostigla svoj vrhunac u demokratskom kapitalizmu, te da daljnjega razvoja u društvu više nema, na red je došao njegov klon. Po principu spojenih posuda Johna Horgan, o kraju znanosti piše: "Moja je tvrdnja da je znanost poduhvat ograničena društvenim, gospodarskim, fizikalnim i spoznajnim činjenicama. Znanost je doslovno ugrožena, u nekim slučajevima, raznim tehnofobima, borcima za životinjska prava, kreacionistima i drugim vjerskim fundamentalistima, postmodernim filozofima i, što je najvažnije, škrtim političarima". Ovaj determinizirani klon nije posve originalan on je preuzeo tezu fizičara Tiplera[444] koji kao i Horgan vjeruje da će sav život i inteligencija konačno završiti u jednoj točki – Omega, beskrajnoj informatičkoj procesnoj mreži. Prema njegovom mišljenju ovo će svemoćno kozmičko računalo dati na kraju odgovor na pitanje: zašto postoji svemir, a ne ništa? Ovaj njegov stav može se iščitati kao savršenstvo horizontalnog ustroja svijeta. Vertikale nema, pa kad nje nema, nema ni Boga. Riječ "kraj" koju tako vole i Horgan i Fukuyama znači u biti njihov obračun s Bogom.[445] Zato Horgan završava epilogom pod naslovom Božji teror, izjavljujući da je svijet zagonetka koju je Bog stvorio da bi zaštitio sebe od užasne samoće i straha od smrti.(!?) Na takve besmislene stavove, kao što kaže Lyndon H. LaRouche, ne treba se posebno osvrtati.[446] Ono što je zabrinjavajuće iz teza ove dvojice determiniziranih klonova jesu riječi – *kraj* i *mreža*. Kraj iako o njemu govore, ne odnosi se toliko na povijest ili znanost, koji su samo paradigme, ono što oni u biti priželjkuju je kraj vrjednotama. Mreža je za njih organizacija pomoću koje love vrjednote, ako ih ne mogu ubiti, onda ih bar mogu držati zarobljene. Svijet determinizma je svijet mreža i umreženosti.

443 To je temeljna postavka knjige "Kraj znanosti" autora Johna Horgana kolumniste časopisa Scientific American.

444 Usp. Fizika besmrtnosti, Zbor 3/97.

445 Veliki protestantski teolog Karl Barth jednom je rekao: "kad se nebo isprazni od Boga, zemlja se napuni idolima". A poznati engleski pisac G.K. Chesterton, suočen sa duhovnim stanjem našeg vremena, donio je svoju prosudbu i primijetio: "nesreća suvremenog čovjeka nije u tome da ne vjeruje u ništa, nego je u tome da vjeruje svašta".

446 Lyndon H. LaRouche, jr, isto.

Zato postoje u svim mogućim oblicima: televizijska mreža, radio mreža, informacijska mreža, prometna mreža, električna mreža, mreža naftnih putova, mreža hotela, mreža lanaca brze hrane... Nigdje vertikale. Bez nje čovjeka je lakše uhvatiti u mrežu. Deterministi najbolje to znaju.

9. Kako razumijevati ratovanje determinista protiv vrjednota?

U strategiji je važan vanjski krug.[447] Njega protagonisti determiniranog kaosa koriste da bi ostali neprepoznati, čak nevidljivi. Za takvo nešto podesan je pojam koji nije definiran i koje je neodređen (neodrediv) ali zvuči moćno i nedokučivo kao na primjer "međunarodna zajednica". Oko tog pojma sve se kreće u području neodređenosti, rastezljivosti i nepreciznosti. Svakodnevno se može čuti kako je "međunarodna zajednica" učinila ovo ili nije učinila ono, trebala je to učinit ali nije, preporučila je ovo ali je protiv onoga, ohrabrila je ove ali je kritizirala one i tako u nedogled. Nikada nitko, tko se poziva ili tko zastupa tu "amorfnu" međunarodnu zajednicu nije jasno definirao tko nju čini i u čije ime ona nastupa ili koga ona zastupa. Unatoč tome svi se na nju pozivaju ili se u nju zaklinju, ne samo na prostorima zvanom bivša Jugoslavija. Ona je za poslušnike istodobno dobrotvor i sudac, oslobodit elj i lučonoša slobode. Ta njihova sloboda koju donose mogla bi možda biti neškodljiva i opstati u svakodnevnom životu naroda i države ako bi se temeljila na načelima vjere u Boga, na čovjekoljublju, bez pomisli o "zapovjednoj jednakosti" kojoj proturječe prirodni zakoni. Narod vjere ide ponizno i krotko, ali uspravno i ponosno pod ruku sa svojim duhovnim i svjetovnim (političkim) vođama. Zbog toga deterministi i njihova batina zvana "međunarodna zajednica" uporno radi na tome da potkopaju vjeru naših otaca. Istjeruju Krista iz ustava, nastoje iščupati načelo blaženstva i svetosti, ismijati euharistiju[448] i prokazati crkvu, i sve to zamijeniti "duhovnošću" oličenu u broju.[449] Bankovni računi, kreditne kartice, nagradne igre samo su ulaznice za stvaranje potrošačke ovisnosti pa čovjek kupuje i ono što mu ne treba, a nedjeljom pomoću svih mogućih trgovačkih lanaca odvode se

447 Usp. Hrvatska i veliko ratište, isto.

448 Što je Euharistija za kršćanina (katolika) ukazuje blaženi Ivan Merz: Odricanje i Euharistija su putovi koji nas vode prema vječnosti. Ivan Merz, isto, str. 14.

449 Gdje će svijet izgonom Boga završtiti ovako upozorava Buchanan: "Ako ode kršćanstvo, otići će cijela naša kultura. Onda morate bolno početi ispočetka, a ne možete uvesti neku novu, već gotovu kulturu. Morate pričekati da trava naraste da biste nahranili ovce koje će vam dati vunu od koje ćete napraviti odjeću. Morate proći mnogo stoljeća barbarstva. Mi tu novu kulturu nećemo dočekati, a neće ni naša pra-pra-praunučad; i ako mi nismo u njoj uživali, netko naš hoće". Patrick J. Buchanan, isto, str. 219.

majke, bez djece i muževa, odnosno obitelji u ta suvremena poganska zdanja. Suverene države i ljude u njoj tako deterministi pretvaraju u veliku trgovinu u veliki "shoping centar". To nije dovoljno nego se to sve stavlja na špekulacijsku razinu. Ono malo što industrija ili poljoprivreda proizvedu ne mogu zadržati za sebe nego dođe u ruke špekulanata, kao što je na primjer Soros. Sve to skupa stvara razočaranost, hladnoću i zamor u društvu. U konačnici kult materijalnog zgrtanja vodi tome da narasta mržnja prema onome (bližnjem) koji nešto više ima. Tu je početak kraja, snošljivosti, ljubavi, dobroti, odanosti, domoljublju, pa se redom odbacuju obitelj, domovina u konačnici i sam Bog.[450]

U društvu (državi) u kojima se vrjednote počimaju odbacivati podmitljivost (korupcija) nastaje posvuda, do bogatstva se dolazi varanjem drugih i države, lopovskim poslovima, prevladavaju *3r* (raspojasanost, razuzdanost i raskalašenost), blijede (slabe) osjećaji prema domovini i religiji koji se dodatno potiskuju kozmopolitskim utjecajima, najlakše je tada nametnuti (uspostaviti) vanjski gotovo drakonski oblik administrativne uprave. Slučaj Bosne i Hercegovine i "Visokog povjerenika". On uz potporu "međunarodne zajednice" pomoću nekakvih *ad hoc* zakona oduzima jedan za drugim elemente kolektivnih i osobnih prava svima a ponajviše hrvatskom narodu. To je u biti najgori oblik despotizma, koji je u stanju u svako doba i na svakom mjestu i prema svakom pojedincu (prisilne smjene "nepodobnih" političara) spriječiti i ugušiti protivljenja. Eksperiment u Bosni i Hercegovini koji još traje poslužiti će za primjenu u "ostatku svijeta" (Afganistan, Irak), a njegova modificirana inačica u ostalim zemljama "Zapadnog Balkana". Doktrina determiniranog kaosa podrazumijeva da se u narod ili narode ubaci suprotstavljenost osobnih i nacionalnih interesa, religiozne i zavičajne mržnje. Nakon toga slijede, razgovori, pregovori i sve završava sporazumima. Niti jedan sporazum se ne može sklopiti a da za stolom ne sjede pripadnici determinizma (upravljači krizom). Na toj podlozi Slobodan Milošević je pušten u agresivne ratove na susjede, a Dayton je samo logična posljedica doslovne primjene doktrine determinizma koja se odnosi na sporazume.

Jedno od doktrinarnih načela determiniranog kaosa je inverzni rat (*rat*$^{-1}$). U njemu se ne osvaja i vlada "tvrdom silom", nego se ratuje "mekom" a vlada se pomoću kapitala i stvaranja monopola u proizvodnji, trgovini i uslugama. Po načelu inverznosti, narode (države) važnije je razoružati nego voditi ratove protiv njih ili ih

450 Kamo svijet ide bez Boga upućuju riječi: "No, ako kršćanstvo više nije privlačno i ako ono "nije alternativa", revolucija će sve brže napredovati sve dok ne udarimo o zid realnosti. Možda je Cyril Connoly imao pravo kad je, prije pedeset godina napisao ovo: "Došao je kraj radnome vremenu u vrtovima Zapada". Patrick J. Buchanan, isto, str. 284.

voditi u ratove, korisnije je razbuktati strasti nego ih gasiti, svrhovitije je doznati tuđe namjere i na svoj način ih tumačiti nego ih odbaciti i progoniti jer za to uvijek ima vremena.[451] To je taj novi ili izokrenuti rat – rat bez početka, bez bojišnice, bez vojnika, bez pobjede.

Inverzija je djelotvornija ako se dodatno javno mnijenje ili *vox populi* oslabi neprestanom kritikom onih koji zastupaju nacionalne interese, a uzdiže i veliča one koji rade na njihovoj destrukciji. Tako se otupljuju razmišljanja koja izazivaju otpor, ("zašto bi ja o tome razbijao glavu"), a razumne ljude odvlači se na isprazno raspravljanje na "dugo i široko" Zbog toga su medijski deterministi i osmislili, spomenute *talk showove*. Prikazuju se u svako doba dana, i svi su isti iako su im nazivi različiti. Što su oni promijenili ili što su oni pomogli čovjeku i (ili) narodu? Ništa. Unijeli su još više konfuzije. To im je i svrha. Koncepcija showa je takva da sudionici pretežito govore o namjerama što netko treba činiti ili će učiniti, a u narednom ili narednim emisijama utvrđuje se da se ništa nije učinilo. Očekivani psihološki učinak na gledateljstvo je da ga se dovede u stanje premorenosti od silnih obećanja i neizvršenja. Nakon što se postiglo stanje premorenosti slijedi faza stvaranja odvratnosti prema svima koji u njima nastupaju. "Svi su oni isti, samo govore a ništa ne kažu", gotovo stopostotni je zaključak gledateljstva, nakon određenog vremena. Kad gledanost padne ispod razine koju medijski deterministi smatraju "donjom granicom" skida se stari a postavlja novi talk show. Kako bioritam čovjeka nije isti ljeti i zimi tako nisu ni iste TV programske sheme. Javno mnijenje se pod nazor determinista stavlja i načelom iznošenja proturječnosti i to toliko dugo, uporno i sveobuhvatno, po prostoru i vremenu, kako kaže jezik operacijskog umijeća, dok ljudi ne izgube smisao za bilo kakvo rasuđivanje.[452] U stanju programirane "tuposti" čovjek onda prihvaćaju stav da je najbolje ne imati ništa s politikom niti ikakvo mišljenje o politici. U konačnom iskazu to znači da nema za koga glasovati, da nema nikoga tko će ga voditi, pa se lakše prepušta vladavini "međunarodne zajednice".

---

451 Usp. Hrvatska i veliko ratište, isto.

452 Zapitajte se, koja je to moć zabluda u umu i volji pojedinca pa čak i nad vladajućim establishmentom čitavih nacija koje same sebe osude na propast? Odgovor tome je požuda pojedinca da se izloži suncu mazne topline polupraznih predrasuda, kao na primjer populariziranim obmanama aksiomatskog karaktera.. "Nijedna osoba koju cijenim ne bi se složila s vama", tipični je način kako pojedinci pa i čitave nacije u procesu samouništenja strastveno prianjaju uz zablude koje ih vode uništenju, kao i utopljenik koji se grčevito drži sidra koji tone. Savršeno tipična naklonost današnjih političara za lizanjem peta popularnog mnijenja, bez obzira kako smrdljive bile, najobičniji je oblik moralne korupcije suvremenog svakodnevnog političkog procesa vlade. Lyndon H. Larouche, isto.

Deterministi narod u kaos dovode poticanjem i širenjem nedostatka grijeha. Razne navike (alkohol, pušenje, droga), požude (homoseksualizam)[453], uništenje pravila moralnog i etičkog ponašanja dovode zajednicu u takav nered da se nitko ne može snaći, pa ljudi više jedan drugoga uopće ne mogu razumjeti. Za determinizam u svemu tome najopasnija je osobna inicijativa jer nije nadzirana i može napraviti (pokrenuti) ono što nisu u stanju milijuni ljudi. Slučaj generala Gotovine. Zato determinizam ubija svaku i najmanju inicijativu.[454] Nemoćno širenje ruku je dobar znak da je determinirani kaos u punom zamahu. Da bi se narodi zahvaćeni ovom "bolešću" nekako "spasili", kao "prodavačice ljubavi" nude se međunarodnoj nedefiniranoj vlasti ali ne besplatno nego uz vlastitu veliku cijenu. Uz ushit to se proglašava velikim postignutim uspjehom. Slučaj Hrvatske u dobivanju avisa. Koja nepotrebna zamjena za hrvatsku riječ, obavijest. Gledateljstvo diljem Hrvatske nije moglo utvrditi tko je više ushićen bivši ili trenutni obnašatelj dužnosti predsjednika Vlade. Jedan i drugi, znaju da ta obavijest znači da suverenom Hrvatskom, ako to još jest, neće vladati vlada izabrana voljom naroda nego nad-vlada koju nitko ne bira i nikome ne odgovara. Njezina moć se ogleda u tome da se predstavlja kao zaštitnik i darovatelj nagrada svima koji joj se pokore. Za svoju poslušnost Hrvatska je mogla čuti upravo takvu rečenicu u kojoj se spominje nekakva nagrada. Nad-vlada uklanja jedan po jedan narod i jednu po jednu državu a može i deset odjednom, kao u slučaju novih deset članica Europske unije.

Nad-vlada se uvijek prikriva pravnim klauzulama ili standardima, poglavito onda kad donosi odluke koje su neumjerene i nepravedne, pa se te odluke iskazuju takvim izrazima da djeluju kao najviša moralna pravila. Ratni zločin mora biti kažnjen i sl. Dio determiniranog kaosa uvijek je i preodgajanje naroda. Upravljači kaosa su i zakonodavci i suci. Oni kažnjavaju i pomiluju. Sjetite se slučaja generala Tihomira Blaškića. Na taj način sve strukture napadnute države drže se u šaci. Institucije države se ruše tako da se ne napada ustanova, nego funkcija te ustanove. Napada se točkasto (prema strategiji diskretnih koraka)[455], a kako su funkcije dio cjeline ustroja države i vlasti ukoliko je napadnuta samo jedna

453 Homoseksualnost nije spasenje nego ovisnost. Homoseksualci sami sebe ubijaju upravo onako kako sami sebe određuju – fizički, moralno i duhovno. Tako kažu sv. Augustin i sv. Toma Akvinski, Centar za kontrolu u Atlansti, Tora, Novi zavjet i Kur'an. Ima li ikoga tko tvrdi suprotno? Patrick J. Buchanan, isto, str. 263.

454 Kulturni marksisti su to dobro znali. Njihova "kritična teorija" bila je prototip politike napada na osobe i uništavanja osoba. Ono što ta politika čini popularnim vođama, to "kritična teorija" čini cijeloj naciji – neprestanim napadom na njezinu povijest. To je moralna inačica rušenja grobova i oskrvnjavanja posmrtnih ostataka njezinih predaka. Patrick J. Buchanan,isto, str. 162.

455 Usp. Hrvatska i veliko ratište, isto.

to "boli" cijelu vladu. Na odgovorne izvršne funkcije uz pomoć medija i financijske potpore deterministi na vlast dovode ljude dvojbene prošlosti, jer se mogu ucjenjivati, pa postaju vjerni izvršitelji i onih djela koji su protivni nacionalnim interesima. Saboru (parlamentu) se oduzima mogućnost upita o vladinim mjerama, pod izgovorom očuvanja političke djelotvornosti, tako da se on pretvara u dosadnu, nemaštovitu, nedjelotvornu i svađalačku brbljaonicu. Najbolji primjer za to je Hrvatski sabor. Upravitelji determiniranog kaosa neprekidno u opreci drže odnose naroda i vlasti, bilo zakonodavne bilo izvršne. Koliko je samo kontradiktornih i neprovedivih zakona donijela Račanova vlada, a isto tako nastavila Sanaderova. Slučaj zakona o braniteljima, zakona o dugu umirovljenika, ili zakona o gospodarskom pojasu. To sve vodi u zamor, neslogu, pa i neprijateljstvo. "Nema više primirja sa HDZ-om", izjavio je Ivica Račan. U determiniranom kaosu nema prekida, nema predaha. Igra uvijek mora teći dalje...

Svaka suvremena djelotvorna doktrina a poglavito doktrina determinista podrazumijeva pokrivenost prostora, kako bi se bitka vodila integrirano po cijeloj dubini i u svakom trenutku (vremenu). To se bez mreže ne može postići. Zato deterministi imaju mreže posvuda, od medija, preko nevladinih udruga, kulturnih institucija do same zakonodavne i izvršne vlasti, gotovo u svakom segmentu društva. U cjelini gledajući to ih dovodi u poziciju da mogu utjecati na vlast u svakoj zemlji ili u više zemlja istodobno. U simbolici broja šest[456] koju čine sloboda, zabava, slava, nasilje, nove teorije i nova religija inkorporirani su u doktrini više ili manje, kao načela pomoću kojih deterministi ruše suverene države.

Sloboda, ili njezina inverzija "ljudska prava", po katekizmu determinizma znači pravo činiti sve što je dopušteno zakonom., Sve što nije zabranjeno dozvoljeno je. Takav pristup slobodi vodi k tome da ona, kad je u pitanju narod, kultura, tradicija, identitet uvijek "završava" u rukama upravljača determiniranog kaosa. Moć, kako se to kaže, "slobodne volje" je izrazito svojstvo ljudskog roda, koje ga stavlja izvan i iznad svih drugih oblika života. Deterministi znaju da "sloboda" ne znači neophodno i dobro. Stoga riječ "slobodan" oni definiraju kao proizvoljni (poželjan) odabir, a ne kao put u otkrivanju istine. Čineći inverziju pojma slobode (n^{-1}) oni ne mijenjaju društvo da bi ga doveli u sklad s istinom, nego da bi i od istine učinili inverziju. Inače, neki mislioci imaju otklon prema riječi "sloboda" jer je bezbožna stvar osim kada se shvaća u smislu traganja za istinom. Po njima najbolji uzor slobode pružaju najveća otkrića općih fizičkih zakonitosti i najbolji primjeri

456 Broj 6 dvostruko je nesavršen broj: 7 - 1 = 6, kao i polovica od 12, broja koji je broj Izraela, naroda izabranog, i zato je broj Crkve – savršen broj. Biblija, Otkrivenje, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1997. str. 1267.

klasične umjetničke slobode. Sloboda je spoznaja, svojstvo po kojem se čovjek razlikuje od životinja i stavlja ga iznad njih.[457]

Mediji, služeći se inverzijom slobode razbuktavaju strasti ili egoistične porive pojedinaca, skupina i stranaka.[458] U tome prednjači dnevni tisak koji je često prazan, lažan, svađalački i nepravedan. Koliko se samo puta moglo čuti "nemam što pročitati". Ne shvaćajući, da su ne samo svojom krivnjom, postali "ovisnici" svakodnevne produkcije obmane, ljudi tisak kupuju zajedno s kruhom. Uvijek se nađe dovoljno novaca za kruh, mlijeko i dnevne novine. A u njima koje su pod stalnim nadzorom determinista svako iskakanje, pa i slučajno, iz zadanih okvira, biva kažnjeno. Nitko, ne prolazi nekažnjen tko pokuša biti bar malo "slobodan" u potrazi za istinom, a ne pisati o njezinoj inverziji. U tzv. neovisnom tisku niti jedna informacija ne stiže na svjetlo dana bez "dopuštenja" upravljačkog stožera. Tisak u Hrvatskoj samo je primjer koji potvrđuje pravilo. Može se s pravom nazvati "kloniranim", jer svi u isti dan pišu isto, i svi u određen dan prestaju pisati o tome, recimo o Tomsonu, Gotovini, Crkvi, kriminalu, homoseksualcima, nasilju u obitelji. U svih je isti negativistički rječnik, iste siromašne rečenice, ali bogate "ukrasnim" pridjevima. To siromaštvo riječi ali bogatstvo pridjeva koji naznačuju mržnju je smišljena namjera da što veći broj čitatelja počima gledati događaje kroz iste naočale koje su im "stavili" upravljači determiniranog kaosa.

Stvarati novinsku galamu, stvarati događaje[459] to je geslo upravljača kaosa, i to ne čine izravno. Uvijek skrenuti putem medija pozornost javnosti na druga pitanja. Slučaj Severine i rasprave u Saboru o gospodarskom pojasu. Stvaranje događaja služi stvaranju navike ovisnosti da ljudi neprestano traže nešto novo. Saborske rasprave o svemu i svačemu koju nameće i pozicija i opozicija (a jedni i drugi su pod utjecajem determinista) služi smo zavaravanju pa i sami zastupnici nakon glasovanja o prihvaćanju nekog prijedloga ne znaju zašto su uopće raspravljali i do kasnih noćnih sati. Rasprava radi rasprave, koju sutradan nastavlja tisak. I proces se ponavlja sa svakim zasjedanjem Sabora. Zabava po svaku cijenu u svim vremenima i na svim mjestima i u tisku i u

---

457 Sloboda, jasno, znači ukidanje ropstva i kmetstva. Znači isto tako ukidanje predrasuda i načina života koji pokazuju sklonost opravdanju ropstva i kmetstva. Ona znači te i slične stvari. No, sve te dobre stvari mogu se zajamčiti samo ako definiramo značenje "slobode" kao uvođenje inovacija zasnovanih na otkriću pravovaljanih općih fizičkih zakonitosti. Lyndon H. Larouche, jr., isto.

458 Evo kako bi trebala izgledati protustrategija uništenju čovjeka i naroda. "U uzburkanom moru zabluda i strasti, koje tresu čovječanstvo, Petrova je stolica 'sidro nade i luka spasa' u kojoj moramo naći zaklonište ako ne želimo nastradati." Ivan Merz, isto, str. 28.

459 Svakodnevno slušamo pitanje "je si li vidio na televiziji". Ne vrijedi se upuštati u objašnjenja kako taj događaj nije baš takav kako je prikazan, jer ćeš odmah dobiti odgovor: "Pa pisalo je to u novinama."

Saboru. Te "veselice" često akterima služi za iživljavanje strasti, narodu za odvikavanje od vlastitog mišljenja.

Politička vlast već je davno prepoznala (još od starog Rima) koliko čovjeka kvari dokolica i koliko ga čini beskorisnim. Zabava je najefikasnije sredstvo lake vladavine nad čovjekom. *Panem et circenses*. Deterministi su samo to usavršili. Zabava i samo zabava to je njihovo geslo jer se tako raspršuju i smanjuju životna i duhovna snaga, rastvara se kreativnost, odnosno sprječava se misao i mišljenje. Pušta se mozak na pašu. Ako se čovjeku dade jesti do sitosti, on najčešće postaje pospan, a zabavom se pretvara u idiota.[460]

Dosta zabave, a što je s novim teorijama? Ni tu ništa novog pod "kapom nebeskom".[461] Neoliberalna i "građanska" opcija deterministima služe samo za izmišljanje raznoraznih teorija: ravnopravnost spolova, civilno služenje vojnog roka, potpuna profesionalizma vojske, prava istovrsnih spolnih skupina. Sve su to tobože nove i napredne teorije i uvijek se opravdavaju "ljudskim pravima", a u biti su lažne i služe da se inverzijom zamračuje istina ili da se pojedinac i narodi pa čak i civilizacije optuže za krivnju. S tim novim teorijama svaki pa i najmanji problem postaje veliki, i o njemu se diskutira od Sabora do ulice i kafića i oni tako postaju stimulans za uzbuđenje čovjeka i puka. Iako s tim teorijama nitko ne može riješiti ništa, ali to nije ni bitno, jer im to nije svrha, bitno je, kako uči determinirani kaos, da igra mora teći dalje...

Pomoću novih teorija cilj je determinista uništenje svih kolektivnih snaga društva, počevši od najperspektivnijih, sveučilišne mladeži. Nastoji se da sa sveučilišta izlaze apolitični ljudi jer onda lako postaju objekti za prihvaćanje i širenje novih teorija. Posebno područje na koje se polaže pozornost je stvaranje zaborava[462], tj. učenje samo o lošem, onom što ocrtava pogrješke

460 U pripremanju mladih umova škole su ubrzo nadmašili novi mediji – televizija i film. Villiam Lind, direktor Centra za kulturni konzervatizam u Zakladi slobodni Kongres (Free Congress Association) piše ovako: "Zabavna je industrija ... u cijelosti apsorbirala ideologiju kulturnog marksizma i neumorno ga propovijeda, ne samo u govorima, nego i u parolama: jake žene savladavaju slabe muškarce, djeca su pametnija od roditelja, zajedljive skitnice osujećuju planove pokvarenih svećenika, crnci iz viših slojeva odupiru se nasilju bijelaca iz nižih slojeva, mnoštvo homoseksualaca živi normalnim životom. Sve je to bajka, obrtanje stvarnosti, no zabavni mediji to prikazuju kao stvarnost pa se sve to čini zbiljskijim od onoga što vidimo vlastitim očima. Patrick J. Buchanan, isto, str. 93.

461 Nove teorije slijede detreminističku "Kritičnu teoriju" Frankfurtske škole i kuturne revolucije. Što je njihova svrha? Odgovor daje sama "Kritična teorija". Kritična teorija s vremenom uvodi 'kulturni pesimizam', osjećaj otuđenosti, beznađa i očaja u kojemu narod, premda živi u izobilju i slobodi, spoznaje da su njegovo društvo i zemlja ugnjetavački, zli i da ne zavrjeđuju njegovu odanost i ljubav. Novi su marksisti kulturni pesimizam smatrali nužnim preduvjetom revolucionarnih promjena. Patrick J. Buchanan, isto, str. 89.- 90.

462 Proizvodnja zaborava nije odlika samo protudruštva, niti je odlika samo onih koji su izgubili svoje ekspanzionističke ratove. Proizvodnja zaborava je odlika

naroda, kao bi mladi ljudi bez otpora prihvatili hipoteku zločina. Hrvatima to ne treba objašnjavati. Nove teorije služe da se umjesto vjerske dogme one same instaliraju kao dogma.[463] Svrha je kod čovjeka stvoriti sustav autoblokade mišljenja kako bi se pretvorio u nemisleće stvorenje.

Deterministi dobro znaju da je velika, čak neograničena ljudska žudnja za osjećajem uspjeha i slave. Aplauz je najljepša, iako nije najharmoničnija glazba, ali je uhu vrlo ugodna. Zato oni stvaraju društvo u kojem će svatko dobiti svojih *deset minuta slave* (obrazac Andy Warhol). Kad se postigne takvo stanje da je svatko u životu postigao desetominutni uspjeh znači da se došlo na kraj puta samoobmane. Ljudima, nakon toga ne ostaje ništa drugo nego beskrajno razočarenje i najmanjim neuspjehom, a da bi ponovno doživjeli svojih deset minuta spremni su sve žrtvovati za novih, ne više deset, nego pet minuta slave. Taj ponovni trenutak ima cijenu, a ona na tom oltaru neopoganstva znači žrtvovati ili sebe, ili obitelj ili domovinu ili vjeru otaca ili što je najčešći slučaj sve zajedno.

Omiljena igra determinista je miješanje dobra i zla. Nasilje za njih je samo operator krize. Svako nasilje je samo po sebi zlo, ali u jeziku determinista, ono doživljava inverziju (n^{-1}) pa po njihovom tumačenju ono i ne mora biti zlo ako je u funkciji korisnosti. Cilj opravdava sredstva. Simulacija nasilja (zato ga toliko ima na televiziji, medijima općenito) i izazivanje nezadovoljstva (štrajkovi, prosvjedi) najlakši je način da se potkopa vlast koja uporno zastupa nacionalne interese, jer autoritet vlasti opada što je više nasilja i nezadovoljstva. Svrha je natjerati vlast da prizna nemoć u obavljanju javnih poslova, ostalo je tehnika za njezin odlazak s vlasti. Nasilje i nezadovoljstvo naprosto je oružje determinista.

Vrhunac upravljanog kaosa je stvaranje jedne jedinstvene religije.[464] Prije toga moraju biti srušene sve druge religije. U "novoj

svih onih povijesnih i političkih sustava koji se zasnivaju na vrijednostima, ili su počivali na vrijednostima, što su ih odbacili – bilo sama društva koja su provodila takvu politiku ili su pak te vrijednosti postale međunarodno neprihvatljive. Prof. dr. MiroslavTuđman, isto. str. 167.

463 U dokumentu Kongregacije za nauk vjere "Dominus Jesus" – Deklaracija o jedincatosti i spasenjskoj univerzalnosti Isusa Krista i Crkve, u točki 4 stoji. "Trajni misionarski navještaj Crkve danas je izložen opasnosti relativističkih teorija koje nastoje opravdati religijski pluralizam, i to ne samo de facto nego također de iure". Osim toga navodi se: "relativistički stav u odnosu na istinu, prema onom što je istinito za jedne ne mora biti i za druge; korjenita suprotnost logističkog mentaliteta Zapada i simboličkog mentaliteta Istoka; subjektivizam onoga koji, smatrajući razum jedinim izvorom spoznaje, ne uspijeva svoj pogled uzdignuti naviše, u odvažnosti da dosegne istinu postojanja; teškoća u razumijevanju i prihvaćanju toga da u povijesti postoje vazda važući eshatološki događaji" Nikola Mate Roščić, str. 140.

464 Bilo bi više nego netočno misliti da je plan o stvaranju neke sveopće svesvjetske religije, zajedničke religije, panreligije, nastao tek u naše vrijeme. Naprotiv, povijesno gledano, to je zamisao koja se u različitim oblicima pojavljuje u na-

religiji" koju stvaraju deterministi[465], jedna od subreligija je i tzv. "religija humanizma" ili "nova duhovnost". Izrazi "duhovan" i "duhovnost" valja razumjeti po značenju što ga imaju u pojmovniku "Novog doba", a tu je riječ o "duhovnosti bez religije".[466] Nakon "globalnog ateizma" kojeg je propovijedao komunizam nakon njegovog pada nađen je supstitut, u biti drugo ime za ateizam, sakriveno iza gordog naslova – humanizam. "Novo ime za komunističku filozofiju postalo je sekularni humanizam" napisat će Ralph Epperson.[467] Svrha svih determinističkih prevrata u Europi od jakobinskog do kulturnog, bilo je postupno rušenje kršćanstva. (vidi *sliku 12.*) Uloga ateista i ateizma je katalizatorska kojom se usmjerava proces, ali se istodobno sami ne mijenjaju, zato je i komunizam definiran kao prijelazno razdoblje. Postulat determinizma je učiniti sve da utjecaj svećenstva u narodu oslabi.[468] Ne, otvoreno osporavati Crkvu, nego je rušiti prikriveno, kritikom. Za to su najpodesniji mediji. Općenito putem medija izobličavati učenje koje donosi "radosna vijest", a filmovima (slučaj Zlikavci na HTV), kazališnim predstavama, serijama na televiziji, crtanim i igranim, ponižavati Crkvu na najvulgarniji način. Kako stvoriti gospodstvo svijeta, ali bez Boga to je krajnji strateški cilj upravljača determiniranog kaosa. Na taj njihov naum samouništenja stižu

---

šem zapadnom (kršćanskom) okruženju već bar tri stoljeća. Ne može se ne zamijetiti da se takve ideje javljaju učestalije nakon "zapadnog raskola", to jest nakon anglikanskog (1534.) i protestantskog (1917. odnosno 1529.) kidanja veza s Rimom, odnosno otpada od zajedništva s Rimokatoličkom crkvom. Razdoblja i procesi vezani uz teološko-filozofske i svjetonazorske programe poznate pod nazivima deizma, iluminizma, racionalizma, pozitivizma, ateizma kao da su bili kolijevka i okrilje za takve ideje i planove. Nikola Mate Roščić, isto, str. 51.

465 Američki humanisti izdali su dva Manifesta, 1933. i 1973. godine. U njima se nalaze bitni proglasi i programi. Među petnaest točaka Manifesta nalazi se i slijedeće: "Religiozni humanisti smatraju univerzum samopostojećim, a ne stvorenim ... Humanistička religija je ateistička i vjeruje da nema Boga...čovjek se razvio kao rezultat kontinuiranog procesa". Ralph Epperson, Novi svjetski poredak, Zagreb 1997. str. 199.-200.

466 Nije onda ni čudno da pri organizaciji UNESCO postoji posebni program i sektor pod nazivom "Duhovna ujedinjenja i međunarodni dijalozi", a Pablo Coelho, jedan od velikih proroka Novoga doba (New Agea), imenovan je posebnim i začasnim savjetnikom. Zamjetno je da relativno mnogi teolozi i redovnici kod nas uopće ne razumiju bitnu razliku, pa misle da je "duhovno" istovjetno s duhovnošću u našem katoličkom, kleričkom i redovničkom pojmovniku. Nikola Mate Roščić, isto, str. 129.

467 Usp. Ralph Epperson, Nevidljiva ruka, Kastav – Cipetić, 2002., str. 422.

468 Trideset godina udaranja kršćanski je moral pretvoren u prah. Danas se svećenike u filmovima i na televiziji često prikazuje kao hipokrite i bludnike ili kao netolerantne i zaostale osobe. Tko ima hrabrosti braniti vrijednosti obitelji, ako ćeš za to biti javno izvrgnut ruglu? Crkve su, poput svih drugih ustanova, pod stalnom paljbom i već pokazuju znakove umora. Pritisnute raskolima glede pobačaja i homoseksualizma, mučene raznim skandalima, od ženskih televizijskih evanđelizatora preko svećenika pedofila do davanja ovlasti biskupima, crkve nisu više ono što su nekad bile. Ako se moralni autoritet ne vježba, on, poput mišićnog tkiva, atrofira i umire... Patrick J. Buchanan, isto, str. 231.

upozorenja. "Ako je kršćanstvo stvorilo Zapad i ako je on temelj njegovog moralnog i političkog poretka, može li Zapad opstati, preživjeti smrt kršćanstva? Will Durant nije uspio naći 'nijedan značajan primjer u povijesti, sve do naših dana, u kojemu je neko društvo, bez pomoći religije, uspjelo održati svoj moralni život'. Prema Bellocovu epigramu, što glasi – 'Vjera je Europa, Europa je vjera' Ali, ako ta vjera umre, koji će vjerski sustav, koje načelo jedinstva i koji izvor moralnog autoriteta održati Zapad na okupu? Po čemu je Zapad jedinstven? Koje ga spone vezuju?"[469] Odgovor na sva ova pitanja lako je naći, a on glasi: "Europo, na početku novog tisućljeća, otvori još jednom svoja vrata Kristu!"[470]

Cilj determinista je bio i ostao isti uništiti raznovrsnost, narodnost, državne granice, obitelj i njezinu odgojnu moć i konačno duhovnu vertikalu života i življenja, vjeru otaca. U pohodu na vrjednote *mir neće biti mir a rat neće biti rat*, uspostavlja se privid blagodati mira koje deterministi nazivaju "održavanje" i (ili) nametanje mira". U takvom miru koji nije mir i rat koji nije rat, cijeli svijet postaje bojno polje.

10. Protiv inverzije moguće se boriti samo inverzijom

Globalizacija i globalizam zahvaljujući informatičkoj tehnologiji i ostalim tehnološkim dostignućima osobito na području telekomunikacija omogućavaju da ideje i zamisli determinista prilično lako, brzo i nesmetano, ulaze u svaku kuću na cijelom svijetu. Gledatelji, slušatelji, čitatelji, izloženi su ideologiji nekog "Novo doba" ili nekog "Novog svjetskog poretka" na putu prema novoj Utopiji.[471] Deterministi, dakle, nastavljaju misiju utopizma. U biti oni su najveći utopisti. Njihov plan je utopistički iz dva razloga. Prvi, jer su nestale mogućnosti stvaranja jedne religije, jedne nacije ili jednog naroda, ili jednog međunarodnog jezika ili jedne klase, jer naprosto sve to nije ni potrebno, a da se i ostvari ništa bitno se ne bi promijenilo. Drugi je razlog što ukinuće jedne religije ili kulture ili naroda, da bi se nametnulo njihov surogat je put prema ništavilu. Koliko god nastojali deterministi neće moći ukinuti, izbrisati kolektivne (skupne) kategorije koje su date Božjom voljom zajedno sa životom i time mnogovrsnošću oblika iskaza i oslobađanja. Deterministi naprosto moraju shvati da je zadaća smisao i uloga svake religije, naroda klase i rase, kao i svakog

469 Patrick J. Buchanan, isto, str. 282.

470 Usp. Glas Koncila, 47/2002, str. 6.

471 U svijetu se sve više obistinjuje naš planetarni "Big Brother". On već prkosno i nasilno djeluje kao misionar i satrap, vojnik i policajac, bankar i sudac, anđeo i zloduh, koji navještava i nameće "New Age", "New Deal", "American way of live" i mnogo još toga kao kategorički preduvjet i zahtjev, conditio sine qua non, za pristupnicu u obećani i razvikani "Novi vrli svijet". Nikola Mate Roščić, isto, str. 18-19.

ljudskog bića, da se ničim ne mogu nadomjestiti. Unatoč tome deterministi ne odustaju u pohodu rušenja vrjednota, kako bi se prijašnje strukture zamijenile novim.[472] Ali to ipak ne ide tako lako, jer strukture se teško mogu mijenjati, društva još teže. No, kako će se ta pustolovina završiti, o tome možemo nagađati, u najboljem slučaju tek postavljati pitanja.

U cijeloj zbrci sadašnjice koju stvaraju deterministi može se zapitati: je li Francis Fukuyama, imao pravo kad je nakon sloma komunizma u Europi 1989. proglasio "kraj povijesti"? Fukuyama nije imao pravo u smislu točnog određivanja tijeka budućnosti, nego je imao pravo u smislu ostvarivanja plana determinista. Kraj povijesti, kao to vidi i priželjkuje Fukuyama, je kraj kršćanske povijesti, prije svega one europske. Po njemu pad komunizma znači da je ispunjena (provedena) druga faza determinizma (*slika 12.*), u jednoj polovici Europe, u istočnom strateškom dijelu za 21. stoljeće, jer se ta istočna Europa nadovezuje na Aziju, pa je tako otvoren slobodan put prema središtu Euroazije. Istočnoeuropske zemlje postale su pogodan plijen za deterministe ne samo zbog velikih prirodnih izvora, nego, što je još značajnije, zbog komunizmom razdrmane (urušene) kršćanske duhovnosti. Tu prazninu, u trećoj fazi provedbe plana, će lako deterministi popuniti "novom vjerom koja stvara potrošačku ovisnost". To je taj kraj povijesti kako ga vidi Fukuyama, ili kraj *ribe*, a trijumf *vodenjaka*. Njemu se pričinilo, jer je tako htio vidjeti, da ideologija determinizma trijumfira i da se sva društva i sve države, pa i istočnoeuropske kreću u smjeru liberalne demokracije. Njegova predodžba o harmoniji svijeta demantirana je već ratnima sukobima u bivšoj Jugoslaviji, a više nego uvjerljivo onima u Afganistanu i Iraku.

Kraj hladnog rata i tobožnjih ideoloških i političkih podjela u drugoj polovici dvadesetog stoljeća nisu kraj globalnih sukoba. Ovaj put cijeli svijet postaje bojno polje, jer u njemu ne sudjeluju i neće sudjelovati države koje najavljuju rat, jer najave rata više nema, nego u njemu sudjeluju mreže, bila to mreža multinacionalnih kompanija i kapitala ili terorističkih skupinama, svejedno. U ovom sukobu ne radi se o sukobu civilizacija kako je to 1993. najavio Samuel Huntington, koji je istupio s tezom da će se novi veliki sukobi u globalnoj politici u 21. stoljeću događati na lomnim crtama između velikih civilizacija i kultura.[473] Pristalice Huntingtonove teze smatraju da bi bilo kratkovidno

---

472 Inverziju vrjednota jednostavno i uvjerljivo dao je Patrick J. Buchanan: "Ono što je nemoralno i sramotno – promiskuitet, pobačaj, eutanazija, samoubojstvo – postalo je progresivno i hvale vrijedno. Nietzsche je to nazvao transvrednovanjem vrijednosti; stare vrline postaju grijehom, a stari grijehovi vrlinama (kurziv a.). Patrick J. Buchanan, isto, str. 15.

473 Osim sukoba na Bliskom Istoku kao jedan od primjera naveo je rat u Bosni i Hercegovini. Nakon 11. rujna 2001. Samuel Huntington ponovno kao i 1993. je dobrodošao u časopisima i analizama svjetskih događaja.

odbijati načelo prema kojemu, nešto ne može biti, što ne smije biti. Upravo i ovdje vrijedi obrazac (n^{-1}). Nešto što bi se trebalo dogoditi, mora se dogoditi. Tada se postiže nevjerojatan psihološki učinak, jer onaj tko se suprotstavlja tom stanju koje nitko nije predvidio i koje se ne smije dogoditi zadobiva neograničenu moć da upravlja procesima na globalnoj razini. Huntington nije učinio ništa drugo nego inverziju i nagovijestio i otvorio put, u "teorijskom smislu", da cijeli svijet postane bojno polje, jer će se tobože sukobljavati civilizacije, a neće deterministi ratovati protiv vrjednota.[474]

Iako se na prvi pogled činilo da se nakon 11. rujna 2001. u političku arenu ponovno vraća tradicionalna politika i nacionalna država, brzo se pokazalo da je to bila velika zabluda. To je čak bio privid i za Sjedinjene Američke Države, jer suspenzija nekih osobnih prava nije ugrozila njezinu projekciju moći na globalnoj razini, nego je pojačala. "Efektom kumulativnosti" Sjedinjene Američke Države su se potvrdile kao zaista jedina supervelesila. Nakon tog početnog, moglo bi se reći, planiranog zastoja globalizacija u gospodarskom, kulturnom i tehnološkom području nastavlja se ukidanje suverenosti nacionalnih država i tradicionalne politike. Ona tako produžuje hod iz druge faze determinističkog plana nastojeći dovršiti ideju Karla Marxa o izumiranju države i ukidanju politike. Nije deterministima nepoznato da samo država ima snagu građanima osigurati zaštitu i da samo njoj pripadaju kontrolne funkcije na financijskim tržištima i u svim drugim djelatnostima osiguravanja boljitka za cijeli narod. Upravo zbog toga je i žele dokinuti jer ona ljudima pruža na dugi rok da mogu u svom prirodnom stanju zaštititi svoj život, svoju slobodu i svoje vlasništvo.

Općeprihvaćena teza o dobru i zlu kao trajnim kategorijama u svemiru, ali i u čovjeku samom, u političkom životu mogu se iskazivati kao što je već naglašeno u ovom poglavlju kao "ljevica" i "desnica". No, kako povijesno iskustvo pokazuje, u posljednjih dvjesta godina sigurno je, da ljevica čovječanstvo vodi prema ponoru što ne znači da se njoj *a priori* može pripisati prikriveno zlo, kao što se ni "desnici" ne može pripisati uvijek odsjaj dobra. Iz jedne i druge skupine (iako s "desnice" češće) u trenucima kriza mogu se pojaviti ljudi koji širinom svog vidokruga (vizijom) i čvrstinom psihe koju karakterizira smjelost, vide daleko (strate-

474 Pristalica Huntigtonove teorije ima i na južnoeuropskim prostorima. "Zlorabeći već poznatu sintagmu Samuela P. Huntingtona 'sukob civilizacija' (The Clash of Civilizations) Perica (dr. Vjekoslav Perica, nekadašnji tajnik Komisije za odnose s vjerskim zajednicama u Splitu) je sukobe i ratove na prostoru bivše komunističke Jugoslavije okrstio religijskim pojmovima (the Clash of Religions): 'To je bio rat simbola. A onda je počeo rat mitova.' Kategoričkim svođenjem svega na nazivnik vjerskih i nacionalnih simbola i mitova, to postaje ključ za razumijevanje svih događanja oko raspada SFRJ i nakon njega." Nikola Mate Roščić, isto, str. 179.

ški promišljaju) i mogu izvesti narod iz pogibelji (postaju vođe). Upravo zbog te sveobuhvatne karakteristike ostali ljudi ih teško ili nikako ne shvaćaju, jer svatko od njih tumači svijet (pojave, događaje, procese) onako kako ih on shvaća i doživljava. Međutim, kada prođe glavna opasnost, većina tih ljudi "malog horizonta", koji su u momentima krize (agresije, rata) šutjeli i paničarili, oslobađaju se straha, postaju glasni i počinju tumačiti blisku prošlost i stvarnost iz perspektive uske rupe u kojoj su se skrivali. No, oni ne staju na tome, nego kreću u "odgođeni juriš", a cilj im nije zlo (agresor, neprijatelj) ili netko drugi, nego vođa (spasitelj). Nastoje ga srušiti, a njegovo djelo izvrgnuti ruglu i prikazati kao zločin, da bi opet stvorili kaotično stanje, kako bi oni mogli preuzeti vlast. A njihova vladavina je vladavina poslušnosti prema vanjskoj moći a ne stvaralačka funkcija za dobro naroda. Ovdje je svaka usporedba s Hrvatskom i dr. Franjom Tuđmanom namjerna.

Ne može se i ne smije se polaziti od teze, poglavito kršćani, da većina ljudi ne želi pravni poredak i red? Naprotiv, svi to žele! Međutim, nije velik broj onih koji istinski shvaćaju kako to ostvariti, jer gradivo "opstanka" (mudrost) je golemo, a psihofizičke mogućnosti da ga se obuhvati, te logički i objektivno uporabi u ispravne svrhe dano je samo rijetkima. To deterministi itekako znaju, kao što znaju da čovjek prihvaća samo ono što i sam smatra da je u redu i pozitivno (iako ono ne mora biti) a takvih je većina. U tom subjektivizmu leže uvjeti za determinirani kaos i jedina mogućnost da se on izbjegne je da se na ključnim mjestima upravljanja državom nalaze ljudi širokih vidika, a grješke koje će oni učiniti ukoliko nešto propuste, mogu se prihvatiti jer su često odabir manjeg zla. Novovjeki farizeji prepoznaju se po uzrečici, "za sve je kriv onaj drugi" a njihov je najveći problem što nikako ne mogu shvatiti svoju slabost, svoju grješnu stranu, pa krivca nalaze u drugom, optužujući ga da je loš, zao, podložan slabostima, uzročnik kaosa pa i rata. Čak su uvjereni, ili ih se uvjeri, da to rade u korist općeg dobra. Ovdje je riječ o psihološkoj borbi čovjeka sa samim sobom i okružjem. U toj "igri" bitno je da žrtve i grijesi budu što manji, jer su oni uglavnom proizvod neshvaćanja, a osveta je najveća zabluda.

Sa stajališta teorije sukoba svaka kriza ne mora završiti ratom kao svojim ekstremom. Povijest do kraja dvadesetog stoljeća pokazuje da je tako najčešće bivalo i da su kriza i rat tvorili jedan ciklus. Nakon tog ciklusa bi počimao novi, obnoviteljski, gdje su do izražaja dolazili ljudi sa stvaralačkim osobinama i inicijativama i ispravljali posljedice ratova. Ovdje se postavlja logično pitanje: Što se događa u uvjetima upravljanja krizama kad se ciklus ne zatvara tj. ne završava ratom kao ekstremom? Nastavlja se trend truljena društva, njegova entropija, zato nakon upravljane krize slijedi "odgođeni kaos". To je razlog zašto deterministi upravljanje krizom ne završavaju čistom pobjedom. Primjeri su: slučaj Irak

(1991.), bivša Jugoslavija (1991.-1999.), Afganistan (2001.), ponovno Irak (2003.), Sudan (2004.) ...

Ključni čimbenik pobjede u sukobima, ili ratovima, uvijek je ležao u odabiru najdjelotvornije strategije. Analiza sukoba i ratova dvadesetog i početka dvadesetprvog stoljeća pokazuje da pobjeđuje onaj na čijoj je strani svjetsko javno mnijenje i potpora, jer je to velika psihološka prednost, a ona je preduvjet pobjede. Do pojave informacijskog rata takvu je prednost dobivao uvijek onaj koji je bio napadnut. U novoj doktrini koju provode deterministi učinjena je inverzija (n^{-1}) pa se onaj koji napada, prije nego što napadne, godinama ne samo mjesecima prikazuje a i “dokazuje” da je on, pače jedina, institucija koja štiti od nereda, čuva pravni poredak i širi demokraciju, te dakle, ima ekskluzivno pravo na ulogu čuvara svjetskog poretka. Šireći dugotrajno takvu inverznu sliku i sami počimaju vjerovati u to što propovijedaju, stvarajući takve psihološke preduvjete da to i takvo nastupanje vremenom postane nedodirljivo, i kojim se može napasti svakoga tko se pokuša suprotstaviti.

Slučaj Sjedinjenih Američkih Država kao svjetskog policajca, ili Europske unije najbolje govori da je inverzija svega postala stvarnost našeg doba. Kako se suprotstaviti ovoj inverznoj doktrini u globalnom strategijskom nastupanju? Nikako drugačije nego primijeniti inverziju inverzije, vratiti stvari na početak. Ne izbjegavati rat, to bi dugoročno bila grješka (zbog neograničenosti krize), nego natjerati veliku destruktivnu silu da ona napadne, i na taj način je demaskirati i dokazati pred svjetskim javnim mnijenjem tko je i što je. Zadobivajući potporu tog vanjskog strategijskog kruga, dugoročno gledajući, pobjeda za napadnutog nije nemoguća, ona je pače izvjesna. No, mora se naznačiti da je cijena u takvom strategijskom odabiru izuzetno velika (ljudske i materijalne žrtve), ali je i pobjeda velika. Tu je još jedan element koji igra značajnu ulogu – informacijski rat. U uvjetima informacijske prevlasti (blokada informacija), nužno je “žrtvovati” jake ličnosti koje će biti napadnute, ali i koje će se i braniti, pa će na njih informacijski (medijski) sustavi trošiti veliku energiju. U tom “mini inverznom ratu”, unutar informacijskog sustava, otvaraju se pukotine za širenje prave istine o namjerama i karakteru napadača. I stvari se počimaju odvijati logično, a to da napadač (koji je ujedno i najveći grješnik) štiteći sebe mora žrtvovati svoje suradnike, generale ili vojnike (slučaj američkih generala Frenksa i Lopeza i vojnika u Iraku). Drugi način suprotstavljanja je činiti ono što čini napadač. Tako je prevladavajuća i monopolska uloga CNN zaduženog za samo “jednu istinu”, bitno smanjena nakon pojave Al-Jazeere. Irak, kako razvoj događaja pokazuje sve više postaje primjer ovog novog sukoba inverznih doktrina.

Identitet je važan jer ako se čovjekov život i život naroda odvoji od te fiksne točke, raspada se i kržlja. Europa odbacu-

jući svoj kršćanski identitet, izdala je i svoju slobodu i izgubila je ozbiljnost.[475] Na mjesto kršćanskog mučeništva instaliran je bruxelleski birokratski aparat. Živeći pod stalnim pritiskom birokratskog aparata, europski čovjek je prisiljen popuštati ali i napuštati sve više svoj biološki i duhovni bitak. Kako izići iz toga? I ovdje vrijedi inverzija inverzije. Učiniti sebe sposobnim za primanje vjerodostojnog duhovnog utjecaja. Da bi čovjek to mogao izvesti, potreban je okretaj za tristaišezdeset stupnjeva kako kaže Béla Hamvas i doći do čovjekovog početnog i vječnog i apsolutnog stava, u stanje svjesne i budne komunikacije – ne s nadljudskim silama, nego sa silama svijeta većeg od čovjeka.[476] U izvjesnom smislu potrebno je vratiti se ranim crkvenim ocima. Treba pogledati kakvu su borbu vodili da bi Evanđelje razlikovali od hebrejske, egipatske, grčke, iranske, dapače i udaljenih predaja, i da bi se s njima usuglasili.

Čovjek koji nema duhovnu bazu, on je inverzni čovjek i može se prepoznati po tome da u svemu vidi samo ono što je dopadljivo na kratke staze. Determinizam je u čovjeku probudio nostalgiju prema primitivnosti, jer je mu je stegu kršćanske civilizacije nametnuo kao teret. Međutim, ispostavilo se da je nastao svijet novog barbarstva u kojemu su genocidi i koncentracijski logori, masovna ubojstva i svjetski ratovi i prihvatljiva, normalna pojava a da se i ne govori o raspadu zajednice, o kolapsu obitelji, o uništenju morala i o duhovnoj anarhiji. Jednakost, demokracija i ljudska prava samo su imenice iza kojih se skriva bezdušnost i licemjerje determinizma. Zato je moguće da u determiniranom kaosu skupa idu dobro i zlo, pravda i nepravda, idealizam i materijalizam, nagon za pravdom i nasilje.[477] Iz ovoga je rješenje opet inverzija. Kad su teret i patnja već tu, čovjek treba prihvatiti i teret i patnju i treba ih učiniti smislenim. Taj put je pokazao Krist. Bez patnje život nema smisla i to je ono što se naziva ozbiljnost života.[478]

---

475 Početak su Europe, kaže Weber, Termopili, gdje je malena vojska od nekoliko ljudi zaustavila perzijskog kolosa i pala, ali je grčka sloboda obranjena. Smisao bitke je sljedeći: postoji nešto što je više od života i za to više treba dati život. To je izvorna baza europskog poretka života. Slava europskog čovjeka. Nakon Termopila kršćanski mučenici u svakom slučaju održavaju istinsku bit ljudske osobnosti, čak i onda kada je trebalo dati život. Ono što se danas događa, inverzni su Termopili, obrnuto je od kršćanskog mučeništva. Pretežita većina čovječanstva bi, da samo može za kakav dobar novac, za puki i goli život bio on ma kakvo sramotno ropstvo, prodali slavu slobode. Zajedno sa svojom, naravno i slobodu drugih. Béla Hamvas, Pogovor o nekome, isto, str. 11.-21.

476 Béla Hamvas, isto, str. 11.- 21.

477Uništi kulturu i identitet to je jedno od glavnih načela u determiniranom kaosu, a provodi se stvaranjem i izgradnjom bezumne, prljave, odvratne književnosti (kulture), slikarstva posebno, žutog tiska, pornografije, filma, kazališta.

478 Béla Hamvas, isto, str. 11.- 21.

Hrvatska nezavisnost, u doktrini inverzije, iskazuje se ili kao njezino dokinuće ili kao ne baš bitni subjekt u nekoj asocijaciji. "Zapadni Balkan", na primjer. Svoje dugoročne planske projekte deterministi štite i onda kada "štićenik" iskače iz razine opće prihvatljivosti, kao u slučaju memorandumske ideje o stvaranju "velike Srbije". Naime, čitav zapadnoeuropski politički sustav je bio povezan s jugoslavenskim i imali su zajednički interes očuvanja postojećeg stanja u lomu bipolarne podjele svijeta, pa i po cijenu izazivanja rata. U tom smislu su se međusobno štitili. Zato je prije i u vrijeme srpske agresije na Hrvatsku na Zapadu vladao potpuni muk i šutnja, što je značilo potporu velikosrpskoj politici. Proboj iz takve diplomatske, političke i medijske blokade bilo je moguće izvesti jedino ukoliko se izvede smjeli strateški plan, inverzan njihovom nastupanju. Taj plan je bio samostalna i nezavisna hrvatska država, ozbiljna i stvarna protuteža europskim deterministima koji su bili prisiljeni priznati Hrvatsku unatoč drugim namjerama.[479] Ipak, nisu mogli sakriti razočarenje koje je sročeno u sintagmi o "ranom priznanju" koju do dana današnjeg zastupaju Velika Britanija i Francuska.

Hrvatska pobjeda u Domovinskom ratu jest u vanjskom iskazu pobjeda protiv srpske agresije ali je ona zapravo značila pobjedu protiv determinizma i determinista u jednom paradigmatskom obliku. Tom pobjedom deterministi su se uplašili da Hrvatska, nakon tri njihova prevrata u dvjestogodišnjoj europskoj povijesti, ne postane prva zemlja koja će uspostaviti prirodan pravni poredak i biti uzor ostalima. Kako deterministi ratuju upravo protiv toga sustava vladavine i vlasti Hrvatsku se poput Kartage nastoji razoriti. Ako se zna da se doktrinom inverzije od žrtve Hrvatska želi načiniti agresorom[480], a to čine i oni izvan i oni unutra nje, poruka hrvatskoj politici može biti samo jedna – učinite sve da se Hrvatska ne razoruža i ne rasproda i ne preda na raspolaganje "svjetskim trgovcima". Neka se ne zaboravi, doći će ponovno vrijeme nacionalnih država, ali njoj se mogu nadati samo oni koji sačuvaju svoj bitak.

479 U tome je značaj Vatikana koji je među prvima priznao Hrvatsku i praktično prisilio članice Europske unije da to isto učine.

480 Između ostalog ova se inverzija postiže i pravnim sredstvima . Smisao determiniranog kaosa nije u izravnoj teritorijalnoj koristi, nego se ratni probitci ostvaruju gospodarskim nastupanjem koja se u obliku tzv. pomoći iskazuje kao moć. To zaraćene strane koje su obuhvaćene determiniranim kaosom dovodi u položaj da se prisiljavaju staviti na raspolaganje apstraktnoj međunarodnoj zajednici. Nakon toga međunarodnim pravom uništavaju se njihova nacionalna prava, odnosno dovodi se u pitanje funkcioniranje pravne države. Apsurd ove inverzije dogodio se u Hrvatskoj još bolje rečeno u tu sitauaciju dovela je samu sebe. Naime, hrvatsko pravosuđe će suditi po diktatu međunarodne zajednice svojim generalima i braniteljima. To Vlada smatra velikim političkim uspjehom. Kojeg li licemjerja i podlosti od međunarodne zajednice, a sljepila i podložnosti od hrvatske vlasti, koja sama sebi dokazuje da je agresor.

***

Deterministi odlučivši da "Kraljevstvo Božje", "Kraljevstvo nebesko" ili "Kraljevstvo Kristovo" zamjene "ljudskim kraljevstvom" ili "novim svjetskim poretkom", obnavljaju kao sintetiziranu cjelinu ono "što je davno viđeno u pokrajinama rimskog carstva, u otomanskim miletima, u kolonijalnim protektoratima, u krunskim zemljama Habsburgovaca, Bismarcovim 'zemljama' (Länder), u republikama SSSR-a, u 'državama' Indije ili 'pokrajinama' Kine."[481] Više nije nejasno, ili ne bi trebalo biti, prema kojim se doktrinarnim načelima nastoji stvoriti "ljudsko kraljevstvo". Inverzija (n^{-1}) je ta magična formula po kojom se istina, pravednost, ljubav i sloboda, nastoje ubiti, ili u najboljem slučaju izokrenuti. Nakon jakobinske i diktature proletarijata, Prvog i Drugog svjetskog rata, kada su svi vladari "po milosti Božjoj", osim onih u zemljama reformacije (a i to je dio plana, njegova prva i druga faza) skraćeni za glavu ili svrgnuti, deterministi su utjelovili "filozofiju" hedonizma, bogatstva, moći i preko vanjskog i unutarnjeg kruga svojih mrežnih organizacija cijelom svijetu, silom i nasiljem nameću jednopolarnu (unipolarna) vlast (nad-vladu), zaogrćući tu svoju treću fazu plana u plašt demokracije i "ljudskih prava".

Ulaskom u novo tisućljeće doktrina inverzije po kojoj deterministi ratuju protiv vrjednota uistinu je promijenila i strategije i neprijatelje i saveznike ali i poslušnike i izvršitelje. Međutim, oni zaboravljaju da su se od davnih vremena u različitim dijelovima svijeta rađale imperije koje su podčinjavale goleme teritorije i brojne narode. No ni jedna od njih nije bila sposobna nametati svoju volju cijelomu čovječanstvu. U tome neće uspjeti ni ova "nova imperija" unatoč tome što je plan u trećoj fazi izvršenja i što nosi prijemčiv *naziv "Novus ordo seculorum"*. Ona će i kao sve dosadašnje zablude ostati opomena lakovjernim žrtvama o stvaranju "ljudskog kraljevstva".

481 Nikola Mate Roščić, isto, str. 22.- 23.

Poglavlje 4

GEOSTRATEŠKA I GEOPOLITIČKA SLIKA SVIJETA NA POČETKU TREĆEG TISUĆLJEĆA

Po planu determinista svijet bi 2010.-2015. trebao doći na točku (razdjelnicu) kada za mnoge narode i zemlje svijeta neće biti suvereniteta i pravde, a mnogi će ostati *bez vojske* i *vjere otaca* (*slika 15.*). Jesmo li se doista približili tom dobu kad na zemlji neće više biti nacija i kad će na njoj cijeloj vladati jedan poredak, jedna nad-vlada (vladar), jedno administrativno tijelo?[482] Jesmo li doista na putu ostvarenja plana o nastanku neke hibridne "svjetske religije u kojoj se svi ljudi slažu"?[483] Jesu li se približila vremena u kojima će samo moćni imati pravo na vojsku? I konačno, je li na pomolu vrijeme da za "kolateralnu štetu" u kojoj umire stotine tisuća civila, nitko ne odgovara? Iako svijet od tih "posljednjih vremena" dijeli samo desetak godina još nije kazano tko bi trebao biti na čelu tog "novog svjetskog poretka" koji se sastoji u slijedu riječi "bez". Ipak, nad-vlada ili nevidljivi vladar ovoga svijeta bi svakako trebao jamčiti nestanak obitelji, jer će djecu morati odgajati društvo u ime nad-vlade (vladara) ukida se pravo na privatno

482 Strobe Talbott, Clintonov "cimer" s Oxforda, u jednom je članku u časopisu Times prije desetak godina, izjavio da je dvadeseto stoljeće "učvrstilo" uvjete za svjetsku vladu. Smrt Zapada, Patrick J. Buchanan, Kapitol, Zagreb, 2003, str. 257. "Je li vam svima jasno da želimo izgraditi nešto što može težiti da postane svjetska vlast, ne samo trgovački blok, nego i politički entitet?", zagrmio je predsjednik Europske komisije Romano Prodi pred Europskim parlamentom u veljači 2001. "Shvaćamo li da će našim nacionalnim državama, ako ih uzmemo pojedinačno, biti znatno teže održati se i očuvati identitet na svjetskoj pozornici?". *Prodi Urges Fundamental Debate on Future of EU*, Michael Mann, Financial Times, 14. veljače 2001. str. 1.

483 "Svjetskoj vladi bit će potrebna i svjetska religija. Humanisti se dobrovoljno javljaju da ispune tu prazninu." Nevidljiva ruka, Ralph Epperson, Kastav – Cipetić, 2002, str. 428.

vlasništvo jer će nad-vlada (vladar) biti vlasnik zemlje i svih drugih dobara. Kako sloboda vjeroispovijesti ne će postojati, zbog ustoličenja jedne religije, nad-vlada (vladar) morat će se dobrano potruditi da preostale vjernike monoteističkih vjera podvrgnu rigoroznom preodgajanju. One koji ne uspiju promijeniti svoja vjerovanja vjerojatno će trebati smjestiti u velike koncentracijske logore ili ih ubiti kao "neprilagodljive" budući da će vjeru u Boga nova nad-vlada (vladar) proglasiti zločinom. Dakle, bit će mnogo posla za nad-vladu (vladara) jer će sve osobne odluke pojedinaca donosit ona (on), jer sam čovjek više neće moći odlučivati čak niti s kim će se moći družiti, a riječi (pojam) "suverenost naroda" bit će izbrisana iz svih rječnika.

Hoće li u ovoj geopolitičkoj paradigmi suvereni narodi na početku 21. stoljeća dopustiti ostvarenje načela *Humanističkog manifesta*[484] u kojem se tvrdi da je najbolja opcija za čovječanstvo prevladavanje granica nacionalnih suvereniteta i gdje se poziva na izgrađivanje svjetske zajednice u kojoj mogu sudjelovati svi tzv. dijelovi velike ljudske obitelji.[485] Osim toga, u tom humanističkom katekizmu, stoji – "mi se uzdamo u razvitak sustava svjetskog zakona i svjetskog poretka zasnovanog na transnacionalnoj saveznoj vladi." Narodima koji su prošli drugu fazu determinizma i izašli iz ralja komunističkog svijeta ovi pojmovi ne bi trebali biti nikakvom nepoznanicom. No, je li tome baš tako? Ako se samo malo bolje pogleda na geopolitičku pozornicu nažalost lako je zamijetiti da jednako loše vide nekadašnji protivnici i oni s istočne i oni sa zapadne strane "željezne zavjese". Nije li većina suverenih država već prenijela dio svog suvereniteta na Međunarodni kazneni sud, na čelu kojeg će po nalogu svjetske nad-vlade (vladara) sjediti isti oni (ili slični) s Haaškog suda, a koji je toliko ispolitiziran da predstavlja ruglo pravde i pravednosti.

Kako bi po zamisli determinista trebao izgledati jedan veliki grad s anacionalnim obilježjima, a globalno umiven, zorno se ocrtava na analizi Pariza koji su još početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća izradili "stručnjaci" iz Programa svjetskih institucija. Da bi Pariz postao globalni grad, pišu oni, mora se prvo podvrgnuti procesu denacionalizacije i postati manje francuski.[486] To pak zahtijeva "psihokulturnu promjenu u odnošenju prema tradicionalnoj ksenofobiji koju Francuzi šire oko sebe".[487] Kako je

484 Američki humanisti izdali su dva manifesta, 1933. i 1973 godine.

485 O strategiji integracije prostora u 21. stoljeću usp. Hrvatska i veliko ratište, isto, str. 297.-309.

486 Pariz je odabran s predumišljajem jer je bio prvi "pokusni kunić" u kojem je vladar "po milosti Božijoj" skraćen za glavu, pa valjda treba biti i prvi koji će prestati biti glavni grad jedne suverene zemlje. Ako je u njemu položen prvi ispit detreminizma, logično je da i u njemu bude obranjen i diplomski ispit.

487 Da su Francuzi pristali do kraja odigrati svoju pionirsku ulogu u uspostavi detreminizma pokazuje i ovaj primjer: "I Francuska ima svoje ikono klase. Kad je

nemoguće izravno provesti tu zamisao, stručnjaci determinizma preporučuju, što je razumljivo, inverzni pristup (n^{-1}), te drže, da bi se to moglo postići većim izlaganjem pučanstva drugim kulturama, drugim jezicima, drugim načinima da se nešto provede, i drugim uvjerenjima da se bude u pravu. Na tragu te doktrine jedan od stručnjaka predložio je da se što više kulturnih događaja učine svjetskim, kao na primjer nadnacionalni rock-koncerti.[488] To bi služilo kao protuotrov "previše nacionalnoj i nekada nacionalističkoj kulturi". Dalje se u toj studiji navodi da Pariz više ne bi trebao biti glavni grad Francuske jer ako bi nastavio dosadašnju ulogu ostao bi previše "etnocentričan" da bi postao globalizirani grad. Zato bi po zamisli autora Orleans trebao postati novi "administrativni glavni grad francuskog prostora", što hoće reći, ne više Francuske države. Nadalje, "najviši vrhovi francuske vlade (vanjska i fiskalna politika) ostali bi u Parizu", a administrativna struktura preselila bi se u provinciju, čime bi ustroj, gledanje i utjecaj francuske vlade postao svjetski, umjesto da bude francuski. U takvom globalnom gradu kako tvrde stručnjaci determinizma nitko ne bi bio stranac. Menadžeri globalnih udružaba koji nisu Francuzi, a živjeli bi u Parizu, morali bi biti u mogućnosti birati i biti birani u vijeće Pariza. Ovakav globalni grad bi imao i svoju potrebnu infrastrukturu: hotele visoke kategorije, centre za konferencije, mrežu telekomunikacija koja ne bi bila vlasništvo Francuske, svjetsko sveučilište i "financijski centar". Infrastrukturno preoblikovani Pariz bi globalnim menadžerima nudio dvije vrste stanova. Jedni bi bili u samom središtu grada i služili bi onim rukovoditeljima koje zanima kultura, zabava i gradski život, a drugi bi bio za one koji su više okrenuti ugodi koju stvara priroda. Ovi bi se nalazili izvan grada gdje je čist zrak, a drveće i zelenilo bi smanjilo stres u onih koji pate od kulturnog šoka. Toliko o Parizu koji je naravno na svu sreću još i dalje glavni grad Francuske, a dokle, ne zna se.

---

francuska vlada, 1996. pokušala organizirati proslavu u čast obilježavanja tisuću petstote obljetnice pokrštavanja franačkog kralja Klodviga, socijalisti, komunisti i sve ostale lijevo orijentirane stranke – polovica Francuske – usprotivile su se bilo kakvom obilježavanju godine u kojoj je Francuska postala kršćanskom zemljom. Otto Scott, The War Against the Past Compass, 1. listopada, 2000., str. 11.

488 Otada i od tog vremena je krenula lavina rock koncerata u svim glavnim i velikim gradovima diljem Zapdne Europe, a nakon pada berlinskog zida, nastavljen je pohod, pače invazija u zemljama i gradovima Središnje i Istočne Europe. Zagreb glavni grad Hrvatske je i u ovom bio poseban. Naime, koncert grupe Rolling Stonesa održan je na Hipodromu, mjestu na kojem se skupilo više od milijun ljudi dočekati i pozdraviti Svetog Oca u njegovom prvom od tri pastoralna posjeta Hrvatskoj. Pozornica na koji je grupa nastupana podignuta je na istom mjestu na kojem je za vrijeme posjete pape Pavla Ivana II. bio glavni oltar. Da bi simbolika bila potpuna koncert je održan pod naslovom "Put za Babilon". I kad su detreministi u pitanju, previše je.

Ako deterministi dio geopolitike u 21. stoljeću vide kao urbanizaciju po "pariškom modelu", što je s geostrategijom? Futuristička predviđanja od prije desetak godina[489] odigravaju se u *"strategijskoj crnoj rupi"* po određenim koordinatama kaosa i presedana koji su vrlo često na rubu određenih moralnih ali i pravnih norma ponašanja. Riječ je, naime, o slijedu upravljanih kriza koje su počele na prostoru zvanom bivša Jugoslavija a nastavljene presedanom Sjedinjenih Američkih Država (1998.) koje su po ocjenama ozbiljnijeg dijela svjetskih analitičara prekršile sve norme međunarodnog prava izvodeći bombaške, tj. napadaje krstarećim raketama tomahawk na Sudan i Afganistan kao znak osvete teroristima za počinjena zlodjela oko američkih veleposlanstava u Africi.[490] Pandorina kutija se otvorila. To je bio prvi, ali odlučujući korak u procesu ukidanja međunarodnih državnih granica u izvedbi prvog svjetskog policajca u njegovoj ne više redarstvenoj nego osvetničkoj akciji. Kršenjem tisućljetnih pravila, preskakivanjem svih međunarodnih institucija, prije svega Ujedinjenih naroda, Sjedinjene Američke Države, koliko god to same kao država nisu željele otvorile su put determinizmu za ulazak u njegovu treću fazu. Takvim postupcima, kako se mnogim analitičarima čini, Amerika neće kao država postati novim Rimom. Dapače, rimsku racionalnost kasnije je dopunila kršćanska vjera pa je grad progonitelj postao žarište gdje je zapadni čovjek odbacio mnogoboštvo a prihvatio kristocentričnu uljudbu za razliku od novovjekog Babilona, u kojem će ljudi različitim globalnim, ali i genetskim zahvatima i jednačenjima po boji, spolu, rasi, i jeziku postati bezlična masa potrebna uzdržavanju malog omeđenog prostora na vrhu hijerarhije u kojem stoluje nad-vlada (vladar) novog svijeta. Zašto Amerika pristaje na ulogu posrednika? Možda zato što je i sama u rukama determinista.[491]

---

489 Usp. Zbigniew Brzenzinski, Veklika šahovska ploča – Američki primat i njegovi geostrateški imperativi, Interland d.o.o. Varaždin, 1999.

490 Što pak o američkom globalnom pohodu i unilateralnim vojnim akcijama misli većina, sažeta je u reakciji malezijskog premjera Mahatira Muhameda: "Kako možemo znati da su američki napadaj na Afganistan i Sudan izvedeni u samoobrani, kako tvrdi Washington, kad za to ne pruža ni jedan dokaz". Asimetrični ratovi (2), Petar Jurić, Hrvatski vojnik, listopad 1998.

491 Dekristijanizacija Amerike velika je kocka, a ulog je naša civilizacija. Amerika je odbacila moralni kompas koji je njezinu republiku vodio dvije stotine godina i sada polovi naslijepo. Putokaz nam je isključivo razum, bez Otkrivenja. Očevi utemeljitelji davno su upozorili da je to prevelik korak. Nijedna zemlja ne može ostati slobodna ako izgubi krepost, rekli su, a bez vjere nema krjeposti. Nemojte se "baviti zamislima da se moralnost može održati bez vjere", rekao je Washington u svojem oproštajnom govoru, "Od svih zamisli i navika što vode napretku, religija i moralnost su neizostavne". Tako je mislio i John Adams: "Naš je ustav napisan samo za moralne i religiozne ljude. Potpuno je neprikladan za ljude bilo kojeg drugog svjetonazora." Patrick J. Buchanan, isto, str. 213.

Zanimljivim se čini odgovoriti (opisati) kakva je bila geopolitička i geostrateška slika svijeta pod utjecajem determinista a još više kakva će ona biti u prvoj polovini 21. stoljeća.

1. Bitka za euroazijska vrata

Azerbajdžanski predsjednik Hajdar Alijev otvorio je u rujnu 1998. u Bakuu summit posvećen razvoju prometnih veza koje bi vodile od Europe preko Kavkaza do Srednje i Daleke Azije.[492] Poseban značaj tom skupu dalo je potpisivanje Sporazuma o izgradnji suvremenog *Puta svile* koji bi povezivao Tokio i Peking s Istanbulom Parizom i Londonom. U sklopu tog dokumenta je i izgradnja željezničkog i *vodenog koridora* koji bi početkom 21. stoljeća čvrstim gospodarskim i trgovačkim vezama povezivao Europu i Aziju. Koliki se značaj pridavao tom skupu potvrđuje i činjenica da su na njemu sudjelovali predsjednici država, predsjednici vlada, šefovi diplomacija i ministri prometa i veza iz 33 zemlje, uključujući i Sjedinjene Američke Države. Nazočni su također bili izaslanici svih 15 zemalja Europske unije (toliko je ona tada brojila članova), zatim Ujedinjenih naroda i drugih međunarodnih organizacija i institucija. Tursku, koja je iznimno zainteresirana za što hitniju izgradnju tih prometnica koje bi je povezivale s turkofonskim zemljama Zakavkazja i srednje Azije, osobno je zastupao tadašnji predsjednik Süleyman Demirel. Inače, prema zamisli sam Put svile bio bi dug više od 12 000 kilometara, a u njegovu izgradnju uložilo bi se više od 25 milijarda dolara. Izgradnjom te prometnice, bolje reći njezinom obnovom, posebice bi se potaknuo razvoj Azerbajdžana, Turkmenstana i Kazahstana, bivših sovjetskih republika, koje među sobom dijele naftom i plinom bogato područje Kaspijskog jezera. Naime, zbog loših prometnih veza sa susjednim zemljama, praktički je ograničen izvoz i drugih proizvoda iz regije. Od te 1998. počela je konačna bitka za vrata Euroazije između svih svjetskih sila koje nešto znače na kugli zemaljskoj.

Kad se i površno baci pogled na zemljovid različitih međunarodnih ili pak unutarnjih sukoba onda se jasno razaznaje da se oni po pravilu vode uzduž najvažnijih prometnih pravaca. Tamo gdje ne mogu prodrijeti mirnim putem velesile (sile) uvijek po pravilu potiču međudržavne lokalne i etničke sukobe koji im onda zbog svoje unutarnje nerješivosti omogućavaju "uglavljivanje" tzv. mirotvornim putem kad dolaze u ulozi pomiritelja stvarajući zapravo najčešće *quasi* upravu (vladu) koja im onda omogućuje nadzor nad svim potrebnim elementima zbog kojih su potaknuli sukob. Riječ je dakle, o induciranoj krizi, odnosno determiniranom kaosu i stabilizaciji prostora koja dolazi poslije njega.

492 Potpisan sporazum o obnovi povijesnog Puta svile – Vjesnik, 8. rujna 1998.

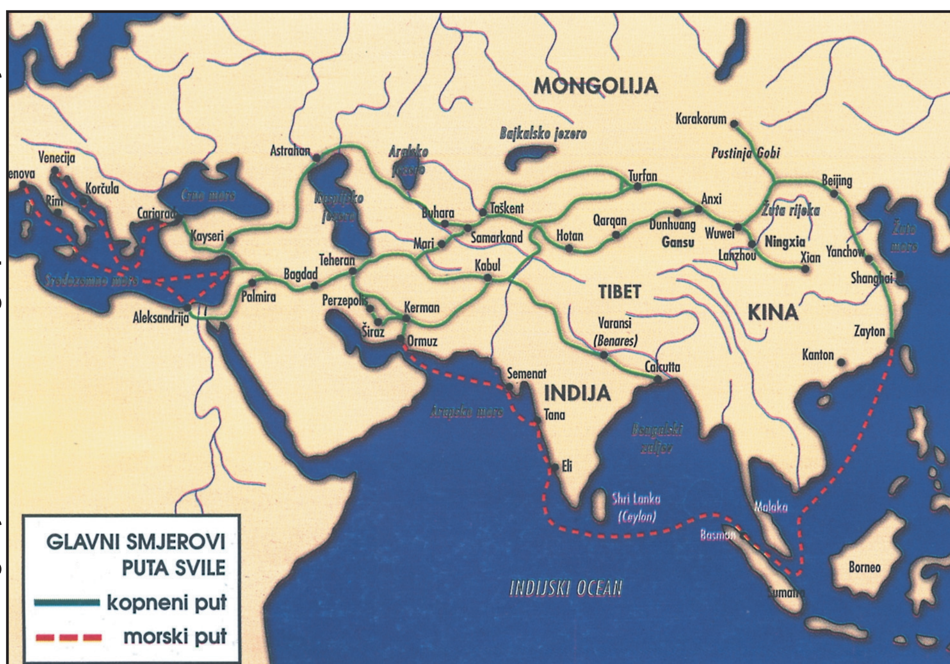
Borba za takve prometnice je zapravo borba za trgovačku prevlast (tržište) u kojoj onda pobjednik diktira svoje uvjete. Stoga doista nevjerojatno, čak licemjerno, zvuče upozorenja o sukobima civilizacija. Naime, radi se prije svega o sukobima interesa, u kojima deterministi nastoje druge podvrgnuti svojem vrijednosnom sustavu. U drugoj polovici 20. stoljeća to se zvalo sukobom demokracije i totalitarizma, a na početku 21. stoljeća to prelazi u ideologiju ljudskih prava skrojenih po mjeri determinizma. Ratovima su se uvijek otvarali putovi i osvajala nova tržišta.[493] Već stoljećima s istim ciljem, kako oni prvotni iz pljačkaških ekspedicija (*agrarni val ratovanja*) preko lova na robove i jeftinu radnu snagu (*industrijski val ratovanja*) do najnovijih najava kibernetičkog ratovanja (*informacijski val ratovanja*). Mnogo je primjera za to. Takozvano "mirno prodiranje" nekada trgovačkih velevlasti a danas multinacionalnih kompanija obično je prvi korak za pravo osvajanje.[494]

Glavni prometni smjerovi na Putu svile (*slika 18.*) za koje su se manje-više u povijesti vodile bitke za prevlast, u 21. stoljeću voditi će se ona najveća, odlučujuća, bitka "posljednjih vremena".[495] Opće povijesno značenje trgovačkih putova koji su ujedno bili i vojnički i politički, ali i uljudbeni, pokazuje upravo jagma

493 Tako je počinjao rat Engleza s Kinom godine 1839.-1842. zato što je Kina zabranila uvoz opijuma pa je tim potezom nastradala proizvodnja opijuma u britanskim područjima. Pa i američki građanski rat potekao je između ostalog što je središnja vlast ukinula ropstvo, a time svojim južnim državama otimala radnu snagu. Jedan od povoda otkrića Amerike bio je traženje najkraćeg puta u bogatu istočnu Aziju. Cortesovu ekspediciju na Mexico ili Pizzarovu na Peru vukla je želja za zlatom. Također je poznat stogodišnji rat između Genove i Mletaka kroz 13. i 14. stoljeće za prevlast nad važnim tjesnacima između Egejskog i Crnog mora. Trećem pak punskom ratu pravi pokretač bilo je u rimskom i italskom trgovačkom i brodarskom svijetu da se ukloni još uvijek jak takmac Kartaga. U ovom je slučaju i sam stari Katon imao dioničku dobit u brodovima. Iste je godine (146. prije Krista) pao i Korint kao drugi rimski trgovački takmac. Portugalski pronalazak puta pak u Indiju oko Afrike znatno je oštetio gospodarstva, trgovinu pa čak i državnu poziciju talijanskih republika pa i Dubrovačke republike. Stoga je njihova diplomacija, osobito mletačka uspješno nastojala da sultana Sulejmana II. navede na rat s Portugalcima koji su zatvorili izlaze iz Perzijskog zaljeva i Crvenog mora u Indijski ocean. Povijesni cestovni smjerovi, Matija Ivanić, Hrvatski vojnik, rujan 1998. str. 25.

494 Tipičan slučaj takvog poduhvata jest povlaštena Istočnoindijska kompanija koja je na kraju i državno za Englesku osvojila Indiju. Matija Ivanić, isto.

495 Prometni smjerovi na Putu svile i njegovom bliskom okružju su: (1) Iz gornjeg Egipta preko na Crveno more, pa dalje na Jemen i Somali, zemlje puntskog puta starih Egipćana. (2) Iz donjega Egipta išla je već vrlo rano morska plovidba u palestinske i feničke gradove, a kopneni put išao je preko Sinajskog poluotoka. Dalje se ovaj put razdvajao na ogranak koji je išao u Petrejsku Arabiju i dalje k jugu preko Medine i Meke u Jemen, a drugi u filistejsko primorje prebacivao se preko Karmela u Jeruzalemsku ravnicu pa između Libanona i Antilibanona hvatao sjevernu Siriju. (3) Tu je dolazio i arapsko-sirijski put (Petra-Damask-Homs-Haleb-Aintab), a od njega su se, poglavito iz Damaska odvajali i pustinjski poprečni putovi k srednjem Eufratu , gdje se kasnije formirala Palmira. (4) Jedan njegov ogranak vodio je preko Male Azije u Crno more. (5) Drugi je polazio pre-

Slika 18. *Put svile kao svojevrsna metafora za kulturne doticaje Kine i Zapada. Nakon 250 mukotrpnih godina uspostavljena je kopnena prometnica, zahvaljujući naporima uređenih država, kojima je prolazila i na taj način povezivala veliki euroazijski kontinent. Nesmetano kretanje omogućilo je procvat trgovine i ta, u punom smislu, međunarodna prometnica, postala je most za političku, gospodarsku, znanstvenu i kulturnu razmjenu između Istoka i Zapada. Izvor: Hrvatski vojnik, rujan 1998. str. 26.*

---

ma istoku obilazeći sa sjevera Sirijsku pustinju i tražio povijesne prijelaze preko Eufrata i Tigrisa. Jedan se put odvaja od ovoga prešavši Eufrat i spuštao dolje prema Babilonu i Perzijskom zaljevu, a drugi tako isto niz Tigris preko Asura i kasnijeg Ktesifona također Perzijskom zaljevu. (6) Iz Babilona upisuje se put preko Zagros gorja prema Hamdanu (Agbatani) i spaja se na iranska tržišta; ogranak mu skreće prema jugoistoku u staru Perziju, a odatle se produžuje u južni dio Irana prema donjem Indu. (7) Nastavak iz Hamadana obilazi sa sjevera Iransku pustinju i prolazi tjesnacima "Kaspijska vrata" (Aleksandrov vojni pohod) i dalje ide u Khorasan pa u oaze Merv i Herat (u "Aleksandriju Arijaca") i produžuje se u Turkmenstan na Balkh i Samarkand; od Herata i Balkha može se dohvatiti Kabul i niz klance spustiti u Pendžab. Kabul i Balkh spajaju put preko Hindukuša s Bamijanskom prevlakom. (8) Iz Turkmestana (Ferghane) ide put između Palmira i Tianšana na Jarkand i Kašgar u istočni Turkmenstan, a onda se produžuje od Kašgara obilazeći Tarimsko pusto zavalje sa sjevera preko Akusa, Kuče, Karašara, Turfana i Barkula u Mongoliju na Ugru i u sjevernu Kinu odnosno u staru prijestolnicu Singan na Hoanghou. (9) I dalje prema istoku vezali se putovi iz Mongolije u Kinu, a put iz sjevernog Pendžaba preko Kašmira u Tibet i iz gornjeg i srednjeg Pendžaba obilazeći Indijsku pustinju ulazio je u Hindustan ili se vezao na Arapsko more i njegove indijske luke. (10) Od Assura išao je put u dolinu Tigrisa preko Serta i Bitlisa na Vransko jezero ili prema zapadu preko Diarbekra spajao gornji Eufrat, a onda su oba preko Armenije išla na Crno more sastajući se ondje s poprijećnim sirijskocrnomorskim putem (iz Antiaba i Iskenderuna) ili u Kolhidu (Batum), gdje je ulazni put s Kaspijskog na Crno more. (11) Tu se sa

koja je nastala na početku 21. stoljeća za prevlast na tim smjerovima. Biti dominantan na tom "svilenkastom putu" ujedno je veliko i odlučno geopolitičko i geostrateško pitanje. Danas pak svekolike upravljane krize od jugoistoka Europe, Bliskog istoka, Afganistana, Iraka, Kašmira, nisu pitanja civilizacijskih sukoba niti "križarskih ratova" koja će rješavati virtualni i (ili) stvarni teroristi, nego je to zapravo boj determinista da pod svoju izravnu ili neizravnu vlast stave mjesta gdje se križaju svjetske zapadne kopnene prometnice s prijelazima preko Hindukuša, Pamira, Tjenšana, a Kine i Indije s istoka. Na tim čvorišnim točkama prostora nalaze se ključevi kojima se otvaraju i zatvaraju općepovijesna troja vrata (zapadna, južna i istočna) između istočne i zapadne polovice kontinenta, koji se zove Euroazija.

---

zapada svršavala plovidba iz Egejskog mora koja je na tim primorjima tražila zlatno runo transkontinentalnih trgovačkih dobiti. (12) Crnomorsko-kaspijski put (današnja željeznica Batum-Baku) produživao se na istočnoj strani Kaspijskog mora dalje u Turkmestan i sa zapadne strane nadopunjavao veliki transkontinentalni put koji je u rimsko carsko vrijeme spajao crnomorsku trgovinu s istočno azijskim prostorom, odnosno Kinom. (13) "Puntska plovidba" starih Egipćana spajala se sa putevima produženim iz Jemena i Hadramauta, a isto tako i plovidba od ušća eufratsko-tigriskoga Perzijskim zaljevom dalje u Indijski ocean uz južno primorje Irana i dalje prema ušću Inda s tim da su obje ulazile u kopnenu prometnu struju pendžapsko-hindustansku. Vrlo je vjerojatno da je obratna plovidba Aleksandrova admirala Nearha bila upravo istraživanje te prometnice. (14) Između delte Nila i Krete postojao je promet s kretsko-egejskom kulturom već za starog egipatskog carstva, križajući se s onom feničko-kartažanskom zapadnom plovidbom. Egipatsko-kretska plovidba produživala se prema Dardanelima i ulazila u onu struju "Zlatnog runa". (15) Odvojak egejskog prometa prolazio je uz vardarsku dolinu prema srednjem Podunavlju, a s maloazijskoga dijagonalnog puta, prešavši na Balkanski poluotok, uz dolinu Marice hvatao se vardarsko-moravskog puta. (16) S egejskog istočnog primorja išla su preko Male Azije prema istoku dva kopnena puta, obilazeći jedan sa sjevera, a drugi s juga središnju maloazijsku pustinju pa zatim ulazili u struju sirijsko-crnomorsku i u asirsko-armensku. Dijagonalno od maloazijskoga sjeverozapada prema jugoistoku išao je treći put, koji je hetitsku glavnu državu spajao sa Sirijom i Mezopotamijom (Angora-Kaizarije-Maraš-Aintab). (17.) Iz Egejskog mora izašavši u Crno poznata je grčka plovidba znala skrenuti uz istočno primorje Balkanskog poluotoka prema ušćima Dunava, Dnjestra, Dnjepra i Dona pa su kopneni putovi uz te rijeke tražili veze s Baltikom i središnjim ruskim zemljama. (18) Protivno od ovih išao je put niz Volgu k Hvalinskom moru i ondje se nadovezivao na velike već spomenute putove vodeći prema istoku. (19) Uralsko-sibirski odnosno današnji željeznički put koji je vodio u Mongoliju nadovezivao je turkmenske smjerove. (20) Poznato je da su se još za Augustova vremena držale stalne pomorske trgovačke veze između egipatske luke Myos Hormos na Crvenom moru i Indije preko Indijskog oceana. Bijaše to veliko produženje drevne "Puntske plovidbe" i vanjski plovidbeni luk usporedan užem Nearthovu. Oba su bila posebice značajna kad bi velike političke promjene u Iranu i Turkmestanu zakrčili kopnenu vezu između mediteranskih i dalekih istočnih zemalja. (21.) Poznata su pak putovanja budističkih misionara iz Indije u Kinu preko Jawe na Kanton i kineskih hodočasnika u Indiju pomorskim putem počevši od 2. stoljeća prije Krista, a isto su tako poznata takva kopnena putovanja preko Mandžurije do Koreje, a pomorskim u Japan pokazuje i širenje kineske civilizacije u te zemlje. Matija Ivanić, isto, str. 25.-26.

Zemlje koje su svoju novu nezavisnost u najvećem broju slučajeva stekle mirnim raspadom sovjetskog imperija ili krvavim raspadom bivše Jugoslavije, zapadni geopolitolozi i geostratezi, bankari, multinacionalne kompanije i posebice nevladine udruge za promicanje demokracije i civilnog društva vide i doživljavaju kao jedinstven prostor u kome je budući razvoj moguće odrediti njihovim združenim političkim i gospodarskim djelovanjem, pod nadzorom zapadnih centara moći.[496] Sukladno navedenom, zemlje Euroazije izložene su djelovanju tzv. regionalnog pristupa, gdje značajniju ulogu nastoje igrati "domicilne sile" poput EU[497] ili Rusije. Spomenuti prostor dijele na veći broj, po njima određenih regija, ili poput Sjedinjenih Američkih Država, prema tom prostoru nastupaju jedinstveno. Neovisno o civilizacijskim, kulturološkim i gospodarskim dosezima, te se države ponovno pokušavaju svrstati u određene geopolitičke i geogospodarske cjeline, pri čemu se primjenjuje inverzna doktrina (n^{-1}) kojom se one pretvaraju u najatraktivnije tržište za promidžbu novih utopija, poput onih o dekadentnosti nacionalnih država i globalizmu kao najpovoljnijem rješenju za izbjegavanje nacionalnih sukoba i gospodarskog nazadovanja malih država i naroda. Deterministi spomenute utopije u svojoj trećoj fazi, kao i u drugoj (komunizam i socijalizam) oslanjaju na objektivno nepovoljan gospodarski položaj u kome su se spomenute države našle.

Važno pitanje u ovom kompleksu jesu neke stare geopolitičke zasade. U središtu Euroazije nalazi se "srce zemlje" (Heartland) kao kopnena neosvojiva "tvrđava svijeta". U velikoj mjeri Heartland je bio obuhvaćen bivšim Sovjetskim Savezom, pa otuda "prirodan" interes Rusije za ta područja. A okolo te jezgre je prostor rubnih zemalja (Rimland) u kontaktu s morem, u kojem su se sukobljavali interesi Sovjetskog Saveza i ostalih prekomorskih sila. Sve strategijske igre stoljećima odvijale su se po obrascu, da one sile koje su unutra "zarobljene" iziđu vani, na mora, a one koje su "slobodne" vani, na moru, prodru unutra što bliže središtu Heartlanda.

---

496 Svjetska banka sve zemlje Euroazije svrstava u jednu skupinu tzv. ECA – Europe and Central Asia, te svoja izvješća za Sloveniju, Mađarsku ili Hrvatsku objavljuje zajedno s onim o Kirgistanu ili Turkmestanu. Britanski časopis The Economist u svome izdanju Buisness Central Europe donosi zajedničku tečajnu listu svih zemalja Euroazije, marketinška istraživanja telekomunikacijskog ili informatičkog tržišta koje izvode američke multinacionalne tvrtke jednako se tako rade po regionalnom načelu za sve zemlje Euroazije zajedno, a nalik tome je i program NATO saveza Partnersvo za mir koji je također namijenjen za sve zemlje Euroazije, itd. Geostrategijska važnost Euroazije, Dubravko Trstenjak, Darko Bandula, Hrvatski vojnik, kolovoz, 1998. str. 14.

497 Za razliku od SAD-a i međunarodnih institucija koje se nalaze pod njihovim snažnim utjecajem, EU kao regionalna sila prostor Euroazije geopolitički dijeli na njegov europski i azijski dio. Europski dio, koji obuhvaća bivše članice zajednive zemalja potpisnica Varšavskog ugovora i one izvan njega, nastale nakon raspada bivše Jugoslavije.

Odnos snaga je trenutno takav da su u velikoj prednosti oni koji žele prodrijeti unutra kroz sva troja vrata. Geostrateška pozicija na početku 21. stoljeća je takva da su rubni prostori Heartlanda po mnogočemu problematični i kaotični zbog unutarnjih problema, a njih još Rusija ne može stabilizirati (politička i gospodarska nestabilnost). Dok Kina strpljivo čeka, tu su ulogu preuzele Sjedinjene Američke Države. Europska unija da bi ušla u igru definiranja novih interesnih područja ("Nove Jalte"), po naputku vlastitih determinista, obračunava se s vlastitim kršćanskim identitetom kao i sa suverenošću i opstankom onih država koje se rasprostiru u istočnom i južnom dijelu europskog dvorišta.[498]

Privatizacija gospodarstva u zemljama Euroazije, u uvjetima nepostojanja jasno definiranih nacionalnih interesa i prioriteta, a zbog izostanka domaćeg financijskog kapitala rezultira prodajom najatraktivnijih izvora i poduzeća. Pojavama udaljavanja od vlastitih nacionalnih vrijednosti i uspjeha uz istodobno veličanje tuđe kulture i uspjeha, u zemljama Euroazije posebno pogoduje činjenica nepostojanja ili nerazvijenosti nacionalne inteligencije, koja je u većini slučajeva u manjini, u odnosu na onu koja se zbog objektivnih okolnosti odgaja pod snažnim utjecajem determinista, te kao takva, uz ponuđene mogućnosti vlastitog probitka i prisvajanja povlastica od novih "kolonizatora", lako prihvaća i neke od procesa koji vode u nacionalnu dezintegraciju. Pristajanje na ustupke velikih sila i kalkuliranje nacionalnim suverenitetom, kako se susreće kod pojedinih zemalja Euroazije, dovelo je ne samo do njihove daljnje destabilizacije već i do destabilizacije drugih regionalnih sila. Posljedica toga stanja, u kakvom se danas nalazi područje Euroazije, nepovoljno djeluje na daljnju emancipaciju i razvoj ne samo onih euroazijskih zemalja koje su ga svojim postupcima prouzročile, već i onih koji su se stjecajem povijesnih okolnosti našle u vrtlogu sučeljavanja na euroazijskom prostoru.

Sjedinjene Američke Države s Europskom unijom i Rusijom relativno lako sklapaju sporazume koji idu na štetu drugih manjih država i naroda, ali samo ukoliko se oni ne odnose na sigurnost onih zemalja koje su smještene na važnim geostrategijskim smjerovima tzv. vratima Euroazije. Tada u tim situacijama dolaze do izražaja njihove međusobne razlike prije svega između zemalja Europske unije i Sjedinjenih Američkih Država. Ta razlika nije ideološke prirode, ona je uvjetovana unutarnjim nevidljivim, gotovo neprimjetnim potezima determinista u korištenju njihove moći koju kao države (sile) imaju. Zaplašeni egoizmom svojih birača,

498 EU nove podjele u Europi proizvodi prema regionalno-političkim mjerilima a prema njima Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Srbija i Crna Gora, Makedonija i Albanija tvore "logičnu" gospodarsku i političku cjelinu koju nazivaju "zapadni Balkan".

zapadnoeuropski deterministi koriste instituciju vlastitih država, jer one same nisu sposobne ostvariti zahtjevnu višepolarnost, te u stvarnosti teže onome što Amerikanci nazivaju prividnom ili počasnom višepolarnošću. U biti je to lažna, inverzna višepolarnost. Naime, za razliku od stvarne višepolarnosti kod koje se zajednički dijele obveze, troškovi i probitci nastali njezinom uspostavom i održavanjem, kod prividne ili počasne višepolarnosti, kakvu u stvari zastupa Zapadna Europa, Sjedinjene Američke Države snose najveći dio moralne, materijalne i financijske odgovornosti i obveza, dok probitke od toga uživaju sve zemlje Zapada, a ponajviše bruxelleška vrhuška. Pretvorba objektivnih dosega vlastite snage i moći kod većine zemalja Europske unije predstavlja sastavni dio njihove vanjske politike, s kojom posebice, nastupaju prema malim i nerazvijenim zemljama Euroazije. Velika Britanija, a nalik tome i Francuska, ravnopravno sudjelovanje u donošenju odluka vijeća sigurnosti UN-a koriste kao najjače oružje za izvođenje lažne višepolarnosti, u kojoj one kao članice zapadne civilizacije svoje probitke i važnost, objektivno gledano, ostvaruju na temelju poretka čije provođenje i trošenje najvećim dijelom snose Sjedinjene Američke Države. Ovo pokazuje da pored američkih determinista i europski deterministi koriste njezinu moć koju ona ima kao najveća velesila svijeta. Osim toga, povećanje vlastitog prestiža u uvjetima dominacije zapadne kulture, koja se ostvaruje zahvaljujući američkoj premoći, manjim zemljama Europske unije omogućuje ostvarenje kratkotrajne financijske koristi, a Europskoj uniji u cjelini ostvarenje njezinog dugoročnog gospodarskog, političkog i djelomično vojnog jačanja. Takvo ponašanje Europske unije izaziva konflikte unutar država Zapada, ali to sa stajališta determinističkog plana u stvaranju “novog svjetskog poretka” nije previše bitno, jer u njemu nije predviđeno jačanje nacionalnih država, nego njihovo razaranje.

Područje Euroazije kao poprište današnjih ali i budućih upravljanih kriza, za globalnu prevlast nad euroazijskim prirodnim izvorima, u novim se bitkama pokazuje kao geopolitički jedinstveno, u svijetu najvažnije tržište, gdje će se u borbi protiv terorizma, nedemokratskih režima, diktatora, uzurpatora i inih unaprijed etiketiranih pojedinaca i skupina voditi i konvencionalni ratovi, u kojima čak nije isključena ni taktička uporaba nuklearnog oružja.

2. Kako se postaje velesila svijeta?

U Prvom svjetskom ratu Japan je bio saveznička sila, koja je dala svoj doprinos otimanjem njemačkih kolonija u Kini i na Tihom oceanu, obranom imperijalnih posjeda europskih zemalja u Aziji i slijeđenjem australske i novozelandske vojske do Gallipolija. Osim toga, poslao je jednu pomorsku eskadru u Sredozemno

more. No, kada su američki predsjednik Harding i ministar vanjskih poslova Charles Evans Hughes, na Washingtonskoj konferenciji ratnih mornarica, napravili pritisak na London da prekine svoje dvadesetogodišnje savezništvo s Japanom, Japanci su se osjetili izdanima, poniženim i izoliranim. Kocka je bačena. Dvadeset godina poslije dogodio se Pearl Harbore, i potpuno razaranje Japana i njegova carstva građenog više od šezdeset godina, uz golemu cijenu u krvi i novcu.[499] Poslije Hirošime i Nagasakia Sjedinjene Američke države imat će diljem Atlantskog i Pacifičkog oceana baze i postat će jedini pravi vladar njihovih prostranstava. Velesila je rođena.

Četrdesetak godina kasnije, na kraju 20. stoljeća, znajući da pobjeđuju u hladnom ratu Sjedinjene Američke Države već su imale spremne svoje pomorske snage za globalnu projekciju moći. Na početku 21. stoljeća, one su bile jedine koje su mogle voditi ono što se u strategiji zove "rat mora protiv kopna". Organizacijske i doktrinarne pripreme za proboj i pozicioniranje na sva tri vrata Euroazije do 2015. morale su ipak početi znatno ranije.

Razvoj ratne mornarice Sjedinjenih Američkih Država, što ona danas uz pripadajuće zrakoplovstvo predstavlja, započeo je još u osamdesetim godinama, 20. stoljeća, a bio je uobličen planom ostvarivanja cilja od 600 brodova kapitalnog značaja, sa sofisticiranim naoružanjem, koje bi prema američkom gledištu trebalo onemogućiti svako ugrožavanje njezine prevlasti na svjetskim morima u idućim desetljećima. Bez obzira na tadašnju aktualnost strategije "isturene obrane" (prijetnja nuklearnim oružjem u bipolarnoj podjeli svijeta) američki stratezi smatrali su da treba fleksibilnije promatrati mogućnost odvraćanja na moru. Ono je po njima manje eskalirajuće od odvraćanja na kopnu, jer na moru (s i ispod mora) ne postoje točno određene granice i objektivne nužnosti, koje iz toga proizlaze. Prevladavalo je shvaćanje da pomorske oružane snage, u trendu razoružavanja supersila dvaju blokova, koje se u tim godinama prema sporazumima trebalo provesti, dobivaju još veći, pače odlučujući značaj. Zbog toga razmatrala se i mogućnost izrade posebne pomorske strategije koja bi zamijenila tzv. "strategiju zamaha" ("Swing Strategy"). Načelo ove strategije bilo je, da se sve snage – udarne skupine nosača zrakoplova u vrijeme mira, nalaze u Tihom oceanu radi osiguranja stabilnosti u tom području. U slučaju rata na europskom kontinentu one bi djelomično bile prebačene na Atlantik radi kontrole vitalnih pomorskih komunikacija NATO-a. "Strategija zamaha" neslužbeno je prihvaćena 1949., a službeno 1952. Početkom 1956. zapovjedne strukture u Ratnoj mornarici proglasile su je nerealnom, što je značilo da je njezina primjena bila teško ostvarljiva. Razlog za takav stav ležao je u činjenici da

499 Patrick J. Buchanan, isto, str. 29.

je Ratna mornarica osim glavne zadaće morala posjedovati i niz dosta različitih mogućnosti zbog mjesta i uloge koju je imala u okviru opće politike i strategije Sjedinjenih Američkih Država. Dakle, morala je biti spremna na "iznenađenja" koja je određivala, a i dalje određuje, vanjska politika Sjedinjenih Američkih Država, kao što su bili lokalni ratovi i vojne intervencije u Koreji, Vijetnamu, Libanu, Grenadi, Libiji, Panami a nakon toga sudjelovanje u upravljanim krizama od Perzijskog zaljeva, Srednje Afrike, jugoistoka Europe do Arapskog mora. Dugo godina traženo je iz ratne mornarice Sjedinjenih Američkih Država da se povuče "strategija zamaha", ali je do toga došlo tek u svibnju 1980. na inicijativu administracije predsjednika Cartera, pa je tako otvoren put za razradu nove i potpunije strategije.

Višeznačno promatranje "pomorske strategije" proizlazi iz njezine evolucije. Tako su predstavnici Ratne mornarice 1981. do 1983. branili "pomorsku nadmoć", ali su malo rekli o strategiji i ciljevima za koje je potrebna flota od 600 brodova, s time što je bila više naglašena ofanzivna kontrola mora, nego suočavanje s različitim modalitetima upotrebe u zemljama "trećeg svijeta", prilagođene specifičnostima američke vanjske politike.

Osnovni zaključak u novoj strategiji bio je da su ratnoj mornarici Sjedinjenih Američkih Država neophodni efikasni i skupi ratni brodovi (nosači zrakoplova, krstarice tipa "Ticonderoga", razarači tipa "Arleigh Burke" i sl.) zato što je tijekom vremena ustanovljeno, da su oni od golemog značaja za izvršenje velikog broja zadaća koji će joj se postavljati u vremenima koja dolaze. Dakle, neizrečena misao u "pomorskoj strategiji" Sjedinjenih Država bila je: stvoriti snage ratne mornarice koje će biti djelotvorne u glavnom scenariju u – sukobu sa Sovjetskim Savezom do konačne pobjede u hladnom ratu, ali istodobno biti podesne bez bitnih promjena i za suočavanje s brojnim mogućnostima iznenađenja i projekcije vojne sile prema zemljama "trećeg svijeta" i obratno. Ovdje se već nazire da će glavna uloga Ratne mornarice postati ne sukob s tadašnjim protivničkim vojnim savezom nego sa zemljama koje se prostiru od središnjih i istočnih obala Sredozemlja preko bliskoistočnih mora do indijskog oceana i Južnog kineskog mora. Odnosno, spektar moguće upotrebe snaga ratne mornarice Sjedinjeni Američkih Država trebao je biti takav da optimalizacija za jedan scenarij ne utječe na smanjenje djelotvornosti u drugim, jednako važnim, pače važnijim scenarijima. Tu je američka politika odigrala važnu ulogu u prikazivanju inverzne slike o namjeni njezine Ratne mornarice, budući da je skoro bilo nemoguće opravdati planiranje novih snaga za bilo koju drugu nepredviđenu situaciju, osim da se razvija zbog mogućnosti općeg rata sa Sovjetskim Svezom.

Da bi se pojačao učinak inverzije (n^{-1}) o namjeni ratne mornarice Sjedinjenih Američkih Država uslijedila su "osporavanja"

pomorske strategije. Argumenti da se planom "Mornarica od 600 brodova" ne uvažavaju posebnosti i da ona nije međugranska (intervidovska) bila je samo dimna propagandna zavjesa. Unatoč "kritikama", što je i razumljivo, "pomorska strategija" ratne mornarice SAD je bila potvrđena. Iako je, kao i ostale granske strategije, bila uzrok mnogim žučnim raspravama, ona je na neki način bila i mjera njezine verifikacije. Mnoge od izjava danih u početnom razdoblju njezinog stvaranja, kao i kasnije, nakon njezine inauguracije, imale su za cilj "dotjerivanje". Ona nikad nije predstavljala statičan dokument, već se neprestano ažurirala i podvrgavala provjerama u upravljanim krizama kako bi se dokazala njezina vjerodostojnost.

Osnovni "ograničeni uvjet" za strukturu snaga ratne mornarice Sjedinjenih Američkih Država je to što su se iste pomorske snage morale suprotstaviti snagama Sovjetskog Saveza u slučaju općeg rata, a istodobno biti spremne za sudjelovanje u asimetričnim ratovima na obalama zemalja "trećeg svijeta", u biti nije postojao. Horizontalna eskalacija (koja je bila u sjeni) zahtijevala je od ratne mornarice Sjedinjenih Američkih Država veliki broj udarnih skupina nosača zrakoplova i veliku sposobnost za izvodjenje zračnopomorskih udara. Kad se to postiglo u devedesetim godinama 20. stoljeća Sjedinjene Američke Države mogle su krenuti u globalno nastupanje prema Putu svile.

Pomorska strategija nastala je istodobno kada i "sukob niskog intenziteta" i oni su komplementarni. Sukob niskog intenziteta ima izrazito obilježje ofanzivnosti naročito u prostorima "trećega svijeta". Njime se na određeni način, reafirmiralo načelo intervencionizma u praksi međunarodnih odnosa, suglasno odgovarajućim uvjetima. Sjedinjene Američke Države nakon iskustava iz bivših ratnih i vojno intervencionističkih sukoba u jugoistočnj Aziji petnaest godina tražile su odgovor kako ne izgubiti mogući "mali rat". Pronašle su ga u opet u inverziji (n^{-1}) mijenjajući karakter rata iz simetrije u asimetriju. U tom kopernikanskom okretaju "pomorska strategija" i "sukob niskog intenziteta" iz osamdesetih godina 20. stoljeća dobili su obilježje globaliteta i danas ostaju glavna prijetnja zemljama "trećeg svijeta". Velike sile gube ponekad male ratove. Zbog toga se male zemlje ne bi trebale osjećati previše sigurno, naprotiv. Međutim, ono egzemplarno u dosadašnjim "asimetričnim sukobima", posebno kosovske, afganistanske i iračke varijante, pokazuje da se mali ipak neće tako lako dati zastrašiti od potencijalnih osloboditelja i donositelja "bratske pomoći". No, unatoč tome opći rat (koji je u prošlosti bio osnovna pretpostavka i preokupacija planera SAD) sada počinje nalikovati uzrocima i mogućnostima prošlih općih (svjetskih) i ograničenih ratova, ali u izmijenjenim prvenstveno tehnološkim uvjetima i sveobuhvatnosti njihove protežnosti. Sukob niskog intenziteta i njemu pridružena nova "pomorska

strategija" Sjedinjenih Američkih Država, krajem osamdesetih godina 20. stoljeća evoluirali su do zamisli da je napad na suverene države moguć i kao presedan u obliku "humanitarnog rata" ili sveopćeg rata protiv terorizma.

Osim strategija i doktrina koje su preduvjeti za status svjetske velesile izuzetno je važno, kao što je rečeno u prethodnom poglavlju, vladati vanjskim strategijskim krugom, odnosno imati svjetsko javno mnijenje na svoj strani, a to bez "velikog praska" ne ide. Dva su takva primjera koja su Sjedinjene Američke Države inaugurirale u svjetsku super velesilu. Jedan je Pearl Harbor, a drugi 11. rujna 2001. Dok je prvi omogućio Sjedinjenim Državama postati velesila u 20. stoljeću, drugi joj otvara put prema globalnoj hegemoniji.

O čemu je riječ? Vratimo se za trenutak Prvom svjetskom ratu. Kako je Japan od saveznika Englezima u Prvom svjetskom ratu postao ljuti protivnik Sjedinjenim Državama u Drugom, pokazuje nam kratki uvod ovog dijela poglavlja. U čemu je pozadina jednog suludog, nepromišljenog i nepotrebnog napada na pomorsku bazu, daleko od japanskih obala, koji nije rješavao rat, a izazvao je Sjedinjene Države koje su dobile izgovor (ali ne i opravdanje) da Japan na najstrašniji način prisile na bezuvjetnu kapitulaciju?

Planirajući dugoročno strategiju ovladavanja tihooceanskim prostranstvima Sjedinjene Američke Države korak po korak pripremale su Japanu zamku, koja se zvala Pearl Harbor.[500] Početak Drugog svjetskog rata na Tihom oceanu naglo i neočekivano je došao samo za one koji ratove prate isključivo na njegovoj vanjskoj pojavnosti, a ne i onima, koji ratove promatraju s one druge, nevidljive strane. Ipak, bilo je to iznenađenje za svjetsku javnost, koja je u to doba bila zaokupljena ratom u Europi i Sjevernoj Africi.

U tridesetim godinama 20. stoljeća područja Dalekog istoka i Tihog oceana činila su se relativno mirnim, a osvajanje kineskih teritorija, koje su provodile japanske carske oružane snage između 1931. i 1938. predstavljale su za prosječnog američkog i europskog građanina događaje koji se odvijaju negdje daleko od njega. Sve se to stubokom promijenilo 7. prosinca 1941. iznenadnim napadom japanskih zrakoplova na američku pomorsku bazu Pearl Harbor na Havajskom otočju, u kojoj su se nalazili usidreni ratni brodovi Tihooceanske flote (*Pacific Fleet*) američke ratne mornarice (*US Navy*).[501]

---

500 Od mnogobrojnih analiza, osvrta i studija o slučaju Pearl Harbor, a za objašnjenje strategijskog modela operacije "Kako vladati oceanima", korištena je analiza pod naslovom: Napad na Pearl Habor, autora Roberta Barića, Zvonimira Freivogela, Mladena Trnskog i Daria Vuljanića objavljena u Hrvatskom vojniku, prosinac 2001., te siječanj-ožujak 2002.

501 Osim brodovlja Tihooceanske flote u pomorskoj bazi stacionirane su postrojbe Korpusa mornaričkog pješaštva (United States Marine Corps) kao i američke kopnene vojske (US Army), odnosno zračnih snaga (Air Force, USAAF).

To je taj prvi "veliki prasak" za koji su svi malo upućeniji znali da će se dogoditi, a jedini koji "nije znao" je onaj koga se to izravno ticalo, tj. Sjedinjene Američke Države. Teško je uz sva uvjeravanja, napisane knjige i snimljene filmove, povjerovati da najjača sila svijeta nije znala što joj se sprema. Služeći se inverzijom (n^{-1}), omiljenim načelom determinista, može se ustvrditi da politika Sjedinjenih Država ne samo što je to očekivala, nego je planski i smišljeno pridonijela da se to dogodi. Sjeme za "veliki prasak" posijano je još davne 1853. kad je američka pomorska ekspedicija predvođena komodorom Matthewom Calbraithom Perryjem prisilila Japan na otvaranje prema svijetu.[502] Nakon toga Japan vrlo brzo kreće u ekspanziju izvan matičnog otočja i pripaja niz Kurila te otočje Ryukyu. Nakon toga pozornost je usmjerena prema Koreji. Pobjedom u ratu s Kinom Japan sporazumom iz Shimonosekija dobiva Formozu (Tajvan) i Preskadorske otoke, te luku Port Arthur i poluotok Laiotung.[503] U tom trenutku otpočet će sukobljavanje interesa Japana i Sjedinjenih Američkih Država koje su potkraj 19. stoljeća također otpočele svoju ekspanziju na azijsko-tihooceanskom području. Ključni cilj politike Sjedinjenih Država bio je zadržavanje statusa jedine velike sile u zapadnoj hemisferi, što ju je u četrdesetim godinama 19. stoljeća proklamirala Monroeva doktrina.[504] Ekspanzija Sjedinjenih Država na azijsko-tihooceanskom području imala je karakter "uporišnih točaka". Prvo su kupile Aljasku od Rusije, a nakon toga su anektirali atole Midway (1867.), a administracija predsjednika Ulyssesa Simpsona Granta preuzela je (1872.) otočje Samoa. Pred sam kraj 19. stoljeća Sjedinjene Države anektiraju Havajsko otočje (1898.) a iste godine, nakon rata s Španjolskom, zauzimaju Kubu i Filipine.

---

502 Japan više nije mogao ostati izoliran – izbor je bio prihvatiti izazov i prići modernizaciji zemlje, ili prihvatiti sudbinu Kine koja je zbog nesposobnosti prilagođavanja novim geopolitičkim uvjetima sljedećih 150 godina ostala izvrgnuta milosti velikih sila. Vladavina šoguna roda Tokugawa definitivno je srušena 1868., a u slijedećih dvadeset godina (razdoblje Meiji) Japan je prošao političku, ekonomsku i tehnološku modernizaciju po uzoru na velike europske sile. Hrvatski vojnik, prosinac 2001. str. 70.

503 Pod pritiskom velikih sila Japan je zadnje dvije stečevine bio prisiljem prepustiti Rusiji.

504 Monroeva doktrina, naziv za izolacionističku i hegemonističku politiku SAD-a, koju je 2. prosinca 1823. u američkom kongresu proklamirao James Monroe. U vrijeme svog nastanka, ta je politika prvenstveno bila usmjerena protiv ruske ekspanzije na zapadnoj obali SAD-a (poluotok Aljaska) i protiv intervencionističkih namjera Sv. Alijanse prema osamostaljenim španjolskim i portugalskim kolonijama u Južnoj Americi. Na osnovu Monroeve doktrine, SAD su zahtjevale povlačenje intervencionističkih trupa Napoleona III. iz Meksika. Inzistirale su na pravu isključive kontrole nad gradnjom Panamskog kanala. Predsjednik Theodore Roosevelt uključio je u Monroevu doktrinu i princip tzv. "preventivne akcije" protiv eventualnog miješanja europskih sila u američku hemisferu. Opća ekciklopedija (5), isto str. 556.

Prva ozbiljna kriza u odnosima između Sjedinjenih Država i Japana izbila je zbog američkog preuzimanja Havaja. Luka Pearl Harbor pružala je američkoj mornarici iznimno pogodnu lokaciju za bazu na središnjem dijelu Tihog oceana. No, i Japan je bio svjestan tog položaja Havajskog otočja, kao uostalom i druge velike sile. Jedan događaj oko Havaja zaslužuje pozornost jer je u mnogome bio uvertira za ono što će slijediti četrdesetitri godine kasnije. Naime, havajska bjelačka vlada 1897. (koja je 1893. svrgnula vladu stavljenu od autohtonog stanovništva) poduzela je korake za smanjivanje broja stanovnika japanskog podrijetla na Havajima, ali i japanskih interesa na otoku. U tom trenutku na Havajima se nalazilo oko dvadeset pet tisuća Japanaca, što je bila četvrtina stanovnika Havaja i bilo ih je tri puta više od Amerikanaca. Ovakva struktura stanovništva bila je za američku vladu neprihvatljiva zbog strateškog položaja Havaja i blizine otočja Sjedinjenim Američkim Državama. Da bi ostvarili planirane ciljeve Sjedinjene Države radikaliziraju stanje tako da su havajski dužnosnici spriječili iskrcavanje tisuću i dvjesto japanskih radnika, na što je japanska vlada odgovorila slanjem jednog ratnog broda. Ova japanska iznuđena akcija dala je američkoj strani opravdanje za potpunu aneksiju Havaja, koja je izvedena 1898. Dotada zagovornici aneksije Havajskog otočja nisu mogli dobiti većinu u američkom Kongresu. Ovdje se pokazuje da su Amerikanci dobro poznavali način funkcioniranja japanske politike koja je imala obilježje "radikalne protuakcije".

Model operacije osvajanja "uporišne točke" zvan Havaji je slijedeći: uspostaviti vlast pa i manjinsku → povući radikalan potez tako da se protivnik izazove → protivnik reagira još radikalnijim potezom izravno u "dvorištu" suparničke strane → taj potez protivnika iskoristiti kao izgovor za provedbu svršenog čina.[505]

Završetkom Prvog svjetskog rata uslijedilo je dvadesetak godina neskrivenog rivalstva između Japana i Sjedinjenih Američkih Država, koje će na kraju 1941. dovesti do japanskog napada na Pearl Harbor. Kako je došlo do toga? Na mirovnoj konferenciji u Versaillesu 1919. Sjedinjene Države nisu uspjele spriječiti japansko zadržavanje njemačkih posjeda na Tihom oceanu, no umjesto aneksije Japan se morao zadovoljiti samo mandatom za upravljanje tim posjedima, koji je, međutim, sprječavao njihovu militarizaciju. U tim trenucima situacija je imala obilježje *statusa quo*. Prema trećoj inačici plana *"Orange"* iz 1919., Sjedinjenim Američkim Državama omogućeno je održavanje položaja glo-

505 Preliminarna inačica Ratnog plana "Orange" (kodni naziv za Japan) iz 1907. razrađivala je ratni sukob s Japanom oko Filipina i prebacivanje američkih pomorskih snaga u Tihi ocean. Druga inačica (1913.) odnosila se na provođenje obrambene strategije, sa snagama Ratne mornarice SAD-a podjeljenim između Atlanskog i Tihog oceana.

balne pomorske sile koja je na kraju Prvog svjetskog rata zadobila odlučnu prednost u broju kapitalnih ratnih brodova pred Japanom. Ali, novi japanski posjedi na Tihom oceanu ojačali su obranu japanskog nacionalnog teritorija i pojačali prijetnju napada na Havaje. Ipak, japanska brojčana nadmoć na području zapadnog Tihog oceana donekle je umanjena prebacivanjem velikog broja brodova ratne mornarice SAD-a s Atlantskog na Tihi ocean. U tim uvjetima američki strategijski plan u eventualnom ratu s Japanom bilo je zauzimanje tih otoka i njihovo pretvaranje u prednje baze namijenjene prodoru u zapadni Tihi ocean, s krajnjim ciljem blokade Japana. Otvaranje Panamskog kanala 1914. također je znatno olakšalo položaj američke ratne mornarice, omogućivši brzo prebacivanje ratnih brodova s Atlantika. Područje Tihog oceana tada je postalo gravitacijska strategijska točka, te je sukladno tome ratna mornarica Sjedinjenih Država usmjerila pozornost (i snage) s Atlantika na njega. Nakon toga glavni protivnik postao je Japan.

Sredinom 1940. uslijedilo je niz događaja koji su obje zemlje na kraju doveli do puta prema ratu. Sklapanjem ugovora o nenapadanju s tadašnjim Sovjetskim Savezom u travnju 1940., Japan je neutralizirao vojnu prijetnju Mandžuriji. No, za daljnji razvoj događaja bila je ključna odluka američke vlade o obustavi izvoza nafte s istočne obale Sjedinjenih Američkih Država, koja je donijeta u lipnju.[506] Japanski politički vrh, mjesec dana kasnije, na ovaj potez reagira tako što donosi odluku o ekspanziji prema jugu (Francuska Indokina, Filipini, Malaja), uz vođenje rata protiv Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije i Nizozemske. Japanska oružana sila je 24. srpnja 1940. (uz dopuštenje vlade iz Vichija) okupirala Francusku Indokinu; dva dana kasnije američki predsjednik Franklin Delano Roosevelt donosi odluku o potpunom embargu na izvoz nafte u Japan[507], kojoj su se priključile britanska i nizozemska vlada, te o potpunom zamrzavanju svih japanskih financijskih sredstava u Sjedinjenim Američkim Državama. Predsjednik Roosevelt[508] je ovim radikaliziranim potezom

506 Japan je pokušavao smanjiti ovisnost o uvozu nafte, a posebice smanjenje količine nafte uvezen iz SAD-a, koji nije međutim donio znatnije rezultate. Japan je 1940. uvozio 90 posto nafte iz inozemstva. Količina uvezene nafte je varirala, od 30,6 milijuna barela 1938., do 37,1 milijun barela dvije godine poslije. Hrvatski vojnik, isto, prosinac 2001. str. 77.

507 U Japanu je američka odluka izazvala šok i nevjericu. U kolovozu 1941. preostale strateške zalihe nafte omogućavale su dvanaestomjesečnu opskrbu kopnene vojske te osmamnaestomjesečnu opskrbu ratne mornarice. Zalihe su bile 54 milijuna barela, od čega je za ratnu mornaricu bilo osigurano 29 milijuna. Hrvatski vojnik, isto, prosinac 2001. str. 77.

508 Kad je donesena odluka o embargu na izvoz nafte Japanu američki veleposlanik u Japnu Joseph E. Grew upozorio je nadređene kako će Tokio, ukoliko bude stjeran u kut, umjesto potčinjavanja američkim zahtjevima, reagirati nasilno i bez upozorenja, u skladu s japanskim karakterom. Hrvatski vojnk, isto, prosinac 2001. str. 77.

Japan doveo u dvojbu jer je sada bio suočen s popuštanjem i promjenom politike ili njezinom još većom eskalacijom – trećeg nije bilo. Kako popuštanje nije uslijedilo to je za Sjedinjene Američke Države bio znak da je u igri druga opcija. Planiranje rata protiv Sjedinjenih Američkih Država Japan je pokrenuo početkom rujna, a u listopadu vladu princa Konoyea zamjenjuje nova, predvođena ministrom rata generalom Hideki Tojom. Ovo je za Sjedinjene Države bila sigurna potvrda da se Japan odlučio za rat. Ostao je samo jedan problem za ostvarenje političko-strateškog plana – kako Japan navesti da on prvi napadne i po mogućnosti u američkom dvorištu. Havaji i Pearl Harbor bili su to poželjno rješenje, poglavito zato što Japanci nisu zaboravili 1898. i američku aneksiju. Američka političko-diplomatska igra uvlačenja Japana u zamku zvanu Pearl Harbor moga je početi.

Da bi Japan bio obmanut, naveden i natjeran da prvi povuče radikalan potez Sjedinjene Američke Države nisu bile spremne za nikakvo popuštanje. Tako je propao i posljednji japanski pokušaj pronalaženja kompromisa sa Sjedinjenim Američkim Državama koji se sastojao u ponudi trenutnog povlačenja japanskih snaga iz Indokine, zaustavljanju daljnje japanske ekspanzije u Aziji, te povlačenju iz Kine nakon sklapanja mirovnog sporazuma s kuomintangškom vladom.[509] Japan je također ponudio istupanje iz Trojnog pakta. No, i ta inicijativa je propala, jer Japan nije mogao prihvatiti, moglo bi se reći, američki ultimativni protuprijedlog o potpunom povlačenju s azijskog kontinenta.[510] Američka igra sastojala se u tome da Japan neprestano dovodi u poziciju "očuvanja obraza". Potpuno povlačenje za Japan bi značilo "podviti rep" u trenucima kada su relativno imali snažnu mornaricu.[511]

Planirana japanska osvajanja u jugoistočnoj Aziji, (do tada najveća operacija japanskih oružanih snaga u povijesti), nosila su sa sobom opasnost od mogućeg sukoba sa Sjedinjenim Američkim Državama, pa su stoga planovi za rat na Tihom oceanu

509 Ponuda je poslana u Washington putem specijalnog izaslanika Saburua Kurusua. Hrvatski vojnik, isto, str. 77.

510 Potpuno povlačenje podrazumijevalo je napuštanje kineskog teritorija uključujući i Mandžuko, što je 26. studenoga 1941. kao američki zahtjev postavio državni tajnik, tj. ministar vanjskih poslova Cordell Hull.

511 Nakon Prvog svjetskog rata položaj Japana na Dalekom istoku znatno je ojačao, a njegov status velike sile formalno je potvrđen i Washingtonskim sporazumom o ograničenju pomorskog naoružanja iz 1922., kojim je ograničeno pomorsko naoružanje velikih sila i utvrđen odnos 5:5:3 u kapitalnim brodovima (nosači zrakoplova i bojni brodovi) za pomorske snage Velike Britanije, SAD-a i Japana. Iako je taj sporazum izazvao veliko nezadovoljstvo japanskih militarističkih krugova, činjenica je kako je on stavio Japan u položaj najjače pomorske sile na Tihom oceanu. Japan nije poštivao mnoge odredbe tog sporazuma, poput ograničenja u pogledu istisnine brodova i utvrđivanja pojedinih pomorskih baza, relativnu slabost u kapitalnim brodovima pokušao je nadoknaditi izgradnjom većeg broja razarača i podmornica. Hrvatski vojnik, br. 30. i 31. prosinac 1997. i siječanj 1998. i br. 79. siječanj 2002.

pripremani dugo, još od 1938. Potkraj 1940. Vrhovni vojni savjet razmatrao je prvi plan, odnosno vojno-tehničku i ekonomsku studiju u kojoj se objašnjava potreba novih osvajanja radi opskrbe japanske privrede sirovinama prijeko potrebnim za razvoj japanske privrede. Ta je studija pokazala kako je sam Japan ekonomski preslab voditi i izdržati rat velikih razmjera, ali je istodobno jasno brojčano pokazala koliko je bogatstvo područja planiranih za osvajanje. To bogatstvo, posebice nafta u Nizozemskoj Istočnoj Indiji (današnjoj Indoneziji), bilo bi dostatno da Japanu osigura nesmetanu opskrbu sirovinama, upuštanje u ratne operacije širokih razmjera i brz razvoj industrije potrebne za rat.

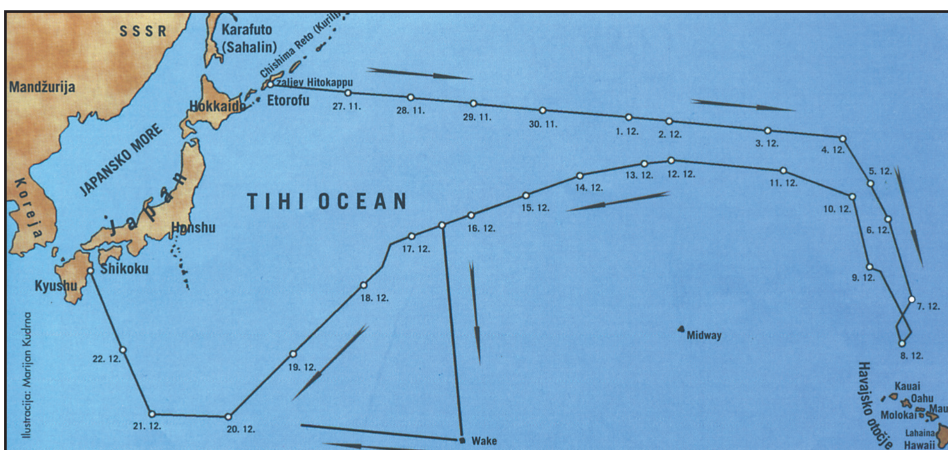
S prvobitnim planom složio se i zapovjednik Združene flote japanske carske mornarice admiral Taisho Isoroku Yamamoto[512], koji je potkraj 1940. dopunio plan gledištem kako Japan mora prvi izvesti jaki i iznenadni napad, oslanjajući se ponajprije na raspoložive snage flote (posebice na nosače zrakoplova) i to istodobno po najvažnijim vojnim ciljevima SAD-a, Velike Britanije i Nizozemske u području Tihog oceana. Cilj je bio nanijeti što teže gubitke neprijatelju na moru, kako bi se osiguralo potrebno razdoblje (oko 16 mjeseci) ostalim japanskim pomorskim i kopnenim snagama za osvajanje željenih područja Jugoistočne Azije, te kako bi se spriječila moguća američka intervencija i protunapad. Taj plan odmah je odobrio načelnik stožera pomorskih snaga admiral Osami Nagano.[513]

Zanimljivo je da su ideju napada na Pearl Harbor (a i to nije slučajno) dali sami Amerikanci. Naime, u pripremi plana napada japanski vojni stručnjaci koristili su iskustva američke ratne mornarice koja je još 1932. održala vojnu vježbu u kojoj je "neprijateljska" strana izvela napad na brodove usidrene u luci palubnim zrakoplovima s nosača, koji su se neprimijećeni približili Havajima i zapadnoj obali Sjedinjenih Američkih Država. Scenarij vježbe osmislili su američki admirali Frank A. Schofield i Douglas

512 Admiral Yamamoto je na američkom sveučilištu Harvard 1919. i 1920. studirao engleski jezik, a tijekom 30-ih godina bio je mornarički izaslanik u Washingtonu.

513 Admiral Yamamoto odlično je poznavao vojnu situaciju u SAD-u, a plan su trebali izraditi načelnik stožera 11. zrakoplovne flote kontraadmiral Shosho Takijuro Onishi koji je ispitivao sve mogućnosti napada na Pearl Harbor iz zraka različitim tipovima palubnih zrakoplova koji su bili u operativnoj uporabi u carskoj ratnoj mornarici i kapetan fregate Chusa Minoru Genda (tada na dužnosti zrakoplovnog časnika na nosaču zrakoplova Kaga), japanski heroj iz rata s Kinom i bivši mornarički izaslanik u Londonu. Završni operativni plan napada načinio je kontraadmiral Shigerua Fukudomea iz glavnog zapovjedništva pomorskih snaga.

Kapetan fregate Genda je na temelju pozitivnih iskustava (poput napada britanskih torpednih aviona Fairey Swordfish s nosača aviona *HMS Illustrious* na talijanske ratne brodove usidrene u luci Taranto 11. studenoga 1940.) izradio studiju koja je opravdala zamisao i obećavala potpuni uspjeh. Hrvatski vojnik, isto, siječanj 2002, str. 79.- 80.

Slika 19. *Plovidba japanske eskadre do Havajskog otočja za napad na Pearl Harbor i njezin povratak u Japan. Izvor: Hrvatski vojnik, veljača 2002. str. 79.*

W. Yaenell. Vježba je u američkim vojnim krugovima kasnije izazvala dosta proturječnih stajališta te je na kraju odbačena kao nerealna(!?). Na taj način Sjedinjene Države bacile su mamac na koji će se devet godina kasnije uloviti japanski vojni vrh na čelu s admiralom Yamamotom.

Postrojbe japanske mornarice, a posebice mornaričko zrakoplovstvo, tijekom slijedećih godinu dana intenzivno su se uvježbavale u zaljevu Kagoshima na jugu otoka Kyushu. Admiral Nagano je s još trinaest časnika od 2. do 13. rujna 1941. u Ratnoj školi Carske mornarice proveo "ratni igru" u kojoj su napadne snage "izgubile" dva nosača zrakoplova što je bio prihvatljivo za japansku stranu. Istodobno, sve do studenoga 1941. izrađivani su detaljni planovi napada, kada je Glavni stožer japanskih carskih oružanih snaga (Gunreibu) izvješten o spremnosti za provedbu strategijske napadne operacije (*slika 19.*). Združena flota, prema planovima uporabe, započela je u studenome 1941. prikupljanjem taktičkih skupina na sjeveroistoku Japana. Svaka od njih je imala zasebni zadaću u sklopu *"Havajske operacije" ("Hawaii Sakusen"*) poznata i pod nazivom *"Operacija Z"* koju su trebali započeti istodobno s glavnim napadom.

Američke radioprislušne postaje u sklopu federalne agencije za radio komunikacije (Federal Agency for Radio Communications) zabilježile su u razdoblju koje je prethodilo japanskom napadu znatno pojačani intenzitet radio prometa i to ne samo u kontinentalnom dijelu Sjedinjenih Američkih Država već i na području Havajskog otočja.[514] Japan je u fazi pripreme operaci-

514 Registrirano je i otkriveno oko 500 radio postaja japanskih i njemačkih špijuna (agenata i obavještajaca).

je veliku pozornost dao operativnom djelovanju obavještajnih službi pa je tako ustrojio veliku agenturnu mrežu u koju su bili uključeni različiti ljudi, od diplomatskih službenika, posada japanskih trgovačkih brodova, trgovačkih putnika, turista pa sve do specijalnih agenata iz japanskih oružanih snaga koji su prikriveno djelovali u raznim zemljama.[515]

Na bojnom brodu *Nagato* istoimene klase (zastavni brod admirala Yamamota) 5. veljače 1941. kapetan bojnog broda Kanji Ogawa bio je ukratko upoznat sa sadržajem *"Operacije Z"*. Impresioniran važnošću operacije odlučio je poboljšati djelovanje obavještajaca na području Havaja. Zbog nedostane stručnosti, ali i nepouzdanosti "spavača" odlučio je da se na Havaje pošalju školovani mornarički obavještajni časnici. Osim toga dotadašnji generalni konzul je zamijenjen, a za novog je postavljen iskusni diplomat Nagao Kita, dotada generalni konzul u Shangaju i Cantonu (područja od velikog interesa za japansku obavještajnu službu). Koliko je japanski Glavni stožer oružanih snaga pridavao značenje obavještajnoj pripremi operacije pokazuje primjer kapetana korvete Suguru Suzuki i Toshihide Maejima koji su se rujna 1941. ukrcali na trgovački brod *Taiyo Muru* koji je za krajnje odredište imao luku Honoluluu. Umjesto redovitog plovnog puta, brod je plovio daleko na sjever, između otoka Midway i Aleutskog otočja i zapadno prema Havajima – točno plovnim putem koji je planiran za japansku eskadru što je trebala napasti Pearl Harbor. Nakon povratka, ti su časnici izložili svoja precizna zapažanja admiralu Naganou iz kojih je bilo jasno vidljivo kako je plan izvrsno zamišljen i isplaniran, ali i realan. Isto tako, japanska vojna obavještajna služba *Kempei Tai* angažirala je postrojbe za radio izviđanje vojnih komunikacija američke ratne mornarice i njezinih saveznika pa je u tu svrhu rabila i posebno opremljene brodove i podmornice kao i specijalizirane skupine za raščlambu podataka prikupljenih iz otvorenih izvora (radio, novine i razne publikacije). Njezin tajni agent sa specifičnom zadaćom bio je Takeo Yoshikawa, časnik japanske mornarice i djelatnik japanske obavještajne službe, koji je u ožujku 1941. poslan u japanski generalni konzulat u Honoluluu kao vicekonzul Tadeshi Mori-

---

515 Ta agenturna mreža nosila je naziv Organizacija crnog zmaja (Ryu Hensei) i dostavljala je tijekom rata japanskom političkom i vojnom vrhu donekle točne podatke iz kojih se mogla, dodatnom raščlambom, stvoriti donekle precizna slika o stvarnoj situaciji u pojedinoj državi i aktivnostima u njezinim oružanim snagama. Agenti na području Jugoistočne Azije djelovali su u sklopu "Organizacije F". Posebna pozornost davala se "spavačima" koji su živjeli na Havajima, suradnicima japanske obavještajne službe koji su manje-više uspješno prikupljali podatke o aktivnostima u širem području Tihog oceana. To su bili vlasnici lokala u koje su zalazili američki mornari, vozači taksija, vlasnici frizerskih salona u kojima su redovite gošće bile supruge američkih časnika itd. Hrvatsko slovo, isto, siječanj 2002. str. 80.

masu.[516] Prikupljao je podatke o američkoj Tihooceanskoj floti smještenoj u bazi Pearl Harbor i slao ih diplomatskim porukama, rabeći pri tome posebnu šifru J-19 (ili TSU) s potpisom generalnog konzula.[517]

Posljednji sastanak Vrhovnog vojnog savjeta održan je nekoliko tjedana prije početka rata, a na njemu je još jednom u potpunosti proučen precizan plan napada. *"Havajska operacija"* – sinkronizirana napadna djelovanja taktičkih borbenih skupina na različitim operativnim smjerovima, sastojala se od tri faze uz još jednu potpornu.[518]

Nasuprot japanskom stajao je američki ratni plan *"Rainbow 5"* izrađen u travnju 1941., nakon konferencije američkih i britanskih stožera u Washingtonu. Temeljna zamisao plana bila je ofenziva na europskom ratištu, a defanzivna na Tihom oceanu. Potkraj lipnja 1941. kada je japanski napad postao vjerojatan, u Washingtonu je sklopljen novi sporazum o uporabi američkih, britanskih i nizozemskih kopnenih i zračnih snaga u slučaju japanskog napada, ali nije postignuta suglasnost o uporabi pomorskih snaga. Tek nakon izbijanja rata, na konferenciji *"Arcadia"* u Washingtonu (24. prosinca 1941.-14. siječnja 1942.) izrađen je novi plan kojim je bilo predviđeno da se u 1942. ostane u strateškoj defanzivi, a da težište obrane bude na Burmi i tzv. "malajskoj

---

516 Iako nije bio školovani obavještajac bio je školovani pomorski časnik što mu je omogućilo vrlo precizno poznavanje ustroja Tihooceanske flote, te klasa i tipova brodova američke ratne mornarice.

517 Zanimljivo je da je Takeo Yoshikawa posljednju poruku poslao samo 12 sati prije japanskog napada. Još je zanimljivije i čudnije da američka vojna obavještajna služba kao ni FBI nisu Yoshikawu prepoznale kao glavnog japanskog obavještajca na Havajima, pa je tako zajedno s ostalim osobljem japanskog konzulata protjeran u Japan tek u kolovozu 1942. Takav "propust" mogao je biti samo dio plana, a ne nesposobnosti američke obavještajne službe ili sposobnosti prikrivnja japanskog obavještajca.

518 U prvoj fazi, brodovi iz posebno ustrojenog taktičkog sastava (eskadra) u sklopu Združene flote, trebali su izvesti iznenadni napad na Pearl Harbor, a zapovjednik tog sastava bio je viceadmiral Chuso Chuichi Nagumo. U drugoj fazi Postrojba južnih mora (Četvrta flota ojačana zrakoplovnim snagama sa zračnih luka u Japanu) trebala je zauzeti luku Rabaul na otoku New Britania u Bismarckovom otočju, otoke Wake, Guam u Marijanskom otočju i Makin u Gilbertovom otočju. Za zapovjednika te postrojbe određen je zapovjednik Četvrte flote, viceadmiral Shigeyoshi Inoue. U trećoj fazi, postrojbe Druge i Treće flote pod zapovjedništvom viceadmirala Nobutake Konda i viceadmirala Iboa Takahashija, 11. zračne flote i zračnih snaga Kineske flote, nosači zrakoplova iz Treće i Četvrte divizije, uz potporu krstarica i razarača iz sastava cijele flote, uz sudjelovanje postrojbi Južne armije kojom je zapovijedao general Hiko Taisho Hisaichi Terauchi trebali su napasti i osvojiti Filipine, Tajland, Malaju, Singapur, Burmu i Nizozemsku Istočnu Indiju. Za zapovjednika tih postrojbi određen je zapovjednik Druge flote viceadmiral Kondo. U četvrtoj fazi koja bi služila kao potpora trećoj, tj. invaziji Filipina, Malaje, i Tajlanda, Druga flota trebala je pružiti potporu osvajanju spomenutih područja, koje su trebale obaviti postrojbe Treće flote pod zapovjedništvom viceadmirala Takahashija. Hrvatski vojnik, isto, siječanj, 2002. str. 80.-81.

barijeri" (lanac otoka od Malezije do Australije) te da se podrže snage na Filipinima i održe najvažnije pomorske komunikacije u tom području.[519]

Da je američka politika pripremala zamku Japanu da prvi napadne, vidljivo je iz analize prebaziranja Tihooceanske flote iz baze San Pedra u Kaliforniji u novu bazu Pearl Harbor na havajskom otoku Oahu, koja je kao pomorska baza ustrojena 1919. Flota je 17. svibnja 1940. prebazirana na temelju zapovijedi predsjednika Franklina Delana Roosevelta. Tadašnji zapovjednik Tihooceanske flote kontraadmiral James O. Richardson upozoravao je, kako je flota u novoj luci baziranja bezrazložno izvrgnuta mogućnosti japanskog napada, te kako ne postoje temeljni preduvjeti za djelotvornu obranu te pomorske baze. Predsjednik Roosevelt opravdavao je svoju odluku kao odgovor na rastuće japanske apetite u tom dijelu Azije. Do kraja 1940. admiral Richardson nastojao je bez uspjeha upozoriti politički vrh na nemogućnost provedbe američkih aktivnosti na zapadu Tihog oceana u sklopu ratnih planova ratne mornarice SAD, a pod nazivom *"Orange"* i *"Rainbow 5"*. Posljednja inačica, *"Raimbow 5"* predviđala je u slučaju japanskog ulaska u rat američko osvajanje položaja u Marshallskom otočju. Uporni i profesionalno odgovorni admiral nije shvatio suptilnost igre koja se igrala na najvišoj političkoj razini, a još manje je mogao shvatiti što će to značiti za njegovu zemlju i svijet u idućih pedeset godina. Kada je nesvjesno odigrao svoju planiranu ulogu "katastrofičara" u siječnju 1941. admiral Richardson je smijenjen, a na dužnost zapovjednika Tihooceanske flote postavljen je kontraadmiral Kimmel koji je tom prigodom promaknut u čin admirala, pri čemu su preskočena tridesetidva viša, pomorska časnika. To je najbolji dokaz da je novoimenovani zapovjednik Tihooceanske flote imao povjerenje predsjednika Roosevelta i vjerojatno je naslućivao što se iza "brda valja".

Tijekom srpnja 1941. američki predsjednik Franklin Delano Roosevelt uputio je oštru poruku vladi u Tokiju u kojoj naglašava kako bi napad Japana na Sovjetski Savez (što je Japancima predlagao njemački ministar vanjskih poslova Joachim von Ribbentrop) ozbiljno poremetio mir u području Tihog oceana. Da bi prikrili svoje namjere japanska strana pozitivno je odgovorila na kritiku i istaknula kako će se striktno držati neutralnog položaja u njemačko-sovjetskom sukobu. Za dodatno postizanje uvjerljivosti o tobožnjim japanskim miroljubivim namjerama, japanski veleposlanik u Washingtonu admiral Kichisaburo Nomura stalno

519 Radi što djelotvornije provedbe tog plana, bilo je ustrojeno zajedničko zapovjedništvo za jugozapadni Tihi ocean i jugoistočnu Aziju nazvanom ABDACOM (American-British-Dutch-Australian Command) pod kojim su bila područja Burme, Malaje, Nizozemske Istočne Indije, sjeverne i sjeverozapadne obale Australije i Filipini. Novi Zeland te preostali dio Australije činili su posebnu zonu pod nazivom ANZAC koja je vojno bila podređena američkoj mornarici.

je davao izjave o miroljubivosti svoje vlade. Tri tjedna prije napada na Pearl Harbor, u Sjedinjene Države je kao specijalni izaslanik poslan profesionalni diplomat Saburo Kurusu čija je glavna zadaća bila raščišćavanje svih nesporazuma na relaciji Tokio-Washington. Međutim, stvarna zadaća veleposlanika Kurusua bila je odugovlačenje pregovora i zavaravanje američke strane pokazivanjem lažne kooperativnosti visoke razine, te provedba mjera za ostvarivanje potpunog iznenađenja kao elementa japanskog plana napada na Pearl Harbor. Potkraj studenoga 1941. američki ministar vanjskih poslova Cordell Hull je izjavio kako su pregovori bezuspješni i kako su japansko-američki odnosi izvan svakog diplomatskog nadzora. Unatoč takvoj situaciji Sjedinjene Države nisu htjele pokazati Japanu da očekuju (znaju) za njegove namjeru pa nisu poduzele potrebne mjere opreza, kako bi ga i dalje ostavili u uvjerenju da će napad na Pearl Harbore biti lak zalogaj. Američka politika, promišlja o svim mogućim posljedicama, prije svega o opravdanosti za uzvratni udarac (međunarodno pravni aspekt). Predsjednik Roosevelt uputio je 6. prosinca 1941. (dan uoči napada na Pearl Harbor) osobnu poslanicu japanskom caru, no ona je stigla prekasno, jer je japanska flota već bila na putu prema Havajima i obavljala posljednje pripreme za planirani napad. Može se s pravom ustvrditi da je predsjednik Roosevelt sigurno imao informacije o isplovljenju japanske flote i da ističu posljednji sati do početka rata na Tihom oceanu.

Da je američka strana sve činila da Japan ne odustane (promjeni) svoj ratni plan i napadne prvi, pokazuju i postupci visokih američkih vojnih dužnosnika. Na temelju uhvaćenih japanskih poruka, zapovjedništvo ratne mornarice Sjedinjenih Država je od 24. do 27. studenoga 1941. poslalo zapovjedniku Tihooceanske flote admiralu Kimmelu nekoliko upozorenja o agresivnim namjerama i mogućnosti napada japanskih oružanih snaga tijekom slijedećih dana, usmjerenih prema Filipinima, Malaji, Borneu i Guamu, napad na Havaje nije uopće spomenut(?). Istodobno je i zapovjedniku kopnenih snaga na Havajima, generalu Shortu, poslano slično upozorenje o neprijateljskim aktivnostima koje mogu otpočeti svakog časa, u kojem se naglašavalo kako će ukoliko dođe do sukoba, to značiti ratni čin usmjeren protiv Sjedinjenih Američkih Država. Unatoč alarmantnim porukama admiral Kimmel nije tobože želio stvarati paniku ni uznemirivati civilno pučanstvo na Havajima, te nije poduzeo ništa bitnije glede podizanja bojne spremnosti Tihooceanske flote na potrebnu razinu, osim ophodnih aktivnosti ispred same luke Pearl Harbor i pretraživanja ulaznog kanala uz pomoć minolovaca (zbog mogućnosti da japanske podmornice polože mine pred ulaz u luku). Ovakvi "nesmotreni i neodgovorni" postupci najviših zapovjednika s obzirom na japansku obavještajnu strukturu na Havajima nedvojbeno su uvjerili Japance da Amerikanci ne očekuju napad.

Za dodatno uvjeravanje japanskih obavještajaca na Havajima, a time i japanskog vojnog vrha general Short je poduzeo jedino protumjere usmjerene na sprječavanje mogućih diverzija *"niseia"* tj. lokalnog japanskog pučanstva. U skladu s doktrinom Kopnene vojske SAD-a, na zračnim lukama je provedeno okupljanje ratnih zrakoplova prema načelu "krilo na krilo", kako bi se mogli lakše nadzirati i štititi od mogućih diverzija. Upravo je taj postupak borbenog osiguranja dodatno učvrstio uvjerenje Japanaca da će operacija napada na luku Pearl Harbor polučiti iznenađenje, jer je to kasnije japanskim pilotima omogućilo lakši odabir i uništavanje ciljeva na zemlji.[520] Jedina važnija aktivnost koja je bila poduzeta bilo je ojačavanje američkih baza na otocima Midway i Wake zrakoplovima, streljivom i opremom. U biti to je bio operativni razvoj snaga za djelovanja nakon japanskog napada.

Situacije i aktivnosti koje su se događale uoči japanskog napada još su jednom pokazale ne samo da su Amerikanci znali za japanske namjere, nego da njihova postavljena strategijska zamka dobro funkcionira. Američka radioprislušna postaja smještena na Havajima zabilježila je bitno povećanje intenziteta japanskih vojnih komunikacija kao i povećani broj poruka koje su odašiljale iz japanskog generalnog konzulata u Honoluluu. Također ni poruci o "nestanku" međusobne komunikacije tj. radioprometa četiri japanska nosača zrakoplova od 4. do 6. prosinca 1941. nije pridavana odgovarajuća pozornost viših časnika u zapovjedništvu Tihooceanske flote, jer se smatralo kako se nosači nalaze u japanskim teritorijalnim vodama gdje provode vježbovne aktivnosti. Jedna od izuzetno važnih poruka (tzv. "Bomb plot") koja je uhvaćena 24. rujna 1941. bila je upućena iz Tokija generalnom konzulatu na Havajima, u kojoj se baza Pearl Harbor dijeli na pet sektora, a od japanskog agenta Takea Yoshikawe se traži da javi točne lokacije usidrenih brodova unutar pojedinih sektora. Nažalost ta dešifrirana poruka nije poslana u zapovjedništvo Tihooceanske flote u Pearl Harboru već američkoj Azijskoj floti (*US Asiatic Fleet*) koja se nalazila na Filipinima i u području Nizozemske Istočne Indije, te nekolicini viših političkih i vojnih dužnosnika u Washingtonu koji nisu reagirali(?).

Dan prije napada na Pearl Harbor američko ministarstvo obrane raspolagalo je dešifriranom porukom japanskom izasla-

---

520 Admiral Kimmel i general Short nisu poduzeli ništa više od spomenutog ni kada su 3. prosinca 1941. primili obavijest o spaljivanju dokumenata u japanskim diplomatskim predstavništvima u Londonu, Hong Kongu, Singapuru, Jakarti, Manili i u Washingtonu. Ta aktivnost bila je poznata Amerikancima kao "vjetrovita poruka" broj 2353 koja je u sadržaju "vjetar puše istočno" (Higashi no kaze hame) upozoravala djelatnike japanskih diplomatskih predstavništava na potrebu prekida svih diplomatskih aktivnosti, te na poduzimanju svih potrebnih mjera u sklopu priprema za otpočinjanje ratnih djelovanja. Hrvatski vojnik, isto, str. 87.-88.

niku u Sjedinjenim Državama o prekidu diplomatskih odnosa Japan i SAD-a, a u noći 6. na 7. prosinca 1941. saznalo je i za instrukciju o predaji ultimatuma SAD-u. Unatoč tome, odgovorna tijela nisu ništa poduzela, što samo može značiti da su posljedice za ljudstvo, brodovlje i tehniku u Pearl Harboru i na Havajima "kolateralna šteta" u jednom sofisticiranom strateškom planu svjetskih razmjera.

U zapovjedništvo japanske eskadre u jutarnjim satima 6. prosinca 1941. stigla je obavijest o stanju u Pearl Harboru prema kojoj je u luci bilo ukupno osam bojnih brodova, tri krstarice i 16 razarača, dok su u dokovima i radionicama bile na remontu četiri krstarice i pet razarača.[521] Provevši raščlambu obavještajnih podataka o aktivnostima Amerikanaca u proteklih nekoliko dana bilo je vidljivo kako su iz luke isplovila dva nosača zrakoplova *USS Lexington* (CV-2) istoimene klase i *USS Entreprise* (CV-6) klase Yorktown sedam teških krstarica i 12 razarača, a u luku se vratila dva bojna broda (*USS Nevada* i *Oklahoma*). Posljednje obavještajno izvješće, primljeno u 21.00 sat, govorilo je kako je u luku uplovio jedan bojni brod (bila je riječ o brodu meti *USS Utah*, bivšem bojnom brodu) i jedan matični brod za hidroavione (*USS Curtiss*) tako da su se u luci nalazili svi bojni brodovi, ali ne i udarne skupine nosača zrakoplova, što je izazvalo zabrinutost stožera eskadre zbog moguće intervencije zrakoplova sa nosača tijekom japanskog napada. Poradi razmatranja novonastale situacije, zapovjednik eskadre viceadmiral Bagumo sazvao je sastanak stožera na admiralskom brodu, nosaču zrakoplova *Akagi*. Glavno pitanje je bilo hoće li slijedećeg dana svi bojni brodovi zaista biti u luci i postoji li mogućnost da se u bazu vrate nosači zrakoplova. Načelnik stožera eskadre kontraadmiral Shosho Ryunosuke Kusaka, koji je vrlo dobro poznavao Tihooceansku flotu, tvrdio je da se nijedan nosač zrakoplova neće vratiti, te da će na dan napada u luci biti jedino bojni brodovi. Taj časnik imao je pravo, jer sljedećeg dana u luci zaista nije bilo niti jednog nosača zrakoplova(?).

Mnogi su se analitičari i povjesničari nakon Drugog svjetskog rata pitali, pa i do dana današnjega, zašto Amerikanci nisu poduzeli nikakve ozbiljne protumjere iako su raspolagali podatcima o

521 Na dan japanskog napada u bazi Peral Harbor nalazilo se oko 155 ratnih i pomoćnih brodova, od čega osam bojnih brodova, dvije teške i šest lakih krstarica, 43 razarača i četiri flotne podmornice, a ostalih 104 broda Tihooceanske flote bila su na zadaćama u sjevernom dijelu Thog ocena (blizu Aljake), duž obala Sjeverne i Juže Amerike, te uz sjevernu Australiju i Solomonske otoke u zapadnom dijelu Tihog oceana. Na brodovima se nalazio veći dio posada (95 posto na bojnim brodovima, 98 posto na krstaricama i 85 posto na razaračima); časnika je na bojnim brodovima bilo 60-70 posto, na krstaricama 65 posto i na razaračima 50 posto. Zapovjednika u trenutku napada bilo je nazočno na bojnim borodvima 60 posto, na krstaricama 90 posto i na razaračima 63 posto. Hrvatski vojnik, isto, veljača 2002. str. 76. i str. 79.

japanskim pripremama za rat.[522] Da bi se neki događaji, a poglavito oni koji imaju obilježje najvišeg strategijskog dosega, mogli razumjeti, potreban je vremenski razmak pa i od nekoliko desetaka godina. Pearl Harbour u svakom slučaju nakon 11. rujna 2001. nema isto značenje i percepciju koju je imao više od šezdeset godina. Osim toga, da bi se stvari razumjele potrebno ih je promatrati inverzno (n^{-1}) kao što to doktrina determinizma nalaže.

Kako određeni, na prvi pogled ne važni (ali smišljeni) postupci (detalji), imaju dalekosežne posljedice pokazuje nekoliko slijedećih primjera. Prvo, postupak japanskog veleposlanika u Washingtonu. Naime, uoči japanskog napada, u noći 6./7. prosinca 1941. japanskom veleposlanstvu u Washingtonu poslan je brzojav koji je trebao predati američkom ministru vanjskih poslova Cordellu Hullu, a radilo se o oštrom ultimatumu u kojem se Sjedinjenim Američkim Državama objavljuje rat. Planirano ja da japanski veleposlanik admiral Kichisaburo Nomura uruči dokument točno u 13.00 sati po washingtonskom vremenu (u 7.30 sati po havajskom vremenu tj. oko pola sata prije nego što bi zrakoplovi prvog vala započeli s bojnim djelovanjima.) Na taj način japanski napad bio bi legalan i u skladu s odredbama međunarodnog prava, a Amerikanci ipak ne bi stigli obavijestiti svoje lokalne zapovjednike o početku napada, ni poduzeti potrebne protumjere. Međutim, zbog sporosti japanske diplomatske službe(?) ultimatum nije uručen na vrijeme tako da je napad izveden bez prethodne objave rata.

Drugo, američke prislušne radiopostaje uhvatile su poruku upućenu japanskom veleposlaniku u Washingtonu tijekom večernjih sati 6. prosinca 1941., a obavještajna služba žurno je proslijedila dešifriranu poruku u Bijelu kuću. Oko 21.30 u subotu navečer, desetak sati prije japanskog napada na Pearl Harbor, poruku je pročitao američki predsjednik Franklin Delano Roosevelt u društvu savjetnika za nacionalnu sigurnost Harryja Hopkinsa. Na temelju raspoloživih podataka o aktivnostima japanske vojske, prosuđeno je kao će rat ubrzo započeti, te je odlučeno kako težište obrane treba staviti na područje jugoistočne Azije, a Pearl Harbor nije ni spomenut(?).

---

522 Radioprislušne postaje uspjele su nekoliko mjeseci prije napada dešifrirati određeni broj poruka u kojima su japanskom Glavnom stožeru u Tokiju dostavljane informacije o aktivnostim američke Tihooceanske flote, ali to nije izazvalo potrebnu pozornost visokih časnika u Washingtonu. Američki FBI također je raspolagao podacima o aktivnostima japanskih obavještajaca i obavještajne službe japanskih oružanih snaga. FBI je posjedivao i precizne upute upućene japanskim obavještajcima u kojima se naglašavalo, kako je, u slučaju početka rata, najvažnija zadaća uništenje, zračnih i pomorskih snaga na otočju Midway i Havaji. Međutim sve to nije bilo dostatno za poduzimanje potrebitih mjera predostrožnosti. Logična posljedica toga je bila potpuna nepripremljenost američkih snaga u Pearl Harboru, te ostvarivanje potpunog iznenađenja.

Treće, dešifrirana poruka poslana je istodobno i načelniku Glavnog stožera generalu Georgeu Marshallu, ali ju je on navodno prekasno pročitao(?). Stoga je upozorenje o mogućem napadu na Havajsko otočje u neka zapovjedništva stiglo samo dvadesetak minuta prije napada, između 7.35 i 7.40. sati što nije bilo dostatno za poduzimanje djelotvornih protumjera. Otežavajuću okolnost predstavlja je i činjenica da se to zbivalo u nedjeljno jutro, tako da mnogi zapovjednici nisu još bili u svojim uredima. Japansko veleposlanstvo uručilo je ultimatum američkom ministru vanjskih poslova Hullu tek u 14.30 po washingtonskom vremenu, a pola sata ranije nazvao ga je predsjednik Roosevelt, te ga obavijestio kako je Pearl Harbor napadnut. Prema uputama predsjednika, ministar vanjskih poslova trebao je primiti japanskog veleposlanika, ali mu nije smio dati do znanja kako je obaviješten o napadu.[523]

U Japanskom napadu uništena su, teže ili lakše 23 ratna broda, koji su kasnije gotovo svi popravljeni i postali operativno uporabljivi za konačni obračun s japanskom mornaricom. Na zemlji je uništeno 188 zrakoplova, što za gospodarski moćnu državu kao što su Sjedinjene Američke Država, koje su svjesno ušle u rat, da u njemu pobijede, i pokrenule ratnu proizvodnju to nije bio neki veliki gubitak. Gubitci u ljudstvu iznosili su 2390 ljudi, od toga 1999 pripadnika Ratne mornarice, 109 pripadnika Marinskog korpusa, 233 pripadnika Kopnenih snaga i njezinih zračnih snaga, te 49 civila, dok je 1178 ljudi ranjeno. Logična posljedica japanskog napada na Pearl Harbor bilo je smjenjivanje zapovjednika Tihooceanske flote admirala Kimmela i zapovjednika kopnenih snaga na Havajima generala pukovnika Waltera Shorta. Ministar ratne mornarice SAD-a Frank Knox je 17. prosinca 1941. viceadmirala Pyea imenovao privremenim zapovjednikom Tihooceanske flote, a 31. prosinca 1941. stalnim zapovjednikom postao je admiral Chester W. Nimitz.

Ubrzo nakon napada ustrojena su razna vojna i civilna povjerenstva koja su na temelju dostupne dokumentacije trebala ispitati i otkriti razloge potpunog promašaja u organizaciji obrane Havaja. Sva ta silna povjerenstva nikada ništa nisu smisleno zaključila, a vrijeme je učinilo svoje, poglavito propaganda, naročito filmska, pa je Perl Harbor postao mit o stradanju i herojstvu američkih vojnika, pa je kazna koja je Japance na kraju rata zadesila u svijesti američkih građana i danas, opravdana, isto kao što će to sutra biti s Afganistanom i Irakom.

523 Zapovijed za napad japanskim zračnim snagama izdaje kapetan fregate Chusa Mitsuo Fuchide zapovjednik eskadrile bombardera B5N2 za horizontalno bombardiranje u 7.49 sati 7. prosinca 1941. putem radio veze. Zapovijed je glasila "To-ra, To-ra, To-ra" što je bio znak zapovjednicima ostalih eskadrila za početak napada, ali je istodobno predstavljalo i poruku zapovjedništvu eskadrile kako je napad započeo u potpunom iznenađenju.

Ozbiljnije geostrateške i geopolitičke analize nakon Drugog svjetskog rata, a posebice u posljednjem desetljeću ukazuju da je "teorija zavjere", samo iskaz plana kojem je predsjednik Franklin Delano Roosevelt i američki politički vrh iskoristio japanski napad za homogeniziranje nacije i ulazak Sjedinjenih Američkih Država u Drugi svjetski rat.[524] Naprosto, Sjedinjene Države su iskoristile japanski napad kako bi Njemačkoj (saveznici Japana) objavile rat, te se na taj način uključile u rješavanje sudbine Europe radi osiguravanja svojih političkih, gospodarskih i vojnih interesa u tom dijelu svijeta u kojem je dominantnu ulogu imala Velika Britanija. Istodobno, Sjedinjene Američke Države izborile su se za slobodu djelovanja na Tihom oceanu s kojeg će nakon završetka Drugog svjetskog rata bitno biti smanjen utjecaj Velike

---

524 U prilog postojanju plana idu i istinite, provjerene ili manje provjerene činjenice:

(1) Peruanski veleposlanik u Tokiju dr. Ricardo Riveira-Shreiber izvjestio je 10. siječnja 1941. jednog od tajnika u tamošnjem veleposlanstvu Maxa Bishopa (a s tim je upoznat i američki veleposlanik Joseph Grew) kako raspolaže podatkom o japanskom uvježbavanju napada torpedima koja su posebno prilagođena plitkim vodama, te kako postoji mogućnost napada na Pearl Harbor. Slično izvješće poslao je i mornaričkom izaslaniku SAD-a u Tokiju, kapetanu fregate Smith-Huttonu. O tome da se planira napad 1. veljače upoznat je i admiral Husband E. Kimmell.

(2) Vojni izaslanik SAD-a u Meksiku također je javio u Washington kako Japanci ubrzano grade džepne podmornice koje će biti uporabljene na jednu od američkih pomorskih baza u poručju Tihog oceana.

(3) Britanski agent Duško Popov je 10. kolovoza raspolagao preciznim informacijama o japanskim pripremama za napad koje je saznao iz razgovora s bojnikom Ludovicom von Karsthoffom, šefom ispostave njemačkog Abwera u Portugalu. Informaciju je dostavio britanskom MI-6, a oni su ih do kraja kolovoza stavili na raspolaganje FBI-u.

(4) Istog mjeseca Britanski premjer Wiston Churchill i presjednik Roosevelt sastali su se na američkoj teškoj krstarici *USS Augusta* (CA-31) klase Nothampton u zeljevu Argentina na Newfoundlandu, a nakon sastanka Churchill je svojim suradnicima izjavio kako je Roosevelt izrazio želju za uključenjem u rat u Europi, a to može postići jedino ukoliko Jpanci napadnu neku od američkih baza u Tihom oceanu.

(5) Prislušne radiopostaje britanskih vojnih snaga u Singapuru također su raspolagale informacijama o aktivnostima japanske ratne mornmarice, posebice nakon što su od Amerikanaca dobili stroj za dešifriranje mornaričkih šifri uz pomoć kodova JN-25 i JN-25B.

(6) Sovjetski špijun Richard Sorge u rujnu 1941., izvjestio je Kremlj kako napad na Pearl Harbor počinje za 60-ak dana, a to je diplomatskim putem proslijeđeno u SAD.

(7) Tadašnji njemački veleposlanik u SAD-u dr. Thomsen (bio je protiv nacizma) tajno je 13., studenog izvjestio američku stranu o pripremama za japanski napad.

(8) Brodovima japanske ratne mornarice 14. studenoga stigla je zapovijed o promjeni šifara s početkom u jutranjim satima 1. prosinca.

(9) Japanskoj eskadrili 25. studenoga upućena je šifrirana radioporuka admirala Yamamotaa o početku provedbe plana napada na Pearl Harbor. Uhvatile su je američke radioprislušne postaje i odmah je proslijeđena na dešifriranje u Washington, a s njom je najvjerojatnije bio upoznat i predsjednik Roosevelt.

Britanije, Francuske, Nizozemske, Španjolske i Njemačke, pa je to otvorilo put da Sjedinjene Države uistinu postanu jedina prava velesila svijeta na kraju 20. i početkom 21. stoljeća.

Smjela operacija Japana nije bila ništa drugo nego nepromišljeno ulijetanje u protivničku dobro pripremljenu zamku. Može se samo ustvrditi da su Japanci koji su započeli rat protiv Sjedinjenih Američkih Država, zapravo postigli, nogometnim rječnikom rečeno, "autogol". Negativan rezultat je toliko velik da se napad na Pear Harbor može smatrati najvećom strateškom pogrješkom Drugog svjetskog rata, ponajprije u političkom pogledu. Oni su svojim napadom bez objave rata "pobudili gnjev" Sjedinjenih Američkih Država, probudili ponos američke ratne mornarice i pružili priliku američkoj politici da cijelu američku naciju, dotada podvojenu i većim dijelom nesklonu ulasku u rat, homogenizira i spremi učiniti krajnji napor radi pobjedonosnog završetka rata. U strateškom pogledu napad na Pearl Harbor

(10) Britanska radoprislušna postaja u Singapuru je 25. studenoga uhvatila i dešifrirala poruku admirala Yamamotoa o isplovljavanju japanske eskade iz zaljeva Hitokappu Wan (kurilsko otočje) u smjeru Pearl Harbora. Istog dana britanske prislušne radio postaje uhvatile su poruku japanskog ministra vanjskih poslova u kojim se daju upute japanskim diplomatima u veleposlanstvima u slučaju rata (poruka "kišovito s istočnim vjetrom" označavala je početak rata sa SAD-om, "oblačno sa sjevernim vjetrom" označavala je napad na Sovjetski Savez, a poruka "vedro sa zapadnim vjetrom" označavala je početak ratnih djelovanja prema Velikoj Britaniji i Nizozemskoj). Sljedećeg dana premijer Churchill u telefonskom razgovoru izvješćuje predsjednika Roosevelta kao se priprema japanski napad na Pearl Harbor u sklopu šire operacije te da se očekuje i napad na britanske i nizozemske baze. Istodobno, ministar vanjskih polsova SAD-a Hull šalje ultimatum Japanu da carsku vojsku povuče iz Francuske Indokine i cijele Kine. Poruku "kišovito s istočnim vjetrom" 28. studenoga dešifriraju i američke radioprislušne postaje.

(11) Nedaleko Cantona u Kini 30. studenoga oboren je japanski vojni zrakoplov u kojem je pronađena zapovijed šifrirana kodom J-25 u kojoj je jasno poisalo: "Japan je došao u položaj samoobrane te dosegnuo točku kad mora objaviti rat SAD-u". Sa sadržajem te zapovijedi bio je najvjerojatnije upoznat i predsjednik Roosevelt.

(12) Obavještajna služba 12. vojnopomorskog sektora San Francisko 1. prosinca 1941. raščlambom podataka dobivenih radioizviđanjem komunikacija japanskih civilnih i trgovačkih kompanija utvrđuje približnu lokaciju japanske eskadre. Istog je dana sovjetska obavještajna služba raspolagala podatkom o približnoj lokaciji japanske eskadre jer su dva ruska trgovačka broda na povratku iz New Yorka (*Azerbejdžan* i *Habarovsk*) naišla na japanske brodove te je od Japana zatraženo njihovo propuštanje.

(13) Početkom prosinca uhvaćena je radio poruka s japanskog tankera *Shiriya* u kojoj je on javljao svoj točan položaj te poziciju na kojoj je morao biti 3. prosinca.

(14) Od 16. studenoga do 7. prosinca 1941. radiotelegrafisti na američkom putničkom brodu *SS Lurline*, na putu iz San Franciska u Honoluluu (i na povratku u San Francisko) uhvatili su 633 poruke koje su radiovalovima niske frekvencije (i kratkog dometa) slali i primali pojedini brodovi japanske eskadre, koja nije provodila potpunu radiošutnju. Nosači zrakoplova primali su zapovijedi iz Japana radiovalovima visoke frekvencije, dalje ih prenosili ostali m brodovima uz pomoć signalnih zastava i svjetlosnih signala, ali to zbog loših vremenskih uvjeta

bio je besmislen, posebice ukoliko se uzmu u obzir njegove negativne političke posljedice. Prva zadaća japanske flote bila je uništenje glavnih flotnih snaga neprijatelja, ali Japanci to ipak nisu postigli, jer se temeljna zamisao o stavljanju Tihooceanske flote izvan operativne uporabe tijekom slijedećih mjeseci (kad je trebalo osvojiti "sferu prioriteta" i stvoriti njezinu djelotvornu obranu) nije ostvarila.[525]

Sa stajališta vojnog umijeća grješka je u tome što je izvan dohvata Japanaca ostala glavna snaga američke flote koju je zapravo činilo više novih nosača zrakoplova i brzih bojnih brodova koji su se upravo dovršavali ili nalazili u izgradnji, a ne oni stari na pearlharborskom sidrištu.[526] Uz to, japanski ratni plan imao je glavni cilj osvajanje Malezijskog arhipelaga i prevlast na

---

nije bilo dostano, stoga su rabljene radiopostaje malog dometa. Zapovjednik *SS Lurline* izvjestio je o tome američku ratnu mornaricu nakon uplovljenja u Honoluluu 6. prosinca, ali je i ta vijest također "zagubljena" u birokratskoj mreži.

(15) Predsjednik Rossevelt dobio je u posljednjim satima 1. prosinca na stol dešifriranu poruku u kojoj japanski ministar vanjskih poslova obavještava japanskog veleposlanika u Njemačkoj kako se približava dan oružanog sukoba Japana i anglosaksonskih država.

(16) U jutarnjim satima radioprislušna postaja u Singapuru 2. prosinca dešifrirala je poruku koju je dobio zapovijednik eskadre viceadmiral Nagumo sa sadržajem "Popnite se na brdo Niitaka" koja je odmah proslijeđena u London.

(17) Istog dana zapovjednik nizozemskih vojnih snaga u Istočnoj Indiji general Hein Ter Poorten, također je upoznat s porukom "kišovito s istočnim vjetrom" koju su uhvatile nizozemske radioprislušne postaje na otoku Javi, a ona je 4. prosinca proslijeđana načelniku Glavnog stožera OS SAD-a generalu Marshallu putem nizozemskog vojnog izaslanika u Washingtonu pukovnika Wijermana.

(18) Američke radioprislušne postaje raspolagale su podatkom kako su japanski brodovi u sastavu eskadre 2. prosinca počeli primjenjivati novu inačicu koda J-25.

(19) Korejski špijun u Japanu Kilsoo Haan 4. prosinca američkim senatorima Cuy Gilletu i Maxwell Hamiltonu javlja kako raspolaže podacima o japanskom napadu na bazu Pearl Harbor, o čemu senatori obavještavaju State Department i predsjednika Roosevelta. Sutradan predsjednik Roosevelt upućuje pismo australskom premijeru u kojem ga obavještava kako je situacija vrlo ozbiljna ta da svakog trenutka može rezultirati otpočinjanjem vojnih sukoba. Istog dana britanski Admiralitet upućuje predsjedniku Rooseveltu žurnu obavijest o tome kako će Tihooceanska flota biti napadnuta 7. prosinca 1941.

(20) Poruku u kojoj se japanskoj eskadri daju točni podaci o aktivnostima u luci Pearl Harbor američke radioprislušne postaje uhvatile su 6. prosinca. U večernjim satima istog dana zasjedao je uži kabinet na čelu s predsjednikom Rooseveltom u očekivanju japanskog napada.

(21) Japanski konzul u Budimpešti 7. prosinca žurno je javljao u Tokio kako je britanski Admiralitet upozorio predsjednika Roosevelta o točnom datumu napada. Hrvatski vojnik, isto, ožujak 2002. str. 75.-76.

525 Japanci su uništili dva stara bojna broda i za dulje ili kraće vrijeme onesposobili šest bojnih brodova (iako moderniziranih, ipak zastarjelih u odnosu na novoizgrađene njemačke i japanske bojne brodove) koji zbog male brzine i donekle nedostatnog naoružanja nisu više predstavljali udarnu snagu američke flote. Hrvatski vojnik, isto, ožujak 2002. str. 77.

526 U taktičnom pogledu napad na Pearl Harbor bio je pogrješno izveden. Japanski zrakoplovi ostavili su gotovo netaknute važne objekte infrastrukture, a ponajprije stalne uređaje arsenala i radionice za popravak brodova (posebice

Dalekom istoku. Američka Tihooceanska flota bila je, bez obzira na japanski napad, u početku rata nemoćna to spriječiti, a to je moralo biti poznato i japanskom vodstvu. Lišena dobrih baza zapadno od Pearl Harbora, ona je, ukoliko bi željela intervenirati na jugozapadnom dijelu Tihog oceana, morala prevaliti četiri do pet tisuća nautičkih milja i pritom bi putem bila izvrgnuta napadima japanskih podmornica i snažnog zrakoplovstva s mnogobrojnih japanskih baza u središnjem dijelu Tihog oceana.

Zato američki ratni plan u slučaju japanskog napada na Filipine nije ni predviđao da flota odmah intervenira, nego se držalo kako će ona postupno zauzimati i eliminirati japanske baze i tek onda krenuti prema zapadu. I iz tog razloga napad na Pearl Harbor i početna inicijativa Japanaca u Tihom oceanu nisu ništa bitno izmijenili u američkom strategijskom planu. Taj plan je u iduće četiri godine u potpunosti ostvaren i svaka zabodena američka zastava na gotovo svaki tihooceanski otok značila je korak po korak rađanja i potvrđivanja jedine i prave velesile dvadesetog stoljeća. Bačene atomske bombe početkom kolovoza 1945. bile su u funkciji rušenja japanskog mita, a potpisivanje kapitulacije na bojnom brodu *Missuri* u Tokijskom zaljevu bilo je upućeno i Japancima i Amerikancima. Prvima, kao čin osvete za one potopljene bojne brodove u pearlharborskoj luci 7. prosinca 1941., a onim drugima kao čin zadovoljštine za pretrpljeno poniženje.

Model operacije kako "vladati oceanima" glasi: pustiti da protivnik ojača i postane arogantan → ponudi mu mamac (cilj) do kojeg je najviše stalo protivniku i putiti ga da prvi napadne → iskoristiti taj napad za homogenizaciju nacije i opravdanost rata "svim sredstvima" → završiti rat rušenjem protivničkog mita, a saveznike istisnuti s oceana i učiniti ih ovisnima o svojoj vojnoj moći.

3. Film kao najava globalnih svjetskih zbivanja

Pitanje je u obliku dvojbe: kako je jedan film o prvom "velikom prasku" najavio drugi "veliki prasak" ili kako moćna američka filmska industrija nastupa kao savršen propagandni politički stroj? Gotovo godinu dana medijskom i inom promidžbom najavljivao se jedan film. Ništa novo reklo bi se, pa promidžba je dio uspješne prodaje proizvoda. Razvikani i dugo najavljivani film, međutim, bio je na temu Pearl Harbora, a i najbolji poznavatelji filma teško mogu odmah odgovoriti koja bi to bila njegova inačica. Zašto baš film s takvom temom u 2001.? Oni stariji gledatelji

električnu centralu), koji su bili od odlučujućeg značenja za daljni opstanak glavnog američkog uporišta u Tihom oceanu. Uz to netaknuta su ostala velika spremišta nafte o kojima je ovisila bojna spremnost američke flote. Uništenjem navedenih objekata i uređaja Japanci bi američkoj floti nanijeli kudikamo veću štetu nego što su je počinili onesposobljavanjem bojnih brodova.

reći će zbog šezdesete obljetnice tog događaja, a mlađi će se prisjetiti priče da su njihovi roditelji već davno odgledali neku od filmskih verzija na tu temu.

Kako je svijet na početku 21. stoljeća, svijet igre i igra, proizvodnje osjećaja i njihove besprizorne vulgarizirane prodaje, tako je i film *Pearl Harbor* kombinacija ratnog spektakla i melodrame u okviru povijesnog filma. Sročen i oblikovan na proizvodnju emocija pa povijest, melodrama i spektakl u ovoj verziji Pearla ne funkcioniraju integralno kao cjelina nego kao mehanički spoj u razvodnjenom obliku. Međutim, ono što je najbitnije da se film pojavio u kinodvoranama širom svijeta neposredno prije događaja od 11. rujna 2001.[527] Da bi proizvodnja emocija, bila što veća, svi mogući klišeji i opća mjesta žanra su u ovom filmu na hrpi, bez imalo ironijskog ili poetskog odmaka. Zato će se filmski kritičari ustvrditi kako redatelj Michaela Baya zajedno s producentima otkriva toplu vodu.[528] Zapravo *Pearl Harbor* je tanka pričica napuhana do neslućenih razmjera slabašnog scenarijskog balona. O filmu kritičar će napisati: “ako podijelimo Pearl na dva dijela – prvo ljubavno-melodramski, drugi ratno dramski s povijesnim činjenicama, onda ćemo zaključiti da je onaj prvi napravljen s naglašenim patosom koji se pretvara u limunadu a da onaj drugi, premda zanimljiv nedovoljno iskorišten za dostojnu dramaturšku prevagu. Dirljivi su prizori ratnog kaosa u Pearlu i mnoštvo scenskih učinaka koji pojačavaju vizualnu nabrijanost prizora i daju im trodimenzionalni štih. Takozvani mali ljudi koji stvaraju povijest su u trećem planu, nisu detaljnije karakterizirani niti je njihova uloga do kraja iskristalizirana... Predsjednik Roosewelt prikazan kao svojevrsna moralna vertikala u kolektivnom poistovjećenju američkog naroda u teškim trenucima, što filmu daje stanovitu pomalo naivnu notu. Zgodno je napravljen *kontrast uspavanog zemaljskog raja Havaja nasuprot zaglušujuće potmule tutnjave zla* (kurziv a.) poput zatišja pred buru... Ipak previše je proizvoljnosti i šabloniziranog odvijanja priče pa to odmaže uvjerljivosti cjeline koja se na kraju pamti kao odveć hollywoodsko-naftalinski, shematičan i nenadahnut pogled na dio američke i svjetske povijesti.”[529] Tako o filmu piše, filmski kritičar. S njegovim pogledima o vrijednosti filma može se čovjek slagati ili ne, ali to u ovom slučaju nije ni bitno. Ono što je bitno za razumijevanje kako jedan sladunjav, ljubavno-melodramski, ratno-dramatski napuhana priča, slabašan scenarij, vizualna nabrijanost prizora, trodimenzionalni štih, predsjednik Sjedinjenih Američkih Država – moralna vertikala, kolektivno poistovjeći-

527 Kao redatelj filma Pearl Harbour potpisuje se Michael Bay. Uloge: Ben Affleck, Kate Beckensale, Alec Baldwin.

528 O jednom ratu i jednoj ženi, Ivan Sušak, Hrvatsko slovo, 14. rujna 2001.

529 Ivan Sušak, isto.

vanje američkog naroda i konačno kontrast američkog raja i nadolazećeg "carstva zla", može biti u funkciji pripreme onoga što će se dogoditi 11. rujna 2001. Ne snimaju se ovakvi filmovi, niti zbog ljubavne priče niti zbog ratno povijesnih činjenica. Oni su isključivo u funkciji kolektivne pripreme prije svega američke, ali i svjetske javnost, da će se povijest opet ponoviti. Njih treba pripremiti za borbu protiv nadolazećeg zla, koje remeti ovozemaljski raj "slobodnog zapadnog svijeta". To "zlo" nema nikakvih obzira i ne preza ni od čega, ono uništava "sve", od ljubavnog rašomona do rashodovanih ratnih brodova. Zato je glavna poruka filma da se od nadolazećeg "zla" spas može naći samo u moralnoj vertikali predsjednika i u proizvedenom kolektivnom poistovjećenju u borbi protiv tog zla. Umjesto "svaka sličnost s stvarnim osobama i događajima je slučajna" trebalo je ipak, na kraju ovog filma pisati: "svaka sličnost, s budućim skorašnjim događajem je namjerna". To potvrđuje i vrijeme snimanja i vrijeme prikazivanja filma, i njegove poruke. Zato film *Pearl Harbor*, nije film o događaju koji se odvijao prije više od šezdeset godina, nego je to film o događaju koji je uslijedio neposredno nakon što je film obišao svjetske kino dvorane.

Nije samo film *Pearl Harbor* pridonio homogeniziranju američke nacije u predvečerje "zaglušujuće potmule tutnjave zla" oličene u putničkim zrakoplovima američkih kompanija. Nakon 11. rujna promijenjena je i koncepcija reklamiranja proizvoda. U reklamnim emisijama glavne su riječi "I am an American". Tako je i zrakoplovna tvrtka Boeing apelirala na Amerikance da zbiju redove u obrani. Sad je vrijeme da budemo dio velike američke nacije, sugerirala je jedna marketinška parola. Jedna njujorška prodavaonica cipela izvjesila je u svom izlogu parolu: "Važnije je ono za što stojimo, nego u kojim cipelama stojimo".[530] Tako se američka nacija uz pomoć filma, medija i reklama moralno naoružava za buduće ratove protiv "carstva zla", a vodeća velesila svijeta, nakon drugog "velikog praska", ulazi u globalni sukob, po istom scenariju kao i u prvom, ali s jednom malom izmjenom, ne na oceanskim, nego na kopnenim prostranstvima oko i na Putu svile.

4. Moć i bijeda geopolitike determinista

Gledatelji diljem svijeta na svojim televizijskim zaslonima (moćnoj igrači determinizma) 14. siječnja 2002. gledajući prizore iz Argentine, mogli su vidjeti masu u trku, ljudi s rukama punih namirnica kako bježe s mjesta koja su maločas orobili: običan, pristojan svijet, preko noći, reklo bi se, nesavladivom silom prazna želudca, pretvoren je u masovnog lopova. Pred očima se odvijao

530 Amerika kreće u rat protiv nedomoljubnog duha, Hrvatsko slovo, Stjepan Šulek, 4. siječnja 2002.

najcrnji, teško vidljiv i u hollywoodskoj tvornici proizvodnje zla, film stvarnosti naših dana prema scenariju i u režiji i distribuciji svjetskih determinista, na početku trećeg tisućljeća. Običan je gledatelj mogao samo nemoćno promatrati apokaliptične slike u zemlji koja je između dva rata bila jedna od dvadeset najrazvijenijih zemalja svijeta.

Kako je došlo do "sudnjeg dana" i što se uistinu zbilo u toj relativno velikoj zemlji? Tko stoji iza poživčenja jednog cijelog naroda koji nije ni galamio na ulicama, jer za to nije imao više snage, nego je otimao? Je li to taj scenarij po kojem će deterministi rušiti sve nacionalne države u zemljama "trećeg svijeta" kako bi uspostavili svoje "kraljevstvo na zemlji"? Nije li to možda postupak po kojem će se i u budućnosti malog običnog čovjeka, koji nigdje na svijetu ne zahtijeva previše, svoditi na razinu podivljalog čopora? Osim toga, to se nije događalo bilo gdje, nego u zemlji s organiziranim tržišnim gospodarstvom, sindikatima, društvenim poretkom i, u cijelosti, europskim načinom života – svim onim vrijednostima koji su dio postmodernoga svijeta. Sve to ipak se rasulo, u samo nekoliko dana i čitavi su društveni slojevi, a naročito srednji stalež, ostali bez ičega.

Plan i planiranje, krivci su za to – i zaista se potvrđuju riječi da se ništa u politici a posebno u geopolitici ne događa slučajno, i da je to negdje bilo planirano. Po kojem i kakvom su planu svjetski deterministi Argentinu doveli u poziciju gubljenja svog bitka, dostojanstva i identiteta?

Gospodarski i socijalni kaos u Argentini počeo se valjati još u jesen 2001. a posljedicom je slijepog (poslušničkog) izvršenja naredaba Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) te provedbom svojevrsne kulturne revolucije, koja je dolaskom Raula Alfonsina (UCR) na vlast 1983. (nakon rata za Malvine), pokrenuta tobože zbog preporoda i opće demokratizacije društva. Kolaps je uslijedio osamnaest godina kasnije, a kako se u Hrvatskoj sve češće govori o "argentinskom sindromu", možda će se, s obzirom na vrijeme "inkubacije proizvodnje kaosa", iste slike moći vidjeti, negdje poslije 2010. i u Hrvatskoj. Tada će, kad završi svoj rad haaški sud, Hrvatskoj biti izrečena konačna presuda, o državi koja je nastala na zločinu. Poslije toga sve je moguće, pa i argentinski scenarij.

Kada je argentinski determinirani kaos počeo, predsjednik Fernando de la Rua, iz Radikalne stranke – URC, članice Socijalističke internacionale, a to dovoljno govori čiji je instrument bio, nije uspio završiti svoj mandat, napustio je vlast početkom 2002. Od tada u vrlo kratkom vremenu u Casa Rosadi izredala su se tri privremena predsjednika. Zamrznuti su ulozi u bankama, nacionalni novac peso naglo je izgubio na vrijednosti,[531] a u tri mjeseca

531 Od konvertibilnosti 1 peso = 1 američki dolar, pao je u nekoliko dana na odnos 3:1.

na početku 2002. samo na području Buenos Airesa definitivno je zatvorilo svoja vrata četrdeset tisuća trgovina, dok u bolnicama koje su već i prije radile s reduciranim zdravstvenim osiguranjem 60 posto pacijenta nije moglo primiti potrebnu njegu.

Zanimljivim se čini, ali prije svega zbog opomene svim političarima i politikama tzv. prijelaznih zemalja koje gaje iluziju o dobrohotnosti onih koji tobože donose demokraciju, ljudska prava, vladavinu prava, slobodu medija, multikulturalnost i slične darove iz arsenala determinizma, razjasniti faze po kojima je Argentina bačena na koljena.

Faza prva – *privatizacija svega*. Argentini je prethodno nametnut stav da sve što je vlasništvo države koči ulaganja i daljnji razvoj društva. Zato je privatizirano sve što je bilo državno i sve iole gospodarski vrijednije više nije pripadalo Argentincima. Banke, javne usluge, nafta, telekomunikacije prodavani su ispod cijene, bilo kako i bilo kome, uglavnom velikim multinacionalnim kompanijama[532] koje se bave špekulacijom, a koje su pojedinačno širile korupciju među onima koji su ta poduzeća dodjeljivali. A potom su mediji i nevladine udruge optuživali Argentinu kao korumpiranu zemlju. Uz to išla je stroga državna proračunska "štednja" koju je zahtijevao Međunarodni monetarni fond – racionalizacija i skraćivanje zdravstvenog, mirovinskog i obrazovnog osiguranja, a tu je bilo i sustavno ocrnjivanje i onesposobljavanje vojske. Koliko je samo sličnost u Hrvatskoj s ovom prvom fazom.

Druga faza – *uništavanje vrijednota*. Dok se provodila privatizacija i Argentinci ostajali bez materijalnog bitka istodobno se uništavao, nacionalni i vjerski duh i potkopavalo sve što je povezano s zdravom logikom u okviru promicanja i zaštite nacionalnih interesa. "Meka sila" počela je tući iz svih oružja, pa su u tiskovinama neki kolumnisti počeli pisati ime Boga malim početnim slovom, a demokraciju s velikim. Svatko tko je pokušao

532 Da Argentina nije usamljen slučaj pokazuje meksički model privatizacije telekomunikacija a i hrvatski. "Mnoge je gospodarske analitičare začudila odluka meksičke vlade o prodaji kontrolnog paketa dionica Telmexa, jednog od rijetkih meksičkih poslovno zdravih poduzeća koje je redovito donosilo profit. Stručnjaci Svjetske banke procjenili su kako su najveći guitnici takve privatizacije pretplatnici Temexsa a najveći dobitnici strani investitori – novi vlasnici "kontrolnog paketa dionica". (Slično se dogdilo s HT-om za vrijeme Račanove Vlade u Hrvatskoj op. a.). Svjetska banka nadalje zaključuje kako se takva privatizacija Telmexsa svela na "naplaćivanje poreza meksičkim preplatnicima i distribuciju takvog poreza novim dioničarima". Pri tome, korisnici Temmexsa, koji je meksički ostao po imenu (HT od 15. rujna 2004. i to više nije op. a.). nisu dobili niti obećana poboljšanja usluga niti manje cijene takvih usluga... Jesu li sličnosti aktualnog stanja pregovora s poučkom o privatizaciji Telmexsa prije dvedeset godina sučajne ili ne, ili je u pitanju provedba već prokušanog modela privatizacije perla nacionalnog bogastva malih država, saznat ćemo uskoro. Samo da ne bude kasno!" (Već je kasno i prekasno. op. a.) Rasprodajom nacionalnog bogastva do stausa najamnika u vlastoj kući, Ilija Rkman, Hrvatsko slovo, 29. lipnja 2001.

progovoriti o nacionalnim interesima ili upozoriti na pogubnost privatizacije, u ime demokracije ili slobode tiska bivao je ocrnjen na najgori način, ali se istodobno nije mogao braniti. Jedino što je ne napadnutim ostalo bila je sudska tužba, ali su se sudski procesi vukli godinama i kad bi bila donijeta nekakva presuda ona je uglavnom išla u korist "meke sile" jer bi se u drukčijem ishodu kako se tumačilo povrijedila "sloboda tiska". Mladi su se "preparirali" posebnim metodama gdje se pojam modernizacije i obećani ulazak u "pravi svijet" poistovjećivao s nužnošću odstupanja od nacionalnih simbola i od tradicije. Kako se u latinoameričkim zemljama ne može govoriti, kao primjerice u Hrvatskoj, o "ulasku u Europsku uniju", ondje se nudilo dostizanje standarda koji postoji u visokorazvijenim zemljama. Determinizirane parole poput "bolje da me pokradu napredni stranci nego domaći glupani", "vrijeme nacija je prošlo", "u novom svjetskom poretku uspostavlja se novi financijski i trgovački red", "zaduživanje je osnova gospodarskog razvoja", bile su toliko prijemčljive i zasljepljujuće da ih je prihvaćala ne samo argentinska mladež nego čak i mnogi gospodarstvenici. Nije potrebno naglašavati da oni razumniji, koji su se toj pomutnji suprotstavljali, nisu bili uvažavani i da su se našli ispred streljačkog stroja "meke sile" te da su morali snositi društvene i strukovne sankcije. U obrazovnim ustanovama, pjevanje argentinske himne ili podizanje zastave, pojedini profesori i(ili) mediji ocjenjivali su kao "negativno nasljeđe", a svako iskazivanje domoljublja proglašavano je nacionalizmom. Sustav vrijednota koji je nekako održavao argentinsku naciju na okupu se urušio pod neprestanim i jakim pritiskom "meke sile".

Treća faza – *gubitak povjerenja u izvršnu vlast*. U ozračju narušenih vrijednota koje su deterministi u Argentini namjerno i sustavno stvarali, logika i duh potrošačkog mentaliteta postali su srž argentinske krize. Bez duhovne vertikale koju čine vrijednote, ni narod ni vlada nisu bili spremni, i sposobni, suočiti se s posljedicama globalne trgovine, svedene na smanjenje svih troškova proizvodnje, naročito rada. Krvotok gospodarskog sustava svake zemlje – financije – predane su u ruke svemoćnog Međunarodnog monetarnog fonda[533] koji pak uvijek preporučuje isti lijek, i Argentini i ostalim zemljama "trećeg svijeta", bez obzira na bolest, čvrst tečaj domaće valute i ograničenje javne potrošnje. Koliko

533 U Buenos Aires su stizali do samog početka 2001. strani političari i bankari, te prvi ljudi iz MMF-a, s ponudama dodatnih kredita i s pohvalama Argentini kao zemlji koja mora biti za cijelu Latinsku Ameriku primjer modernizacije, demokracije, prilagođavanja novom svjetskom poretku. Korupcija se širila na vrhovima državnih ustanova. Rezultat tog naglog procesa bilo je to da se vanjski dug popeo na 200 milijarda dolara (Argentina ima 37 milijuna stanovnika), da je nezaposlenost dospjela na 24 posto (smatra se da istinit postotak kreće oko 32 posto) a od zaposlenih ljudi preko polovica njih ne može uplaćivati u svoj privatni mirovinski fond. Neka odu svi!, Domagoj Ante Petrić, Hrvatsko slovo, 12. travnja 2002.

su se samo ove dvije preporuke u Hrvatskoj čule u posljednjih pet godina. Osim preporuka deterministi nisu činili ništa zaista korisno na organiziranju pomoći argentinskoj vladi u nužnoj potrebi promjene duga nacije, promjene odnosa u samoj proizvodnji tako i u odnosu stanovništva prema potrošačkim navikama. Nego naprotiv, oni su te potrošačke navike poticali. Posljedice su bile, zamiranje ili odumiranje vlastite proizvodnje, porast cijena preostalih vlastitih proizvoda u odnosu na konkurenciju, gubitak povjerenja naroda u sposobnost vlade da uopće može riješiti bilo koje životno pitanje, uz istovremen porast nepovjerenja ljudi u sebe same, pošten rad, neizbježnu potrebu skromnijeg života.[534] Stvorena potrošačka ovisnost potakla je zavist i proizvela nered (determinirani kaos) pa je izgubljen društveni sklad između bitnih slojeva pučanstva što je dovelo u slijepu ulicu beznađa i prizivanja vremena kad se moglo bolje živjeti. U slučaju Hrvatske stvar je ista: putem determiniziranih medija stvara se virtualno stanje kako je za vrijeme socijalizma bilo bolje, međutim, za razliku od Argentine, ovdje je i ideološka matrica uvedena u igru, što složaj društvenih odnosa može učiniti još kaotičnijim nego što bi to nakon pobjede u Domovinskom ratu trebalo biti.

Općenito gledajući, stanje u kojem su vrjednote obezvrijeđene, cvjeta potrošnja i zaduživanje pojedinca i države, a vlasnik dobara je netko drugi, pa se tako zatvara krug iz kojeg izlaska nema, osim u neredima, a oni u suvremenoj, sve složenijoj civilizaciji, znače inverziju normalnog života (n^{-1}) što sve vodi u determinirani kaos. U takvim okolnostima više nikakva izvršna vlast nema povjerenje vlastitog naroda i on se je spreman podvrći volji determinista.

Četvrta faza – *uspostava vladavine determinista*. Kad se realiziraju prethodne tri faze u četvrtoj slijedi završni udarac. Sredinom 2001. Međunarodni monetarni fond iznenada je zaledio daljnje kredite Argentini, a rejting zemlje je po čudnim kriterijima oboren na samo svjetsko dno.[535] To je za posljedicu imalo financijski

534 A budući da velika većina gradskog pučanstva više nema drugih izvora i pričuva za preživljavanje, čini se da je zaista osuđena na divljaštvo kakvo nam s agrentinskih trgova promiče pred očima. Činjenica je da je običan život, bez ikakve raskoši, u složenom suvremenom društvu skup, i kao takav ne nudi gotovo nikakve mogućnosti za neko prirodno stvarnje zaliha (nema vlastite zemlje) a građani su doslovce osuđeni na rad za druge da bi preživjeli u nadi poboljšanja svojih gospodarskih prilika. Prilika koja bitno ne mijenja njihov položaj i svu će svoju nadu takva ovisna (ovisnička) društva, društva bez drugih pričuva, stavljati – u ruke vlade, u vapaj za stečenim pravima. A kad se vlada, kao u ovom slučaju, i sama nađe u zatvorenom krugu, izlaz se prividno nalazi u – napuštanju svih zasada modernog društva – i teško je reći je li povratak na normalni poredak uopće više moguć. Tango argentino, Branko Tinodi, Hrvatsko slovo, 25. siječnja 2002.

535 Napomena: ovo pokazuje koliko su vjerodostojne ljestvica o kršanju ljudskih prva, slobodi medija, korumpiranosti, gospodarskom rastu koje objavljuju raznorazne svjetske asocijacije.

kolaps[536] i socijalne prosvjede diljem zemlje. Argentinska vlada nije shvaćala što se iza brda valja, i nije na vrijeme poduzela korake kojima bi spriječila krah. Nasilje se počelo kotrljati ulicama argentinskih gradova jer su se iznenada pojavile organizirane skupine nezaposlenih prosvjednika zvanih "piqueterosi", koji su blokirali važne prometnice diljem zemlje. Kad je izvršna vlast pokušala represivnim aparatom (policija, sudovi) vratiti stvar u normalu i prometnice očistiti od blokada, ni sudovi ni policija više nisu imali ovlasti i (ili) društveni autoritet za to. Oni rijetki koji su to pokušali, prvo su bili izloženi medijskoj paljbi, a potom smijenjeni s položaja zbog tobožnje autoritativnosti. Pokazavši slabosti izvršna vlast je tako sama pripomogla razbuktavanju prosvjeda koji su poprimali nove oblike, posebno u gradovima. Autentični argentinski protestni proizvod je "cacerolazo", lupanje praznim loncima, protiv nezaposlenosti, korupcije u državnim ustanovama, kašnjenja plaća i sličnih pojava. Vlast koja je znala samo slušati i izvršavati ono što joj je sugerirano iz inozemstva i koja je život zemlje održavala infuzijom novih kredita, odjednom više nije mogla funkcionirati. Prosvjedi koji su postali sve učestaliji morali su jednom dovesti do prolijevanja krvi. Poglavito se to moglo očekivati kada su "piqueterosi" i "cacerolerosi" udružili snage i počeli djelovati jedinstveno, a "narodne skupštine", *asambleas populares*, nastajale u svim četvrtima glavnog i drugih gradova. To se i dogodilo u prvoj polovici prosinca 2001. u samom Buenos Airesu kada su prosvjedi završili većim brojem mrtvih.

Planeri argentinskog kaosa, nakon krvi, izbezumljenoj masi, tobože spontano, ali sve usklađeno, stavljaju u usta, istu krilaticu – "Neka odu svi!". Odlazak svih odnosio se na sve, na predsjednika, na vladu, kongres, političare, sindikaliste, društvene i privredne vodeće ličnosti. Ta gotovo nevjerojatna usklađenost i sve radikalniji zahtjevi možda su iznenadili mnoge sudionike u prosvjedima, ali povratka nije bilo. Napadi na političare na javnim mjestima,[537] na suce, na vojnike, na parlamentarce, bilo vladine bilo oporbene, postajali su sve češći. Zanimljivo je da se na prosvjedima, nakon što su vidljivo ispolitizirani, agitacija usmjerila protiv Vrhovnog suda.[538] Ta ustanova pod udar "goniča" determinizma došla je u trenutku kada je pokušala održavati

536 Kad se socijalna i privredna kriza pretvorila u finacijski kolaps, početkom prosinca 2001., iz lokalnih banaka je fizički, u gotovini, posebnim zrakoplovima prebačeno u inozemstvo najmanje 12 milijarda dolara. Domagoj Ante Petrić, isto.

537 Na komemoraciju povodom dvadeset godišnjice početka rata za Malvinske otoke (2. travnja 1982.) održanu u opernom kazalištu Teatro Colón, visoki državni dužnosnici i narodni zastupnici bojali su se doći. Domagoj Ante Petrić, isto.

538 Na teniskom dvoboju Hrvatska – Argentina (Ivanišević i Ljubičić, protiv Canasa i Arnolda), u subotu 6. travnja 2002., do te mjere je izvrijeđan sudac Vrhovnog suda Eduardo Moline O'Connor, koji je ujedno i podpresjednik Argentinskog

pravno stanje, donijevši veoma važnu presudu koja je upravo išla u korist dobrog dijela prosvjednika. Naime, Vrhovni sud je donio presudu po kojima banke moraju vratiti ulagačima zamrznute štednje i uloge, pa zaista nije začuđujuće da se nakon toga našao na udaru, onih koji su stali iza argentinskog kaosa.

Kada su sve institucije prozvane i proskribirane, u režiji upravljača kaosa pojavljuje se *deus ex machina* – stranka *Partido 1810*,[539] koja je osnovana početkom travnja 2002. u Buenos Airesu. Za svoju političku platformu osnivači su uzeli preinačeno prosvjedničkog geslo "neka odu svi!", naime vodstvo te nove stranke u javnim nastupima isticalo je da vlast moraju preuzeti novi, mladi ljudi, te da treba ukinuti mnoge ustanove i spriječiti korupciju. To su bile te riječi koje su godile uhu "preparirane" ali i ogorčene mase, i naravno bile su prihvaćene. Tko su bili glavni osnivači te spasonosne političke opcije? Jedan je 35-godišnji neurolog koji je diplomirao na Harvardu(!?), a drugi njegov vršnjak inženjer koji je studije završio u Cambridgeu(!?). Nakon osnivanja stranke oni su poslali otvoreno pismo američkom predsjedniku Georgu W. Bushu i Međunarodnom monetarnom fondu, u kojemu su zahtijevali da se Argentini ne pruži nikakva financijska pomoć sve dok ona ne ispuni nove uvjete Međunarodnog monetarnog fonda. Umjesto epiloga ovoj argentinskoj priči, razložno je reći – deterministi krug nikada ne ostavljaju otvorenim. Oni su i na početku i na kraju, istodobno pokazujući i moć i bijedu. Moć, kako lako mogu rušiti države i vlade, a bijedu, da su imuni na patnje naroda i ugrozu ljudskih života.

Model operacije "argentinski tango 2002" glasi: nakon izgubljenog rata (Malvini 1982.) na vlasti dovesti laicističku vladu (članicu socijalističke internacionale) koja dopušta privatizaciju svega → otvoriti proces rušenja vrjednota a poglavito kršćanskog (katoličkog) identiteta → neovisno o tome što se radi o poslušnoj vlasti i nju srušiti pomoću masovnih prosvjeda i nereda → završiti proces kaosa dovođenjem na vlast "vanjskih suradnika" iz determinističke mreže.

5. Tko i zašto razoružava zemlje "trećeg svijeta?

Kada se nad kninskom tvrđavom zavijorio hrvatski barjak označavajući završnicu pobjedničke *Oluje*, i kad je predsjednik dr. Franjo Tuđman poljubio pobjedničku trobojku, hrvatski je čovjek duboko u sebi slutio kako je svjedokom velebnog postignuća.

teniskog saveza, da je pod prijetnjama morao napusti gledalište. Stranim novinarima je rečeno da je gospodin koji je sa suprugom morao pobjeći iz počasne lože neki nepošteni bankar. Domagoj Ante Petrić, isto.

539 Stranka 1810, dobila je naziv po godini kada se Argentina oslobodila španjolske kolonijalne vladavine. A koga se sad Argentina oslobađa, vjerojatno od same sebe, od svog bitka.

Bila je to svehrvatska pobjeda, ne darovana, veći izvojštena na bojnom polju. Što se devet godina poslije, s tom paradigmom hrvatske pobjede događalo, ili se događa? Što je ostalo od hrvatske pobjedničke oružane sile? Mnogi će branitelji, ali ne samo oni ustvrditi, malo toga. Traže se odgovori na pitanje, zašto se to događa? Racionalni pristup zaista teško može odgovoriti na nepodnošljivu zaglušujuću kakofoniju koja služi ne samo da se žrtva agresije i ratni pobjednik nastoji pretvoriti u agresora na vlastiti teritorij, nego se promiče još strašnija teza, kako je svaka državotvorna ideja kod Hrvata dio zločinačke (ustaške) ideologije. Haaške optužnice to pokušavaju i pravno uobličiti.

Kriminalizacija Domovinskog rata ujedno je i kriminaliziranje Hrvatske vojske. To su naprosto spojene posude. Plan je više nego razvidan. Informacijskim ratom pomoću "meke sile" (mediji) Hrvatsku vojsku prikazati zločinačkom, a njezine generale, časnike, dočasnike vojnike proskribirati kao, primitivce, kriminalce, nasilnike, neobrazovane. Ta vojska i njezini pripadnici kao "ljudski talog" moraju biti odstranjeni kako ne bi uznemirivali tobožnju uljuđenu "građansku Hrvatsku". Zato korifeji te "građanske opcije" već punih četrnaest godina govore isto – ustanoviti istinu o nastanku hrvatske države i o Domovinskom ratu. A kako je *Oluja* paradigma i Domovinskog rata i duha Hrvatske vojske onda je ta istina samo jedna. No, pitanje je posve drugo, želi li se zaista znati istina? Do nje je lako doći, ako se ima htijenja, dobre volje, objektivnosti, i konačno i poštenja. Istina o *Oluji* vrlo je jednostavna. *Oluja* je spriječila ponavljanje Srebrenice, *Oluja* je zaustavila federalizaciju Hrvatske, *Oluja* je porazila strategiju terorizma, *Oluja* je pokazala da Hrvatska vojska baštini najsuvremeniju vojnu doktrinu, *Olujom* je *de facto* obranjena ne samo Hrvatska, nego i susjedna država Bosna i Hercegovina, *Olujom* je uspostavljena strategijska ravnoteža na prostoru bivše Jugoslavije i osiguran mir. To je istina o *Oluji*, i to je istina o Hrvatskoj vojsci!

Sadašnji trenutak Hrvatske i njezino razoružanje po drugi put (prvi se odigrao 1991. prije prvih demokratskih izbora kada je oduzeto oružje teritorijalne obrane) nije neka posebnost sama po sebi. Proces razoružanja zemalja tzv. "trećega svijeta" otpočeo je još osamdesetih godina prošlog stoljeća. Naime, proces je unutar "stožera determinista" tj. . onih koji upravljaju krizama diljem svijeta osmišljen tako da se raspuste vojne ustanove – a kao zadnji cilj i sve institucije od značaja za nacionalnu suverenost – u latinskoameričkim državama. Poslije, tj. krajem prošlog i početkom ovog stoljeća, kad se on pokazao uspješnim, primjenjuje se, naravno, prilagođen lokalnim (regionalnim) posebnostima diljem svijeta "kao opomena i poziv na akciju" u državama s područja jugoistoka Europe, Azije, Afrike i Srednjeg istoka. Dakle, glavni cilj ovog procesa je bio kako razoriti vojske onih država čiji su narodi određeni da budu nerazvijena i jeftina radna snaga,

koja će služiti budućem industrijsko-tehnološkom prosperitetu globalizirane svjetske moći, ili onih zemlja kojima treba oduzeti prirodne izvore (naftu, plin, pitku vodu, šume, plodnu zemlju, more, priobalje i otoke). U tim novim (starim) shematskim modelima kolonijalnog ponašanja našla se i Hrvatska i njezina pobjednička vojska. Nažalost može se ustvrditi, što se Hrvatske tiče, da se ona upravo sada nalazi u tom procesu, ali s drugim formalnim povodima. Namjera je dvojaka. Prvo, uskratiti da Hrvatska bude primjer ostalim malobrojnim državama, poglavito onim koje se još uvijek bore za svoju opstojnost da mogu odlučnošću, žrtvovanjem i moralom pobijediti, Drugo, u sklopu "stabilizacije" jugoistoka Europe, pobliže prostora zvanom bivša Jugoslavija, Hrvatsku vojsku, kao pobjedničku vojsku učiniti da ne predstavlja gotovo nikakav atribut suverenost hrvatske države. To se čini pod vrlo prijemčivim geslom – ulazak u NATO.

Da bi se lakše razumijevao ovaj proces nužno je opisati ono što se dogodilo latinskoameričkim zemljama. Proces "razoružanja" u tom dijelu svijeta počeo je u travnju-lipnju 1982.[540] iz dva razloga: zbog Malvinskog rata, kojim je Argentina iz vojno-gospodarskih potreba nastojala vratiti okupirani teritorij, otoke Malvine (Fakland), što su ih 1832. zaposjeli (okupirali) Britanci. Drugi razlog je bio moratorij na meksičke dugove što ih je u rujnu 1982. po savjetu LaRouchea (Lyndon H., LaRouche, mlađi, američki politički zatvorenik i bivši kandidat za predsjednika SAD.) proglasio meksički predsjednik Jose Lopes Portillo. Argentinu je, na njezinu molbu, u političkim krugovima Zapada zagovarao upravo L. H. LaRouche. On je naglašavao da je rat za Malvine (operacija *"Corporate"*) isprovocirala anglo-američka financijska oligarhija, ne zbog sukoba oko otoka, već stoga što je prijetila mogućnost gubitka nadzora nad bankarsko-financijskim sustavom latinskoameričkih zemalja. U kolovozu te 1982. L. H. LaRouche je predložio da latinskoameričke zemlje stvore zonu zajedničkog tržišta kojom bi se oduprle anglo-američkoj financijskoj i vojnoj agresiji, i ujedno razvile svoje neovisno gospodarstvo, slično Europskoj uniji. Ovo je bila "crvena krpa" jer bi to srušio kompletan, već ustoličeni i nadzirani, neokolonijalni odnos interesa i snaga Sjedinjenih Američkih Država i Velike Britanije na latinskoameričkom kontinentu, i oni to nisu mogli dopustiti. Da bi spriječili razvoj situacije u neželjenom smjeru utemeljili su tzv. "Među-američki dijalog" unutar "Centra za znanstvenike Woodrow Wilson". Iz te "radionice" pod ravnateljskom palicom Abrahama Lowenthala, i člana programske skupine Luisa Goodmana,

540 Usp. The Plot to Annihilate the Armed Forces and the Nations of Ibero-America, (Urota da se unište oružane snage i države (nacije) latinske Amerike", EIR News Service, Inc. Washington D.C. 1994, skupina autora pod vodstvom Gretchen & Dennis Small.

četiri godine kasnije izašao je projekt: kako "razgraditi" oružane snage latinskoameričkih zemalja.

Glavna teza programske skupine koju je iznio Heraldo Munoz, (bivši profesor Čileanskog sveučilišta), bila je da se "pokušaj uspostave argentinskog suvereniteta nad Malvinima nikada ne bi dogodio da je na vlasti u Argentini bila demokratska vlast". Pod sintagmom "demokratska vlast" podrazumijevala se ona koja je poslušna i koju nadzire anglo-američki establishment. Nakon završetka rada na projektu "ograničenog suvereniteta" laitinskoameričkih zemalja taj Heraldo Munoz postao je veleposlanikom pri "Organizaciji američkih država" koja je više bila nadzorna udruga Sjedinjenih Američkih Država, nego savjetodavno tijelo Latinoamerikanaca. Temeljni zaključak "Među-američkog dijaloga" bio je, da je najveća zapreka globalne i financijske moći u Srednjoj i Južnoj Americi postojanje latinskoameričkih nacionalnih oružanih snaga, kao zaštitnica državnog suvereniteta, jer suverenitet je neprijatelj globalizma, te ga zbog toga treba "razgraditi". Od tog vremena uključuje se "meka sila" koja udara na "tvrdu silu", odnosno počimaju medijski propagandni napadaji na oružane snage svih latinskoameričkih zemalja. Istodobno su komunistički (ljevičarski) gerilski pokreti (udarna snaga determinizma) u latinskoameričkim državama bili su snažno podržani od Sjedinjenih Američkih Država. Dodatni zaključak programske skupine bio je više nego intrigantan, odnosno, doktrina koja će se primijeniti u razgradnji oružanih snaga latinskoameričkih zemalja. U njoj se polazilo od toga, kako je najbrži put za razaranje oružanih snaga optuživanje za *zločine i kršenje ljudskih prava*. U primjeni te doktrine pored medija predvidjelo se i neophodno uključivanje i tzv. *nevladinih udruga*.

Politički projekt "Među-američkog dijaloga" krenuo je krajem 1982., kada je američki predsjednik Roland Regan te ideje izložio u Britanskom parlamentu. Projekt je imao daleko šire konotacije. Pored razgradnje oružanih snaga latinskoameričkih država, u projektu se tvrdilo da svijet ulazi u krizu izvora sirovina, što će ga voditi do opće političke nestabilnosti. Stoga je nužno nametnuti nove institucije, koje će biti sposobne nadzirati mnoge nacije i događaje.[541] Taj projekt "demokracije" uključio je tehnološke i druge restrikcije za nerazvijene zemlje, a Sjedinjenim Američkim Državama otvarao je eskluzivitet nad političkima pravima. Zato je prema zamisli bilo nužno stvoriti prijelazne mreže vlasti koje će u ime demokracije provoditi "novi svjetski poredak". Za javnu stranu tog projekta zaduženi su (a i danas su) Međunaro-

541 Još 1975. u studiji Trilateralne komisije "Task Force on the Governability of Democracies" Huntington je bio jedan od tri autora koji je tvrdio da svijet ulazi u krizu izvora sirovina, što će voditi do opće poltičke nestabilnosti. Demilitarizacijom do neokolonijalizma, Hrvatsko slovo, Emil Čić, 15, veljače 2002.

dni monetarni fond i Svjetska banka kako bi se suverene država učinile financijski ovisne putem kreditnog zaduživanja. Druga strana te "batine" je promocija maltuzijanizma, "ljudskih prava" onako kako ih isključivo vide Englezi i Amerikanci. U cijeli projekt uključeni su i ekolozi (zeleni) kojima je zadaća u ime zapadnih upravljača kriza širiti ideju da su šume i mora zajedničko vlasništvo, a ne suvereno vlasništvo država, te se stoga u ime općih ljudskih interesa njihova eksploatacija mora podvrgnuti nadzoru svjetske moći, jer je ona jedina ta, koja zna ispravno to činiti. Napomena: saborski slučaj izglasavanja (neizglasavanja) hrvatskog gospodarskog pojasa, kao i stavovi da će se rješavati kao opće, zajedničko dobro o kojem će se brinuti Europska unija najbolje potvrđuje dokle je taj globalni plan u svojoj provedbi odmakao.

Nakon što je projekt u cjelini dobio "zeleno svjetlo", prvo, se počela slamati Argentina, nakon nje Brazil,[542] potom Meksiko i Venezuela, a one ostale manje latinskoameričke zemlje nisu predstavljale više neki ozbiljniji problem.

Jedna od doktrinarnih metoda razgradnje oružanih snaga latinskoameričkih država jest depolitizacija vojske. Oružane snage latinskih zemalja odgajane su na kršćanskoj tradiciji i vjeri, dok su Amerikanci njihove vojne škole nastojali pretvoriti u liberalističke upravne škole u kojima je vojsci zabranjeno "politički misliti". To u "prijevodu" znači prestati nacionalno misliti, odnosno prestati misliti o zaštiti nacionalnih interesa. Svaka sličnost sa Hrvatskom dvadesetak godina kasnije nije slučajna. Naprotiv! O takozvanoj depolitizaciji Hrvatske vojske hrvatska javnost od 2000. bombardirana je svakodnevno, ne samo u medijima. Glavni depolitizatori Hrvatske vojske, koje li ironije, postali su njezin vrhovni zapovjednik predsjednik države i ministri obrane, svi do jednoga, od nesretnog i smušenog Joze Radoša, koji skuplja peticije protiv vlastite vojske, do arogantne i posve nekompetentne ministrice Željke Antunović i sada zbunjenog poslušnika Berislava Rončevića. Oni su svi skupa prvo uz potporu ili nasljeđe laicističke Račanove Vlade, koja je bila svađalačka i destruktivna, bez osjećaja za vojna pitanja i obranu nacionalnih interesa, krenuli u tzv. preustroj vojske. Tih tobožnjih preustroja bilo je nekoliko, koji nikada nisu dovedeni do kraja, a "stručne" sugestije o preustroju uvijek su redovito dolazile izvana, a u posljednje vrijeme ni od koga drugoga, nego od Velike Britanije. Sva ta silna preustrojavanja, trebala su dovesti do toga da pravog preustroja i ne bude. Govorilo se o nekakvim inovacijama koje je

542 Brazil je bio druga najjača karika u lancu, ali ondje se Americi suprostavio general Ernesto Geisel (1975.-1979.) koji je uspješno radio na ekonomskom razvoju Brazila. Potpisavši ugovor o atomskoj energiji s Njemčkom Geisel je opasno ugrozio američke planove na tom području: umjesto da bude izvor sirovina Brazil je trebao postati lokalna velesila! No, nije dugo izdržao.

napustila i bivša JNA. Potom se gotovo izjednačilo redovno i civilno vojno služenje vojnog roka, što ne postoji nigdje u svijetu! Zatim je uslijedila halabuka o potpunoj profesionalizaciji vojske, ne shvaćajući, ili namjerno ne uvažavajući da čistu profesionalnu vojsku imaju samo moćne i velike sile koje su jake gospodarski, financijski, tehnološki i s velikom brojem stanovnika – što Hrvatska nije. Isto tako te velike zemlje imaju svoje nacionalne garde. Zatim, tu se govorilo i o tehnološkoj zastarjelosti oružja! Bit nije samo u oružju, nego u modernitetu doktrine i strategije. Hrvatska je vojska kao što je u uvodu rečeno, u Domovinskom ratu primjenjivala najsuvremeniju doktrinu, tj. ratovanje u četvrtoj dimenziji. Sve u svemu, svrha tog silnog preustrojavanja, je kao učiniti da Hrvatska država ostane bez vlastite oružane sile po južnoameričkom modelu. Vojska čiji su pripadnici u obrambenom i oslobodilačkom ratu nosili krunicu, po zamisli determinista mora biti razgrađena. Zato je svrha tobožnje depolitizacije vojske, uništenje morala, duha i simbola pod kojim je ta vojska pobijedila.

Dakle, nije teško zaključiti kako su hrvatski i latinskoamerički model razgradnje oružanih snaga u "dlaku isti". Hrvatska vojska je, poput onih latinskoameričkih, također, optužena kao zločinačka, također je sklona pučističkim namjerama, (prema izjavama predsjednika Stjepana Mesića i ne samo njega), također je, kao takva opasna za ljudska prava i demokraciju, i ako se svim tim "grijesima" doda još nepotrebno i nekorisno trošenje novaca poreznih obveznika, onda je zaista jedina sudbina koju "zaslužuje" – razgradnja.

Metoda koja su Sjedinjene Američke Države i Velika Britanija preporučavale proameričkim vladama uvijek je bila: ako treba potaknite vojsku na pobunu kada je nespremna, a nakon toga nemilosrdno počistite oružane snage od svih "nacionalističkih" elemenata. Tako su države Latinske Amerike, jedna za drugom, počele gubiti svoju nacionalnu samobitnost i suverenitet. Da bi vojsku nakon čistki zastrašili, preporukama upravljača kriza, latinskoameričkim vladama bilo je zapovjeđeno suđenje najvišim časnicima, bez pomilovanja. Rezultat takvih metoda je obezglavljenje vojske i njezino pretvaranje u policiju, koja ima zadatak da djeluje u okviru institucije Ujedinjenih naroda, koju kao što se zna kontroliraju Britanci i Amerikanci.

Pa, ako vam se poštovani čitatelji učini da ste sve ove metode, naravno, s nešto izmijenjenim polazištima, negdje prepoznali u Hrvatskoj – ne varate se.

6. Svjetska "globalna idila" 2015.

Kakva će biti geopolitička karta svijeta negdje oko 2015., dakle, u vremenu kada će mnogobrojni narodi po planu determinista ostati bez religije, bez pravde, bez vojske i bez suverenosti?

"Umrežena globalna ekonomija će biti vođena velikim, neograničenim protokom informacija, ideja, kulturnih vrijednosti, kapitala, dobara, usluga i ljudi. Takvo globalizirano gospodarstvo bit će glavni doprinos povećanoj političkoj stabilnosti u svijetu 2015., i ako njezina bogatstva i dobrobiti neće biti univerzalna". Ovim riječima, da ne bi bilo zabune, dokument *Globalni Trendovi do 2015*. zapravo, najavljuje premoć određenih zemalja, ili ispravnije rečeno, određenih izdvojenih, nadnacionalnih centara moći u raspolaganju prirodnim izvorima drugih zemalja, kojima će suverenitet biti ograničen, vjera zabranjena, kultura uništena, vojska raspuštena, a pravni poredak diskreditiran jer će, primjerice, liberalizacija nacionalnih tržišta i njihovo umrežavanje u globalno gospodarstvo za pojedine zemlje značiti rasprodaju gotovo svih nacionalni izvora, dok će za moćne značiti prisvajanje tih istih izvora. Jedan od ključnih dokumenata globalnog poretka je dokument izgrađen u suradnji CIA-e, "National Intelligence Councila – NIC" , stručnjaka američke Vlade, nevladinih stručnjaka, pod nazivom *"Globalni trendovi do 2015*.: dijalog o budućnosti s nevladinim stručnjacima.[543]

U dokumentu koji na najvišoj strategijskoj razini razmatra svijet u bliskoj budućnosti neće biti mjesta za sve. U tom slučaju nekima sigurno slijedi izopćenje, tako da ne bi bilo nikakvog zavaravanja. Zbog toga dokumenta CIA i predviđa što će se dogoditi sa zemljama koje budu "zaostale" u globalizacijskim procesima: "Regije, zemlje i grupacije koje se budu osjećale izostavljene iz procesa suočit će se s produbljivanjem ekonomske stagnacije, političkom nestabilnošću i kulturnim otuđenjem, Oni će biti ishodišta političkog, etničkog, ideološkog i religioznog ekstremizma, zajedno s nasiljem koji je često popratna pojava ekstremizmu." U ovoj u mnogo čemu prijepornoj tvrdnji može se jednostavno iščitati ona pučka izreka koja govori: "il' se pokloni il' se ukloni" ili ispravnije "il' ću te uklonit".

Taj vrli zapadni svijet neće se baviti bilo s kim nego sa zemljama u kojima vjera još nije izopćena, a nacionalne vrjednote proskribirane. Te i takve "anakronističke zemlje", naznačava se u dokumentu, prisilit će Sjedinjene Američke Države i ostale razvijene zemlje Zapada da ostanu usredotočene na izazove "starog svijeta", ali ih to neće omesti da se istodobno usmjere na učinke tehnologija "novog svijeta". Iza ove relacije staro-novo krije se projekcija induciranih kriza u svim područjima gdje Sjedinjene Američke Države imaju posebne, strateške interese, kako bi se posredovanjem u upravljanim krizama nametnule kao čimbenik mira i stabilnosti, a nakon toga pomagač gospodarskog rekonstruiranja u kojem će upravo za sebe osigurati korištenje strate-

543 Dokument je izrađen u prosincu 2000. pod naslovom "Global Trends 2015: A Dialogue About the Future with Nongovernment Experts".

ških energetskih, prometnih, telekomunikacijskih i rudnih izvora. Iz ovog dokumenta, kao što se vidi, proviruje doktrina determinizma: kako vladati svijetom, a ne kako svijet učiniti slobodnijim i demokratskijim.

Dakle, jednostavno rečeno ovaj američki dokument, konkretan je plan geostrateške i geopolitičke projekcije svijeta 2015., i ujedno neoboriv dokaz da vrijedi geslo: "sve što će se dogoditi u politici negdje je i planirano". Dokumentom su predstavljeni standardi i procedure "Novog svjetskog poretka", odnosno uvjeti, pod kojima će "anakronističkim zemljama" biti moguće opstati, ali s više ili manje ograničenim suverenitetom. U planski projektiranom "Novom svjetskom poretku" neće se priznavati tradicionalni suverenitet koji proizlazi iz naroda, već će uspostaviti mutantni oblik državnog suvereniteta, koji je uvjetovan odnosom države prema globalnom poretku, nad-vladi. Volja naroda više neće uvjetovati ponašanje upravljača državom, već će njihove postupke uvjetovati volja "globalne vlasti". U protivnom slijedi izolacija i ignorancija. Hrvatska je nažalost paradigma ove inverzije odnosa volje naroda i vlasti. Zbog toga u prvom slučaju nema referenduma o odnosu Hrvatske i Haaškog suda, jer volja hrvatskog naroda, po tumačenju determinista, ne obvezuje ni izvršnu ni zakonodavnu vlast (Vladu i Sabor). U drugom slučaju, američkoj je politici do kraja 1995., točnije do Daytona, predsjednik Franjo Tuđman bio poželjan partner kada je trebalo uspostaviti ravnotežu na jugoistoku Europe, pobijediti srpsku vojnu silu i spasiti Bosnu i Hercegovinu, ali odmah nakon toga, uporno i sustavno se radilo na njegovoj diskreditaciji, zato jer se nije htio pokloniti volji "globalne vlasti". To je razlog takozvane "izolacije" Hrvatske u "Tuđmanovim vremenima", a ne neka tobožnja njegova autoritativnost.

I u projektiranoj (planskoj) geopolitičkoj slici svijeta mogući su otkloni, pa se na kraju dokumenta navode četiri moguća scenarija o tome što bi se moglo dogoditi u budućnosti. Po prvom scenariju, svijet će u sveobuhvatnosti doseći virtualni krug između tehnologije, gospodarskog rasta, demografskih faktora, djelotvornog upravljanja, koji će omogućiti većini svjetskog stanovništva korištenje dobrobiti globalizacije. U tim okolnostima uloga države će se bitno smanjiti. Njezine će funkcije biti privatizirane ili će se provoditi javno – povratnim partnerstvom da se intenzivira globalna suradnja na mnogim pitanjima, kroz različite oblike međunarodnih ugovora.

Drugi scenarij predviđa postojanje globalne elite, ali većina svjetskog stanovništva ne uspijeva iskoristiti dobrobiti globalizacije. Globalno gospodarstvo se dijeli na tri dijela: rast se nastavlja u razvijenim zemljama, mnoge zemlje u razvoju bilježe nizak ili negativan rast, što rezultira povećanim nerazmjerom glede razvijenog svijeta, nezakonito (sivo) gospodarstvo ubrzano raste.

Politička vodstava na nacionalnoj razini su slaba, a na međunarodnoj razini upravljački mehanizmi nedjelotvorni.

U trećem scenariju svijet bi ušao u izoštravanje regionalnih identiteta u Europi, Aziji i Južnoj Americi, potaknut rastućim političkim otporom u Europi i Istočnoj Aziji američkom globalnom vodstvu i globalizaciji po američkom projektu. Svaka regija bila bi zaokupljena vlastitim gospodarskim i političkim prioritetima. Došlo bi do porasta regionalnih gospodarskih integracija u trgovini i financijama. Stupanj ekonomskog rasta i regionalna konkurencija bili bi relativno visoki. Sve navedeno bi uzrokovalo prijenos odgovornosti s globalnih na regionalne institucije.

Prema četvrtom scenariju svijet bi bio podijeljen. Došlo bi do rasta tenzija između Sjedinjenih Američkih Država i Zapadne Europe. Razlog se vidi u američkoj preokupaciji unutarnjim stanjem i stagnaciji gospodarskog rasta. Ostatak svijeta – zemlje Azije, obje Amerike i zemlje istočne i južne Europe bile bi marginalizirane, gotovo bez ikakvih izvora političke ili financijske potpore.

Ova četiri scenarija koji se mogu nazvati "globalna idila", "globalna stagnacija", "regionalni egoizam" i "globalno sučeljavanje", svakoj "razumnoj" politici ne pružaju mnogo izbora. Svako opredjeljenje ako nije za idilu vodi u neizvjesnost, pa izbor u biti i ne postoji. Za doći na put koji vodi prema idili ima jedan uvjet a to je, mandatnu vladu (ona koja danas jest, a sutra nije) i koja "ne može upravljati vremenom kao bitnim čimbenikom modernog gospodarstva i sustava predviđanja, te upravljanja budućnošću" zamijeniti virtualnom. Zašto se zamarati nečim što je nedjelotvorno, sugerira interakcijski odnos ova četiri scenarija, već jednostavno prihvatiti koncept virtualne države, koja dugoročno planira razvoj i osigurava stabilnost. Dakle, tvorci "GT-2015" za "bolesnika zvanog suverena država" preporučuju recept – opći, javni, dijalog o budućnosti, moguć je jedino, ako uloga moderatora pripada institucijama civilnog društva (čitaj nikome), a ne institucijama države.

Američki projekt "GT-2015" je naprosto projekt globalne države. Zato u dijelu "Nacionalno i međunarodno upravljanje" stoji: "Države će i dalje biti na svjetskoj sceni ali će nacionalne vlade imati sve manji i manji nadzor nad protokom informacija, tehnologijom, zaraznim bolestima, migracijama, oružjem, financijskim transakcijama (zakonitim ili nezakonitim) preko njezinih granica. Nevladine institucije, od gospodarskih, poslovnih do neprofitnih organizacija igrat će sve veću ulogu u nacionalnim i međunarodnim odnosima. Kvaliteta vladanja odredit će se prema tome koliko će se države uklapati u te globalne procese."

Sjedinjene Američke Države, odnosno deterministički planeri koji iza toga stoje, nedvojbeno, do 2015., žele uspostaviti jedinstvenu, globalnu vladu sa svjetskim premijerom na čelu. Pri tomu, pomoću moći kojom raspolažu i statusom jedinstvene

svjetske velesile ne žele se odreći uzurpiranog prava da određuju kojim zemljama će biti, a kojima neće biti, omogućeno sudjelovanje u svjetskim procesima. Kojim to mehanizmima Sjedinjene Američke Države mogu određivati položaj pojedinih zemlja u globalnom poretku, i kako je to moguće? Vrlo jednostavno, manipulacijom ljudi koji su na pozicijama vlasti u nacionalnim državama. Prvo, kroz privatne i državne fondove dovode se poslušnici i nesposobni na vlast, potom se prikrivenim nastupanjem određuju (propisuju) načini po kojima će ta vlada upravljati zemljom. Na temelju rezultata takvog upravljanja određuje se položaj zemlje u ukupnom svjetskom poretku. Paralelno s time procesom događa se i jedan drugi, u kojem se financijski, kadrovski, tehnološki i edukacijski pomaže civilni sektor kako bi se njegovom manipulacijom društveni procesi usmjerili u smjeru koji odgovara američkim globalnim interesima.

Jednadžba ovakvog upravljanja svjetskim procesima glasi: *dovesti na vlast (putem krize) laicističku vladu + institucijama civilnog društva (nevladinim udrugama) razbijati jedinstvo zemlje i rušiti (proskribirati) vrjednote, imati dualizam vlasti i stalno latentno nasilje + vladu koja ne ispunjava zahtjeve koji su joj prije određeni, promijeniti novom = surogat država, koja nema nadzor nad informacijama, financijama, oružanom silom (vojskom), zaraznim bolestima, migracijama, tehnologijom, energetskim sustavom, medijima, ona naprosto nije vlasnik ničega*.

Primjera za ilustraciju ove jednadžbe je i previše: Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Srbija i Crna Gora, Bugarska, Rumunjska, Madžarska, Slovačka, Češka Republika, Poljska, baltičke republike, Afganistan, Irak i Ukrajina. Sve ove države i one koje nisu nabrojene smo su svježi primjeri da je prva faza determiniranog kaosa prešla preko njih. U jednih, kao Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Srbija i Crna Gora, Makedonija, Afganistan i Irak izravno oružanim nasiljem, a u drugih, medijskim nasilništvom. Sada se sve one nalaze u istoj poziciji, s tom razlikom, da je cijena onih prvih mnogo veća. Svoj ples determinizam će nastaviti i dalje koristeći maksimalno "meku silu" kako bi se 2015. moglo ustvrditi da "globalna idila", onakvu kakvu predviđa prva opcija u projektu "GT-2015", ipak utopija.

7. Je li svijet bliže "globalnom sučeljavanju" nego "regionalnom egoizmu"?

Pošto su Sjedinjene Američke Države na cijeloj zapadnoj polutki uspostavile prevlast, pojava projekta "GT-2015" je samo logična, slijedna posljedica tog stanja. Na početku trećeg milenija, one na tragu doktrine iz 1823. (James Monroe), pokušavaju staviti pod nadzor cijeli globus.[544] Danas kada više nema bliskih i udaljenih predjela u svijetu i gdje je teško razlikovati europska i neeuropska

ratna poprišta, postavlja se dvojba, mogu li Sjedinjene Države, kao država, uvijek i u potpunosti nadzirati svoju moć, ili ona polako, ali sigurno prelazi u ruke determinista. Uočavajući ovu pojavu, neki zabrinuti geopolitičari predlažu povratak idejama senatora Williama Fulbrighta, koji je prije nekoliko desetljeća u knjizi *"Arogancija moći"* tražio da Sjedinjene Američke Države odustanu od dominacije u svijetu i da se vrate staroj internacionalizaciji, to jest suradnji sa svijetom i pomoći siromašnim zemljama. Imaju li današnje Sjedinjene Države snage da se dragovoljno odreknu svoje moći u svijetu? Sudeći po projektu "GT-2015", teško, jer je determinizam ovladao Amerikom. Još je veća zabluda misliti da bi ograničenju moći Sjedinjenih Američkih Država moga pomoći snažna Europa. Ona, međutim, za sada ne postoji, a i da postoji, to ne bi ništa promijenilo, naprotiv, to bi dovelo do ubrzane destrukcije "trećeg svijeta" jer su njome za razliku od Sjedinjenih Američkih Država deterministi potpuno ovladali.

Gdje su izvorišta ovakvog današnjeg političkog, diplomatskog, gospodarskog, vojnog, i kulturnog nastupanja Sjedinjenih Američkih Država. Za objašnjene nužnim se čini vratiti u drugu polovicu 20. stoljeća, ali i ranije i vidjeti što su bili uzroci pojave sukoba većeg ili manjeg intenziteta u različitim područjima svijeta. Samo poslije Drugog svjetskog rata zemlje Zapada na čelu sa Sjedinjenim Američkim Državama izazvale su ili isprovocirale više od 200 lokalnih ratova i oružanih sukoba. Izgovor je uvijek bio isti, obrana demokracije i borba protiv reakcionarnih, protunarodnih režima. Povijesna iskustva pokazuju da je politika vladajućih krugova Sjedinjenih Američkih Država bila uvijek usmjerena na ekspanziju. Gotovo u istom momentu kad su Sjedinjene Američke Države postale država, one su se pretvorile u zemlju sklonu vojnim intervencijama. Pokazatelji govore da su Sjedinjene Države od 1798. do 1945. godine stopedesetipet puta uporabile svoje oružane snage u inozemstvu, od toga u 73 slučaja bez objave rata. Američka agresivnost poslije Drugog svjetskog rata, kad su ovladale oceanima i potisnule dotadašnje kolonijalne sile, još se više povećala. Težište politike s "pozicije sile" bilo je naznačeno odmah, u prvim poslijeratnim godinama.

Parola "svijet sada na nas gleda kao na lidere"[545] kasnije je našla odraz u svim vojnim strategijama Sjedinjenih Američkih

544 Američka vojna sila globalizira svijet kao što su prije dvije tisuće godina rimski vojnici globlizirali germansku i keltsku Europu prema načelima rimskog prava, brišući sve na putu što im se pričinilo "barbarskim". Amerikanci poput starih Rimljana, Stjepan Šulek, Hrvatsko slovo, 1. ožujka 2002.

545 To je izjava američkog predsjednika Hary Truman iz 1947. Njezino pojašnjenje glasi: "Događaji diktiraju da mi preuzmeno tu ulogu. Mjesto, uloga i odgovornost Sjedinjenih Američkih Država u svijetu diktiraju da one moraju raspolagati takvom vojnom moći koja je adekvatna toj odgovornosti". Petrov, N. i dr., SAD i NATO: Izvori ratne opasnosti, Moskva, Voenizdat, 1979. str. 36.

Državama u poslijeratnom periodu – “masovne odmazde”, “elastičnog odgovora”, “realističkog zastrašivanja” i “direktne konfrontacije”. Pri tome se kroz svaku od njih, provlači ideja korištenja lokalnih ratova za postizanje vanjskopolitičkih ciljeva. Niti u uvjetima najveće konfrontacije s protivničkim političko-vojnim savezom, Varšavskim ugovorom, Sjedinjene Države nisu prestale posvećivati posebnu pažnju tzv. lokalnim ratovima i lokalnim krizama. Naprotiv, to je bila preokupacija koja je našla svoje mjesto i u koncepcijama kao što su “dva i po rata” i “jedan i po rat”, i u različitim inačicama “kontrarevolucionarnih ratova” i “geografske eskalacije”. Za vođenje takvih ratova u Sjedinjenim Državama formirane su specijalne postrojbe, pa i same “snage za brzo raspoređivanje” imaju “vatrogasnu ulogu” u iznenadnim i(ili) očekivanim krizama diljem svijeta, a ne linearno suprotstavljanje oružanim snagama drugih sila (velesila). Iskustva iz poslijeratnog perioda svjedoče da Sjedinjene Države zauzimaju vodeće mjesto među drugim moćnim zemljama po udjelu u lokalnim ratovima.[546] U vremenu od 1945. do 1960. postotak udjela Sjedinjenih Američkih Država u ratovima i vojnim sukobima iznosio je 39 posto, a u vremenu od 1971. do 1984. 59 posto, što najbolje potvrđuje da je intervencionizam bio dominantniji od izolacionizma. Kad je hladni rat bio na vrhuncu od šezdesetih do osamdesetih godina 20. stoljeća, (bipolarna ravnoteža moći) dolazi do smanjenja izravnog a povećava se neizravni udjel Sjedinjenih Američkih Država u lokalnim ratovima i vojnim sukobima.[547]

Miješanje Sjedinjenih Američkih Država u lokalne ratove i krize u zemljama “trećeg svijeta” ima nekoliko bitnih obilježja. Prvo, došlo je do proširenja njihovog geografskog okvira[548] pa je na početku 21. stoljeća težište s područja Afrike i Središnje Amerike premještano u Aziju, točnije na i oko Puta svile. Drugo, Sjedinjene Američke Države su za izravnom uporabom oružanu sile posegnule u više od jedne četvrtine (27 posto) svih sluča-

546 Analiza 179 takvih ratova i oružanih sukoba, vođenih od 1945. do 1985. godine pokazuje da udjel SAD-a u njima, izraženo u postocima, iznosi 48 posto, od toga 13 posto neposredno i posredno 35 posto. Uračunati su samo ratovi u kojima su SAD priznale da su se angažirale. Imperijalizam – glavni izvor lokalnih ratova od 1945 do 1985. godine, G. Malinovskij, Voenno-istoričeskij žurnal, 27, siječanj 1996. str. 51-58.

547 Postotak izravnog udjela SAD-a u lokalnim ratovima i sukobima: 1945.-1960. – 16 posto, 1961.-1970., – 15 posto, 1971.-1984. – 11 posto; neizravni udjel (ista razdoblja): 23 posto, 34 posto, 48 posto. G. Malinovskij, isto.

548 Sjedinjene Američke Države nakon Drugog svjetskog rata sudjelovale su u sukobima različitog intenziteta u svim područjima svijeta, od toga približno jedna trećina odnosila se na Aziju i Afriku i dvije trećine na Središnju i Južnu Ameriku. Neposredni udjel: Azija – 13 posto, Afrika – 7 posto, Središnja i Južna Amerika – 19 posto; Posredni udjel: Azija – 32 posto, Afrika – 34 , Središnja i Južna Amertika – 47 posto. G. Malinovskij, isto.

jeva njihovog udjela u krizama i sukobima.[549] Treće, povod za korištenje oružane sile Sjedinjene Države nalazile su u formalnim i vrlo dvojbenim povodima kojima su "opravdavali" svoj vojni angažman.[550] Četvrto, izravnoj uporabi američke oružane sile najčešće je prethodilo pomaganje "revolucionarnih ili demokratskih" pokreta i njihovih oružanih formacija,[551] a oružanim odredima najamnika[552], pružana je vatrena potpora zrakoplovstvom i(ili) pomorskim snagama.[553] Peto, više od polovine (57 posto) sukoba i ratova koje su vodile Sjedinjene Američke Države imali su koalicijski karakter. Washingtonu je takvo obilježje nužno jer intervencije dobivaju predikat "međunarodne akcije" pa se lakše izbjegava osuda međunarodne javnosti i Ujedinjenih naroda.[554] Šesto, orijentacija na neizravan pristup dosegla je gotovo tri četvrtine (73 posto) svih slučajeva sudjelovanja Sjedinjenih Američkih Država u lokalnim sukobima i krizama. Oblici neizravnog

549 Olakotnu okolnost za izravnu uporabu vojne sile čini i postojanje u 114 zemalja svijeta, 2500 američkih baza i vojnih objekata, u kojima se pri kraju 20. stoljeća nalazilo 523 800 pripadnika oružanih snaga SAD-a. Militraizam SŠA: Voennaja mašina, bloki, bazy i akty agressii: Spravočnik, Moskva, Politizdat, 1985. str. 208.

550 Primjeri – u kolovozu 1946. za eskalaciju "posebnog rata" koji su već vodile u Južnom Vijetnamu i pred početak intervencije protiv DR Vijetnama – Sjedinjene Države su izvele provokativnu akciju u teritorijalnim vodama DR VIjetnama ("Tokinški incident"). Kongres SAD je zatim, usvojio rezoluciju (čiji je projekt bio unaprijed pripremljen) dajući Vladi punu slobodu djelovanja za poduzimanje svih "uzvratnih mjera". Prije svrgavanja zakonite vlade u Gvatemali, 1954, Washington je lansirao glasine da ta zemlja kupuje zrakoplove, što, tobože, može ugroziti sigurnost zapadne polusvefere. Sličan model primjenjen je i u Nikaragvi. Kao neposredni povod za interveciju SAD protiv Grenade poslužila je navodna "molba" nekih istočnokaripskih zemalja da i same uzmu udjela u napadu na Grenadu, tobože radi uspostavljanja" ustavnog poretka i vladinih institucija", jer je u toj zemlji nastao "opasan vakum vlasti" poslije ubojstva predsjednika vlade Bishopa. To ubojstvo, kako je kasnije otkriveno, organizirala je CIA. Najsvježiji primjer je napad na Irak i priča o oružju masovnog uništenja (vidi drugo poglavlje). G. Malinovskij, isto.

551 Na primjer, SAD su protiv Patriotskog fronta Laosa najprije uporabile oružane snage Sajgona i Tajlanda, a nakon toga, od 1964. počinju uprabljivati i svoje oružane snage.

552 SAD su intervencijama u zemljama "trećeg svijeta" često koristile najamnike iz različitih zapadnih zemalja. U mnogim američkim gradovima djeluju centri za vrbovanje najamnika, a finaciraju ih i pripremaju specijalne službe SAD. Uporabljeni su u intrevenciji na Kubi, Zairu, Sejselškim otocima, a djelovali su u neobjavljnim ratovima u Angoli, Afganistanu, Nikaragvi. G. Malinovskij, isto.

553 Pojavi kriznih žarišta pridonosi i stalno prisustvo pomorskih sastava ratne mornarice SAD u vodama Tihog, Atlanskog i Indijskog ocena, u Sredozemnom moru i Perzijskom zaljevu. Te snage osim što izravno sudjeluju u lokalnim ratovima, služe i za pritiske na mnoge suverene zemlje za vrijeme sukoba.

554 To potvrđuju činjenice o simboličnom udjelu oružanih snaga satelita u koaliciji. Tako, u korejskom ratu jedinice kopnene vojske 15 zemalja, koje su ulazile u sastav "oružanih snaga UN" činile su samo 4,1 posto ukupnih intervencionističkih snaga; za vrijeme vijetanskog rata u južnom Vijetnamu brojno stanje postrojbi kopnene vojske saveznika SAD iznosilo je 11,6 posto od ukup nopg broja stanja intervencionističkih snaga. Prilikom intervencije SAD-a u Dominikanskoj Republici, brojno stanje latinskoameričke brigade, formirane od kontigenta

nastupanja su raznovrsni, od podrške drugim savezničkim i (ili) prijateljskim zemljama[555], preko političke, diplomatske i financijske potpore proameričkim režima i političkim skupinama, izvoza naoružanja[556], slanja vojnih savjetnika i instruktora, stavljanja na raspolaganje transportnih sredstava za prevoženje postrojbi i drugih tereta, korištenja svojih vojnih baza na teritorijima drugih država, do pružanja diplomatske potpore u UN-u ili u drugim regionalnim organizacijama, poduzimanja u njihovom interesu različitih mjera gospodarskog, političkog i propagandnog karaktera.

Oblikujući geopolitičku kartu svijeta prema svojim interesima i privikavajući tijekom druge polovice 20. stoljeća svjetsku javnost na stanje u kojemu su lokalni ratovi, sukobi i krize normalna, čak neizbježna pojava, a koristeći čitav sustav "teoretskih", pravnih, diplomatskih i propagandnih "opravdanja" za provedbu politike intervencionizma, administracija Bijele kuće uspjela je priskrbiti za Sjedinjene Američke Države ulogu "prvog policajca svijeta". Međutim, sve inačice stvarne ili izmišljene priče jučer o "komunističkoj opasnosti", a na početku 21. stoljeća o "međunarodnom terorizmu" otkrivaju očigledne proturječnosti između enormnog povećanja proračuna američke administracije u pogledu uporabe sile i ostvarenih rezultata. Afganistan i Irak su primjer za to. S geostrateškog stajališta oslanjanje pretežito na intervencionizam i to isključivo u zemljama "trećeg svijeta" iako upravljane krize imaju lokalno obilježje, u sadašnjoj situaciji one

četiri saveznika SAD-a, iznosilo je svega 5,2 posto od ukupnih snaga koje su sudjelovale u opraciji. U napadu na Grenadu SAD su oformile "višenacionalne snage". U stvari, snage šest istočnokaripskih zemalja činile su svega 2,3 posto od ukupnog broja intervencionističkih snaga, koje su u svom sastavu imale 11 ratnih brodova, 85 borbenim zrakoplova, te nekoliko desetina transportnih zrakoplova i borbenih helikoptera. Voenno-blokovaja politika imperijalizma, Moskva, Voenizdat, 1980., str. 275-312.

555 Postupci američkog neizravnog nastupanja u pojedinim slučajevima poticali su eskalaciju oružanih sukoba, ili njihovo zaoštravanje, odnosno razvoj. Na primjer, politička, diplomatska i vojna pomoć Sjedinjenih Država Londonu pridonijela je da britanska operativna grupacija ostvari pobjedu na Malvinima u Južnom Atlantiku (1982.). SAD su britanskom vojnom vodstvu dale podatke o sastavu, stanju i predislokaciji postrojbi kopnene vojske i mornaričkog pješaštva Argentine. Velika Britanija je dobila od SAD-a različite vrste naoružanja i vojne tehnike, koristila je američke transportne brodove, tankere i aviocisterne za punjenje zrakoplova gorivom u zraku. SAD su za koncentraciju i razvoj britanskih snaga stavile na raspolaganje svoje vojnopomorske baze. Upsoredno s tim, zajedno s drugim saveznicima NATO-a, SAD su poduzele gospodarske sankcije prema Argentini i na sve moguće način su sprječavale osudu Velike Britanije u UN-u i u Organizaciji američkih zemlja.

556 Destabilizaciji u svijetu i pojavi vojnih sukoba pridonosi sve veća američka trgovina oružjem Na SAD otpada 75 posto trgovine oružjem (u odnosu na sve ostale zapadne zemlje). Sjedinjene Američke Države su od 1950. do 1980. prodale oružja i vojne tehnike u 93 zemlje svijeta za sumu od 110 milijarda dolara, dok su 71 zemlji isporučile besplatno zastarjelo oružje u vrijednosti od 53 mmilijade dolara. Militarizam, Cifry i fakty – Moskva, Politizdat, 1983. str. 172-173.

u sebi, kriju opasnost da prerastu u sukob globalnih razmjera. To je razlog više da je svijet u 21. stoljeću bliže četvrtom scenariju "globalnog sučeljavanja" nego "regionalnom egoizmu", a ponajmanje "globalnoj idili".

8. Svodi li se svijet, zaista, na partiju šaha?

Kad se u istu razinu i(ili) suodnos dovede, model operacije kako "vladati oceanima", filmsko-medijsko "moralno" naoružavanje za buduće ratove protiv "carstva zla", model gospodarskog i socijalnog kaosa tipa "argentinskog tanga", model razoružanja zemalja "trećeg svijeta", upravljački principi, globalni trendovi i lokalni sukobi i krize onda determinizirana geopolitička slika svijeta na početku 21. stoljeća postaje u mnogo čemu razvidnija.

Determinizam oblikuje svijet koristeći se moći pojedinih velesila ili točnije rečeno moći multinacionalnih kompanija[557] pa je na kraju 20. stoljeća sve globalizirano i sve jednako – odjeća, hrana, manjak hrane, ideje i manjak ideja, i zločin i strah, mržnja i ljubav. Na ujednačenju svega, ustoličena je planetarna ideologija, koja u geopolitičkom smislu svoje društveno zasniva i uređenje na proizvodnji nereda koji postaje koristan kaos.[558] Pomoću nadzora tog kaosa, umjesto tradicionalnih ili vjerskih identiteta proizvode se takozvani "sekundarni identiteti", odnosno "identiteti subkulture" kao što su "seksualni ili potrošački identiteti".[559] Njima se, kao varijablama, etablirana razina kaosa može povećavati do veličine postizanja inverznog učinka (n^{-1}) kada nered postaje vladajući red. To inverzno stanje determinizam proglašava demokracijom[560], a istodobno "mekom silom" i napadnom (nasilnom) reklamom širi te nove identitete koji su promjenljivi, štoviše mogu se mijenjati svaki čas, pa ih kapital zdušno koristi za nova osvajana i(ili) pokoravanja. Svaki otpor determiniranom kaosu lomi se, ili "humanitarnim intervencijama" ili gospodarskom blokadom i sankcijama, ili izolacijom. Moćno oružje za lomljene tradicionalnih kultura i vrjednota je beskrajna retorika

557 "Kompanije nose naziv 'multinacionalne' jer rade istodobno u mnogim zemljama. Ali one su vlasništvo malog broja zemalja, koje monopoliziraju bogastvo, političku, vojnu i kulturnu moć, znanost i naprednu tehnologiju. Deset najvećih multinacionalnih tvrtki zaradi više nego stotinjak zemalja zajedno." Eduard Galean, Vrh na dnu, rujan 2001.

558 Usp. Hrvatska i veliko ratište, isto, str.282.- 292.

559 Postavka francuskog intelektualca i pisca Alaina de Benoista u njegovom djelu "Odgovor na globalizaciju".

560 Dok je u Istočnoj Europi potrošačko društvo "pokopalo" komunizam, tijekom devedesetih godina (nakon uspostavljanja demokracije op. a.), svakodnevno nasilje se istodobno umnožilo razmjernom padu plaća: za tri puta u Bugarskoj, Češkoj, Mađarskoj, Letoniji, Litvi i Estoniji. Organizirani i neorganizirani zločin zavladao je Rusijom, gdje su maloljetnički zločini u procvatu kao nigdje u svijetu. Kaos kao red, Carl Gustaf Ströhm, Hrvatsko slovo, 29. ožujka 2002.

o ljudskim pravima koja ima samo jedan jedini cilj – omogućiti potpuni nadzor novih tržišta.

Sutrašnju tipičnu političku sliku svijeta moguće je vidjeti na laboratorijskom uzorku Latinske Amerike, gdje su predsjednici država (vlada) pretvoreni u lokalne menadžere inozemnih kompanija, gdje su se ministri vanjskih poslova i financija pretvorili u prevoditelje, gdje radnici gube radna mjesta, gdje djeca gube pravo da budu djeca, gdje starci gube svoje mirovine, i gdje pobjednici kažu – Život je lutrija.[561] U trijumfu kontroliranog nereda, u kojem su ljudi svedeni na status "potrošača" i gutača "sapunica" kao supstitucijama za izgubljene vrjednote, pobjednički Zapad sve manje predstavlja "slobodni svijet", a sve se više pretvara u svevidljivog Big Brothera.

U užurbanom prekrajanu geopolitičke slike svijeta, prvenstveno na prostoru Euroazije, moćne Sjedinjene Države sposobne su proizvesti kontrolirani nered globalnih razmjera na iskustvima povijesnih presedana kao što je onaj pearlharborski. Zbog inverzne stvarnosti pa i straha rijetke su kritike "američkog" uređenja svijeta. Kada je Thierry Meyssan u svojoj knjizi intrigantnog naslova "Što se zaista dogodilo 11. rujna: zastrašujuća prijevara" postavio tezu da 11. rujna 2001. nije bilo nikakvog islamističkog napada (iako su izvršitelji bili podrijetlom iz zemalja islamskog svijeta op. a.) na nebodere New Yorka i na Pentagon u Washingtonu, nego da se radi o uroti unutar američkog establishmenta, zapadni mediji kojima je senzacionalizam jedini proizvod u potpunosti su ignorirali knjigu. Bar neki autorovi "dokazi" ili pitanja po prirodi stvari morali su izazvati pozornost ili komentar, ali ništa od toga. Ni jednog retka ili rečenice nisu polučila pitanja: Kako je moguće da ne postoji ni jedna fotografija zrakoplova koji se tada srušio na zgradu američkog ministarstva obrane? Zašto je samo vanjski zid Pentagona oštećen? Zašto nigdje nema slike srušenog zrakoplova? Autor ni sam nema odgovora na pitanje gdje je i zašto zrakoplov nestao. Sličan pristup kao Thierry Meyssan imao je i njemački socijaldemokrat i bivši zamjenik ministra obrane (za vrijeme kancelara Helmuta Schmidta) Andreas von Buelow, koji je zastupao tvrdnju da događaji 11. rujna već po svom opsegu ne mogu biti činom jednog usamljenog čovjeka u afganistanskim spiljama – i da u pozadini, po riječima bivšeg bonskog političara, stoje neke druge, i nepoznate snage. Ako su snage nepoznate a "veliki prasak" se dogodio znači da je on negdje bio i planiran, u nekom od "laboratorija" determinista. U svakom slučaju, to je zagonetka koja izaziva zbunjenost i nepovjerenje, ne samo običnog puka, koji nema pristupa državnim ili "međudržavnim" tajnama, i nije uvijek kadar prosuditi gdje je istina, a gdje je laž, kleveta ili zabluda.

561 Alain de Benoist, "Odgovor na globalizaciju".

Ali ako se temeljito analiziraju postavke, izjave, intervjui, teze ili obrazloženja "dežurnih" teoretičara determinizma onda je moguće odgonetnuti, zašto se dogodilo to što se dogodilo. Tako naprimjer već više puta citirani, Zbigniew Brzezinski i njegova "Velika šahovnica" mogu poslužiti za odgonetanje neodgonetivog. Naime, on je pisao i tvrdio da se traže mogućnosti kako bi se oslabili potencijalni neprijatelji Sjedinjenih Američkih Država. Smatrao je da je riječ o partiji šaha, u kojoj se glavne šahovske figure drže postavljene jedne protiv drugih, a nacionalne se manjine ili dio nacije često uporabljuju kao pješaci... Kad se neka vlada osjeća ugroženom i počinje malo oštrije reagirati, slijedi javna teška optužba zbog kršenja ljudskih prava ili ona najteža o podupiranju terorizama. "Velika šahovnica" kao naslov nije slučajno izabran. Za to postoje bar dva razloga: prvi, šah je izmišljen u srcu Euroazije i u njemu pobjeđuju izuzetni velemajstori, iako se može igrati svagdje i svuda i može ga igrati tko god želi i kad želi. Ali vrhunske dosege u toj igri mogu polučiti uistinu rijetki i izuzetni. Drugo, posebno je na cijeni pobjeda kada se žrtvuje neka od značajnijih figura, konj, lovac, top a posebno kraljica. Mat u tri poteza (dva nebodera i jedna pentagonalna građevina) čvrsti je pokazatelj da oko svjetske geostrateške šahovnice zvanom Euroazija sjede veliki igrači, ali je kod toga ipak teško utvrditi, tko igra bijelim, a tko crnim figurama. Radi digresije, ali i radi razumijevanja kontroliranog nereda, može se postaviti pitanje: zašto se veliki dio medija uporno i sustavno usredotočuje na sporedne, nevažne pa i infantilne teme, na primjer, na različite unutarstranačke i unutarpolitičke intrige, svađe, skandaliće i skandale – dok o presudnim događajima planetarnih razmjera, kao što je onaj od 11. rujna 2001., čitatelj gotovo ništa ne sazna? Možda je najbolji odgovor dao Andreas von Buelow u kojem se doslovno kaže: "Svijet je udoban za novinare koji sjede u krilu obavještajnih službi i čekaju dezinformacije, kojima mogu napuniti novinske stupce..."[562]

Nepoštedna borba na šahovnici zvanoj Euroazija među samim silama otvara nesporazume i sukobe. Proces se ne odvija jednosmjerno. Tko čini veće grješke Sjedinjene Američke Države ili Zapadna Europa? Oni koji su *in* reći će, podjednako jedni i drugi, američki unilateralizam i europski manjkavi vojni kapaciteti.[563] Da se Amerikanci i Europljani u brojnim pitanjima borbe protiv terorizma ne slažu nije neka novost. Razmimoilaženja će se još proširiti ne zbog bitno različitih interesa, nego zbog neadekvatne podjele plijena. Zato više ne postoji besprijekorna "podudarnost mišljenja i akcija" dva velika zapadna igrača. Sjedinjene Američke Države osjećajući se nadmoćnima i više nisu sklone prihvaćati

562 Carl Gustaf Ströhm, isto, 29. ožujak 2002.
563 Konstatacija Georga Robertsona, bivšeg tajnika NATO-a.

pravila koja dolaze izvana, jer bez ostatka vjeruju u vlastitu izvanrednost i u vlastite zakone. Ono što ostaje zajedničko i Sjedinjenim Državama i Zapadnoj Europi je rušenje suvereniteta zemalja "trećeg svijeta", pa je za te zemlje posve svejedno koji će koncept prevladati, onaj europski o dijeljenju ili delegiranju suvereniteta ili američki koji u duhu "hladne realne politike" ratuje protiv tobožnjih nedemokratskih režima. I kod jednih i drugih radi se o istome ratu protiv vrjednota i identiteta. Za svijet u cjelini previše je opasna američka teza (a europska šutnja o tome je znak odobravanja) o "osovini zla" – Irak, Iran, Sjeverna Koreja, gdje se inducirani sukobi za vlastite interese, proglašavaju "ratovima kao moralnim križarskim pohodima..."[564] Usporedba borbe protiv terorizma s križarskim pohodima čista je blasfemija. Ustrajanje na toj usporedbi svijet bi mogao biti odveden na put bez povratka. Da bi to nažalost moglo biti točno potvrđuju i "teza" uvijek budnog deterministe Francisa Fukuyame da je radikalni islam poprimio obilježja koja podsjećaju na fašističke pokrete u Europi.[565]

Kako je europski fašizam iz prve polovine 20. stoljeća proizvod determinizma (vidi treće poglavlje) i u slučaju "islamskog fašizma" nudi se isti recept – njega je moguće pobijediti samo silom ili reformama iznutra.[566] Što su uzroci pojave radikalnog islamizma? Deterministi po već ustaljenom receptu inverzije (n^{-1}) imaju objašnjene. Zato oni ističu, da, sociološki gledano, uzroci islamskog radikalizma se ne razlikuju od onih koji su Europu na početku 20. stoljeća vodili fašizmu. Islamski je svijet, po deterministima, u posljednjem naraštaju doživio istrgnutost velikih dijelova stanovništva iz njihova tradicionalnog seoskog i plemenskog života. Mnogi od njih su urbanizirani i izloženi apstraktnoj književnoj formi islama, koja ih vraća čišćem obliku vjere, upravo tako kako je ekstremistički njemački nacionalizam pokušao ponovo oživjeti davno nestali rasistički identitet.[567] U ovom objašnjenju nema informacije o tome tko je i zašto "otrgnuo velike dijelove stanovništva od tradicije i identiteta" i gurnuo ih u "urbaniziranu i apstraktnu formu življenja" jer onda ne bi stajala postavka o "islamskom fašizmu" kojeg "ognjem i mačem" treba uništiti. Usporedba islamskog fundamentalizma s fašizmom ima dvojaku svrhu: prvo, opravdati dosadašnju radikalnu uporabu vojne sile na prostorima Euroazije i Puta svile; drugo, jer se nije uspjelo prouzročiti potpuno rušenje vrjednota, izazvati kulturnu dezorijentaciju u islamskom svijetu i ostaviti otvorena vrata za daljnju proizvodnju determiniranog kaosa na tim prostorima.

564 Izjava Francisa Fukuyame. Hrvatsko slovo, 8. veljače 2002.
565 Tu je tezu Francis Fukuyama iznio u članku pod naslovom "Novi fašisti" u Die Welt 2. veljače 2002., podlistak Die diplomatische Welt.
566 Francis Fukuyama, isto.
567 Francis Fukuyama, isto.

Iako neće javno priznati deterministi su svjesni da griješe u dijagnozi glede islamskog svijeta. Naime, u dijagnostici za primjenu iste doktrine u borbi protiv vrjednota u islamskom svijetu nedostaje jedna bitna etapa kroz koju je prošlo kršćanstvo u Europi, preko komunizma, ali i liberalizmom unutra kapitalizma, a to je raskršćanjenost. U takvoj Europi je bilo relativno lako ostvariti globalističke ideje neoliberalizma[568], jer je vjera gotovo dokrajčena. U islamskom svijetu je obrnuto, vjera je čvrst temelj identiteta i urbanog i ruralnog stanovništva. To je glavna grješka determinista, što su previdjeli jednu odlučujuću etapu i sada povratka nema. Zato radikaliziraju procese. U tom sunovraćenju u provaliju oni vuku cijeli svijet pretvarajući ga u bojno polje. Došlo se do početka kraja, gdje se više tako olako ne može govoriti – želimo, odmah, i ovdje. Da su deterministi svjesni usporavanja provedbe plana razvidno je iz obrazloženja Francisa Fukuyame: "Zapadne institucije imaju ipak bolje karte, i zbog toga će nastavljati dugoročno proširivati po cijelom globusu (od rata se ne odustaje, op. a.). Ali da bismo dospjeli do dugoročnosti moramo kratkoročno preživjeti. Nesrećom nema neizbježnosti povijesnog napretka. Samo se malo dobrih rezultata postiže vez vodstva, bez hrabrosti i bez odlučnosti da se borimo za vrijednosti koje omogućuju suvremena demokratska društva".[569]

Umjesto pretvaranja cijelog svijeta u bojno polje nužna je cjelovita strategija očuvanja vrjednota i identiteta. Sigurnost u

568 Ravnajući se prema "uvriježenom mišljenju" (conventional wisdom) američka je administracija nasmijanog i optimističnog Billa Clintona krenula u djelo provesti ideju o "kraju povijesti" (kraj povijesti za liberalizam je kraj kršćanske civilizacije zapada, op. a.) i na tome temelju stvoriti "novi svjetski poredak" (u kojem neće biti mjesta za Boga Stvoritelja, op. a.) Američki je Predsjednik na svojoj europskoj turneji u siječnju 1994. pun optimizma, za koji su Amerikanci smatrali da je zarazan, izjavio: "Granice slobode sada će se određivati novim ponašanjem a ne starom prošlošću. Poručujem svima – koji hoće povlačiti nove crte razdvajanja u Europi: mi nećemo unaprijed zatvoriti mogućnost najbolje budućnosti za Europu – demokracija posvuda, tržišno gospodarstvo posvuda, zemlje koje međusobno surađuju u cilju sigurnosti posvuda..." dakako, temeljno je načelo toga novog poretka, kako se dade razabrati iz upravo citiranih riječi, miso kako cijeli svijet jedva čeka da preuzme ideje "liberalne demokracije" i u najkraćem roku pretvori u "sretnu obitelj" multikulturalne globalne zajednice. U takvoj zamišljenoj zajednici svi u redu i nestrpljivo čekaju da ih dotakne "čarobni štapić američkog načina života". Vrijeme sukoba civilizacija, Mladen Ančić, Večernji list, 14. rujna 1997.

569 Ovaj stav Francisa Fukuyame je u skladu s motom Svjetskog privrednog foruma u New Yorku: "Vodstvo u teškim vremenima – vizija za zajedničku budućnost. Neki listovi kao Financial Times Deutschland ovaj su forum označili lakrdijom, koja je nemilice razotkrila kraj "neograničene solidarnosti između Sjedinjenih Američkih Država i njezinih saveznika" kako je tu suradnju proklamirao kancelar Gerhard Schröder nakon 11. rujna 2001. Razlike Azijaca, Europljana i Amerikanaca, koje su se prikazale u New Yorku, ponukale su uredništvo uglednog dnevnika Financial Times Deutschland da svoju analizu događanja na "World Economic Forumu" objavi pod znakovitim naslovom "Dva svijeta". Raspada se antiteroristička koalicija, Stjepan Šulek, Hrvatsko slovo, 8. veljače 2002.

svijetu može se postići jedino pravednošću – materijalnom, ekološkom, socijalnom i pravnom. Samo pravednost stvara klimu u kojoj se mogu razvijati različite kulture i identiteti i sačuvati vrijednote. Deterministi pak smatraju da se uzroci terorizma skrivaju u očuvanju identiteta i "vjerskom fanatizmu", a ne da je za teror u svijetu kriv neoliberalizam i siromaštvo, koje uzrokuju multinacionalne kompanije i otuđena determinizirana središta moći. Udarom na "blizance" 11. rujna 2001. nasilje se nije vratilo tamo gdje je započelo, u obliku beskrupulozne globalizacije – nego je otvorilo spiralu rata "nas protiv ostatka svijeta".

***

Na žalost, 21. stoljeće neće biti stoljeće mira i idile, već će to, kako je najavio njegov početak, biti stoljeće sukoba i upravljanja krizama na područjima tzv. "strategijske crne rupe". Stoga je 11. rujna 2001. isto kao i Pearl Harbor pedeset godina ranije, samo nagovijestio dolazak kataklizmičkih vremena. Mnogi zaboravljaju da je unatoč svemu "hladni rat", koji je prethodio ovome današnjem "vrućemu miru", ipak na neki način predstavljao stanje ravnoteže u smislu nadziranja raspodjele moći. Kako je ta ravnoteža nestala, moć koja je prešla u ruke determinista više nema tko nadzirati, pa je svijet neizbježno ušao u razdoblje sustavnih, ili još bolje rečeno slijednih kriza na određenim područjima... Rat na Kosovu, u Afganistanu, Iraku, sukobi između Pakistana i Indije samo su nagovještaj onoga što slijedi na prostorima oko Crnog mora, Kavkaza, Kaspijskog jezera, Kazahstana ili Perzijskog zaljeva, Sudana, oba Jemena, kao i središnje Afrike.

Geopolitička slika bit će gotovo jednoznačna. Nadziranim neredom deterministi će rušiti i identitete i suverenitete. Laicističke vlade bit će ustoličene od jugoistoka Europe do Filipina. Države će gubiti institucije jednu za drugom, a njihovi prirodni izvori ostat će nezaštićeni. Sve će to biti popraćeno gubitkom smisla za zajedništvo, daljnjim padom nataliteta, dekadencijom nacija, imigracijama ali i migracijama... Svatko će imati svoju "kinesku četvrt". U politici će prevladavati korumpiranost, na financijskom području lihvarenje banaka, a na ulicama organizirani kriminal.

Deterministi će pomoću "meke sile" vladati s dvije poluge moći – znanjem i tehnologijom. Onu treću koju nemaju – prirodne izvore (naftu, plin, pitku vodu, šume, čista mora, plodnu nezagađenu zemlju) otimat će od zemlja "trećeg svijeta" pomoću determiniranog kaosa.

Hoće li geopolitička karta svijeta u 21. stoljeću, a poglavito Europe odista izgledati kao što predviđa deterministički plan na temelju "uvriježenog mišljenja" da će ona poprimiti izgled koju je u lipnju 1995. javno prezentirao Odjel za ruska i euroazijska istraživanja washingtonskog Centra za strateška istraživanja, gdje je ona mnogo šarenija? Na toj karti je iscrtan cijeli niz novih egzo-

tičnih državica – Neovisno Škotsko Kraljevstvo, Walles, cjelovita Irska, Valonija i Flandrija u konfederalnoj vezi s Luksemburgom, Republika Sjeverna Italija, Poluautonomna Narodna Republika Baskija na prostoru Španjolske i Francuske, Bruxselles kao grad država i sjedište svih institucija buduće Europe kao super države regija, te Nova Dalmacija(?). Na njoj nije pravoslavna Bjelorusije i pravoslavni dio Ukrajine u zagrljaju Moskve, a Moldavija pripojena Rumunjskoj. Područje Kosova i južne Srbije na karti je definirano kao "područje koje će preuzeti druge države". Nadalje, većina danas saveznih europskih država, prije svega Španjolska, Francuska i Njemačka, su u labavim (kon)federacijama zajednica regija koje će svoje strateške interese ostvarivati, ne u nacionalnim, već u Europskom parlamentu. Ovakvo "proročanstvo" washingtonskog Centra za strateška istraživanja, koji Europu, uz SAD, Japan, Kinu i Rusiju, promatra petom po redu, po snazi i utjecaju, svjetskom velesilom, svoje neprijeporne tragove ima u "europskom Ustavu"[570] u kojem se umjesto kršćanskog identiteta pokušava instalirati novi amorfni identitet "superdržave regija".

Koliko god deterministi, poglavito oni europski, sjedili iza kulisa u svojim klimatiziranim kabinetima i sanjali "novu Europu lišenu kršćanskih korijena" onu koja "sve oko sebe guši", ipak neće dosanjati taj san. Razlog, kako primjećuje Stefan Kornelius,[571] je u tome što je: "Europa u ovom trenutku rastrojena, osjeća svoju nemoć i ujedno istodobno gaji velike ambicije. Ona je vanjskopolitički patuljak. U gospodarskom pogledu je ostarjeli div. Ne stvore li se nova pravila za davanje i uzimanje, za balansiranje između nacije i zajednice, Europska unija će najprije stagnirati, a onda skrenuti u nesposobnosti djelovanja. To bi bila njezina polagana smrt, kraj europske ideje. Tek sada, kada nam euro leži na stolu, gomilaju se, dakle, problemi. Europa ide u smjeru katarzičke krize. Njezini bi građani dobro činili da za to teško vrijeme sačuvaju euforiju iz prvih dana eura".

Europska politika pod palicom determinista naprosto glavinja, budući da ne uvažava činjenicu da se veliki dio europskih naroda ne obilježavaju kao "Europljani" jer su mnogi svjesni da se tu radi o floskuli s kojom se zemljopisne činjenice pokušavaju pretvoriti u "misaonu nad-državu" (*slika 20.*). Na europskom tlu globalizacija kao ideja, tri je puta propadala: prvi put u doba Erazma Roterdamskog, drugi put za vrijeme ekspanzije Engleza, treći put nakon Drugog svjetskog rata. Ali i četvrti put zabluda će se raspršiti, ali će njezina obmana potrajati nešto duže, možda i nekoliko desetka godina dok se u multipolarnom svijetu ne ra-

570 Europa se širi kako bi se otela Americi, Ilija Rkman, Hrvatsko slovo, 28. srpnja 2000.

571 Nestvaran svijet Europe, Stefan Kornelius, "Süddeutsche Zeitung", 5. siječnja, 2002.

Slika 20. *Područja povećane etničke i političke napetosti u Europi, prema The Economistu 20. rujna 1997. Izvor: Hrvatski vojnik, veljača 1998. str. 23.*

zvije ponovno ideja kako je razumijevanje vlastitog kršćanskog identiteta pretpostavka za suživot.[572] Svjestan toga, tog novog rađanja Europe papa Ivan Pavao II. (2. svibnja, 2004.) još jednom je posjetio: "Životna snaga Evanđelja može Europi jamčiti razvoj dosljedan njezinu identitetu, u slobodi i solidarnosti, u pravdi i miru. Samo Europa koja ne poništava, nego ponovno otkriva svoje kršćanske korijene moći će biti na visini velikih izazova trećeg tisućljeća. Kao što su mir, dijalog među kulturama i religijama, očuvanje stvorenog."[573]

Papinskoj gradnji geopolitičke slike svijeta u 21. stoljeću na očuvanju stvorenog, američki determinizam, ako je suditi po objavljenim detaljima "tajnog" izvještaj Pentagona nudi budućnosti u kojoj se ne isključuje mogućnost uporabe atomskog oružja na i oko Puta svile. Kao potencijalni ciljevi navedeni su Sirija, Irak, Iran, ali su tu i Rusija, Kina i Sjeverna Koreja. Geostratege posebno zabrinjava onaj dio plana Pentagona koji predviđa uporabu atomskog oružja i protiv onih protivnika koji uopće ne

572 Suvremeno europsko društvo, ne samo u okviru EU-a, ranjeno je brojnim ozbiljnim problemima: kulturom smrti – od pobačaja do eutanazije – starenjem i izumiranjem stanovništva, siromaštvom, visokom stopom nezaposlenosti, rastućim kriminalom, ideologijom ralativiziranja istine, pravde, dobra i zla i drugim problemima. Politika nije dorasla svojim sredstvima riješiti te probleme pa se otvara veliko polje rada za sve kršćanske zajednice. Euroska integracija nije završena, Ivan Miklenić, Glas koncila, 9. svibnja 2004.

573 Ivan Miklenić, isto.

posjeduju takvo oružje. Zabrinutost polazi od činjenice da će i ovdje inverzija (*n^{-1}*) učiniti svoje. Naime, taj plan krši temelje Ugovora o zabrani širenja atomskog oružja.[574] Prilikom produženja (1995.) tog ugovora velike atomske sile honorirale su odreknuće drugih država proizvodnje atomskog oružja vlastitim obećanjem da zemlje koje posjeduju samo konvencionalno oružje nikada neće biti napadnute atomskim oružjem. Kako je prema "tajnom" planu otpalo to jamstvo, brojne male i srednje države koje osjećaju ugroženost američkim globalnim nastupanjem, sve teže pristaju na daljnje odricanje od proizvodnje atomske bombe. Kad krenu razmišljati ili pokrenu začetke proizvodnje tu ih čeka nemilosrdna propagandna batina koja ih označi kao "carstvo zla" i spirala izopćenja i slamanje počima svoj hod. I tako je "tajni" plan koji je namjerno učinjen javnim, svojim inverznim učinkom, prema mišljenju bivšeg američkog ministra obrane Roberta McNamare, doveo do toga da danas živimo u mnogo opasnijem svijetu nego u prošlosti.

Od svog plana globalne svemoćne vladavine deterministi odustati neće. Što ima atribut svemoćnog, to postaje ideologija koja vodi u totalitarizam. Kako se obraniti od toga zla? Ni znanost tu ne pomaže, od nje se ne može puno očekivati. Danas znanosti i znanstvenicima prijeti oportunizam u znanstvenom radu, nadmoć "religije" totalnog tržišta, koja je znanost pretvorila u produktivni čimbenik, zlorabeći ga za svoju praksu. Pred očima znanstvenika izumiru vrste, mijenja se klima, uništavaju klice života, a globalno prijeti nestašica pitke vode i gubljenje čistog zraka. Determinizam je, a da uopće toga nismo svjesni, uprizorio najodiozniji oblik globalnog etničkog čišćenja svega onoga što je djelo Stvoritelja. On je najopasnija ideologija koja etnički čisti sve koji joj se ne poklone ili priklone. U konačnici etničko čišćenje inaugurirano je u engleskoj političkoj i geopolitičkoj misli a ne u balkanskim, afričkim, srednjoistočnim i inim "primitivnim" plemenima, a oni su ih samo poticali i njima upravljali putem determiniranog kaosa.

Ima li toj prijetećoj katastrofi kako to navješćuje projekt "GT-2015" alternative? Ima. Zajednički odgovor vjerskog i kulturnog identiteta, a ulogu spasa moraju u zajedništvu preuzeti kršćanske crkve slično kao u Rimskom Carstvu i dignuti zastavu pobune, kako bi se spasilo čovječanstvo, a geopolitička slika svijeta bila bliža "Kraljevstvu Božjem".

574 Ugovor je pod nazivom "Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons" postignut 1965.-1968.

Poglavlje 5

HRVATSKA NA PRVIM VRATIMA EUROAZIJE

Republika Hrvatska neprijeporno je, od obnove svoje suverenosti i samostalnosti (1990.) otvoren i dinamički sustav koji svo vrijeme nastoji funkcionirati (opstati) unutar protežnosti matrice detreminiranog kaosa. Preko njezinog državnog i(ili) povijesnog prostora cijelo to vrijeme sijeku se i prepliću pet različitih skupina interesa velikih sila. Prva dva su zapadnoeuropska, koji jedan drugoga isključuju, onaj englesko-francuski uvijek je nastojao potrijeti njemački. Ruski, istočnoeuropski interes svoju artikulaciju temelji na ostavštini Petra Velikog, a jugoistočni islamski nije prestao još od 14. stoljeća. Peti američki globalistički razvidnije se iskazao devedesetih godina 20. stoljeća kad su Sjedinjene Američke države odlučile ovladati sjevernim dijelom prvih vrata Euroazije. Prometni koridori Baltik-Jadran i zapadna Europa-Bliski istok, na kojima se sučeljavaju interesi moćnih, određuju i geopolitičku poziciju hrvatske države. Zato je geopolitika bila, jest i bit će sudbina Hrvata i Hrvatske.[575] Snažan utjecaj geopolitike na sudbinu hrvatskog naroda očituje se od samog začetka zaokruživanja (oblikovanja) njezine državnosti, a poteškoće koje su neprestano pratile Hrvate glede vlastitog samoodređenja (identiteta), posljedično su određivale i orise njezinog nacionalnog teritorija. Ovi čimbenici koji istodobno potječu iz pravaške ideje, trinaeststoljetnog kršćanskog (katoličkog) opredjeljenja, "pritrujene povijesti" i suvremenih geopolitičkih gledišta, pojavljuju se kao odlučujući za njezinu sudbinu. Oni su oslikali posebnosti zemljovida Hrvatske na kojemu dvije geostrateške stožerne točke 2K (Ravni Kotari i ušće Neretve) ostaju i dalje i u 21. stoljeću mjesta lomljenja ili obrane njezinog državnog teritorija i akvatorija.

575 Usp. Hrvatska i veliko ratište, isto, str. 292.- 294.

Ta svojevrsna hrvatska "Ahilova peta" određuje njezine odnose s ostalim zemljama na prvim vratima Euroazije, a posebno s onima iz najbližeg susjedstva.

Ako je geopolitika, jedna vrsta znanosti, koja proučava razvoj i odnose političkih volja u prostoru i to one koju primjenjuju države, a osobito narodi, i ako se tome pridoda ideologija, multinacionalne kompanije ili administrativni centri moći, koji nastoje zauzeti i nadzirati prostor(e), to znači da geopolitika na početku 21. stoljeća u biti izmiče ispod plašta nacionalnih država i prelazi u "nadležnost" determiniziranih upravljačkih središta.

Unatoč tome što Hrvatska, u svojim višestrukim povijesnim mijenama kroz koje je prošla, i što posjeduje povijesnu opstojnost staru više od jednog tisućljeća, uspostavom svoje samostalnosti je izložena snažnom izvanjskom pritisku koji teži redukcionizmu njezinog i onako reduciranog prostora. Početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, srpskom agresijom Hrvatska je bila izložena intenzivnom otimanju svoga prostora, a u susjednoj Bosni i Hercegovini nastojalo joj se uskratiti i prirodno i Božje pravo na obranu opstojnosti hrvatskog naroda[576], kako bi se i tu njegov životni prostor reducirao na tanki granični pojas čija je širina ne bi prelazila doseg topa srednjeg kalibra. Ekstenzivno zauzimanje hrvatskog prostora nastaje nakon 2000. kada laicistička vlast, ne imajući osjećaja za nacionalne interese, prvo odbacuje Hrvate Bosne i Hercegovine, a nakon toga s političkim stavom o integraciji u nadnacionalnu političku zajednicu, odriče se dio po dio svojeg suvereniteta, da bi konačno rasprodajom mora i obale ključeve svojih euroazijski vrata, prostor 2K, u potpunosti predali po drugi put, (prvi se dogodio 10. travnja 1941.), determiniziranoj svjetskoj moći.[577] Ova neobična situacija, gdje se gubi identitet a ne razumiju novi geopolitički procesi predstavlja za

576 Ono što se dosad manje-više objašnjavalo taktičkim kategorijama u posljednje se vrijeme sve više očituje kao promišljanje strategije. Tako se napr. danas mnogo jasnije može vidjeti da "Herceg-Bosna" nije nastala samo kao demonstracija "hercegovačkog separatizma" ili kao jednostranački "državotvorni hir", već da je njezina prvenstvena zadaća bila strateška obrana hrvatskog mora od Bošnjaka Muslima. To je na nedavnoj konferenciji za novinare napokon i javno potvrdio predsjednik Tuđman, kazavši kako sukob Hrvata i Muslimana u Bosni i Hercegovini nije bio samo subjektivne, nego i opjektivne prirode, jer su nerealna međunarodna rješenja predvidjela izlazak muslimanske republike na more od Mostra do Neuma. Bosanski i hrvatski Srbi još uvijek ne prestaju sanjati o svom izlasku na Jadran, koji i dalje ostaje glavni strateški cilj okupatora kopnenih dijelova Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Pravokutnik nasilja počinje na Jadranu, Danko Plevnik, Slobodna Dalmacija, 14, veljače, 1995.

577 Jedinstvena pozicija Hrvatske na Jadranu određuje i njezinu ulogu na Sredozemlju, ali i u Europi, odnosno EU, budući da ona postaje neminovna spona između Mediterana i Srednje Europe. Sredozemlje je danas jedan od najvažnijih poligona sučeljavanja velikih svjetskih strategija. Zbog toga i Hrvatska neće moći računati samo s pozitivnim implikacijama vlastitog sredozemnog položaja (osiguranje putova Jadran – Srednja Europa), nego i negativnim implikacijama (balkansko zaleđe i civilizacijski "tektonski" poremećaji). Danko Plevnik, isto.

Hrvate i Hrvatsku možda prvi put u njihovoj povijesti opasnost koja vodi u nestanak. Stoga, da izbjegnu sudbinu nestanka kao pojedinci ili kolektiv Hrvati se prije svega moraju odreći opsjena koje nudi determinizam i osvijestiti ono od čega ovisi njihova sudbina. U tome može pomoći razumijevanje geopolitike i svega onoga što ona nosi sa sobom. U tom smislu, hrvatska će politika lakše pronalaziti podesne crte za promišljanje u okružju trijumfirajuće globalizacije, o budućnosti i sudbini civilizacija, teritorija i načela suvereniteta, na način da se vrati izvornom identitetu[578] koji su uspostavili knez Branimir i papa Ivan VIII, a potvrdili dr. Franjo Tuđman i papa Ivan Pavao II.

1. Srpska agresija dio plana determinista

U kojoj su mjeri događaji iz devedesetih godina 20. stoljeća na prostoru nekadašnje Jugoslavije bili dio šireg plana koji je osmišljen u laboratoriju determinizma kao odskočna daska prema istočnoj Europi i dalje u dubinu Puta svile? Srpska agresija na Hrvatsku te Bosnu i Hercegovinu – iako prostorno ograničena – imala je širi geostrategijski značaj, s obzirom da se odvijala pod izravnim utjecajem geopolitičkih interesa Velike Britanije i Francuske. Ostale zemlje, nakon što su ove dvije pustile Srbiju “s lanca”, tražile su svoje mjesto “pod suncem”, pa je Njemačka nastojala zadobiti položaj primjeren njezinoj gospodarskoj moći, a Rusija je preko Srbije htjela pojačati svoj utjecaj u tom dijelu Europe, te naravno Sjedinjene Američke Države, koje su svoj nacionalni interes provodile na crti razlika interesa spomenutih zemalja, ali i igranja na provjerenu kartu čekanja do trenutka kad neuspjeh (nemoć) europskih igrača postane razvidan.[579]

Tragedija prostora bivše Jugoslavije nije nikada bila prijetnja sigurnosti cijele regije, iako su to mnogi europski političari i poneki analitičari naglašavali, zato što se ona odvijala unutar strogo određenih granica nadziranog nasilja koje je nastajalo ne toliko samim ratnim sukobima koliko pristupom i načinom u rješavanju

578 Poslanica pape Agatona iz 680. caru Konstantinu IV. (gdje se spominju Slaveni), čini se, slaže se s jednom važnom viješću koju donosi Profirogenet u 31. poglavlju svojega djela O upravljanju carstvom: “Pokršteni Hrvati neće ni s kim da ratuju izvan svoje zemlje, jer su dobili neko proročanstvo i zapovijed od rimskog pape, koji je za vladanja Heraklija, cara romanskoga, poslao svećenike i dao ih krstiti. Ovi, naime, Hrvati poslije krštenja napravili su ugovor, vlastoručno potpisan i tvrdom i nepokolebljivom vjerom zakleli su se sv. Petru Apostolu, da neće nikada provaljivati u tuđe zemlje i ondje ratovati; od istoga pape u Rimu primili su blagoslov, ako ijedan drugi poganski narod provali na hrvatsko zemljište i otpočne rat, da će se Bog Hrvata boriti za njih i biti im na pomoći, a Petar, učenik Kristov, da će ih obdariti pobjedom”. Povijest crkve u Hrvata, Mile Vidović, Crkva u svijetu, Split, 1996.

579 Odgođeni ulazak Sjedinjenih Američkih Država u Prvi i Drugi svjetski rat je duboko promišljeni čin igranja na Clausewitzovo strategijsko načelo čekanja ili zastoja u ratu, kao zaloga sigurne pobjede na njegovom kraju. (op. a.)

nastalih problema, posebno od strane europskih determinista. Potiskujući svoje unutarnje stoljetne sukobe i nesporazume, a vođeni zajedničkim ciljem o održanju tvorevine Jugoslavije kao nastavka istog eksperimenta, ali u trećoj fazi determinizma, oni su u tom kaotičnom prostoru, u kojem su sami razbuktali rat, potiho konfrontirali vlastite interese izjednačavajući agresora i žrtvu. Determinirani kaos na "jugoslavenskom prostoru" definitivno je pokazao da Europska unija nije zajednica zajedničkih političkih ciljeva, gledanja i interesa, nego "zajednica" interesa i ciljeva nekakve buduće europske nad-vlade, koji onemogućavaju djelotvorno rješenje zajedničkih problema, nego ih svojom isključivošću produbljuju.[580]

Europska unija je *de facto* predajom oružja iz vojnih skladišta na teritoriju Republike Hrvatske u ruke bivše JNA[581] u kasnu jesen 1991. omogućila uvođenje u Bosnu i Hercegovinu isto toliko naoružanja za potrebe operativnog razvoja srpskih snaga koliko ga je i Slobodan Milošević doveo iz Srbije, da bi na kraju ponudila takvo političko rješenje koje sankcionira rezultate tako isplaniranog rata. To kao model, predstavljao je presedan, te su u biti srušena temeljna politička načela Helsinkija. Mirovnom konferencijom pod predsjedanjem lorda Carringtona 5. studenog 1991. deterministi su izvojevali pobjedu jer je njezin daljnji rad bio otkazan, a sankcije koje su tobože uvedene Srbiji služile su umirenju zapadnog javnog mnijenja, a istodobno su značile da Srbija može nastaviti svoj planirani pohod na Bosnu i Hercegovinu.

580 Zemlje EU tvorci su i uzročnici dvaju najvećih zala dvadesetog stoljeća, možda i tisućljeća, a to su totalitarizam i glad u svijetu. Europa je kolijevka nacizma, fašizma, komunizma i imerijalizma. Nemoguće je i nepotrebno sada mjeriti i raspravljati koji je narod uradio više zla prema vlastitim ili drugim narodima, ali krajnje je podlo optuživati pojedine narode i pruveličavati njihove zločine a prikrivati svoje, ili zločine svojih trenutnih saveznika. Otvoreni totalitarizam uglavnom su prošlost, ali danas se javljaju drukčiji prikriveni oblici (globalizam, medijski barbarizam, kulturno unificiranje). EU ne radi ništa na uklanjanju totalitarizama, nego ih čak podupiru u povratku na vlast (Poljska, Slovačka, Hrvatska, Makedonija, Bugarska) ili daju privelegije zemljama u kojima komunisti nisu nikada otišli s vlasti (Slovenija, Srbija, Albanija). EU ima puno više negativnog nego uzornog. Ona je donijela trgovinu drogom, huliganske skupine, potrošački i estradni kič, razna otuđenja, bezzavičajnost, etički konfuzionizam, okultizam, AIDS, organizirani kriminal, terorizam, ograničenje ljudskih sloboda i prava, ekološke incidente, i na kraju čak i kravlje ludilo. U komunističkom svjetonazoru postoje najviše dvije mogućnosti teza i antiteza. U slučaju Hrvatske to znači ulazak "što košta da košta" ili izolacija (što je tipični obrazac detreminizma, op. a.). Život je uvijek bio bezbroj mogućnosti, samo treba naći pravu ili barem jednu od bezbroj boljih. Od Europske unije oslobodi nas Gospodine, Mario Mimica, Hrvatsko slovo 29. prosinca 2000.

581 Kao što je bilo dogovoreno na haaškoj konferenciji, u Zagrebu su 9. studenog 1991. započeli pregovori o povlačenju JNA s hrvatskog teritorija. Sastanku su prisustvovali dužnosnici hrvatske Vlade, predstvanici JNA, te članovi promatračke misije EU-a. Dogovoreno je da će članovi promatračke misije EU-a nadgledati povlačenje, a najbitniji dio dogovora je da se oružje izmješteno iz Hrvatske više ne smije koristiti protiv Hrvatske, te da promatrači EU-a trebaju nadgledati skladištenje i provesti nadzor nad tim oružjem. Kronologija rata, isto, str. 111.

Naznake organizirane potpore europskih determinista srpskoj agresiji i to s vrlo jasnim geostrategijskim interesima moglo se vidjeti na primjeru okupacije Baranje, od strane JNA i drugih srpskih paravojnih snaga u kojoj je živjelo jedva desetak posto Srba prije započinjanja ratnih sukoba, ili okupacije juga Hrvatske sve do doline Neretve gdje srpskog pučanstva uopće nije bilo. Vojni nadzor i okupaciju tih područja provodile su ruske snage u sastavu UNPROFOR-a, te novosadski korpus, odnosno promatrači UN-a, hercegovački i podgorički korpus vojske Jugoslavije. Takvi aranžmani proizlazili su iz zajedničkih geostrategijskih interesa Srbije i europskih sila instalirani kroz UNPROFOR kako bi poduprli legaliziranje srpske agresije najprije u Republici Hrvatskoj, a potom u Bosni i Hercegovini.[582] U biti, to je predstavljao legalizirani oblik okupacije od strane Srbije, gdje su Ujedinjeni narodi europskim deterministima poslužili kao sredstvo za ostvarivanje cilja. Potvrda za tu tvrdnju leži u činjenici potpunog neuspjeha mandata UNPROFOR-a i UNCRO-a jer za pune tri godine nisu uspjeli reintegrirati okupirana područja Republike Hrvatske u njezin ustavno-pravni poredak i razoružati oružanu silu Srba na tim područjima, nego su naprotiv prikrivenom i(ili) otkrivenom opstrukcijom vlastitog mandata razinu determiniranog kaosa uvijek držali na poželjnoj razini. Cilj je bio kupovati vrijeme kako bi prema srpskoj strategiji "realne prijetnje" Hrvatska trebala u "dugoj agoniji umrijeti".

Svi igrači koji su sudjelovali u determiniranom kaosu imali su svoje prikrivene strateške interese. Velika Britanija i Francuska potpomagale su Srbiju i poticale sukobe na prostoru bivše Jugoslavije (inducirani sukob Hrvata i Muslimana u Bosni i Hercegovini) radi očuvanja vlastite gospodarske i političke pozicije u Europi, sprječavajući Njemačku da s ostalim srednjeuropskim i istočnoeuropskim zemljama izbije na Jadran i time stvori čvrstu gospodarsku i političku cjelinu. S druge strane Njemačka opterećena još uvijek povijesnom hipotekom sama je nakon početnog zamaha minimizirala svoj utjecaj prepustivši igru Velikoj Britaniji i Francuskoj i tako prokockala jedinstvenu priliku da preuzme vo-

582 Problemi zapadnoeuropskih zemlja od nedovršenog političkog i gospodarskog modela EU-a; izostanaka obećane političke i gospodarske pomoći zemljama nastalim raspadom bivših socijalističkih zemalja srednje i istočne Europe, rivaliteta pojedinih zemalja koje sudjeluju u upravljanju međunarodnim organizacijama UN-a, EU-a, NATO-a i UNHCR-a; nerješenih pitanja finaciranja UN-a koja onemogućavaju provedbu političkih dogovora na terenu; nedosljednosti međunarodnih političkih subjekata da svoje odluke provedu, do nespremnosti Vijeća sigurnosti da Srbiju proglase agresorom, prelamali su se cijelo vrijeme na prostoru Republike Hrvatske. Ti lomovi obilježeni su sudarima interesa zemalja koje su u misiji UNPROFOR-a participirale svojim postrojbama i personalom. Često su se politička gledišta vlada reflektirali na nedjelotvornost postrojbi UNPROFOR-a na terenu, a rivalitet se se najasnije očitovao u najvišim strukturama UNPROFOR-a.

deću ulogu u oblikovanju logične, prirodne i kulturne geopolitičke cjeline koja bi u svom trokraku izlazila na Baltičko, Jadransko i Crno more.

Londonskom konferencijom Rusija je postala čimbenikom rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, a uz Veliku Britaniju i Francusku osiguravala je potrebito vrijeme Srbiji, te je postojano s istim europskim dvojcem razvodnjavala rezolucije Vijeća sigurnosti, a povremenim prijetnjama (i preko ruske oporbe) obeshrabrivala je u samom začetku pokušaje odlučnijeg pristupa pri rješavanju upravljane krize na jugoistoku Europe. Preko Srbije i Crne Gore – uključujući i osvojene prostore Bosne i Hercegovine, te Hrvatske – Rusija je nastojala ojačati svoj utjecaj na središnjim područjima Balkana kako bi pristupila istočnoj obali Jadranskog mora, kroz okupirana područja u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Srbija je, dakle, svojom ekspanzijom prema zapadu u biti produbila ruske strategijske interese u tom području, kompenzirajući na taj način gubitak ruskog utjecaja u zemalja srednje i istočne Europe. Zaokupljena unutarnjim kaotičnim stanjem, Rusija je polučila manji rezultat od onoga kojeg je objektivno željela. No, skroman rezultat Rusije utjecao je na aktivni ulazak u igru (od 1993.) Sjedinjenih Američkih Država.

Na istočnu obalu Jadrana željeli su i Muslimani kako bi uspostavili i učvrstili strategijske pozicije i interese niza islamskih zemalja radi stvaranja prve muslimanske države u Europi, prodora fundamentalističke ideologije i izravnog uplitanja u ovaj prostor svjetske muslimanske zajednice ljudskim potencijalom, te materijalnom i financijskom pomoći.

Nedosljednost, nedjelotvornost i glumljena tromost, temelji su politike koju su vodili međunarodni subjekti UN, EU, i OESS, prema prostorima bivše Jugoslavije što znači da se determinizam duboko ukorijenio u te institucije. Isprepletenost različitih strateških interesa velikih sila SAD-a, Rusije, Velike Britanije, Francuske i Njemačke i nakon prestanka oružanih sukoba i "nedovršenog mira" služi deterministima koji i dalje drže svojom dužnošću Srbiju učiniti "lokalnom silom". Takvu politiku Hrvatska dodatno osjeća na svim svojim međunarodno priznatim granica od Savudrijske vale, Svete Gore, luke Ploče, Prevlake do Dunava i Šarengradske ade, a iz potaje polako počinje provirivati *Olujom* poraženi plan Z-4.

Posve je sigurno da prirodne razlike interesa, želja i ciljeva naroda koji žive na prostoru bivše Jugoslavije, ne bi same po sebi dovele do ratne katastrofe, da te razlike nije s jedne strane pratila značajna disproporcija vojne moći i snage koja je bila gotovo u potpunosti koncentrirana u rukama Srba, i s druge slijepo robovanje europske politike rezultatima prethodnih svjetskih ratova u kojima Francuska nije željela "izgubiti" prvi, a Velika Britanija drugi. Logično je da je za provedbu plana ujednačenja etničkih,

kulturnih, vjerskih i inih različitosti, koje zagovara europski determinizam, odabrana Srbija, u kojoj je u sprezi s Slobodanom Miloševićem vladala bivša JNA.[583] To je bio najjednostavniji ali i najreprezentativniji laboratorijski uzorak na europskom tlu, gdje se mogao provjeriti determinirani kaos, u kojem je vojna sila bila samo sredstvo za radikalno otvaranje procesa dokinuća suvereniteta naroda, glavnu je riječ vodila politika. Dakle, pristup "konačnom rješavanju" povijesnih, kulturnih, etničkih i vjerskih različitosti i njihovom uklanjaju nije, kao što se to čini na prvi pogled, bio vojnom silom, nego stvaranjem "nužnih iluzija" za pristanak naroda da se podvrgne upravljačima determiniranog kaosa, od Daytonskog sporazuma i Visokog predstavnika do "potpune suradnje" s haaškim sudom. I ovdje vrijedi inverzija (n^{-1}), jer nije haaški sud osnovan da se sudi zločinu, nego da provede proces ujednačenja – "svi su oni isti, i svi su krivi i svi se svima trebaju ispričati". Političko suprotstavljanje unitarnoj Jugoslaviji tj. "Velikoj Srbiji" (dvije verzije velikosrpstva) demokratskim promjenama u Republici Hrvatskoj bio je dovoljan razlog da determinirani kaos iziđe iz "čarobne svjetiljke" i počne prevrtati "narode i prostore" kako bi se redefinirao (umanjio ili dokinuo) koncept države-nacije, ili negirao narodni suverenitet. Inverznost pojmova i događaja, agresora i žrtve, djelitelja i dijeljenog, "građanskog rata" i "nedovršenog mira" ukazuju da su ratna zbivanja na prostoru zvanom bivša Jugoslavija plansko djelo determinizma.

2. Hrvatska opstojnost na prvim vratima Euroazije

Kao kolijevka zapadne civilizacije i jedno od najprometnijih svjetskih pomorskih čvorišta, Sredozemlje je kroz povijest oduvijek uspijevalo sačuvati primat na ljestvici geostrategijske važnosti svih svjetskih velesila.[584] Od najranijih vremena i Feničana, koji su u povijesti ostali zabilježeni kao prvi narod koji je živio isklju-

583 Da nije bilo intervencije Zapada – čije su vođe uvijek bili željni vidjeti makar malen poraz u velikoj pobjedi – Banja Luka, glavni grad bosanskih Srba, također bi pala. Da se to dogodilo, Bosna bi bila ujedinjena država u kojoj bi moglo biti neke perspektive za različite entitete da žive zajedno pod demokratski izabranom centralnom vlašću, Margaret Lady Thatcher, Hrvatsko slovo, 5. travnja 2002.

584 Imenovati ili označiti jedan prostor nikada nije neutralni postupak, a ta je činjenica naročito važeća za sredozemni prostor koji potiče na raznolike povijesno-civilizacijske pluralne reprezentacije i na neprestane geopolitičke evolucije i rekonfiguracije. Sredozemna je zona ovisna o svom neposrednom prirodnom okružju te kao "saveznica" komunicira s različitim pomorskim prostorima: Atlantikom putem prolaza Gibraltara, Crnim morem putem prolaza Bospora i Dardanela te s Crnim morem putem Sueskog kanala. U antici su, Grci smatrali Sredozemlje "unutranjim morem" nasuprot "rijeke Ocean" koja okružuje zemlju, a njihova je kulturna i povijesna vizija prisvajala to more k ao isključivo grčko područje, "E par hemin Thalassa" ("naše more"). Rimljani su, koji poput Grka smatraju to more "unutranjim morem", imali imperijanu reprezentaciju tog mora

čivo od pomorske plovidbe i trgovine, pa sve do 21. stoljeća, geopolitička i geoprometna važnost Sredozemlja nikad nije bila upitna.[585]

Zemlje južne Europe, koje su odigrale odlučujuću ulogu u stvaranju svjetske povijesti, danas na početku 21. stoljeća se ponovno nalaze pred ključnim i dalekosežnim odlukama. Novi svjetski poredak i pomak središta moći prema jugoistoku i istoku prisilio je bogate zemlje europskog Sjevera na aktivnije pozicioniranje u tim područjima. Njihovi nikad ugasli kolonijalni apetiti ponovno su se probudili. Strah od ljudskog potencijala i "glad" za prirodnim izvorima koji se kriju na istoku i jugu, zapadnoeuropske zemlje nastoje riješiti ubrzanom proizvodnjom nadziranog nereda (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Makedonija, Ukrajina), koji se iskazuje kao sukobi i (ili) lokalne napetosti.

Osim toga, one su svjesne da su desetljeća blagostanja "razmazila" njihove stanovnike i učinila ih u izvjesnom smislu nespremnim na bilo kakva odricanja (konformizam i hedonizam učini su svoje) a time i za vođenje sveobuhvatne bitke, koja će prije ili

---

(mare nostrum) dok Grci imaju kulturološko poimanje tog mora, smatrajući da se njegovim obalama širi "grčki genij" od Europske kolijevke do Azije. Rimljanima, sredozemni "Mare nostrum" predstavlja asocijaciju na "pax romana" i na rimsku, političku, kulturnu, socijalnu i gospodarsku dominaciju koja podsjeća na imaginarni rimski sredozemni mit o "zlatnom dobu". Naziv Mediteran – "Mediterranea" ("zaokružena zemlja") pojavljuje se tek u 5. stoljeću p.k. (raspadom Zapadnog Rimskog Carstva). Bizantsko Carstvo je afirmiralo voluntarističku pomorsku politiku te je pokušalo definirati koncept "pomorske granice" ("Thalassa Horia") primijenivši ga na sredozemni prostor. Tek od 16. i 19. stoljeća, nakon velikih otkrića, geografi definiraju Sredozemlje kao pomorske prostore koji se nalaze između juga Europe, sjevera Afrike i Istoka. Geograf E. Reclus po prvi put govori o "američkom Sredozemlju", jednoj vrsti američke zasebne geopolitičke reprezentacije koja obilježava Sredozemlje kao skup zatvorenih i homogenih prostora nad kojima se vrši američka geostrateška i trgovačka dominacija. Danas na početku 21. stoljeća Sredozemlje predstavlja pluralno područje s 200 milijuna ljudi u kojem se preklapaju, susreću ili suprostavljaju "geopolitički podasambli": na sjeveru EU i NATO, na jugu Unija Arapskog Magreba (UMA), Afričko jedinstvo, Organizacija islamske konferencije (OCI) Euromediteranski proces (Barcelonski proces) koji nastoje poticati na zajedničku kulturnu, gospodarsku i političku suradnju svih navedenih geopolitičkih snaga. Spomenimo još i to, da kad se govori o Sredozemlju, može se misliti na razmeđe Istok-Zapad 395. godine, kada je Rimsko Carstvo podjeljeno na pars occidentalis (s Rimom kao prijestolnicom) i pars orientalis (s Konstantinopolisom kao prijestolnicom), na upravnu i političku podjelu koja je razvidna u vjerskom smislu sa dvije konkurentne sfere – katolički Zapad i pravoslavni Istok (i na kohabitaciju judaizma, kršćanstva i islama kao vladajućih monoteizama na sredozemnom prostoru) ali također i na Magreb i Macherk čije se granice nalaze između Egipta i Libije, te na Bliski i Srednji istok. Fragmenti geoplitičke misli, Jure Vujić, IGT, Zagreb, 2004.

585 Uz dnevnu nazočnost više od 2000 brodova, od kojih otprilike 150 svakog dana prolazi kroz Gibraltarski tjesnac, a otprilike 90 kroz Sueski kanal. Sredozemno more čija površina iznosi približno tri milijuna četvornih kilometara predstavlja izrazito gusto prometno područje. Ovom pomorskom prometu, koji ne uključuje obalni promet, u kojem sudjeluje na desetine tisuća ribarskih i drugih manjih brodova, potrebno je dodati i otprike jednako važan zračni promet.

kasnije uslijediti između Istoka i Zapada. U toj bitci "posljednjih vremena" sadašnja moćna "meka sila" neće biti dostatna. Igrajući se s determiniranim kaosom Zapad proizvodi i onaj geopolitički, gdje se svijet od prvih (Hrvatska) do trećih vrata Euroazije (Filipini) suočava s problemom esencijalne tenzije između lokalnih određenosti (identiteta) i globalnog rušenja vrjednota. Iako se lokalne napetosti i sukobi proizvode strategijom diskretnih koraka, a geopolitički su objašnjivi putem zakonitosti odnosa uzroka-učinka, neizravno proizvode dalekosežne (mjerene i desetcima godina) perturbacije i neskladne (nepredvidive) efekte u okviru tog novog svjetskog poretka. Izgleda da je arogantni Zapad zaboravio da prema teoriji kaosa, postoji nešto što se zove "leptirov učinak" ("butterfly effect") u kojem najmanji utjecaj nepredvidivog, pa i neznačajnog čimbenika može biti uzrokom promjena svekolikom sustavu. U nekim situacijama, predikcija je neprecizna i "zatamnjena", kao primjerice u slučaju osamostaljenja i Hrvatske i njezine pobjede u Domovinskom u ratu, kada su prognoze za ostvarivanje takvog pothvata bile iskazivane u promilima. Dakle, svaki geopolitički događaj mora se shvatiti i u nelinearnoj i duhovnoj dimenziji, a ne samo u linearnoj i tvarnoj, jer integracijski odnosi između različitih čimbenika proizvode složene strukture, koje nije moguće objasniti klasičnim redukcionističkim metodama. Zato uporno, sudište u Haagu, kao ispostava determinizma, nastoji odgonetnuti što je "leptirov učinak", koji je omogućio da Hrvatska ostane na nogama: Je li to genijalni um koji je proniknuo u situacijski plan upravljanje krize, ili je to možda duhovna sastavnica koju su istodobno činili identitet, vjera i spremnost na žrtvu? Jesu li pronašli odgovor? Po dužni trajanja procesa u Haagu i kopernikanskog okretaja u konačnim presudama sudskog vijeća, izgleda da nisu. Ali i to njima nije bitno jer je Haagom i "zločinačkim pothvatom" otvoren proces za "selidbu naroda" sa hladnog sjevera Europe na njezin topli jug pa tako i na Jadran, more koje najdublje zadire u njezin kopneni dio. Posezanje za novim ljudskim potencijalima (obrazovana mlađa populacija) i prirodnim izvorima, Sredozemlje, u tom smislu, predstavlja potencijalni prostor čija je integracija u europske političke, gospodarske, i ine strukture potrebnija zapadnoj Europi nego zemljama koje se rasprostiru na njezinim obalama. Tu inverziju (n^{-1}) nastalu na mamećoj sintagmi o "ulaska u Europu" političke elite jugoistoka Europe, a Hrvatska nije izuzetak, da bi razumjeli o čemu je riječ, trebaju samo primijeniti onu Vergilijevu izreku o Danajcima i darovima.

Nesuglasice pojedinih zemalja zapadne Europe oko primanja ili neprimanja pojedine zemlje jugoistoka Europe u EU, potaknute su prije svega uskogrudnim interesima pojedinih članica, ali i one se polako sve više smanjuju pod pritiskom saznanja o mogućoj krizi koja bi mogla i njih zahvatiti. Fraktalna geometrija

krize koja je počela devedesetih godina na prostoru zvanom bivša Jugoslavija, širila se na istok, Putem svile gdje se "prokuhavaju napetosti" i rasplamsavaju nasilna žarišta. U jednom trenutku budućnosti dogodit će se inverzibilnost pa će se članice Europske unije, ali i ostale zapadne zemlje, kao predvodnice i najveći korisnici novog svjetskog poretka, naći u situaciji da više neće moći kontrolirati procese niti na svojim graničnim područjima. Sredozemlje će biti primjer za to.

Nakon pada Berlinskog zida jedna vrsta trijumfalizma zahvatila je deterministe pa su koncepti poput "globalizacije", "jednopolarni naspram višepolarnog svijeta", već spomenuti Fukuyamin "kraj povijesti" i Huntingtonova floskula o "sukobu civilizacija", Baudrillardovi "ekstremni i apsolutni fenomeni" postali prevladavajući medijski trendovi. S druge pak strane, pišući o mnogim izvorima svjetske geopličke krize i novim sukobima i ratovima, Zbigniew Brzezinski ustanovio je da je euroazijski pravokutnik nasilja započeo upravo od istočne obale Jadranskog mora uz Balkan, nastavit će se sve do granice kineske pokrajine Sinkiang. Budući da je Brzenzinski svoja saznanja iznio tek u drugoj polovici devedesetih godina prošlog stoljeća, dr. Franji Tuđmanu se mora priznati da je takve stavove o globalističkim korijenima balkanske krize zastupao mnogo ranije u svojoj znanoj sintagmi o "prelamanju silnica interesa tog i takvog svijet, na ovim prostorima", što kritičare njegove "bosansko-hercegovačke politike" čini pukim neznalicama i(ili) denuncijantima u službi determinizma. Tuđman je davno shvatio da će nastati jagma za Sredozemljem – čitaj jagma za hrvatskim Jadranom, pa je nastojao sačuvati Hrvatsku samostalnost unoseći u Ustav članak o nedopustivosti ulaska u bilo kakve Balkanske ili pseudojugoslavenske tvorevine.

Hrvatska opstojnost na sjevernom dijelu prvih vrata Euroazije ovisi i o razumijevanju geopolitičke revitalizacije Sredozemlja. To znači hoće li njezina politička elita napokon razumjeti da se proces integracija ne odvija od sjevera prema jugu (jugoistoku) nego obrnuto. Hrvatsko geopolitičko polje nije zapadno od pravca Rim-Bruxselles, nego južno i sjeverno na pravcu München-Kreta. Hrvatska ne može na zapad jer je tu Italija koja od Jadrana želi napraviti "svoje jezero", a zapadnije je i Francuska koja još boluje od versailleskog(??) virusa, istočno je Balkan od kojeg Hrvatska nastoji pobjeći gotovo već sto godina. Sredozemni prostor usko je povezan sa zaleđem ("hinterlandom"), što se izražava u aktivnoj geostrateškoj ulozi luka povezanih s navedenim zaleđem. Ako rasprodajom Hrvatska izgubi svoje Jadransko predpolje (Pula, Rijeka, Zadar, Šibenik, Split, Ploče i Dubrovnik) izgubit će i svoje prirodno zaleđe koje seže gotovo do paralele koja prolazi rijekom Majnom.

Iza proklamirane europske geostrategije i dalje će ostati prikrivene strategije Francuske i Njemačke, kao stalnih i naizmje-

ničnih europskih čimbenika rata i mira. Njemačka će se i dalje prirodno širiti u svojim razvojnim zamislima sve do Rusije pa i Kine na istoku, a do Jadrana na jugu.[586] Francuska će sve više ostajati u "mišolovci" jer neće moći ni na istok ni na zapad, jer je tu Njemačka, odnosno Atlantik. Može jedino na Sredozemlje da zajedno sa Španjolskom, Portugalom, Italijom, a prije svega s Velikom Britanijom, kao silama zainteresiranim za očuvanje vlastite dominacije, uspostavi narušenu ravnotežu na jugoistoku Europe. Francuska i Velika Britanija, stvarajući stratešku protutežu njemačkom prodoru na istok i jug Europe a preko Rusije i prema središtu Euroazije, neprestano će Hrvatsku držati na "zapadnom Balkanu". Zbog toga uvijek će posezati za batinom "povijesne krivnje" u proizvodnji "ustaškog kupusa" koji nevjerojatno i nakon šezdeset godina uz pomoć domaćih dežurnih determinista dobro uspijeva.

Ako se pođe od stajališta da se geopolitička misao sastoji od refleksije prostora, odnosa prostora i vremena. načina organiziranja i evoluiranja konfiguracije prostora unutar vremenskog razdoblja, onda geopolitičke analize ne bi smjele proizvesti arbitrarne podjele ili neodređene zaključke. Iako geopolitički događaji mogu imati dvosmisleni značaj, treba ih tretirati kao jednoznačne kategorije. Zato bi Hrvatska, ažuriranjem i artikulacijom svoje sredozemne politike, bitno promijenila svoju poziciju na političkoj karti europskog jugoistoka, pogotovo što sredozemna orijentacija nastupa kao glavni hit Europske unije, kako je to još 1995. potvrdio tadašnji predsjednik Europske komisije Jacques Santer. Međutim, hrvatska politika neprekidno upada u istu zamku, vjerujući da postoji ireverzibilnost strategija, a ne da je implementacija određene strategije put k dobitku. Svaka strategija koja štiti nacionalne interese, pa tako i hrvatska "sredozemna strategija" ovisi o kontinentalnim i globalnim kretanjima koja reaktualiziraju odgovarajuće opcije. Budući da je hrvatska politička misao umrtvljena i(ili) dezorijentirana dvanaestogodišnjim medijskim ratom, a i sama pokazuje inertnost (sindrom neimanja države) ne može osvijesti svoj značaj na prvim vratima Euroazije. U tom slijepom hodu po bespućima različitih interesa, nakon 2000. bezrazložno se odbacuje američko "pokroviteljstvo" (iako

586 Budući da svojim pojačanim geopolitičkim i geoekonomskim pritiskom Njemčka samo što nije zagospodarila zemljama "male atante" (osim Srbije), Francuska će se okretati "sredozemnoj atanti". Uključivanje Britanije u taj, zasad samo sigurnosno proklamirani savez, neminovno obnavlja sjećanja na sredozemne saveze iz 1887. i kao odgovor na Bismarckovu izolaciju Francuske, kojima se priključila Britanija, uz Italiju i Austriju, ponajprije da bi Rusiji spriječili prolaz kroz Tjesnace. Francuski premijer Edvurd Balladur, naravno, ovakve postavke ovih dana nije iznosio u tom smislu, iako postoje mogućnosti dolaska Rusije u crnogorsko primorje, već u smislu strateške obrane Europe i prodora islamskog fundamentalizma. Drago Plevnik, isto.

su i Ivica Račan i Stipe Mesić došli na vlast uz obilatu američku medijsku i financijsku potporu) a prihvaća ono britansko-francusko. Pronašavši utočište na krivoj strani, Hrvatska ne prestaje glavinjati pristajući na sve moguće ucjene, od bruxelleske trećerazredne birokracije, bjelosvjetskih financijskih mešetara, slovenskog neizlječivog kompleksa "otvorenog mora", talijanskog nikad neprestajućeg boja za istočnu obalu Jadrana, srbijanskog velikodržavlja i bošnjačkog zaborava na hrvatski spasiteljski čin obrane bosansko-hercegovačkog ozemlja. U tom hodanju "zatvorenih očiju", hrvatska politika na početku 21. stoljeća ne shvaća da je izolacija Hrvatske iz druge polovice devedesetih godina prošlog stoljeća bila posljedica robovanja geostrategijskim stereotipima, kako dr. Franjo Tuđman čuva Jadran za Njemačku. On je naprosto tražio hrvatsko mjesto "pod suncem" i tragao za revalorizacijom hrvatske uloge, kao razdjelnice između britansko-francuske i njemačke europske polovice, izbjegavajući "mlinski kamen" zvan Balkan. Taj čvrsti i jasni hrvatski strateški brod detuđmanizatori nasukaše na prvi plićak, a zatim svo vrijeme čekaju remorker za odsukivanje od onih istih koji su prethodno ugasili svjetla u "balkanskoj krčmi".

Sjevernoatlantska i eurounijska strategija nastupanja intenzivno se već deset godina pomiče sa sjevera i sjeveroistoka k jugoistoku i jugu, k Sredozemlju, na prva vrata Euroazije. Taj proces se intenzivirao nakon što je Hrvatska oslobodilačkim operacijama uspjela uspostaviti strategijsku ravnotežu, a Daytonskim sporazumom europsko-američki stabilizatori uspjeli su je dugoročno razmjestili u središte "zapadnog Balkana". Promjenu težišta sa sjevera na jug, prvi je službeno lansirao bivši američki ministar obrane William Perry, početkom 1995. na sastanku u Münchenu posvećenom novoj kolektivnoj sigurnosti, naglašavajući potrebu da se NATO prestroji u tom pravcu. S tim se poslije potpuno složio i Willy Claes, tadašnji glavni tajnik NATO-a, proglasivši islamski fundamentalizam glavnim neprijateljem NATO-a i EU, nakon silaska komunizma sa strateške pozornice. Odabirom neprijatelja i učvršćenjem na sjevernom dijelu prvih vrata Euroazije Sjedinjene Američke Države primjenjujući tihooceansku strategiju "skoka s otoka na otok", prvo rješavaju Kosovo (SR Jugoslaviju) potom Makedoniju, a nakon Afganistana i Iraka, na red je došla Gruzija, a na kraju 2004. i Ukrajina.

Na ove tendencije, Hrvatska ne može utjecati, ali ih može iskoristi, što ona ne čini, niti na investicijskom niti na financijskom području. Proklamirana jadranska i sredozemna orijentacija svela se samo na rasprodaju hotela, obale i otoka. Stoljećima se boreći da postanu gospodari svoje polovice Jadrana, kada su to napokon uspjeli (1995.) i to u trenutku kada se počela obnavljati arapska dominacija na Sredozemlju, Hrvati olako dopustiše da njihovim morem bez vojne sile ovladaju zapadni financijski

mešetari. U ovom hrvatskom slučaju determinizirana inverzija nastupanja (n^{-1}) nešto je složenija. Ona se sastoji u tome da se Hrvatska drži podalje od Bosne i Hercegovine (može se stalno lupati izmišljenom hipotekom podjele), da se "čvrstom granicom" oteža (onemogući) prometna, informativna, kulturna komunikacija istog naroda, da se sa zapadne strane bosansko-hercegovačko-hrvatske granice uključujući i vanjske otoke Hrvati liše vlasništva nad zemljom[587], da se kreditima za izgradnju autoceste gotovo uz sam obalni rub[588] spriječi prividno proširenje uskog hrvatskog priobalja, odnosno da se ono učini još užim. Tu bolnu činjenicu nerazumijevanja novih trendova geopolitičkog nastupanja i pozicioniranja na prostoru zvanom "mare nostrum" hrvatska politika dosolila je najavom privatizacije te još nesagrađene auto-ceste. Ako se to doista i dogodi to će biti konačnica jednog sofisticiranog plana u kojem će Zapadna Europa uz pomoć Srba (njihovog tradicionalnog saveznika) biti sprema ući u bitku za sprječavanje "arabizacije" sjevernog dijela prvih vrata Euroazije, ali bez Hrvata.[589] U ovakvom razumijevanju geopolitike postaje jasnije zašto je europskom determinizmu poželjna "Republika Srpska", a ne i "Herceg-Bosna" ta kralježnica opstojnosti Hrvata na istočnoj obali Jadrana. Analizirajući ubrzani proces virtualizacije i postupne "dekroatizacije" istočne obale Jadrana, ne može se taj proces reducirati samo na političko-gospodarsku sastavnicu, ne sagledavajući onu vjersku – katoličku. Upravo je ona glavni, više ne i prikriveni cilj europskog determinizma: kako lišiti Vatikan čvrstog oslonca na prvim euroazijskim vratima. Nastojeći preokrenuti proces destrukcije, papa Ivan Pavao II. za stotu pastoralnu posjetu odabire Hrvatsku, kako bi na istočnoj obali Jadrana u gradovima – Rijeka, Dubrovnik, Zadar, a i u "dubini" hrvatskog prostora Osijeku i Đakovu – odaslao poruku "urbi et orbi", o Hrvatima kao "neustrašivim svjedocima Evanđelja", o Hrvatima "kao narodu nade" i narodu "koji će uvijek biti u njegovom srcu i njegovim molitvama". Te utješiteljske i vizionarske Papine poru-

587 Prodaju se zemljišta, tereni, cijela sela, oglašava se prodaja otočića, svjetionika, trguje se politički – s morem i morskim dobrom (Savudrijska vala, Prevlaka). Tko će od današnjih trgovaca tada biti živ da čuje kletve unučadi naše djece? Čini mi se da je trenutak za uzbunu, treba dok se još može i koliko se može zaustaviti tu rasprodaju. Igor Zidić, Hrvatsko slovo, 26. srpnja 2002.

588 Zanimljivo bi hrvatskoj javnosti bilo da Ivica Račan obznani kako je najednom došao na ideju o gradnji autocete Zagreb-Split (za to je imao trideset godina vremena, pa nije učinio ništa) i da trasa , koja je najduža i time najskuplja ide što bliže obalnom rubu , a ne uz samu granicu Bosne i Hercegovine. Isto tako jedanko zanimljivo bilo bi da Ivo Sanader obznani tko mu je bio savjetnik za gradnju mosta kopno-Pelješac, a poglavito čija je ideja o privatizaciji te kreditima opterećene autoceste. (op. a.)

589 Hrvati u tu bitku neće moći ući zato jer više neće biti vlasnici ničega bitnoga od Velebita do Prevlake. Isključivo pravo na obranu od "fundamentalizma" imat će onaj tko je vlasnik otoka, obale, hotela i cesta.

ke Hrvati brzo zaboraviše, a političari poglavito, pa se s pravom može upitati – Quo vadis Hrvatska?

Da bi se Hrvatska odhrvala europskim strategijama i islamskim protustrategijama, *vice versa*, potrebno je prije svega uspostaviti unutarnji sklad, a potom smireno analizirati sve strategijske zamisli svjetske moći i u njima pronaći "pukotine" za adaptaciju svojih strateških, gospodarskih i geopolitičkih interesa, pa je u tu svrhu nužno što brže i temeljitije izraditi nove komplementarne sredozemne planove i(ili) reprogramirati stare, na mnogo učinkovitiji i interaktivniji način unutar nadolazećeg sredozemnog "plimnog vala". Jedino je sigurno to, da bez očuvanja tisućljetnog katoličkog identiteta na istočnoj obali Jadrana neće biti moguće da Hrvatska ostane i opstane na sjevernom dijelu prvih vrata Euroazije.

3. Scenarij slabljenja Hrvatske

Rat, kao posljedica pomno planirane i inducirane krize, što je početkom devedesetih godina 20. stoljeća bjesnio prvo na tlu Hrvatske, a potom na onom Bosne i Hercegovine nije mogao biti kratak, upravo zbog prenaglašenog angažiranja međunarodne zajednice, čak ni u slučaju da su Srbi reducirali svoj prvotni plan o izbijanju na crtu Virovitica, Ogulin, Karlovac, Karlobag. Prijetnja teritorijalnoj cjelovitosti Hrvatske i Bosne i Hercegovine, nije dolazila samo od srpsko-armijskog osvajača (koji je bio operator krize), nego još više iz dvorana za mirovne konferencije, na kojima su europski deterministi nastojali "dokrajčiti" jedinu katoličku zemlju na prvim vratima Euroazije. Hrvatska se našla stiješnjena između Miloševićeva gazimestanskog obećanja i konformizma zapadnih sila, sklonih kompromisu s vlastitim načelima (ali uvijek na štetu drugih), kako bi planirani kaos u jugobarutani uz pomoć "meke sile" potrajao što duže.[590] Izjava lorda Carringtona[591] uoči

590 Kako su hrvatski medijski izvršitelji detreminizma nagovijestili što će se Hrvatskoj događati desetak godina kasnije pokazuje i pisanje tjednika Globus, moglo bi se reći već davene 1991. – "Carr-ing-ton, Carr-ing-ton!", vikale su tisuće hrvatskih i albanskih demonstranata u rane popodneve sate ispred ministarstva vanjskih poslova u Haagu, u subotu na dan otvaranja "Jugoslavie conferentie", uzvikivale su pridošlice iz raznih europskih krajeva, nagurane i pritješenjene uz čelične ograde kojima je policija štitila prostor visoke politike Nove Europe (kurziv a.) od demonstracije masa. Na taj mamac plemenskih čarki, gdje je, teško, utvrditi tko je krivac, a tko žrtva (kurziv i potcrtavanje a.), uvijek se iznova upeca poneki nedovoljno upućeni novinar... Skriveni rat protiv Genschera, Kako zaboraviti Hrvatsku, Globus, 13. rujna 1991.

591 Hvalospjeve o lordu Peteru Carringtonu i njegovom političkom umijeću "ispjevano" je na stranicama Globusa (ne slučajno) u predvečerje Konferencije o Jugoslaviji u Haagu. Opaske autora su nužna intervencija u razumjevanje "lika i djela" čovjeka koji je Miloševiću dao naputak – "Brzo i bez mnogo prolijevanja krvi".
"Carrington je lord, pripadnik britanskog plemstva, član Gornjeg doma parlamenta. Njegov davni predak Thomas Shmit osnovao je u srednje-engleskom

mirovne konferencije, kojoj je osobno predsjedavao u Haagu[592], kako nije ništa isključeno, pa ni mogućnost promjene granica u Jugoslaviji – navela je geopolitičare na zaključak da bitka za hrvatske granice, neće prestati ni onda kada utihnu "bubnjevi rata" i kada Hrvatska vojska u pobjedonosnom pohodu bojišnicama zapadne Slavonije, Banovine, Korduna, Like i Dalmacije izbije na svoje avnojevske granice.

Imajući to u vidu, hrvatska politika treba biti svjestan toga, da su, i da će, međunarodni moćnici uz pomoć "meke sile" radije neprestano poticati nepravedan mir (paradigma jednake krivnje), negoli ikada pristati na pravedan ishod rata u kojemu

---

gradu Nottinghamu banku, koja je u osamnaestom stoljeću postala značajni privredni centar tog dijela zemlje. Imao je podružnicu i u Londonu, čije je sjedište bilo u finacijskom dijelu grada, ali više ne postoji, jer je ta banka kasnije postala dio danas jedne od najvećih britanskih banaka, National Westinster. Njegov potomak Robert Shmit, koji se preselio u London i živio u Whitehallu, bio je bankar premijera Williama Pitta. Pitt je o njemu imao odlično mišljenje, pa ga je upitao, kakvu bi čast želio. Smith je zatražio da mu se dopusti da se provoza kroz dio Londona koji je čuvala konjička garda, no Pitt mu to nije mogao odobriti, pa mu je umjesto toga dodijelio titulu irskog lorda, koju je tada bilo lako dobiti. On je uzeo titulu Carrington.

Današnji lord Ccarrington školovao se, kako to već priliči britanskoj aristokraciji, u slavnoj privatnoj školi Eton, a potom je pohađao vojnu akademiju Sandhurst. Za vrijeme Drugog svjetskog rata bio je u jedinici *Grenadier guards*, a nakon rata, kao mladi lord, počeo se baviti politikom u Gornjem domu. Zapazio ga je britanski konzervativni premijer Harold MacMillan i postavio ga za prvog lorda admiraliteta, za ministra mornarice. Kasnije britanski premijer Edward Heath imenovao ga je ministrom obrane. Kad se Heathova konzervativna stranka našla u opoziciji, a Margaret Thatcher postala vođom konzervativaca, Carrington je nastojao da se izmiri s njezinim predhodnikom Heathom, ali bez uspjeha. Krajem sedamdesetih godina Carrington je već bio ugledan i utjecajan političar, pa se govorilo da bi mogao postati vođom konzervativaca i premijerom. Međutim, imao je jedan problem – bio je lord. Neki ambiciozni političari koji su željeli postati premijeri, odbacili su titule, ali Carrington to nije učinio, jer, kako je sam rekao, nije imao takvih ambicija. Kad je 1979. godine Margaret Thatcher postala premijerkom, a nije još imala potreban ugled niti u stranci, niti u zemlji, odlučila je sastaviti vladu od ljudi iz raznih struja konzervativne stranke. Lord Carrington, za kojeg su tvrdili da je čovjek izuzetnog diplomatskog šarma, te sposobnosti da stvara kontakte i veze, nametnuo se kao prirodan izbor za ministra vanjskih poslova. Impresivna osoba zanimljive fizionomije, s velikim naočalima, uvijek oduševljen kad sretne nekog znanca, vrlo duhovit i spretan u ocjenjivanju ljudi, ali – tvrde njegovi poznanici – čovjek kratke koncentracije i značajnih manjkavosti u znanju, npr. u ekonomiji – bacio se na posao, te brzo obnovio brojne kontakte s diplomatima u Londonu i kolegama koje je upoznao na raznim putovanjima po svijetu. Njegovi kritičari tvrde da se iza njegove duhovitosti i šarma krije nešto posve drugo. Carrington je, tvrde, vrlo pesimistična osoba, čovjek aristokratskog pogleda na svijet koji nema razumijevanja za zemlje izvan europskog kruga, posebno ne za siromašne, i za zamlje u razvoju.

Carrigton je bio, smatra Anthony Sampson, jedan od najboljih poznavalaca britanske političke scene, vrlo uspješan ministar vanjskih poslova. Razvio je dobre odnose s američkom administracijom, ublažavo antikomunističku retoriku Reaganovih suradnika, nastojao izgraditi zajedničku europsku politiku, a posebnu pozornost posvetio je Africi. Trudio se posebno oko Namibije, *za stupajući britanske interese* (italic a.) odigrao je ključnu ulogu u rješavanju tada krupnog

agresor biva kažnjen za svoje čine. Rat za nekadašnja okupirana područja Republike Hrvatske pod nadzorom UMPROFOR-a nije završen. U takvom "nedovršenom miru" europski deterministi nikad nisu ni pomislili Srbiju označiti agresorom, jer se ne žele naći na suprotnim stranama, ali zato treba vršiti pritisak na Hrvatsku kao bi ona pristala na surogat Jugoslavije u obliku "zapadnog Balkana".[593] U tom smislu treba je smekšati, a za to služi niz u predhodnim poglavljima spomenutih, a onda od međunarodnih sila zla prihvaćenih, ili čak podržavanih društvenih procesa u Hrvatskoj koji će je destabilizirati, oslabiti njezinu otpornost i pregovaračku poziciju ili napor za promicanje i obranu nacionalnih interesa. I to ne u bilo kojem trenutku, nego baš onda kada Hrvatska stoji pred odlučnim razdobljem i izborom – potpune podložnosti bruxelleskoj administraciji i gubljenja suvereniteta ili osvješćivanja svog identiteta kako bi očuvala svoje mjesto na

problema Rodezije, odnosno Zimbabvea nakon preuzimanja vlasti od strane Roberta Mugabea. Bio je to njegov politički trijumf.

No, ubrzo je uslijedio njegov prividni debakl – faklandska kriza. Lorda Carringtona su u britanskom tisku optuživali za pasivnost, da diplomatskim sredstvima nije spriječio zauzimanja Faklanda od strane Argentine u ožujku 1982., pa je – preuzimajući odgovornost – podnio ostavku. *Radilo se o dobro isplaniranoj operaciji specijalnog rata, kako bi Velika Britanija imala opravdanje za poduzete korake kažnjavanja Argentine (*italic a.*)*. Dvije godine nije imao funkcije, da bi *(kao nagradu za osobnu žrtvu u operaciji Corporate, op. a.)* 1984. bio izabran za generalnog tajnika NATO-a, te je na toj funkciji ostao slijedeće četiri godine, u doba kada je NATO bio u velikom zamahu jačanja svojih efektiva, a potom je, nakon dolaska Gorbačova na vlast u SSSR-u, ušao u razdoblje vlastitih mijena i preispitivanja sveukupne strategije.

Carrington je od 1988. bio u nekoj vrsti političke mirovine, i za njega se vrlo malo čulo, a onda, ne slučajno, bio je predložen za predsjedavajućeg konferencije kojom bi se pokušala riješiti, uz prisustvo svih sukobljenih strana, situacija u Sjevernoj Irskoj. Mnogi su smatrali da bi on zbog velikog iskustva mogao biti idealan za tu funkciju, no neke sjevernoirske političke stranke stavile su veto na njegovo imenovanje, pa nije dobio to zaduženje. Ali zato njegovo veliko *kontraverzno političko iskustvo (op. a.)* iskorišteno je u svojstvu predsjedavajućeg jedne mogo složenije međunarodne konferencije – one o bivšoj Jugoslaviji. Hrvati i Bošnjaci najbolje znaju kako je to izgledalo. (italic a.). *Tko je lord Carrington, presjedavajući međunarodne konferencije o Jugoslaviji*, Maroje Mihovilović, Globus, 6. rujna 1991.

592 Mirovna koferencija o Jugoslaviji završena je 7. rujna 1991. kada su svi sudionici potpisali zajedničku izjavu kojom se potvrđuje da je zajednički cilj mir (!?) u Jugoslaviji, te pronalaženje trajnog, nepristranog i legitimnog rješenja (!?) krize sa željom za mir. U izjavi također stoji da mirovna konferencija označava početak razgovora (!?) o budućnosti Jugoslavije i njezinih naroda. Rezultati ovih razgovora moraju biti u interesu svih (!?) ljudi koji žive u Jugoslaviji. Osim toga, u izjavi se naglašava suglasnost s Pariškom poveljom u vezi s izgradnjom nove Europe (!?), te jačanja i podržavanja demokracije (!?) kao jedinstvenog sustava. Kronologija rata, isto, str. 90.

Koliko eufemizama (italic a.) za jednu brutalnu agresiju koju nitko u haškoj konferencijskoj dvorani nije htio nazvati pravim imenom. Skrivanje iza načelnih općenitih fraza koje ništa ne govore. To skrivanje obilježje je detreminizma. (op. a.)

593 Bivša je Jugoslavija imala ulogu i poziciju tampon područja između istočnog i zapadnog bloka. Raspadom takve blokovske podjele svijeta, a prije svega Europe, taj prostor i dalje ima veliko značenje u geostrateškim planovima no-

geopolitičkoj karti na prvim vratima Euroazije. Kako će se pod neprekidnim pritiscima determinista, ona odrediti bitan je uvjet za osmišljavanje "strategije opstanka" pa je u tom smislu potrebno uočiti sinkroniziranost i kumulativno značenje, "potpune suradnje s Haagom", "povratka svih izbjeglih", "ulaska u EU kao cilja" "ograničenje socijalnih i zdravstvenih prava" "nekažnjavanje počinitelja ratnih zločina i kršitelje ljudskih prava tijekom rata 1991.-1995."[594], iz kojih proizlazi pet stožernih točaka pomoću kojih se lomi Lijepa naša.

Točka prva: treba izazvati ili prihvatiti parlamentarnu krizu, uključujući i vladajuću stranku i njezine koalicijske partnere[595], jer to slabi Hrvatsku – kako bi se u odlučnom trenutku moglo pokazati da ona nije sposobna za neki normalni demokratski i parlamentarni život i tako je diskreditirati u međunarodnoj javnosti. Iskoristiti nezadovoljstvo (ili ga poticati) životnim standardom, a prijetnjom štrajkovima ili njihovom provedbom dezorganizirati društvo i usmjeriti ga na to da se ono bavi nekim drugim, a ne krucijalnim problemima kakav je rasprodaja banaka, telekomunikacija, energetske infrastrukture, medija, mora, obale plodne zemlje i izvora pitke vode.

Točka druga: treba prihvaćati i poticati ideje o regionalizaciji (autonomiji) jer se time razbija jedinstvo Hrvatske. Idealna je u tom smislu Istra jer – ako tamo Hrvati žele autonomiju, onda je to jasan znak i poticaj Srbima da traže povratak plana Z-4.[596]

Točka treća: treba prihvatiti izjednačenje odgovornosti za ratne sukobe. Zato se uz svaku nacionalnu ideju pridodaju elementi ratnog zločina, a istodobno se raznim tumačenjem motiva (profiterstvo, zločinački porivi, primitivizam, neobrazovanost, nepotizam) obezvrjeđuju njezini protagonisti. Na taj se način

voga razdoblja – Hrvatska i Albanija, sa svojim obalama prestavljaju vrata za ulazak u prostor Euroazije. Bosna i Hercegovina je nedjeljiva od tog prostora, a Srbija i Crna Gora i Makedonija kao bitni čimbenici stabilnosti regije. Stoga je taj cijeli prostor dobio jednoznačni naziv "Zapadni Balkan". Izbijanjem rata u Hrvatskoj započela je velika utrka među velikima tko će se prvi pozicionirati na tom sjevernom dijelu prvih vrata Euroazije, te kako djelovati na taj dio područja u skladu s vlastitim interesima.

594 Iz izvješća Amnesty Internationala. HTV-TELETEX 13. prosinca 2004.

595 Neprekidan slijed izmišljenih i/ili prenapuhanih afera samo je dio medijskog rata u svrhu deskreditiranja izvršne i zakonodavne vlasti.

596 Što se pod autonomijom Srba u Hrvatskoj misli još 1995. "znastveno" je u Erasmusu broj 5 obrazložio dr. Milorad Pupovac tadašnji "nezavisni" intelektualac a današnji (2004.) saborski zastupnik i član vladajuće koalicije HDZ-a. "Autonomija Srba u Hrvatskoj trebalo bi da ima dva aspekta: jedan u odnosu prema hrvatskoj državi, a drugi prema Srbima na ostalim prostorima bivše Jgoslavije. Prvo se aspekt može postići ukoliko se Hrvatska organizira kao složena država: zajednica naroda u kojoj se o vitalnim nacionalnim interesima Srba u Hrvatskoj odlučuje sporazumno i na osnovu proporcionalnog predstvaništva, regionalno organizirana država u kojoj bi područje na kojima su Srbi većina imalo obilježje demilitarizirane unutrašnje državnosti..." Od Raškovića do Pupavca, dr. Vlado Šakić, Slobodna Dalmacija 1995.

kod ljudi stvara osjećaj prevarenosti i odbojnosti prema vlastitoj nacionalnoj državi, te ih se dovodi u stanje pune rezignacije. Za ispunjavanje te točke plana, ključnu ulogu imaju sud u Haagu i domaći mediji.[597] Sud je najvažniji instrument, a hrvatski mediji su sredstvo potpore determiniziranom planu u slabljenju nacionalnih ideja kako bi se provela federalizacija Hrvatske, a izjednačavanjem razine standarda u svim zemljama jugoistoka Europe, postiglo to da reintegracija u "zapadni Balkan" prođe sa što manje suprotstavljanja.

Točka četvrta: Hrvatsku kao državu treba učiniti manje kršćanskom (katoličkom), onu koju su – protiv volje determinista i njihove velevlasti, koja gospodari zapadom – obnovili branitelji najčešće s krunicom oko vrata. Za njezino međunarodno priznanje zahvala se ponajprije mora uputiti papi Ivanu Pavlu II. Infiltracija determinista u Hrvatsku počela je od samog početka stvaranja hrvatske države. Uz potporu Zapada ulaze sekte i(ili) nevladine udruge, koje, u funkciji širenja raznih ideologija, služe inozemnim strukturama moći radi uništavanja hrvatskog duhovnog identiteta. Nekršćanski i protukršćanski elementi, koji su se od početka utaborili u strukturama vlasti i povezali s onima prikrivenim u institucijama, zajedničkim su snagama krenuli, a poglavito od 2000., u juriš na vrjednote, a time i posljedično, na gospodarski i politički slom Hrvatske. Predsjednik dr. Franjo Tuđman postao je metafora za uspravnu Hrvatsku, u svakom smislu, prije svega zato jer je htio stvoriti samostalnu Hrvatsku, utemeljenu na kršćanskim etičkim zasadama. Deterministi, graditelji "novog svjetskog poretka" zadojeni ateističkim svjetonazorom i opsjednuti stvaranjem svijeta bez granica, doživjeli su dr. Franju Tuđmana kao sablast, čija osobnost mora biti uništena, a njegova politička misao obezvrijeđena. Otuda detuđmanizam i detuđmanizatori. Čovjek koji je stvorio hrvatsku državu i pred samu smrt založio je u ruke Svetog Oca, naznačujući tako svim središtima determinizma da će Hrvatska, na prvim vratima Euroazije, i dalje, usprkos svemu, braniti svoj katolički identitet, postao je velika smetnja. Tuđmanov odlazak u Vatikan (1999.) kao poruku, deterministi su dobro shvatili, i njihova tobožnja kazna nedolaskom službenika državnih struktura na posljednji ispraćaj, najdosljednije je priznanje neovisnoj osobnosti dr. Franje Tuđmana.[598]

Za provedbu svojeg subverzivnog djelovanja protiv Hrvatske deterministi su prvo ovladali svim medijima, a potom instalirali

597 Mediji koji prednjače u destrukciji nacionalne ideje su: Globus, Nacional, Feral Tribune, Jutarnji list, Novi list, u zadnje vrijeme Slobodna Dalmacija i Večernji list, te HTV, RTL, TV Nova i Radio 101.

598 I kako napisa Ivan Bekavac – Na Tuđnamov sprovod ipak je došao netko, došli su mnogi, došao je njegov narod. Retuširana biografija, Ivan Bekavac, Vjesnik, 11. prosinca 2004.

novinarske i televizijsko-radijske jurišnike koji danonoćno vode ljuti boj s razapetom Hrvatskom i njezinim katoličkim identitetom.[599]

Točka peta: Hrvatsku treba neprestano držati pod prismotrom, jer se lakše mogu ukloniti sve političke strukture koje zastupaju nacionalne interese, a dovoditi one koje su impregnirane determinizmom. Istodobno sa sektama i (ili) nevladinim udrugama u Hrvatsku su poslane vrlo jake ekipe obavještajnih sustava Velike Britanije, Francuske, Njemačke, Sjedinjenih Američkih Država, Rusije, i nekih islamskih zemalja. One su u prvoj fazi[600] djelovale pod maskom raznih monitoringa, humanitarnih aktivnosti, novinarskih izvještavanja, dobrovoljaca-plaćenika, svekolikih diplomatskih službi pri veleposlanstvima, kroz sudjelovanje snaga UNPROFOR-a, a u drugoj koja je počela odmah nakon potpisivanja Daytonskog sporazuma, ta djelovanja poprimaju šire obilježje u obliku klasičnog specijalnog rata.

Kad je napokon uspostavljena strategijska ravnoteža (1995.) na prostoru zvanom bivša Jugoslavija, a zapadne sile krenule u političko konsolidiranje područja "zapadnog Balkana" i kad je predsjednik dr. Franjo Tuđman, odbivši uvesti Hrvatsku u takav oblik integracije, oslabio tu njihovu inicijativu, od 1996. počinje vrlo opsežna operacija rubnih dijelova američkog obavještajnog sustava i pripadajućih europskih satelita, Velike Britanije prije svega, za smjenjivanje aktualne vlasti u Hrvatskoj.

Operacija je uključivala određene dijelove ključnih europskih i međunarodnih političkih organizacija, daljinski vođene diplomatske aktivnosti, sud u Haagu, zaklade poput Soroševog "Otvorenog društva", HHO-a, i cijeli niz drugih tzv. nevladinih udruga koje su u tom periodu nicale kao gljive poslije kiše, te drugih organizacija poput IRI, NED, NDI, USAID, CIO, CIPE. Svi su oni bili upravljani iz jednog središta što se moglo prepoznati po retorici i širini zahvata nastupanja, a odnosio se na promicanje tobožnjih civilizacijskih vrijednosti i ljudskih prava, kroz "edukacijske" seminare, programe za financiranje naprednih demokratskih proje-

---

599 Lijek protiv te nepogode, kao i svake nepogode je, s(za)kloniti se. Zbog toga su oni Hrvati, koji ne dopuštaju da se njima manipulira, prestali pratiti određene emisije i čitati tiskovine, obrazalažući to potrebom očuvanja mentalnog zdravlja. Nacionalno svjesnim analitičarima režimska glasima još su zanimljiva samo zato, što se na temelju izjava pojedinaca za medije, kao i onih koji o tome pišu, može gotovo sa sigurnošću utvrditi tko je od njih član, a tko sljedbenik determinizma.

600 Hrvatska je u prvoj polovici devedesetih godina prošlog stoljeća bila premrežena najjačim svjetskim obavještajnim sustavima. Zagrebački hotel Intercontinental je u razdoblju 1993. do 1995. bio najveća svjetska multinacionalna obavještajna centrala. Na taj su se način prikupljale informacije za kreiranje političkih djelovanja prema krizi u regiji, ali i neki politički zahtjevi prenosili na obavještajni teren, te zajedničkim koordiniranim aktivnostima usmjeravali krizu. Hrvatska postaje klasična kolonija, Marko Jurič, Hrvatsko slovo, 14. rujna 2001.

kata, sponzoriranje, manipuliranje ili vrbovanje političara i novinara, uključujući poticanje i osnivanje ekstremnih (redikuloznih) subkulturnih skupina ili marginalnih društvenih pokreta, raznih zelenih akcija ili liberalnih seksualnih udruga. Ta operacija specijalnog rata uvježbana na "poligonima" latinoameričkih zemlja, u Hrvatskoj, ranjenoj i razrušenoj ratom, brzo je dala rezultate. Stvorena je klima, odnosno ozračje virtualne stvarnosti, za svrgavanje "nekooperativnog Tuđmanovog režima" i postavljanje na vlast šest stranaka koalicije i predsjednika države dvojbenih etičkih i patriotskih osobina.[601]

Nakon te prve faze operacije uslijedila je druga u kojoj je "meka sila", daljinski upravljana, sustavno ispirala mozak hrvatskoj javnosti po obrascu – u Hrvatskoj se deset godina nije ništa radilo, osim što se pljačkalo i činilo ratne zločine. Upornim ponavljanjem ove laži, u narodu, koji nije pripremljen i ne zna što su operacije specijalnog rata, relativno brzo stvoreno je ozračje nacionalne podjele, međusobnog optuživanja, straha i nesigurnosti, jednom riječju kaos.[602] Iza tog projektiranog psihološkog stanja nacije odvijala se otimačina, determiniziranim rječnikom rečeno, privatizacija već mnogo puta spomenutih telekomunikacija, banaka, energetskog sustava, hotela i prometnica, kako bi se uspostavio izvaninstitucionalni nadzor nad državom. Dodajući tome kriterij "partijske podobnosti" kojim se "očistilo" sve što je bilo vrijedno i stručno u institucijama izvršene vlasti, sve do mikrorazine, što je kompletni državni aparat dovelo do vrhunca nedjelotvornosti, što je izazvalo proces samodestrukcije. Obavještajne službe, policija, oružane snage, visokoobrazovni i znanstveni sustavi samo su vrh ledenog brijega razaranja suvereniteta hrvatske države. Kad je vlada Ivice Račana odigrala njoj

601 Po završetku operacije, početkom 2000. ta se mašinerija prebacila u Bosnu i Hecegovinu, potom u Srbiju i Makedoniju. Operaciji u Srbiji predhodila je vojna akcija NATO-a kojoj je cilj bio omekšati Miloševićev bastion i omogućiti poslušnim (kooperativnim) snagama dolazak na vlast. U Bosni i Hercegovini koja je pod protektoratom cilj je bio dovesti vlast koja se neće petljati u strateške odluke. Kosovo je bez ikakvog suvereniteta, niti je u skopu Srbije niti je samostalno, a "pobuna" Albanaca u Makedoniji poslužila je za opravdanje američke vojne nazočnosti u južnom dijelu "zapadnog Balkana".

602 Stanje druge faze na osebujan način opisao je akademik Josip Županov u jednom od svojih mnogobrojnih intervjua. Pitanje: Živimo u vremenu općeg kaosa. Zbog čega takav kaos u našem društvu? Odgovor: Kaos može značiti različite stvari, može značiti totalnu zbrku u kojoj nema nikavog sustava, a može značiti i ono što fizičari nazivaju deterministički kaos. Ne bi želio ulaziti u raspravu, ali mi se čini da je ono što nam u Hrvatskoj izgleda kaotično tek medijski fenomen. (...) Dakle, ono što imamo jedan je oblik estrade, estrade u politici. Tko nestane s estrade je politički mrtvac. Pitanje: Hoćete reći da su današnji kaos proizveli u sprezi mediji i politika? Odgovor: Da. Da. To je sprega koja je vrlo čvrsta usprkos svim zaklinjanjima na profesionalnost i profesionalizaciju medija. To je vrlo čvrsta veza, zapravo mi se čini da je tu korijen. Politika je ozbiljna igra, a naši političari to ne shvaćaju, akademik Josip Županov, Vjesnik, listopad, 2001.

namijenjenu ulogu "razmekšavanja" suvereniteta Hrvatske[603], uslijedila je treća faza operacije – dovođenje na vlast detuđmaniziranog ili "bruxselleskog" HDZ-a, koji potpuno izvršava upute svojih stranih sponzora, čak revnosnije nego predhodna laicistička Račanova vlada.[604] U trećoj završnoj fazi Hrvatska će pod "bevandiziranim" i "detuđmaniziranim" HDZ-om a nakon predsjedničkih (2004.) i lokalnih (2005.) izbora doći na razinu jedne Bugarske, koja je potpuno kolonizirana, gdje je stanovništvo dovedeno na rub preživljavanja, gdje caruje korupcija, a strani vlasnici kapitala diktiraju pravila ponašanja koja samo njima odgovaraju.

Preuzimanjem vlasništva na ključnim resorima za funkcioniranje države, Hrvatskoj će *de facto*, zaobilaznim putem, biti oduzet suverenitet, a potom će je bez ikakvog otpora vrlo lako smjestiti u okvire pseudodržavne zajednice zvane "zapadni Balkan". Obezglavljene, rasplinute i uzdrmane političke snage, pritisnute teškoćama svakodnevnog preživljavanja pučanstva (teškoća i nemogućnost vraćanja kredita) i pod prijetnjom mogućeg nasilnog svrgavanja, pristat će na promjenu temeljne ustavne odredbe, koja zabranjuje bilo kakva udruživanja u pseudojugoslavenske asocijacije. Posljedice takve politike morat će nažalost otklanjati nekoliko budućih naraštaja.

Ako, se dakle, pet stožernih točaka (parlamentarna kriza, regionalizacija, izjednačenje krivnje, rušenje kršćanskog (katoličkog) identiteta i neprestana prismotra) lomljenja Hrvatske stavi na isti pravac onda postaje posve razvidno da se radi o dobro razrađenom i usklađenom i na duži vremenski rok provođenom, planu rashrvaćivanja Hrvatske. A pri svemu tome ne treba zaboraviti ni na hrvatsku naivnost, nesnalaženje, nesposobnost a ponajviše neznanje.

Hoće li uspjeti plan determinista da oslobode Hrvatsku od Hrvata i(ili) Hrvate od Hrvatske? Neće, ako Hrvati uz pamet i slogu, ali i uz osposobljenost i odlučnost djelotvorno sačuvaju svoje more, ozemlje, dostojanstvo, slobodu i vjeru otaca.

---

603 Takav slijed događanja – rušenje institucija i rasprodaja – otkrivaju rukopis autora planova "zapadnog Balkana". Prema tom planu MMF i Svjetska banka stvorili su uvjete za smjenu Račanove vlade. Bez obzira što je ona bila poslušnička prema međunarodnim centrima moći pa i prema MMF-u i Svjetskoj banci sustavno je rušen kreditni rejting Hrvatske, a zaduženost otišla u neslućene visine, što je dovelo do toga da se u biračkom tijelu stvori nedostatna ali ipak nekakva "kritična masa" za promjenu vlasti.

604 To se odnosi na "potpunu suradnju s Haaškim sudom" (iako nikad nitko nije objasnio što to znači), povratku "svih izbjeglih Srba" (nitko nikad nije odredio datum do kad će se odvijati taj proces), neprestanu borbu protiv ustašizacije Hrvatske (slučaj Mile Budak, Jure Francetić, zadarskih domobrana), rasprodaja obale i otoka, najava privatizacije autocesta, "ostatak ostataka" banaka, osiguravajućih društava, željeznice itd.

4. Tko od Hrvata pravi "katoličke teroriste"?

Na raznim britanskim sveučilištima tijekom 2000. održavali su se jedan za drugim seminari, konferencije i "studijski projekti" o Balkanu, a svima je zajednički nazivnik bio, da su ih većinom organizirali britanski simpatizeri jugoslavenske provenijencije. Teme su naizgled bile humanističke o "ratu i pomirbi", "postkomunizmu", o "Europi i Balkanu".[605] U svemu tome ipak ne bi bilo ništa neobično da se Hrvatska, ali i druge susjedne države, nisu tretirale kao da su još u sastavu Jugoslavije, a srpske okrutnosti i ratni zločinci uporno su se pokušavali svesti na nešto što je diskutabilno i(ili) relativno.

Nekako u isto vrijeme (rujan 2000.) kada su domaća determinizirana glasila uveliko počela najavljivati prve optužnice iz Haaga, raketom iz protuoklopnog raketnog bacača pogođeno je ništa manje nego londonsko sjedište moćne britanske obavještajne službe MI6. Za prosječnog Britanca, ali i za pažljiviju svjetsku javnost, to je bio šok koji je na "noge dignuo" vrh njihove obavještajne zajednice i istražne timove. I igra je počela. Prvo su informacije stizale na kapaljku, a potom je, za bolje poznavatelje britanskih zakulisnih igara stigla posve očekivana informacija – "prava IRA" je izvršitelj. Naravno da taj "informacijski bum" po dobrom starom običaju mora biti potkrijepljen dokazima. Rastrčani britanski istražitelji po četvrtima Londona uspjeli su u kratkom roku otkriti nekoliko lokacija na kojima su se navodno nalazili dijelovi protuoklopnog raketnog lansera RPG-22, na kojemu su bile oznake kragujevačke tvornice oružja "Crvena zastava". Bilo je posve logično da se za taj teroristički čin prvo osumnjiče Srbi. Ali nije tako, jer glavnim igračima postaju Hrvati. Naime, u isto vrijeme hrvatska policija u selu Dobranje (pokraj Imotskog) otkriva ilegalno skladište oružja, streljiva i minsko eksplozivnih sredstava, među kojima je bio i jedan protuoklopni lanser RPG-22. Uslijedila su uhićenja s namjerom da se rekonstruira možebitni lanac krijumčarenja oružja. Taj je slučaj po već ustaljenom postupku hrvatskog kloniranog novinarstva završio na prvim stranicama tiskovina. Njihovo pisanje o "senzacionalnom uspjehu" hrvatske policije koriste engleski mediji kao temeljnicu za zaključak o povezanosti "prave IRA-e" s uhićenicima. Nakon tog događaja kada je prispijeće haaških optužnica bivalo sve izglednije (studeni 2000.) prestižni britanski *The Guardian*

605 Brojni simpoziji i konferencije po britanskim sveučilištima namanje imaju veze s akademskim karakterom. Carole Hodge iz istraživačkog odjela za jugoistočnu Europu Sveučilišta u Glasgowu u pismu The Guardianu upozorava kako "srpska infiltracija u britanske akademije ima razne oblike" poput povezanosti s marksističkim krugovima u Britaniji koji su širili revizionističke sumnje o stvaranom karakteru srpske agresije u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Britanska sveučilišta prepuna Konferencija koji relativiziraju, Večernji list, travanj 2000.

krenuo je korak dalje iznoseći tvrdnju kako je "visoki časnik Hrvatske vojske bio dobavljač oružja što ga je 'prava IRA' nabavila na području bivše Jugoslavije". Tvrdnja *The Guardiana* dosoljena je i podatkom kako "Međunarodni sud za bivšu Jugoslaviju toga visokog časnika Hrvatske vojske spominje kao ratnog zločinca". Pisanje *The Guardiana* bilo je tempirano pred još jedan događaj – Zagrebački summit, odnosno sastanak o "Zapadnom Balkanu" održanom u hotelu Intercontinental. Time je dodatno u javnosti zapadne Europe, poglavito u Velikoj Britaniji, stvorena još veća razina negativne slike o Hrvatskoj kao karici u lancu ne samo krijumčarenja oružja, nego zemlji koja i potiče i provodi međunarodni terorizam, koji eto ne preza ni od toga da napadne najčuvaniju i najdjelotvorniju obavještajnu instituciju Ujedinjenog Kraljevstva. No, ni tu nije kraj, jer ne navodeći ime visokog časnika Hrvatske vojske kao dobavljača oružja za "pravu IRA-u", u tu prljavu rabotu svjetskog bratstva trgovaca oružjem, terorizma i proizvodnje smrti, implicite je upletena i institucija Hrvatske vojske. Iako nije izravno rečeno sugestija europskoj javnosti bila je – Hrvatska vojska unatoč tome što je branila državu Hrvatsku, ona je u biti teroristička, dakle, zločinačka. Država čija vojska ima takva obilježja ne može biti samostalna jer je ona prijetnja ne samo susjedima, nego, eto čak europskom miru kojeg, to se podrazumijeva samo po sebi, personificira Ujedinjeno Kraljevstvo, i ona mora imati patronat, a najbolje rješenje za to je "Zapadni Balkan". Pored ove još je jedna poruka: "islamski fundamentalizam" proizvodi globalni terorizam, ali pogledaj Europo! – nama prijeti terorizam od "katoličkog fundamentalizma".

U međuvremenu (neizbježno) se uključila i ekipa BBC-a koja je tražila "svoju istinu" o putovima oružja kojim je "prava IRA" raketom napala londonsko sjedište MI6. Ekipa BBC-a nije utvrdila, naprimjer, da je londonski RPG-22 mogao doći u ruke "prave IRA-e" iz skladišta bilo koje države nekadašnjeg Varšavskog ugovora, iz kojih se nakon pada Berlinskog zida, na žalost, ilegalnim kanalima opskrbljivalo sivo i crno tržište oružja, nego je potvrdila navode *The Guardiana*. Njima nije značilo ni to, a informacije su sigurno imali, ponajprije MI6, da je RPG-22 izvorno rusko oružje i uz lansere RPG-7 i RPG-18 bio je temeljni najmasovniji protuoklopni lanser u vojskama nekadašnjeg Varšavskog ugovora, koje se, 1991. po licenci počelo proizvoditi u Kragujevcu u Srbiji. Oznaka "Crvene zastave" nađena na londonskom RPG-22 razotkriva tek proizvođača, a nikako "dostavljača", a ponajmanje napadača.

Sve u svemu BBC je uz "pomoć" MI6, kako se tvrdilo, rekonstruirao krijumčarski lanac, ali od svih njegovih karika apostrofirana je ona o "hrvatskoj vezi" kao opskrbljivaču "prave IRA-e". Na tako bačenu rukavicu BBC-a i *The Guardiana*, na žalost, nitko od institucija hrvatske Vlade (Hrvatske države) nije reagirao. Njihova se šutnja na insinuacije britanskih medija mogla protumačiti

prema onoj pučkoj mudrosti, koja kaže, kako "šutnja često znači potvrđivanje istinitosti kazanog". I ta šutnja Ivice Račana i njegove Vlade, imala je smisao, naime oni su šutjeli ali i potiho radili, naravno uz pomoć MI6, da razobliče ekstremiste "svih boja" čiji je jedan ogranak ulančen u međunarodni terorizam. Uslijedila su, kao što je na početku ove priče naznačeno, uhićenja nekoliko osoba iz sela Imotskog kraja, zbog posjedovanja oružja, ali su sudskom presudom svi oslobođeni.

Ono što je iza cijele ove "bibisijevsko-račanovske" medijske operacije specijalnog rata ostalo, je slika o Hrvatskoj kao zemlji u kojoj je "katolički terorizam" posljedica agresivnog i zločinačkog rata kojeg je ona vodila.

No, svaka priča ima i drugu manje vidljivu stranu. Sedam godina ranije kada je Milošević nakon agresije na Hrvatsku, uz potihu potporu britanskog dvojca kojeg su činila dvojica lordova, Owen i Carrington, krenuo na susjednu državu Bosnu i Hercegovinu, kao humanitarac u isto to područje stigao je svećenik, Irac. Njega je prethodno vrbovala britanska obavještajna služba MI6, i kao svog doušnika poslala na izvršenje zadaće. Svećenik stupa u kontakt s vozačem Hrvatom, koji je iz mnogobrojne katoličke obitelji. Razvija se određeno povjerenje i nakon nekog vremena Irac od svog novostečenog prijatelja zatraži informaciju o tome gdje može nabaviti nekakvo oružje. Hrvatski vozač ne nasjeda na igru, ali i dalje neko vrijeme ostaje u kontaktu s irskim svećenikom.

Negdje početkom 2000. Hrvatska izvještajna služba (HIS) zaprima službeni zahtjev od britanskog MI6 za provjeru vlasnika nekoliko telefonskih brojeva u Hrvatskoj, jer se navodno praćenjem telefonskog prometa zabilježilo da je netko s tih brojeva kontaktirao "pravu IRA-u". Taj je zahtjev novoj vladi Ivici Račana bio "signal za uzbunu" i dokazivanje pravovjernosti. Hrvatske sigurnosne službe u suradnji s britanskom obavještajnom službom MI6 kreću u lov na moguće teroriste i razbijanje krijumčarskog lanca oružja.

Uhićenje i sudsko oslobađanje četvorice "sumnjivaca" već je čitateljima poznato. Ono što je ostalo nepoznato do 6. studenog 2004. bilo je to da je bivši predsjednik vlade Ivica Račan 5. ožujka 2003. bio na sastanku kojem su pored njega nazočili, Ranko Ostojić (bivši ravnatelj policije!?) a s britanske strane operativni šef obavještajne službe MI6 gospodin Boyd i ondašnji britanski veleposlanik u Hrvatskoj Nicolas Jarrold.[606] Na sastanku je do-

606 Tom tajnom sastanku predhodio je Memorandum koji je početkom 2003. hrvatski veleposlanik u Londonu Joško Paro (glavni pregovarač u sramotnom i za Hrvatsku krajnje uvredljivom sporazumu sa srpsko-crnogorskom stranom o Prevlaci, op. a.) poslao u Zagreb, koji se temeljio na njegovim razgovorima s nekim od vodećih britanskih političara. U tom se Parovu izvješću, među ostalim, navodi da je Velika Britanija sprema promijeniti svoj, tada dominatno negativan

govoreno da će Hrvatska pokrenuti opsežnu tajnu operaciju za uhićenje generala Ante Gotovine, u kojoj će posebne postrojbe hrvatske policije blisko surađivati s britanskom obavještajnom službom. Na zagrebačkom hrvatsko-engleskom sastanku, nije, naravno, sudjelovao ni jedan od čelnika hrvatskih obavještajnih službi(!?) jer kako piše *Jutarnji list* "njima podjednako nisu vjerovali ni hrvatski premijer, ni šef hrvatske policije, ni Haaški sud, kao ni predstavnici međunarodne zajednice."[607] Tako je britanska obavještajna služba *de facto* i *de jure*, nelegitimno i nelegalno, uz znanje samog predsjednika Vlade ušla na prostor hrvatske države, grubo povrijedivši njezin suverenitet. Ovdje se vidi sav paradoks Račanove politike, prvo se razbije vlastiti obavještajni sustav, a potom se postaje gostoljubiv domaćin britanskoj obavještajnoj službi MI6, onoj istoj koja je radila na proizvodnji hrvatskog "katoličkog terorizma". Njemu nimalo nije smetalo, a hrvatskom determiniziranom novinarstvu još manje, što on kao jedna od poluga, pače glavna poluga izvršne vlasti, krši suverenitet vlastite države. Ovdje se pak postavlja jedno logično pitanje: Zašto Velika Britanija na svom teritoriju ne dopusti da hrvatski obavještajci s vozilima za prisluškivanje ne vršljaju i traže generala Michaela Rosea, onog koji je mirno promatrao, ako ne i pomagao Karadžićev i Mladićev genocid u Bosni i Hercegovini?

Umjesto da ilegalan rad strane obavještajne službe spriječi izvršna vlast, to je učinio netko drugi, kada je u zagrebačkom predgrađu Jankomir izgorilo jedno vozilo britanske obavještajne službe s prislušnom opremom, a navodno su neki CD-ovi s šiframa i snimljenim materijalom nestali. Iako se u britanskim medijima pisalo kako je to djelo hrvatskih obavještajaca, to je po svoj prilici učinio ipak netko drugi, uvjetno rečeno netko od britanskih partnera kojima se nije dopalo što oni žele imati glavnu riječ u Hrvatskoj.

Umjesto zaključka. S vremena na vrijeme, kad ponestane izmišljenih ili stvarnih senzacija u hrvatskim i britanskim medijima, pojave se u "istom paketu" general Ante Gotovina, krijumčarenje oružja i "prava IRA-a". Priča o Hrvatima kao potencijalnim

---

stav prema brzom uključivanju u EU, ako Hrvatska poduzme sve potrebne korake za uhićenje generala Gotovine. U memorandumu, nadalje, piše da su Britanci spremni zaboraviti na Račanovo odbijanje da Haagu isporuči danas pokojnog generala Janka Bobetka, da London nudi Hrvatskoj svu moguću obavještajnu pomoć, te se, što je politički posebno znakovito, definiraju uvjeti posjeta Ivice Račana Londonu. Davor Butković, Jutarnji list, 6. studenoga 2004. str. 30.

I ovdje je vidljiva sva bijeda Račanove podložničke politike. Pristati na jedan potpuno beznačajni posjet Velikoj Britaniji, koji nije imao nikakvo značenje, osim za hrvatsku javnost, gdje se željelo dokazati da Hrvatska nije izolirana kao u vrijeme dr. Franje Tuđmana, a da cijena za taj privid stvarnosti bude nepotrebno poništavanje dijela suvereniteta vlastite države, ipak je prevelika.

607 Davor Butković, isto.

"katoličkim teroristima" neće prestati, ona će se ponovno pojavljivati kada bude potrebno proskribirati Hrvatsku i kao što to uči doktrina determiniranog kaosa – *igra uvijek mora teći dalje* ...

5. Pobjeđuju li deterministi na prvim vratima Euroazije?

Kako je povijest svijeta, povijest inverzije (n^{-1}) koju pišu deterministi, onda nije iznenađujuće da se ne zna tko je stvarni pobjednik u rat(ovima)u na prostoru zvanom bivša Jugoslavija. Je li baš tako? Ipak netko mora biti pobjednik, ili će naknadno postati pobjednikom. Kako stvari stoje Hrvatska očito nije, jer da je, ne bi se sudilo njezinim generalima, iako su dobili sve bitke, poglavito one oslobodilačke iz 1995. Logično je zato zaključiti da je stvarni pobjednik netko drugi – to je onaj koji sudi i presuđuje? Ima takvih mišljenja, s razlogom.[608] Ako se francuska poslovica, koja upozorava da, što se stvari više mijenjaju, sve više ostaju iste, iščita inverzno, onda ona u slobodnom tumačenju može značiti, da ono što je istinito, može se uvijek prikazati i na drugi način. U spoznajama uvijek ima lutanja pa i u razumijevanju upravljane krize na jugoistoku Europe.[609] Najbolje to potvrđuje razmišljanje u velikom dijelu hrvatskog javnog mnijenja (političari su naznačivali, a mediji objavljivali) da se ratnim pobjednicima, nigdje i nikada nije za nešto ozbiljno sudilo, iako su činili teške ratne zločine i(ili) zločine protiv čovječnosti.[610] Prvi i Drugi svjetski rat, kao

608 Najprije, ako je tako onda nije realno očekivati da će sudski procesi krenuti u povoljnom smjeru. Pa je i stoga tvrdnja da je Hrvatska pred Haškim sudom samo jedna strana u postupku koji može završiti ovako i onako, vrlo tanka. Prije će biti to što iskusni i neovisni odvjetnici već sada vide – većinu teza tužiteljstva bit će vrlo teško, ako ne i nemoguće, opovrgnuti. Zlatko i Mila Jazbinšek, Vjesnik, 28. travnja 2004.

609 Iz teorije sukoba poznato je kako je upravljanje krizama poželjno i(ili) kreativno stanje u kojoj se može ostvariti dobitak.

610 To se javno mnijenje najrazvidnije očitovalo u prikupljenim potpisima za referendum o suradnji s Haaškim sudom. O tome Darko Gašparić piše: Nije, doista, ni primjereno ni normalno u demokratskom svijetu da jedan stožer postavlja ultimativne zahtjeve legalno izabranoj vlasti. Ali, isto tako, apsolutno je u takvom sustavu bez presedana da jedna vlast već punih pola godine drsko ignorira 450 000 potpisa hrvatskih građana (10 posto ukupnog pučanstva), odbijaući raspisati referendum kojim bi se, u slučaju pozitivna odgovora o kojem nema dvojbe, hrvatskim braniteljima i vojnicima u Domovinskom ratu priznao status jednak onome što ga uživaju vojnici svih pobjedničkih država iz Drugog svjetskog rata (isticanje a.). Takvim stajalištem vlast de facto osporava ustavno pravo narodu za neposredno izjašanjavanje o bitnim državnim i nacionalnim pitanjima, osim onih u kojima bi ishod odgovarao njezinim političkim probicima. A to za hrvatsku budućnost zasigurno nije i ne može biti dobro. Zastrašujući razvoj, Darko Gašparović, Hrvatsko slovo, 26. listopada, 2001.
Ovo je bio početak kraja u razvlačšćivanju hrvatske nacije. Vlast koja "suspendira" vlastiti narod kao u ovom slučaju, delegitimira i sebe, ali što je još opasnije deligitimira i vastitu državu. Ona, kao u ovom slučaju, poništava prije svega onu većinu koja ju je izabrala, dakle, može se raći da izvršna vlast suspendira samu sebe.

i svi oni sukobi i oružane intervencije u posljednjih pedesetak godina dokaz su za to. No, međutim, ti mnogobrojni i više nego uvjerljivi primjeri nisu pomogli Hrvatskoj da kao žrtva i pobjednica u oslobodilačkom ratu izbjegne oštricu haaškog politiziranog suda. Dvije su stožerne točke koje mogu pomoći u objašnjenju zašto je tako, jedna je na početku, a druga je na kraju rata.

Prva govori o međunarodnom priznanju Hrvatske. Koliko se samo s ponosom i ushićenjem u ranim devedesetim godina kazivalo, naznačivalo i isticalo to, kako je Hrvatska međunarodno priznata država. Međutim, zapadni političari prije svih britanski i francuski puno puta su rekli da se kaju što su je priznali. Što onda znači sa žaljenjem priznata država? Prije svega to da je "taj i takav svijet" ne želi uključiti u međunarodni poredak, držati je izoliranu. To je također žal što miloševićevsko-armijska "odobrena agresija" nije uspjela, pa su se prilagodili novonastaloj situaciji, ali nikada ne prihvaćajući novonastalo stanje – slobodnu i nezavisnu državu Hrvatsku. Što planiraju s Hrvatskom, i to se zna, kao što se zna da na sve načine nastoje onemogućiti da funkcionira kao normalna država.

Hrvatska borba za nezavisnost od samog početka – nakon glumljene osude Srba od strane Zapada – nikada nije naišla na neprijepornu potporu na međunarodnoj razini. Današnji "bečki dvor" – Europska unija – nastavlja ono što je u planu zacrtano još krajem osamdesetih godina prošlog stoljeća – Hrvatsku neprekidno držati u "nemilosti". Zato su Bošnjaci, a o Srbima da se i ne govori, postali zanimljivijima. Možda je to još jedan od razloga zbog kojih se hrvatski osloboditelji sustavno pretvaraju u "ratne zločince".

Postoji u Hrvatskoj jedna škola mišljenja koja kaže da je s Hrvatskom od 1991. do 1992., dok nije počela "brljaviti" u politici, bilo sve u redu. Nakon toga sve se, kažu, okrenulo protiv nje. Što je motiv tom kopernikanskom okretaju? Odgovor od sljedbenika te škole nikada nije došao. On bi mogao biti ovakav. Uvijek je u politici bio dvojbeno, osobito u onoj determiniziranoj, što predstavlja motive, a što opravdanje ili racionalizaciju, jer nikada se, čak ni u običnom životu, ne otkrivaju pravi motivi postupka, nego se uvijek iznose oni prihvatljivi. Međunarodna zajednica, nije nikada mogla javno iznijeti "mi smo protiv Hrvatske države", ali je mogla sve činiti da njezinu državnost čini upitnom. Prikrivajući svoje prave motive odnosa prema Hrvatskoj, europska središta moći uvijek iznose one prihvatljive za javno mnijenje. Zato je teško bez sustavne analize utvrditi u kojoj se mjeri radi o motivima međunarodne zajednice da kazni Hrvatsku, a u kojoj mjeri o opravdanjima za jednu drugu politiku koja se vodi paralelno. Zato bi Hrvatska, bez ikakve sumnje, vrlo brzo dobila pohvale od tih istih središta moći uz dva uvjeta – da ne spominje Vukovar i generala Antu Gotovinu i da Srbima dade političku autonomiju.

Druga stožerna točka koja pokazuje zašto je Hrvatska izložena nepodnošljivoj lakoći izopćenja je plan Z-4. Kirurškim zahvatom zvanim *Oluja* Hrvatska je preventivno odstranila moguću federalizaciju u režiji tzv. međunarodne zajednice. Bitna posljedica plana Z-4 bila bi da UNPROFOR i dalje ostane u Republici Hrvatskoj, a budući razvoj događaja bio bi sličan onome u Bosni i Hercegovini, gdje bi se Srbima nudile nove povoljnosti kako bi ipak prihvatili odbačeni plan.[611] Dakle, trebala je uslijediti faza moljakanja, nagovaranja i podmićivanja s jedne, a novi i dodatni pritisak na Republiku Hrvatsku s druge strane.[612] Naum je bio, i u ovom slučaju, od Republike Hrvatske napraviti "krivca" za neprihvaćanje plana, pa bi uslijedile optužbe za regionalnu nestabilnost, a time i za novu mogućnost ostanka UNPROFOR-a. Srbi bi nakon određenog vremena "inkubacije" ipak prihvatili plan, a tada bi Republika Hrvatska ostala kao jedini "krivac" budući da nikako ne bi mogla prihvatiti državu u državi na svojem teritoriju, pogotovo ne u kontekstu nagrađivanja velikosrpske politike, kao što je to kasnije učinjeno s "Republikom Srpskom" u Bosni i Hercegovini. Dobro smišljen plan, mora se priznati!

Sekundarne posljedice plana Z-4 na političke prilike u Republici Hrvatskoj, koje nisu posve izvan velikosrpskog konteksta, ne bi bile ništa manje zabrinjavajuće. Naime, sam plan očito je bio na crti poticanja autonomaštva u Istri, kao prvog koraka u zahtjevu za pretvaranje Istre u federalnu jedinicu.[613] Da je plan Z-4 sa Srbima uspio europski deterministi *de facto* bi podržali federalizaciju Republike Hrvatske. Šira međunarodna potpora tom procesu ne bi izostala, a to pokazuju izjave i potezi iz tog vremena nekih čelnika IDS-a da "neće poštovati odluke hrvatskog Sabora", da "neće živjeti u državi pod sankcijama", odnosno da se zauzimanju za nekakav trojni istrijansko-slovensko-talijanski parlament, odnosno mogućnosti dvojnog državljanstva. Sve je to osnaživalo plan

611 Predstavnici kontaktne skupine 31. siječnja 1995. pokušali su u Kninu Martiću, Mikeliću i Babiću uručiti plan Z-4 što su oni odlučno odbili. Isto tako, odbio ih je primiti i Slobodan Milošević. Kronologija rata, isto, str.448.

612 Odbor za mirnu reintegraciju hrvatskih okupiranih područja na saborskom je zasjedanju zaključio da je plan Z-4 za Hrvatsku neprihvatljiv kao i svaki elementa koji se protivi hrvatskom Ustavu. Kronologija rata, isto str. 458.

613 Plan Z-4 očito potiče automaštvo/federalizam Istre, i to iz više razloga: Ako je proces federalizacije s tzv. krajinom već započeo, i ako su Istrijani (ni zaboga da bi bili Istrani) na pragu da postave zahtjev za priznanje posebne nacionalnosti – onda je federalna jedinica moguća i za Istru i jezinu nacionalnu manjinu (Istrijani), baš kao što je to moguće kada je u pitanju jedna druga nacionalna manjina, tj Srbi. Logika će, dakle, biti sljedeća: regionalizam je samo maska, automaštvo je realnost koja vodi federalizaciji, jer ako Srbi imaju pravo na federalnu jedinicu, onda to imaju i Istrijani! Sve se to, naravno, uklapa u interese onoga najdesnijeg krila IDS-a koji se zauzima za retalijanizaciju Istre, za nemogućnost naseljavanja Hrvata u Istri, za dovjezičnost u čitavoj Istri (godine 1991. u Istri je bilo 6,7 posto Talijana) koji se zauzima ne samo za dvojezičnost nego i samo za jednojezične talijanske nazive. Bolje rat nego pakt, dr. Radovan Pavić, Slobodna Dalmacija, 23. travnja 1995.

Z-4 pa se zahtjev za demilitarizacijom Istre našao u identičnom obliku u međunarodnom dokumentu o "krajinskoj državi". Cilj je bio isti, ukloniti još jedan znak hrvatskog suvereniteta – Hrvatsku vojsku. Katalizatorski učinak plana Z-4 vidljiv je i po tome što je stranka Dalmatinska akcija 29. ožujka 1995. istupila sa zahtjevom o posebnom dalmatinskom regionalnom saboru. Zbog svega navedenog značenje plana Z-4 bilo je puno šire od samog rješenja problema okupiranih prostora Republike Hrvatske.[614]

Sada postaje jasnije zašto je jedino povoljno moguće rješenje za Republiku Hrvatsku zapravo bila vojna opcija, koja je jedina mogla na okupirane prostore uvesti potpunu hrvatsku vlast, a sve ostale inačice bile bi kompromisi u kojima, bi po naravi stvari, Republika Hrvatska morala biti samo gubitnik u većoj ili manjoj mjeri.[615] Trebalo je imati strpljenja i čekati da uvjerljive razloge za vojnu opciju daju Srbi, što su oni i učinili kada su nakon Srebrenice napali bihaćku enklavu, glavnim snagama s okupiranih područja Republike Hrvatske.

Za pisanje službene, ali inverzne povijesti jugoistoka Europe s kraja dvadesetog stoljeća nužno je u vezu dovesti "rano priznanje Republike Hrvatske", teniskim rječnikom rečeno "prisiljene grješke", i plan Z-4, opet teniskim jezikom rečeno "loptica izvan igre". Za ispravljanje te dvije neplanirane grješake jedino mjesto može biti ono gdje će inverzija dobiti pravni okvir, pa je osnivanje haaškog tribunala logična i neizbježna posljedica takvog pristupa. Posljedično tome, da se ispravi "prisiljena grješka" i da se postignu politički ciljevi koji neće poništiti rezultate Prvog

614 Kada se radi o planu Z-4, jasno je da on znači federalizaciju Republike Hrvatske. Samo po sebi to još i nije najgora stvar, jer u svijetu ima još federalnih država. Problem je, dakle, u nečemu drugom. Problem je u pravoj namjeri federalizacije. Dok u SR Njemačkoj ili SAD federalni ustroj služi unaprjeđenju života i njegovom boljem i svrsishodnijem odvijanju, i nije ni u kakvoj funkciji razbijanja države – svaka federalizacija na tlu Republike Hrvatske ima upravo taj (dugoročni) cilj – razbiti i amputirati Republiku Hrvatsku, a to je, naravno, razlika. Zato plan Z-4 treba odbiti. Dr. Radovan Pavić, isto.

615 Da je tomu tako kako prema prof. dr. Radovan Pavić pokazuje i tzv. Galbraithov plan (za koji se tvrdi da ga nema, iz čega jasno slijedi da ga ima) apsolutno udovoljava prvenstvenoj i krucijalnoj želji osvajača/pobunjenika: naime te bi snage (UNPROFOR) trebale stati na crtu obustave paljbe (crta, de facto razgraničenja tj. nova granica) između slobodnih i okupiranih dijelova Republike Hrvatske, štiteći tako srpsku stečevinu i ostavljajući slobodne mogućnosti veza, ujedinjenja i zajedničkog održavotvorenja s "Republikom Srpskom" i Srbijom. Osim toga, te bi snage bile raspoređene s hrvatske strane "granice" i one bi zapravo time kontrolirale Hrvatsku vojsku, dok bi djelovanje Srba sa zaposjednutih prostora bilo slobodno. A sve to, valjda je jasno, neprijateljski je stav prema Republici Hrvatskoj, s jedne, i zaštitnički stav prema pobunjenicima, s druge strane. Takav bi novi raspored vojnih snaga i "novi" mandat zapravo značio definitivnu ciprizaciju, što je i cilj: neka bude i ciprizacija, samo da je mir, bolji je svaki nepravedni mir od pravdenog rata. Nepravedni mir je na štetu Republike Hrvatske i na korist Srba i Srbije – i to je mjera stvarima u optici međunarodnih moćnika, koji su već stvorili, ne novi međunarodni poredak, nego: obrnuti svijet! Slobodna Dalmacija, 23. travnja 1995.

svjetskog rata, logično je da se za zločinački pothvat optužuje sam vrh hrvatske države. Želi se, naprosto reći: “Naše stajalište o ranom priznanju je ispravno jer se sad vidi da je ta država nastala na zločinu, a da se to više ne dogodi, tu državu treba urediti tako da ne može kao cjeloviti samostalni subjekt nastupati. Federalizacija ili plan Z-4 je najbolje rješenje.”

Dakle, determinizirana svjetska politika, prema svojoj mjeri i kako to njoj najbolje odgovara, kroji i oblikuje virtualnu prošlost da bi projicirana budućnost bila u granicama predviđenog plana. Uostalom, to nije ništa novo. Veći njegov dio već je ostvaren, od potpisa u Daytonu, preko prihvaćanja suradnje s Međunarodnim sudom za ratne zločine i saborskog suspendiranja od nenadležnosti Haaškog suda za oslobodilačke operacije *Bljesak* i *Oluja*, dopuštanja i poticanja ubrzanog odlaska optuženika u Haag, pa do ispunjenja svega potpisanog, a još više onog što je na tajnim sastancima obećano, i koje će na naplatu doći u godinama koje dolaze. Mali kamenčić, koji još nedostaje da mozaik bude potpun: čeka se 2010. da “deset mračnih godina” bude i službeno zapisano kao takve, u inverznoj slici povijesti jednog naroda “zapadnog Balkana”.

U tom je čitavom determiniziranom igrokazu samo još jedna prividno velika nepoznanica. Tko je pobjednik u upravljanoj krizi na prostoru zvanom bivša Jugoslavija? Ima onih koji ne bez razloga govore da je pravi pobjednik zadnjih “balkanskih ratova” svjetska politika i oni koji iza te politike stoje. Nastojeći pobliže naznačiti tko su subjekti ukazat će, kako svjetska politika sigurno nisu Ujedinjeni narodi i njegove institucije, koje formalno upravljaju Haagom,[616] ali da bi to mogle biti ponajprije Sjedinjene Države, Velika Britanija te najbogatije države svijeta okupljene u neformalnoj grupi sedmorice.[617] Međutim, ipak rješenje, da bi bilo potpuno, treba tražiti i izvan okvira navedenih država, ili institucija bez obzira koliko one moćne i bogate bile. Na “balkanskim

---

616 Da je po toj organizaciji (UN op. a.) sve bi ostalo u kancelarijskim ladicama i nikada se ne bi našlo dovoljno dolara za finaciranje nepregledne haaške birokracije. I ptice na granama znaju da administracija na East Riveru ne može pokrenuti a kamoli riješiti ijedan ozbiljniji problem ako iza toga ne stoji Amerika. Zlatko i Mila Jazbinšek, isto.

617 Svi oni zajedno, uz ostalo, bave se i Zapadnim Balkanom. Tko misli da nije tako i da to moćno društvo samo gleda što se zbiva i da ništa ne poduzima ljuto se vara. Treba samo povezati, što se iz Zagreba može činiti nepovezanim. Od sjeverne Amerike, preko Europe do Azije. Tek tada se mogu u pravom svjetlu razumjeti na prvi pogled čudni potezi. Primjerice, zašto je nedavno konferencija o gospodarstvu zapadnog Balkana organizirana na drugom kraju svijeta, u Japanu!? Gotovo u isto vrijeme dolaze pritisci iz Londona, a da bi nekoliko dana kasnije pristizale samo pohvale. Za one koji to do sada nisu znali to se zove koordinirana politika mrkve i batine. Malo s batinom po prstima, od Londona ili Haaga, malo mrkve, iz Tokija i Bruxellesa! Kada se sve to zna nije teško uočiti neraskidivu vezu između suda u Haagu i šire politike. Zatim ne bi trebalo biti ni problema s pobjednikom. Zlatko i Mila Jazbinšek, isto.

poljanama smrti", ali i šire, pobjednik je – ideja (plan) tvoritelja "novog svjetskog poretka". Kao glavne zapreke i smetnje za potpunu pobjedu, tom "novom vrlom svijetu", ostaju i dalje nacija i nacionalna država, vjera i identitet. To u prijevodu, u hrvatskom slučaju znači, da "autokrata" i "nacionalista" dr. Franju Tuđmana, nakon Haaga, treba virtualno pobijediti nekakav "demokrat" i "anacionalist" kojeg personificira Paddy Ashdown.[618] Hoće li to baš biti tako – odgovor i odgovornost je na Hrvatima – ne dozvoliti oduzimanje pobjede.[619] Da bi uspjeli, Hrvati itekako dobro moraju razumijevati ono što Zbigniew Brzezinski naziva trima osnovnim zapovijedima za imperijalnu "geostrategiju": "spriječiti zajedničku igru vazala (tj. ovisnih država) i održavati njihovu ovisnost na području sigurnosne politike. Treba tributarne obveznike (koji moraju platiti troškove svoje sigurnosti) držati u stanju poslušnosti i treba ih zaštititi." I treće "treba spriječiti ujedinjenje barbara". Hrvatima i ostalim "nacionalistima" na znanje.

6. Borba za hrvatske plave granice

Hrvatska jest suverena država, ali njezine plave granice (more i rijeke) neprekidno su pod udarom svih susjeda, i ne samo njih. Polazište je gotovo uvijek isto – Hrvatska je mala zemlja za tako veliko more, a izvori pitke vode predragocjeni su da bi pripadali samo jednom narodu. Jedni bi htjeli more, a drugi pitku vodu,

618 Prije nekoliko dan pročitao sam dva intervjua, oba su na vrlo drastičan način osvijetlila današnju situaciju Hrvata. Prvi intervju dao je Britanac Paddy Ashdown, visoki predstavnik BiH, Slobodnoj Dalmaciji. Na kraju je skinuo masku i rekao za Franju Tuđmana da nije bio ništa drugo nego "destruktivni nacionalist". Takve su riječi nepristojne i ne odgovaraju najosnovnijim pravilima civilizacijskog ponašanja. Bilo bi nepristojno vrijeđati na takav način, na primjer, članove engleske dinastije ili vodeće britanske političare. Osim toga, treba gospodina Ashdowna podsjetiti da je Velika Britanija proglasila niz političara, državnika i visokih svećenika iz bivših britanskih kolonija "nacionalistima" i neprijateljima. Prethodnici gospodina Ashdowna svojedobno su čak uhitili i zatvorili, na primjer, nadbiskupa Makariosa na Cipru, koji je vodio borbu svog naroda protiv britanskih kolonijalnih vlasti. Nešto kasnije, oni su bili prisiljeni da ga prihvate kao sugovornika – i nadbiskup je postao prvi predsjednik države. Na sličan nači Englezi su morali osloboditi političare i vođe poput Gandhija ili Nehrua iz zatvora. Ashdown se u BiH ponaša kao kolonijalni guverner". Uzalud im inženjering, Carl Gustav Ströhm, Hrvatsko slovo 11. listopada 2002.

619 U trenutku kad su se hrvatski vojnici vratili u Zagreb kao pobjednici – počela je međunarodna orkestrirana kampanja protiv tobožnjeg diktatora Tuđmana, protiv "fašistoidnih" i svakao nacionalističkih Hrvata (koji su u Prvom i Drugom svjetskom ratu bili na "krivoj strani") Odjednom su zapadni mediji govorili o "etničkom čišćenju" na oslobođenom hrvatskom tlu. Sve što se događa do dana današnjeg potvrđuje tezu da je pobjeda u Domovinskom ratu bila Hrvatima na neki način ukradena. Ta ukradena pobjeda, taj nezavršeni posao – to su tragedije života i smrti Franje Tuđmana, ali i svih Hrvata. Politika je nemilosrdan i nezahvalan posao. Moral i velike riječi (ljudska prava i demokratizacija itd) često su samo "ambalaža" drugih sadržaja. Hrvatima je ukradena pobjeda, Carl Gustaf Ströhm, Hrvatsko slovo, 8. ožujka 2002.

a oni izvan bližeg susjedstva htjeli bi i jedno i drugo. Zato presizanje za “hrvatskom plavom bojom” nije slučajno. Naime, svi bolji poznavatelji stanja čovjekovog okoliša, prije svega u Europi, jedinstvena su stajališta kako je državni prostor Republike Hrvatske, osim vrijednog geostrateškog položaja na prvim vratima Europe, i neovisno o vidljivim posljedicama ratnih razaranja, u ovome trenutku europski ekološki rezervat i potencijalno izvorište pitke vode i posljedično tomu, zdrave hrane, kojima će razvijeni svijet uskoro početi oskudijevati.[620] Tu našu neprijepornu prednost prepoznaju mnogi osim hrvatske političke elite, koja ne umije osmisliti strateški zamašnjak gospodarskog razvoja koji bi se temeljio na pozornom planiranju i gospodarenju Hrvatskom kao “ekološkim rezervatom”. Još su manje svjesni da ako to Hrvatska neće, a očigledno da neće, jer se ne bi sve rasprodavalo, to će netko drugi učiniti, ali bez Hrvata.

Iz dokumenta *Globalni Trendovi do 2015*.[621] vidljivo je i to koje će tri temeljne značajke obilježiti prvu polovicu drugog desetljeća 21. stoljeća: prva, pored viška hrane, značajnim dijelom genetski modificirane, zbog njezine neravnomjerne raspodjele i dalje će u već tradicionalnim dijelovima “trećeg svijeta” vladati glad; druga, svijet će se suočiti s transnacionalnim terorizmom i treća, sve će manje biti čiste prirodne pitke vode. Ovaj treći zaključak potvrđuje prosudbe geopolitičara s početka 90-ih godina 20. stoljeća kako će u 21. stoljeća pričuve pitke vode biti strateška prednost i iznimno unosan izvozni proizvod. Kao što je 20. stoljeće bilo “stoljeće rata” za naftu, tako će 21. stoljeće, a druga njegova polovica sigurno, biti obilježeno ratovima, sukobima i krizama, ali ovaj put za pitku vodu. Ovakve prosudbe geopolitičara, analitičara i najmoćnije svjetske izvještajne agencije o budućnosti svijeta morale bi hrvatsku političku misao vratiti na područje jadranskog sliva od Gacke, Zrmanje, Krke, Cetine, Neretve, Omble, ali i Kupe, Korane, Dobre, Une, Unčice, Šuice, Bistrice, Žabljaka, Trebižata i Bregave. Tu na tom području Dinarida obitavaju Hrvati ne samo kroz povijest, nego i sada na početku 21. stoljeća. Taj relativno uski, stiješnjeni prostor između planina središnje Bosne i Jadranskog mora, Hrvatsku po zalihama pitke vode smješta na peto mjesto u Europi, a u svijetu na četrdeset i drugo, s tim da je po kakvoći na samom svjetskom vrhu.[622] Kad se

620 Stockholmskom “Deklaracijom o čovjekovu okolišu” naglašeno je kako “Zemaljske prirodne resurse, uključujući zrak, vodu, biljini i životinjski svijet a posebice uzorne primjere prirodnih ekoloških sustava, treba štiti u korist sadašnjeg i budućeg naraštaja, pozornim planiranjem i gospodarenjem, kako to traže okolnosti (pojačani kurziv a.)”. Članak 2. Deklaracije, lipanj 1972.

621 Vidi predhodno poglavlje. (op. a.)

622 Ovi podatci su navedeni u Prvome svjetskom izvještaju o vodnim zalihama u svijetu što ga je objavio UNESKU u Parizu, a obuhvaćeno je 188 zemlja svijeta. Žedni pokraj vode, Ivan Milanović Litre, Glas Koncila, 14. prosinca 2003.

u razmatranje uzmu ove neprijeporne činjenice, onda upravljana kriza na prostoru zvanom bivša Jugoslavija, ima ne samo drugu, nego i treću stranu. Teza koja slijedi, mnogima će možda biti iznenađenje, a determinizirani medijski trbuhozborci dočekat će je ili sa šutnjom ili žestokim napadima. Ona glasi: "Determinirani kaos na prostoru nekadašnje Jugoslavije, početkom i sredinom devedesetih godina dvadesetog stoljeća, kojem je cilj bio spriječiti nastajanje samostalne i nezavisne Hrvatske države ima svoj nastavak u "odgođenom kaosu", gdje se produžuje osporavanje hrvatske države "drugim sredstvima", kao bi se Hrvatima u Hrvatskoj i onima u Bosni i Hercegovini otela pitka voda."

Plan je dugoročan i zamišljen je u dvije dionice: prva, protjerati, iseliti, raseliti Hrvate iz središnje Bosne (Usora, Lašvanska dolina), a potom iz Zapadne Bosne (Livno, Kupres Tomislavgrad) i Zapadne Hercegovine (Mostar, Čapljina, Stolac), a nakon što se pokupuju gravitacijske točke ozemlja, od nacionalnih parkova Sjeverni Velebit, Plitvička jezera sve do Dubrovnika, izvori pitke vode sami po sebi doći će u ruke svjetskih determinista. Sa stajališta strategije Hrvatska se na početku 21. stoljeća napada istovjetno kao što se napadala 1991. i 1992. i to u stožernim strategijskim točkama 2K (Zadar-Ravni Kotari i dolina Neretve) samo ovaj put ne vojnoj silom, dakle, ne vojnom strategijom, nego složajem političke, diplomatske, informacijske (kulturne) i gospodarske strategije. Nažalost Hrvatska za razliku od 1991. ne samo da nema protustrategiju, nego ona ne pruža baš nikakav otpor. Suđenje u Haagu za tobožnje ratne zločine, najprije Hrvatima iz središnje Bosne, a potom Hrvatima iz Hercegovine i u konačnici Hrvatima iz Hrvatske, prostorno zahvaća upravo one dijelove Hrvatske i susjedne države Bosne i Hercegovine gdje su pričuve pitke vode. Nakon 2010. i proglašenja službene virtualne povijesti, deterministi će ustvrditi: tu na prostorima Lašvanske doline, Usore, Hercegovine, Banovine, Korduna, Like, i Dalmacije vi ste Hrvati izvršili zločine, za to vam je suđeno i za to ste osuđeni, pa više ne možete baštiniti ta područja. Dakle, ta područje koja su označena nedirnutima i čistima, s golemim podzemnim pričuvama pitke vode, i nakon što su sređeni rezultati geološko-seizmoloških istraživanja područja Dinarida, koje je INA započela 1997. i gdje su definirane granice iznimno bogatih podzemnih vodonosnih slojeva, od 50 do 200 metara,[623] u ratu poslije rata želi se oteti Hrvatima.

Od svih ekosustava na zemlji slatkovodni je najugroženiji. Budući da u UN-ovu izvještaju za 2000. stoji da ljudi danas troše 54% slatke vode te da se ubrzano smanjuju njezine raspoložive zalihe ona postaje glavno ekološko, sigurnosno, gospodarsko, a sutra i političko pitanje. K tome treba dodati kako su Ujedinje-

623 Voda važnija od nafte, Ilija Rkman, Hrvatsko slovo, 26. listopada, 2001.

ni narodi u prosincu 2002. prvi put i formalno kazali da je voda osnova života i zdravlja, te da se mora tretirati i kao socijalno i kulturno dobro. Na taj način, netko se je ipak suprotstavio sve učestalijim negativnim posljedicama privatizacije vodoopskrbe. Zbog čega je taj događaj važan? Hrvatska će u bliskoj budućnosti glede svojih izvora pitke vode biti dodatno izložena pritiscima i Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke. Naime, u mnoštvu slučajeva ove dvije institucije zemljama u razvoju odobravaju nove kredite tek pod uvjetom da se privatizira njihova vodoprivreda. Budući da vodoopskrba u Hrvatskoj nije privatizirana, a zaduženost Hrvatske je tako velika, pa prijeti realna opasnost da se prispjeli krediti budu vraćali novim zaduženjima. Gotovo je sigurno da će ta nova zaduženja, ali i vraćanje i starih dugova biti uvjetovano privatizacijom hrvatske vodoprivrede. Do tog sudbonosnog trenutka nužno je izgradnja kritične svijesti kod puka, ali i stvaranje javnog mnijenja da se nerazumna poslušnička hrvatska vlast odvrati od tog pogibeljnog nauma.

U nadolazećoj globalnoj krizi i sve većoj nestašici pitke vode i Hrvatsku, unatoč bogatstvu zaliha, može pogoditi hollywoodski "američki mrak" kao što je bio slučaj 2003. kada su visoke temperature i katastrofalna suša primorale mnoge gradske vlasti na donošenje odluke o redukciji i ograničenom korištenju vode. To nije ništa u usporedbi sa strašnom spoznajom da bi Hrvati kao kršćanski (katolički) narod osim u tvarnom i u simboličnom smislu izgubili vodu kao izvor i počelo života.[624]

O vodi kao neiscrpnoj temi svi osvrti, govori, objašnjenja, ma koliko umni bili samo su svojevrsno tepanje. Ništa tako ne uči o životu i ljudskom smislu kao što to čini voda. Osim što nas uči mudrosti življenja[625], ma kao to čudno zvučalo, ključ budućnosti planeta Zemlje nalazi se u vodi, tj. u rukama malih i sasvim običnih ljudi. Mnoge multinacionalne kompanije, poput Coca Cole, MacDonald'sa, Shella, Bechtela, neće ustuknuti pred mnogim vladama "trećeg svijeta" jer ih drže u šaci, ali će jednog dana ustuknuti i uzdrhtati pred malim čovjekom, koji će lišen vode života, ustati protiv stanja bespomoćnosti. Stoga to može biti poruka ne samo hrvatskoj izvršnoj i zakonodavnoj vlasti, nego i

624 Uzmimo primjer izraelskog naroda koji u vodi, kako u prošlosti tako i u sadašnjosti, očitava Božju prisutnost i njegovu naklonost. U trenucima poljuljanosti u Božju blizinu prorok Jeremija narodu poručuje: "Bog nas nije zaboravio! Jer kiša i dalje u pravo vrijeme pada, rijeke i dalje natapajući zemlju, teku prema moru..." Isus se u svom govoru često koristio simbolikom vode nazivajući sebe izvorom žive vode i vodom života. Upravo zbog toga ne čudi što je voda jedna od vidljivih znakova sakramenta krštenja koja ima simboliku novoga života kojega krštenik prima na krštenju. Ivan Milanović Litre, isto.

625 Uz rečeno postoji još jedna znakovitost vode. To je tzv. dimenzija malenosti vode koju nam otkriva sv. Franjo Asiški u Hvalospjevu stvorenja u kojemu Gospodinu, zahvaljujući na vodi, kaže kako je ona "Vrlo korisna i ponizna i dragocijena i čista". Ivan Milanović Litre, isto

svim zemljama i narodima koje je Bog Stvoritelj obdario vodom – simbolom života – da se prema njoj svugdje i svagda ophode s dužnim strahopoštovanjem.[626]

Dakle, što se pitke vode tiče, Hrvatska ima budućnost, ali pod uvjetom da se ne povodi za olakim obećanjima svjetskih determinista, nego da o zaštiti i promicanju svojih nacionalnih interesa uvijek promišljanja crpi iz "bunara ljudske mudrosti".[627]

Da deterministi misle ozbiljno kako Hrvatskoj oteti i onu vodu koja je slana pokazuje okrugli stol u školi za management u Trstu početkom 2004. koji je održan na temu "Budućnost Balkana u Europskoj uniji", prigodom predstavljanja novog broja revije "Limes", koji je pak posvećen temi "Naš istok"(!?).[628] Što se s njihovim istokom mislili učiniti naznačio je Riccardo Illy naglasivši da "veliki potencijal, prirodni i ljudski resursi koji postoje u ovoj regiji Jugoistoka Europe, a kako radije, nego imenom Balkan, nazivaju ta područja narodi koji ga naseljavaju. Nisu tu samo hrvatske obale nego unutrašnjost, pa tisuće diplomiranih ljudi koji obavljaju lošije poslove, a koji bi mogli u širem tržištu rada naći odgovarajuće zaposlenje. Naravno, proces integracije treba biti popraćen ulaganjem u infrastrukturu". Rasprava se dalje najviše odvijala na osnovi ove postavke Riccarda Illya i za sve nazočne, više ili manje, ključna riječ je bila "integracija". Manje razlike u mišljenjima, nisu dovele u pitanje prosudbu o stanju u regiji i o perspektivama "zajedničke zapadno balkanske kuće" [629] i njezinih budućih članova.

Glavni urednik časopisa "Limes" Lucia Caracciola, otišao je i korak dalje od zajedničke "balkanske kuće" naznačivši da se ne može prihvatiti hrvatsko proglašenje isključive ribolovno-ekološke zone. "Za nas je prioritetno učiniti zajedničkom jadransku granicu" bez imalo umotavanja u celofan izjavio je Caracciolo, i nadodao – "Treba je pomaknuti mnogo istočnije, prvo na Bugarsku i Rumunjsku, zatim na bivšu Jugoslaviju i Albaniju". Ipak nekakav otpor takvom rješenju Caracciolo vidi u tome što mlade države još nisu sklone, iz anagrafskih razloga, ustupiti dio svoje

626 Voda ima sve dimenzije ljekovitosti, jer dodir s prirodom, kako kaže Papa u poruci "Mir s Bogom Stvoriteljem – mir s cjelokupnim stvorenjem", po sebi je "duboko obnoviteljski". Ivan Milanović Litre, isto.

627 Riječi generalnog tajnika UNESKU-a Kichiroa Matsuura koji je izrekao na 3. svjetskom forumu o vodi održanom u Kyotu 2003. Ivan Milanović Litre, isto.

628 Sudjelovli su dotajnik vanjskih poslova Italije Roberto Antonione, predsjednik regije Furlanija-Julijska Venecija, Riccardo Illy, direktor "Limesa", Lucio Caracciolo, profesor na sveučilištu Sapienza, Predrag Matvejević, te Stefano Pilte, profesor na MiB te koordinator ovog okruglog stola. Pier Paolo Garofalo, Il Piccolo (Trst), 13. siječnja 2004.

629 Takav pristup prema izjavi Roberto Antonionea (MVP Italije) donesen je na konferenciji EU-a u Solunu lipnja 2003. – gdje se "uspjelo jednoglasno odobriti liniju koja prolazi na Balkanu kao strateškom području za cijelu Uniju." Pier Paolo Garofalo, isto.

suverenosti nekoj multinacionalnoj ustanovi, ali da se to može riješiti ako se "Balkan jedna prazna kutija ispuni institucijama, ljudima te idejama".

Sigurno su ovakva "neformalna" talijanska geopolitička ali i formalna diplomatsko-politička razmišljanja[630] utjecala da na prijedlog uplašene Hrvatske vlade "ribolovno-ekološka zona" bude suspendirana u Hrvatskom saboru i da se nakon toga otvori nova (stara) stranica slovenskog agresivnog nastupanja prema hrvatskom morskom i kopnenom prostoru. U čemu je paradoks Savudrijske vale? Mnogo veći od Svete Gore,[631] koja je eklatantan primjer u suvremenoj Europi da se na ozemlju jedne suverene države, nesporazumno nalazi vojska druge države. To je po svim pravilima međunarodnog ratnog prva, agresija, ali ne i za hrvatsku službenu politiku. I umjesto da se hrvatska vlast jasno odredi o zaštiti svog teritorijalnog i akvatorijalnog integriteta, ona se sa Slovenijom upušta u dvojbene i protuustavne rasprave i trgovine.

Pitanje Savudrijske vale je pravno jasno: zna se gdje utječe rijeka Dragonja, iako su Slovenci čak promijenili tok i utok te rijeke na štetu Hrvatske, ali i bez toga, zna se točka razgraničenja na kopnu, a onda je na moru sve precizno određeno međunarodnim pravom – to je okomica na spojnicu dviju obala vale. Kad je sve to tako pravno čisto, postavlja se pitanje: zašto Slovenci ustrajavaju, iako su svjesni da ne mogu nikako imati izravan izlaz na otvoreno more? Oni dobro znaju da su Talijani, koji glume suzdržanost, na njihovoj strani, i čekaju u zavjetrini – povijesno gledajući za talijansku politiku ništa novo. Naime, u pitanju su Osimski sporazumi, jer negraničenje Hrvatske s Italijom otvara novu međunarodnopravnu situaciju. Kao što je poznato Spo-

630 Jadran je potrebno pretvoriti u europsko more (kurziv a.), rekao je bivši talijanski ministar Gianni De Michellis za jučerašnji broj (11. siječnja 2004.) tršćanskog lista Piccolo, pozvavši istodobno talijansku diplomaciju na odlučniju inicijativu za proširenje EU na cijelu balkansku regiju. "U talijanskom je interesu (kurziv a.) da cijela balkanska regija bude spremna za integracije, pri čemu neće nestati samo kopnene već i morske granice (kurziv a.) Kad i Hrvatska uđe u EU, logike i perspektive cijelog Jadrana dobit će potpuno novo svjetlo", rekao je De Michellis, koji se, kako navodi Piccolo, zauzima za Jadran kao "europsko more" – Farnesina (sjedište talijanske diplomacije) mora ponovno u svoje ruke uzeti kompletan balkanski dosije, s obzirom na to da se o njemu više nitko ne brine, kako bi se riješila otvorena pitanja u Bosni, Srbiji i Crnoj Gori i na Kosovu – rekao je De Michellis. "Potpuno za održavanje dobrih odnosa s novom hrvatskom vladom. Sve bi perspektive suradnje trebale biti ocjenjene ne kroz optiku zaštite nacionalnih interesa (kurziv a.), već kroz usuglašavanje", zaključio je De Michellis. Gianni De Michellis, bivši talijanski ministar vanjskih poslova, Ulaskom Hrvatske u EU Jadran može postati europsko more, Jutarnji list, Zagreb, 12. siječnja 2004.

631 O neosjetljivosti Hrvata na jezične nijanse koje oslikavaju namjere jedne agresivne politike vidi se po tome što se dugo govorilo o "Piranskom zaljevu", a ne o Savudrijskoj vali, a za Svetu Goru još se i dalje koristi slovenizirani naziv "Sveta Gera".

razume su potpisale vlade SFR Jugoslavije i Italije, a pravno ga nasljeđuju one države nastale na prostoru zvanom bivša Jugoslavija koje izravno graniče s Italijom, što u ovom slučaju znači da su to Hrvatska i Slovenija.

Ako bi Hrvatska pristala da ustupi Sloveniji to što traži, bez obzira na "koridor", "trokut" ili nešto slično o čemu se u raznim prilikama pregovaralo, Hrvatska bi izgubila izravnu granicu s Italijom. U tom slučaju Osimski sporazumi sigurno bi poprimili sasvim drukčije konotacije između Hrvatske i Italije. Jednostavno rečeno, Hrvatska bi bila dovedena u poziciju Srbije i Crne Gore, Makedonije ili Bosne i Hercegovine prema kojima Italija, glede Osimskih sporazuma nema nikakvu obvezu. Osim toga izravni izlaz Slovenije na otvoreno more, otvara pitanje i gospodarskog pojasa, jer bi Slovenci sutra tražiti i svoj gospodarski pojas. Hrvatsko proglašenje gospodarskog pojasa na Jadranu jedni je ispravni političko-pravni potez od slovensko-talijanskih presizanja koje neće prestati unatoč promjenama političkih elita u ovim zemljama.

Dok Slovenija i Italija znaju jasno artikulirati svoje interese, pa i ondje gdje po međunarodnom pravu nemaju pravo, hrvatska politika luta do besmislenosti, pristajući čak na razgovore u kojima se raspravlja o trgovini – hrvatska sela za hrvatsko more. U svim suverenim državama to je čin izdaje, osim u Hrvatskoj. Teritorijalno i akvatorijalno razgraničenje ne može biti donijeto ni u Saboru, pa ni s dvotrećinskom većinom, već to mora biti predmet referenduma svih državljana Hrvatske. Ako se hrvatski narod želi odreći dijela svog akvatorija ili teritorija u korist neke druge države, onda se to može učiniti samo referendumom i nikako drukčije. U rezultat referenduma ne bi trebalo sumnjati, pa je s tim više začuđujuća drskost bivšeg predsjednika vlade Ivice Račana da se u "parafiranom sporazumu" (bez volje hrvatskog naroda) Sloveniji prepusti ne samo dvije trećine Savudrijske vale, nego i teritorijalno more i koridor širine dvije milje, što je sve skupa gotovo dvije površine Kaštelanskog zaljeva.[632] Kako se u sporazumu Račan-Drnovšek predviđalo da se na području tzv. koridora zabrani iskorištavanje podmorja, instaliranje naftnih ili plinskih platformi, kao i ribarenje, Hrvatska se *de facto* i *de jure*, trebala odreći i svog gospodarskog pojasa u vlastitom teritorijalnom moru(?), što bi bio jedinstven slučaj u svijetu. Što bi za posljedicu mogao imati ovakav izdajnički čin jednog predsjednika Vlade? Prvo, u ovakvom obliku razgraničenja sa Slovenijom Hrvatska ne bi imala nikakvu zajedničku granicu sa susjednom državom Italijom jer tzv. "trokutić teritorijalnog

632 Kaštelanski zaljev, najveći je zaljev u srednjoj Dalmaciji, i razmjestio se između Splita i Trogira te poluotoka Marjana i otoka Čiova. Dužina najveće uzdužne osi iznosi 14,8 km a poprečne 6,6 km.

mora" ne bi mogao predstavljati zajedničku granicu, budući da, ne bi postojala neprekidna veza između tog komadića teritorijalnog mora i ostalog teritorijalnog dijela Hrvatske, zbog gubitka jurisdikcije nad morskim dnom. Drugo, u cjelini gledano to bi za posljedicu imalo dalekosežne političke implikacije jer za Italiju Osimski sporazumi više ne bi bili obvezujući, što bi ona sigurno iskoristila pritiskujući i ucjenjujući Hrvatsku, naprimjer, s esulima.

Pitanja međudržavnih teritorijalnih razgraničenja suviše su ozbiljna da bi se njima mogli poigravati političari tipa Ivica Račan, koji je hrvatski narod, dok su pregovori trajali uvjeravao kako "javnost ne treba biti upoznata, jer to može štetiti pregovorima!" Dakle, glavni predstavnik izvršne vlasti, bez imalo stida o ključnim, pače životnim pitanjima nacionalnog suvereniteta samostalno (protuustavno) odlučuje bez nositelja tog suvereniteta. Međutim, to pokazuje koliko laicistička vlast neke zemlje može raditi protiv interesa onih koji su je izabrali, ali pokazuje i to da njihova poslušnost i(ili) ropska poniznost nemaju kraja. Ovdje se naprosto ne radi samo o nepromišljenosti, nego i o nasilju prema vlastitom narodu, jer se drugome daje ono što nije tvoje i to po diktatu trećega. Hrvatsko more i ozemlje, nije vlasništvo nikakve izvršne političke vlasti, bez obzira na demokratski postupak njezina biranja, nego i more i ozemlje izvršna vlast mora uvijek braniti kada su ugroženi, i tako ih sačuvane predati idućim naraštajima. Sve drugo jednostavno rečeno, je – izdaja.

Još nešto, do sporazuma Račan-Drnovšek Hrvatska je bila zapadno od Slovenije, sa svojim teritorijalnim morem i kopnom (rt Savudrija), a nakon njega Slovenija sa "svojim teritorijalnim morem" trebala je postati zapad Hrvatskoj. Time je Ivica Račan vlastoručno iscrtao zapadnu granicu "zapadnog Balkana".

U ovom povijesnom trenutku na početku 21. stoljeća Hrvatska mora prepoznati svoj prostor, svoje more, svoje otoke, svoju obalu, svoje izvore pitke vode, svoja područja proglašena prirodnim ili nacionalnim parkovima, svoju kulturnu i duhovnu baštinu, kao svoje posebne i najveće vrijednosti te ih zaštiti na takav način da ne postanu vlasništvo nehrvatskih europskih silnika[633], ali i domaćih sljedbenika determinizma, kako ih ne bi mogli ugroziti i(ili) upropastiti. Ako sada Hrvatska učini krive korake ili propusti učiniti one koji bi stvarno zaštitili temeljne hrvatske vrijednosti i interese, onda je realna opasnost da hrvatski narod

---

633 Što je Hrvatska vrijednost na osebujan način upozorava i ova rečenica crnog humora: "Rvat koji vidi svako jutro kako sunce izlazi iza brda, koji vidi rosu na travi, koji čuje njak magareta, kukurik pivca, žubor potoka, cvrkut tica, koji imade svoju šumu i planinu, svoje poje i svoj dolac, koji znade svoje ime i prezime, i čiji je, kojega zvono upozorva da ga Bog prati, težak je problem za suvremne kiborge i androide." Tvoj Ognjilo, Hrvatsko slovo, 11. siječnja 2002.

doživi novo gorko iskustvo, u kojemu bi po prvi put u svojoj dugoj povijesti mogao ostati bez bitka.[634]

***

Dok su u doba komunizma (druga faza determinizma) hrvatski suverenitet i hrvatski interesi bili u rukama ideologa komunističke internacionale, danas su oni u rukama ideologa neoliberalističke kapitalističke internacionale[635] (treća faza determinizma). Većina današnjih hrvatskih političkih stranačkih elita ne znaju što su stvarni nacionalni interesi Hrvatske. Tim otuđenim elitama važniji je Haag, nego čast i dostojanstvo hrvatskih branitelja, njima je proizvodnja "hrvatskog paradoksa" u kojima mrtvaci iz Drugog svjetskog rata hodaju ulicama, važnije nego to da živi ljudi ne daju znakove života, njima je s predumišljajem nedefinirana europska utopijska koncepcija zanimljivija od sudbine vlastitog naroda u susjednoj Bosni i Hercegovini, njima je značajnija izjava nekog trećerazrednog svjetskog birokrate nego očuvanje vlastitog identiteta, njima je mišljenje predstavnika svjetske financijske oligarhije presudno, ali ne i rasprodaja vlastitog bitka. Naprosto, hrvatska politička stranačka elita nakon 2000. više nema ideja, odnosno ona ne zna što su hrvatski nacionalni interesi i kako ih promicati. Na početku 21. stoljeća službenu Hrvatsku karakterizira neodređenost. Na takvo stanje duhovnog ozračja Goethe je davno upozorio riječima: "Onaj tko je neodređen, taj je već umro".

Bez normativne predodžbe – nacionalne strategije življenja i opstanka – o tome čemu nacija smije i treba težiti, hrvatska politička misao se svodi na sitničavo, svađalačko i destruktivno nametanje "svoje istine". U neimanju uobličene i općeprihvaćene strategijske zamisli kako obraniti svoje interese na prvim vratima Euroazije, hrvatski političari su najčešće samo loši glasnici rastrojenih institucionalnih državnih sustava i uspješni pronositelji duhovnog (vrijednosnog) nereda koji vlada u hrvatskoj zbilji. Oni su oličenje zastrašujućih sadržajnih praznina, gubitka identiteta i etičkoga kodeksa, te opće obamrlosti (ravnodušnosti) hrvatske nacije. Hrvatska je, može se ustvrditi, zemlja bez ikakvog krite-

634 Prodaja bankarskog sustava, velikih divova poput INA-e, HEP-a te turističkih kompleksa, zapravo dovodi nove gospodare. Tko gospodari kapitalom, gospodari i državom. No, problemi u Istri su najgori jer se prodaje bitak, a to je zemlja. Uravo u tome leži bit nove kolonizacije, koja će nas učiniti kolonima na vlastitoj zemlji. Oriano Bulić, vijećnik Gradskog vijeća Pule, HS, 12. travnja 2002.

635 Sjedinjene Države, kao i sve demokratske europske zemlje, dakle i sve članice Europske unije, funkcioniraju na ideologiji liberalizma, koju je usvojila i moderna, blairovska i schröderovska socijaldemokracija. Svijet u kojem Hrvatska živi jest svijet liberalne demokracije i liberalnog kapitalizma, a ne svijet dominantnih katoličkih vrijednosti. To je ona, presudno značajna činjenica, na koju Crkva nema adekvatan odgovor. Bozanićev Božić, Davor Butković, Jutarnji list, 24.,25. i 26. prosinca 2004. str. 33.

rija, a u substancijalnom smislu gotovo ga uopće nema, jer da ga ima, onda se svaki politički nasilnik, susjedni ili bjelosvjetski, svejedno, ne bi mogao bacati kamenjem na nju, predstavljajući to kao njezinu dobrobit, a svaki domaći demagog determinizma nacionalnim spasiteljem. Ovdje zapravo vrijedi žalosna maksima francuskog katoličkog moraliste, romantičara Lacordairea. "Istinu iznijeti plaćamo skupim bitkama, laž naprotiv ne stoji ništa".

Današnja hrvatska šarolika politička elita nije kadra komunicirati sa svjetskom političkom zbiljom, jer je ne razumje, a i ne želi razumjeti. Ona naprosto održava situaciju svoje povezanosti s novim bogatašima i s golemom masom sirotinje, koja ovisi o državnoj skrbi, i ne mari za to, što je ostala potpuno bez vizije. Takvo stanje dovelo je da vlast i državni interesi ne stoje na istim pozicijama, oni su inkompatibilni. U takvoj konstelaciji snaga gdje se moć iz legalnih institucija vlasti preselila u određene financijsko-medijske udružbe, ti su procesi logični. Interesi tih izvaninstitucionalnih udružaba nemaju veze s hrvatskim nacionalnim interesima, već počivaju na interesima održanja moći koju su sebi priskrbili. U Hrvatskoj se politika ne vodi u okvirima promicanja i zaštite nacionalnih interesa, nego u ispunjenju zahtjeva koje svako malo postavljaju ti centri moći.

Kako se Hrvatska može odhrvati matrici "odgođenog kaosa" kojemu je izložena? Najveća prepreka pri tome može biti nedostatak vlastite pameti, organiziranosti, sposobnosti da se profilira i postavi kao samosvjesna (ponosna) država, a ne se iscrpljivati u iščekivanju nekakvih datuma koji ne donose ništa konkretno, osim da politička elita samu sebe uvjerava kako je uspješna i nema ništa sa "zapadnim Balkanom".

Stoga je poželjno postaviti pitanje: Koje sve iluzije treba odbaciti hrvatska politička misao, da bi Hrvatska postala čimbenik na prvim vratima Euroazije?

Prvo, napustiti (odreći se) prevladavajućeg trenda "klanjanja zlatnom teletu", a prihvatiti se zakona koji proizlaze iz tisućljetne hrvatske kršćanske uljudbe. Biblijski su motivi vrlo zahvalni za usporedbu jer su krajnje precizni. U čemu je sličnost i razlika izraelskog i hrvatskog naroda? U Mojsijevo vrijeme Izraelci su postojali kao narod ali nisu imali ni teritorij ni državu, Hrvati pak do u Tuđmanovo vrijeme kao narod imali su teritorij, ali nisu imali državu. I jedan i drugi narod tragao je za zaokruživanjem svog bitka, i jednom i drugom bilo je potrebno mnogo vremena, ali i žrtava i stradanja, da dosegnu institucionalno oblikovanje državnosti. U Hrvatskoj je nakon njezinog međunarodnog priznanja zavladao razumljivi (opravdani) trijumfalizam dok je druga determinizirana strana spremno čekala da hrvatsku pobjedu ne samo relativizira, već da je pretvori u poraz. Nevični odgovornosti za vlastitu sudbinu, Hrvati su olako postali plijen lukavih i lažljivih determinista. Hrvatski jal, pomodarstvo, naivnost, trka za ma-

terijalnim probitcima postali su prevladavajući i nedugo zatim nacija pobjednika počela se loše osjećati, isto kao izraelski narod nakon što ga je Mojsije izveo iz egipatskog ropstva. Pustinjska iskušenja su za bivše robove bila veliki izazov. Ni Bog, koji ih je čuvao i bacao im mãnu s neba, nije bilo dovoljan Izraelcima da povjeruju. Čim je Mojsije nestao u sinajskim brdima na poziv Gospodnji, izraelski je narod pozvao njegovog prvog suradnika da im napravi novog boga, što on i učini, načinivši zlatno tele, kojemu se oni pokloniše žaleći za sigurnošću egipatskog ropstva. Istovjetna stvar se dogodila i hrvatskom narodu 3. siječnja 2000. nakon smrti predsjednika Tuđmana i dolaska laicističke vlasti. Zlatno su tele ponudili Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka, a u Aronu ulogu odigrali su mnogi od posttuđmanovske političke elite.

O raspletu ove sadašnje “pustinjske” dionice hrvatske države, ne bi trebalo biti dvojbe pod uvjetom da ima tko “pograbiti zlatno tele spaliti ga i u prah satrti, razbacati ga po vodi i natjerati Hrvate da tu vodu piju”. Nažalost, nakon dr. Tuđmana Hrvatska takvog političara nema. Do pojave takve osobe Hrvatima ne preostaje ništa drugo nego da i dalje lutaju determiniziranim pustinjskim bespućima, do ulaska u obećanu zemlju.

Drugo, odreći se zablude kako je Haaški sud mjesto gdje treba “dokazivati svoju nevinost”. Već gotovo desetak godina u Hrvatskoj postoje dvije teze o Haaškom sudu koje jedna drugu isključuju. Po prvoj Haaški sud je urotnički prema Hrvatima, a druga naznačava kako je, naprotiv, na djelu urotničko djelovanje protiv Haaga. I jedni i drugi upadaju u zamku “teorije zavjere” omiljenoj inačici determinizma po kojoj njihov operativni plan ostaje u sjeni. Naime, sadašnji događaji oko Haaga i Hrvata, međutim, ne potvrđuju zavjeru ni s jedne ni s druge strane, ali svakako potvrđuju postojanje usklađenog procesa koji uvjetuje i određuje ovaj međusobni odnos.

Mnogo je podudarnosti između političkih procesa koji se odvijaju u Hrvatskoj, i stizanja optužnica, u određenim intervalima, i proklamiranog temeljnog političkog cilja – ulaska u EU i NATO. U tom predvidivom slijedu analitičari, za razliku od političara, prepoznaju isplaniranu i usvojenu politiku EU-a prema prostoru “zapadnog Balkana”, dakle i prema Hrvatskoj, a za koje su europski deterministi sastavili redoslijed normi i postupaka koji će sve te zemlja dovesti u istu razinu krivnje, kako bi ih “sve u paktu” poslije 2010. doveli u poziciju pridruženog, ali ne i punopravnog člana Europske unije.

Kada se pažljivije sagledaju konkretni “zadani” ciljevi koje Europska unija postavlja prema Hrvatskoj, sadržani u formulaciji o “funkcioniranju pravne države”, primjetan je visoki stupanj sukladnosti između političkih procesa u Hrvatskoj i nastupanja Haaga. Haaški je sud definitivno postao katalizator hrvatskog političkog

javnog ponašanja, kao tobožnji uvjet približavanja ciljevima EU-a. General Ante Gotovina je samo paradigma tih zakulisnih igara. U biti ciljevi plana su jednostavni – prostor "zapadnog Balkana", a poglavito njegov zapadni dio pripremiti za potpuno eurozapadno integracijsko usisavanje njegovih prirodni izvora od mora, pitke vode, šuma i plodne zemlje do geostrateškog položaja, kako bi se ušlo u nadmetanje s ostalim velikim igračima na prvim vratima Euroazije.

Budući da Europska unija političke procese na "zapadnom Balkanu" nadzire i usmjerava, koristeći se haaškim suđenjima za ratne zločina kako bi dokazala da su sve politike jednako krive, osim one njezine koja ih je omogućila, opet nije nimalo slučajno da se rokovi hrvatsko pridruživanja EU-u preklapaju s rokovima dovršetka rada Haaškog tribunala. Koliko god hrvatska aktualna vlast uvjeravala hrvatski puk, a saborska oporba sekundirala, o mogućem ulasku u Europsku uniju 2007. ili 2008. – realni političari procjenjuju kako će Hrvatska, eventualno, doći na red kada s radom prestane Haaški sud.

Ovaj selektivni odabir poželjnih i oni koji to nisu neće proteći bez velikih problema, s obzirom da će ovaj "nadnacionalni" ili segregacijski kriterij, u slučajevima, kako Hrvatske, tako i ostalih malobrojnih europskih, a i zemalja "trećeg svijeta", jednom morati naići na otpor. Teško će biti održati stanje u kojemu će za određena svjetska područja, (slučaj Iraka i suđenje Sadamu Huseinu) vrijediti jedan pravni sustav, a za "velike protagoniste svjetske politike" nekakav drugi, primjerice, Sjedinjene Američke Države koje nastoje izboriti u čitavom svijetu priznavanje svoje "izdvojenosti" od globalnog, nadnacionalnog sustava pravde. Ako je nekome do utančine poznata "pravednost" Haaškog sudišta onda je to politici Sjedinjenih Država, no, unatoč ovom evidentnom primjeru hrvatska politika i dalje ostaje zarobljena u uvjerenju kako je u Haagu moguće "dokazati nevinost".

Treće, bez dvojbe i ostatka poslušati savjet Gershona Peresa,[636] koji je početkom 2004. za vrijeme boravka u Hrvatskoj na pitanje novinara gdje vidi mogućnost razvoja Hrvatske, odgovorio: "svakako ne u pristupu zajedničkom tržištu EU-a. Mislim da bi to za vašu zemlju bila katastrofa, iako svi ljudi s kojima sam ovdje razgovarao govore o tome kao o životnom snu. Ja to ne mogu razumjeti. Boriti se da iziđete iz Jugoslavije i za to ste platili vrlo visoku cijenu. Zašto onda želite ući u drugu, veću Jugoslaviju? Što tamo možete dobiti što sad nemate... Ulaskom na to veliko tržište bit će te preplavljeni skupim proizvodima velikih zemalja kojima vi nemate što ponuditi. Ako želite sačuvati svoju kulturu,

---

636 Poduzetnik, vlasnik riječkog Konstruktora, član Lige izraesko-hrvatskog prijateljstva, brat Shimona Peresa, nobelovca i vodećeg oporbenog političara Izraela.

svoj jezik, sve za što ste se borili, nemojte potraćiti svoje izglede priključenjem gomili Europljana... Mala zemlja nije osuđena na propast, naprotiv sama može uspjeti prije nego u nekoj integraciji... U protivnom EU će vas ušutkati na dva načina: uzet će vam najbolje i najsposobnije ljude, a ostale pretvoriti u kupce svojih skupih automobila koji će godinama otplaćivati kredite i preskupe kamate... banke ste prodali strancima, oni truju vaše društvo poticanjem potrošnje na kredit jer time ubiru pretjerano visoke kamate. Nema novca za ulaganje jer banke nisu zainteresirane za dugoročne hrvatske interese, nego žele brz i lagan novac."[637]

Četvrto, osloboditi se zablude kako je Zapad jedinstven. Nakon determiniranog kaosa na prostoru zvanom bivša Jugoslavija, a poglavito nakon ratova u Afganistanu i Iraku pokazala se sva žestina duboke podijeljenosti unutar tog istog Zapada – Sjedinjene Američke Države s jedne i europske sile s druge strane. U kojoj mjeri će ta podijeljenost biti naglašena u trenutcima dok je NATO-ov novi strateški pristup sigurnosti za 21. stoljeće zapao u krizu, zbog jednostranih odluka Sjedinjenih Američkih Država, nije potrebno previše nagađati, ako se uzme u obzir nova različita putanja interesa dviju vodećih kontinentalnih zemalja zapadne Europe (Francuske i Njemačke) te Rusije kao trećeg ključnog čimbenika sigurnosti europskog kontinenta. Za prve dvije spomenute zemlje interesne putanje su narušene američkom SECI inicijativom, koja se uklinjuje u njihovo presjecište na južnom krilu Europe, i koja se nakon ulaska Slovačke u EU spojila sa sjeverno-europskim krilom. Ono svoju ishodišnu točku ima na Baltiku iz koje se okomica spušta na Jadran obuhvaćajući ključne kopnene i pomorske geostrategijske koridore Europe koji čini izvorište njezine stabilizacije ili destabilizacije.

To novo "merdijalno" geopolitičko stanje nužno je promatrati i u kontekstu srednjeeuropskog prostora. Geopolitički prostor srednje Europe, rušenjem Berlinskog zida, konačno svoju crtu pomiče s rubnih dijelova Alpa i Panonske nizine na prostor Dinarida i jadransku obalu, izlazeći na taj način iz kontinentalne izoliranosti i omogućujući središnjoj Europi izlaz preko Crnog mora i Jadrana u "središte" svijeta – Sredozemlje – geopolitičku spojnicu Euroazije i Euroafrike.

Upravo je prostor "zapadnog Balkana", kao presedan, globalno omogućio eskalaciju "mirovnih" zadaća NATO-a i stvaranje svjetskog koncepta sigurnosti za unipolarni svijet. Uz već standardni stav Rusije i Kine o multipolarnosti koji je postao svojevrsna konstanta, prvo se Francuska, a potom i Njemačka počela zalagati da je UN-ova ovlast nužna za buduće NATO operacije izvan teritorija njegovih članica. Žestina tih tvrdnji stigla je

637 Josip Jović, Koktel na "Titanicu" Slobodna Dalmacija, 3. svibnja 2004.

prekasno (slučaj Irak) pa su Njemačka i Turska odlučile zaigrati na Rusiju, ili obratno, nije odveć bitno. Je li na pomolu novi moćni savez koji bi s više od tristo milijuna stanovnika, s najvećom kopnenim ozemljem (proteže se na dva kontinenta) i najvećim zalihama prirodnih izvora na svijetu, a dodajući tome svemirsku i nuklearnu moć, mogao postati ekvivalent Sjedinjenim Američkim Državama u raspodjeli moći na Putu svile? Ako je suditi po susretu Putin-Schröeder u super brzom vlaku za Köln (prosinac 2004.) i čvrstom stavu Turske[638] u pregovorima s Europskom unijom onda se orisi novog europsko-azijskog saveza već naziru. Da budući geopolitički procesi neće biti tek diplomatsko nadmudrivanje, upućuje vraćanje naftnog diva "Juganskneftegaza" (glavni dio Jukosa)[639] u vlasništvo ruske države i lansiranje nove ruske interkontinentalne rakete Topol-M (NATO-oznaka SS-27) koja će prema prosudbama najvjerojatnije u operativnu uporabu ući 2006.

Gdje je u tom novom geopolitičkom miješanju karata Hrvatska? Ona još i dalje hrli na Zapad, ne videći da je središte vrtnje u njezinom dvorištu. Bespogovorno i dalje pristaje na najezdu celuloidno-digitalnih iluzija kojima je jedini cilj da izazovu kaos i prepariraju hrvatsko nacionalno biće za završnu fazu neokolonizacije.

Zapadna Europa u zadnje vrijeme sve više gubi dah, pa francuska povremena glasnost ne može zamijeniti šutnju njezinog ostatka. Svekolika slojevitost Europe (kulturološka, gospodarska) te različiti zemljopisni položaji i otkloni u geostrateškim prioritetima utječu na različite procjene prijetećih protežnosti, sadržanih u regionalnim krizama i sukobima na rubovima Europe. Kad je riječ o Sredozemlju samo dio članica Sjevernoatlantskog saveza smatra moguće opasnosti u toj regiji prijetnjom vlastitoj sigurnosti. Geostrategijski konsenzus iz razdoblja hladnog rata

---

638 Turski primjer je posebno znakovit ako se zna da je ona još 1999. gotovo zaprijetila vetom na savezničku odluku o Kosovu, ako je ne uvjere da kosovski primjer nikad neće primjeniti na Ankarin tretman Kurda. Kako do tog uvjerenja nikad nije došlo problem za Tursku nije nimalo bezazlen, a to potvrđuje promjena američke politike prema Kurdima u Iraku gdje oni već uživaju jedan oblik političke autonomije.

639 CIA je otkrila da se novi direktor Jukosa služio potkupljivanjem. CIA je skinula oznaku tajnosti s dokumenta koji terete Semena Kukesa, predsjednika uprave Jukosa, da je 2000. davao mito kako bi naftna kompanija TNK, kojoj je bio na čelu, kupila Černogorneft, tvrtku u stečaju, objavio je ruski poslovni list Finansovije izvjestija. Oznaka tajnosti skinuta je nakon što je 2. prosinca 2003. ruski parlamentarac Vladimir Judin, koji je potaknuo istragu protiv Jukosa i njegovih čelnika, zatražio od tužitelja Vladimira Ustinova da provede istragu protiv Kukesa o preuzimanju Černogornefta "pomoću potkupljivanja, ucjenjivanja, prijetnji, sve do oružanih metoda". U istragu se uključila CIA, koja je uspjela skupiti nekoliko dokumenata. Najzanimljiviji je onaj u kojem stoji da je Kukes vladinim dužnosnicima priznao da je potkupljivao činovnike kako bi kupio Černogorneft. Jutranji list 11. prosinca 2003.

je nestao dok Sredozemlje upravo zbog svoje geostrategijske vrijednosti, a time i složene sigurnosne problematike upravo predstavlja sigurnosni izazov na kojem se Europa ovakva kakva je sada, samodopadna i isključiva, ne može potvrditi kao ravnopravan član multipolarnog svijeta, iako veliki dio europskih država iskreno to želi.

Sve do nedavno, sa sigurnosnog aspekta i zbog kooperativnosti Rusije prostor srednje i istočne Europe Zapad je nazirao političku i gospodarsku stabilizaciju ponajprije činjenicom zbog proširenja Europske unije na Istok. Zbog složenosti zemljopisnih, gospodarskih, društvenih odnosa, te iz njih proizašlih kriza, koje već godinama (šire gledano može se mjeriti desetljećima i stoljećima) Sredozemlje, kao zemljopisno čvorište tri kontinenta (u komunikacijskom smislu i mnogo šire), za Europu predstavlja problem s kojem se ona u budućnosti neće moći nositi, zbog bitno izmijenjene geopolitičke slike.

Naime, proširenjem NATO-a na Poljsku, Mađarsku i Češku ostvareni su slijedeći strategijski ciljevi: ovladano je baltičkim geostrategijskim pomorskim smjerom te njemačko-poljsko-bjeloruskom nizinom čime je osnažen NATO-ov (čitaj Sjedinjenih Američkih Država) istočni blok prema Rusiji. S primitkom Mađarske, NATO nadzire Panonsku nizinu, tj. geostrategijski smjer koji se preko Ukrajine i Mađarske proteže na sjevernu Italiju i Jadran. Onaj tko drži vrata Jadrana je Hrvatska, pa primitak Slovenije u NATO (koja nema izlaz na otvoreno more) u geostrategijskom smislu ne predstavlja veliki dobitak, osim da bude batina kojom se po želji "velikog brata" može lupati po Hrvatskoj. Dakle, Hrvatska se nalazi na završetku bitnoga geostrategijskog smjera koji izbija na sjeverni Jadran, tj. na "strategijsku gravitacijsku točku" zahvaljujući kojoj Sredozemlje preko Jadranskog mora najdublje zalazi u europski kontinent. Taj geostrategijski završetak, od Ukrajine do sjeverne Italije, treba promatrati u kontekstu njemačke i ruske putanje interesa, koje su sada u tom području sukladne, a i šire na prostoru srednje i istočne Europe – tj. na uspostavljanju sigurnosno konzistentnog prostora od Baltika do Jadrana i Crnog mora. U takvoj novoj geostrategijskoj konstelaciji, te mogućoj dinamici događanja, Hrvatska bi se trebala ohladiti od pristupanja članstvu u "elitni europski klub – zvan EU". To postaje aktualnije ako se uzme u obzir da se celuloidno digitalnom invazijom (holivudskih filmova i TV sapunica, i učinkom "Big Brothera") već izvršilo duhovno porobljavanje. Čitavo to novo ropstvo predstavlja svojevrsni reket, jer za tobožnju političku i gospodarsku sigurnost Hrvatska mora pristati na ograničeni politički, te gospodarsko-financijski suverenitet do njegovog konačnog gubitka. Ako je tome tako, tada tlapanje o demokraciji, ljudskim pravima, slobodi medija, pluralizmu postaje ništa drugo do mafijaški instrument u rukama europskih determinista i nevladinih udruga

kao najelitnijih "postrojaba" neformalnih središta svjetske moći u neokolonijalnom nastupanju hrvatskim prostorima.

Hrvatska, da bi izbjegla geopolitički kaos i Europu, koja na početku 21. stoljeća teži gigantizmu i isključivosti, noseći u sebi nagon nasilništva kojim "siluje prirodne i Božje zakone" mora napustiti klanjanje "zlatnom teletu", odagnati zabludu o međunarodnim sudištima kao mjestima pravde za malobrojne narode, i konačno shvatiti da osim nacionalnih interesa sve drugo u međunarodnim odnosima – mijena jest.

Poglavlje 6

MEDIJSKA AGRESIJA NA HRVATSKU

Pišući prije dvadeset i četiri stoljeća *"Umijeće ratovanja"* Sun Tzu Vu vjerojatno nije ni slutio da će njegove temeljne strategijske postavke svoju pravu primjenu doseći tek na prijelazu iz drugog u treće tisućljeće. U ratu bez rata i miru bez mira gdje je "meka sila" postala odlučujuća snaga moći[640], ratovanje je zaista, kako je to smatrao umni kineski strateg postalo umijeće prijevare, a čin vladanja, znanošću mentalnog razoružavanja. "Pobijediti neprijatelja bez borbe, to je genijalnost", tvrdio je on.

Kad su svjetski deterministi nakon pada Berlinskog zida konačno shvatili da se može ostvariti ideja Antonia Gramscia o *"maršu kroz institucije"* od tada su krenuli stazom prijevara, a uporabom medijskog nasilja i njegovim nadzorom samo su potkrepljivali takvo djelovanje. U "odgođenom kaosu" hrvatski deterministi u stanju *"rata bez rata"* ili *"mira bez mira"*, kojeg neprestano vode protiv interesa vlastitog naroda i cjelovitosti vlastite države, uklapa se u Sun Tzuovo načelo: prikrivati pravi cilj javnih poteza, zbuniti i pokolebati, navesti na pogrješne poteze svoje suparnike. Obmana i prokazivanje dvije su bitne odrednice medijskog nastupanja hrvatskih medijskih determinista. Za njih ne postoji istina da u ljudskom životu ima ono što je važno, i ono što je beznačajno. Inverzija je potpuna. Ako hrvatski "potrošač" medija prelistava različite publikacije i odgleda preko televizij-

640 Malo je poznata činjenica da je 96% svih (masovnih) medija u posjedu (vlasništvu) sedam kompanija, a kao primjer navodimo General Electric (GE) kao vlasnika NBC-a, jedne od tri najveće TV postaje (uz CBS i ABC). To znači da sedam predsjednika kompanija odlučuje (zapravo samo kontrolira "da se tko ne zaleti") što će biti, a što neće biti objavljeno gotovo u svemu tisku, na radiju i TV. Treba naglasiti činjenicu da ono "što nije objavljeno, to se nije ni dogodilo" sa stanovišta reakcije široke publike. Vraćajući se na onih 6%, točno je, moram priznati, da u onih preostalih 4% pojedinac može objaviti gotovo što hoće, na svoju odgovornost, naravno. I gotovo bez ikakvog odjeka. Ognjištar u mRačnoj demonKraciji, Tomislav Nürnberger, Biblioteka Zvonimir, Zagreb, 2003., str. 21-22.

skih zaslona ono što mu se nudi – hrpu različitih informacija – on na kraju ostaje neinformiraniji (zbunjeniji) nego što je bio na početku, prije čitanja ili gledanja. Sve je toliko zamršeno i nejasno da se te informacije i bez poznavanja informacijskog rata, nakon nekog vremena mogu iščitati kao dezinformacije. No, običan čovjek pritisnut svakodnevnim brigama nema mogućnosti, ni financijske, ni tehničke ali ni vremena da većinu tih tobožnjih vijesti, informacija i senzacija, provjeri. One se poput stalagmita talože i rastu u psihi čovjeka do konačnog razoružavanja njegove samosvijesti i uništavanja njegovih sposobnosti rasuđivanja o dobru i o zlu.[641]

U tom novom valu ratovanja, nasilje se provodi, ali uglavnom bez krvi pa preobraženi deterministi u Hrvatskoj za sebe uvijek imaju odstupnicu, jer su se prilagodili doktrini "inverznog rata", ostajući kao napadači nevidljivi i(ili) neidentificirani, a njihovi agresivni svakodnevni čini prešućeni. Primjena dezinformacija najomiljeniji im je taktički postupak. Njihovi mentori dobro su ih uputili da se jedinstvenost lanca *"komunikator – mediji – puk"* mora promatrati u složenoj društvenoj zbilji. U tom se kontekstu mediji shvaćaju kao moćna sila, a ne samo kao složene društvene institucije koje utječu na oslikavanje prevladavajućih odnosa u društvu. Kao o moćnoj sili s djelotvornim učinkom misli se zbog toga što od svakodnevne stvarnosti proizvodi virtualni smisao, kojeg čitatelj (gledatelj) prihvaća kao životan (stvaran). Oni imaju moć (koja nije nadzirana) pružati sliku o svijetu u kojemu živimo, tako da svakome beznačajnom događaju ili akteru – osobito odabranim političarima i(ili) istomišljenicima – jamče značenje i važnost, a one druge značajne i vrijedne izlože poruzi ili prešućivanju. Njihova jedno(pri)strana interpretacija[642] društvene stvarnosti vodi ih u neprestanu proizvodnju manipulacija[643] kako bi ideologiju besmisla održavali na životu.

641 De Kekhove smatra da nove tehnologije priopćavanja "primijenjene na televiziji i na radiju, na Internetu i na filmu, mogu ukalupiti mozak fiziološki, na području organizacije i rada neurona, isto kao i psihološki, na području procesa shvaćanja. Samo jači umovi i ljudi koji su navikli na samostalno prosuđivanje, mogu odoljeti tom znanstvenom nametanju spoznaja". Novo ruho građanskog rata, Domagoj Ante Petrić, Hrvatsko slovo, 30. kolovoza 2002.

642 Interpretacijama se neke vrijednosti afirmiraju više nego druge. Interpretacijama se, jednako tako, stavlja predznak i obilježava neka vrijednost kao "nazadna", a drugo mišljenje smatra "naprednim". Tako će, primjerice, bez ikakvog dodatnog objašnjenja većina komentatora u medijima političare ljevice nazvati "naprednima", političare desnice "nazadnima". Mediji izbori i etika, Glas Koncila, 16. studenog 2003.

643 Prema mišljenju uglednog hrvatskog komunikologa Pavla Novosela, kojeg je za života iznio u razgovoru za Hinu 5. veljače 2003. u hrvatskim medijima o pojedinim temama ili strankama na djelu nije cenzura, nego sofisticirane manipulacijske tehnike koje većina ljudi nije kadra prepoznati kao laž. Te tehnike manipulacije lako je uočiti na primjeru prešućivanja, svrhovitog redanja obavijesti (na prvim stranicama su vijesti o potezima neke skupine koje će čitatelji

Iako su se oblici rata kroz povijest mijenjali, namjera agresora uvijek je ista – uništenje suprotne strane, ili onemogućavanje njezinog slobodnog djelovanja. Hrvatska u dva svjetska rata i poraća i onom Domovinskom, težišno je bila izložena operacijama fizičkog uništenja, a sada se "mekom silom" prešlo na druge načine uništenja hrvatskog puka, hrvatskih institucija i hrvatskog bitka. Sve što u Hrvatskoj predstavlja vrijednost i vrjednotu, pa i sama Katolička crkva, izloženo je unutarnjem nagrizanju i rastroju. Ubačenici determinizma znadu iskoristiti ljudske slabosti, zato je *"rat bez rata"* u Hrvatskoj tako podmukao, višeslojan, mnogolik i u stalnoj eskalaciji, a cilj mu je konačno uništenje suverene hrvatske države. Samo letimičan pogled na tiskovine i elektronske medije u Hrvatskoj u(do)kazuje jednoglasje i usklađeno djelovanje[644] o otvorenim napadima i(ili) prikrivenim podmetanjima kojima je svrha rušenje nacionalnog ponosa i obezvrjeđivanje nacionalnih interesa, isto kao i osoba i snaga koje ih zastupaju. Javno mnijenje u Republici Hrvatskoj, "meka sila" oblikuje na neprekinutom slijedu umjetno stvorenih događaja, negativnih slika, vijesti, komentara i natuknica, te namještenih anketa koje determinizirani krugovi u inozemstvu objavljuju preko svojih agencija, kao odraz raspoloženja stanovništva. Hrvatski puk koji je mjesecima i godina izložen neprekidnoj paljbi "meke sile" postupno popušta jer ga se suptilno uspjelo uvjeriti da je svaki otpor bezizgledan, da bi obmana zvana – integracija – uvjerljivo bila prikazivana kao novi korak na putu prema blistavim ostvarenjima.

U ne tako dalekoj budućnosti Hrvatska bi mogla ući u kritičnu fazu svoje opstojnosti, jer će sadašnja i naredne vlasti nadolazeće napetosti i proturječnosti rješavati upravo novim prijevarama i obmanama. Zato je nužno upitati se: Kako će završiti

---

povoljno primiti, dok su one manje povoljne ostavljene za treću ili neku udaljeniju stranicu), drogiranje svijesti senzacionalističkim događajima i napisima, isticanje senzacija krupnim pismom, i na druge načine, zatim interpretacija obavijesti kakva će nekom odgovarati, krivotvorenje anketiranih rezultata (jedna stranka dobiva 15 posto i više samo za jedan tjedan), postavljanje "javnosti" usmjerenih pitanja i slično (u tome prednjači Jutarnji list i Globus op. a.). Dr. Novosel je upozorio da mediji svijest naših građana oblikuju u skladu s vrjednotama "dirigističkog kapitalizma" koje nemaju nikakve veze sa zajedničkim životom, obitelji, solidnim stvaralačkim radom, moralom i tome slično. Mediji izbori i etika, Glas Koncila, 16. studenog 2003.)

644 Kada bismo analizirali mnoge novine u Hrvatskoj došli bismo do njihovih zajedničkih općih mjesta: slično i stereotipno tretiranje dnevnopolitičkih događaja, niska razina pismenosti i analitičnosti, nedostatak predznanja, pa čak i opće kulture kod nekih novinara, isključivost prema neistomišljenicima, velika sklonost olakim zaključcima, brzim prosudbama i osudama, navika u nizanju političkih floskula, nekolegijalnost, nepoštivanje elementarnih profesionalnih zasada, nedostatak čvrstog etičkog kodeksa, verbalna agresivnost prema svemu što se ne uklapa u mišljenje koje zastupate, i što je najgore, prikriveni antiintelektualizam koji proizlazi iz averzije mnogih poluinteligenata u našem poslu prema obrazovanju i prema intelektu kao kriteriju. Totalitarna isključivost i destrukcija, Zoran Vukman, Hrvatsko slovo, 11. listopada 2002.

"ofenziva" Stipe Mesića na bojišnici prema Domovinskom ratu i prvom predsjedniku hrvatske države na kojoj je on samo vidljivi jurišnik? Kako će Banski dvori prikazati novu rasprodaju hrvatskog bitka ili nova zaduženja uz poskupljenje svih energenata i drugih usluga? Kako će zakonodavna i izvršna vlast prikazati svoje mizerno i kukavičko ponašanje prema Sloveniji, "republici Srpskoj", Beogradu i Sarajevu ili Italiji? A u što sve vodi eskalacija proizvodnje "ustaškog kupusa"? Gdje će Hrvatsku dovesti pravne posljedice parafiranih i(ili) potpisanih sporazuma?

Na sva ta pitanja sigurno neće dati odgovore oni medijski urednici, koji su gospodari tekstova i emisija i koji će kao sljedbenici determinizma i dalje u svom mnogostrukom dodiru sa stvarnošću nuditi nove virtualne slike, temeljene na uzurpiranom vlasništvu nad informacijama. Svjesni svog kontinuiteta i zahvaljujući prividu da se sve može i da je sve dopušteno, i dalje će utjecati na sudbine ljudi, sve dotle, dok ih neka druga sila ne zaustavi. Bespoštedni rat koji "meka sila" vodi protiv Hrvatske jednom će se kao i svaki rat morati okončati. Što će iza njega ostati? Hoće li ruševine u potrebnoj "duhovnoj obnovi" imati tko popraviti? Prije odgovora na to pitanje nužno je utvrditi tko su i po kojim modelima medijski jurišnici ratuju protiv Hrvatske.

1. Djelovanje Sorosove fondacije "Otvoreno društvo"

Sredinom devedesetih godina 20. stoljeća visoki dužnosnici Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke bili su usmjereni na izradu strateških dokumenata koji će utvrditi planske postupke razgradnje suvereniteta (treća faza determinizma) novonastalih država u srednjoj i istočnoj Europi. Taj je proces otpočeo u tajnosti 1989. neposredno prije pada Berlinskog zida, kada je oko izrade danas aktualnih strategija nastupanja u svijetu stručnjake tajno okupljao i financirao poznati špekulant George Soros.[645] Uvidjevši nezadrživost raspada nekadašnjih komunističkih saveznih država, Sovjetskog Saveza, Jugoslavije, Čehoslovačke on je otvorio projekt privatizacije i provedbu politike masovnih stečaja

645 George Soros Amerikanac mađarskog podrijetla, rođen je 1932., a diplomirao je na London School of Economics. Od 1956. živi u Sjedinjenim Državama.
Riječ je o financijskom špekulantu koji se obogatio "prodavajući ono što nije posjedovao". Meštru koji svoj image uprljan igrom novca nastoji očistiti pseudo filantropskim akcijama. Upućeni kažu da nikada nije izdvojio ni novčić za neku tvrtku koja bi proizvodila dobra ili pružala usluge, a da pritom stvori i radna mjesta. Sablasna slika koju stvara njegova pojava pri spekulativnim operacijama je: strah i trepet na svjetskom tržištu deviza, vrijednosnica i sirovina; zelenaša koji kupuju srebro, dijamante i loše vrijednosnice, ulagačke fondove, buduće sporazume i opcije prije nego im skoči cijena, glavni i odgovorni krivac za umjetno dizanje cijena izazivanjem nestašica te samoubilačkog spuštanja cijena kako bi se uništila konkurencija. Svoju moć može zahvaliti samo globalnom tržištu. *Asimetrični ratovi*, Petar Jurič, Hrvatski vojnik, listopad 1998. str. 34.

u tim zemljama kao pripremu za ulazak stranog kapitala, uglavnom multinacionalnih kompanija, koje Soros vidi kao glavne poluge globalne moći.

Međutim, kada je u pitanju nekadašnja Jugoslavija polazilo se i od globalnog projekta stvaranja subnacionalnih i nadnacionalnih jedinica. Zato je slučaj Jugoslavije posebno zanimljiv. To je konkretno značilo da se prostor bivše Jugoslavije mora regionalizirati i regionaliziran uključiti u širi oblik integracije. U svoj knjizi "Podrška demokraciji", objavljenoj početkom devedesetih godina 20. stoljeća, Soros razotkriva sve pokušaje međunarodne zajednice da održi Jugoslaviju tajno financirajući tadašnjeg saveznog premijera Antu Markovića. Unatoč tome što je velikosrpska ideja i galopirajuća Miloševićeva "jogurt revolucija" već 1989. dobrano rastočila Jugoslaviju Soros će ustvrditi: "nacionalni su rivaliteti tu zemlju doveli na rub sloma, radikalni program, stabilizacije novca, koji je uveden istog dana kad i u Poljskoj, 1. siječnja 1990. počeo je mijenjati politički krajolik... Sredinom godine ljudi su opet počeli misliti u kategorijama Jugoslavije." Za ostvarenje ove posljednje misli, političku misiju prije prvih stranačkih izbora 1990. započela je *Jugoslavenska demokratska alternativa*,[646] i to objavom nacrta sporazuma u deset točaka prema kojima je moguće politički preurediti – a sačuvati – Jugoslaviju.[647] Pod humanitarnom krinkom brige za ljudska prava i slobodu medija od samog nastanka hrvatske države, služeći se od Sorosa zavisnim medijima i njegovom fondacijom Otvoreno društvo, kao i udrugama, kao što je Hrvatski helsinški odbor (HHO) pripadnici Jugoslavenske demokratske alternative, a po naputku inozemnih naredbodavaca rade na stvaranju privida nedemokratičnosti i neslobode u Hrvatskoj. U tom smislu može se spomenuti pismo

---

646 Na poticaj engleskog obavještajnog časnika Vaneta Ivanovića "predstvanici slovenske, hrvatske, srpske i muslimanske emigracije" (I. Jukić, V. Predavec, B. Pešelj, B. Vlajkić i A. Zulfikarpašić) 1963. osnovali su u Londonu spomenutu "alternativu" zalažući se za novo (posttitovsko) uređenje Jugoslavije: "Za Jugoslaviju na temeljima pluralističke demokracije". Iako se u kadrovskom smislu ova Jugoslavenska demokratska alternativa od 1963. do 1990. mijenjala i dopunjavala, njezina je politička strategija ostala ista – očuvanje Jugoslavije. Novčanu i svaku drugu potporu alternativa je isprva dobivala od Američkog fonda za slobodnu Jugoslaviju, a kasnije ju je potpomagao Američki fond za slobodnu Europu, uz preporuku Allena Dullesa predsjednika tog fonda. Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997., Ministrstvo obrane, Politička uprava, Zagreb, studeni 1997. str. 41.

647 Ujedinjena jugoslavenska demokratska inicijativa, UJDI (Puhovski, Horvat, 1989.) Koalicija narodnog sporazuma (Goldstein, Tripalo, 1990.) zatim Međunarodna hrvatska incijativa (Cviich, Banac, 1991.-1992.), potom Demokratski hrvatski opći sabor DEHOS (Paul Werner i svi oporbeni stranački prvaci 1995.), te Udruga domovina i dijaspora (Cviich, Banac, Maruna) i na kraju Pokret za demokraciju i socijalnu prvadu (Supek, Tus, Šlaus, 1997.) inačice su jednog te istog političkog programa poznatog kao – Jugoslavenska demokratska alternativa. Specijalni rat protiv Hrvatske, isto, str. 41.

kojeg, su pod naslovom *Vrijeme za povlačenje* s vlasti objavili u Erazmusu[648] 20. rujna 1993. Ivo Banac, Krsto Cviich[649], Slavko Goldstein, Vlado Gotovac, Vesna Pusić[650] i Ozren Žunec ili preko slučaja Radija 101[651] kada je provociran i upravljan politički proces pobune – "događanja naroda" – protiv postojeće vlasti zbog "nepostojanja slobode medija". Prije svega, iskorištena je izočnost predsjednika dr. Franje Tuđmana zbog njegove bolesti i liječenja i činjenica moguće uskrate emitiranja programa spomenutoj, tada lokalnoj radio postaji koja, između ostalog, nije bila registrirana pri trgovačkom sudu.

Po naputcima i potpori iz londonsko-washingtonskog političkog kružoka u cjelini gledajući njihov način djelovanja a poglavito nakon oslobodilačke operacije *Oluja* sveo se na primjenu metoda psihološkog rata: prijetnjama izolacijom, uskratom "spasonosnih kredita", optužbama za postojanje fašizma, huškanjem na neposluh i nemire. U žargonu specijalnog rata kazano: *skinuli su diplomatske rukavice!* Od tada na djelu je otvoreni, izravni po-

648 Erasmus je još od 1993. služio kao znanstvena platforma za nalaženje i definiranje rušenja Hrvatske države. Iz njegova okružja nastali su mnogi intelektualci anarholiberalne provenijencije, za koje je svaki domoljubni i kršćanski diskurs konzervativan i nazadan, i koji Hrvatskoj nameću danas svoj svjetonazor. (Iz tog je krug izašla ona postavka o Hrvatskoj kao zločinačkoj državi. op. a.) Vesna Pusić kao zvijezda balkanskog neoliberalizma, Zoran Vukman, Hrvatsko slovo. 11. siječnja 2002.

649 Iizvršavajući zadaću Britanskog kraljevskog instituta, u čijoj je službi, Cviich je uoči predsjedničkih izbora 1997. postao urednikom Sorosova lista Tjednik kako bi novopokrenuti list servisirao oporbene stranke lijevog usmjerenja i načinom pisanja utjecao na izborne rezultate. Kada je dr. Franjo Tuđman pobijedio s gotovo dvotrećinskom većinom tjednik je prestao izlaziti neispunivši svoju planiranu namjenu. Specijalni rat protiv Hrvatske, isto, str. 43.

650 Vesna Pusić cijelu svoju antituđmanovsku filozofiju gradi na apstraktnim postavkama, na vlastitim predrasudama (HVO kao paravojne postrojbe ili o agresiji Hrvatske na Bosnu i Hercegovinu), kao što je cijeli liberalni prostor premrežen mnoštvom predrasuda, posebno o naciji i vjeri. Koliko god je rigidna prema hrvatskom domoljublju toliko je popustljiva prema srpskom šovinizmu, koliko je rigidna prema tuđmanovskom razdoblju u Hrvatskoj, toliko je blaga prema titoističkom dobu, koje je nazvala "benevolentnim totalitarizmom"!? Vesna Pusić nije klasična "ekstremna ljevičarka". Doista je riječ o neoliberalnoj sofisticiranoj politici koja u određenim istresenim sferama, posebno kada je riječ o globalnoj kolonijalnoj ekonomiji, dolazi u sukob s etiketom ljevice. Djelovanje Vesne Pusić u budućnosti bi se moglo pokazati kao čisto liberalna utilitaristička politika anglosaksonskog tipa primijenjena na balkanske uvjete. Zato nije nimalo slučajno da se u Hrvatsku vratila 1997. iz Amerike gdje je predavala na sveučilištu Georgetown u Washingtonu, kada je Hrvatsku trebao rastrojiti. Vesna Pusić kao zvijezda balkanskog neoliberalizma, Zoran Vukman, Hrvatsko slovo. 11. siječnja 2002.

651 Na iskustvu "događanja naroda" oko Stojedinice i preko osnovanog novinarskog Foruma 21. kao odskočne baze, scenaristi ovladavanja hrvatskim medijskim prostorom uspjeli su do 2001. HTV od nacionalne televizije a pod tobožnjom krinkom "javne televizije" pretvoriti u "katedralu hrvatskog zloduha" koja sustano provodi ubijanje onog malo preostalog hrvatskog ponosa i dostojanstva. (op. a.)

litički pritisak na Hrvatsku kako bi se prijekim putem stiglo do zamišljenog cilja, a on je – "zapadni Balkan".

Za intelektualno i svako drugo "dizajniranje" stanja u Istočnoj Europi i na europskom Jugoistoku, a u Hrvatskoj svakako, kao i za oživotvorenje političke integracije balkanskih zemlja – u objedinjujućem smislu – neprestano se brine, zajedno sa svojim plaćenicima, George Soros.[652]

U institucionalnom smislu Zaklada Otvoreno društvo je glavna poluga pomoću koje George Soros, kao asimetrični ratnik juriša na suverene države. Svoju prvu "zakladu otvorenog društva" (Open Society Foudation) osnovao još 1979. a s pomoću nje znatno prije pada komunizma doveo se u položaj čovjeka koji će za potrebe anglo-američkih bankovnih interesa i interesa Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke odigrati ulogu za nametanje porobljivačkog pojma "tranzicije" koji će se kasnije na kraju 20. i na početku 21. stoljeća dogoditi u istočnoeuropskim zemljama.[653] Osim toga, kad je bila osnovana organizacija Human Rights Watch (HRW) i s njom usko povezana organizacija Amnesty Intrenational[654] britanskog ministarstva vanjskih poslova, i nakon što su se te "sestre bliznakinje" nametnule kao čvrsto usklađeno međunarodno udarno društvo protiv nacija koje se protive slobodnom tržištu i globalizaciji,[655] a kampanja im je bila i još uvijek je umotana u oštru kritiku "povreda ljudskih prava", njihov najistaknutiji financijer postao je George Soros.

Podružnice Otvorenog društva počele su se otvarati početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća i danas djeluju u više od trideset zemalja od srednje i istočne Europe, preko srednje

---

652 U Jutarnjem listu – jedino u njemu – George Soros, rekao i ovo (uzdajte se uvijek u najgore!): "U interesu je hrvatske države da se integrira s ostalim državicama na prostoru bivše Jugoslavije... To je vizija Europske zajednice s kojom se ja slažem (na jednoj strani EZ, na drugoj megadržava Soros! op. J.Č.) i shvaćam je vrlo ozbiljno, jer je važna ne samo u regiji, nego za Europu i cijeli svijet" Dobro ste čuli: nakon versajske slijedi nam sorosevska Jugoslavija ili Euroslavija. Zašto nitko ne pita Račana i Mesića što misle o ovome ili je njihovo samo da slušaju?! Trećejanuarska Hrvatska, Joško Čelan, Pleter Split - Dugopolje, 2002. str. 31.

653 Soros je zajedno s Jimom Rogersom 1969. godine osnovao inozemni investicijski fond Quantum. Ime je dano prema Heisenbergovom principu neodređenosti, fizikalnom pojmu iz područja kvantne mehanike. Zapravo, riječ je o seriji fondova koji špekuliraju robama, devizama, državnim vrijednosnim papirima, obveznicama, i složenim novčarstvom. Fondovi kojima upravlja Soros procjenjuju se na 9 milijardi dolara. Time, lipanj 1993.

654 Amnesty Interational je 1961. utemeljio Sean Mcbride, član okruglog stola, dobitnik Lenjinove nagrade.

655 Izvještaj Human Rights Watcha iz 1995. objavio je žestok napad na pojedince i vlade koje su dijelile "viziju usklađivanja vlastitih ekonomskih interesa sa zajedničkim dobrom", okarakteriziravši ih "merkantilističkom opasnošću" njihovu konceptu "ljudskih prva". Osim toga HRW-Amerika djelovala je potpuno javno kao grana lobija za legalizaciju droga, povezujući ljude i projekte, razvijajući ih kao udarne jedinice u interesu kartela droge, protiv njihovih neprijatelja. Zvonimir Kuhar, isto.

Azije do južne Afrike. Glavno središte cijele mreže podružnica je u New Yorku, a središte za Srednju Europu smješteno je u Budimpešti, dok je za Institut Otvoreno društvo kao središte odakle će djelovati, također odabrana Budimpešta.[656]

Po naputku samog Georga Soros ustanovljeno je dvadesetak programskih područja[657], koja se mogu podijeliti u dva široka polja djelovanja: (1) izobrazba i kultura, (2) komunikacije, prava čovjeka i dobrotvorne akcije.

Izobrazba i kultura – To područje Soros smatra važnim i po dosezima i po uloženom novcu. Okosnica ovog programa je Srednjeeuropsko sveučilište u Budimpešti (CEU)[658] koje je “registrirano prema zakonima države New York”.[659] Nadalje, Programom pomoći visokom školstvu obuhvaćeno je Američko sveučilište u Bugarskoj, Međunarodno središte za upravu u Budimpešti, Trnavsko sveučilište u Slovačkoj, Varšavsko sveučilište, Moskovska škola za društvene i gospodarske znanosti. Pored toga, Soros je predvidio, kroz program tečajeva “što ih vode entuzijasti iz SAD-a”, provesti dvadeset tisuća učitelja i profesora te 40 tisuća studenata. U sklopu mreže ustanova poput Instituta za privatizaciju u Moskvi, a u suradnji s ruskim Ministarstvom za privatizaciju, Zaklada Otvoreno društvo osnovala je mreže za izbor i pripravu istočnoeuropskih stipendista u zapadnim zemljama. Soros je novčano pomogao osnutak fakulteta na kijevskoj Mohyla Akademiji a osnovao je i Međunarodnu zakladu za znanost koja je u tijeku dvije godine (92.- 93.) ruskim znanstvenicima dodijelila pomoć od stotinu milijuna dolara. Jedna od najvažnijih Sorosovih investicija u području umjetnosti i kulture je i stvaranje do-

656 Nakon što je predsjednik Republike Češke poništio suglasnost za otvaranje Sveučilišta Srednje Europe u Pragu, sjedište CEU je premješteno u Budimpeštu. Od tog trenutka Sorosova zaklada u Mađarskoj (Open Society Institute, skraćeno OSI) počela je obavljati mnoge poslove drugih zaklada, osnovanih u Srednjoj i Istočnoj Europi. Kao središnja Sorosova institucija osnovan je 1993. The Open Society Institute New York, u koji je Soros uključio prije spomenuti Open Society Fundation. George Soros imenovan je predsjednikom Open Society Institute New York, a za ravnatelja OSI-New York imenovan je Ariech Neir, prije toga 12 godina izvršni direktor Human Rights Watcha (HRW-Amerika). Flego plete Sorosovu mrežu, Zvonimir Kuhar, Hrvatski slovo, 6. rujna 2002.

657 Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997. isto, str. 48.

658 Central European University – Srednjeeuropske sveučilište za poslijediplomske studije i istraživanja osnovano je 1991. u Budimpešti, s dva ogranka – jedan u Pragu, drugi u Varšavi. Godine 1995. na studij je upisano 420 studenata iz 34 zemlje. Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997. isto, str. 48.

659 Privremenu sveučilišnu povelju za Sveučilište Srednje Europe u Budimpešti (CEU), dodijelio je Senat Sveučilišta države New York, sukladno odredbama Statuta Sveučilišta, i to za razdoblje 1992.-1997. Privremenom poveljom bilo je uzeto na znanje da CEU općenito osigurava vrste programa i općih vještina što se očekuju od sveučilišta smještenog u New Yorku. Na kraju pokusnog razdoblja od pet godine, uzimajući u obzir sve buduće uvjete koji će se pojaviti “...CEU će dobiti trajnu sveučilišnu povelju”, stoji u odluci. Zvonimir Kuhar, isto.

kumentacijskog središta u Budimpešti, jer je skupljanje i obrada podataka jedna od važnih Sorosovih djelatnosti.[660]

Devedesetih godina 20. stoljeća "paukova mreža" institucija Georga Sorosa postala je središte široke kulturološke političke operacije razgradnje, u Središnjoj i Istočnoj Europi i širom područja bivšeg Sovjetskog Saveza, nacionalnog i kršćanskog (katoličkog i pravoslavnog) identiteta. Stožerna točka spomenute kulturološko-političke operacije u Srednjoj i Istočnoj Europi upravo je Sorosova zamisao i pod njegovim pokroviteljstvom, postalo je već spomenuto Sveučilište srednje Europe (CEU) u Budimpešti s podružnicama u Varšavi (za sociologiju) i Pragu (međunarodni odnosi i europski studiji). U svim bivšim komunističkim zemljama CEU nastoji nametnuti nešto što se naziva "kulturno određenje". Poslije nekoliko desetljeća življenja pod komunističkim totalitarizmom, ciljnoj populaciji ponuđena je potpuno iracionalna predodžba "slobode", čije sastavnice uključuju i slijedeće naučavanje – svaki pokušaj naglašavanja, potvrđivanja ili svjedočenja znanstveno utemeljene i razumljive istine je "totalitaran", a obitelj, nacija i država su štetne i suprotne slobodi pojedinca.

U sklopu CEU-a prema zamisli Georgea Sorosa uspostavljen je posebni Centar za proučavanje nacionalizma. Njegovu ideju u djelo proveo je dr. Ernest Gellner, antropolog sa Sveučilišta Cambridge, inače suradnik britanske obavještajce službe MI6. Temelj programa edukacije u Centru je naučavanje frankfurtske škole da nacionalizam vodi prema "autoritarnoj osobnosti", ali se u programskoj shemi proučavanja nalazi i zamisao kako etničke skupine i političke vođe koje zastupaju nacionalne interese, ili one koji se suprotstavljaju Sorosu i njegovom financijsko-medijskom nastupanju, najdjelotvornije je uništi ako se svrstaju pod pojam "fašista" i kao takve putem medija prikažu (predstave) široj javnosti. Ovaj programski koncept upućuje gdje je pravi izvor česte uporabe pojmova "fašizam" i "ustaštvo" u rječniku Stipe Mesića, Vesne Pusić, Ive Banca, Žarka Puhovskog[661], Zvonimira Či-

---

660 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997. isto, str. 48.

661 Žarko Puhovski je vodeći stručnjak u Hrvatskoj za poslove državnog izvaninstitucionalnog tužiteljstva. Njegova tzv. nevladina udruga dosegla je status društvene institucije koja de facto funkcionira kao ideološko tužiteljstvo. Marksističku rigidnost Puhovski je zamijenio globalizacijskom ideologijom ljudskih prava. Svoje prokazivačke sklonosti razvio je danas kao priznati pseudohumanistički sustav utjerivanja optužaba protiv političkih neistomišljenika. Puhovski je supervizor, tužitelj, opskurni plod tranzicijskog vakuuma u kojemu se našla Hrvatska, plod raspada njezina vrijednosnog sustava gubitka pamćenja, i nedostatka introspektivnog povijesnog zora, koji bi pojedine pojave iz prošlosti etički izoštrio i pokazao njihov amoralni kontinuitet. Upravo kada se Puhovskog stavi u taj povijesni kontinuitet od 1971. do 1990. postaje jasnije koliki je pad doživjelo hrvatsko društvo, kad odnekud, iz starih jugoslavenskih inicijativa izranjaju novi preporođeni tužitelji, nikad oholiji, nikad besramniji nego danas, i spremniji na obračun s Hrvatima. Puhovski je stari marksistički (deterministički

čka, Slobodana Šnajdera[662] i cijele naplavine novokomponiranih novinara "nezavisnih" medija pri opisivanju nastanka Hrvatske države i tumačenju društvenih i političkih zbivanja u posljednjih desetak godina.

Dokle sve može dosezati "Sorosova paukova mreža" pokazuje primjer zagrebačkog *Večernjeg lista* koji se nakon privatizacije od najčitanijeg, a moglo bi se pravom reći i reprezentativnog tumača hrvatske političke, društvene i kulturne zbilje pretvorio u bezličnu žutoliku tiskovinu bez prepoznatljivog identiteta.[663] "Tajna veza" Sorosa i Večernjeg lista prema pisanju Carla Gustava Ströhma[664] nastala je prije tri godine kada se u bečkom "Die Presse" najprestižnijem glasilu koncerna "Styria" iz Graza pojavio kao tumač balkanskih i jugoistočnih prilika, nakon umirovljenja, jedan od najistaknutijih austrijskih diplomata i bivši glavni tajnik Ministarstva vanjskih poslova Albert Rohana. Osim zanimljive činjenice da "najpoznatiji austrijski diplomat" piše za jednu prestižnu novinu, još je zanimljivije da je "Mega Speculator" George Soros pozvao gospodina Albert Rohan u novopečenu takozvanu "Policy Group" (političku skupinu za "jugoistočnu Europu") u čijem su se sastavu već nalazili Martti Ahtisaari, bivši predsjednik Finske, i Englez Paddy Ashdown, koji je u međuvremenu postao "visoki predstavnik" međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini. Uz već tradicionalnu Sorosovu borbu protiv "hrvatskog nacionalizma" i Ashdownovo salvetsko slikarsko umijeće skupina je obogaćena za Rohanovu nenaklonost Hrvatima. Naime, u bečkim političkim i diplomatskim krugovima nije nepoznato da je austrijski diplomat za vrijeme aktivne službe imao više razumijevanja za Srbiju, nego za Hrvatsku.

---

op. a.) ideolog, i njemu je jasno da je ideologija važniji instrument vlasti i od gospodarstva i od bankarstva. Zapravo sve je ideologija, pa tako i ekonomija, ili bolje reći, sve je u službi ideologije, posebno globalističke. Nekada je komunistima od proizvodnje, kvaliteta života i stvaralaštva u društvu, bilo važnije tko što govori i misli o partiji i vlastodršcima. Sada je Puhovskom jednako tako važnije da hrvatskim građanima ispire mozak i utjera svoju ideologiju kako bi Soros i slični filantropi mogli vladati na životinjskim farmama, nego da ti građani stvarno, realno, ostvare svoja elementarna građanska prva. Tko je Hrvatsku pretvorio u životinjsku farmu. Zoran Vukman, Hrvatsko slovo, 19. travnja 2002.

662 Šnajder uz to na dva mjesta ističe da su 1941. i 1991. jedno te isto. Ili, izričito "1941 odnosno 1991. – to je samo replika". Tko ne razumije: ustaška vladavina, ustaška država – i onda i danas. U njoj je, i onda i danas, bio proglašen "lov na Srbe". Joško Čelan, isto str. 90.

663 Novi austrijski vlasnici "Večernjeg lista" otkazali su ugovor s Hrvatskom novinskom agencijom HINA, koja je opskrbljivala list vijestima iz zemlje i svijeta. Austrijski vlasnici drže da "Večernjaku" agencijske vijesti nisu potrebne – i da se list može umjesto toga koristiti Austrijskom novinskom agencijom APA. Takav stav znači da čitatelji najvećeg (i donedavno najutjecajnijeg) hrvatskog lista neće svjetske i domaće događaje saznati iz hrvatske, nego iz austrijske perspektive. Time čitatelji gube "suverenost" – oni nisu više "svoji na svome". Oporba bez medija, Carl Gustaf Ströhm, Hrvatsko slovo, 14. rujna 2001.

664 Novcem do političke moći, Hrvatsko slovo, 11. siječnja 2002.

Ova diplomatsko-financijsko-politička veza znači to da između (inače katoličke) izdavačke kuće iz Graza – koja je kao što je znano vlasnik i zagrebačkog Večernjeg lista – i financijskog špekulanta Sorosa uvijek spremnog za lov na njemu omražene nacionaliste, uspostavljena izravna i(ili) neizravna veza, što implicira da će čitatelji nekada vrlo popularnog dnevnog lista u Hrvatskoj i dalje biti uskraćeni za domoljubne, nacionalne, pa i kulturne sadržaje sve dok postoji "trokut" Styria-Soros-Zagreb.

Osim izvoza ideologije George Soros je preko fondova i organizacija ili njemu bliskih institucija bio najveći financijski pomagatelj razvoja determinizma u Hrvatskoj kao i dolaska na vlast laicističke vlade 2000.[665] Njegov moglo bi se reći naputak: "ljudi mnogo pričaju o privatizaciji, ali ja sam osobno došao do zaključka da je besplodno čekati privatizaciju da ona riješi problem.

665 Od 15. lipnja 1992. do 15. lipnja 1993. – pod upravnim vodstvom predsjednika Žarka Puhovskog i izvršne tajnice Karmen Bašić, korisnici Sorosove novčane pomoći u Hrvatskoj su u području, medija: Radio Labin, Radio Ozalj, i u pripravi Radio Rijeka-Fiume International – ukupno 112 735$, Feral Tribune – 50 000$, Arkzin – 12 000$, Desk Top Publishing labaratory Zagreb – 41 769$; Znanstveno područje: Institut Ruđer Bošković za 13 projekata – 68 000$, Prirodoslovno-matematički fakultet u Zagrebu za pet projekata 11 987 $, Institut za fiziku za pet projekata – 11 676$, Institut za društvena istraživanja dva projekta – 20 000$, Pravni fakultet u Splitu za jedan projekt – 10 000$, Filozofski fakultet u Zagrebu za šest projekata – 7 632$, Erazmus Gilda za jedan projekt – 5000$; Na popisu Sorosove skrbi našli su se: Hrvatsko udruženje za društvene i humanističke znanosti – 7 000$, Antiratna kampanja Zagreb sa središtem u Beogradu – 3 000$; Ženevski informativno-dokumentacijski centar, te 49. svjetski kongres PEN-a u Dubrovniku – iznos nepoznat; Među financiranim projektima su Karta Hrvatske – 5 200$, Socijaldemokracija u Hrvatskoj od 1918.-1945. – 2 000$, Ljudski gubici Dalmacije i Hrvatske 1991.-1992. – iznos nepoznat; U medicinskom području Sorosov novac su primili: Medicinski Fakultet – 10 000$, Ruđer Bošković – 17 000$, Institut za medicinska istraživanja – 10 000$, Institut za tumore – 15 000$; Izdavaštvo: Naprijed s deset naslova – 10 000$, August Cesarec s pet naslova – 27 252$, Novi Liber – 20 000$, Duriex – 3 480$, Politička kultura – 13 206$, PEN Zagreb – 4 000$, HAZU – 7 600$, Znanje – 7 269$; Visoko obrazovanje: Hrvatsko društvo gudačkih pedagoga za Hvarsku ljetnu školu – 10 000$, Filmska radionica u New Yorku (voditelj Rajko Grlić) – 10 000$, Glazbena akademija, čembalo – 25 866$, V. gimnazija u Zagrebu – 31 080$, Sveučilište u Osijeku – 30 000$; Dokumentacija: Baza podataka za prinudne migracije, izbjeglice i prognanike – 60 000$, Psihosocijalna pomoć izbjeglicama iz BiH – 144 350$, Procjena rada sa žrtvama silovanja iz BiH (američki stručnjaci) – 15 000$, Psihosocijalna pomoć izbjeglicama smještenim u Hrvatskoj 90 000$, Suncokret (organizacija s najpotpunijom bazom podataka o prognanicima) – 44 500$, Rad u prognaničkim prihvatilištima 228 261$. Ukupno u prvoj godini djelovanja u Hrvatskoj Soros uložio 2 815 135,10$.

Od 15. lipnja 1993. do 15. lipnja 1994., pod upravnim vodstvom predsjednika Mike Tripala i izvršne tajnice Karmen Bašić, korisnici Sorosove pomoći su: Institut Ruđer Bošković, projekt za ekološki održivo društvo – 12 585$; Filozofski fakultet u Zagrebu projekt uspostavljanje temelja za računalnu obradu hrvatskog jezika – 10 000$, Ljetna gudačka škola na Hvaru – 10 000$, Radionice zdravstvenog obrazovanja – 12 666$, Kulturni centar Muzičke omladine Grožnjan – 10 000$, Sveučilište u Osijeku (informatička oprema) – 31 455$, Odsjek za fonetiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, govornička škola na Rabu – 6 371$, Centra za europske studije u Osijeku, projekt inteligentno poduzeće i

U ovom trenutku je zapravo potrebno državnim poduzećima nametnuti tržišnu disciplinu. Stečajeva praktički ne bi ni bilo. Kad bi gubitaši bili otjerani u likvidaciju, i radna snaga i ostali resursi postali bi ponovno raspoloživi. Tad bi se mogla ubaciti zapadna poduzeća i uposliti jeftinu radnu snagu za opskrbu zapadnih tržišta. Eto gdje bi u igru trebalo ubaciti državnu pomoć zapadnih zemlja". Poslušno i sa strahopoštovanjem laicistička Račanova vlada[666] na tajnim konzultacijama sa Sorosevim ljudima tijekom 2001. prihvatila je ovaj naputak. Mnogobrojni stečajevi kao gla-

program obrazovanja za demokraciju – 6 700$, Ministarstvo kulture i prosvjete (rano učenje stranih jezika) – 2 020$, , program engleskog jezika u srednjim školama – 7 775$, Centralna medicinska knjižnica u Zagrebu i Osijeku, računalna oprema – 48 000$, E-Mail s opremom 51 740$, Sastanci Rimskog kluba i ostali projekti 35 837$; ***Projekti***: Strah i politika, Karta Hrvatske, data baza hrvatske likovne umjetnosti, sastanci Hrvatskog udruženja društvenih znanosti – 12 283$; Višestranački izbori u Hrvatskoj, Društvena struktura i kvaliteta života u Hrvatskoj u periodu tranzicije – 10 510$, Promjene u tipu ideologizacije diskursa u postsocijalističkom društvu – 8 000$, Thesaurus psiholoških termina na hrvatskom jeziku, sociodemografske, psihološke i fenomenološke karakteristike počinitelja razbojništva u Hrvatskoj – 6 905$, Research Suport Sheme – 138 550$, Hrvatsko udruženje poreznih obveznika i Hrvatsko udruženje stanara, iznos nepoznat, XV. gimnazija u Zagrebu (razmjena učenika), Gimnazija u Osijeku, Gimnazija u Pakracu, Gimnazija L. Vranjanina u Zagrebu, XVI. gimnazija u Zagrebu, Gimnazija u Delnicama, Srednja škola Nikola Tesla u Zagrebu – iznos nepoznat. ***Ljudska prava***: HHO za Skup Republika Hrvatska – država ljudskih prava – 15 509$; Dalmatinski odbor solidarnosti – 2 000$, Akcija povratka imena Trgu žrtava fašizma – 2 000$, stručna pomoć povratnicima, prognanicima i izbjeglicama – 176 977$, Psihosocijalna pomoć prognanicima i izbjeglicama 165 800$, Dječja knjižnica mira u Vinkovcima – 190 000$, ***Mediji***: Feral Tribune – 162 957$, Vijenac – 51 534$, Start nove generacije – 35 808$, Arkzin – 26 565$, Zaposlena – 12 278$, Bumerang – 9 624$, Novinar, list Hrvatskog novinarskog društva – 2 325$, radio L.A.E. Labin – 62 085$, Radio Ozalj – 57 706$, Hrvatski radio Baranja – 22 152$, televizijski odjel Akademije dramskih umjetnosti u Zagrebu – 53 241$; ***Nakladništvo***: Nacionaletatizam Rade Kalanj, iznos nepoznat, Erazmus – 24 490$, Eurokaz – 10 428$.

U drugoj godini djelovanja U hrvatskoj Soros je uložio 6 757 503$

Od 15. lipnja 1994. do 15. lipnja 1995. pod vodstvom predsjednika Mike Tripala i dvojice dopredsjednika Ive Banca i Ivana Prpića, te izvršne tajnice Karmen Bašić, među brojim korisnicima Sorosove pomoći su: Pedagoški fakultet u Rijeci, Filozofski fakultet u Zagrebu, Pravni fakultet u Zagreb, Pravni fakultet u Splitu, Ekonomski fakultet u Zagrebu, Ekonomski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Osijeku, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu, Pravni fakultet u Osijeku, Institut Ruđer Bošković, Medicinski fakultet u Zagrebu, brojne srednje škole, vrtići knjižnice, Feral Tribune, Bumerang, Arkizin imaju u 1994. na raspolaganju 807 321$, a u 1995. Feral Tribune – 150 000$, Arkizin – 70 000$, Bumerang – 40 000$, splitski Dan – 70 000$ te niz lokalnih i radio postaja. Otvorenom društvu u Hrvatskoj Soros je u 1996. godini dao više od 6 000 000$, od toga 950 000$ dolara utrošeno je na medije.

Kada je početkom 1997. uspostavljena cjelovita Sorosova "paukova mreža" za rušenje HDZ-ove vlasti novčana potpora uvijek se kretala u iznosima od nekoliko milijuna američkih dolara godišnje, a nije prestala ni nakon 3. siječnja 2000. Izvor, Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997. isto, str. 50.-52.

666 Račan je primio Sorosa (treći mjesec 2000.) i rekao da je on prijatelj, a ne neprijatelj, što je arhetipska situacija: đavao kaže da đavla nema! Joško Čelan, isto, str. 30.

vna opcija gospodarskog programa, po "naputku Soros"[667] pokazuje gdje je Račanov potpredsjednik Slavko Linić, kao i cijela laicistička vlada u cjelini, crpio pritajenu moć za svoje bahato ponašanje u slanju hrvatskih radnika na ulicu, kao i to za koga su Račan i suradnici odrađivali posao.

Kada je u pitanju naobrazba i kultura[668], područja na koje je stalno usmjerena strjelica Sorosovog destruktivnog djelovanja onda se čini nužnim naznačiti koja je to ključna metoda djelovanja budimpeštanskog Srednjeeuropskog Sveučilišta. Ona je nedvojbeno sadržana u jednom povjerljivom izvješću[669] Sveučilišta u kojem stoji: "... Jedna od ključnih metoda zaposlenih u CEU vrlo je jednostavna – kako god iskriviti povijest ideja – izravno lažući, pogrješnim zaključkom ili pogriješiti ispuštanjem ili kombinacijom svega što je prethodno spomenuto, a vodi k rezultatu koji podsjeća na metode cenzora novinskih članaka u knjizi Georgea Orwella '1984' kada značajne pojave i teme tajanstveno nestaju iz povijesnog pamćenja..."

Kako piše prof. dr. Miroslav Tuđman znanje o povijesnim događajima nije moguće bez pamćenja. Pamćenje je najvažniji element pomoću kojeg se oblikuje naše znanje o sadašnjosti i prošlosti kada su stvari postale drukčije. Pamćenje je iskustvo o vremenskom slijedu; pamćenje je svijest o promjeni u vremenu, i o tome da svaka promjena implicira kontinuitet nečega.[670] Dakle, učenjem na "Sorosovom Sveučilištu" studenti stječu vještinu kako ostati bez iskustva, preskočiti promjenu i odreći se kontinu-

---

667 Soros nikada nije krio da je globalizacija, zapravo, korporacijski interes američkog svjetskog biznisa i globalnog kapitala u njihovim rukama: "slučaj je htio da se tamo stvaranje novog svjetskog poretka poklapa s našim uskim sebičnim interesima". Zapravo se radi o tomu da globalni korporacijski kapital prije bankrota, stečajeva i rasprodaje kapitalne imovine u tranzicijskim zemljama poput Hrvatske, nije više imao mogućnost širenja svog utjecaja. Dok je službena američka diplomacija još podupirala reformske komunističke vlade, tajna diplomacija, čiji je najbolji predstavnik Soros, već je stupila u projekt gospodarske preorijentacije nacionalnih ekonomija država u nastojanju, kako bi osigurala američku, korporacijsku, ekonomsku globalnu premoć. Hrvatskom vladom upravlja Soros, Domagoj Margetić, Hrvatsko slovo, 7. prosinca 2001.

668 Očekivanim studentima na CEU-Budimpešta na raspolaganju je izbor studija ekonomije, koji traje tri godine (jednu godinu studenti slušaju na Odsjeku ekonomije Sveučilišta Essex u Engleskoj) Studij možemo zvati "George Soros ekonomska naobrazba". Čelnik nastavnog osoblja u Budimpešti u vrijeme izrade povjerljivog izvješća bio je Jacek Anthony Rostowski, koji je od prosinca 1989. do rujna 1991. bio savjetnik za makroekonomsku politiku Leczeka Balcerowiczsa, "cara" šok terapije u Poljskoj. Izbor je nudio studije: Znanost i politiku okoliša, Povijest, Međunarodne odnose i europske studije, Pravne studije, Studije srednjeg vijeka te studije Političke znanosti. Zvonimir Kuhar, isto.

669 Povjerljivo izvješće objavljeno je u Executive Intelligence Review iz 1996., s naslovom "A Profile of Mega Speculator, George Soros". To izvješće uz podroban prikaz Sorosovih aktivnosti, koje nisu samo financijske prirode, daje i opširan prikaz filozofskih motrišta, kojima se on vodi. Zvonimir Kuhar, isto.

670 Prof. dr. Miroslav Tuđman, isto str. 173.

iteta. I ovdje kao u determiniranom kaosu kriterij uspješnosti je nadziranje i upravljanje pamćenjem, koje određuje krug odabranih ili središnji stožer. Nadziranjem pamćenja štite se upravitelji krize i njihovi operatori nereda od odgovornosti za proizvodnju duhovnog nasilja i(ili) destrukcionizma. Zato je Soros kao žestoki pobornik destrukcionizma studij sociologije u Varšavi pretvorio u žarište zbližavanja destrukcionista, čitaj determinista. Sorosov destrukcionizam prema Zvonimiru Kuharu[671] proističe iz njegovog prijateljstva s Amitaiem Etzionijem, koji je u kasnim šezdesetim 20. stoljeća bio jedna od presudnih osoba u raznim "Tavistock mrežama".[672]

Destrukcionizam, kao podsustav determinizma, prema planskom hodu na dugi rok trebao bi slomiti suverenu naciju-državu[673] i zamijeniti je kulturom "samoizražavanja", iracionalnim "individualizmom" te sustavnim analizama zamišljene politike svjetskog federalizma. I ovdje se bez ikakve dvojbe može iščitati da stalno papagajsko Mesićevo ponavljanje individualizacije krivnje, dolazi iz ove škole mišljenja ali on, unatoč ponavljanjima, nije svjestan njezinog značenja. Međutim, onaj tko je njemu sugerirao da tako postupa dobro zna da je "individualizam zločina" posredno optuživanje države i (ili) naroda jer je ona(on) izvor terora koja je pojedinca "prisilila" na izvršenje takvog čina. Ako se krivnja individualizira, kako to uporno ponavlja Mesić, ona je to stvar pojedinca, i tada pojedinac ne snosi krivnju, nego krivnja ostaje na državi. Samo nekoliko, pomno odabranih, pravomoćnih presuda na temelju "individualne krivnje" u konačnici vodi prema tome da cijela država i cijeli narod budu osuđeni. Ovdje determinizirani postulat inverzije (n^{-1}) itekako vrijedi, naime, "individualnom krivnjom" s pojedincem, koji je izmanipuliran (obmanut) od političkog vodstva, čitaj države, skida se odgovornost bez obzira što je on formalno osuđen. Konačan zaključak "individualizacije krivnje za ratni zločin" prema destrukcionističkom tumačenju je – ako ne bude države i njezinih nacionalnih interesa neće biti ni ratnog zločina.

---

671 Hrvatsko slovo, isto.

672 Tavistock je gradić u Engleskoj gdje se nalazi sjedište NATO-a za psihološko ratovanje.

673 Sorosov stav o štetnosti "nacije-države" za pojedinca, njezinoj suprotnosti pojedincu, rezultat je utjecaja prof. dr. Karla Poppera u vrijeme njegova studiranja na London High Economic School. Karl Popper vodeći aristotelijanac u Velikoj Britaniji poslije Drugog svjetskog rata, autor je knjige "Otvoreno društvo i njegovi neprijatelji". Ta je knjiga pokušaj odstranjivanja, jednom za svagda, utjecaja Platonovih ideja o "prirodnom pravu", na čijoj varijanti koju naziva "Ideja Dobrog" mora biti utemeljena nacija. Suprotno Platonu i kršćanskom pogledu na "prirodno pravo", Popper zamišlja bivstvovanje društva vođenog nagonima, patnjama i užitcima, dakle iracionalnošću. Prema Popperu, nema prepoznatljive istine: sve je relativno i subjektivno. Zvonimir Kuhar, isto.

Sva suđenja u Haagu su u funkciji toga – dokazati da zločin nastaje samo ako država posegne za zaštitom svojih nacionalnih interesa, pa i u slučaju ako je izložena agresiji. Zato je formulacija u svim optužnicama protiv hrvatskih generala ista – "udruženi zločinački pothvat". Individualizacija krivnje služi između ostalog i zato da se "pokaže" i "dokaže" kako iza "zločinačkog pothvata" stoje primitivci kao izvršitelji, a naredbodavac je neki ili nekakvi "genijalni vođa" ili političko vodstvo. Takav zaključak naprosto proizlazi iz pojmovnog određenja "zločinačke organizacije" – čini je skupina primitivaca koju vodi ili njome upravlja inteligentni vođa.

Komunikacije, prava čovjeka, dobrotvorne akcije i javni mediji – su najvažniji Sorosovi komunikacijski kanali djelovanja za područje europskog Jugoistoka. Bez novca to ne ide. Zato je u jugoistočnim zemljama Europe Soros u periodu intenzivnog nastupanja (formiranja mreže) od 1993. do 1998. potrošio više od milijardu dolara. Pored novca tu su i povjerljivi ljudi, pa radijski dio koordinira Saša Vučinić, bivši urednik beogradskog Radija B-92 a tiskane medije vodi Stuart Auerbach iz Washington Posta.[674] Suosnivač Fondacije Soros za bivšu Jugoslaviju je nekadašnje Savezno izvršno vijeće SFR Jugoslaviju – mandat Ante Markovića.[675]

Zaklada Otvoreno društvo registrirana je u Hrvatskoj 5. ožujka 1993. Deklarativno djelovanje Sorosove zaklade je promicanje ideje o civilnom društvu. To je samo njezina vanjska forma. Iza krinke brige za ljudska prava, krije se i odvija stvarna (prava) aktivnost Zaklade, koja je usmjerena na promjenu političkog i gospodarskog ustroja suverenih država. U slučaju Hrvatske, kako se to naznačuje u analizi "Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997.", Otvoreno društvo ima jasan cilj: promjenu vlasničke i upravljačke strukture i kulturnog ozračja, posredstvom financijskih donacija, kao i donacija u tehničkoj i računalnoj opremi. O djelokrugu Sorosovih aktivnosti u Hrvatskoj najbolje se iščitava po tome tko koristi i komu se daje financijska potpora (usp. bilješku 665.)[676], ali isto tako može se ta aktivnost prosuđivati na temelju njegovih izjava ili izjava njegovih plaćenika.[677] Upitan,

---

674 Usp. Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997. isto, str. 48.

675 Ugovor o osnivanju fondacije potpisali su George Soros i u ime tadašnjeg Saveznog izvršnog vijeća tadašnji, ministar za razvoj Božo Marendić. Ugovor je potpisan 16. lipnja 1991. Dakle, devet dana prije odluke Hrvatskog sabora o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske. Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997. isto, str. 48.

676 Mnogi, podcjenjujući rad Sorosovih udruga, ne prepoznaju važnost ugroza ni veličinu mreže koju na prikriven način nad Hrvatskom razvlače njegovi plaćenici. Iz činjenica koje su navedene u podlistku 15. vidljivo je o kakvoj se protuhrvatskoj djelatnosti radi. (op. a.)

677 Pišući u listu Vreme (20. prosinca 1993.) Jelena Lovrić iznosi podatak da je "... za znanstvene i kulturne projekte Zaklada za Hrvatsku dala oko milijun i 250 tisuća dolara...". U tom tekstu navodi kako '...fondacija stipendira mlade i perspektivne kadrove iz Hrvatske nastojeći za budućnost stvoriti intelektualnu infrastrukturu

radi li za CIA-u, Soros je lakonski odgovorio: "Ne; CIA radi za mene".[678] U intervjuu Feral Tribune-u (12. veljače 1996.) na pitanje "kako biste... ocijenili sadašnje dosege slobode medija" Soros je odgovorio: "Sloboda medija jedan je od glavnih izvora moje zabrinutosti. Mislim da je situacija ovdje, u Hrvatskoj, čak i gora nego u Beogradu. U Beogradu ipak imate nezavisne medije..."

U inozemnim pak časopisima kao pristalica teorije "razloga jednakih totalitarizama", (predodžba o društva u kojem je sve dopušteno) vidljiv je Sorosov prijezir, pače patološka mržnja prema suverenitetu država. Tako je u intervjuu kojeg je dao talijanskom časopisu "Liberal" 1998. izjavio: "... potreban je jedan novi Pax Britanica imperij, jer nacije-države izazivaju rat... Ostavite li ih same, države neće podržavati mir. Trebamo međunarodnu organizaciju koja nastoji na očuvanju mira. To može biti carstvo ili ravnoteža moći. To može biti i neka vrsta međunarodne institucije. Sadašnje institucije ne mogu uspjeti jer su sačinjene od država i zato su one instrument državnih interesa..."[679]

Sorosova zadnja namjera prema Hrvatskoj vidljiva je iz intervjua listu Vreme (14. srpnja 1997.) Nazivajući Daytonski sporazum totalnim promašajem međunarodne zajednice, on tvrdi da je jedina šansa za opstanak Bosne i Hercegovine politička promjena u Srbiji i Hrvatskoj.

Sam Soros svoju ulogu u operacijama specijalnog rata opisuje riječima: "Tijekom revolucije (misli na političke promjene u Istočnoj Europi krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina 20. stoljeća) moja uloga je postala daleko veća od mojih zaklada, postao sam, kako to volim govoriti, državnik bez države. U toj ulozi uživam, i ja se potpuno identificiram s onim što činim."[680] Politiku determinista prema zemljama u tzv. tranziciji najbolje ali i najciničnije je opisao riječima: "Pomaganje Istočnoj Europi postalo je moćnom industrijskom granom".

Više ne bi trebali imati sumnje da Soros sa svojim fondacijama, programima, i raznoraznim "stručnjacima" koje je platio i

(kurziv a.), koja bi s vremenom mogla postati vrlo utjecajna" i koja će "... svojim znanjem i djelovanjem impregnirati društvo..." Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997. isto, str. 49.

678 Specijalni rat protiv Hrvatske od 1987. do 1997. isto, str. 49.

679 Kako naznačava Zvonimir Kuhar, Sorosov je stav, prema tome, da ni UN, pa čak ni NATO, ne mogu biti jamci svjetskog mira, već to može biti ili imperijalna svjetska sila, ili pak institucija što bi ju osnovali i vodili vodeći čimbenici svjetskog kapitala, sukladno svojim interesima, kojima mora biti podređeno ponašanje cijelog ostalog svijeta. Sorosovo stajalište da je oblik globalnog kapitalističkog sustava u 19. stoljeću bio stabilniji od ovoga sadašnjeg samo potvrđuje zaključak što smo ga prije iznijeli;"... tada je postojala imperijalna snaga, Britanija prije svih, što je donijelo znatnu korist od uloge središta globalnog kapitalističkog sustava, koja je opravdala slanje ratnih brodova u daleka područja radi zaštite mira i naplate dugova..." Zvonimir Kuhar, isto.

680 Hrvatskom vladom upravlja Soros, Domagoj Margetić, Hrvatsko slovo, 7. prosinca 2001.

poslao u Hrvatsku i koji zajedno s onim domaćim medijskim i udružbenim bojovnicima rade na razbijanju hrvatskog političkog i gospodarskog suvereniteta i kulturnog identiteta, kako bi se potpuno otvorio prostor za druge političke opcije, koje su zasnovane na milijunskim dolarskim svotama i na – empirijskim rezultatima.

Posao djelatnika različitih agencija i medija nije samo ispitivanje javnog mnijenja u predizborno vrijeme, već da opsežnim istraživanjima dođu do motivacijske slike nekog naroda. A kada motivacijska slika naroda u jednoj državi bude potpuno jasna, tek se onda određuju i ciljevi specijalnog djelovanja. Zato je izuzetno važno prisjeti se objavljenih rezultata agencije Untied States Information Agency (USIA)[681] prema kojima su Hrvati u drugoj polovici devedesetih godina prošlog stoljeća najviše povjerenja imali u Katoličku Crkvu i Hrvatsku vojsku. Jedan drugi rezultat ove agencija, onaj o predizbornom istraživanju (1997.), pokazao je da 81 posto stanovništva podržava predsjednika dr. Franju Tuđmana. Isto tako ova agencija došla je do emocionalne strukture i načina mišljenja i skale vrjednota kod većine ispitanika, a time i pučanstva u cjelini.

S druge strane postaje razvidno zbog čega tolika Sorosova novčana pomoć u pružanju stručnih savjeta i psihosocijalne pomoći prognanicima i izbjeglicama (vidi bilješku 665.). Razlog je dobitak dragocjenih podataka. Pa kako je prema objavljenim, i neobjavljenim, podacima jasno da su hrvatski ljudi najosjetljiviji na pojave nepravde, nepoštenja, krađe, prisvajanja, a s druge strane najviše povjerenja iskazivali su Katoličkoj crkvi, Hrvatskoj vojsci i prvom Predsjedniku, logično je da su ciljevi specijalnog rat bili podešeni prema tim rezultatima. Zato su odmah nakon pobjede u Domovinskom ratu i hrvatski Predsjednik i Hrvatska vojska postali predmetom većine operacija specijalnog rata koje su se vodile preko medija i nevladinih udruga u dvije faze.[682]

U prvoj fazi cilj je bio kompromitiranje Predsjednika države i Vrhovnog zapovjednika i drugih državnih i vojnih dužnosnika, tako da se potenciraju sumnjičenja u najširoj skali važnosti. Dru-

---

681 Untied States Information Agency (USIA) jedna je od brojnih agencija koje se bave ispitivanjem javnog mnijenja a kojih je područje opserviranja i Hrvatska. "Misija USIA-e je razumjeti, obavješćivati i utjecati na javnost stranih zemalja te tako promicati američke interese" – izjava o misiji Agencije SAD za informiranje. Godišnji proračun USIA iznosi više od milijardu dolara. USIA vodi ne samo programe za kulturnu i znanstvenu razmjenu (Fulbrightov program) već i radio postaje, prvenstveno Glas Amerike, s 900 sati programa na 47 jezika uključujući i hrvatski. USIA je jedan od agencija koja savjetuje američkog predsjednika, državnog tajnika i ostale dužnosnike na području vanjske politike. Agencija provodi ispitivanje javnog mnijenja gotovo u svakoj zemlji svijeta!

682 Katolička crkva je došla na red nešto kasnije, nakon što je postignuta destrukcija institucije predsjednika države, a Hrvatska vojska dovedena do neprepoznatljivosti. (op. a.)

ga, uvjetno nazvana "objediniteljska" faza, imala je cilj uvezivanja parcijalnih nezadovoljstva, neovisno o motivacijskoj osnovici, pod međunarodnim pokroviteljstvom preko udruga za zaštitu ljudskih prava i na kraju insceniranje glavnog pokretačkog događaja čiji je rezultat nespremnost naroda na žrtvu. U hrvatskom narodu ova paradigma nespremnosti za žrtvu iskazuje se u ravnodušnosti prema rasprodaji hrvatskog bitka, ali i ponovnim izborom Stipe Mesića za predsjednika države unatoč krajnje dvojbenom obnašanju predsjedničke dužnosti u prethodnom mandatu. Olako Hrvati zaboraviše da je među prvima koje je Stipe Mesić kao predsjednik države 2000. primio, bio upravo George Soros.

2. "Govor mržnje" ili novi verbalni delikt

Što podvesti pod "govor mržnje" omiljeni pojam koji osim hrvatske ljevice rado rabe novinari determinizma, kojih nije mali broj u hrvatskim pisanima, ali i u elektronskim medijima. Lijepeći tu novosročenu etiketu isključivo neistomišljenicima, onima koji se usude nešto, pa i potiho, prozboriti o domoljublju, hrvatskoj opstojnosti, pristranosti svjetskih središta moći, vrjednotama ili nacionalnim interesima nastoje ih zastrašiti, ušutkati ili onemogućiti, kako njihov tzv. "govor mržnje" više ne bi kvario prelijepu sliku koju ti političari (izašli ispod "Sorosovog šinjela") i njihovi medijski jurišnici o sebi njeguju. Tako je 11. listopada 2001. u Vjesniku tadašnja potpredsjednica vlade Željka Antunović prigovorila da se nakon demokratskih promjena iz socijalističkog zakona izbacilo i ponešto što je u njima bilo dobro – zabrana poticanja na diskriminaciju i netoleranciju. Tko je to u komunizmu bio netolerantan i diskriminatorski nastrojen o tom potpredsjednica nije govorila. Ali je zato njezin partijski kolega predsjednik Vlade Ivica Račan, koji kritičko mišljenje stožera za obranu digniteta Domovinskog rata da – "vlast koja krši Ustav nije ni legitimna ni hrvatska, nego marionetska i izdajnička", proglasio tipičnim "govorom mržnje"[683], pa sudi kako je "vrijeme da unutar institucija sistema otvorimo raspravu, možemo li prihvatiti takav odnos u političkom životu".[684] Ovakav stav najvišeg dužnosnika izvršne

683 Ako je upozorba na kršenje Ustava govor mržnje, bilo bi zanimljivo čuti od Ivice Račana što je onda pjesma o kojoj piše Đurđica Lieb. Da bi afirmacija govora mržnje bila prisutnija, pobrinule su se ovih dana jedne dnevne novine, ali zanimljivo pišući afirmativno o američkoj punk-skupštini "US Bombs". Pjesma je pisana krajem devedesetih godina (riječ je prema američkom izvoru koji se ne spominje u tom tekstu napisao hrvatski autor) a spominje se Hrvatsku kao zemlju trećeg svijeta stihovima: "užas i propagande /fašistički predsjednik/ očistio je bolnicu oboljelih od raka/ uzeo cijeli peti kat.../ diktator nas je vezao u lance.../ Hrvatska bježi"!? Europska ili balkanska opcije?, Đurđica Lieb, Glas Koncila, 29. veljače 2004.

684 Partiji ljubav, državotvorcima mržnja, Ivan Jindra, Hrvatsko slovo, 19. listopada 2001.

vlasti ubrzo je operacionaliziran u traženju načina kako pod izlikom zabrane "govora mržnje" onemogućiti pa čak u zatvor strpati političke protivnike.

Da se o tomu ozbiljno razmišljalo vidljivo je iz intervjua Stojana Obradovića (glavni urednik STINE) s Orhidejom Martinović. Na pitanje: "bi li bilo moguće podignuti krivične optužnice protiv 'govora mržnje' u medijima"?, njeni su odgovori bili: "u načelu da, ali bi to tražilo vrlo ozbiljan i temeljit pravni napor", odnosno "možda možemo početi razmišljati da ga zabranimo na istim pretpostavkama i s istim kriterijima koje je Haaški sud koristio za uspostavu tzv. objektivne odgovornosti".[685] To nije ništa drugo nego potvrda da je namjera bila u slobodu govora intervenirati zakonskim paragrafima. No, tu je nastao problem, jer se nije moglo utvrditi tko je taj koji će određivati što je "govor mržnje". Na tu dvojbu lucidno je odgovorio Ivan Jindra: "To je bar jasno! Partija se uvijek služi govorom ljubavi, a državotvornim je nacionalistima uvijek bio svojstven govor mržnje".[686]

Uporaba orvelijanske novogovorne fraze "govor mržnje", planirana kao medijsko streljivo, koje se sustavno ispaljuje u hrvatski javni prostor, kako bi se stotinama tisuća ljudi, koji su najprije godinama pa i desetljećima čamili u komunističkoj ispiraonici ljudskog mozga, i koji se zatim nisu bojali goloruki ići na armijsko-miloševićevske tenkove. Ponovno, ali ovaj put od novokomponiranih demokrata nastoji im se začepiti usta i u slijedećih pedeset godina.

Zašto se, a poglavito od 2000. u hrvatskim medijima, između ostalog lijepljenjem etikete "govora mržnje" nastoji stvoriti crna (negativna) slika o ljudima i pojavama? Zbog službene ideologije, bio bi najkraći odgovor. Ako postoje pojedinci i skupine izopćenika koji su ocrnjeni, oklevetani i nevrijedni spomena onda medijski klevetnici i njihovi političko-financijski patronati postaju veličine, iako lažne. Takvo inverzno stanje vrijednosti (n^{-1}) u kojem odabrani i podobni nisu samo odabrani i podobni, nego se od njihovoga imena stvara mit i paradigma veličine i nedodirljivosti. Takvih imena od trećesiječanjske vlasti (2000.) u Hrvatskoj ima mnogo od Stipe Mesića do Ivice Račana ili od Vesne Pusić do Jadranke Kosor a onih ambrovsko premazanih i fukarovsko zaogrnutih po priličan je broj. Nasuprot njima stoji vojska nepodobnih s etiketom "govora mržnje", koju su im u zadovoljenju svojeg egocentrizma, i u pozi "liberalnog" i "humanog" pregaoca prilijepili žutoliki pripadnici "meke sile". Sva ta inverzija ima svoju svrhu stvarati izopačenu sliku društva u kojemu se ne cijeni samozatajni rad, ljudska i moralna kvaliteta, nego se verbalnim opsjenarstvom medijskih jurišnika promiču ljudi koji

685 Joško Čelan, isto str. 218.
686 Ivan Jindra, isto.

osim nekoliko nabubanih fraza, uz pomoć inozemnih instruktora determinizma, nemaju ništa što bi mogli pokazati kao vrijednost i(ili) djelo. Oni su naprosto ljudi bez djela. Ali zato znaju pametovati i mudrovati, davati recepte, osuđivati i prodavati liberalne laži kao svoje jedino djelo vjerujući da je to trajna vrijednost.

Liberalne se laži, umješno upakirani proizvod determinizma, dobro prodaju u tzv. tranzicijskim zemljama, koje su još uvijek natopljene demagogijom iz komunističkih vremena. Zapadna celofansko-celuloidna demokracija mnogo je suptilnija u ispiranju i smekšavanju mozgova, nego što je to bio istočni totalitarizam. Ugursuzi zapadnog "slobodnog tiska" otvoreno su priznali kako njima nije stalo do istine[687] ni do čovjeka. Najveći je trik "slobodnih medija" u tome što oni virtualno mnijenje podmeću kao javno mnijenje, a proskribiranje protivnika kao što je lijepljenje etikete "govora mržnje" ispravni postupak u borbi protiv zla. Na temelju ove smišljene inverzije hrvatski determinizirani mediji preuzeli su kadijsku ulogu o tužbi i presudi. Na taj način, su uzurpirali pravo nadzora nad dobrim dijelom puka i time zauzeli poziciju za koju nisu legitimirani nikakvim demokratskim postupkom – izborima, na primjer – pa se može ustvrditi da to predstavlja "državni udar" na poseban način. Svakojake kolumniste, komentatore, tzv. slobodne novinare i vazdazelena piskarala, koji narodu propovijedaju njima bliski svjetonazor, nitko nikada nije birao, niti su u sustavu trodiobe vlasti. Oni su iznad zakona, za njih zakon ne vrijedi, i on se ne odnosi na njih, a ako ih se i tuži, zašto valjanih razloga ima na pretek, onda novinarska cehovska udruga halabukom ih prikaže žrtvom "govora mržnje". I kako bi to rekao Brešan mlađi, spirala nasilja, ali medijskog, nad domoljubima, braniteljima, zagovornicima kršćanskih (katoličkih) vrjednota, intelektualcima nacionalnih opredjeljenja se nastavlja.

Kako su se regrutirali mnogobrojni medijski borci protiv "govora mržnje"? Na dva načina: prvi, hrvatska državotvorna politika od nastanka države, zaokupljena obranom od agresije, što može biti opravdanje, ali i vidljivom popustljivošću, defenzivom i neshvaćanjem, što nikako ne može biti opravdanje, svojim se protivnicima uopće nije bavila, dok su ih ovi kako napisa Joško Čelan napadali kao ose ili, bolje, stršljenovi – izvana i iznutra, gdje su imali dobro organizirane prave pravcate obavještajne službe, koje su se negdje zvale Forum 21, a drugdje udruge malih dioničara. Odmah su izmislili djelotvorne propagandne slogane – "neovisno", "profesionalno" novinarstvo, "javna televizija". Čitateljima su uspješno nametnuli i ključne teme – "pokradoše vas tajkuni" i

687 Ideolog američkog žurnalizma William Randolph Hearst opominje svoje učenike: "Nikada ne dopustite da vas istina liši dobre priče. Istina je, sukladno filozofiji američkog pragmatizma, ništa drugo do li "uspješna praksa". Mladen Schwartz, Hrvatsko slovo, 30 lipnja 2000.

"osramotiše vas Hercegovci pred Europom". Radili su to politički vješto i profesionalno besprijekorno.[688] Drugi način je taj, da su na ključna urednička mjesta tzv. državotvornih medija dolazili smušeni pjesnici, provincijski novinari autsajderi, karijeristi bez ikakve "političke vjere" ili čak izravni politički protivnici, koje se onda navrat-nanos smjenjivalo i tješilo luksuznim "audijima" i dopisničkim mjestima u New Yorku.[689] Na drugoj strani uz obilnu pomoć svojih planetarnih poslodavaca, tipa Soros, rojili su se i jačali sve radikalniji dnevnici (Jutarnji list[690], Novi list,) i tjednici (Nacional, Globus, Feral Tribune) te televizijske emisije (Latinica, Nedjeljom u 2, i razni talk showovi)[691]. Hrvatska je tako bila zemlja koja već od samog svog nastajanja u sebi nosa jednu podzemnu, podmuklu rušilačku snagu, koja joj je strasno i(ili) zlurado radila o glavi.[692]

---

688 Trećejanuarska Hrvatska, isto, str. 11.

689 Joško Čelan, isto str.11.

690 Lijevo-liberalna, odnosno crveno-žuta politika tada je u Hrvatskoj naizgled raspolagala samo s Feral Tribunom u Splitu, Novim listom u Rijeci – na sjevernom hrvatskom primorju "plišana" se revolucija, kao i u nekim drugim dijelovima komunističkog Istoka, nikad nije dogodila – te malotiražnim Arkizinom i senzacionalističkim Globusom u Zagrebu. Pokazalo se, međutim, da je Globus bio temeljem za naše prilike moćnog medijskog carstva (Europa Press Holding), čiji je dnevnik Jutarnji list, čini se zadao konačni udarac HDZ-ovoj vlasti (kurziv a.). Joško Čelan, isto, str. 10.

691 O kakvim se emisijama radi pokazuje jedan primjer emisije "Nedjeljom u 2" novinara i voditelja Aleksandra Stankovića. "Gledajući u nedjelju Gibonija kako se znoji pred Stankovićem u emisiji "Nedjeljom u 2", bilo mi ga je istinski žao, bio je nemoćan, pred glupošću dakako. Nekakve novine i novinari, nekakvi susjedni političari proglasiše ga "hrvatskim nacionalistom" jer sasvim zbog nepolitičnih, privatnih, sasvim suvislih razloga ne može i ne želi pjevati "Oprosti" na otvaranju obnovljenog mosta u Mostaru. Tko god poznaje Gibu privatno ili javno, nema drugog komentara do: koja glupost! Uvučen u igru bez svog znanja, prozvan je dok je još ležao u bolnici boreći se za svoj vid pod prijetnjom sljepoće na jedno oko, glupost i glupani uvukli su ga u svoje kolo. Jasno, sve što možeš s glupanima jest da ih otpiliš, premda strašno boli iracionalnost gluposti, više nego bilo kakvo zlo. Ovdje se na paradigmatski način pokazala metodologija gluposti: glupan nije učinio štetu samo ovom genijalnom glazbeniku, nanijevši mu vidljivu bol, nego i sebi, jer tko će ga više kao novinara smatrati ozbiljnim, kao i njegove novine i bilo što napisano od njega, osim dakako glupani kao on(i) koji se hvale svojom i tuđom glupošću..." Glupan – najrasprostranjeniji homid, Ivica Šola, Glas koncila, 1. kolovoza 2004.

692 Nesreća je Hrvatske u tome što njezina Antihrvatska ne će biti samo reakcija jednog vremena, histerični impuls neprilagođenih Jugoslavena, patološka posljedica njezine nacionalne geneze, bijes i mržnja onih koji kao da su prisiljeni živjeti u neželjenoj Hrvatskoj; nego je ta Antihrvatska već država u sjeni sa svojom golemom infrastrukturom financiranom u inozemstvu, utkana u naše društveno tkivo kao demokratski regulator, što je najveća perverzija, jer u svojoj novinarskoj praksi nisam vidio veće netolerancije i nefleksibilnosti za suprotne stavove nego u krugovima koji gravitiraju tzv. Soroševoj medijskoj galaksiji. Zabrinut sama za budućnost Hrvatske, ne u ekonomskom smislu, nego u moralnom i duhovnom, ja sam zabrinut za budućnost katoličke Hrvatske, jer je to jedina prava Hrvatska koju mogu zamisliti. Propast svijeta ili novo doba poganstva, Zoran Vukman, Verbum, Split, 2000. str. 91.

Ova dva čimbenika čine da su mediji u Hrvatska postali, ne kako je to u svijetu uobičajeno "četvrta vlast"[693] i "sedma sila", nego moćna vlast s velikom batinom koja je još uz to zaštićena determiniziranim mitom o "slobodi medija". Na taj način blaženo je oslobođena bilo kakve odgovornosti. Rečeno rječnikom strategije, oni su dio internacionalnih snaga koje od "cijelog svijeta čine bojno polje", ali za svoje zločine ne odgovaraju nikakvom sudu, ni sudištu, niti domaćem, niti Haaškom. Dok svojim djelovanjem jurišaju na suverenitet i identitet vlastite države, za sebe su prisvojili ono što se može nazvati "medijskim suverenitetom". Mediji i njihovi predstavnici su nedodirljivi, a novinari unaprijed sami sebe smatraju savršenim, nepogrješivim, i bezazlenim stvorenjima čije je poslanje učiteljevanje o mudrosti i životnom smisla. Novinari su u Hrvatskoj dodatno opterećeni bolešću efemerizma, jer i kad nešto objave što je temeljeno na izravno danim činjenicama to je tek samo kratkoročna prognoza, što i najbolje raščlambe, osvrte ili emisije čini bitno manjkavima. S druge strane, preuzeli su i ulogu novovjekih inkvizitora, nemilosrdnih istražitelja koji pod okriljem ideologije determinizma i tzv. "slobode tiska" smiju, nekažnjeno nuditi i prodavati laži, poluistine, smiju i mogu prešućivati i pretjerivati, natezati, podvaljivati, montirati, strvinarski i nekrofilno uništavati i čovjeka i vrjednote. Upravljači determiniranog kaos dobro znaju da sloboda ne nastaje ni u novinama i na televiziji, jer je ona kategorija božanskog reda. Ali isto tako dobro znaju, da su mediji kao "meka sila" podesni za stvaranje surogata slobode, što se postiže tako da istinske i istinite ideje nemaju relevantni utjecaj. Postavši ono što su sada – stratište istine – mediji stvaraju virtualnu lažnu slobodu koja je za čovjeka prijemčljiva jer za nju nije potrebna nikakva žrtva. U prividnom (lažnom) stanju slobode gdje narod nije spreman na žrtvu stradaju temeljne vrjednote, istina, pravda i poštenje, krepost, dobar ukus i konačno nacionalni identitet. Deterministi, za razliku od nepromišljenih i naivnih hrvatskih političara, ali i političara u zemljama "trećeg svijeta", odavno su shvatili da sirovo nametanje "slobode tiska" služi samo širenju ucjena, pritisaka,

693 Bivši ravnatelj austrijskog državnog radija ÖRF (Österreichischer Rundfunk) Gerd Bacher, bio je vrlo iskren kada je krajem prošlog stoljeća izjavio: "post moderno novinarstvo prisvaja si pravo da u isto vrijeme nastupa kao policajac, javni tužitelj, svjedok i sudac(...) Mediji koji sebe vide kao 'četvrtu vlast' doista su neprijatelji društva. 'Četvrta vlast' koja u ime slobode mišljenja izdaje državne tajne, objavljuje sudske protokole, ukida diskreciju i intimnu sferu, koja brka neurozu jednog novinara sa slobodom tiska i koja misli da cijeli svijet nije ništa drugo nego jedna velika publikacija – takva 'četvrta vlast' nosi u sebi totalitarna, dapače teroristička svojstva (u biti danas globalni terorizam kojeg svakodnevno gledamo na zaslonima 'četvrte' vlasti nije globalan nego je globalan terorizam koji svakodnevno proizvodi medijska 'četvrta vlast'. Oni 'ubijaju' i svog bližnjeg, i svoj narod i svoju domovinu, a u globalnim razmjerima cijeli svijet." Mladen Schwartz, Hrvatsko slovo, 30 lipnja 2000.

senzacija i konačno kaosa kako bi se najlakše ostvario njihov naum o poništenju čovječje, nacionalne i državne slobode.

Sloboda tiska, dakle, može se reći, uopće nije nikakvo uzvišeno demokratsko dostignuće, poglavito ne u Hrvatskoj gdje je postala sredstvom ideologije determinizma. Bit svake ideologije sastoji u tome da umjesto čovjeka, jedne slike i prilike Božje, instalira ideju u čije ime se provode izokrenuti odnosi (n^{-1}). "Govor mržnje" je primjer za to. On nije svojstvo onih kojima se pripisuje, nego naprotiv, pravi protagonisti "govora mržnje" su oni koji tobože ukazuju na njega.[694] Raščlambom jezičnih formi i sadržaja tiskovina u Hrvatskoj može se dokazati ova tvrdnja.

Prvo, pod koji se zajednički nazivnik mogu svesti naslovnice[695]:

Jutarnjeg lista, (slučajni uzorak od 3. travnja do 5. rujna 2003.) – *Krađa* u vladi, *lopov* iz ureda tri ministra odnio 4 vrijedne slike; *Suđenje* Nevenki Tuđman; Del Ponte: Stižu *nove optužnice*; KGB: *Za Černobil je kriv* i "Đuro Đaković"; Lučin ubrzo raspisuje *nagradu* za Gotovinu; Bandić mi *psovao* majku; NATO zahtjeva: *Srbima vratiti* stanarska prava; Mesić *se ispričao* za *sve hrvatske zločine*, Isti dan obilježen Jasenovac i Bleiburg; Još tristo turista *zaraženo, Slovenski gosti* opet *otrovani*; Nakon *Pape opći štrajk*; *Lov* na Gotovinu: SFOR *opkolio* samostan u Šćitu. Zadar: 120 tisuća ljudi na ispraćaju Ivana Pavla II. Papa: *Hvala vam na svemu*; Gotovina se *predaje*, Mesić on je *žrtva bivše vlasti*; Mesić: *Ja jamčim* Haagu za Gotovinu; *Rodilja* više *ne mora biti majka*; Crkva *gradi* mali Vatikan, Novo biskupsko sjedište bit će na zagrebačkom Ksaveru pokraj nuncijature i vojnog ordinarijata; *Lista* pomagača Haaških bjegunaca, EU: Gotovini su *pomagali* Legija i fra Krasić; Mesić: Djeca *moraju* učiti o *Jesenovcu*; Tri *nove* Haaške *optužnice*; Jambo gost na *Mesićevoj jahti*; Novi *tajni* HDZ-ov *račun*; Rupel *prijeti*: Bez naše podrške za EU; Hrvatska: Neka Europa *posreduje* oko Jadrana; Ljubljana *tuži* Zagreb Solani i Pattenu, Slovenija će odmah u NATO-u i EU *pokrenuti pitanje granica* s Hrvatskom.

Globusa,[696] uzorak od 4. travnja 2003. do 9. travnja 2004. – Krškom prijeti *havarija*; U Hrvatskoj djeluje 600 stranih *špijuna*; Petnaest velikih bolnica u *bankrotu*; *Afera* u Ministarstvu obrane; Biskupov dom od *5 milijuna eura*; Hrvati Papu *ne slušaju*; Gotovi-

694 Što je pravi "govor mržnje" pokazao je Miljenko Jergović izjavivši: Sjećate li se Svjetskog prvenstva u nogometu? Tada sam žalio zbog svake hrvatske pobjede i svaka je reprezentacija bila više moja od Hrvatske. Kao što sam i u Sydneyu bio sretan i zadovoljan kada je u prvom kolu izgubila članica Predsjedništva Mladeži HDZ-a Iva Majoli." Miljenko Jergović, prijenos, Hrvatsko slovo, 6. listopada 2000.

695 Kurizv u tekstu D.L.D.

696 Kakve su tiskovine Globus i Nacional? O njima Mrako Jurić piše: Pavićev holding obuhvatio je velik dio hrvatske čitalačke populacije. Denis Kuljiš evoluirao je u sofisticiranu inačicu pokojnog Marinka Božića, dakle ovladao je tehnikom medijskog manipuliranja javnošću, ali i sposobnošću fascinacije svojih novinara

na na *ljetovanju*; *Al Qa'ida prijeti*; Popis 200 liječnika iz *afere* s lijekovima; Gotovinu štite policajci i *agenti* u Sinju, Drnišu i Zadru; Ispovijest Gotovinina *"Mafijaša"*; U 48 sati vlada se *zadužila* 500 milijuna eura; Superkompjuter Watson *lovi* Gotovinu; Gotovina: "Hrvatski vojnici u Kninu ponašaju se kao *barbari* i *plaćenici*…";

Nacionala, uzorak od 6. svibnja 2003. do 20. siječnja 2004. – *Impotentan* svaki treći Hrvat; *SARS* na vratima Hrvatske; Hrvatska *poligon* za testiranje svjetskih lijekova; Ante Gotovina, Spreman sam razgovarati s haaškim *istražiteljima* u Zagrebu; Mesić i Del Ponte razgovarali o Gotovininoj *sudbini*; "Zahvaljujem svima koji su podržali Mesićevu *inicijativu*"; Canjuga štito zagrebačkog *narkobossa*; Liječnički *lobi korumpirao* Ustavni sud; *Koalicija* ponovno pobjeđuje; Gotovina živi u *Europskoj uniji*; EU *protiv povratka* HDZ-a; *Al Qa'ida* u Hrvatskoj; *Tito* najveći Hrvat; *Tajna* Titova *prstena*.

Svi ti – lopovi, suđenja, optužnice, Černobili, nagrade, psovke, ugroženi Srbi, Mesićeve isprike, inicijative, jamstva i jahte, pomagači, hrvatski zločini, otrovani Slovenci, HDZ-ovi tajni računi, žrtve bivše vlasti, rodilje koje nisu majke, prijetnje Hrvatskoj, upitne granice na Jadranu, havarije, špijuni, bankroti, afere, milijuni eura, neposlušnosti, ljetovanja, agenti, mafijaši, zaduženja, lovljenja, barbari, plaćenici, impotencije, poligoni, istražitelji, sudbine, narkobossovi, korumpirani lobiji, koalicije, tajne, prstenovi, kao i megalomanija Crkve, Papa i štrajkovi, Jasenovac, Bleiburg, Al Qa'ida, Tito i Europska unija služe za prikriveni, manje prikriveni, ali i izravni napad na vrjednote općenito, ali i ciljano na samu Hrvatsku, na njezin identitet i njezinu opstojnost da se kao demokratska i nezavisna država ne afirmira na političkoj karti Europe.

Drugo, kako nazvati (imenovati) rječnik kojim se služe komentatori i kolumnisti u tjednicima Globus i Nacional[697]:

Boris Dežulović (Globus, kolumna "Ugovor s đavlom", slučajni uzorak 2003. i početak 2004.) – u hrvatskom parlamentu su krpine i *besmislovi*; *mafijaško-državotvorno* plemstvo; cijeli *crkveni obavještajni aparat*; samoproglašeni vitezovi okruglih stolova o

koji su bez prigovora dopustili da se kroz redakturu njihovi tekstovi usklađuju za potrebe bombastičnih naslova. Vještim kombinacijama nadnaslova, naslova, odgovarajuće interpunkcije i veličine slova Kuljiš i redaktorska ekipa uspijevaju od svakog teksta stvoriti ekskluzivni i senzacionalna tekst. No, osim tako stvorenog novinarskog imagea u "Globusu", u redakcijskim zahvatima, počele su se primjenjivati i metode izostavljanja ili dodavanja nekih riječi kako bi tekst mogao poduprijeti senzacionalnu konstrukciju naslova. Ta praksa je postala učestalija nakon razlaza Kuljiša i Pukanića od ostale ekipe koja je pokrenula "Globusu" konkurentni "Nacional". Globus je na naslovnoj stranici definiran kao nacionalni tjednik, a "Nacional" se proziva globalnim tjednikom. Oba su upala u vode tabloidnog žutila. Gdje su korijeni novinskoizdavačkog rata koji bjesni u Hrvatskoj, Marko Jurić, Hrvatsko slovo, 22. prosinca 2000.

697 Kako su mediji glavno oružje u specijalnom ratu, tako su "Globus", "Nacional" i "Jutarnji list" uz neke manje utjecajne listove (Feral, Novi list) postali perjanice

Domovinskom ratu; …jer valjda *još od francuske revolucije* nije bilo takvog doprinosa ljudskosti zapadne civilizacije kao što je to suđenje *ubojicama-pobjednicima* pred njihovim vlastitim sudovima ("Gospićka skupina"); dalmatinski *domoroci*; dva *faši-stoida* (Rojs i Kovačević); To je *hahazija* – zemlja u kojoj se *fašisti* i *šoveni* najslađe smiju; od njih smo napravili heroje, prvoborce Domovinskog rata, i tako *nasilje* legitimirali kao društveno po-željno ponašanje; važno je samo dobro se *potući, razbiti, zapaliti, opljačkati, prebiti, raskoliti, izbosti, iscipelariti, demolirati kameno-vati, ubiti i teško raniti* – sve u slavu domovine Hrvatske; hrvatski desni državotvorci, oni što su osvojili najviše glasova – isti dakle oni što su svojedobno dizali desnice u zrak, *zaratili* s Bošnjacima, *likovali* nad egzodusom Srba; ima li kraja hrvatskom *bezobrazlu-ku* i *lopovluku*; nepokoreni i nesalomljivi *hrvatski sitnodžeparoški* duh; Balkan je Disneyland prema ovoj *memljivoj tundri*; ta *hladna močvara*; taj tužni *mrtvi pejzaž* u kojem opstaju samo lišajevi, beskičmeni mekušci, i besprizorne lopuže; to je zadnja granica bezgraničnog *balkanskog lopovluk-pašaluka*; to je zemlja snage zlatnog žita i očiju boje mora, zemlja *kratkih nogu* i *dugačkih pr-stiju* – moja domovina, moja zemlja Hrvatska; kakva je to hrpa *diletanata, hohštaplera, propalica i idiota* – a sasvim moguće i če-tničkih agenata – vodila HV u Domovinskom ratu kad je nekoliko desetaka tisuća pripitih četnika, rezervista i *golobradih regruta* okupiralo trećinu zemlje koju je branilo gotovo pola milijuna stamenih vitezova; i odjednom eto ti naš dobnica ne samo čara-lica nego i *prevarant, lopov, hohštapler i koješta* drugo, "Ambra" i "Fukara", dva monumentalna *spomenika hrvatskog paleofašizma*, napisati debeli ukoričeni i duboko ukoričeni *paleofašistički pam-fletić*; franjevačka državotvorna misao (samostan na Širokom Brijegu), ideja što će izroditi nezavisnu hrvatsku državu i njenog *gvardijana* Franju Tuđmana; projekt opće pomirbe i ujedinjenje svih Hrvata raspao se kao mjehur od meksičke sapunice, *mržnja* koja nas je *ujedinjavala* i *nasilje* koje nas je *mirilo*, ne pada snijeg da prekrije Široki Brijeg, nego da *zvijeri* pokažu trag; *retuširanje* vlastite crno-bijele slike, osobito njezina *crnog* spektra, Tuđmana i *rezidiuma* njegove epohe; Tuđmanu su državni interesi služili kao *demagoški prirepak*; Tuđman i njegova *klika*; desničarski *nasrtaji*; Tuđmanove *uhode*, *mitski utemeljitelj* moderne hrvatske države, Otac nacije, Doktor, Poglavar, General, Generalisimus, Vrhovnik,

borbe protiv hrvatskih državnih simbola. U tome su im svestrano pomagale strane agenture, koje su od samog veleposlanika Montgomeryja preko raznih tzv. nevladinih udruga, oporbenih stranaka, sindikata, sve do građanskih udru-ga i istaknutih pojedinaca, sudjelovali u eroziji hrvatskih nacionalni vrijedno-sti. Slijede brojna putovanja na "stručne" novinarske seminare u SAD ili Veliku Britaniju, gostovanja na raznim domjencima, brojne večere i kokteli urednika i raznih izaslanika veleposlanstava. Gdje su korijeni novinskoizdavačkog rata koji bjesni u hrvatskoj, Marko Jurić, Hrvatsko slovo, 22. prosinca 2000.

Bismark, naš Japa, Ćaća, Njofra, Tuki, Tule, George Washington, Frane, Franc, František, Franjola, Frenki, dormitantium animorum exubitor, i kako smo ga još zvali; *Franjo Tuđman glavni je junak i najnovijih haaških optužnica*.

Dr. Mirjana Kasapović (Globus, kolumna Demokratismus und Schlamperei, slučajni uzorak 2003.) – *melodramatični* vrhunac; *patetični* nastup; ikona nacionalnog političkog *kiča*; *insceniranje* događaja; političko *kazalište*; *nesadržajna* simbolična politika; Hrvatska plaća *grozni danak* onog što je HDZ stvarno bilo i kako je vladao od 1990. do 2000.; *demonskopski* instituti; medijska *kolonizacija* politike; *preopterećenost* političkim naslijeđem; nova *reustašizacija* zemlje; hrvatski Srbi započeli *građanski rat* u Hrvatskoj; savez SDSS-a i HDZ-a ublažava posljedice *građanskog rata*; birači su na proteklim parlamentarnim izborima ponajprije glasovali za promjenu Vlade, a *ne za promjenu politike*; *klerikalizacija obrazovanja*, *nesnošljivost* prema manjinama i *manjinski* spolnim zajednicama; "zemlja tisućljetne uljudbe", a mjesto u *istoj skupini* s Bangladešom, Džibutijem, Mauretanijom, Nepalom, Nigerijom, Srednjeafričkom Republikom, Ugandom ili Zambijom; *klijentelistička stranka* (HDZ); *atest* neosporive domoljubnosti; političko *denunciranje* opozicijskih političara koje je bilo tipično za *"stari HDZ"*, *Katolička crkva kao glavna protuliberalna sila u zemlji*.

Srećko Jurdana (Nacional, kolumna Surova politka, slučajni uzorak 2003.) – bakanalije; imbecili; nenarodni Tuđmanov *režim*; nepotizam; jataci; ozloglašeni Tuđmanov operativac; banditi koji su pod Tuđmanom *opljačkali* narod; ljudi koji su s Tuđmanom *paktirali*; *parahadezeovski* jezik ulagivanja provincijalizmu; pripadnici Tuđmanova *aparata*; *provincijski* nastup standardne kolonije biskupa; propagandno *potkupljivanje* Crkve; za njih (biskupe) u najsklupljem dijelu Zagreba sagrađena *palača* u Sadamovom stilu; ne može izbrisati *pogubne* posljedice tuđmanizama; dvojica *tuđmanoida*; domoljubni *iluzionisti*; *plemenski* izolacionistički mentalitet; *ulatranacionalistička* enklava poput Vukovara; *ratnoplemenski* kodeksi; čovjek *žrtva* Franje Tuđmana i HDZ-a; lokalni *desničari*; Tuđmanovi *špijuni*, *uhode, informatori*; hadezeovski *prljavi dojavnički* milje; desničarska *kabala*, Tuđmanov *udbaški* klub, *ubilačko destruktivni* nagon vojnika (hrvatskih); *iracionalni* Tuđman, *ogrezli* u domoljubnom *kriminalu*; rosovski *profili*; nekakvi *modificirani* tuđmanovci; *bulumenta* mimikriranih *rigidnih* desničara; institucije *postuđmanovskoga* sustava; Hrvatska uživa status *kršćanskog mrjestilišta*, (aluzija na Papinu poruku Hrvatima "Budite narod nade"); ljudi *tamjana i oltara*; školovani popovi i *raspopi*; Papa je danas u Hrvatskoj ono što je šezdesetih bio *Josip Broz*; masovna *euforija*, praćena skandiranjem "Ivane Pavle"!; kronično *bijesna* figura; specijalno odabrani *klimoglavci* (hadezeovci); distribucija *deliričnih* poruka; zastupnici patriotizma se *agresivno identificiraju* s ustaštvom; eksponent *domoljubne kaba-*

le; *zaslijepljeni* nacionalist; *desničar* i tuđmanovac (odnosi se na biskupa Jezerinca); egzercirni indoktrinirani *sadist* (odnosi se na generala Antu Gotovinu); *bizantijsko* eskiviranje obveza (general Ante Gotovina); Tuđmanova "antifašistička" *gerila*; *egzekutor* koncepta razbijanja Bosne (general Janko Bobetko); *nacionalistička* autopropaganda; *ekstremni* nacionalist i ustaški *simpatizer* (general Janko Bobetko); *demaskirati* tuđmanizam na svim razinama; novinari *rasno* domoljubnog profila; hrvatski *pismotvori-državotvorci*; hercegbosanska *kabala*; tuđmanistička *prijevara*; *pravocrtni* utilitarni umovi (dr. Andrija Hebrang i dr. Ivo Sanader); Tuđmanovi *zadrti* ideokrati; feudalni *provincijski* namjesnici; *zataškivači* ratnih zločina; kreatori čuvari i branitelji partijske *tiranije*; *bulumenta* Tuđmanovih idolopoklonika; kibic hrvatskih *opsjena*; eksponent doboljubne *kabale*, zaslijepljeni nacionalist, Tuđman je *licemjer* bez premca; Hrvatska se pretvara u azil za *ekscentrike, dangube i jebivjetre*; otvaranje horizonta hrvatskog *besmisla*; *tuđmanoidna* desnica radikalna ili mimikrirana; reinkarnirani cjelokupni civilizacijski i politički *balast* tuđmanizma; Tuđmanova *primitivna* demagogija; veteranska *kabala*, hladnokrvni *likvidatori* domovinskog predznaka; izbrisati *pogubne* posljedice tuđmanizma; *ozloglašeni* Tuđmanovi operativci; HDZ je hijerarhijska *zločinačka organizacija*; Tuđmanov *kriminalni* milje; hadezeovsko *ucjenjivanje* ili "reket"; hadezeovski *gangsterizam*; Tuđmanov *politbiro*; u Hrvatskoj se potpuno slobodno *prodaju* fašistički suveniri, *ispisuju* fašistički grafiti, *tiskaju* fašističke novine, *slave* fašistički kultovi, *djeluju* fašističke udruge; desničarske *karikature*, vodeći *pokrovitelj* neoustaškog pokreta (ministar Gojko Šušak), hercegovački *tuđmanofil*; ustaški pokret *oživljen* za vrijeme Tuđmana; Tuđman je bio prevrtljivi *ekshibicionist* bez moralnih i legalističkih uvjerenja; Tuđmanova *bulumenta* idolopoklonika; *Hrvatska nacija kolektivna je žrtva Tuđmanova režima*,

Denis Latin (Nacional, kolumna Elementa Latina, slučajni uzorak 2003.) – *smradovi* tuđmanističkog lopovskog koncepta; tuđmanistički *karaval*; tuđmanistički nacionalizam i *izolacionizam*; *blato* aktualnog desnila; Tuđmanova *Velika Hrvatska*, *najokorjelija* stečevina tuđmanizma; Tuđman i njegova *komična* špijunska ekipa; hadezeovska eskaha *amalgama*; tuđmanistički *interesi*; tuđmanistička i ostala *radikalna* desnica; *balkanizirani* Tuđmanov populistički pokret; *žrtva* tuđmanističkog režima; *jalovost* tuđmanističke ideologije; Tuđmanova dvorska *kamarila*; *pustopoljine* Tuđmanove i Šuškove spomen-kosturnice; razorno *rušilaštvo* tuđmanizma; tuđmanistička *korumpirana umrljana* kamarila; preplašeni *tuđmanoidi*; Tuđmanova *lopovska* pretvorba; tuđmanistički koncept *zadrigloga* dinarskog hrvatstva; nihilistički *monstr-tuđmanizam*: *balkansko-tuđmanističko grotlo*.

Što reći za rječnik ovo četvoro kolumnista gdje se u sintetiziranom obliku može pročitati: Franjo Tuđman glavni je junak i naj-

novijih haaških optužnica; Katolička crkva kao glavna protuliberalna sila u zemlji; Hrvatska nacija kolektivna je žrtva Tuđmanova režima, tuđmanistička korumpirana umrljana kamarila; preplašeni tuđmanoidi; Tuđmanova lopovska pretvorba; tuđmanistički koncept zadrigloga dinarskog hrvatstva; nihilistički monstr-tuđmanizam: balkansko-tuđmanističko grotlo..., nego zastrašujući *govor mržnje* prema dvije temeljne vrjednote – hrvatskoj državi personificiranoj u prvom predsjedniku dr. Franji Tuđmanu, i duhovnoj vertikali hrvatskog naroda, Katoličkoj Crkvi.

3. Katolička Crkva stalna meta jurišnika determinizma

Sveti Otac, u povodu novinarskog jubileja, pozvao je tisak da se drži istinoljubivosti i etičnosti, ne bez razloga.

Mediji, odnosno "meka sila", koji se svakodnevno u Hrvatskoj agresivno iživljavaju na ljudima, koji se ne mogu braniti što je pouzdan znak da je mentalno nasilje na djelu. Kada nekoga nazovete fašistom, zločincem, primitivcem, ubojicom ili kriminalcem bez ikakvih argumenata, a Katoličku Crkvu kršćanskim mrjestilištem, biskupe eksponentima doboljubne *kabale*, zaslijepljenim nacionalistima, desničarima i kao najveći grijehom pripisati im da su tuđmanovci, onda je to vrhunac profesionalne besramnosti. Ta besramnost osim na ljudima, kao pristranost, neobjektivnost, zluradost i zlonamjernost očituje se u medijskom tretmanu Katoličke Crkve. Frazeološki rječnik[698] koji se pri tome koristi ukazuje da je na djelu veliki sudski proces – deterministi protiv vjere – kojemu nema kraja, do konačne presude – "Zbrišite tu sramotu"![699]

To, je primjerice razlog, zašto novinari i urednici (zbog sluganstva i podaništva determinizmu) nisu shvatili poruku transpa-

698 Frazeološki rječnik determinista u svim je vremenima isti, iako se on mijenja u riječima, pa je jučerašnji prema komunističkom sudu, smrtni grijeh – "aveti prošlosti" ili rušitelji samoupravnog socijalističkog poretka" – zamijenila neoliberalistička sintagma, "govor mržnje".

699 Osim novinara u boju protiv Katoličke crkve nastupaju i tzv. nezavisni intelektualci. Akademik Ivan Supek, naprimjer. Podlistak "Čovjek i njegov Bog – religija i humanizam", akademik Ivan Supek (od 3. srpnja 2002. osim nedjelje "ispisuje" svoju kolumnu u Vjesniku (više od pedesetak nastavaka). Među najkarakterističnijim izrazima i sintagmama koje Supek često rabi, kad ih u negativnom kontekstu pripisuje Katoličkoj crkvi, ističu se slijedeće: "papizam", "dogmatičnost", "sveta inkvizicija", "revolucija", "konflikt između znanosti i crkvenih dogmi", "svećenstvo pripremalo podaništvo i poniženje naroda", "petrificirana crkvena hijerarhija"", "licemjeri su hijerarhiji često bili korisniji", "jezuitski Rim", "Tridentinski koncil je mačem i vatrom proklamirao Papin autoritet", "vjeronauk u školama danas stvara sukob između znanstvenih spoznaja i biblijskih priča", "duboko krojenje praznovjerja", itd. Zatim, posebno je karakteristično autorovo često isticanje suprotnosti između "slobodoumnog" (za sebe što on preferira i simpatizira te smatra naprednim) i, s druge strane, "totalitarnog" (za sve što je crkveno, katoličko, klerikalno...). Supek i njegov bog, Anđelko Kaćunko, Hrvatsko slovo, 6. rujna 2002.

renta na jednom od prosvjednih skupova branitelja – Novinari čeka vas sud Božji – koja je bila upućena onima koji bezrazložno i zlobno progone, kleveću, sude i presuđuju.[700] Metafizički izričaj u ovoj poruci determinizirani novinari nisu shvatili kao prijekor njihovoj svijesti, jer do njihove svijesti to i ne dopire, nego su to shvatili jednoznačno i doslovno, kao prijetnju. Može se reći da oni drukčije i ne znaju, jer nisu u stanju pojmiti da izvan i iznad njihovog poncijepilatovskog, postoji još jedan – Božji sud.

Metaforično ili ne, blisko istini svakako, duboko u svojoj nutrini naredbodavci (upravljači) i izvršitelji (poslušnici) determinizma plašeći se tog suda, svoje strjelice, nakon ciljanja u čovjeka domoljuba, odapinju na Crkvu. Ali tu se može ustvrditi – koje li zablude – jer Crkva nije od Oca poslana – kao i Krist – da osudi svijet, nego da ga spasi.[701] Iz ovog novog, trećeg po redu velikog progona Crkve u posljednjih dvjestodvadesetpet godina, kojeg upriličuju deterministi, nastat će buđenje kršćana i kršćanstva koj(e)i će svijet u bitci "posljednjih vremena" spasiti od sveopće tiranije tzv. novog svjetskog poretka. Do tog veličanstvenog čina – pobjede Dobra – nije potrebno braniti Crkvu od raspeća – to bi bilo protuevanđeoski.[702]

Ako ikakva poruka novinare i urednike determinizirane "meke sile" u Hrvatskoj trebala potaknuti na razmišljanje, onda je to upravo poruka pape Pavla Ivana II. hrvatskim hodočasnicima predvođenih kardinalom Josipom Bozanićem i svim hrvatskim biskupima na audijenciji (8. studenoga 2003.) koju je posvetio Hrvatima povodom 25. obljetnice pontifikata. Papa Hrvatima poručuje: "Više vjerujte u sebe! Vaša ljubljena zemlja ima *snagu i posjeduje sve sposobnosti* (kurziv a.) koje su joj potrebne kako bi se na prikladan način suočila s *izazovima sadašnjeg trenutka*. Želja mi je da uvijek znate iskoristiti tu snagu i te sposobnosti kako bi izgrađivali društvo solidarno i spremno pružiti učinkovitu potporu najslabijim slojevima; društvo utemeljeno na *vjerskim i ljudskim vrijednostima*, koje su minulih stoljeća nadahnjivale ondašnje naraštaje; društvo, koje *poštuje svetost života* i veliki Božji

---

700 "Rigidno desničarsko orgijanje, pitoreskno ruralno-ustaški folklor, jurišnici ekstremne hrvatske desnice", samo je jedan od nizova novinarskih sintagma kojima pojedini uvodničari ukrašavaju svoje tekstove. Takve isljedničke etikete pisali su udbaši u svojim opaskama o progonjenim Hrvatima, kad bi sastavljali njihove dosjee. Baviti se akcidentalnim, a ne onim bitnim, znači biti glup ili pokvaren. Ili jedno i drugo. Vjerojatno inteligencija i oštroumnost režimskih novinara jednaka je onima koji kao Račan kad nemaju što reći onda izgovaraju svoje omiljene fraze: "to su prijetnje i govor mržnje". Mediji protiv naroda, Zoran Vukman, Hrvatsko slovo, 26. listopada 2001.

701 Don Anđelko Kaćunko, kancelar Vojnog ordinarijata, Hrvatsko slovo, 24. prosinac, 2004.

702 O tome će don Anđelko Kaćunko reći: Mnogi kršćani i danas iz najplemenitijih pobuda reagiraju po tijelu, ali ne smije Crkva bježati od progona, ako vjeruje da je krv mučenika sjeme novih kršćana. Hrvatsko slovo, isto.

naum *o obitelji*; društvo koje na oku drži zdrave snage, *promičući duh zajedništva* i suodgovornosti, zalaganje za čovjeka i njegovo istinsko dobro, i koje crpi snagu iz Evanđelja, a to je sastavni dio poslanja Crkve."[703]

Ni ova poruka, kao ni poruke Svetog Oca iz njegovog trećeg pastoralnog posjeta Hrvatskoj nisu potaknule djelatnike "meke sile" na razmišljanje, nego naprotiv, na još bezobzirnije jurišanje na Crkvu i na njezino poslanje – gradnju "Kristove civilizacije", civilizacija koja u budućnosti jedina može spasiti čovjeka i narode od pogibelji duhovne praznine koju stvaraju determinizirani medijski ratnici, otuđenjem i ideologizacijom masa. Srednjeg puta neće biti, onog što bi se mogao nazvati suglasjem, jer suglasja ne može biti u inverziji (n^{-1}) gdje je isto činiti dobro ili zlo, a istinu pretvarati u laž.[704] Pobornici, a takvih ima, koji tvrde da su "medijske igre" bolje nego ideološka nesnošljivost u velikoj su zabludi, jer mediji kao "meka sila" upravo služe za širenje i promicanje ideološke nesnošljivosti. U hrvatskom slučaju najdugotrajnije i najupornije širenje ideološke nesnošljivosti ogleda se prema Katoličkoj Crkvi, kao i u neprekidnoj hipoteci zločina koja se nameće Hrvatima više od šezdeset godina. Osim toga mediji prisiljavaju svoje "konzumente" na odabir uvijek istog jela i istog pića. Rijetki su oni koji apstiniraju, ali su zato mnogobrojni oni koji uzimaju i jedno i drugo, osobito s trpeze televizijskih zaslona. Zato su mediji u suvremenoj doktrini informacijskog rata ili rata četvrte dimenzije, kao što je već više puta rečeno – "meka sila." Hrvatsko društvo upravo zbog razarajućeg djelovanja "meke sile", koja je u rukama determinista, snažno je ideologizirano i proces može poprimiti pozitivan smjer samo pod uvjetom da se mediji deideologiziraju do prihvatljive mjere snošljivosti. To znači da prvi korak prema stvaranju ozračja mogućeg suglasja, kako bi se ipak ostvario "treći put", je promjena načina govora i pisanja. No, ako je suditi po napadima na Katoličku Crkvu to se neće tako brzo dogoditi, isto kao što neće tako olako prestati slavljenje kulta potrošnje svaki dan, i to bez prekida. Naime, ta dva procesa idu istodobno jer je cilj determinizma stvoriti okvir za zaborav onoga što je uistinu bitno za život i stvoriti otuđenje koje nastaje kroz stalnu proizvodnju zabave i bezvrijednosti. Zato žestoka i uporna suprotstavljanja zalaganju Crkve za promicanje nedjelje kao neradnog dana, nisu samo tehničke ili organizacijske razine, nego su razlozi za to puno dublji. U pitanju je shvaćanje vremena kao smisla ili besmisla.[705] U potrošačkoj koncepciji vrijeme zapravo

703 Novi list, 9. studenog 2003.

704 Čovječanstvo se kao takvo jednostavno nalazi u takvome procesu preobrazbe gdje se čini kako izvrtanju vrijednota nema kraja. Ali kraj se ipak nazire. Glasilo svetišta "Gospe sinjske", fra Miroslav Busturac, (3), 2004. str. 4.

705 O tome dr. Ivica Raguž piše: "U interesu samoga društva, bilo ono kršćansko ili nekršćansko, mora biti zaštita nedjelje ili bilo kojeg drugog beskorisnoga

nema nikakvu vrijednost, jer ne dopušta predah (zastoj) u kojem će čovjek imati slobodu da u punoj poniznosti prigne koljena i da se zahvali neizmjernoj Božjoj ljubavi, nego se uvijek i u svakom trenutku želi stvoriti nova potreba i njezino konzumiranje. Načelo vojne doktrine iz rata četvrte dimenzije gdje vrijeme zbog procesuiranja informacija na cijelom bojištu postaje irelevantno i onda ono "guta" prostor, deterministi, u "igri s nedjeljom", to načelo primjenjuju na način, da vrijeme koje je također nevažno, umjesto prostora "guta" čovjekovu dušu.

U veličanju besmisla moramo se upitati: Što očekivati od društva u kojemu je zgrtanje novca glavna vrjednota, pa predaha nema ni nedjeljom? Ima li nade kad odslike manipuliranih matrica[706] kakve nam dolaze posredstvom medija sve više guraju čovjeka, još od malih nogu, u "živi pijesak" novog poganstva? Kako pomoći tom mnoštvu medijskih determinista[707] koji sustavno i svakodnevno nasrću na Krista, Evanđelje i Crkvu? Kako nemamo trenutno drugih mogućnosti, možda je na njihov neprekinuti rat najbolje upozoriti. Evo nekoliko primjera, kako to protiv Crkve ratuju neki od gorljivih sljedbenika determinizma.

Primjer prvi – Ne mogavši otrpjeti što treći put Sveti Otac dolazi u Hrvatsku "zemlju neustrašivih svjedoka Evanđelja" i što vjernički puk na taj pastoralni čin uzvraća iskazom poštovanja i ljubavi, Zoran Ferić[708], napisat će: "Čitam u novinama pisma čitatelja Papi, i strašno me podsjećaju o na ona pisma Titu. Puna su iskazivanja ljubavi, lojalnosti i što je još najvažnije, sva su potpi-

---

dana, jer je u pitanju samo čovjekovo dostojanstvo. Kakav je to čovjek koji cijeli tjedan radi, koji nerijetko biva obična korisna roba na tržištu te se onda nedjeljom opet pretvara u korisnog kupca? Nije li zajedništvo koristi u trgovinama isprazno i površno zajedništvo? Kakvi su to odnosi u obiteljima kada trebaju trošenje i korisnost kao simbole ujedinjenja i zajedničkog života? Ne trebamo li barem nedjeljom nakratko prekinuti takvu ovisnost, takve odnose koristi i rada? Za kršćane je nedjelja dan Gospodnji: to je dana kada se kršćani spominju Kristove muke, smrti i uskrsnuća. Po tome spomenu ti se događaji realno uprisutnjuju u njihovu životu te omogućavaju predokus ispunjenog istinskog življenja." Teologija dokolice ili smislenosti beskorisnoga za život, dr. Ivica Raguž, Glas Koncila 8. veljače 2004.

706 "Ovo je stoljeće (21. op. a.) nesumnjivo napadnuto, odnosno već opsjednuto fenomenom gomilanja, zagušenosti, besmisla, smeća, odnosno različitim oblicima pretjerivanja." Atak na pogled, Andrea Radak, Slobodna Dalmacija, 9. studenog 2003.

707 Nezaobilazni u tom cirkusu su i pojedini katolički teolozi (Don Ivan Grubišić, Bono Šagi, Luka Vuco, Branko Sbutega) koji u svojim nastupima kritiziraju, kako bi se svidjeli aktualnom gledateljstvu, baš sve što se dade u katolištvu kritizirati: Papu, enciklike, katoličke biskupe, svećenike, propovijedi, crkvenu povijesti, sadašnjost, biskupsku konferenciju, biskupske komisije, katolički vjerski tisak, katolički vjeronauk, katoličke novinare i sve što je katoličko. U toj "kritici svega postojećeg" što podsjeća na glasoviti komunistički postulat, oni jedino ne preporučuju kritičke osvrte na njihove teze jer ih smatraju najmjerodavnijim. Hrvatski medijski cirkus, Stipan Bunjevac, Hrvatsko sovo, 5. travnja 2002.

708 Otpusno pismo, Nacional, 3. lipnja 2003.

sna imenom i prezimenom, da se vidi i stavi na znanje tko piše, koliko je vjeran i kakva sreća sve te ljude prožima zbog dolaska poglavara Katoličke Crkve u Hrvatsku. Naravno, ne sumnjam da je većina njih uvjerena da doista voli Papu i svoju katoličku zajednicu, ali ta potpisana pisma, to javno iskazivanje vlastite pobožnosti nalikuje, recimo, na milostinju kojom se netko hvali, na besramno javno pomaganje, a čitava je stvar zapravo prilično egoistična i prilično nekršćanska." Zoran Ferić vjerojatno naslućuje da kad gori kršćanska (katolička) ljubav onda se determinizam počinje gasnuti, zato će posegnuti za vulgariziranim insinuacijama ustvrdivši da: "Treći posjet Pape također je u znaku nepojmljivog kiča i neukusa u koji se pretvara tako javno manifestirana vjera. Konačno i u našem jeziku ono "javna" često ima negativno značenje, a primjeri su javna kuća i javna žena. Crkva je dakako javna institucija i zgrada otvorena javnosti, ali je nipošto ne zovemo javnom kućom. A što da radimo s javnom vjerom?

Kao što determinizam naučava – od svega učiniti inverziju (n^{-1}) – to čini i Zoran Ferić u tobožnjoj brizi očuvanje autoriteta Crkve. Inverzija u njegovom osvrtu[709] sastoji se u tome da nastoji pokazati kako su od svih grješnika na svijetu najveći oni koji u ime Kristovo od grijeha odrješuju druge i zato on kaže: "Problem je u zastarjelom shvaćanju da pojedinac koji je dio nekog kolektiva svojim lošim postupcima kompromitira čitav kolektiv. Crkva se tako stalno ponaša kao krivac koji se brani i zataškava, umjesto da se prva ogradi od onoga što sama smatra neadekvatnim. Ako su neki svećenici pedofili, ako neki svećenici koriste svoj položaj da bi u seksualno iskorištavali župljane, to ne znači da su to svi i da zbog njih mora ispaštati čitava zajednica. Isto je i s celibatom. Toleriraju se tajna djeca, toleriraju se nevjenčane supruge ili ljubavnice, samo da javnost ništa ne zna, samo da se vjernici ne uznemire i da se ne naruši autoritet Crkve. A on se zapravo zbog ovakvih postupaka neprestano narušava. Iskreniji i liberalniji odnos prema pitanjima seksualnosti i svećenika i vjernika tu bi mnogo pomogli. Upravo mi se zato sviđa prostodušna izjava Dalaj Lame o tome kao mu fali seks. On je to rekao javno, u lice cijelom svijetu, ali to ne znači da je pri tome drpao klince obrijanih glava koji uče za budističke redovnike. A kod seksa i celibata postoji paradoks: život je svetinja, a upravo onaj koji je posvećen Bogu nema pravo legalno začeti tu svetinju."

Ne odveć skrivena poruka ovog inverznog uratka mogla bi biti – "Puče zašto ići kod onih koji su veći grješnici od vas. Nedjeljom, kod njih, nemate što tražiti! Nove crkve i katedrale otvorene su za vas." U njima, kao što savjetuje jedna propagandna poruka, je samo trošenje i to ne bilo kakvo, nego ono u kojem "više kupuješ, više štediš". A to nije grijeh, reći će svaki sljedbenik determinizma.

709 Otpusno pismo, Nacional, 5. kolovoza, 2003.

Kako je jedno od omiljenih batina determinizma lupati neistomišljenike "grijehom" homofobičnosti kako bi se ustoličila nova "religija humanizma" zapravo "antireligija", a to bez napada na Crkvu i pokušaja njezine diskreditacije ne ide, zato neumorni ratnik Zoran Ferić nastavlja svoj skribomanski boj[710] pišući: "Najnoviju pak cirkusku točku priredili su hrvatski biskupi. S jesenskog zasjedanja u Hvaru poslali su vjernicima pastirsko pismo, upute kako da se ponašaju na izborima. U novinama smo mogli pročitati deset preporuka biračima pa ta okrugla brojka previše podsjeća na deset zapovijedi. Doduše, ovo su preporuke, a ne zapovijedi, pa kao ne obvezuju, nego sugeriraju. No, za katoličke vjernike biskupska sugestija ima toliku težinu da već možemo govoriti o miješanju Crkve u politički život. Biskupi su poručili vjernicima da ne glasuju za stranke koje toleriraju pobačaj, eutanaziju i homoseksualne brakove. Ako se zna da upravo ta tri pitanja jedna od najmarkantnijih točaka razlikovanja između lijevih i desnih stranaka, biskupska je preporuka jasna: ne glasujte za lijeve stranke. Desne stranke, ili one koje su to postale u zadnjih godinu-dvije, pozdravile su biskupsku preporuku. Lijeve su bile očekivano suzdržane jer se u osjetljivom predizbornom trenutku ne žele konfrontirati s Crkvom. U biskupskoj poruci je jako zanimljivo. Poslavši svoje pastirsko pismo i formuliravši svojih deset zapovijedi, katolički su pastiri na ironičan način potvrdili svoj pastirski status: sve druge vjernike smatraju ovcama."

U ovom slučaju laicistički politički svjetonazor, koji je u biti svađalački i koji ljude dijeli po principu "govora mržnje" želi se pripisati Crkvi, iako je deterministima dobro znano da ona ne dijeli ljude na lijeve i desne ili podobne i nepodobne, nego propovijeda Kristovu ljubav prema bližnjemu i svakom drugom čovjeku. Zato Nikola Mate Roščić s pravom ukazuje da: "Troplet pojma 'humanizam, tolerancija, dijalog' ima prije svega svoju Kristovu i kristološku sadržajnost, koja se ne može osporiti. Međutim, prema našem ljudskom iskustvu, dobro znamo kako su velike i značajne riječi podložne i podatne za različita, pa i suprotstavljena tumačenja."[711]

Za Zorana Ferića očigledno ne postoji naputak koji govori o golemom značenju i sudbini riječi[712] pa će Crkvi nakon grješnosti i homofobičnosti pripisati i netoleranciju i dvoličnost ustvrdivši

---

710 Otpusno pismo, Nacional, 4. studeni 2003.

711 Nikola Mate Roščić, isto, str. 119.

712 O značenju riječi Patrick J. Buchanan piše: "Riječi su oružje, rekao je Orwell. Tradicionalistima još predstoji otkrivanje učinkovitih protumjera. Kad protivnika nazoveš rasistom ili fašistom, više ne moraš davati odgovore i ni argumente. Doveo si ga u položaj da mora braniti vlastitu narav. Optuženi je pred sudom nevin dok mu se ne dokaže krivnja, No, ako optužba glasi rasizam, homofobija ili seksizam, pretpostavlja se da je optuženik kriv. Otad, mora, izvan razumne sumnje, dokazati da je nevin." Patrick J. Buchanan, isto, str. 99.

kako se: "Stječe dojam da je Crkva u tom segmentu tolerantna jedina prema sebi samoj. I Katolička Crkva u Hrvata, dakle, ima problema s grijehom struktura. Da se pogrešno ne shvati, nipošto nisam protiv homoseksualnosti kao spolne orijentacije. To je normalno. Napominjem, normalno.[713] Ali nije normalno s propovjedaonice grmjeti protiv homoseksualnosti, a onda se s kakvim dečkom skrivati po udaljenim plažama. Nije normalno istupati u javnosti protiv homoseksualnosti, a živjeti, zapravo, godinama u homoseksualnoj zajednici koja nije okrunjena brakom samo iz dva formalna razloga: zato što katolički kler ne sklapa brakove i zato što se Crkva protivi homoseksualnim brakovima, pa u pripadnici spomenutog klera prisiljeni živjeti u divljim homoseksualnim brakovima."[714]

Determinizam preformulira sve pa i katoličko moralno učenje po kojima su "homoseksualni odnosi protivni prirodnim zakonima", kao što je to rekao papa Ivan Pavao II., dok su tisuće ljudi marširale u povorci u povodu međunarodnog dana "ponosa" homoseksualaca u Rimu. Zato deterministi Svetog Otaca i sve one koji to njegovo učenje prihvaćaju označavaju kao netolerantne i homofobične.[715] "Dehumanizacija drukčijeg mišljenja" kako to naziva znanstvenik i pisac Paul Gottfried vodi svijet u kaos. Podržavanjem neprirodnih zakona i ekstremizama pod "šeširom" ljudskih prava ubrzava se trenutak umiranja ali i pokopa društava kojima su bogatstvo i zadovoljstvo jedine vrijednosti.

Svoju pravovjernost determinizmu Zora Ferić dokazuje tako da Katoličku Crkvu, ništa manje nego, uspoređuje s jednopartijskim komunističkim sustavom. U biti njega i slične njemu,[716] neizmjerno srdi spoznaja da i mnogi mladi Hrvati postaju "neustrašivi svjedoci Evanđelja". Tu svoju srditost iskazuje riječima: "Svoj katolicizam mnogi doživljavaju kao nadomjestak sveorganizirajućeg društvenog mehanizma kakav je bila Partija u jednopartijskom sistemu. Pri tome, naravno, ne začuđuje ponašanje ljudi koji su veći dio života proveli u tom sistemu pa im je ostala snažna potreba da se ulaguju nekom sveprisutnom društvenom fantomu,

713 Da su derministi savršeni klonovi vidljivo je iz njihovog istovjetnog i gotovo istodobnog tretiranja neke teme. Pa tako o homoseksualizmu jedan drugi dežurni jurišnik na Katoličku crkvu piše: " Ali, ako je Bog ljubav, nemoguće je da nekoga homoseksualca ne voli. Problem je u tome što Katolička i druge crkve homoseksualce predstavljaju kao "ljude s greškom". Ja, ipak vjerujem da je Bog muško i žensko, to jest, izraz savršenog pluraliteta, i da je naš Stvoritelj sasvim sigurno iznad spolova te da nam ih je dao kao dar i kao odraz naše slobode. Bog, ako već hoćete, voli "pedere". Novi list, Drago Pilsel, 9. studeni 2003.

714 Otpusno pismo, Nacional, 5. kolovoza, 2003.

715 Patrick J. Buchanan, isto, str. 99.

716 Jedan od pripadnika tog kruga je Drago Pilsel. Evo jedne od mnogobrojnih njegovih umotvorine o Katoličkoj crkvi: "U Crkvu se uvukao nacionalizam, strah i ljubav prema novcu i ona je trenutno jedna od najkorumpiranijih institucija u društvu. Drago Pilsel, Hrvatsko slovo, prijenos, 26. srpnja 2002.

ali zapanjujuće mi je da se upravo mladi ljudi, oni koji su za komunizam bili klinci, ponašaju kao da Partija još postoji, samo se malo zamaskirala pa se sada zove Katolička Crkva.[717]

Toliko o Zoranu Feriću[718] i njegovim lutanjima bespućima determinizma pa njemu i svim medijskim jurišnicima na Katoličku crkvu u Hrvatskoj[719] ne može se pomoći ako on i(ili) oni to sami ne žele. I kao što kaže don Anđelko Kaćunko: "*Ritual* nije izgubio na značenju, ali Isus spasenje ne nameće! On je prvi i jedinstveni promotor formule *uzmi* ili *ostavi*. On je i Judi ostavio slobodu."[720] Na ove riječi može se samo dodati – i deterministima.

Primjer drugi – Treći pastoralni posjet pape Pavla Ivana II. Hrvatskoj i njegova poruka Hrvatima kao "narodu nade" ražalostila je mnoga novinarska pera determinizma pa su u toj svojoj "tuzi pregolemoj" posegnuli i za tim, da zemlju u kojoj se 88 posto pučanstva izjasnilo vjernicima katolicima označe gotovo "eldoradom nevjernika". Ništa tako snažno i uvjerljivo, ali i obećavajuće, kao Papina poruka o "narodu nade" ili u drukčijem izričaju "odabranom narodu novog doba" ruši tezu i sve stereotipe o "zločincima s istočne obale Jadrana". Ali, isto tako ništa uspješno kao inverzija (n^{-1}) ne iskrivljuje sliku stvarnosti, pa i "nadu", i zato će Marko Grčić posegnuti za tim djelotvornim načelom determinizma i napisati ovo: "Papin treći dolazak u Hrvatsku pobuđivao je u meni, više nego prijašnja dva, da on, unatoč, entuzijazmu crkvenih ljudi i medija, dolazi u krajeve nevjernika(?!), gdje je teško dokučiti da li je pola stoljeća komunizma iskorijenilo istinsku religioznost ili će biti bliža istini Jungova ocjena zapadnog svijeta, primjenljiva i na nas, da se Isusov nauk nije pretjerano ukorijenio u duše ljudi(?). U tom smislu, misionarski posjet Ivana Pavla II u ovu pogansku zemlju kleptokracije, bezakonja i korumpiranosti – što se sve može svesti barem na jedan od sedam smrtnih grijeha – zadobiva puni smisao, i ako Crkva uspije ovdje u nečemu u čemu nije uspjela od samih početaka kršćanstva..."[721]

---

717 Otpusno pismo, Nacional, 2. ožujka, 2004.

718 Napomena: Osim što Nacinal tepa Zoranu Feriću da je najpopularniji hrvatski književnik (?) još nije objavio gdje je specijalizirao dijagnostiku za bolesti hrvatskog društva (!?). Usp. kolumnu Otpusno pismo.

719 Kako je raznovrsna taktika napada na Crkvu pokazuje jedna od "Latinica" Denisa Latina (početak 2002.) koja je bila posvećena strahu. O toj emisiji Mihovil Donat piše: "Na vjeronauku su nas učili da se Sotona, Šantavi, Nečastivi, Belzebub, Vrag ili Đavao najviše boji Kristova križa, a još malo više – lika Malog Isusa u jaslicama. Sada nas Denis Latin uči da se mala djeca najviše boje lika raspetog Krista u jaslicama. U pomoć su mu priskočili marksisti s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, od kojih je jedan čak studirao indologiju, pa postao predavač marksizma. Hindu djeca vjerojatno se najviše boje Alaha ili proroka Muhameda. To se zove religijskom indoktrinacijom. Komunistička djeca najviše se boje Malog Isusa ili Krista Raspetoga. TV Antikrist na slobodi, Mihovil Donat, Hrvatsko slovo, 15. veljače 2002.

720 Hrvatsko slovo, 24. prosinca 2004. str. 3.

721 Riječi, riječi, riječi, Marko Grčić, Globus, 13. lipnja 2003.

Da poruka “narod nade” nosi u sebi dalekosežne, pače i stoljetne odjeke u budućnosti naslućuje autor redaka o Hrvatskoj kao “poganskoj zemlji” pa se poziva komentator RAI-una, od 8. lipnja 2003. na događaje, u vezi s posjetom Hrvatskoj pape Ivana Pavla II., prije, za vrijeme i nakon svečane mise na otvorenome u Rijeci. U tom komentaru istaknuto je da se sve to zbiva točno na granici između nekadašnjeg kraljevstva Italije i Kraljevine Jugoslavije, koja je anulirana nakon Drugog svjetskog rata, postavši teritorijem nove države, a danas, kao djelomično njezina slijednica, Republika Hrvatska.

Nije preteško dokučiti da odabravši Rijeku kao svoju putnu bazu Papa poručuje “gradu i svijetu” da je došao u “hrvatsku Rijeku” isto kao što je došao u hrvatski Zadar, Dubrovnik, Osijek i Đakovo ocrtavši tako u potpunosti prostor “neustrašivih svjedoka Evanđelja”.

Do sličnog zaključka, vjerojatno u trenucima kada ga je “nečastivi determinizma” napustio, došao je i teoretičar pišući o Hrvatskoj kao “zemlji nevjernika”: “Moguće je, dakle, da je papa, odabravši upravo Rijeku kao putnu bazu za obilazak graničnih postaja Republike Hrvatske, želio i na očit način poručiti da je to područje, za budućnost, smatra crkveno stabiliziranim.”[722] Isto tako lucidno zaključuje: “Pod talijanskom se okupacijom zadarska metropolija gasi, a ostaje samo vrlo okljaštrena nadbiskupija. Nakon Drugog svjetskog rata nadbiskupija je obnovljena u starim granicama, ali od 1967. ostaje bez sufraganih biskupija. Zadarska je nadbiskupija 1961. odlukom pape Ivana XXIII., ušla pod izravnu upravu Svete Stolice, pod kojom se i danas nalazi, bez obzira na činjenicu što je Zadar u sastavu Hrvatske države, pa su to neki tumačili kao očit ustupak Crkve onim snagama u Italiji koje, što ne skriva ni sam Berlusconi, teže ne samo reviziji Osimskih sporazuma nego i kojekakvim drugim pretenzijama.”[723] Papin posjet Dubrovniku ocijenit će da nije nimalo, s političkog gledišta, kontraverzan i dodati; “Očito je da je poglavar Katoličke Crkve držao na umu, prije svega, golemu važnost što ju je taj grad imao u svojoj povijesti upravo na razmeđu velikih državnih i religijskih formacija, ponajprije prema Otomanskom Carstvu i islamu i već poslovičnoj trgovačkoj povezanosti sa srednjevjekovnom bosanskom i srpskom državom.” O Dubrovniku kao jednoj od odrednica trećeg pastoralnog posjeta Hrvatskoj Globusov kolumnist-analitičar piše još i ovo: “Njegovo stradanje u Domovinskom ratu bilo je, kao što je poznato, jedan od prekretnih

722 Marko Grčić, isto str. 54.

723 Ta “greška u strukturi” ispravljena je u točno u podne 15. rujna 2004. kada je Tiskovni ured Svete Stolice priopćio da je papa Pavao Ivan II. imenovao 51-godišnjeg svećenika Splitsko-makarske nadbiskupije mons. Martina Vidovića naslovnim nadbiskupom drevne Ninske biskupije i apostolskim nuncijem u Bjelorusiji.

događaja koji je, skupa s tragedijom Vukovara, uvelike pridonio promjeni javnog raspoloženja u svijet prema srpskoj agresiji na Hrvatsku." Svoju više nego razložnu analizu nastavit će riječima: "Papa, očito, ima, prije svega, na umu ekumenske potencijale tog grada u stvaranju temelja za budući suživot između velikih crkvenih religijskih zajednica, kao što su katolicizam, pravoslavlje i islam. Možda bi se u istom ključu mogao politički protumačiti i njegov posjet Osijeku, pograničnom gradu koji je pretrpio teška razaranja u Domovinskom ratu, podjednako kao i Dubrovnik, a očito ima, u papinskim očima, svrhu da bude most prema pravoslavlju u budućem, proširenom, uređenju Europske unije." Da bi konačno zaključio: "Zapravo je cijeli ovaj Papin posjet, na izmaku iznimno vrelog proljeća, ostao pomalo u razrijeđenom zraku teoloških apstrakcija što se povezuju, konvencionalno, s njegovim uobičajenim pastoralnim putovanjima kao izrazitim obilježjem njegova pontifikata, radi susreta s katoličkim zajednicama diljem svijeta, i, podjednako važno, približavanja drugim kršćanima, pa čak i pripadnicima drugih vjera, napose judaizma i islama, kako bi se izgrađivalo ozračje ekumenizma za papinsku politiku trećeg milenija."

Ali "zao duh" se ponovno vraća pa se i Marko Grčić vraća omiljenoj tezi o Hrvatima nevjernicima i Hrvatima mrziteljima tvrdeći: "Očito je dakle, da Papa jasno obilježava rubove svog posjeda u našim, još nevjerničkim, stranama i da njegova evangelizacija, unatoč svim dosadašnjim tradicijama, uključujući gotovo, za Hrvate, nadljudski zadatak: razvijanje ljubavi prema pravoslavnim Srbima i Bošnjacima muslimanima." Analitičar Marko Grčić zapravo hoće reći: "Papa Pavle Ivane II. uzaludan ti posao, jer tvoj 'narod nade' ima ugrađenu genetsku grješku." Postavka londonskog Instituta za strateška istraživanja o tzv. "endemskom nacionalizmu" izgleda najlakše nalazi pobornike u Hrvatskoj pa i onda kada za to ima najmanje razloga.

Primjer treći – U Jutarnjem listu" od 6. prosinca 2003. stalni komentator tog lista u kolumni pod naslovom "Hrvatska s HDZ-om" uz ostalo je napisao: "Zagovornici krajnje desnog stava, koji se oglašavaju kako u minornim publikacijama poput Hrvatskog slova i Fokusa, ali i u reprezentativnim (za stavove Katoličke Crkve) Glasu Koncila, žele da Hrvatska drastično skrene udesno i da se što je snažnije moguće ospori *liberalni sustav vrijednosti* (kurziv a.) koje je promovirala Račanova vlada, te da umjesto dostignutog stupnja liberalizma imanentnog svim zemljama Europske unije, neovisno tko je gdje na vlasti, počinje uspostavljati radikalni konzervativno nacionalistički model, s Crkvom kao glavnim orijentacijskim elementom u prosudbama što jest a što nije poželjno za ovo društvo, te s nacionalizmom kao glavnim političkim ideologemom postračanovske Hrvatske". Kako

je uočio jedan drugi komentator, onaj Glasa Koncila[724], "jutarnji" vrli čuvar liberalne demokracije u Hrvatskoj u navedenoj rečenici ponajprije je izričito naveo, pače optužio, da je bivša koalicijska vlast bila ideološka vlast jer je, kako navodi, promovirala "liberalni sustav vrijednosti" koji proizlazi iz ideologije liberalizma, a vlast u tako demokratskoj državi s pluralnim društvom mora biti ideološki neutralna ili se pak pomiriti s činjenicom da bude kvalificirana kao nedemokratska ili totalitaristička vlast, jer nameće određenu ideologiju. Naprosto, svi dobronamjerni koji demokraciju doživljavaju kao "svetu kravu" teško mogu pojmiti da deterministi, nakon nasilnog nametanja ideologije marksizma, upravo nju, demokraciju, koriste za inauguriranje (neo)liberalizma kao jedino mogućeg i poželjnog svjetonazora. Svi ostali svjetonazori a poglavito tradicijsko-kršćanski moraju biti izbrisani, isto onako kao što je i Bog izbrisan iz europskog Ustava.

Nije se teško složiti s komentatorom Glasa Koncila da Hrvatskoj treba vlast, danas ali i sutra, koja se neće baviti ideologijama, ni crvenim ni crnim, već promicati opće humane i općeprihvaćene vrijednosti bez ikakvog ideološkog predznaka. Zaista je ozbiljan i preozbiljan problem u sadašnjem hrvatskom društvu što pojedine ideološke skupine, poput komunističko-jugoslavenske ili liberalističke, imaju ambicija svoje stavove, služeći se pritom – kako to priznaje komentator "Jutarnjeg lista" – uslugama državnih vlasti, a osobito medija, nametnuti svima pa i onima gotovo devedeset posto kojih se izjašnjavaju kao katolici. Duh inverzije nikako da se vrati u svjetiljku pa se na temelju pisanja "Jutarnjeg lista" može zaključiti da je u hrvatskom društvu barem 95 posto poklonika liberalističke ideologije. Ili drukčije rečeno, nastavlja se žal bivšeg američkog veleposlanika Montgomerija, što nije smanjio broj katolika u Hrvatskoj ispod pedeset posto. Međutim, problem komentatora "Jutarnjeg lista" je u tome što i on Hrvatsku državu ne osjećaja kao vrjednotu, nego je čak protiv nje, jer on podupire svaku vlast osim one koja će promicati i štiti nacionalne interese pa i u odnosu na mit, zvan Europska unija.

Voditi ideološke borbe i stvarati neprijatelje, omiljena je "zabava" determinista. Po matrici determinizma neprijatelji postaju svi oni koji i u najmanjoj mjeri promišljaju ili ističu hrvatske nacionalne interese. Kako je komentatoru i njegovim istomišljenicima upitna hrvatska država, slijedom toga upitna je i svaka obrana njezinih nacionalnih interesa, pa je najlakše, ako to zahtijeva "prevladavajući trend", zapucati u Crkvu, ovaj put neizravno preko jednog "reprezentativnog katoličkog tjednika" ozloglašavajući, označujući i žigošući ga da podržava "radikalni konzervativni nacionalistički model". I kad je već riječ o liberalizmu, njegovo glavno obilježje je upravo inverznost pojmova i vrjednota, odno-

724 Treba li Hrvatska skrenuti udesno? Glas Koncila, 14. prosinca 2003.

sno to je ideologija bez ikakvih vrjednota, osim uvjetno rečeno "vrjednote" diskreditacije svih i svakoga. U biti liberalizam nije ništa drugo nego samo umiveni marksizam.

I konačno Katolička Crkva u Hrvatskoj se s liberalizmom "raznih boja" hrve već poodavno. Prema ocjeni dr. Jure Krište[725] u Austro-Ugarskoj Monarhiji, Crkva je bila suočena s europskim liberalizmom u pravno nerepresivnom ozračju, u prvoj Jugoslaviji sa svetosavsko-pravoslavno-liberalnom ideologijom u pravno nedefiniranom ozračju. U nezavisnoj Državi Hrvatskoj s hrvatsko-liberalno-totalitarističkom ideologijom unutar pravednog fluidnog "katoličkog" ozračja, u komunističkoj Jugoslaviji s liberalno-totalitarnom ideologijom u represivnom, pravno naoko neutralnome ozračju i u Republici Hrvatskoj s globalističko-liberalnom ideologijom unutra slobodnog i pravno označenog ozračja. Zbog toga on i zaključuje: "Crkva je tijekom 20 stoljeća, možda ne jedino tijekom toga stoljeća, pokušala osvojiti što više prostora za djelovanje, a ideologija (politika) pokušala je što više suziti taj prostor slobodnoga djelovanja ili ga čak dokinuti." To neprekidno hrvanje Crkve s uskratom, proizlazi od paradoksa "štafetne palice" koju su od Francuske revolucije prenosili deterministi iz jednog političkog sustava u drugi ali uvijek s istom svrhom, – "ubiti bestidnicu" što je moguće brže i besprizornije.

Primjer četvrti – Pismo vjernicima koje su uputili biskupi Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine (Zagrebačke nadbiskupije te biskupije Đakovačko-srijemske, Križevačke, Varaždinske i Požeške), a koje je vjernicima čitano u nedjelju 20. lipnja 2004. u determiniziranim tiskovinama dobilo je konotacije koje njegovi autori uopće nisu imali na pameti. "Jutarnji list" (od 21. i 22.) tako je s prve stranice senzacionalistički iznad glave masnim slovima poručio: Biskupi vjernicima: Povećajte milodare!". Iste novine u rubrici "Fokus" 23. lipnja donose komentar pod naslovom "Borba za ispražnjenu škrabicu", a tjednik "Globus" od 2. lipnja bavi se crkvenim financijama čak u dva teksta: jednim s naslovom: "Nema lemozine za limuzine" i podnaslovom " Zbog nestašice milodara ne može se dovršiti 50 novih vjerskih objekata, a svećenici s Mercedesa spali na Volvo", te u kolumni: "Ugovor s đavolom" pod naslovom "Tko će prikupiti novac za gradnju biskupskih dvora na Ksaveru? Tri kuma i Maksovi mesari".

I tako se samo u dvadesetak dana u istom kontekstu našli milodari, prazne škrabice, mercedes i volvo, nove crkve, biskupski dvori i Maksovi mesari. Kad je sve to tako stavljeno u jedan koš onda je uzaludno tekstove iz "Jutarnjeg lista" i prvi iz "Globusa"

725 U dvorani Matice Hrvatske u Zagrebu od 27. do 29. travnja 2004. održan je znanstveni skup "Hrvatska politika u dvadesetom stoljeću" na kojem je nastupilo dvadesetak predavača. O Katoličkoj Crkvi u Hrvatskoj politici u 20. stoljeću govorio je dr. Jure Krišto, sa zagrebačkog Hrvatskog instituta za povijest.

komentirati recimo na način da autori uopće ne poznaju Crkvu niti činjenicu da u Crkvi ima više samostalnih pravnih osoba koje imaju i svoju blagajnu, te da, im je nepoznat život župne zajednice i njezina naravna potreba da ima svoju crkvu. Poglavito je uzaludno očekivati da će se autori i urednici ovakvih tekstova zgražati što se desetljećima nisu mogle graditi potrebne crkve zbog političkih i ideoloških razloga i diskriminacije vjere i vjernika. Ali je zato posve očekivajuće da se autori zgražaju što Crkva sada pokušava nadoknaditi ono što je prije bilo svjesno onemogućeno, kao što namjerno zaboravljaju da su svećenici jedini intelektualci koji u najvećem postotku nemaju ni vlastitog stana ni kuće i kojima je automobil jedino veće vlasništvo, kao i činjenicu da najveća većina svećenika vozi automobile niže i srednje niže klase.

Međutim drugi tekst u "Globusu"[726] pamflet je bez presedana kojim se Katolička Crkva u Hrvatskoj, tko više zna po koji put, pokušava povezati s ustaštvom po klasičnom determinističkom obrascu – "govora mržnje" i "govora laži".[727] Ničim se, pa ni ironijom ili stilom ne može opravdati zločesto podmetanje Crkvi, jer autor koliko god nastojao prikriti dvojbene optužbe i privatne ideologizirane stavove služeći se figurom *pars pro toto* ostaje zarobljenik vlastite mržnje. Svakom je ostavljena sloboda pa i autoru da ima pravo i na svoje osobne mržnje, ali, treba se zapitati: Što ako one nisu osobne, budući da se uporno podastiru javnosti? To znači da njegove osobne mržnje, uopće nisu osobne, nego su one oružje u rukama jednog dresiranog poslušnika determinizma. On je samo onaj koji "pritišće okidač", a voditelj operacije sjedi negdje na nekom nepoznatom mjestu, u kući bez adrese i iza vrata bez imena i prezimena. Ono što autor sigurno ne poznaje je ljubav koja može izgrađivati sve, pa i nove crkve, a "govor mržnje", kakav on širi, samo može razarati i uništavati.

Napokon svi ovi ali i drugi bezbrojni napadi[728] glede Katoličke Crkve u Hrvatskoj pokazuju, ukazuju i dokazuju da medijska retorika s početka 20. stoljeća kao i ova današnja na početku 21. stoljeća ima isto ishodište, a to je determinizam. Iako se svijet mijenja nositelji i provoditelji determinizma uvijek imaju isti cilj,

726 Kolumna, Ugovor s Đavolom, Boris Dežulović, "Globus", 2. lipnja 2004.

727 Demokratska Hrvatska je proizašla je iz sustava ekstremističke ideologije u kojem je najnetolerantnija vladajuća klasa tijekom 50 godina doživjela stanovitu evoluciju, no sklonost za laž je održana. Objašnjenje za takvo ponašanje može se pripisati fanatičnoj indoktrinaciji, animozitetu prema neovisnoj Hrvatskoj i prirođenoj sklonosti za lažljivost. To su tipična obilježja fanatičnih pristaša ekstremnih ideologija, a njih ima dvije vrste. Jedni su idealisti koji su obično zavedeni privlačnim idejama lažne propagande u vrijeme dok još nisu sposobni za zrelo rasuđivanje, a drugi su oni koji ne mare mnogo za ideale, ali su privučeni potencijalnim povlasticama koje političke aktivnosti pružaju. Vlast u vrtlogu vlastitih laži, Hrvatsko slovo, Franjo Flajšman, 25. siječnja 2002.

728 Koliko je širok medijski arsenal u napadu na Katoličku Crkvu pokazuje i primjer emisije kao što je "Glamur cafe". Naime, o jednoj takvoj emisiji prof. Nada Pezo

kao dokrajčiti "bestidnicu" i tako ispuniti Voltairovu želju. Ali to pokazuje i nešto drugo, da u svom dvijestodvadesetpetogodišnjem rušilačkom nastojanju nisu uspjeli nadvladati je, pa neće ni danas, a sigurno ni sutra, usprkos svim mogućim *zlikovačkim* scenarijima.

4. Medijski modeli proizvodnje neprijatelja

Hrvatska stvarnost u medijskoj optici iskrivljena, dovedena je do neprepoznatljivosti. Kroz mnogobrojne staklene piramide koje svakodnevno postavlja "meka sila" – od Jutarnjeg lista do HTV-a, od Nacionala do RTL-a, od Globusa do TV Nove, od Feral Tribuna do Radija 101 – svakodnevno do očiju i ušiju hrvatskog čovjeka dolazi izobličena, iznakažena, izokrenuta stvarnost. I potpuno determinizirani Zapad, uza svu pokvarenost, čak i u najgorim žutim tiskovinama ima određene kriterije, za razliku od hrvatskih medija. U njima, odnosno u hrvatskom medijskom prostoru, prevladaju mrzitelji, koji preodjeveni u sićušna bruxelleska potrčkarala provode situacijske modele iz master plana "novog svjetskog poretka". Stoga je nužno upitati se: Tko su ti vojnici koji uspješno modeliraju stvarnosti u "najkatoličkijoj zemlji Europe"? Jesu li to oni medijski ratnici koji ništa ne propitkuju, ni o čemu ne razmišljaju, malo toga znaju, ali posjeduju određene vještine za obmanjivanje, koje su stekli u drugoj fazi determinizma (komunizmu). Po načinu djelovanja, može se ustvrditi, da su oni baš ti – ta nova determinizirana avangarda koja sustavno stvara izokrenutu sliku hrvatske stvarnosti. Isto tako može se ustvrditi da tu svoju avangardnu ulogu ispunjavaju i preko zadane norme, nastojeći Hrvatskoj "hladnim prešanjem" nataknuti obruč zla, da ga ne može skinuti u idućih novih pedeset godina. Kroz proteklo desetljeće zlonamjernost u tretmanu Hrvatske u medijima toliko je očita, da postaje bolna, sve do apsurda. Ali ta bolna spoznaja na svoj način raskriva svu zloću megapolitike i svu njezinu licemjernost.

Koje sve situacijske modele primjenjuju domaći medijski deterministi, ali i svjetski suci i tužitelji s apriornim stavovima o hrvatskoj krivnji i predrasudama o Hrvatima kao devijantnom narodu? Iz mnoštva, neki se ipak izdvajaju.

---

u Glasu Koncila (4. ožujka 2004.) piše: U ozračju "glamura" i bordelskog ugođaja nastupio je ministar prosvjete, Dragan Primorac (u Websterovu rječniku glavno značenje riječi "glamur" je opisano ovako: "a magic spell or charm", "bewitching charm", tj. magijski urok, magijski čini, čaranja). I na kraju emisije da ne bude sumnje o čemu je riječ, voditelj izgovara nešto za što bi se odgovorni urednik trebao ispričati hrvatskoj javnosti: "Nećete imati glamura sljedeće nedjelje, ali ćete zato imati Uskrs!". Jer, kaže nisu uspjeli dobiti dozvolu za uskrsnu nedjelju; što znači da je glavni urednik sasvim svjestan prljavštine tog programa pa smatra da bi njenim emitiranjem na sam Uskrs prevršio mjeru koju hrvatska javnost može podnijeti. Kako uči i predstavlja Hrvatska televizija? prof. Nada Pezo, Glas Koncila, 18. travnja 2004.

Primjer prvi – ***Model optuženika*** – Ako svatko optužuje svakoga, ako je izdaja domovine unosan politički potez[729], ako se branitelj koji je izgubio nogu u Domovinskom ratu proglašava lažnim ratnim invalidom, ako se oni koju su bili na drugoj strani proglašavaju poželjnima, a oni koju su obranili Hrvatsku nepoželjnima, ako se žrtve agresije odjednom pretvaraju u zločince, a agresori u žrtve, onda ne prestaje ništa drugo, nego se prisjetiti velikog Goethea, i poput njega uskliknuti – "Razum se pretvara u besmislicu!". Poznavajući determinizam i njegovu fenomenologiju ništa nije nemoguće pa i to da razum postane besmislen. Upravo je to i namjera, kao što je nenadmašeni teoretičar i praktičar determinizma Vladimir Iljić Lenjin, nekoć rekao – "Što gore, to bolje".

Kako se medijski, pomoću riječi i formulacija, oblikuje model optuženika, i kako se u novinskim izvješćima stvara određena atmosfera, može se vidjeti iz primjera kako je svojedobno (kolovoz 2001.) o tzv. "slučaju generala Ante Gotovine" pisao austrijski list "Standard". U listu, prema stavu mnogobrojnih koji su generalu dali potporu, kao i onih koji ga smatraju nedužnim iskazat će se zaprepaštenje i čuđenje, i naravno, neizbježno jednima i drugima slijedila je etiketa – "desničarski ekstremisti". Autor doslovce piše: "Tijekom akcije 'Oluja', bili su po *potvrđenim izvještajima* (kurziv a.), izvršeni *brojni ratni zločini* prema lokalnim Srbima... *Ekstremno desničarska udruga* veterana HONOS želi sada dokazati tobožnju nevinost Gotovine."[730] Što se može zaključiti iz ove vijesti (tvrdnje)? Prvo, već način "prezentacije" ove vijesti ukazuje kao je u opticaju primjena principa, "sugestivnih pitanja" i "poželjnih odgovora". Za normalnog inozemnog pa i austrijskog čitatelja koji nije opterećen predrasudama, ili poznavanjem pojedinosti nakon čitanja gotovo sigurno steći će uvjerenje da se radi o činjenicama, ne tvrdnjama. Drugo, na temelju tog "kreirano-poželjnog" uvjerenja za zapadnog "potrošača" takvih dezinformacija[731], general Gotovina nije sumnjivo lice, nego "dokazani

729 Ovo je društvo u svojoj nutrini bolesno, udbaško tkivo nikad nije odstranjeno. Nikad nije provjetrena njegova savjest, a prljava jugoslavenska obavještajna infrastruktura ostala je u svim njegovim porama. Je li ikad itko odgovarao u Hrvatskoj za suradnju sa zloglasnom jugoslavenskom službom? Je li ikad otkrivena ijedna njezina tajna ili ključna veza u Hrvatskoj? Je li osuđen ijedan njezin ubojica? Hrvatska živi s laži o sebi samoj. Dopustila je prijevaru koja će nas još dugo skupo stajati. Kako onda izdaja ne bi bila u Hrvatskoj sasvim normalna rabota, čak posve neprepoznatljiva? Stvoreno je takvo ozračje da izdajice kod nas mogu samo dobiti nagrade. Izdaja je unosan posao, Zoran Vukman, Hrvatsko slovo, 17. studenog 2000.

730 Ljevičari – veliki Europljani, Carl Gustaf Ströhm, Hrvatsko sovo, 31. kolovoza 2001.

731 O dezinformacija Fran Višnar kaže: "U nas je dezinformacija, nažalost, postala unosan posao, pa se može dogoditi da se hrpa nadrobljenih bedastoća u raznim segmentima sustava uzima kao putokaz za javne istrage i osobne medijske promocije... Teorija zavjere osvjedočena je zamka, Fran Višnar, Vjesnik, 30. prosinca 2000.

zločinac" a hrvatski veterani Domovinskog rata kao "ekstremni desničari", mogu biti samo prikriveni "fašisti". Primjenom Gebelsovog naputka o ponavljanju, i Hrvati i Domovinski rat, kad tad, bit će inverznim postupkom (n^{-1}) dovedeni u matricu povijesne krivnje i hipoteke.

U medijskom ratu glavni proizvođač "sugestivnih pitanja" i "poželjnih odgovora" je tzv. "investigativno novinarstvo".[732] Omiljena metoda tog novinarstva je stavljanje sugovornika na "optuženičku klupu" tako da se razgovor odjednom pretvara u preslušavanje. Novinar igra ulogu tužitelja – a svi koji sjede sa suprotne strane stola su optuženici. Igra teče tako da novinar-tužitelj postavlja takva pitanja, a koja su u biti tvrdnje, kako bi sugovornik bio primoran reagirati na nešto što ne zaslužuje reagiranje. I tu je zamka, čovjekova prirodna reakcija protiv besmislice i proturječja, odnosno gluposti, svojim demantiranjem, jer mu drugo ništa ne preostaje, besmislicu pretvara u – smisao. Nije teško u ovoj metodi "ivestigativnog novinarstva" prepoznati determinističko doktrinarno načelo inverzije, pa se je zato prikladno prisjetiti riječi njemačkog pisaca Ernesta Jungera koji je rekao: Kad prihvatiš pitanja protivnika – onda je to prvi korak u pravcu kapitulacije."

U hrvatskom medijskom prostoru najuporniji i najžešći protagonisti ovakvog novinarstva su "Globus", "Jutarnji list", te sve više televizijske emisije, poput "Latinice". Od mnogobrojnih "Latinica", a sve su gotovo takve,[733] gdje se nastoji virtualizacijom dokazati da su "deset mračnih godina" Hrvatske države "činjenica". Kao potvrda ove teze, mogu poslužiti neke od tema emisija iz 2001. koje su bile u funkciji "potvrđivanja" opravdanosti pristiglih haaških optužnica.

---

732 O istraživačkom novinarstvu Marko Jurić će napisati: Svoju su nakladu i "Globus" i "Nacional" ravnali prema istom cilju, a to je bila posljedica što su u drugoj polovici devedesetih godina obje redakcije uspostavljene vertikale preko jugoslavenskih agentura do veleposlanstva SAD-a, Velike Britanije pa i Francuske. Kako je po završetku Oluje i nakon borbenih operacija u Bosni i Hercegovini Hrvatska vojska demonstrirala svoju borbenu superiornost, međunarodnim čimbenicima ona je postala trn u oku. U tzv. nezavisnom tisku počela je kampanja čiji je cilj bio kompromitirati sve hrvatske pobjede. Javna je tajna da su čelni novinari "Globusa" i "Nacionala" imali gotovo redovite tjedne brifinge s veleposlanicima SAD i Velike Britanije. Kada Hrvatska odbija integraciju u širu Balkansku zajednicu (SECI) i uspješno pravno parira sudu u Hagu – obustavljanje subpoene ministru Šušku, CIA uz koordinaciju s britanskom obavještajnim sustavom započinje specijalni rat protiv Tuđmanova režima. Gdje su korjeni novinskoizdavačkog rata koji bjesni u Hrvatskoj, Marko Jurić. Hrvatsko slovo, 22. prosinca 2000.

733 U prosincu 2004. u tko zna koji put po redu u "Latinici" tema je bila Domovinski rat. Ovaj put Denis Latin otišao je korak dalje i dodatno iskazavši svoje pljuvačke novinarsko-voditeljske sposobnosti. Naime, Anči Fabijanović piše: "...Jer, gotovo u isto vrijeme (u odnosu na emisiju 2 u 9 na OTV-u, op. a.) Latin "pronalazi" za svoju emisiju "dokaze" kako je u srpskim logorima bilo četnika koji su bili milostivi. I još pronalazi ljude koji žele svjedočiti kako se ta istina nije mogla

Kolumnist "Nacionala" Denis Latin svoju televizijsku emisiju "Latinicu", uvijek pod krinkom silne objektivnosti i ravnopravnosti, uređuje tako da on osobno kao urednik emisije, novinari-suradnici, drugi uvijek brojniji sugovornici[734] i pozvani gledatelji, kao dovoljna "kritična masa", pribivanjem na stup srama jednog ili dvojice od pozvanih sudionika optuže za razna zlodjela, a preko njih izravno ili neizravno, branitelje, Domovinski rat i oslobodilačke operacije, dijasporu – poglavito Hrvate u Bosni i Hercegovini, "Tuđmanov režim", institucije Hrvatske države, Katoličku Crkvu, kako bi teza o "deset mračnih godina" iz "lebđenja u zraku" bila "prizemljena".[735]

Domovinski rat kao glavna sastavnica "deset mračnih godina" Latinova je omiljena tema, pa se poslije "Oluje" pozabavio upitom – zašto nema heroja Domovinskog rata? Heroja ima, ali "onoj vlasti" su smetali, a ta je vlast zapravo izdala Vukovar i dopustila njegov pad u ruke neprijatelja.[736] Za tu su se morbidnu tezu zalagali general Martin Špegelj i posljednji zapovjednik obrane Vukovara brigadir Borković, Mladi Jastreb. Na retoričko pitanje generala Slobodana Praljka kako se Vukovar mogao uo-

glasno iskazati za vrijeme režima Franje Tuđmana?! Toliki bezobrazluk i tolika gomila laži teško se može naći na jednom mjestu, a toliko zagađanje medijskog prostora da služi na sramotu HTV-u i svima onima koji odgovaraju za program. Eto, u toj sramotnoj emisiji "pronalaze se " dobri ljudi i na strani Crnogoraca koji su napadali Dubrovnik. Nitko ne kaže da ih nije bilo, ali čemu stalno nalaziti opravdanje agresoru, a kod nas, u Hrvatskoj, u Domovinskome ratu nitko ne može prepoznati pozitivnog primjera?! Ako je od Latinice i HTV-a – previše je. Prijevare i politikanstvo umotani u celofan zabave, Anči Fabijanović, Hrvatski list, 30. prosinca 2004. str. 44.

734 Denis Latin sugovrnike bira po posebnom kriteriju. Njihova je uloga potvrditi unaprijed donijetu presudu. Primjer takovog tipa sugovornika je naprimjer Drago Pilsel. Akademik Josip Pečarić o njemu piše: Drago Pilsel nam u Latinici tvrdi kako mi moramo suditi svojima i tako dokazati da pripadamo zapadnoj civilizaciji. Tako smo saznali da možete dokazati svoju pripadnost nekoj civilizaciji ako radite nešto što nitko iz te civilizacije ne radi. Tako se nama Hrvatima predlaže da trebamo postati posebna civilizacija – civilizacija idealnih sluga, civilizacija čiji pripadnici mogu izvršavati želje svojih gazda i prije nego im gazde tako nešto i narede. Civilizacija koja se neće ponosit svojim ratnicima, već ih zatvarati. Jer oni su i stvorili državu mimo volje gazda iz svijeta. Hrvatska vlast stvara civilizaciju sluganstva, Josip Pečarić, Hrvatsko slovo, 12. listopada 2001.

735 Za postizavnje željenog učinaka "dokazati krivnju bez suđenja" služe uređivačke škare. Zato televzijska emisija Denisa Latina ne ide uživo i ona se emitira tek onda kada se prikrajanjem dođe do što moguće veće virtualizacije nekog događaja ili procesa. (op. a.)

736 Posljednja Latinica bila je prilično zlonamjerna već po svom pretencioznom naslovu Zašto nema heroja Domovinskog rata iako je sve ono što je poslije slijedilo upućivalo upravo suprotno. Nakon što je Domovinski rat nazvan takozvanim ili pak agresorskim, to je samo još jedan u nizu blaćenja Domovinskog rata u HTV-ovoj propagandnoj nizanki. Što je najbolje, ovakvo pretenciozna emisija nije uopće bila na tragu da dokaže kako nema heroja Domovinskog rata pa mi ostaje nejasno zašto je tako naslovljena. Stoga ne ću gubiti previše vremena na njezinu analizu jer je svaki nepristrani gledatelj jednostvano može smatrati provokacijom. Manje uređivačka, više politika HRT-a, Denis Vukoja, Hrvatsko slovo, 9. studeni 2001.

pće obraniti, Borković je ukočena lica i ne trepnuvši odbrusio: "Tako da ste ga vi i Dejan Košutić došli braniti". Nato se prolomio oduševljeni pljesak petnaestak gledatelja.[737] Ne da je samo general Praljak ostao zapanjen, nego, vjerojatno i svi oni gledatelji koji su 1991. živjeli u Hrvatskoj, a sačuvali mrvicu objektivnosti, poštenja i časti u sebi.[738]

Te 2001. na istoj toj televiziji, za koju je teško znati zašto još uvijek nosi u svom nazivu pridjev "hrvatska", gledatelji su slušati tvrdnje kako je dr. Franjo Tuđman dogovorio pad Dubrovnika, da Vukovar nije branjen zbog slanja oružja u Hercegovinu, zatim ponovno u jednoj od "Latinica" i ne samo u njoj, mogli su saznati da je cilj "Oluje" bio genocid nad Srbima, a da su branitelji gotovo bez izuzetaka, ako ne zločinci onda ipak nekakvi mračnjaci. I tako u krug, sve dok se pomoću "sugestivnih pitanja" i "poželjnih odgovora" heroji Domovinskog rata na "televizijskom bojištu" ne pretvore u zločince.

Doduše, u stvaranju inverzne slike o Domovinskom ratu nema ničeg novog, jer je tzv. "slobodni tisak" i tijekom rata "pomogao obrani i moralnoj čvrstini pučanstva" istim ili sličnim pričama.[739] Međutim, šest godina kasnije i nakon toga, na djelu je čvrsta sprega pisanih i elektronskih medija, političkih neoliberalističkih struktura, a od 2000. i izvršne vlasti u poticanju i promicanju svekolike "revizije" i slike Domovinskog rata. Agresija na Hrvatsku nastavlja se "drugim sredstvima" ali ova put za razliku od "tvrde" na djelu je "meka sila".

Algoritam *Model optuženika* je: iz sugestivnih pitanja ili tvrdnji, montiranih priloga, načina vođenja emisija novinara-tužitelja, slijedi poželjni odgovor pojedinca-optuženika ili manje skupine, ali i stvaranje projektiranog inverznog općeg dojma o nekom događaju ili pojavi, kako bi se neizravno čitatelja ili gledatelja dovelo u poziciju preispitivanja, ili još bolje promjene njegovih pozitivnih uvjerenja ili pogleda o tom događaju ili pojavi.

---

737 TV Latinica: "zašto nema heroja Domovinskog rata" primjer je najgrubljeg antihrvatskog političkog pamfleta koji vrijeđa dostojanstvo, moral, Domovinski rat, Hrvatsku vojsku, prvog predsjednika Republike Hrvatske dr. Franju Tuđmana i ministra obrane pobjedničke vojske Gojka Šuška. Frustrirajući i pomalo komični outsajderi puni strastvene srditosti zbog osobne nepotvrđenosti te s puno patološke mržnje i taštine obrušavaju se na dr. Franju Tuđmana i Gojka Šuška, na dva najveća hrvatska politička i vojna velikana kao personifikaciju hrvatske države. Heroji na TV ratištu, Ante Belas, Trogir, Hrvatsko slovo, isto.

738 Televizijska (zlo)djela, Hrvatsko slovo, 9.studeni, 2001.

739 Većini sudionika u tom poslu poglavito je želja oboriti u to blato i zgaziti osobu i djelo predsjednika Tuđmana. Proglašava se ratnim izdajnikom, ideologom i naredbodavcem genocida, krivotvoriteljem, diktatorom... Udarajući u njega, znadu to dobro predvodnici pogroma, obara se na koljena sama ideja neovisne i pobjedničke Hrvatske. A kad narodu ogade njegove svetinje i ponos, lako ga je uvjeriti da postoje neprispodobivo bolja državno-pravna rješenja. Pomutite li mu oštrinu razlikovanja žrtve i napadača, pristat će i na kolektivnu krivnju i na zaborav. Što je preduvjet za svaku novu kombinaciju moćnika i domaćih poslušnika. Televizijska (zlo)djela, Hrvatsko slovo, isto.

Primjer drugi – ***Model proizvodnje ustaša, ili donkihotovski sindrom*** – "Počeo je konačni obračun s ratnim zločincima." Ako bi čitatelj možda pomislio da je to novinski citat nekog savezničkog političara nakon Drugog svjetskog rat, grdno bi se prevario. Točno pedesetipet godina kasnije takav naslov osvanuo je u "Globusu" 15. rujna 2000. To je bio "startni pucanj" za početak usklađene medijsko-haaške i račanovsko-mesićevske hajke na branitelje i Domovinski rat. Usporedno s tom hajkom, kao i u ranim devedesetim godinama odjeknula je noćna eksplozija, ali ovaj put ne na židovskom groblju i židovskoj općini, nego na antifašističkoj spomen grobnici na Mirogoju.[740] Odmah su tu bile televizijske kamere, provjerena poslušna novinska pera, neizbježni predsjednik Stipe Mesić i njegov alter ego Ivan Fumić obznanivši tko je ideološki a sami time i stvarni počinitelj tog nedjela, nitko drugi, nego – "povampirene aveti prošlosti".[741]

Dok se postupno odvijala ova pripremljena farsa, u Hrvatskoj je po staroboljševičkom receptu već bio krenuo lov na ustaše i njihove sljedbenike. Retorika koja je bila u opticaju, prema riječima predsjednika Matice Hrvatske Igora Zidića[742], obnovila je sjećanja na Višinskog. Zato će on ustvrditi: "da nitko, propagirajući fašizam, nije, valjda, stvorio u Hrvatskoj toliko fašista, zlikovaca, ustaša, sljedbenika Mile Budaka i drugih desničara koliko ih je, u dva-tri intervjua i tri-četiri pamfleta proizveo, u dane interegnuma i malo prije, boljševički bunker-bureau. Ponovo se, prema starim predlošcima, pišu optužnice protiv Stepinca (Goldstein & Goldstein)," a u nastavku tvrdnje će upozoriti: "Na jednoj kući u Mihanovićevoj, u središtu Zagreba, parola: Gorjet(!) će klerofašisti. Nježno! Jednom su protiv Crkve, drugi proglašavaju fašiste, treći sude nadbiskupu, četvrti vade žigice. Drugovi! Sretna Vam Nova 1947!"

Ništa drugo ne preostaje, nego sve to stoički podnijeti, i stvorene nove strahove, i izmišljane nove fašiste, ali i nove senza-

740 Gotovo istovjetan slučaj noćnog miniranja dogodio se 18./19. prosinca 2004., kada je u Kumrovcu eksplozijom srušen spomenik Josipu Brozu Titu. Dežurni čuvari revolucije ili još bolje proizvođači fašista poput Ivana Fumića i predsjednika Stipe Mesića, ali i neki novinarski komentatori i prije istrage utvrdili su da je to baš njihovo nedjelo.

741 Nakon izbora 2000. miniran je spomenik antifašističkim borcima na Mirogoju po istom KOS-ovom obrascu. Na licu mjesta se odmah pojavio predsjednik Stipe Mesić i po prije poznatom Manolićevom obrascu, ignorirajući presudu Vojnog suda u Beogradu, a koja mu je morala biti poznata, pred kamerama HTV-a, odmah prepoznao ideološke počinitelje. "Grobnicu su minirali isti ljudi koji su po Zagrebu minirali i početkom devedesetih", rekao je Mesić. A kako se ne bi pomislilo da je Mesić mislio na KOS, odmah je nastavio da "postoje imena osoba za koje se znalo da su minirale neke objekte, što bivša HDZ-ova vlast nije htjela procesuirati". Sve je to trebalo poslužiti novim vlastima kako bi u naponu novih(?) ideja legitimirale buduće poteze. Fotoreporter minirao je Židovsku općinu u Zagrebu, Markica Rebić, Hrvatski list, 6. siječnja 2005. str. 13.

742 Igor Zidić, razgovor, Hrvatsko slovo, 2. kolovoza 2002.

cije[743], jer nekome je silno stalo do stvaranja nemira u Hrvatskoj. Ne smije se zaboraviti kao je nužan uvjet za održavanje determiniranog kaosa upravo neprekidna proizvodnja "sila mraka i zla". Ta sintagma u svojim nepoznatim metaforičkim varijacijama nije od jučer, ona je na snagu stupila 1945. kad je počelo ubijanje i progon političkih neistomišljenika, zatim 1971., da bi se zlokobno vratila sada na početku trećeg tisućljeća.[744]

Tekstovi i emisije u hrvatskim medijima, na početku 21. stoljeća, o klerofašizmu i endehaziji, neodoljivo, podsjećaju na srbijanske medije iz gazimestanskih vremena tj. u predvečerje agresije na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. I rukopis se nije promijenio, očigledno da ga piše ista ruka upravljana iz istog središta. "Sađenje ustaškog kupusa" u hrvatskom vrtu izgleda pogodno je za sva vremena. Po kojem se modelu on proizvodi?

Inačica prva – *svjesna provokacija* – njezina ilustracija očituje se u podizanju spomen-ploče Mili Budaku u neprimjerenom okružju, izvan zida koji okružuje Katoličku crkvu. Tom činu prethodilo je dvomjesečno "zagrijavanje" u hrvatskim medijima, hoće li se ili neće postaviti spomen-obilježje, tko su naručitelji, što misle mještani Lovinca i Svetog Roka, hoće li je ili neće Vlada ukloniti spomen-obilježje, potom je uslijedio apel stotinjak javnih osoba koji su tražili obnovu procesa Mili Budaku[745], a drugi ostavku načelnika općine Lovinac.[746] Kad je "atmosfera za i protiv" dosegnula poželjnu razinu "kontaminacije" spomen-obilježje Mili Budaku postavljeno je 21. kolovoza, 2004.[747], a u rano-jutarnjem prepadu policijskih specijalca po nalogu Vlade uklonjeno šest dana kasnije. I tako dok je turistička sezona bila u punom

743 Noćno(!?) uklanjanje spomen ploče Juri Franceticu u Mili Budaku u izvedbi Hrvatske vlade, svakako spada u tu kategoriju. Vukući paralelu između tog događaja i rušenja spomenika Josipu Brozu Titu Ivica Marijačić piše: Vlada RH koja je još nešto manje od pola godine noću poslala bagere na spomen obilježja jednom drugom totalitarnom režimu, onom NDH, dakle uklanjala obilježja jednog mračnog razdoblja. Sad netko drugi anoniman diže u zrak obilježja jednog drugog, isto tako mračnog perioda. Načelno su se svi složili oko teze Svetog Oca da su nacizam i komunizam dva najveća zla (kurziv a.) u povijesti čovječanstva. I dok su se u Hrvatskoj suglasili kako je nacizam najveće zlo i zločin, oko naravi komunizma nastale su i ostale oštre podjele budući da je komunizam navukao masku antifašizma kojim se pokušavaju potisnuti strašni zločini nad hrvatskim narodom." Ivica Marijačić, Hrvatski list, 23. prosinca 2004. str. 10.

744 Zoran Vukman, Hrvatski list, 6. siječnja 2005. str.11.

745 Apel javnih osoba za obnovu sudskog procesa Mili Budaku francuska novinska agencija France Presse 24. kolovoza 2004. objavila je pod naslovom "intelektualci traže reviziju procesa 'hrvatskom Gebbelsu'". Jutarnji list, 25. kolovoza 2004.

746 "Lokalni HDZ traži ispriku i ostavku načelnika Općine Lovinac" tako je Vjesnik naslovio članak . Prozvani načelnik je odgovrio da neće dati ostavku i ustvrdio da u pozadini postavljanja spomen-obilježja stoji lokalni ogranak HDZ-a i da je u tome "dobrano sudjelovao". Vjesnik, 24. kolovoza 2004.

747 Vijest o postavljanju ploče Mili Budaku prenijele su svjetske novinske agencije, izraelski tisak, kanadska državna televizija CBC, a na svoje Internet stranice stavio ju je i CNN. Jutranji list, isto.

jeku, a Olimpijske igre koje su se održavale u Ateni na vrhuncu, u Hrvatskoj je vođena još jedna bitka "protiv populističke rigidne i nacionalističke" većine unutar vjerničkog puka kako je to slušateljima Glasa Amerike objasnio Vjekoslav Perica.[748] Medijska uloga Perice u modelu "proizvodnje ustaša" nije slučajna, kao što nije slučajno da je za glavnog optuženika prozvana Katolička crkva. Nakon što je Jorge Ramos, prvi čovjek Opusa Dei u Republici Hrvatskoj ustvrdio kako je "najkatoličkija zemlja u Europi Hrvatska"[749] istog dana dakle, 30. kolovoza 2004. Perica preko Glasa Amerike uzvraća kako vodstvo Katoličke Crkve "ovdje u Hrvatskoj, toliko se razlikuje od pape Ivana Pavla II." i da za većinu ljudi u Crkvi, naročito klera, "rat još traje" pa se ona tj. Crkva "ne može prilagoditi miru, ne može biti optimistična i ne može pomoći društvu da postane normalno".

Ovim Peričinim intervjuom kao zadnjim kamenčićem u mozaiku "slučaja Budak" operacija temeljena na *svjesnoj provokaciji od ideje do izvedbe*, njezini su tvoritelji vjerojatno ocijenili vrlo uspješnom. Zato ima i razloga jer su se mnogi njezini akteri osjećali pobjednicima: izmanipulirani kanadski iseljenici za "šaku dolara" ostvarili su poželjni publicitet, mediji jer su otkrili "zlo" i do kraja se borili protiv njega, Vlada jer nije dopustila da Hrvatska bude "zarobljena prošlošću" čime je položila ispit pred komisijom europskih determinista, a jedni gubitnik je Hrvatska, ona

---

748 Vjekoslav Perica je profesor povijesti Istočne Europe na Sveučilištu Utah u Salt Lake Cityu. Kao pristalica determinizma Perica je sukobe i ratove na prostoru bivše komunističke Jugoslavije okrstio religijskim pojmovima (the Clash of Religions): "To je bio rat simbola. A onda je počeo rat mitova." Kategoričkim svođenjem svega na nazivnik vjerskih i nacionalnih simbola i mitova, to postaje ključ za razumijevanje svih događanja oko raspada SFR Jugoslavije i nakon njega. Osim toga, Perica uspostavlja tezu da se na prostorima bivše komunističke Jugoslavije dogodio i vodio religijski rat. U igri su bile četiri glavne religije: srpsko pravoslavlje, hrvatski katolicizam, bosanski islam, a "četvrta je ta varijanta nekog zajedništva, temeljena na mitu o bratstvu u i jedinstvu, obožavanju antifašizma i Tita kao velikog heroja". Tu četvrtu, "Titovsku religiju", Perica svrstava i označuje ka "civilnu religiju". Potom objašnjava: "Ja sam ih namjerno prilično izjednačio, jer su u sva četiri slučaja u pitanju neki lažni bogovi." Poruka "titoizma" dovela je ovog povjesničara do zaključka da ideja bratstva i jedinstva nije ideološka, ni marksistička, već religijska". (...) Blagonaklono za tu svoju religiju tvrdi: "Ipak je u suštini stvar funkcionirala humano, da ne kažem religijski humano." Nikola Mate Roščić, isto, str. 179. i 187.

749 Da se blagonaklono ne gleda na hrvatsku kao najkatoličkiju zemlju Europe pokazao je "doktor povijesti" Vjekoslav Perica. "Raspadom Jugoslavije dogodio se "revival" triju religija. Zaustavljen je "jaki trend sekularizacije" koji je učinio "da se neprestano smanjivao broj ljudi koji vjeruju u Boga i prakticiraju vjeru, kao i broj mladih ljudi zainteresiranih za to da budu svećenici (priziv na istraživanja don Ivana Grubišića!). "Padom komunizma počelo se govoriti o nekom naglom i masovnom vjerskom preporodu... I sad odjednom imamo 90 posto katolika u Hrvatskoj!" U tom "revivalu", po sudu dr. Perice, "Franjo Tuđman je dizajnirao katoličku Hrvatsku, kada su hrvatski nacionalisti vladali u partnerstvu s hrvatskim biskupima, i kad su svi htjeli biti dobri Hrvati i dobri katolici". Nikola Mate Roščić, isto. str. 189-190.

razapeta, jer su joj prethodna tri pobjednika otvorili nove rane na grudima.

U pobjedničkoj atmosferi nad Hrvatskom nitko nije poslušao trezveni glas starice Marije Vrkljan, koja živi dvadesetak metara od postolja spomen-obilježja u mjestu Sveti Rok, koja je novinaru na pitanje – "Što misle i što ljudi govore? – odgovorila, "Tko govori kada više nikoga i nema. Evo, tu u mojoj kući živjelo je dvedesetijedan, a sada sam ja ostala sama. To je tragedija sine, a ti mene za neke spomenike pitaš!"[750]

I tako Hrvatska, ne svojom krivnjom "bez Budaka" od najkatoličkije zemlje Europe po scenariju determinista ostade prividno i dalje jedini bastion oba zla dvadesetog stoljeća – fašizma i komunizma.

Inačica druga – *pouzdani izvor* – koliko je samo puta u hrvatskim tiskovinama čitatelj mogao u uvodu neke senzacije, iskonstruiranog događaja ili neprovjerene objede mogao pročitati sintagme, prema "pouzdanom izvoru" ili "izvoru bliskom vladi", odnosno "neimenovanom izvoru u Bruxellesu". Gdje se prema tim silnim pouzdanim izvorima Feral Tribuna, Nacionala, Slobodne Dalmacije, Novog lista, Jutarnjeg lista, Globusa, Večernjeg lista sve "skriva" general Ante Gotovina teško je nabrojiti. U ovom slučaju zamka zvana "pouzdani izvor" nije u nabrajanju svih mogućih i nemogućih mjesta boravka generala Ante Gotovine, nego je u determiniziranoj matrici jednoumlja koja treba: stotine puta napisati kako su Hrvati protjerali iz "republike srpske krajine", s ili bez navodnika, to iako je, u ovom slučaju čak nije ni važno, koliko su važne riječi "etničko čišćenje", a još važnija brojka od 200 000 "prognanih" Srba. Svi su prognanici nedužni, bar je to razumljivo samo od sebe, a jedni koji je kriv to je hrvatski general Ante Gotovina. Za optuživanje Hrvatske za etničko čišćenje(!?) i tzv. progon Srba iz Hrvatske, danas brojnim hrvatskim medijskim jurišnicima nije potrebna nikakva Vojna enciklopedija iz Beograda niti Bulajićevi izvori, jer imaju na raspolaganju mnogobrojne "pouzdane izvore". Nepouzdanost Bulajićevih izvora i enciklopedijskog mita o hrvatskoj genocidnosti pretočenoj u brojku od "700 000 srpskih žrtava" više nikoga razumnog ne mogu obmanuti, kao što to mogu današnji mistični, nevidljivi, sveznajući, ali prije svega "pouzdani doušnici".

Jedan od takvih "pouzdanika" poslužio je Slobodnoj Dalmaciji da objavi senzacionalnu vijest o "skrivanju" generala Ante Gotovine u Hrvatskom kulturno-društvenom centru u Norvalu. Odmah se u tu priču uključio neizbježni Globus sa svojim "istražiteljima", a i ostala medijska žutolika subraća. Za dodatno osiguranje uvjerljivosti u ovom, ali i u drugim slučajevima, svi oni na

750 Konačno bi trebali pasti zastori boljševizma, Đurđica Lieb, Glas Koncila 22. kolovoza 2004.

razne načine uz "pouzdanog pouzdanika" neizbježno su ugradili i konstatacije poput "priča se" ili "neki misle" kako bi čitatelju sugerirali kako to nije njihovo, nego od nekoga posuđeno mišljenje, oni samo to prenose i ništa više, pa tko kupi, dobro kupio. Teško se bilo oteti dojmu da je to "veliko otkriće" od mnogobrojnih tobožnjih mjesta boravka generala Ante Gotovina, osim "stvaranje nove afere" moralo imati i neku drugu manje vidljivu namjeru. Kad mediji primjenjuju recept "pouzdani izvor", koje oni, kako kažu, zbog novinarske slobode ne mogu i ne smiju otkriti, onda je posve sigurno da je u pitanju koktel sačinjen od laži i istine koja je tek nužni dodatak da bi ga čitatelj mogao "popiti".

Nema opasnije laži od one koja je pomiješana s istinom, jer se ona kao dio cjeline ne može odvojiti i čitatelj što god "zagrabio" uvijek će je izvući, a nakon konzumacije ostaje gorak ukus da tu nema ničega. Ali tu je bit igre. Najcjenjenija zamka vojnih doktrina je natjerati protivnika, a u informacijskom ratu čitatelja (gledatelja) da vodi borbu protiv ničega, a kod determinista to je vrlo omiljeni postupak. Stalno natjeravati protivnika da se bori oko ničega, jer ga se tada lako može dovesti u stanje potpune nemoćnosti, besmisla, frustracije, jednostavno u stanje koje se pučkim izrazom iskazuje kao "borba protiv vjetrenjača", odnosno, dovesti pojedinca i narod u stanje donkihotovskog sindroma.

Uradak novinarke Slobodne Dalmacije i "istražiteljskog tima Globusa" s pozivom na "pouzdane izvore" osvanuo je kao članak 17. veljače 2002. u kanadskom The Ottawa Citizen s podnaslovom: "Hrvatski izvještaji govore da se bivši general skriva u Ontarijskom seocu.[751] I kako piše Vinko Grubišić da ako bi netko to htio pobijati morao bi se upustiti u raspravu ne s kanadskim novinama nego s "hrvatskim izvještajima".[752] Ali isto tako naznačava Grubišić, to se ne bi moglo tražiti ni od hrvatskih službenih diplomatskih predstavništava da pobijaju svoje vlastite izvještaje, da reagiraju protiv vlade koju predstavljaju i zato rezignirano zaključuje: "Eto tu su razlozi da nam se daleko teže boriti protiv službene Hrvatske, nego li što je još jučer bilo protiv jugoslavenske državne antihrvatske propagande."

Da je aktualna protuhrvatska propaganda u izvedbi domaćih medija sofisticiranija a time i opasnija od one nekadašnje jugoslavenske dokaz je upravo članak u Slobodnoj Dalmaciji o Norvalu i generalu Anti Gotovini. Ključna riječ za odgonetanje namjere članka je u riječi "luburićevski". Naime, takav je paušalni pridjev Hrvatskom društveno-kulturnom centru u Norvalu prilijepila novinarka Slobodne Dalmacije. Može se pretpostaviti da dotična nije znala u kakvu se igru upušta, ali to se ne može nika-

751 Original podnaslova je: "Croatian reports say ex-general hiding in Ontario hamlet." Izvori protuhrvatske propagande su u Hrvatskoj, Vinko Grubišić, Hrvatsko slovo, 15. veljače 2002.

752 Vinko Grubišić, Hrvatsko slovo, isto.

ko reći i za urednika, jer je "puštanjem" članka igru svjesno prihvatio. A koja je bit te igre? Hrvatski društveno-kulturni centar u Norvalu, kojim upravljaju hrvatski franjevci, uvijek je bio otvoren svim Hrvatima, bez obzira na bilo kakvo političko ili koje drugo uvjerenje ili kakvu pripadnost.[753] Zato je kao nekoć u vremenima iz šezdesetih godina 20. stoljeća baš taj centar olako proglašavan "luburićevskim". Naime, kako piše Vinko Grubišić za blagdan Sv. Ante, tj. obično na prvi godišnji piknik u tome se Centru okupi ponekad i oko 15 000 Hrvata. Po determiniziranom pristupu slijedi logičan zaključak, budući da je Centar "luburićevski" svo to silno mnoštvo okupljenih Hrvata mora da su odreda sve sami "luburićevci". Kad se to postiglo, odmah su stvorene i okolnosti da je onaj tko boravi kod "luburićevaca" i sam "luburićevac". Iz ovako iskonstruiranog logičkog slijeda gdje su A i B jednako C, znači da je general Ante Gotovina automatski "luburićevac". Ali slijed determinizirane logike tu ne staje. Kako su postrojbe kojima je zapovijedao general Ante Gotovina oslobodile Knin, pa on time na neki način simbolizira i konačnu pobjedu nad srpskim agresorom. Ako se takav general proglasi "luburićevcom" onda se "podrazumijeva" da bi trebao biti i zločinac, ako je tomu tako, onda bi i postrojbe koje su ušle u Knin trebale biti zločinačke, a slijedom toga i cijela Hrvatska vojska. To je "dokaz" da je Hrvatska nastala na zločinu ustvrditi će proizvođači etiketa i skrivači "pouzdanih izvora". Nije potrebno ni naglašavati kako u slučaju Haaga i kojekakvih Blewitovih stvaranja okolnosti, svjedočenja Stipe Mesića, i obrane Ante Nobila, takva etiketiranja ne samo da su važna nego su i presudna u nametanju hipoteke "zločinačkog pothvata". Prema tome ona "mala od kužine" u Slobodnoj Dalmaciji možda nije ništa razumjela od igre u koju se upustila, ali to je ne čini manje odgovornom u stvaranju novih crnih legenda o hrvatskom obrambenom ratu.[754] Ako se i na nju mogu odnositi Kristove riječi "Oprosti joj Gospode jer ne zna što čini", to se nikako ne može odnositi na urednika te tiskovine ili što je još važnije na njegove nalogodavce, koji u svom determinističkom zanosu nikako ne odustaju od stvaranja "odgođenog kaosa" u oslobođenoj Hrvatskoj.

Stotine i stotine puta ponovljena brojka od 200 000 prognanih Srba, u kontekstu etikete "luburićevac" a uz pomoć "pouzdanih izvora" *model proizvodnje ustaša* u dužem razdoblju kako su uvjereni ratnici "meke sile" mora polučiti rezultat.

Inačica treća – *provokator i njegova uloga* – u strateškom cilju nametanja kolektivne krivnje Hrvatima medijski deterministi i njihovi domaći politički patroni, ne prežu ni od toga da u svakom trenutku i gotovo na svakom mjestu pokažu kako vode borbu

753 Vinko Grubišić, Hrvatsko slovo, isto.
754 Riječi Vinka Grubišića, Hrvatsko slovo, isto.

ne protiv bilo kakvog protivnika, nego takvog kojeg više nema nigdje u Europi, osim u Hrvatskoj. Zato tog protivnika protiv kojega se oni bore nastoje prikazati kao nazadnjačku, retrogradnu, reakcionarnu snagu u hrvatskom društvu. Taj ljuti protivnik nije pojedinačan ili skupinski beznačajan, nego je on brojan i krije se, vjerovali ili ne, u hrvatskoj braniteljskoj populaciji i cjelokupnoj državotvornoj opciji. A među njima koji su odreda "reakcionari" nije mali broj onih su stvarni ili potencijalni fašisti. Stalna političko-medijska borba protiv virtualnih reakcionarno-ustaških snaga ima za posljedicu da determinizirana svjetska moć, poglavito ona europska može manipulirati s jednom malobrojnom državom, na način kakav želi i kad želi.

Posebno poglavlje u medijskoj patologiji proizvodnje reakcionarnih i ustaških snaga bili su prosvjedni skupovi u organizaciji Stožera za obranu digniteta Domovinskog rata. Izvještaji, komentari i reportaže s prosvjeda (veljača 2001.) na splitskoj rivi na kojem se okupilo gotovo 200 000 ili na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu (listopad 2001.) na kojem je bilo više od 50 000 ljudi, otkrivaju ulogu provokatora, a ne samo neshvatljiv, iracionalan odnos medija prema svakoj javnoj i oštrijoj manifestaciji nezadovoljstva vlašću.[755] Namijenjena i(ili) projektirana uloga medija kao "meke sile" nije zato da se bavi razlozima prosvjeda, uzrocima duboke krize i podijeljenosti unutar hrvatskog društvenog bića, a još manje da se suosjeća s braniteljima i cijelim jednim naraštajem koji je prošao svoj križni put u obrani domovine, nego da služeći determinizmu u borbi protiv "snažnog i mnogobrojnog reakcionarnog protivnika". Njega je najlakše savladati ako ga se demonizira, a to se pak postiže ako mu se pronađe nešto da ga se može optužiti kao rušitelja poretka. Po provjerenom udbaškom receptu za to su najpodesniji provokatori.

Sprega novinara i provokatora u udruženom "zločinačkom pothvatu" protiv "reakcionarnih snaga" odveć je jednostavna. Pripremljeni novinari za "ljuti boj" dolaze unaprijed sa zadanom tezom i s predrasudom kako je riječ o primitivnim desničarima a i fašistima. Taj pristup samo je sirova operacionalizacija teorijske postavke europskih determinista o "endemskom nacionalizmu". Zato na "prosvjednom bojištu" novinare Globusa, Nacionala, Jutarnjeg lista, Novog lista, ali i televizijske kamere, kao u dobra stara udbaška vremena, nije ništa drugo zanimalo, nego provedba organizirane potrage za "ustašama" i nacionalistima. Nakon što je među desetke i desetke tisuća prosvjednika, provokatorska skupinica (njih ne više od četiri pet) posadila "ustaški kupusa" u obliku slike Ante Pavelića i (ili) ustaškog znakovlja, a to medijski tragači lijepo zabilježili, bitka protiv "reakcionarnih snaga" s nekoliko fotoaparatskih bljeskova i kratkog zujanja televizijske

755 Mediji protiv naroda, Zoran Vukman, Hrvatsko slovo, 26. listopada 2001.

kamere je dobivena. I tu nastaje tipični hrvatski paradoks, dok su se govornici na skupovima uzalud trudili pokušavajući očajnički upozoriti na teško moralno, socijalno i političko stanje nacije, sutradan i danima nakon prosvjeda u medijima je iz svake napisane ili izgovorene rečenice izbijala prikrivena predrasuda i otvorena optužba prema prosvjednicima. I ne samo to, mediji su prosvjednicima svjesno pristupali kroz rasističku političku antropologiju, koju su početkom 20. stoljeća utemeljili glavni ideolozi determinizma, tako što su ih podijelili na dinarski, "primitivniji" i onaj urbani "proeuropski" element. Ali ni tu paradoksu nije kraj, medijski stvarajući politički stereotip o postojanju "reakcionarnih snaga" u biti problem za Hrvatsku tek nastaje, jer se virtualno stanje o "ustaškom kupusu" projicira kao dominatno i pače istinito tumačenje stvarnosti. I tako ne netko drugi, nego novinari i urednici vlastitom narodu nameću hipoteku zločina, posredno dokazujući da teorija "endemskog nacionalizma" nije samo teorija.

Osim ubačenih pojedinačnih provokatora i onih u manjim skupinama, hrvatska praksa promovirala je i to da paralelni prosvjedni skupovi budu u funkciji provokacije.

Primjer prvi – nekoliko dana nakon prosvjednog skupa na splitskoj rivi gdje se okupilo pet posto stanovništva Hrvatske[756], na Markovom trgu u Zagrebu (ispred sjedišta Vlade i Sabora) u organizaciji nekoliko braniteljskih udruga[757] koje nisu sudjelovale na prosvjedu u Splitu upriličen je također prosvjedni skup. Stožer za obranu digniteta Domovinskog rata i Društvo Domovinskog ponosa i časti na čelu s generalom Jankom Bobetkom ogradili su se od tog skupa i izjavili kako neće biti prisutni. Svrhovitost toga skupa nakon onoga u Splitu zaista je bila upitna. Međutim, kako je zapadno zanimanje za zamršene hrvatske prilike nakon prosvjednog skupa u Splitu poraslo, a mnogi su svjetski mediji izvijestili o tom događaju, planeri "odgođenog kaosa" u Hrvatskoj morali su nešto poduzeti. Nesvjesno ili svjesno na ruku su im išli organizatori zagrebačkog prosvjednog skupa. Da je tomu tako pokazuje činjenica da su nakon njega u nekim svjetskim medijima objavljena slika koja pokazuje dvojicu mladića koji dižu desne ruke, tj. služe se fašističkim pozdravom. "Slučajno" u pozadini vidi se drugi čovjek koji u rukama drži veliku sliku predsjednika dr. Franje Tuđmana. Kako su jednostavno ali umješno i namjerno inscenirani – fašistički pozdrav u prvom planu i Tuđman u pozadini! To ništa drugo ne znači nego da je tvorac hrvatske države, njezin prvi predsjednik i sam – fašist. Iako je svakom upućenijem, bar u Hrvatskoj, poznato da je dr. Franjo Tuđman bio antifašist,

756 Za usporedbu to je isto kao da se u Berlinu okupilo više od četiri milijuna Nijemaca, ili u Rimu tri milijuna Talijana. (op. a.)

757 Te braniteljske udruge okupljene u "Republičku koordinaciju udruga proisteklih iz Domovinskog rata", prethodno su se ogradile od zaključaka prosvjeda u Splitu (!?) i najavile da će pred javnost izići sa svojim zaključcima.

ta slika ostavlja na neupućenog naivnog, a poglavito inozemnog čitatelja i gledatelja određen dojam, emotivnu asocijaciju. Osim toga, budući da skupina od nekoliko desetaka tisuća ljudi, predstavlja zamalo prosjek cijelog društva, malim manipulacijama čak i sa dvije ruke podignute na fašistički pozdrav i jednom slikom, "dokazuje se" da su svi sudionici prosvjeda bili fašisti, a posredno i da je cijelo društvo zatrovano ideologijom fašizma.

Primjer drugi – također, nakon splitskog prosvjednog skupa 19. veljače 2001. na Trgu bana Josipa Jelačića kao protuprosvjed održan je skup u organizaciji četrdesetak, nevladinih udruga pod nazivom "jedan dan za pravnu državu". Zamišljen je kao mirni prosvjed, a prethodila mu je peticija koju je prema izjavi organizatora potpisalo oko sedamnaest tisuća građana. Na prosvjed protiv prijetnji nasiljem i za funkcioniranje pravne države odazvalo se od dvije-tri do petnaest tisuća građana, ovisno o novinaru procjenitelju. Predstavnici tih nevladinih udruga, poput Vesne Tešelić, Zorana Pusića, akademika Ivana Supeka i drugih, govorili su o nasilju[758], ljudskim pravima i slično. Zaokupljeni tobožnjom mogućom erupcijom nasilja u Hrvatskoj, kao posljedicom splitskog skupa nisu vjerojatno namjerno zamijetili transparent koji im je stajao gotovo "ispred nosa" i na kojemu je pisao "Nacionalizam prestaje sa smrću države". O tom sofisticiranom nasilju nad cijelim jednim narodom i državom govornici nisu prozborili ni slova.

To navodi na zaključak da je prosvjed na Trgu bana Josipa Jelačića ponajprije bio glas one pseudointelektualne javnosti, koja se samo pro forme a želi distancirati od navodnog "primitivizma" braniteljskih prosvjeda, a u biti se želi obračunati s nezavisnom i demokratskom državom Hrvatskom. Koliko je samo opasan taj lažni intelektualizam! Više od svega i od govornika i od friziranih medijskih izvješća govori transparent, koji se ne slučajno tamo našao, što se je sve htjelo s tim skupom, i pseudointelektualnim lamentiranjem o "nasilju" i "pravnoj državi". Želi se "smrt državi" i to ne bilo kojoj, nego Hrvatskoj. U tomu je simbolika napisa na transparentu i njegovog pojavljivanja na središnjem trgu glavnog grada Hrvatske. Za bolje poznavatelje hrvatske zbilje to nije bilo iznenađenje, budući da je iz tog istog pseudointelektulanog kruga već ranije bila puštena teza "kako je svaka državotvorna

758 Skup u Zagrebu nije postavljao pitanje o medijskom nasilju HTV-a, mnogih tiskovina koji govore o "zločinačkoj organizaciji", "ratnim zločincima koji slobodno šeću". Naravno, zaboravivši pritom da je netko zločinac tek kada ga sud u pravno valjanom postupku proglasi zločincem.(...) Danas kada je puno toga stvar "imagea", u dijelu javnosti kao da je "in", kako se u slengu, kaže biti na tom prosvjedu. Međutim, je li netko na tom skupu (skup nevladinih udruga op. a.) pomislio i postavio pitanje o duševnim bolima, ali ovaj put zaista bez navodnika tih ljudi. Naime, ispada da su srcem krenuli u zločine te da su oni koji su taj rat izazvali te ga osmislili još 1986. a na Gazimestanu 1989. i najavili, jednaki u krivnji za rat. Verbalno nasilja na kontra mitingu, Saša Karlović, Hrvatsko slovo, 23. veljače, 2001.

ideja kod Hrvata dio zločinačke ideologije". Uzročno-posljedična veza skupa, transparenta i teze vodi do toga da se Hrvatska iz 1990. označi kao zločinačka i da kao takva mora umrijeti.

Da ništa u determinizmu nije slučajno, pokazuje i to da se gotovo istovjetna teza može naći u srpskoj Strategiji realne prijetnje iz 1993. gdje piše "Hrvatska je kao država osuđena u dugoj agoniji umrijeti". Dakle, nema nikakve razlike između srpskog strateškog cilja i stavova hrvatskih pseudointelektualnih sljedbenika okupljenih na Trgu bana Josipa Jelačića dana 19. veljače 2001., kao i onih europskih determinista koji su otvoreno govorili da su protiv Hrvatske države na početku njezinog osamostaljenja.

Fenomenologiju *modela proizvodnje ustaša, ili donkihotovski sindrom* sa svoje tri inačice – *svjesna provokacija, pouzdani izvor* i *provokator i njegova uloga* vrlo razložno opisao je novinar Slobodne Dalmacije Duško Čizmić Marović dajući opis opsesivne vezanosti za "hrvatski fašizam" Viktora Ivančića. Za njega kao upornog, neumornog i tipičnog medijskog proizvoditelja ustaša od 1990. pa nadalje, Marović piše: "No, koliko takve tvrdnje Ivančiću donose? Vrlo mnogo! Prvo, oslobađaju ga od obveze svake sustavnije analize fenomena o kojemu piše, jer što je fašizam – zna se. Drugo, opravdavaju i najbizarnija njegova pretjerivanja te izostanak svake samokontrole i ljudskog obzira, on samo reagira na europski neprihvatljive pojave! A pri tako grubom terenskom radu nema ni uvjeta za normalna građanski obzir, ni instrumenata za preciznija mjerenja... Napokon, osigurava mu monopol na antifašizam, Jer ako je o fašizmu progovorio najranije i najtvrđe – što je najvažnije, pritom je čitavo desetljeće bio nepogrešiv – većinski će mu paket antifašističkih dionica pripasti ako već ne na osnovu nasljedstva, a ono pak po osnovi dosljednosti..."[759] Izravnim rječnikom Duško Čizmić Marović odgovorio je tko i kako u Hrvatskoj proizvodi fašizam, a time i donkihotovski sindrom i zato on naglašava: "*Lažni je antifašizam laž na djelu, čiju se snagu* ***nikad*** *ne smije podcijeniti. Jer ona je tolika da djelotvorno proizvodi fašizam i tamo gdje ga nema* (kurziv a.). Ako su fašističke potjernice logične, antifašističke su nedopustive... Komunistička ljevica – koja je na antifašizmu izgradila civilizacijski ugled – to nije shvatila, i već bi i to bio dovoljan razlog njezina silaska s povijesne scene. A taj je problem malo gdje još aktualan kao u Hrvatskoj. Ponajviše zbog načina na koji se hrvatska ljevica obračunala sa hrvatskim fašistima... no, razornu snagu Ivančevićeva malograđanskog antifašizma ne može objasniti ni puka dijalektika malograđanske laži, ni sva opća mjesta iz povijesti ovdašnjih sukoba."

Medijski uzgajivači "ustaškog kupusa" očito nisu ni pokušali razumjeti što im je kolega Marović htio reći, pa je u hrvatskom

759 Malograđanski antifašizam... i njegovi neprijatelji, Duško Čizmić Marović, Slobodna Dalmacija, Forum, 9. studenog 2003.

medijskom prostoru i dalje otvoren lov na "fašiste", odnosno na "klerofašiste", što je pouzdan znak da treća faza determinizma neumoljivo nastavlja svoj hod.

Primjer treći – *Model suprotstavljanja autora i kritičara* – glede psihologije, ne postoji jedinstvena definicija nasilja jer ne postoji jedinstveno mišljenje o njegovom uzroku i razvoju. U najširem smislu riječi, nasilje je mentalni fenomen koji se očituje kao najnegativniji oblik komunikacije. U današnjem je društvu teško pobjeći nasilju, budući da je ono, u determiniranom kaosu postalo poželjnim i neophodnim operatorom. Nasilje vreba svugdje na ulici, u školi, tramvaju, na sportskim borilištima, ali ponajviše s televizijskih zaslona.[760] Ne samo što ga tu ima najviše, nego je nasilje koje dolazi preko televizije i najraznovrsnije. Da je tomu tako svakodnevno potvrđuje Hrvatska televizija.

Slučaj prvi – Naizgled bezazlena tema "Kuda ide hrvatski film", bila je povod za provođenje još jednog pomno smišljenog i realiziranog medijskog nasilja nad gledateljima, gostima i vlastitom profesijom, a koje je, u emisiji "Forum" 6. travnja 2004. demonstrirao urednik i voditelj Tihomir Ladišić, jedan od tri HTV-ove perjanice[761] determiniziranog novinarstva.

Da ni ovoga puta urednikova namjera nije bilo slobodno objektivno diskutiranje o najavljenoj niti ikojoj drugoj temi, već obračun s političkim neistomišljenicima u svrhu postizanja određenog političkog učinka – vidjelo se već po izboru gostiju, ali i po čitavom nizu novinarskih radnja koje su prethodile emitiranju emisije.

Ladišićevi gosti te večeri bili su novinarka Branka Sömen i filmski redatelji Zrinko Ogresta i Vinko Brešan, te predsjednik odbora za Kulturu Hrvatske stranke prva (HSP) Anton Mateš, koji

---

760 O utjecaju televizije na odgoj mladih provedena su brojna istraživanja. Tako saznajemo da u tijeku samo jednog sata televizijskog programa za djecu i mladež možete izbrojiti do 25 scena nasilja. Do završetka osnovne škole svako dijete na ekranu vidi između 8 i 12 tisuća ubojstava i više od 100 tisuća scena nasilja – svake vrste, a do 18. godine prosječno će dijete provesti veći dio svog života gledajući televiziju, nego u bilo kojoj drugoj pojedinoj aktivnosti, izuzev spavanja. U područjima gradskog središta, jedna od tri obitelji koristi televiziju kao neprestanu pozadinu većine drugih aktivnosti. Djeca koju "odgaja" televizija imaju poteškoća u komunikaciji s drugom djecom, malo čitaju i slabiji su učenici, a emocionalne poteškoće ne pokušavaju razriješiti u obitelji nego u virtualnoj stvarnosti televizije ili videoigara. Nevenka Gašparović, Veritas, prema Glasu Koncila, 22. veljače 2004.
Pojedina istraživanja pokazuju kako dijete u prvih 15 godina života na televiziji vidi 85 000 ubojstva. Ako bismo krenuli u dublju analizu TV programa ili računalnih igara (vojni psiholog David Grossman tvrdi kako nasilne igre uče malodobne ubojice kako ubijati), teško bismo mogli zaključiti da u njima ima išta pozitivno. Nasilje iz virtualnog svijeta sve više nadahnjuje nasilje u stvarnosti pa se time počinju rušiti barijere koje dijele realnost od fikcije. *Stvarnost virtualnog nasilja*, Glas koncila 25. travnja 2004.

761 Ostala dva su: urednik i voditelj već spomenute "Latinice" Denis Latin i urednik i voditelj "Nedjeljom u dva" Aleksandar Stanković.

uredniku i gostima nije bio zanimljiv kao filmski stručnjak jer je po profesiji slikar, nego kao organizator distribucije američko-francuskog filma "Harrisonovo cvijeće".[762] Radi se o filmu vrhunske produkcije koji je snimljen 1999. i koji je kritika ali i publika u svijetu povoljno primili. Iako su hrvatski distributeri bili upoznati da se radi o ponajboljem filmu na temu Domovinskog rata nesklona politika (Ministarstvo kulture) učinili su sve da hrvatska javnost o filmu praktično nije znala ništa sve dok distribuciju početkom 2003. nije organizirala stranka Hrvatski istinski preporod (HIP). Iako film vrlo dojmljivo prikazuje strahote stradanja u Vukovaru i Slavoniji tijekom agresije na Hrvatsku, neskloni mediji prikazivanje filma popratili su gotovo sa žaljenjem.

Umjesto da se te večeri pokuša odgovoriti na pitanje zašto hrvatski gledatelji zbog smišljenog propusta mjerodavnih nisu mogli vidjeti jedan izuzetan film strane produkcije o Domovinskom ratu, nego je voditelj namjerno sukobio svoje goste potaknuvši niz pitanja i napada na Antona Matešu. Pri tom zajedničkom jurišu na jednog čovjeka, suprotno svim pravilima novinarske struke, i sam se voditelj priključio pa je emisija umjesto diskusije poprimila formu "unakrsnog ispitivanja", kako to piše Glas Koncila.[763] Vrhunac "islješđivanja" dogodio se kada je Matešu servirana unaprijed pripremljena stupica u obliku neoborivog "dokaza".

Naime, najprije je emitirana prethodno snimljena izjava redatelja Elija Chouraquija da prava za distribuciju "Harrisonova cvijeća" u Hrvatskoj nije prodao nikome, naročito ne nekoj ekstremističkoj političkoj stranci. Taj "dokaz optužbe", Ladišiću je omogućio da ignorira Mateševe pokušaje argumentiranja, postigavši i to da se posve zanemari upit zašto Chouraqui uopće govori da film distribuira ekstremistička politička stranka. Nije odveć teško rekonstruirati kao je nastao taj montirani dokaz o ekstremizmu jedne hrvatske stranke. Ladišić ili netko tko igra u njegovom timu nazvao je redatelja, koji o distribuciji filma nije upoznat i ne mora biti, jednom riječju nema pojma, budući da to radi netko tko je zato ovlašten (zadužen) i sugestivno mu postavio pitanje: "Molim vas, hoće te li odgovoriti kako to da u Hrvatskoj vaš film ovlašteno prikazuje jedna ekstremistička stranka". Naravno da na takvo pitanje slijedi jedini mogući odgovor: "Film u Hrvatskoj nisam prodao nikome, naročito ne nekoj ekstremističkoj političkoj stranci". Nakon toga slijede škare i odsijeca se sve što je višak – ostatak razgovora koji je prethodio i koji je nastavljen nakon poželjnog "inkriminirajućeg" odgovora redatelja. Tako to rade "psi medijskog rata" na Hrvatskoj televiziji.

762 "Harrissonovo cvijeće" je film redatelja Elija Chouraquija, s holivudskim zvijezdama Andie McDowell i oskarovcem Adrienom Brodyjem u glavnim ulogama.

763 Tko podržava režirani medijski kaos?, Davor Maček, Glas Koncila, 19. svibnja 2004.

Kada je gledateljima preko "ekstremističke stranke" odaslana poruka da je film nezakonito došao u "sumnjive ruke" uslijedio je pokušaj dovođenja u dvojbu same teme filma – realističan prikaz srpskih zločina u Vukovaru. U tu svrhu, potom je prikazan isječak iz "Harrisonovog cvijeća" u kojem strani reporter glavnoj junakinji govori kao su svi oni – "Hrvati, Srbi, pravoslavci, katolici, isti – Prvo pucaju, pa onda pitaju". I ovdje su montažerske škare "kratkovidnice" s Prisavlja odigrale dodatnu glavnu ulogu. Premda se u filmu upravo dolaskom glavne junakinje na "teren" demantira taj stereotipni stav međunarodne zajednice, na kojem ona bježeći od vlastite odgovornosti, insistira i dan danas, i unatoč tome što je Anton Mateš odmah zaprepašteno reagirao na zlonamjerno vađenje iz konteksta, voditelj i gosti su se, ne čekajući odgovor uglas obrušili na Mateša sugerirajući da film Hrvatsku zapravo prikazuje u negativnom svijetlu.

U ovom slučaju nedvojbeno se potvrđuje tvrdnja da deterministi opstaju jedino uz pomoć inverzije (n^{-1}). Film upravo kao nijedan dosad snimljeni, a poglavito ne onaj holivudske produkcije ruši stereotipe o jednakosti krivnje i teze o istovjetnosti protagonista na prostoru zvanom bivša Jugoslavija. Zato je uz pomoć inverzije i novinarskih škara sve moguće, pa i vratiti sve na početak, sugerirajući da se ne može pobjeći od unaprijed zadane krivnje. Tu ne pomaže ni Hollywood, ni najbolji glumci iz njegovog prvoligaškog tima, ni nagrade koje je dobio, ne pomaže ništa, jer sud ne donose gledatelji koji nisu imali mogućnosti vidjeti film, nego sud nameće nasilnim putem uigrana determinizirana televizijska momčad. Ona najbolje umije kako gledatelje uvjeriti da najbolji i najpošteniji film o Domovinskom ratu to nije, nego naprotiv u njemu se tobože Hrvatska prikazuje u negativnom svjetlu. Za takvu inverziju i virtualnu stvarnosti, potrebne su samo jedan telefon, jedne škare i jedan voditelj determinist kojemu je omogućeno da sa oružjem iz arsenala "meke sile" provodi nasilje nad cijelim jednim narodom, bez imalo srama i stida.

U ovoj emisiji taj voditelj sa svojim gostima nije dao odgovor na najavljenu temu "Kuda ide hrvatski film", ali je jasno pokazao kuda ide i gdje je hrvatsko novinarstvo. Takvi neprofesionalni novinarski nastupi ne donose nikakve posljedice njezinim autorima, nego naprotiv zbog dobro obavljene zadaće dobivaju nove voditeljske uloge kao što je Tihomir Ladišić 2004. promaknut u voditelja jednosatne emisije "Otvoreno". Doduše, u poplavi TV-sadržaja s protuhrvatskom tematikom na nacionalnoj televiziji, nije nešto neuobičajeno, jer u vremenima "kajmaka i marmelade", ekshibicionizam "izuzetno odanih vojnika determinizma" promoviranih u TV-zvijezde ta emisija bila je tek kap u moru neukusa, dekadencije i vlastite degradacije, ali je dovoljno indikativna da bude zabilježena kao jedan od modela medijskog ratovanja, gdje je do izražaja došla sirova, prozirna, ali djelotvorna zlopo-

raba moći, neprofesionalnosti i samovolje u hrvatskim medijima. Pouka – "režirani medijski kaos" ne bi bio moguć bez jake i dobro organizirane političke potpore, kako one unutar Hrvatske ali još više one vanjske.

Slučaj drugi – Što je potaknulo voditeljicu Hloverku Novak-Srzić da u emisiji "TV dvoboj" (veljača 2002.) suprotstavi autora i kritičara Goldsteina mlađeg autora knjige "Holokaust u Zagrebu" i gospodina Glavinu, arhivistu Kaptolskog arhiva, to ona najbolje zna. Međutim, ovakvim izborom voditeljica Novak-Srzić je načinila najgrublji previd i "medvjeđu uslugu" svima koji su se sporili s profesorom Goldsteinom. Namjera ili neznanje jedne od najeksponiranijih HT-ovih uzdanica "dvoboj" je unaprijed učinila izvjesnim, jer je mlađem i, pred kamerama iskusnijem, s puno "utakmica u nogama", ali i vještijem govorniku omogućila relativno lagano poentiranje. Kako piše Mihovil Donat, "ne zbog toga što profesor Glavina ne bi imao argumenta, ili ih ne bi znao uporabiti, nego zato što je televizija dinamičan medij, a dvadesetominutna emisija ne dopušta šira obrazlaganja i educiranja."[764]

Dvoboj (emisija) u kojoj jedan od sudionika unaprijed gubi bitku, zato jer mu je sudac (voditelj) pištolj napunio ćorcima pokazuje barem tri stvari. Prva, da je dvoboj bio u pismenom obliku ili u dvosatnoj emisiji, vrlo je izgledno da prednost na strani profesora Goldsteina ne bi bila tolika. Zato nema nikakvog opravdanja za voditeljicu jer je morala znati kakvu emisiju vodi i što komu omogućuje. Druga, koja slijedi iz prve, a to je, da je voditeljica Novak-Srzić namjerno omogućila profesoru Goldsteinu da pred hrvatskom javnošću oblati kardinala-blaženika Stepinca. Treća, što je svojstveno determiniziranoj "mekoj sili" – od svega učiniti zabavu – pa i od ozbiljnih tema koje traže isključivo smislen i dostojanstven pristup.

Poduka ovog neravnopravnog dvoboja po obrascu "i dva loša ubiše Miloša" je – pred HT-ove vukove ne izlaziti s dobrim namjerama, nego s dobro pripremljenom obranom.

Slučaj treći – televizijski cirkuski spektakl ne bi bio atraktivan da u njemu između glavnih točaka ne sudjeluju klaunovi s kraćim ali zato vrlo efektnim nastupima. Kad je Račanova laicistička vlada, odmah nakon dolaska na vlast krenula u razbijanje hrvatskog obavještajnog sustava, mediji su dali svoju potporu tom "projektu" pokrenuvši aferu o prisluškivanju novinara u vrijeme "deset godina mraka". U toj predstavi klaunovsku ulogu igrala je novinarka Nacionala Jasna Babić[765], privukavši nevjerojatnu me-

764 Tko se boji križa, tragovi mu smrde, Mihovil Donat, Hrvatsko slovo, 15. veljače 2002.

765 Novinarka Jasna Babić kroz tiskovine u kojima piše, kontinuirano vodi specijalni rata dezinformacijama, a ponajviše kriminaliziranjem Hrvatske vojske i Domovinskog rata. Zašto Jasna Babić nije uhićena, Marko Marinić, Hrvatsko slovo, 16. studeni, 2001.

dijsku pozornost.[766] Zašto baš ona? Izbor nije bio slučajan, jer je trebalo pokazati javnosti – mi smo ponovo tu – naše se vrijeme vratilo. Zato je upriličen medijski spektakl da Jasna Babić pošalje takvu poruku jer je bila najpogodnija za to, budući da je prije demokratskih promjena (1990.) redovito posjećivala "Kockicu" gdje je bio smješten Centralni komitet Saveza komunista Hrvatske i stožer KOS-a kojeg je vodio Slavko Malobabić. Ondje je prema pisanju Marka Marinića najčešće boravila u uredu Radenka Radojčića, koji je hrvatskoj javnosti poznat kao pripadnik obavještajno-propagandne grupe "Opera"[767], koja je za cilj imala vođenje specijalnog rata protiv Hrvatske države. Ta činjenica sam po sebi nametnula je potrebu da ona postane predmetom praćenja hrvatskih obavještajnih službi. Takva odluka našla je ubrzo svoje opravdanje jer dotična novinarka objavljivala dokumente označene stupnjem vojne ili državne tajne, a u jeku najžešćih velikosrpskih napada na Hrvatsku (1993.) susrela se kako je ona sama rekla u emisiji na HTV-u (13. studenoga 2001.) s nadređenim Ivanu Stamboliću, inače vođi terorističke organizacije "Labrador" u Beogradu(!?), i razgovarala s njime.

I ovdje kao i u svim slučajevima inverzija je potpuna. Umjesto da mediji napadnu obavještajne služe, ako nisu pratile Jasnu Babić i postave pitanje pravosudnim institucijama zašto nije uhićena, HTV organizira cirkusku predstavu zbog činjenice da je hrvatska obavještajna služba radila svoj posao. Bilo bi zanimljivo što bi urednici HTV-a odgovorili na pitanje: Kao bi američke obavještajne službe NSA, CIA ili DIA postupile da se bilo koji američki državljanin i(ili) novinar, poznat po objavljivanju povjerljivih državnih dokumenta u jeku terorističkog napada na New York i Washington u Afganistanu susreo s jednim od vođa Al-Qaide? Za razliku od predvidivog pače sigurnog postupka sigurnosno-pravosudnog sustava Sjedinjenih Američkih Država, u Hrvatskom medijskom cirkusu predstava, s klaunovskom ulogom novinarke Jasne Babić, nagrađena je pljeskom! Ne samo to, nego je u 2004., vjerojatno kao nagradu dobila novo radno mjesto u nekada popularnom Večernjem listu.

766 Novinarka Jasna Babić nije usamljen slučaj. Ulogu klauna u tiskanim medijima igra Denis Kuljiš. O njemu Stipan Bunjevac piše: "gospodar ljudskih sudbina, koji u nekoliko redaka optužuje i presuđuje bez suda (u svojim kolumnama u Globusu) gazi ljudsko dostojanstvo, moralni ugled, profesionalni, obiteljski, prijateljski svakog koga "uzme na zub" javno poručuje pravnoj državi Hrvatskoj da iz njega neće "izvući" ni riječ pa makar po njega poslali pun kombi policajaca. No, njemu se dive, on je "glavni", sa "strahopoštovanjem" mu prilaze, on je u središtu pozornosti, publika uzvikuje Bravo! jer ga se u podsvijesti boje zbog njegovog medijskog nastupa. A on se milujući bradu smije jer zna da svaka njegova predstava ulijeva strah i trepet. Stipan Bunjevac, Hrvatsko slovo, 5. travnja 2002.

767 Vidi Poglavlje 1.

Model *suprotstavljanja autora i kritičara* proizvodi poseban oblik medijskog nasilja jer se svjesno manipulacijama suspendira dvostrani kanal u komunikaciji. Posljedica toga je da se kobni nasilni tragovi prisutni u medijima, lukavo izdižu na pijedestal nedodirljivosti, kao bi iza šarene kulise neozbiljnosti, neodgovornosti i neistinitosti novinarstvo služilo jednom svjetonazoru i isključivo jednoj političkoj opciji, onoj koja je u zagrljaju determinizma.

***

Sad kada je postalo razvidnije tko su i po kojim modelima ratuju medijski deterministi u Hrvatskoj i protiv nje, može se ustvrditi da će se ratovi budućnosti voditi propagandom i nadzorom javne riječi. Tko nju bude nazirao, a Hrvatska je samo jedan od primjera, taj će tumačiti "istinu", onu virtualnu, i pomoću nje vladati državama i narodima. Kao što zorno pokazuju hrvatski determinizirani mediji, što nije bilo na HTV-u ili Jutarnjem listu, nije se ni dogodilo! Naprosto, novinari su vojnici sadašnjosti i budućnosti, a medijski prostor bojno polje. I što se Hrvatima dogodilo? Dobili su mnoge bitke na bojnom polju pa i one završne – oslobodilačke, ali sada *post bellum* gube od vlastitih medijskih jurišnika. Isto onako kako su početkom rata redomice padali hrvatski gradovi i sela, sad padaju svi oni koji su ta sela i gradove oslobodili, ne od metka, nego od etiketa zvale se one "govor mržnje" ili "verbalni delikt" nije bitno, koliko je bitno da protuhrvatski domaći i međunarodni udružbeni, špijunski i promidžbeni osvajački odredi, uspješno, gotovo bez otpora ušutkavaju svaku slobodnu misao u jednom malobrojnom narodu i to onom kojeg je Petrov nasljednik nazvao "narodom nade".

Kako se Hrvatska može obraniti u medijskom ratu i od determinizirane inverzije vrjednota sačuvati svoju opstojnost na političkoj karti svijeta? Nikako drukčije nego se oduprijeti medijskoj obmani, da prošlost i budućnost nisu bitni, a da sve što nam treba je ovaj trenutak, ova virtualna sadašnjost. U bitki koja Hrvatima u idućih desetak godina (do 2015.) tek slijedi, preporuka može biti samo jedna – ne dozvolite da vam deterministi inverzijom izbrišu povijest, a osobito onu s kraja 20. stoljeća – ako se to dogodi prestat će te postojati! A da bi se tome uspješno oduprli, a time i dalje postojali – osvijetlite svoje dostojanstvo!

Poglavlje 7

CIJELI SVIJET JE BOJNO POLJE

Čovječanstvo ima 50 posto izgleda da preživi 21. stoljeće. To je tvrdnja jednog od najpoznatijih astrofizičara sira Martina Reesa koju on iznosi u svojoj knjizi *"Naše posljednje stoljeće"*. Razmišljanje i znanstvene kalkulacije o opasnostima koje prijete od biotehnologije, asteroida, kataklizmičkih učinaka zagrijavanja, nuklearnih katastrofa ili novih bolesti dobile su i zajedničko ime – znanost sudnjeg dana.[768] Katastrofičnih "proročanstava" bilo je mnogo kroz ljudsku povijest, i ona se gotovo sva nisu ostvarila. Orwellova *"1984"* samo je izuzetak. Njezina paradigmatičnost leži u tome što je 1984. godina bila početak jednog procesa još nezabilježenog u cjelokupnoj povijesti ljudskog roda. Naime, u tom procesu prvi put će se dogoditi da u jednom naraštaju ukupnost proizvedenih znanja bude manja od onoga koje će u vremenu tog istog naraštaja biti izgubljeno, zaboravljeno ili će naprosto nestati. Uzrok? Globalizacija kao ujednačenje. Mnogi jezici, kulture, identiteti i vrjednote kao akumulatori dosadašnjeg sveukupnog ljudskog znanja, pred rušilačkom stihijom globalizma će nestati.

Hoće li se čovječanstvo, nakon što determinizam završi pohod na vjeru otaca, svesti na "Tarzanovsku civilizaciju" u kojoj će se komunikacija kao esemesovski oblik odvijati samo s četiri riječi – "Ja Tarzan, ti Jean"?

Globalizacija zapravo devastira pojedinačne identitete. Ona želi progutati prepoznatljive duše i svesti ih na razinu pojednostavljene globalne uniformiranosti. Globalizacijom se krade ono materijalno, ali se nastoje ukrasti i duše. Bez duše ili identiteta u globalnoj selendri svi ostaju neprepoznatljivi kao pripadnici po-

768 HTV-teletext, 11. siječnja 2005.

jedinih kultura.[769] Gdje i prema čemu onda svijet korača? Gotovo sigurno prema vremenima u kojima će on cijeli postati bojno polje. To je možda razlog zašto sir Martin Rees daje relativno malo izgleda da čovječanstvo preživi 21. stoljeće. No, stvarnost uspostavljanja *ljudskog kraljevstva* bit će ipak bitno drukčija od onoga što deterministi priželjkuju, propovijedaju i čemu se nadaju. Mnogo je nagovještaja da će *stara povijest* igrati mnogo značajniju ulogu od one koju su joj namijenili tehnokrati neoliberalizma. *Uvriježeno mišljenje* uobličeno u doktrinarnom načelu determinizma – *Dobro pobjeđuje ponekad, a zlo uvijek*! – neće biti uvjerljiv razlog da dobar dio čovječanstva igra na zlo, kako bi pripadao pobjedničkoj strani. Jest da takva pobjednička strana piše povijest, ali onu iskrivljenu, inverznu koja je vazda površna, lažna i ništavna.

Tri ideologije koje je determinizam proizveo – *fašizam, nacizam i komunizam* – s kojima se čovječanstvo već suočilo, bile su različite pa čak i međusobno suprotne. No, one kao i neoliberalizam danas poklapaju se u jednoj točki – niječu Božju stvarnost i istinu. Sve su to ideologije bez Boga i protiv Boga. Izraz su ciničnoga i okrutnog ateizma koji pomoću determiniranog kaosa pokušava stvoriti novi svijet, novog čovjeka, načinjenog ne na sliku Božju nego prema idejama utemeljenima na pogrješnome pojmu naroda, nacije i društva. Svijet bez Boga neće postati rajem, kao što to deterministi zamišljaju, nego paklom.

Zato bitka *posljednjih vremena* koja je pred čovječanstvom nije u tvarnoj dimenziji sukoba nego u duhovnoj. Čovjek je u velikoj napasti da ostane na razini zabave *panem et circenses*. Novovjeki deterministi slijede rimske careve koji su nezadovoljni puk držali pod svojom vlašću dajući mu kruha i igara. Kršćanstvo to ruši, oslobađa čovjeka od tog zla, otvarajući mu put spasenju preko žrtve, u ljubavi s Bogom, jer: *Ne živi čovjek samo o kruhu, nego o svakoj riječi što izlazi iz Božjih usta*. Ako Bog nije na prvom mjestu, onda je sve ostalo u životu na krivom mjestu. Budući da je tvarna dimenzija sukoba – *poimanje, ocjenjivanje i posjedovanje* – onda je duhovna – *posjedovanje, zadovoljenje i vladanje*. Put za pobjedu u toj dimenziji sukoba izgrađen je prije gotovo dvije tisuće godina. Nakon neuspjeha sa napašću *posjedovanja* i *zadovoljavanja* tjelesnih potreba, đavao je izvukao kartu *vladanja*. Ponudio je Isusu vlast i slavu u *zemaljskom kraljevstvu* ako mu se samo pokloni. Dok je Bogočovjek odgovorio: *Odlazi, Sotono!*, vlast i slava i dalje su veoma velika i neodoljiva napast

769 Ovo razmišljanje nije nikakvo nesuvislo trabunjanje, niti je pak mišljenje oslonjeno na nekakve iracionalne strahove, niti je mišljenje izvedeno iz animoziteta spram jednog nezaustavljivog procesa, već prosvjed protiv globalne američke moći koja svima na kugli zemaljskoj želi nametnuti svoja pravila. Globalizacija, nacionalne države, regionalizacija, identitet, Dr. Anđelko Milardović, Slobodna Dalmacija, veljača, 2000.

za čovjeka kojoj teško odoljeva. Deterministi znaju da je čovjek spreman prodati Boga i svoju savjest, iznevjeriti svoje moralno dostojanstvo, da postigne ili zadrži vlast. Zato njima nije teško mijenjati demokratski izabrane vlasti, udarima, novcem, medijima, dovesti, ili bolje rečeno dati vlast kome oni hoće, onima koji će služiti njima i njihovim sebičnim interesima, a ne onom kome bi trebali – svom narodu i svojoj zemlji.

1. Uzroci zašto cijeli svijet postaje bojno polje

Treći pohod determinista na Europu, nakon onog prvog 1789. (Francuska revolucija) i onog drugog 1917. (Oktobarska revolucija), s 1941. kao njegovim završnim činom, otpočeo je u Beču 9. srpnja 1991. famoznom sjednicom socijalista Europe. Prethodio mu je sastanak u ožujku iste godine na kojem su glavi europski deterministi raspravljali kakav stav zauzeti prema zemljama koje su izašle i socijalizma.[770] Zaključeno je: strategiju nastupanja usmjeriti preko socijalističke, a ne demokršćanske internacionale budući da je vizija ovih potonjih po njihovom viđenju nespojiva s budućom raskršćanjenom Europom koju treba izgraditi. Na Bečkom sastanku ovo opće strategijsko polazište uobličeno je u slijedeća načela: (1) socijalisti u zemljama iza "željezne zavjese" nemaju jači utjecaj, pa iako su komunisti u pozadini, oni su još uvijek jaki i treba igrati na njih, na način da ih se reciklira. Drugim riječima, treba ih ponovo upotrijebiti, kao što se koriste sekundarne sirovine u proizvodnom procesu, tj. prerušiti ih u socijaliste, a neće biti potrebno ni dugo uvježbavanje za izvikivanje parola kao što su demokracija, ljudska prava i sloboda medija; (2) na svaki način treba spriječiti rast demokršćanskih snaga i njihovu afirmaciju;[771] (3) gospodarska kriza, manjak novca i nemogućnost izvoza, prisilit će bivše komunističke zemlje na zaduživanje, što će otvoriti prostor da se privatizacijom pokupuje sve od banaka do plodnog zemljišta; (4) što se tiče multinacionalnih država (Sovjetskog Sveza, Čehoslovačke i Jugoslavije), ne dopustiti njihov raspad, a ako se to dogodi onda po unionističkom principu, novonastale države prisiliti da ostanu multinacionalne (princip multi-kulti), kako bi se lakše osvojila vlast, a time i upravljački mehanizmi nad njima.

Ova načela postala su temelj najvažnijeg suvremenog političkog projekta – plana o ujedinjenoj Europi pod jednom vladom kojoj će biti podređene sve vlade država, njihovi parlamenti i zastupnici članica EU-a kao su to napisali Christopher Booker i

770 Pad komunizma 1989. zajednički je projekt zapadnih determinista i istočnoeuropskih laicističkih disidentskih krugova, a ne kao što neki to pripisuju Katoličkoj Crkvi, napose Ivanu Pavlu II. – Papi Poljaku.

771 Nakon toga dogodio se raspad demokršćana u Italiji, dok komunisti ostaju na istim pozicijama, pod novim oznakama.

Richard North u svojoj knjizi *Velika prijevara – Tajna povijest Europske unije*.[772] Jedno je san o jedinstvenoj vladi u Europi, u kojoj živi 500 milijuna ljudi različitih naroda i jezika, kultura i tradicija, ističu autori knjige i dodaju kao je druga stvar hoće li takva vlada u stvarnosti uistinu biti demokratska i koliko je to uopće bitno vizionarima i kreatorima Europske unije. U knjizi je opisan i neuspjeh predstavnika Europske zajednice da spriječe osamostaljenje Hrvatske i Slovenije 25. lipnja 1991. i sačuvaju Jugoslaviju. "Među ostalim, u tu je svrhu Europska zajednica darovala beogradsku saveznu vladu s oko 700 milijuna ekija (današnji euri op. a.)", navode autori.

Svijet se neprekidno nalazi pod pritiskom strategijske zamisli "Zastrašivanja ili smanjivanja napetosti", a koju su prema Harmelovom izvješću iz 1967. usvojile sile NATO-a, otkad je Sovjetski Savez postigao nuklearni paritet. Ali da je zastrašivanje zakazalo značilo bi samo jedno da bi taktičko atomsko oružje najavilo apokalipsu. Međutim, privid je ponekad važniji od onoga što jest. To su Amerikanci isprobali u medijskom ratu protiv Iraka, pa je u konačnici bilo svejedno je li Sadam Husein imao oružje masovnog uništenja ili ne. Njegova paradigma je u tome da djeluje bez da ga se uporabi.

Sjedinjene Američke Države napadom na Irak otvorile su vrlo dugu fazu asimetričnog vođenja rata. Gotovo je nemoguće definirati što predstavljaju irački svakodnevni napadi. Jesu li oni gerilska oslobodilačka borba ili terorizam? U što svrstati veliki broj članova Baath stranke, ljude odane Sadamu, mnogobrojne skupine mudžahedina, sunitske ali i šijitske vjernike, koji američku prisutnost u Iraku smatraju okupacijom. Washington je u Iraku, unatoč tome što to javno ne priznaje počinio groznu pogrješku, koja će u budućnosti biti plaćena visokom cijenom. Tako velikom da će u pitanje doći i sam opstanak zapadne civilizacije. Možda ovo izgleda previše katastrofično. Ali ako se postavi pitanje: Je li tzv. borba protiv terorizma umnožila broj terorista? bez sumnje, odgovor je potvrdan prije svega među mladim naraštajem. Za predviđeni plan širenja demokracije anglosaksonskog tipa dugoročno je izgubljeno jedno strateško gravitacijsko područje. Grješka je pojačana i time što je dobar dio Zapada uvjeren da je "borba protiv terorizma" stvarno križarski rat. To pak postaje najveći grijeh, koji je moguć u umijeću vođenja politike jedne

772 Christoper Booker bio je novinar The Sundy Telegrapha, a objavio je više knjiga među kojima i "The Games War". Richart North donedavno je bio ravnatelj ureda u Europskom parlamentu koji se bavi proučavanjem demokratskih procesa i različitostima Europe. Knjigu, Velika prijevara – Tajna povijest Europske unije objavio je zajednički londonski i newyorški nakladnik "Continuum International Publishing Group – Academi". HINA je objavila kratki sažetak knjige 23. lipnja 2004. ali je zanimljivo da nijedne novine u Hrvatskoj nisu to prenijele kao ni elektronski mediji, osim Prvog programa Hrvatskog radija.

velesile. Osim toga pokazuje se točnim da su ideolozi determinizma "kidnapirali" ne samo vladu Sjedinjenih Države, nego i sve vlade europskih sila. Zato glavna pokretačka snaga iračkog rata nije samo nafta, iako je ona tu itekako bitna, nego je to njegova druga, metafizička strana. Ona ista koja već više od desetljeća pokreće ratove od jugoistoka Europe preko Afganistanu do Iraku, a sutra će ih nastaviti u Siriji ili Iranu. Radi se o viziji, nekoj vrsti poslanja – kako zavladati svijetom. Njezini tvorci nisu vlade, ni ove ni one države, pa ni najmoćnije, nego je to djelo determinizma.

Pesimizam povjesničara Paula Kennedya[773] glede budućnosti Iraka proističe upravo iz spoznaje da su nastali supstancijalni i dugoročni problem Sjedinjenih Država s arapskim svijetom koji se neće tako lako riješiti.[774] Snage bijesa i frustracije su previše jake, od Alžira do Indonezije. Sjedinjene Države snose za to najveću krivnju, jer su svojim agresivnim nastupanjem latentno stanje bijesa i frustracija unaprijedile i rasplamsale, te dodatno pogoršale situaciju. Nade za mir oko središta Puta svile gotovo da i nema.

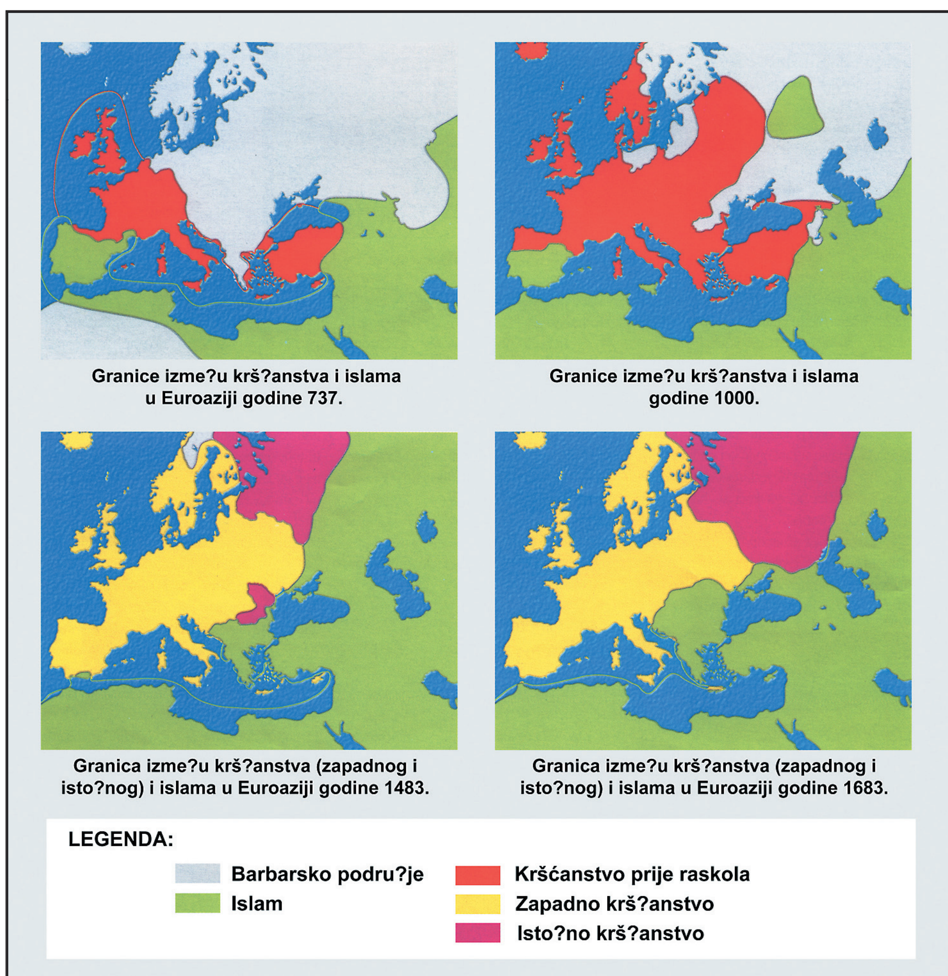
2. Scenariji ratova budućnosti

Kada je početkom devedesetih godina 20. stoljeća Sameul Huntington, docent na Harvardu, osnivač revije Foreign Policy, objavio svoja razmatranja glede "Sukoba civilizacija" mnogi su njegova razmišljanja smatrali previše kategoričnim i katastrofičnim. Razmišljanja kod mnogih, zbog političko-medijske indoktrinacije o novoj sivoj fazi "vječnog svjetskog mira" izazvala su sumnjičavost i nevjericu. Međutim, hardvardski je profesor kao glasnogovornik determinizma samo obznanio da se plan o uspostavi svjetske hegemonije više ne čuva u tajnim pretincima determinizma. Ideja o ideološkom ratu svjetskih razmjera uistinu se mogla činiti kao znanstvena fantastika. Mogla je, da globalizam kao ideologija već nije počela čistiti sve koji joj se ne poklone ili priklone. Zato Huntingtonov sukob civilizacija nije ništa drugo nego pokušaj opravdanja etničkog čišćenja planetarnih razmjera, koje je na paradigmi "laboratorijskog uzorka" zvanom bivša Jugoslavija, na početku 21. stoljeću uslijedilo duž magičnog Puta svile.

(1) *Huntingtonov sukob budućnosti* – Sveopći rat u koji bi bile umiješane stožerne države svjetskih civilizacija vrlo je nevjerojatan, ali ne i nemoguć, piše posvećeni telal determinizma. Takav, bi se rat, tvrdi on, mogao razviti iz eskalacije rata na razdjelnici između skupina iz različitih civilizacija, te bi najvjerojatnije uklju-

773 Paul Kennedy, britanski povjesničar, direktor je međunarodnih sigurnosnih studija na američkom sveučilištu Yale. Postao je poznat s jednom od svjetskih najbolje prodavanih knjiga "Uspon i pad velikih sila".

774 Američka vanjska politika, Grozna pogreška, Carolin Emcke i Gerhard Spörl, Der Spiegel, Hamburg, 5. siječnja 2004. Carolin Emcke i Gerhard Spörl

Slika 21. *Granice između kršćanstva i islama od 8. do 17. stoljeća. Izvor: Hrvatski vojnik, rujan 1998. str. 14.*

čivao muslimane s jedne strane i nemuslimane s druge strane. Eskalacija postaje vjerojatna ako se častohlepne muslimanske države nadmeću u pružanju pomoći svojim zaraćenim istovjernicima. Ona postaje manje vjerojatna ako sekundarnim i tercijarnim srodnim zemljama nije u interesu da se same duboko umiješaju u rat. Promjena ravnoteže snaga između civilizacija i njihovih stožernih država opasniji je izvor globalnog međucivilizacijskog rata. Po već ustaljenom inverznom obrascu determinizma (n^{-1}) krivnju za mogući sukob planetarnih razmjera Huntington ne okrivljuje častohleplje zapadne sile koje želi nadzirati i(ili) prisvojiti ono što nije njihovo, nego islamske države (dodir kršćanstva i islama kroz povijest *slika 21.*) koje hoće zaštititi svoje, na primjer, naftna bogatstva.

Huntigton zna da dominaciju Sjedinjenih Američkih Država na globalnoj razini ne mogu osporiti islamske zemlje, nego Kina. Zato on i tvrdi da ako se proces uspona i sve veće prodornosti Kine nastavi, taj bi "najveći igrač u povijesti čovjeka" međunarodnu stabilnost početkom 21. stoljeća mogao izložiti golemom stresu. Pojava Kine kao dominantne sile u Istočnoj i Jugoistočnoj Aziji bila bi suprotna povijesno shvaćenim američkim interesima, zaključuje Huntigton.

S obzirom na taj američki interes, Huntigton scenarij mogućeg sukoba Sjedinjenih Država i Kine ima slijedeći slijed:

Uzroci i početak sukoba – Godina je 2010. Američki su vojnici otišli iz Koreje, koja je sada ponovno ujedinjena, i Sjedinjene su Države znatno smanjile svoju vojnu prisutnost u Japanu. Tajvan i kontinentalna Kina postigli su nagodbu prema kojoj Tajvan i dalje uglavnom uživa de facto nezavisnost, ali izričito priznaje suverenitet Pekinga[775] te je uz pokroviteljstvo Kine primljen u Ujedinjene narode prema modelu koji je 1946. primijenjen kod Ukrajine i Bjelorusije. Iskorištavanje naftnih izvora u Južnom kineskom moru nastavlja se ubrzanim tempom, uglavnom pod okriljem Kine, iako u nekim područjima pod vijetnamskom vlašću djeluju američke kompanije.[776] Budući da joj je samopouzdanje poraslo zbog novih mogućnosti iskorištavanja njezine moći, Kina objavljuje da će uspostaviti potpuni nadzor nad cijelim morem nad kojim je oduvijek svojatala suverenitet. Vijetnamci se tome suprotstavljaju pa izbija sukob između kineskih i vijetnamskih pomorskih snaga. Željni osvete zbog poniženja pretrpljenog 1979. Kinezi upadaju u Vijetnam. Vijetnamci apeliraju na američku pomoć. Kinezi upozoravaju Sjedinjene Države da se ne miješaju. Japan i druge azijske države oklijevaju. Sjedinjene Države kažu da ne mogu prihvatiti kinesko osvajanje Vijetnama, traže ekonomske sankcije protiv Kine te šalju jednu od preostalih malobrojnih operativnih skupina nosača zrakoplova u Južno kinesko more. Kinezi to osuđuju kao povrjedu kineskih teritorijalnih voda i pokreću zračne udare protiv operativne skupine. Nastojanje glavnog tajnika UN-a i japanskog premjera da se pregovorima postigne prekid vatre ne uspijeva i borbe se proširuju na druga područja Istočne Azije. Japan zabranjuje korištenje američkih baza u Japanu za djelovanje protiv Kine, Sjedinjene Države se ne obaziru na zabranu pa Japan objavljuje neutralnost i stavlja baze u karantenu. Kineske podmornice i zrakoplovi s kopnenih baza na Tajvanu i kontinentalnom dijelu nanose ozbiljne udare američkim brodovima i objektima u istočnoj Aziji. U međuvremenu,

775 Huntigton ovdje polazi od jasno izrečenog kineskog stava o "jednoj Kini i dva politička sustava".

776 Tamo gdje je nafta tamo obvezatno moraju biti i američke naftne kompanije. Poučak koji Sjedinjene Države primjenjuju već gotovo sto godina.

kineske kopnene snage ulaze u Hanoj i okupiraju velike dijelove Vijetnama.

Psihološki učinci rata – Budući da i Kina i Sjedinjene Države posjeduju rakete s nuklearnim glavama kojima mogu jedna drugoj ugroziti teritorij, dolazi do implicitnog neodlučnog stanja, i ta se oružja ne koriste u ranim fazama rata; Međutim, bojazan od takvih napada postoji u oba društva i osobito je snažna u Sjedinjenim Državama. Zbog toga se mnogi Amerikanci počinju pitati zašto su izloženi takvim opasnostima. Zar je važno ako Kina kontrolira Južno kinesko more, Vijetnam ili čak cijelu Istočnu Aziju? Otpor ratu je posebno jak u jugozapadnim saveznim državama SAD-a, u kojima prevladava hispansko stanovništvo, i njihovi stanovnici i vlade kažu "ovo nije naš rat"[777] i pokušaju se ograditi po uzoru na Novu Englesku u ratu 1823. Pošto su Kinezi konsolidirali svoje početne pobjede u Istočnoj Aziji, američko se mišljenje počinje kretati u smjeru kojem su se Japanci nadali 1942. – troškovi osujećenja tog najnovijeg svojatanja hegemonijske moći preveliki su; nagodimo se pregovorima o okončanju tih sporadičnih borbi ili "lažnog rata" koji se odvija u zapadnom Pacifiku.

Proširenje ratnih sukoba – Međutim, rat u međuvremenu utječe na glavne države drugih civilizacija. Indija iskorištava priliku koju joj Kina pruža svojim angažmanom u istočnoj Aziji te pokreće razorni napad na Pakistan kako bi potpuno uništila nuklearne i konvencionalne vojne potencijale te zemlje. Napad je isprva uspješan, ali se tada aktivira vojni savez Pakistana, Irana i Kine pa Iran pritječe Pakistanu u pomoć sa suvremenim i usavršenim vojnim snagama. Indija potpuno zapinje u borbama protiv iranskih postrojbi i pakistanskih gerilaca, pripadnika različitih etničkih skupina. I Pakistan i Indija pozivaju arapske države u pomoć – pri čemu Indija upozorava na opasnost od iranske prevlasti u jugozapadnoj Aziji – ali početni uspjesi Kine protiv Sjedinjenih Država potiču jake protuzapadne pokrete u muslimanskim društvima. Islamistički pokreti, nošeni posljednjim kohortama muslimanskog "vala mladeži", obaraju, jednu za drugom, malobrojne prozapadne vlade u arapskim zemljama i Turskoj. Provala protuzapadnih osjećaja izazvana zapadnom slabošću dovodi do masovnog arapskog napada na Izrael koji vrlo smanjena američka Šest flota ne uspijeva zaustaviti.

Bitka za vanjski strategijski krug – Kina i Sjedinjene Države nastoje osigurati podršku drugih ključnih država: Kako Kina postiže vojne uspjehe, Japan se nervozno počinje pridruživati Kini, mijenjajući stav s formalne neutralnosti na prokinesku pozitivnu neutralnost, a zatim popuštajući zahtjevima Kine po-

777 Očigledno Huntigton aludira na Aliju Izetbegovića koju je on izgovorio nako što su JNA i srpske paravojne snage razrušile bosansko-hercegovačko selo Ravno u rujnu 1991. u napadu na Dubrovnik.

staje zaraćena strana na strani Kine. Japanske snage zauzimaju preostale američke baze u Japanu, i Sjedinjene Države užurbano evakuiraju svoje postrojbe. Sjedinjene Države objavljuju blokadu Japana, američki i japanski brodovi sporadično se sukobljavaju u zapadnom Pacifiku. U početku rata Kina je predložila Pakt o međusobnoj sigurnosti s Rusijom (inačica pakta Hitler – Staljin). Međutim, učinak kineskih uspjeha na Rusiju suprotan je njihovom djelovanju na Japan. Mogućnost kineske pobjede i potpune kineske prevlasti u istočnoj Aziji užasava Moskvu. Rusija kreće u protukineskom smjeru i počinje jačati svoje postrojbe u Sibiru, a brojni kineski naseljenici u Sibiru ometaju te pokrete. Kina zatim vojno intervenira kako bi zaštitila svoje sunarodnjake i okupirala Vladivostok, dolinu Amura i druge ključne dijelove istočnog Sibira. Borbe između ruskih i kineskih vojnika u srednjem Sibiru rasplamsavaju se, a u Mongoliji, u kojoj je Kina ranije uspostavila "protektorat", izbijaju pobune.

Kontrola nad izvorima nafte i pristup tim izvorima od središnje je važnosti za sve strane u sukobu. Unatoč velikim ulaganjima u nuklearnu energiju, Japan još uvijek u velikoj mjeri ovisi o uvozu nafte, što jača njegovu sklonost prema nagodbi s Kinom i osiguravanju dotoka nafte iz Perzijskog zaljeva, Indonezije i Južnog kineskog mora. Tijekom rata, dok vlast u arapskim zemljama preuzimaju militantni islamisti, isporuke zaljevske nafte Zapadu smanjuju se na minimum pa stoga Zapad postaje sve ovisniji o ruskim, kavkaskim i srednje azijskim izvorima. Zbog toga Zapad intenzivira svoja nastojanja da privuče Rusiju na svoju stranu i podrži Rusiju u proširenju kontrole nad naftom bogatim muslimanskim zemljama na njezinom jugu.

U međuvremenu, Sjedinjene Države žustro nastoje mobilizirati punu podršku svojih europskih saveznika. Iako pružaju diplomatsku i ekonomsku pomoć, europske su zemlje nesklone vojnom angažmanu. Međutim, Kina i Iran strahuju da će se zapadne zemlje naposljetku svrstati uz Sjedinjene Države, kao što su Sjedinjene Države naposljetku pružile podršku Britaniji i Francuskoj u dva svjetska rata. Da to spriječe, Iran i Kina tajno razmještaju projektile s nuklearnim glavama srednjeg dometa u Bosni i Alžiru[778] te upozoravaju europske sile da ne ulaze u rat. Kao što je uvijek bio slučaj s kineskim nastojanjima da se zastraše druge zemlje, osim Japana, učinak te akcije je posve suprotan onome što je Kina htjela. Američke obavještajne službe otkrivaju i izvještavaju o razmještanju projektila i Savjet NATO-a izjavljuje

778 Radi se o sindromu Sjedinjenih Američkih Država zvanom Kuba, odnosno pokušaju razmještanja sovjetskih raketnih sustava u tu zemlju 1963. i odlučnom suprostavljanju tadašnjeg američkog predsjednika Johna F. Kennedyja tom pokušaju. Iz najveće svjetske krize druge polovice 20. stoljeća pobjednikom je izašao američki Predsjednik.

da se projektili moraju odmah maknuti. Međutim, prije nego li NATO može nešto poduzeti, Srbija, u želji da ponovo stekne povijesnu ulogu branitelja kršćanstva[779] od Turaka, upada u Bosnu. Hrvatska se pridružuje, te dvije zemlje okupiraju i dijele Bosnu, zaboravljaju projektile i kreću u *dovršenje etničkog čišćenja koje su morale prekinuti devedesetih godina* (kurziv a.).[780] Albanija i Turska pokušavaju pomoći Bosancima; Grčka i Bugarska upadaju u europski dio Turske i u Istanbulu izbija panika kad Turci počinju bježati preko Bospora. U međuvremenu jedan projektil s nuklearnom glavom, lansiran iz Alžira, eksplodira nedaleko od Marseillea, a NATO uzvraća razornim zračnim napadima na sjevernoafričke ciljeve.

Traženje izlazne strategije – Tako su Sjedinjene Države, Europa, Rusija i Indija ušle u zaista globalnu borbu protiv Kine, Japana i većine islama. Kako bi takav rat završio? Obje strane posjeduju velike nuklearne potencijale i očito da bi glavne zemlje na objema stranama mogle biti uglavnom uništene kad bi se ti kapaciteti iskoristili iznad minimuma. Kad bi međusobno odvraćanje djelovalo, uzajamna iscrpljenost mogla bi dovesti do pregovora i primirja, ali to, međutim, ne bi riješilo temeljno pitanje – kinesku hegemoniju u istočnoj Aziji. S druge strane, Zapad bi mogao pokušati poraziti Kinu primjenom konvencionalnih vojnih snaga. Međutim, svrstavanje Japana uz Kinu pruža Kini zaštitu otočnog *cordon sanitairea* zbog kojeg Sjedinjene Države ne mogu iskoristiti svoju pomorsku moć protiv glavnih kineskih gradova i industrijskih postrojenja na kineskoj obali. Alternativa je pristup Kini sa zapada. Zbog sukoba između Rusije i Kine, NATO srdačno prima Rusiju u članstvo i surađuje s Rusijom u suzbijanju kineskih upada u Sibir, održavajući time rusku kontrolu nad muslimanskim naftonosnim i plinonosnim zemljama u srednjoj Aziji, potičući pobune Tibetanaca, Ugura i Mongola protiv Kineza, te postupno mobilizirajući i razmještajući zapadne ruske snage u Sibiru prema istoku, radi konačnog napada na Peking, Mandžuriju i srce Hana.

Rezultati sukoba civilizacija – Bez obzira na neposredni ishod tog globalnog civilizacijskog rata – međusobno nuklearno razaranje, pregovorima postignut prekid zbog međusobnog iscrpljivanja, ili, naposljetku, mimohod ruskih i zapadnih snaga na Trgu Tiananmen – širi dugoročni rezultat bio bi gotovo neizbje-

779 Ova konstatacija S. Huntigtona pokazuje kako stvoreni povijesni mitovi temeljeni na neistini mogu imati utjecaj na događanja u budućnosti. Kako uvjeriti zapadni svijet da je Hrvatska, a ne Srbija bila "predziđe kršćanstva"? Vrlo teško.

780 Ovdje se pokazuje da je rezultat determiniranog kaosa na prostoru bivše Jugoslavije unaprijed bio planski određen – nema pobjednika ni pobjeđenih, svi su krivi i svu su provodili etničko čišćenje. Operator jednake krivnje na naplatu će Hrvatskoj doći nakon 2010. kada se u haaškoj sudnici ugase svijetla. "Uškopljena" hrvatska politika od 2000. dobrano će tomu pridonijeti.

žno drastičan pad ekonomske, demografske i vojne moći svih glavnih sudionika u ratu. Zbog toga bi se svjetska moć, koja se tijekom stoljeća selila s istoka na zapad, a zatim počela seliti sa zapada na istok, sada preselila sa sjevera na jug. Veliki dobitnici rata civilizacija su one civilizacije koje su se od njega suzdržavale. Sa Zapadom, Rusijom, Kinom i Japanom u raznim stupnjevima razorenosti, otvara se put Indiji, ako je izbjegla tako razaranje iako je bila sudionica, da pokuša preoblikovati svijet na hinduski način.[781] Veliki segmenti američke javnosti svaljuju krivnju za ozbiljno slabljenje Sjedinjenih Država na uskogrudnu zapadnu orijentaciju "čisto" američkih (WASP) elitističkih krugova, a hispanski lideri dolaze na vlast poduprijeti obećanjem opsežne pomoći nalik Marshallovom planu od naglo rastućih latinskoameričkih zemalja koje su "prosjedile" rat. S druge strane, Afrika ne može ponuditi mnogo obnovi Europe, već umjesto toga izbacuje horde socijalno mobiliziranih ljudi da vrebaju ostatke. Ako su Kina, Japan i Koreja razorene ratom i u Aziji se moć seli na jug. Indonezija koja je ostala neutralna postaje dominantna država koja, pod vodstvom svojih australskih savjetnika, djeluje u oblikovanju tijeka događanja od Novog Zelanda na istoku do Burme i Šri Lanke na zapadu te Vijetnamom na sjeveru. Sve to nagovještava budući sukob s Indijom i nekom obnovljenom Kinom. U svakom slučaju, središte svjetske politike seli se na jug.

Vjerojatnost scenarija – Ako ovaj scenarij čitatelju nalikuje na krajnje nevjerojatnu fantaziju, tim bolje. Nadamo se da nijedan drugi scenarij svjetskog civilizacijskog rata nije vjerojatniji. Međutim, ono što je kod ovog scenarija najvjerojatnije, a time

---

781 Huntigtonovo "balonsko puštanje" projicirane (planirane) budućnosti ima svoj nastavak deset godina kasnije kada je Nacionalno-obavještajno vijeće Sjedinjenih Država 13. siječnja 2005. objavilo izvješće u kojem se navodi da će do 2020. Indija i Kina biti velike sile. Dakle, nakon te 2020. islamski terorizam kao "globalni operator straha" bit će zamijenjen novim hindu-konfučijanskim operatorom. Zato prema Izvješću Al-Qaidu zamjenjuju decentralizirani islamistički ekstremisti koji će se proširiti po islamskim zajednicama izvan Bliskog istoka.
Za umirenje svekolike zapadne ali i svjetske javnosti, stvari ipak neće biti previše dramatične zbog kako to u Izvješću stoji: "SAD će ostati pojedinačno najvažnija država u svim dimenzijama moći, ali će imati manje autoriteta zabog većeg utjecaja Indije i Kine, a možda i drugih država kao što su Brazil i Indonezija."
Projektirana budućnost novog globalnog operatora krize "potkrjepljena" je na temelju konzultacija više od 1000 nevladinih stručnjaka na 20 konferencija održanih 2004. na pet kontinenata. Spasonosni lijek od "većeg zla" je globalizacija. Zato, ne slučajno u izvješću nacionalno-obavještajnog vijeća piše da će glavni pogonski motor svjetskih trendova biti globalizacija, sve jači međunarodni tijekovi robe, usluga, kapitala, ljudi i informacija. Ako ne bude katastrofalnog rata ili svjetske krize, globalno gospodarstvo bi 2020. trebalo porasti za oko 80 posto u odnosu na 2000. a prosječni dohodak po glavi staniovnika za 50 posto. A da sve ipak neće biti idilično u Izvješću se naznačava da iako će mnogo ljudi doživjeti napredak, i dalje će biti siromašnih i nestabilnih područja, ponajprije na Bliskom istoku, podsaharskoj Africi i Latinskoj Americi. Izvor, HTV-Teletext, 14. siječnja 2005.

i najviše uznemirava, jest uzrok rata: intervencija stožerne države jedne civilizacije (Sjedinjenih Država) u sporu između države druge civilizacije (Kine) i zemlje članice te civilizacije (Vijetnam). Sjedinjenim Državama takva intervencija bila bi potrebna radi podržavanja međunarodnog prava, suzbijanja agresije, zaštite slobode mora, održavanja pristupa nafti i Južnom kineskom moru i sprečavanje jedne jedine sile da ovlada istočnom Azijom. Kini je ta intervencija bila potpuno nepodnošljiv i tipično arogantni pokušaj jedne zapadne države da ponizi i zastraši Kinu, izazove otpor Kini u njezinoj legitimnoj sferi utjecaja i uskrati Kini ulogu koja joj pripada u svjetskim poslovima.[782]

Ukratko, izbjegavanje velikih međucivilizacijskih ratova zahtijeva od stožernih država da se ubuduće suzdrže od intervencije u sukobima u drugim civilizacijama. To je istina koju će neke države, osobito Sjedinjene Države, nedvojbeno teško prihvatiti. To pravilo o suzdržavanju prema kojem se stožerne države moraju sustegnuti od intervencije u sukobima u drugim civilizacijama prvi je uvjet za mir u multicivilizacijskom, multipolarnom svijetu. Drugi je uvjet pravilo zajedničkog posredovanja prema kojem stožerne države trebaju međusobno pregovarati radi blokiranja ili zaustavljanja ratova na razdjelnici između država ili skupina iz njihovih civilizacija.

Nova nuklearna ravnoteža – Prihvaćanje tih pravila i svijeta veće jednakosti civilizacija neće lako pasti Zapadu ili onim civilizacijama koje bi htjele sudjelovati u dominantnoj ulozi Zapada ili ga istisnuti iz nje. U takvom svijetu, na primjer, stožerne države mogu lako smatrati da je posjedovanje nuklearnog oružja njihovo posebno pravo te uskratiti takvo oružje drugim članovima svojih civilizacija. Osvrćući se na svoje nastojanje da razvije "potpuni nuklearni potencijal" Pakistana, Zulfikar Ali Bhutto (bivši predsjednik te zemlje) opravdao je ta nastojanja slijedećim riječima: "Znamo da Izrael i Južna Afrika posjeduju potpuni nuklearni potencijal. Kršćanske, židovske i hinduske civilizacije imaju taj potencijal. Samo je islamska civilizacija bila bez njega, ali ta bi se situacija ubrzo trebala promijeniti".[783] Nadmetanje za vodstvo u civilizacijama bez jedne jedine stožerne države može također potaknuti natjecanje za nuklearno naoružavanje. Premda ima vrlo kooperativne odnose s Pakistanom, Iran očito osjeća da mu je nuklearno naoružanje potrebno isto toliko koliko i Pakistanu.

782 Huntigton kao "izvidnik" američke političke misli u ovom svom stavu jasno je dao do znanja da Europa nije, niti će biti ravnopravan partner u igri na "Velikoj šahovnici". Ono što može Europa najviše dobiti je da sjedi na rezervnoj klupi bez velikog izgleda da uđe u igru. (op. a.)

783 John l. Esposito, the Islamic Threat; Myth or Reality (New Yoprk: Oxford University Press, 1992), Ali E. Hillal Dessouki, "The Islamic Resurgence", u Ali E. Hillal Dessouki, izd, Islamic Ressurgence in the Arab World (New York: Praeger, 1982), str. 9-13.

S druge strane Brazil i Argentina odustali su od svojih programa u tom smjeru, a Južna Afrika je uništila svoje nuklearno naoružanje, premda bi mogla lako poželjeti da ga ponovno stekne ako Nigerija počne razvijati takav potencijal. Iako širenje nuklearnog naoružanja očito podrazumijeva i opasnost, kao što su istakli Scott Sagan i drugi, svijet u kojemu jedna ili dvije stožerne države u svakoj civilizaciji imaju nuklearno naoružanje, a nijedna druga država nema, moglo bi biti prihvatljivo za stabilan svijet.

Novi ustroj Vijeća sigurnosti UN-a – Većina glavnih međunarodnih institucija osnovana je ubrzo poslije Drugog svjetskog rata i oblikovana je u skladu sa zapadnim interesima, vrijednostima i praksi. Opadanjem moći Zapada u odnosu na druge civilizacije, razvit će se pritisci da se te institucije preoblikuju prema interesima tih civilizacija. Najočitije, najvažnije i vjerojatno najspornije pitanje odnosi se na stalno članstvo u Vijeću sigurnosti UN-a. Stalni su članovi pobjedničke glavne sile Drugog svjetskog rata, što je sve manje povezano s realnostima snaga u svijetu. U dugoročnijem razdoblju doći će do promjena članstva ili će se vjerojatno razraditi drugi, manje formalni postupci u rješavanju sigurnosnih pitanja, kao što sastanci grupe G-7 rješavaju svjetska ekonomska pitanja. U multicivilizacijskom svijetu bilo bi idealno kad bi svaka velika civilizacija imala barem jedno stalno mjesto u Vijeću sigurnosti. Sada je to slučaj s tri civilizacije: Sjedinjene Države su podržale članstvo Japana i Njemačke, ali je očito da će te zemlje postati stalni članovi samo ako to postanu i druge zemlje. Brazil je predložio pet novih stalnih članova, premda bez prava veta – Njemačku, Japan, Indiju, Nigeriju i sebe. Time bi, međutim, jedna milijarda muslimana na svijetu ostala nezastupljena, osim u mjeri u kojoj bi Nigerija mogla preuzeti tu odgovornost. S civilizacijskog gledišta, očito je da bi Japan i Indija trebali biti stalni članovi, dok bi Afrika, Latinska Amerika i muslimanski svijet trebali imati stalna mjesta koja bi zauzimali na temelju rotacije vodeće države tih civilizacija: izbor bi obavile Organizacija islamske konferencije, Organizacija afričkog jedinstva i Organizacija američkih država (pri čemu bi se Sjedinjene Države uzdržavale). Bilo bi također upitnije da se britansko i francusko mjesto spoji u jedno jedino mjesto Europske unije, pri čemu bi Unija na temelju rotacije birala zastupnika. Tako bi svih sedam civilizacija imalo jedno stalno mjesto, a Zapad bi imao dva. Takva raspodjela uglavnom odgovara distribuciji naroda, bogatstva i moći na svijetu.

U čemu je zamka Huntintonovog "sukoba civilizacija"? – Ona nije u činjenici podjele za ili protiv, nego u misaonom obrascu inverzije. Zapravo, nakon podrobnije raščlambe, uočava se da svijetu ne prijeti nikakav sukob civilizacija, nego potiranje vrjednota u civilizacijama. Sukob na prostoru bivše Jugoslavije nije bio posljedica svijesti o pripadnosti ili nepripadnosti istom ci-

vilizacijskom i kulturnom krugu, već je on proizlazio iz idejnog sklopa "kraja povijesti", koji je proizveo tzv. "regionalni pristup" očitovan u determiniranom kaosu.

Strategija "korak po korak" ili "iz upravljane krize u drugu upravljanu krizu" pomoću medijskog uprizorenja postala je posve prihvatljiva za svjetsko javno mnijenje od kataklizmičkog "sukoba civilizacija". Huntigton je čitalačkom svijetu ponudio *ili-ili*. Što znači, ili prostorno točkaste nadzirane krize ili kontinentalni "sukob civilizacija" kojeg nema tko nadzirati. Riječ je zapravo o "velikoj obmani" jer svijet na početku 21. stoljeća nije počeo pucati po civilizacijskim šavovima, nego po varu "spajanja nespojivih metala" ili po načelima na kojima se još 1991. pokušala održati na životu Jugoslavija. Dakle, svijetu sutrašnjice nisu prijetnja različite civilizacije, već ujednačenje svega od kultura do religija ili drukčijim rječnikom rečeno od – determinizirane multi-kulti civilizacije.

(2) ***Višnarov sukob budućnosti*** – Drugi scenarij globalnog sukoba budućnosti dolazi iz domaćih, hrvatskih izvora. Naime, zagrebački Vjesnik prije izvjesnog vremena objavio je opširniji osvrt novinara, analitičara i publiciste Frana Višnara o globalnom sukobu u budućnosti pod nazivom – *Ilijada u Svemiru 2025*.

Uzroci i početak sukoba – Zamislimo na trenutak da smo u 2025. Oko zemlje stalno kruži pet-šest, možda i više velikih svemirskih postaja, uglavnom s američkom posadom i oznakama UN-a. Službeno ti objekti služe svim narodima u svijetu u "znanstvene i istraživačke svrhe". U stvari te postaje nadzire isključivo SAD koji taj projekt ("Kako pomoći humanijem svijetu") opskrbljuju vlastitim kapitalom i tehnologijom. Njihova je svrha vođenje "humanitarnih ratova". Čim negdje u svijetu izbiju veći neredi, ili dođe, do pljačke i ubojstva većih razmjera, Vijeće sigurnosti izdaje rezoluciju nakon koje sa svemirske postaje usmjeravaju svoje laserske topove na točko označene točke. Kakvom agresivnom državniku ili vođi pobunjenika koji provodi etničko čišćenje daje se ultimatum da se smjesta preda ovlaštenim povjerenicima UN-a i pričeka da ga hipersonične zemaljske putničke letjelice prebace u Haag, gdje će mu se suditi za počinjene zločine.

Ogluši li se prozvani na ultimatum, lasersko oružja iz svemira, čija je snaga veća od ukupne količine streljiva ispaljenog u *Pustinjskoj oluji* 1991. godine, počinju metodično spaljivati sve zone i objekte koje koristi odmetnuti lider i njegov zločinački režim, koji se otrgnuo od, već dvadeset godina stabilnog, svjetskog poretka poznatog neslužbeno kao Pax Americana.

I u 2025. Amerikanci igraju samo pozitivne uloge. Oni vole biti dobri momci, ali ipak nisu toliko bedasti. Moć SAD-a je na vrhuncu. Čak ni bruto-nacionalni dohoci stotinu zemalja ne mogu doseći nacionalni proizvod SAD-a (državni je proračun veći od ukupnog bruto proizvoda Europske unije). Pojava novog afri-

čkog (azijskog) vođe koji na primitivan način širi svoju karizmu, a strahom se održava na vlasti, po sigurnost Sjedinjenih Država, opasna je jednako kao i demagoški populizam i verbalni antiamerikanizam libijskog pukovnika Gadafija u zadnjim godinama 20. stoljeća.

Eskalacija sukoba – U 21. stoljeću su Sjedinjene Države još pragmatičnije i energičnije. One će lošeg i okrutnog državnika iz središnje Nigerije, koji se ovako ili onako dokopao vlasti, maknuti ne samo zbog humanitarnih razloga, nego i sanitarnih. Naime, taj se momak upušta u nešto nedopustivo: zagađuje američke interese u regiji nudeći koncesije za istraživanje nafte i drugih minerala, prvo Francuzima koji su spremni uz svoj kapital ponuditi i sredstva ostalih zainteresiranih ulagača iz Europske unije koja je potpuno došla pod pretežni francuski i njemački utjecaj. Rusija je pak više zabavljena serijom malih ratova na Kavkazu (Čečeni se još uvijek bore) i povremenim građanskim sukobima unutar neke moćne države. Rusija postoji zapravo još samo preko velikih gradova-državica (Moskva, Sakt Petersburg, Vladivostok) koji imaju zasebne interese i nisu voljni financirati snažnu zajedničku vojsku nego radije u ratne zone šalju strane plaćenike i dobro motivirane dragovoljce (bivši profesionalni vojnici) koji se ne bore za zemlju nego tvrtke koji ih unajmljuju.

Nekadašnji ruski nuklearni arsenala razdijeljen je ravnomjerno između najvećih gradova-državica od kojih svaka kontrolira širu regiju. Atomsko oružje više služi za međusobno zastrašivanje nego što je vanjska prijetnja. Kina je prošla još gore nego Rusija. Još se uvijek nije oporavila od svog pokušaja da vojno povrati Tajvan. Ništa ne sluteći, Kinezi su digli veliku invazijsku flotu i odlučili da konačno prijeđu preko Tajvanskog tjesnaca. Američki svemirski brodovi u iznenadnom preventivnom udaru prvo su uništili sva kineska nuklearna postrojenja i gotovo sve raketne položaje i sustave za lansiranje, tako da je čak izostala i najavljena kineska atomska protuodmazda. Unutarnje nemire koji su nakon toga izbili u svim kineskim pokrajinama (uključujući i Tibet) Amerikanci namjerno ne smiruju jer žele Kinu potpuno oslabiti.

Indija, poučena kineskim primjerom, uvukla je svoje nuklearne pandže, te se radije bavi brojnim unutarnjim problemima i danonoćno čuva granicu prema Pakistanu gdje su konvencionalni okršaji svakodnevni. Amerikanci se ne miješaju u taj sukob čak ni iz humanitarnih razloga (ni vijeće sigurnosti UN-a u kojem sada sjede sve važne zemlje EU-a, Japan i Australija) jer su Pakistanci vjerni američki mini-policajci u regiji, pa kopnom nadziru Afganistan i Iran. Iransku vojnu moć američki svemirski laserski topovi uništi su u prvom velikom humanitarnom ratu u kojem je Iran u zamjenu za mir ponudio svoja novootkrivena naftna polja američko-britansko-australskim kompanijama na eksploataciju u daljnjih dvadeset godina.

Glavni igrači u sukobu budućnosti – Novi svjetski poredak u prvoj polovini 21. stoljeća jasan je: o karakteru nekog sukoba odlučuju Amerikanci, predlažu mjere i provode ih preciznošću "kirurškog lasera". Za razliku od 20. stoljeća, sada svoje mete više ne gađaju s pet kilometara visine, nego su se sakrili u svemirskom prostoru oko Zemlje (gdje su svoj stari satelitski špijunski sustav dodatno osuvremenili i doveli do savršenstva), odakle povlače sve konce i svaki put za to imaju pokriće preoblikovane međunarodne zajednice...

Iako se ova futuristička vizija vjerojatno neće u cijelosti ostvariti barem još tri desetljeća (prepreka su i golemi troškovi), Amerikanci su već sada kao planetarni policajci udarili temelje budućim humanitarnim akcijama koje predviđaju i angažiranje vojnih postrojba i specijalnih (još uvijek tajnih) oružja. Washington i sada i u bližoj budućnosti može računati na dva svoja stalna saveznika: Veliku Britaniju (Tonyja Blaira) i Australiju (gdje australski premjer John Howard upravo provodi novi politički smjer nazvan "Howardova doktrina"). Britancima je pripala uloga glavne interventne europske sile koja ureduje u jugoistočnoj Europi i na Srednjem istoku, dok Australci nastupaju agresivno na području Azije i Pacifika. Zajedno s Amerikancima oni čuvaju strateške, vojne i trgovačke putove iz Europe i Srednjeg istoka preko jugoistoka Azije i Japana. Velika Britanija se dokaza u Iraku i na Kosovu, a Australija mora uspješno obaviti "humanitarnu misiju" na Istočnom Timoru.

Završavajući pomalo ironičan svoj osvrt Fran Višnar će se s pravom zapitati: Za sve manje narode stoga je ključno pitanje tko će i kako nadzirati one koji su si uzeli pravo da nadziru sve ostale i da nevjerojatnom brzinom prosuđuju što je dobro, a što zlo?!

(3) ***Weinberger-Schweizerov sukob budućnosti*** – Malo tko je pozvan da govori o pitanjima rata i mira kao autor knjige "Slijedeći rat", Caspar Weinberger.[784] Po zanimanju pravnik s diplomom vrhunske Pravne škole Harvard University, Weinberger je bio visoki dužnosnik američke vlade pod tri predsjednika, a posebice se istakao kao ministra obrane Ronalda Reagana, i to punih sedam godina. Peter Schweizer[785], koautor, knjige, sura-

784 Kao šef Reaganova Pentagona, Weinberger je među najzaslužnijima za pobjedu Zapada u hladnom ratu. No, Weinberger dobro poznaje i "pravi" rat. Tijekom Drugog svjetskog rata borio se u redovima 41. pješačke divizije američke vojske, a zatim je bio član obavještajnog stožera generala Douglasa MacArthura. Za svoje zasluge, Weinberger je primio američki Medalju slobode s osobitim odličjem, japanski Visoki red izlazećeg sunca, a Kraljica Elizabeta II. uručila mu je Veliki viteški križ i Odličje najvišeg reda britanskog imperija. Iako se povukao iz politike "Cap" Weinberger i dalje zadržava znakovit utjecaj na američku javnost kao voditelj popularnog poslovnog časopisa "Forbes Magazine". Amerika na rubu rata, Vladimir P. Gross, Obzor, 8. ožujka 1997.

785 Peter Schweizer objavio je više knjiga. Piše na granici znanosti i književnosti, a neke su, kao Prijateljski špijun i Pobjeda postale bestseleri. Vladimir P. Gross, isto.

dnik je istaknutog Hooverova instituta na Stanford University. Njihov "Sljedeći rat" kao u prethodna dva slučaja nije rat daleke budućnosti, već bliske prošlosti i neposredne sutrašnjice.

U zapaženom osvrtu na knjigu "Sljedeći rat" Vladimir P. Gross će napisati: Poraz pobjednika hladnog rata – Pax Americana! Pax Clintoniana! Mir u naše doba! Kraj povijesti! Komunizam se raspao. Zapad je odnio pobjedu u hladnom ratu, zauzdao bagdadskog silnika. Amerika je jedina supersila. Zar netko može i pomisliti da joj predstoje nove kušnje, ili, zaboga, ratni izazovi? Pitanje dana je ovjekovječenje blagostanja, gospodarski rast, širenje demokracije, zaštita okoliša. Samo zatucani konzervativci mogu plašiti narod sablastima budućih ratnih sukoba!

Uzrok sukoba budućnosti – "Američko blagostanje izravno je vezano uz međunarodni stabilitet", Weinberger i Schweizer ističu u uvodu. "Kao što je Sizif morao neprekidno gurati kamen uzbrdo, tako i SAD moraju nositi breme odgovornosti koje zahtijevaju mir i sloboda".

Zapad je uhvatilo pobjedničko oduševljenje nakon pobjede nad komunizmom i Sadamom Huseinom. Posljedica? Pretjerano samopuzdanje i hitno razoružanje. Amerika zanemaruje obranu od nuklearnih napada i ustvari uništava infrastrukturu obrambenih raketnih sustava. "Udarna snaga vojske 50 posto je manja nego 1991." kaže zapovjednik američkog Drugog korpusa, general Poul E. Funk. "Sljedeći rat" je opomena i odgovor na razoružanje Amerike i Zapada.

Autori su ponudili pet odvojenih scenarija sukoba – Koreja 1998., Iran 1999., Mexico 2003., Rusija 2006. i Japan 2007. Valja istaknuti da se ne radi o nizu ratova. Stoga se glavne osobe, uključujući i "zabrinutog" američkog predsjednika Michaela St. Johna, javljaju u svim "ratovima", iako bi ustavno St. Johnu 2004. istekao mandat. "Ne smatramo se prorocima", kažu autori, "tek nastojimo ukazati na neke moguće (ili manje moguće) opasnosti s kojima bismo se mogli suočiti u nedalekoj budućnosti".

Američko-korejski sukob 1998., početak (ukratko) – u demilitariziranoj zoni između Južne i Sjeverne Koreje, 6. travnja 1998. poručnik Choe Kwang tajnim tunelom vodi skupinu diverzanata na jug. Komunisti su godinama gradili te tunele. Uz granicu sjevernokorejski diktator Kim Jong Il. gomila golemu vojnu silu. Kim ima prirodnog saveznika u kineskom generalu Hu Shihu, koji de facto vlada Kinom nakon smrti Deng Xiao Pinga. Rat na korejskom poluotoku bila bi zgodna prilika da Kina zauzme Tajvan i niz otoka u južnokineskom moru. No što će na to Amerikanci? Kim uvjerava svog kineskog predsjedatelja: "Lako ćemo, njihove snage oko Seoula ne predstavljaju problem. Imaju samo jednu pješačku diviziju u Koreji, a njihove snage nisu od 1991. nosile nuklearne naboje..." Dok diverzanti siju smrt i paniku u pozadini, golema sjevernokorejska armada slijeva se preko granice. Seoul pada za nekoliko

dana. Komunisti koriste i biološko oružje, antraks, koje izbacuje iz stroja pola američkih vojnika. Ostaci američkih i južnokorejskih snaga povlače se prema jugu, u Teagu. Kina koristi priliku i počinje napad na Tajvan. Stanje je dramatično, Amerikancima nedostaju baze blizu ratišta i logistika hitre dopreme novih snaga i opreme. Ipak, savezničko zrakoplovstvo vlada nebom (u rat ulaze Japan, Francuska, Australija i Velika Britanija) i donekle usporava komunističku lavinu. Kina zauzima otok Quemoy, pretvara Tajvan u prah i pepeo, no Amerikanci ipak zaustavljaju sjevernokorejske mehanizirane postrojbe kod Teaga, a Tajvansko zrakoplovstvo i mornarica nanose znakovite gubitke kineskom napadaču, iako je Hu Shin ultimativno zatražio predaju.

Eskalacija sukoba – Nalazimo se na prijelomnoj točki. "Moramo se probiti kroz američke redove. "Smjesta", urla Kim Jong Il i naređuje generalu O Kuk-Yulu da ispali taktičku raketu s nuklearnim punjenjem. Američki vojni stručnjaci upozorili su na opasnost od sjevernokorejskog atomskog oružja, no američko vodstvo, vrlo osjetljivi predsjednik St. John, smušeni ministra obrane Tom Bodine, jako razumni savjetnik za nacionalnu sigurnost, Jack Fowler, i beskičmeni pregovarač, državni tajnik Vaughn Brown, oklijevaju. Sjevernokorejska taktička raketa s nuklearnim punjenjem ubija desetak tisuća američkih vojnika, no Amerikanci ipak uspijevaju održati bojišnicu i odgovaraju nuklearnim napadom na sjevernokorejska atomska postrojenja. U međuvremenu, u Južnom kineskom moru kinesko zrakoplovstvo napada američki nosač zrakoplova "Nimitz". Amerika je sada u ratu i s Kinom. Iako je bijesan zbog Kimove naglosti, Hu Shin zna da nema izbora: stvara se strateški savez Kine i Sjeverne Koreje. Dok Amerikanci tjeraju komuniste prema sjeveru, milijuni Kineza ulaze u Sjevernu Koreju i hitaju k jugu. No usprkos tomu, saveznici ostvaruju premoć u konvencionalnom ratu. Kim odlučuje da ponovno koristi nuklearno oružje, usprkos protivljenju Kine. General O Kuk-Yul shvaća da je vrijeme da se riješi luđaka, ubija diktatora i preuzima vlast.

Okončanje sukoba – Sjevernokorejski i kineski generali uviđaju da je najbolje prekinuti rat. No kako? Atomskom prijetnjom! Kina ispaljuje taktičko nuklearno oružje na položaje američke 82. zračno desantne divizije kod Seoula, i zatim se obraća američkom predsjedniku s prijedlogom za prekid vatre. Nakon beskonačnog natezanja, Amerika odlučuje uzvratiti. S američke podmornice tipa Los Angeles lansiraju se dvije rakete tomahowk s nuklearnim glavama, koje uništavaju kinesku pješačku diviziju u Koreji. Sad je i Amerika spremna za mir. No kakav? Kina i Sjeverna Koreja zahtijevaju status quo. Agresor ostaje nekažnjen. Čak i predsjednik St. John kaže: "ne mogu prihvatiti takav sporazum". Na što ministar obrane, Tom Bodine, odgovara: "Mislim da moramo prihvatiti sporazum... nemamo one snage koje smo imali u vrijeme

Pustinjske oluje. Morali bismo upotrijebiti sve rezervne snage, i to ne kao potporu već na bojišnici". Savjetnik za nacionalnu sigurnost, Jack Fowler, sada se slaže. Traljavi Vaughn Brown odlazi u Vladivostok i 24. lipnja potpisuje mirovni sporazum.

Posljedice sukoba – Ocjena Ministarstva obrane (odnosno samih autora): velik broj žrtava (SAD su "izgubile" 18 124 ljudi) mogao se spriječiti da su Amerikanci imali proturaketnu obranu u Koreji. Američka živa sila je nedostatna. Amerika je u Koreji morala poslati svih deset aktivnih divizija. Amerika nije dovoljno naoružala Tajvan kako "ne bi razljutila Kinu". Dugoročno, očekuje se novi sukob s Kinom, oko 2005., koji će završiti američkim porazom. Konačni zaključak: "Amerika je zaustavila rast svoje vojne sile i nije dopustila prodaju najsuvremenijeg oružja Tajvanu, što je osuđuje na poraz u budućem ratu u Aziji".

Kao što komentira Vladimir P. Gross[786] scenarij "Drugog korejskog rata" nije osobito izvoran. Weinberger u stvari ponavlja poteze rata iz 1950. (kad je Amerika također spasila Koreju u posljednji čas i morala pristati na status quo). Samuel Huntington je u Sukobu civilizacija predvidio mogućnost sukoba zapadne i kineske civilizacije (oko 2010.), u kojem se islam svrstava uz Kinu, a Rusija uz Zapad. Huntingtonova vizija je geostrateški bolje utemeljena, no kao i Weinbergerova započinje u Koreji. Zaista, neobjašnjiva popustljivost Clintonove administracije glede sjevernokorejskog atomskog programa (umjesto da blokadom skrše komuniste, Amerikanci ih danas hrane!), čini Weinbergerov scenarij sasvim uvjerljivim. A popustljivost prema Kim Jong Il., znači i popustljivost prema Kini (uloga Kine u novčanoj potpori Clintonovoj izbornoj kampanji najnoviji su veliki skandal u Washingtonu). I otvara vrata Huntingtonovim slutnjama o sukobu civilizacija oko 2010.

Američko-iranski sukob 1999., početak i dvojbe – U Ženevi 4. travnja 1999. dolazi do velike svađe između naftnih ministara OPEC-a, prije svega između saudijskog princa Abdulillaha i iranskog ministra Mohtashemija. Istodobno, odbjegli ruski znanstvenik, Igor Vladimirov, izvještava iranskog predsjednika Muhammada Montezerija, da je Iran "spreman". Iran ima atomsku bombu i tri rakete srednjeg dometa (oko 4 000 kilometara) na pokretnim lansirnim rampama. Raketa se zove Zulfiquare, po maču slavnog šijitskog ratnika Alija. "Još tri Zulfiquara bit će spremna za dva mjeseca", nastavlja Vladimirov. Montezeri se smiješi: "Postali smo gospodari Perzijskog zaljeva. Udarit ćemo u roku od mjesec dana". Šestog svibnja iranske snage interveniraju u Bahreinu na strani šijitskih pobunjenika. Kao upozorenje, Iran detonira jednu od svojih nuklearnih bombi nad pustim dijelom Irana. Eto novih glavobolja za američkog predsjednika Michaela St. Johna i njegove savje-

786 Amerika na rubu rata, Obzor, 8. ožujka 1997.

tnike, ministra obrane Toma Bodinea, savjetnika za nacionalnu sigurnost, Jacka Fowlera i državnog tajnika Vaughna Browna. Dok iranski komandosi lome otpor Bahreina, Amerikanci oklijevaju. "Treba sve to oprezno razmotriti", kaže predsjednik St. John. "Ne želim se prenagliti". No Iranu se žuri. Slijedi napad na Ujedinjene Arapske Emirate, posebice na Dubai i Abu Dhabi. Američke su ruke vezane. Uplete li se Amerika, Iranci mogu raketu s nuklearnim punjenjem lansirati na Europu. "Ne želim da me povijest zapamti kao američkog predsjednika koji je prouzročio atomske udare na Rim, Pariz ili Berlin", kaže St. John. Državi tajnik Vaughn Brown u najboljem stilu američke diplomacije preporuča povlačenje američkih snaga iz Zaljeva, kako bi se "dala šansa pregovaračima". "Ako im damo što žele i s tim se pomirimo, smanjit ćemo vlastite gubitke. Treba se dogovoriti o slobodnom pristupu Zaljevu", kaže taj klon Warrena Christophera. Ministra Bodine upozorava da popuštanje samo povećava apetite agresora, no ostaje osamljen. Amerikanci prebacuju svoje snage iz Zaljeva na otok Diego Garcia u Indijskom oceanu. Iran koncentrira svoje raketne snage (dobrim dijelom naoružane kineskom raketom Silkworm) na Hormuški tjesnac i zatvara Perzijski zaljev. Cijena barela nafte skače na 100 dolara, a predsjednik St. John poziva voditelja CIA-e (Central Intelligence Agency – središnja američka obavještajna služba) Marka Unruha na odgovornost.

Nemoć obavještajne službe – Što CIA zna o iranskom nuklearnom programu? Unruh se nervozno vrti. CIA ne zna ništa. Točnije, još prije nekoliko mjeseci CIA je tvrdila da Iranu treba pet godina da izgradi nuklearnu bombu. U čemu je stvar? "Imamo jako malo HUMINT-a (human intelligence, tj. živi špijuni) glede Irana, kaže Unruh. "Naše je znanje ograničeno". Amerika je radikalno skresala budžet za CIA-u i ostale obavještajne službe, osobito za operacije na trenu, jer se otkrilo da je jeftinije i "sigurnije" koristiti špijunske satelite. A to je, Unruh upozorava, nedovoljno da se sa sigurnošću otkriju položaji iranskih lansera raketa i da ih se sa sigurnošću uništi. Amerika i Zapad su bespomoćni! Što je prouzročilo krizu? Autori knjige "Slijedeći rat", Caspar Weinberger i Peter Schweizer,[787] iznose vrlo mučnu sliku američke nespremnosti

787 O autorima knjige P. Gross piše i ovo: Glavni autor knjige "Sljedeći rat" (Washington, D.C., Regnery Publishing, Inc., 1996.) posjeduje savršenu svjedodžbu konzervativca. Kao ministar obrane u vladi Ronalda Reagana, Caspar Weinberger je sedam godina radio na pobjedi Zapada u hladnom ratu. Njegov koautor, Peter Schweizer, suradnik je poznatog konzervativnog "think tanka", Hooverova Instituta na Stanford University. A predgovor je napisala kupola suvremenog konzervatizma, lady Margaret Thatcher. "Kao briljantni ministar obrane Ronalda Reagana, Weinberger je izravno zaslužan za jačanje američke obrane tijekom osamdesetih, bez čega ne bi došlo do razmjerno brze i jeftine pobjede u hladnom ratu. Zaista, da su kritičari Reagana, Weinbergera i Thatcher nadvladali, do pobjede nikad ne bi ni došlo", kaže u predgovoru lady Margaret. Vladimir P. Gross, isto.

za novi rat na Bliskom istoku – nedovoljnu prisutnost na terenu, diplomatsku nespremnost (nepouzdani saveznici, popustljivost koja graniči s kukavičlukom) i, nadasve, opće zapostavljanje obavještajnih službi. I dok Amerikanci krše ručice, rat se nastavlja svom žestinom.

Eskalacija sukoba – Saudijsko zrakoplovstvo pod vodstvom princa Abudlillaha čisti s neba iranske MIG-ove i uspostavlja kakvu-takvu ravnotežu. No, iranska tajna služba VEVAK i njezina odlično organizirana peta kolona sad započinje nizom užasnih diverzija na području Saudijske Arabije. Saudijci, napušteni od Amerikanaca, pristaju na iranske uvjete: prestanak saudijskih zračnih operacija, povlačenje saudijskog ratnog brodovlja u Crveno more, prihvaćanje iranskih cijena nafte na svjetskom tržištu. Iran je sada i stvarno vladar zaljeva i najvećeg dijela svjetskih naftnih zaliha!

Da to pokažu, Iranci zaustavljaju u Hormuškim vratima kuvajtski tanker. Od sada Iran naplaćuje “porez” na plovidbu kroz Hormuz. U Washingtonu, naravno, panika. Mogu li Amerikanci pogoditi iranske lansirne položaje? Europski saveznici vrište i traže da se “nešto učini”, ali sami neće učiniti ništa. Državni tajnik preporuča rezoluciju Vijeća sigurnosti UN-a, kojom bi se osudili iranski potezi!

Konačno, usprkos nedostatnim informacijama, predsjednik St. John daje odobrenje za napad na Iranske raketne položaje. Rakete i bombe sa zrakoplova i podmornica sručuju se na postavljene lansirne položaje zapadno od Teherana i uz obalu Zaljeva. No taj uragan vatre ipak ne pogađa sve iranske položaje (sjetimo se igre skrivača sa SCUD-ovima Sadama Huseina u “prvom” Zaljevskom ratu). Iranska nuklearna raketa pogađa grad Monzu u Italiji i ubija desetke tisuća civila (cilj Zulfiquara bio je Rim, no tu se pokazalo iransko neiskustvo u navođenju). Hoće li Amerika odgovoriti istom mjerom? Nakon beskonačnog natezanja u Bijeloj kući, Amerika odlučuje da to ne čini. No, obavještajni izvori upozoravaju da Iranci pripremaju novi raketni udar. U međuvremenu agenti VEVAK-a siju smrt i teror diljem Sjedinjenih Država. Ponovno smo u Bijeloj kući. Predsjednik St. John šalje pismo upozorenja predsjedniku Montazeriju. Iran ne odgovara. “Gospodine predsjedniče”, kaže ministar Bodine, “mislim da trebamo uništiti iranske raketne položaje taktičkim nuklearnim udarom, nema izbora”. Predsjednik St. John kima glavom: “pripremite potrebne zapovjedi”. I noću 26. srpnja kreće iz zračne baze McConnell u državi Kansasu B-1B lancer bombarder, s nuklearnim teretom. U pratnji lovaca prelijeće Atlantik, Sredozemno more i ulazi u iranski zračni prostor. Nad ciljem kapetan John Martz ispušta nuklearnu bombu, za nekoliko časaka noć se pretvara u dan uz golemi bljesak i zaglušujuću grmljavinu. Martz javlja u bazu: “Operacija uspjela. Krećemo kući”. Kraj rata!

Poučci sukoba – Drugog kolovoza Bijela kuća priprema izvješće sa strateškom procjenom Drugog rata u Zaljevu.[788] Izvješće naglašava velike pukotine u američkom obavještajnom sustavu koje su dovele do toga da je Amerika bila potpuno nespremna za suočavanje s opasnošću iranskih raketa srednjeg dometa (oko 4 000 kilometra). Nadalje, povlačenje američkih snaga iz Zaljeva, nuklearni napad na Monzu i, konačno, potreba da se posegne za nuklearnim oružjem kako bi se urazumio Iran (ne zna se što se događa nakon rata, no treba pretpostaviti da se uspostavlja neki status quo) uvjetovani su time što Amerika nije spriječila prijenos raketne i nuklearne tehnologije u Iran, i nije o tome imala dostatna obavještenja. Iran je najveću pomoć u prijenosu visoke tehnologije dobio od Kine i Sjeverne Koreje. Clintonova je administracija doduše protestirala 1993. i 1994., ali to nije dovelo do stvarnih rezultata. Kina je nastavila pomagati Iran dok joj je Washington istodobno širom otvorio američko tržište. Izvješće zahtijeva da se u budućnosti takve zemlje moraju "oštrije izolirati, i politički i gospodarstveno".

Američka obavještajna služba je zakazala, jer je Amerika gotovo sasvim obustavila tajne operacije CIA-e. Izviješće ističe da Amerika mora više raditi na stvaranju špijunskih lanaca koji će se posebno baviti "nuklearnim programima u razvoju". Zaključak: slični sukobi nisu isključeni u budućnosti.

Iranski scenarij Caspara Weinbergera i Petera Schweizera odraz su američkog gotovo paranoidnog straha od muslimana. Pritom Amerika zaboravlja da islamu pripadaju narodi svih mogućih rasa i tradicija i stvara iskrivljenu sliku, "islamskog ekstremista". Banalnost se sastoji u tome, da je "fundamentalist" srednjoistočni Arapin, i zatim se ta pojednostavljena i netočna slika projicira na druge muslimanske narode – na Turke, Malezijce, Pakistance, Indonežane pa tako i na Irance. Nadalje, zbog uspjeha Izraela u ratovima s arapskim susjedima, Amerika podcjenjuje sposobnosti muslimana, dok ih istodobno demonizira. Jednom riječju američka politika ne poznaje islamski svijet. I tu je njihova najveća grješka koja se u Iraku pokazala više nego tragičnom. Irački "odgođeni kaos" nastao je još iz jednog razloga, raspuštanjem iračke vojske. Umjesto da nakon uklanjanja političkog vodstva Iraka zadrže u potpunosti vojnu strukturu na čelu s generalima, raspuštanjem su dobili stotine tisuća nezadovoljnika, koji, svedeni na puko preživljavanje, smisao svoje "vojničke časti i dužnosti" nalaze u gerili. Uz sav trud Amerikanaca i golemi novac "nova iračka vojska" nije vojska države Irak, nego Sjedinjenih Država i stoga su njezini pripadnici postali glavni cilj gerilskih napada.

788 "Drugi zaljevski rat" uvjetno se odnosi na američki napad na Irak 2003. Irak je samo uvertira, jer strateški glavni protivnik Sjedinjenim Državama u području Zaljeva je Iran. (op. a.)

Bombaš samoubojica u smrt odlazi s uvjerenjem da ne ubija svog sudržavljanina, nego okupacijskog američkog vojnika.

Smjesa predrasuda i sirove američke politike na Bliskom Istoku polako ali sigurno vodi prema zapletu koji Weinberger i Schweizer nude u svom drugom "sljedećem ratu".

3. Demografska slika svijeta, preduvjet da cijeli svijet postane bojno polje

O ovoj ideji, o kraju država i stvaranju svjetske vlade europski, deterministi sanjaju poodavno, već više od dvjesto godina. U početku je izgledala utopijskom i nakon prve i nakon druge faze determinizma. Međutim, treća faza zlokobno najavljuje da to možda nije samo utopija, poglavito kada se kršćanstvo u cjelini, a Katolička Crkva poglavito našla na nesmiljenom udaru koja takvu ideju s pravom smatra bogohulnom. Kada su filozofi determinizma odbacili Crkvu, a njihovi sljedbenici na početku 21. stoljeća dobrano odmaknuli u svom projektu da "Božje Kraljevstvo" zamjene "ljudskim", prodajući onostrano za ovozemaljsko, prvi kat svjetske vlade već se nadzire. I dok se kula za odabrane gradi, kao to kaže Patrick J. Buchanan Europa postaje – hodajući mrtvac.[789]

Uz vrjednote, ono što će bitno odlučivati o očuvanju zapadne kršćanske civilizacije na geopolitičkoj karti svijeta sredinom 21. stoljeća bit će demografska struktura. Kakva će ona biti? Prema demografskim projekcijama, nevladine organizacije iz Washingtona koja proučava populacijske trendove, stanovništvo zemlje od današnje 6,4 milijarde u idućih 45 godina narast će na 9,3 milijarde, odnosno povećat će se 45 posto.[790] Do ovakvog će porasta doći isključivo zahvaljujući demografskom rastu nerazvijenih zemalja. Prema toj projekciji, u razvijenim zemljama praktički neće biti demografskog rasta[791] a najnapučenija zemlja postat će Indija, koja će po broju stanovnika preteći Kinu. Indija će sa sadašnjih 1,08 milijarda narasti na 1,63 milijarde stanovnika, i tako preteći Kinu, za koju se predviđa da će narasti na 1,44 milijarde sa sadašnjih 1,3 milijarde stanovnika. Razlika u rastu sta-

789 Nekoć velike ratničke države, koje su na Europska bojišta 20. stoljeća slale milijune vojnika, danas imaju vojske tek malo veće od policijskih snaga. Ratovi na Balkanu iz devedesetih godina 20. razotkrili su koliko su nemoćne bile bez Sjedinjenih Američkih Država. Dok su britanske i francuske snage bile u Bosni, obje su te zemlje morale pozvati u pomoć Ameriku, kako lokalni Srbi ne bi njihove vojnike uzeli za taoce. Patrick J. Buchanan, isto, 117.

790 Do 2050. na Zemlji će živjeti deset milijarda ljudi, Večernji list, 19. kolovoza 2004.

791 Danas u sedamnaest europskih zemalja ima više pokopa nego rađanja, više kovčega nego zipka. To su: Belgija, Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Hrvatska, Italija, Letonija, Litva, Mađarska, Njemačka, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Španjolska i Rusija. Patrick J. Buchanan, isto, str. 18.

novništva razvijenih i nerazvijenih najvidljivije pokazuje primjer Japana i Nigerije. Sada imaju približno jednak broj stanovnika. Nigerija ima 137 milijuna, a Japan 128. No, do 2050. Nigerija će imati trostruko brojnije stanovništvo – 307 milijuna stanovnika – dok će Japan pasti na 100, odnosno 22 posto manje nego danas. Istodobno će se povećati i raskorak između prosječne dobi stanovnika industrijaliziranih zemlja i zemalja u razvoju. Pri tome će Europljani i Sjevernoamerikanci postajati sve stariji, a stanovništvo zemalja u razvoju sve mlađe. Najveće smanjenje broja stanovnika očekuje se u Bugarskoj, čije bi se stanovništvo moglo smanjiti 38 posto, te u Rusiji, gdje se prognozira smanjenje od 17 posto.

U Africi će biti 1,5 milijarda ljudi. Od Maroka do Perzijskog zaljeva prostirat će se arapsko-tursko-islamsko more od 500 milijuna ljudi. U Južnoj Aziji živjet će 700 milijuna Iranaca, Afganistanaca, Pakistanaca i Bangladežana. Bit će i 300 milijuna Indonežana.

Jedina industrijalizirana zemlja koja će bilježiti rast stanovništva jest SAD. Do sredine stoljeća broj stanovnika Sjedinjenih Država porast će na više od 400 milijuna. Međutim, američka struktura stanovništva bitno će se izmijeniti. Dva čimbenika utjecat će na tu izmjenu: prvi, porast broja stanovništva hispanskog podrijetla na američkom Jugozapadu.[792] Za razliku od europskih doseljenika, Latinoamerikanci općenito, a poglavito Meksikanci imaju ukorijenjen otklon prema Sjedinjenim Američkim Državama.[793] Na početku 21. stoljeća u SAD živi 21 milijun stanovnika meksičkog podrijetla, a milijuni Meksikanaca u SAD borave ilegalno, zatim je tu i 6 milijuna Latinoamerikanaca koji nisu naveli

792 "Čini se da se američki Jugozapad polako vraća u nadležnost Meksika, bez ijednog metka." Excelsior, meksički narodni list, Mexico City, 1982. prema Patricku J. Buchananu, isto, str. 133.

793 Sameul Huntington, u svojoj nedavno objavljenoj knjizi "Tko smo?" pozabavio se opasnošću nekontrolirane emigracije. Taj proces prema Huntigtonu predstavlja opasnost da bi Sjedinjene Države mogle izgubiti zajedničke vrjednote i svoj identitet pod pritiskom hispanske emigracije. Isto tako smatra da se istovjetna analiza može proširiti i na Europu, s obzirom da emigracija Sjevernoafričkih zemalja i Turske predstavljaju izazov za Njemačku, Francusku, Italiju i Španjolsku. Zamjetni su politički pokreti u tim zemljama koji se protive emigraciji. U Austriji su ti pokreti stigli i do vlade. Za talijansku naciju koja je dugo vremena i sama pripadala emigracijskim narodima, za njih je to sasvim nepoznata pojava. Pristižu milijuni novih stanovnika, govore različitim jezicima, imaju drukčiju vjeru, žive u odvojenim zajednicama, ljubomorno čuvaju svoj kulturni identitet. U Francuskoj postoje islamski lideri koji traže priznavanje svojih vjerskih blagdana kao nacionalne praznike ali i pravo na prekid radnog vremena radi dnevne molitve. Ako se nadoda da je siromaštvo i nezaposlenost najviše izražene u islamskim zajednicama, izazov i rizik za Europu čak je veći nego u Sjedinjenim Državama od hispanske emigracije.

Prema Huntingtonu, u biti, Americi nisu poznate tenzije koje proživljavaju Europljani s islamskim emigrantima, dok europska niska stopa nataliteta ne daje alternativu, potrebno je da se emigranti asimiliraju. Zato je njegov prijedlog,

zemlju podrijetla. Zbog susjedstva matične zemlje mnogi od njih ne žele uopće naučiti engleski ni postati američki državljani. Bore se i čuvaju svoj identitet, a budući da imaju vlastite radio postaje, novine, filmove i časopise, Amerikanci meksičkog podrijetla u Americi grade latinoameričku kulturu, odvojenu od šire američke kulture.[794]

Drugi čimbenik je radikalna promjene etničkog sastava američkog stanovništva. Kao što piše Patrick J. Buchanan cijela Amerika ide stopama Kalifornije i Teksasa. Godine 1960. bijelaca je u SAD bilo 88,6 posto; godine 1990 bilo ih je tek 75,6 posto – što znači da im se za trideset godina udio smanjio za 13 posto ... do 2020. udio bijelaca moga bi se smanjiti na čak 61 posto.[795] Popis stanovništva iz 2000. otkrio je da su u Kaliforniji, otkad je postala saveznom državom, bijelci prvi put u njoj postali manjina. Na djelu je i iseljavanje bijelog stanovništva. Tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća broj stanovnika Kalifornije povećao se za tri milijuna, dok se broj stanovnika engleskog podrijetla "smanjio za gotovo pola milijuna. To je bilo iznenađenje i za mnoge demografe. Osim toga, danas u SAD ima 31 milijun osoba rođenih izvan SAD. Polovica ih je iz Latinske Amerike i Kariba, četvrtina iz Azije, a četvrtina iz Afrike, s Bliskog istoka i Europe. Svaki peti stanovnik New Yorka i Floride rođen je izvan SAD.[796] Na ovu kaotičnu demokratsku sliku Sjedinjenih Američkih Država J. Buchanan upozorava podsjećajući se riječi bivšeg predsjednika Theodore Roosevelta: "Jedini apsolutno siguran način da se ova država uništi, da se spriječi svaku mogućnost da ona uopće nastavi živjeti kao država, bio bi taj da se dopusti da ona postane klupko različitih nacionalnosti koje se međusobno potiru".

Na temelju procjena o broju stanovnika 2050. (bez rata, kriza, elementarnih katastrofa, velikih epidemija) demografska slika nekih od velikih nacija mogla bi izgledati ovako: (1) Rusija bi 2050. imala tek 114 milijuna stanovnika. Gotovo svi Rusi živjet će zapadno od Urala, tako da će Rusija opet biti samo u Europi; (2)

---

emigranti različitog podrijetla i različitih kultura moraju se raširiti po čitavom teritoriju. Potrebno je razdvojiti njihovu zajednicu, tako da se pomiješaju s ostalim stanovništvom, u sitnim kvartovima gdje živi domicilno stanovništvo. Taj prijedlog temelji se na američkom asimilacijskom iskustvu disperzije koje je dalo rezultat poglavito prema imigranata pristiglih iz Europe prije Prvog svjetskog rata, kao i činjenica da se dvadesetih godina 20. stoljeća provela puna blokada američkih državnih granica. Migracijski valovi prema SAD-u bili su zakonom ograničeni tijekom dužeg razdoblja, pa imigranti koji su već bili doseljenici nisu mogli biti ojačani neprekidnim dolaskom novih sunarodnjaka, već su se morali stopiti s američkim društvom. Međutim, Huntigton zaboravlja da je "pozitivan" rezultat bio moguć jer se radilo o pripadnicima istog civilizacijskog kruga.

794 Patrick J. Buchananu, isto, str. 133.
795 Patrick J. Buchanan, isto, str. 146.
796 Patrick J. Buchanan, isto, str. 151.

Europa ako želi broj stanovnika u dobi od petnaest do šezdesetčetri godine zadržati na današnjoj razini morat će do 2050. uvesti 169 milijuna ljudi;[797] (3) godine 1950. Španjolska je imala tri puta više stanovnika nego Maroko, s onu stranu Gibraltarskog prolaza. Godine 2050. Maroko će imati više stanovnika od Španjolske; (4) Japan kojemu je natalitet upola manji nego 1950. ubrzo će dosegnuti brojku stanovnika od 127 milijuna, ali će se do 2050. smanjiti na oko 100 milijuna.[798] Godine 2050., čak će i Filipini, koji su 1950. imali tek četvrtinu japanskog broja stanovnika, imati 25 milijuna više od Japana; (5) slijedećih četrdeset pet godina broj stanovnika u Izraelu (Židova i Arapa) povećat će se za 4 milijuna, a u susjednim arapskim zemljama za 120 milijuna; (6) ljudi europskog podrijetla 2050. činiti će samo jednu desetinu svjetskog stanovništva[799], za razliku od 2000. kada su činili jednu šestinu; (7) zapadni čovjek, koji je u prvoj polovici dvadesetog stoljeća vladao Afrikom i Azijom, nestat će s tih dvaju kontinenata, osim, možda malih enklava u Južnoj Africi i Izraelu; (8) u Australiji, sa samo 19 milijuna stanovnika, gdje je natalitet bijelca ispod razine održavanja, europski će čovjek početi nestajati.

Gdje je u ovoj demografskoj slici budućnosti Hrvatska? Državni zavod za statistiku objavio je u Zagrebu, 30. srpnja 2004., da je u Hrvatskoj broj živorođenih u odnosu na prethodnu 2003., bio nepovoljniji nego ikad ranije: rođeno je 39 668 djece, a umrlo 52 575 osoba, što znači da je broj ljudi u Hrvatskoj 2003. prirodnim načinom smanjen za čitav gradić, odnosno, točno 12 907 osoba. Jedino je Splitsko-dalmatinska županija imala za 23 osobe više rođenih nego li umrlih, a sve druge županije, uključujući i grad Zagreb, imali su više umrlih nego rođenih. Čak je u 459 gradova i općina, što iznosi 85,3 posto, bilježi više umrlih, nego li živo rođenih. Ti strašni podatci očito nisu uzbunili ni političare na vlasti, ni političare u oporbi, a nisu pogodili ni jednog drugog moćnika a najmanje determinizirane medije. Mediji su, tek toliko da ne prešute, o tome izvijestili vrlo kratko, ta što bi uznemirivali hrvatsku javnost. Dakle, Hrvatskoj kao jednoj od sedamnaest europskih zemalja koja ima više pokopa nego rađanja, prijeti da do 2050. izgubi trećinu stanovništva tj. 1,5 milijuna ljudi. I kao što kaže Ivan Miklenić, komentator Glasa Koncila, taj krucijalni problem

797 Ako se natalitet u Europi ne poveća, broj djece mlađe od petnaest godina smanjit će se do 2050. za 40% tj. na 87 milijuna, dok će se broj umirovljenika povećati na 169 milijuna... Francuski demograf Alfred Sauvy kaže da će Europa ubrzo postati kontinent "starih ljudi u starim kućama sa starim idejama". Patrick J. Buchanan, isto, str. 31.

798 Razlog japanskog pada nataliteta? Više od polovice žena u Japanu ne udaje se do tridesete godine. Njihov je moto "živjeti sama i uživati". Patrick J. Buchanan, isto, str. 30.

799 Od dvadesetdvije zemlje s najnižim natalitetom, samo su dvije izvan Europe – Armenija i Japan, prve azijske zemlje koje su ušle u moderno doba. Patrick J. Buchanan, str. 29.

od hrvatskih političara traži odgovore kako zaštititi legitimne i naravne hrvatske nacionalne interese, a isto tako u velikoj mjeri to se tiče i Katoličke Crkve i njezina pastoralnog rada, osobito s mladima.[800]

Može li se kotač povijesti kojeg su deterministi inverzijom okrenuli u suprotnom smjeru, zaustaviti? Hoće li nekadašnji kršćanski Zapad sredinom ovog 21. stoljeća moći zaustaviti drugi islamski val, ali i drugi azijski val? Tko će i gdje u sekulariziranoj Europi biti taj koji će uspostaviti novu bojišnicu kao predziđe kršćanstva? Ima povijesnih primjera da nema uvijek apsolutne veze između moći i broja stanovnika. Ali, broj stanovnika jest komponenta moći. Odveć je teško u povijesti naći bilo koju obitelj, pleme, narod, državu ili civilizaciju, čiji su stanovnici postali stari i broj im se počeo smanjivati, a da im nije bilo oduzeto ono što su imali. Samo očuvanje vjere otaca i, kao reče Patrick J. Buchanan masovno obraćenje zapadnih žena na ideju koju su, čini se, napustile – tj. da je smisao dobra života u rađanju i podizanju djece i u slanju te djece u svijet kako bi se održala obitelj i nacija – može spriječiti "smrt Zapada".[801] Ako se ne ispunu ova dva uvjeta Zapad neće moći odgovoriti na izazove sadržane u prethodna tri pitanja.

4. Zamka univerzalizma

Ide li svijet korak po korak, globalnom plesu nereda? Ako je suditi po slikama od Argentine do Iraka, a sutra od Gruzije, do Irana i Filipina to je teško upozorenje svima koji još sanjaju "novi svjetski poredak". Te slike otvaraju vrata pitanju o ispravnosti zamisli determinista o svijetu sutrašnjice u kojem bi gotovo deset milijarda ljudi bilo ugurano u matricu sveopće potrošnje, gdje dogma o porastu svjetske trgovine u globalnom selu ima za posljedicu nepravednu raspodjelu bogatstva. Tko jamči da se gnjev onih koji će ostati bez pitke vode, plodne zemlje, mora, obale i šuma, neće preliti ulicama prenapućenih gradova? I tko jamči determinističkim graditeljima "novog svjetskog poretka" da će svijet besprizornih do kraj ostati poslušan i sagnut i kao slijepac i dalje pipati i bauljati za svojim izgubljenim bitkom?

U čemu je zabluda determinista? U zamci zvanoj *univerzalizam*. Ispraznost zapadnog univerzalizma i globalistička ujednačenja neizbježno i neopozivo vode prema moralnom i kulturnom relativizmu. Dok univerzalizam daje legitimitet imperijalnom nastupanju moćnih, dotle relativizam otvara legitimni put represiji. Umjesto promicanja navodno univerzalnih značajki jedne civilizacije, kulturni suživot zahtijeva traganje za onim što

800 Glas Koncila, Ivan Miklenić, komentar, 15. kolovoza, 2004.
801 Patrick J. Buchanan, isto, str. 33.

predstavlja vrjednotu u svakoj od njih. Dakle, konstruktivni kurs za održanje svijeta života pretpostavlja odbacivanje univerzalizma, a prihvaćanje raznolikosti i njihovo očuvanje, a ne njihovo ujednačenje.[802]

Globalizirani luteransko-kalvinistički svjetonazor želi se po svaku cijenu prvo nametnuti katoličkom dijelu Europe a nakon toga islamskom svijetu. Dakle, zgrtanje materijalnih dobara, hladnoća, skepticizam, potrošački mentalitet kao "prevladavajući trend" nastoji dokinuti svijet poštovanja nedjelje, odnosno svijet slavljenja života. Unatoč bezobzirnosti temeljenoj na prividu moći svijet budućnosti neće biti svijet hladne anglosaksonske inverzije vrjednota, nego svijet Kristove civilizacije objedinjene u katoličko-pravoslavnoj galaksiji ljubavi i potpomognute islamskim postojanošću vjerovanja u jednog Boga. Uspostava determiniziranog poganstva kao preslika egipatsko-rimskog mnogoboštva ostat će u povjesnici čovječanstva zabilježen kao treći, ali i kao posljednji pokušaj da se "Kraljevstvo Božje" nadomjesti praznim ništavilom.

U konačnici na pitanje: "gdje se danas u svijetu najkvalitetnije živi"? mnogi bi odgovorili: "na sjevernim obalama Sredozemlja." Dodatno pitanje ne bi bilo potrebno, jer svi oni znaju da je to katolički prostor Europe, one Europe koja je prije dvije tisuće godina prihvatila Krista i njegovu civilizaciju.

U čemu je paradoks Zapada? U tome što modernizacija i standardizacija (institucionalni oblik ujednačenja) općenito povećavaju materijalnu razinu, ali ne i moralnu i kulturnu dimenziju. Ta divergentnost između materijalne i moralne sastavnice života

802 Signapur je početkom devedesetih bio mjesto nastojanja da se odrede takve zajedničke oosobine na vrlo malom prostoru. Stanovništvo Singapura sastoji se odprilike 76% Kineza, 15% Malajaca i muslimana te 6% Hindusa i Sika. U prošlosti je vlada pokušala promicati "konfucijanske vrijednosti" u svom narodu, ali je također inzistirala na tome da svatko bude obrazovan na engleskom i da dobro govori taj jezik. U siječnju 1989. predsjednik Wee Kim Wee, u govoru prigodom početka rada parlamenta, istaknuo je veliku izloženost 2, 7 milijuna Singapuraca vanjskim kulturnim utjecajem sa Zapada koji su ih "tijesno približili novim idejama i tehnologijam iz inozemstva", ali ih isto tako "izložili" tuđem načinu života i vrijednostima". "Tradicionalne azijske ideje morala, dužnosti i društva koje su nas održavale u prošlosti" upozoro je, "ustupaju mjesto pozapađenijim, idividualističkijim i sebičnijim pogledima na život". Potrebno je, ustvrdio je, odrediti središnje vrijednosti koje su zajedničke različitim etničkim i vjerskim zajednicama Sigapura i koje sadrže "bit singapurskog bića". Predsjednik Wee predložio je četiri takve vrijednosti: "stavljanje društva iznad sebe, podržavanje obitelji kao osnovnog elementa društva, rješavnje velikih problema konsenzusom, a ne sporom, te naglašavnje rasne i vjerske tolerancije i sklada". Njegov je govor potaknuo opću rasparavu o singapurskim vrijednostima, a dvije godine kasnije vlada je izložila svoj stav u "Bijeloj knjizi". Bijela je knjiga definirala "zajedničke vrijednosti" Singapuraca ovako: nacija prije (zajednice) te društvo iznad sebe; obitelj kao osnovna jedinka društva; štovanje pojedinca i potpora zajednice pojedincu; konsenzus umjesto spora; rasni i vjerski sklad. Sukob Civilizacija, isto.

pojačava se u uvjetima kada se duhovna dimenzija zapostavlja ili se kao u slučaju Europe vjera ne smatra temeljnim identitetom.[803] Nasilništvo zapadne masovne kulture nad "ostatkom svijeta" doživjet će svoj obrat kad se moć Zapada smanji. Početak 21. stoljeća upravo obiluje dokazima o "kolateralnoj šteti", što nastaje iza proizvodnje "determiniranog kaosa", kao što su slom svjetskog zakona i reda, sve veća anarhija u mnogim dijelovima svijeta, porast općeg vala zločina, moć transnacionalne mafije i narkokartela, sve veća ovisnost o drogama u mnogim društvima, opće slabljenje obitelji i porast svih vrsta nasilja. U svim gradovima svijeta zločin vrtoglavo raste, a temeljne vrjednote su ugrožene. Na svjetskom planu obogaćivanje života i smisla življenja zamjenjuje se nerazumijevanjem, napetostima, sukobima i katastrofama. Može li Zapad izbjeći "novo doba poganstva", odnosno može li izbjeći posljedice vlastitog pada, budući da od inverzije vrjednota ne odustaje?

5. Tko je pozvan suprotstaviti se novovjekom Rimskom Carstvu?

Deterministima je lakše nadzirati ujedinjenu državnu cjelinu nego li nezavisne države i narode. Zato je Europska unija njihov projekt. Slijedom toga moraju se postaviti pitanja: Žele li uistinu njezine velike države – Njemačka, Velika Britanija, Francuska, Italija, Rusija – i njezine drevne države Portugal, Španjolska, Austrija, Mađarska, Nizozemska, Poljska, Grčka i ostale – i dalje postojati kao posebni i jedinstveni narodi? Jesu li umorne od nezavisnosti? Imaju li volje i dalje biti ono što jesu? Odriču li se oni tako olako svog identiteta? Hoće li se Europa ponovo naći oči u oči s "nacionalnim pitanjem"? Teže li zaista one jednoj socijalističkoj nad-državi ili bi više voljele njezinu eutanaziju? Jesu li se stvarno opredijelile za život u stalnoj ovisnosti o birokraciji u Bruxellesu?

Druga faza determinizma izrodila je fašizam i boljševizam. No, to nije kraj povijesti iako bi Fukoyama želio. Treća faza je tu kao što je rečeno i posljednja, najteža bitka protiv međunarodnog neoliberalizma. O ishodu te bitke ovisit će hoće li jedinstvene, autentične kulture Zapada preživjeti, ili će postati kulturni surogati jedinstvenog multi-kulti kontinenta. Njezin ishod će odlučiti hoće li europske države i nacije opstati kao slobodne i nezavisne, ili će biti pretvorene u pokrajine superdržave u kojoj će očitovanje njihovog iskonskog prava na očuvanje jedinstvenog identiteta zauvijek biti stavljeno izvan zakona.

803 Italija je vidjela kakva su zbivanja popratila zahtjev za skidanjem križa iz učionica. Taj pokus nije se dogodio bilo gdje nego u Prodijevoj Europi i Prodijevoj Italiji. Ne slučajno, križ je skidan tamo gdje je u simboličkom smislu nastalo kršćanstvo a poglavito katoličanstvo, pa ako se tu postigne, lakše će biti u ostatku Europe, razmišljali su talijanski deterministi. (op. a.)

Poučak za Hrvatsku, ako je "neizbježan" ulazak pod skute Bruxellesa onda je bolje što kasnije jer će biti veća mogućnost lakšeg oslobođenja iz tog novog ropstva. Europska "periferija" je u ovom slučaju prednost, a ne nedostatak. Izbjeći mač liberalno-socijalističke kulturne revolucije čini se razumnom strategijom. Mogu li se Hrvati i ostali europski narodi oduprijeti bezuvjetnim zahtjevima europskih determinista? Imaju li snage odustati od izvršenja demografskog, nacionalnog, kulturnog i ponajprije vjersko-kršćanskog samoubojstva svojih zemlja – za tobožnju dobrobit čovječanstva?

Nad-država kao popratna pojava totalnog tržišta vodi čovječanstvo prema ponoru, u propast. Europska unija u mnogočemu nastoji sličiti Rimskom carstvu – Imperium Romanum. Obilježje tog društva bila je lišenost stanja koje prelazi područje čovjekove svijesti, to jest transcendentalnosti. Nijekanje svake transcendencije bila je jedina transcendencija tog društva. I kako kaže Stjepan Šulek[804] u gradskim kulisama izmiješanih kultura Rimskog Carstva – grčke i rimske – klanjali su se brojnim bogovima. Imperijalni rezon bio je progon kršćana. Što je smetalo kršćanskoj manjini u toj metareligiji svemoćnog kulta rimskog carstva? To što je taj kult zatvorio vrata svakoj nadi, svakoj novoj alternativi, svakoj transcendenciji, kršćanskoj vjeri u jednoga Boga, Boga, koji im je otvarao alternativu, smisao života. Nad-država, pa zvala se ona i Europska unija, podrazumijeva u prvom redu dominaciju izdvojene birokratizirane skupine nad mnogim državama, a to znači put u kaotičnu budućnost.[805]

Otuđene političke elite mogu predati suverenitet svojih država da bi one nestale unutar nadeuropske države, no narodi će jednom ustati i protiv novovjekog Rimskog Carstva i ponovno će stvoriti zemlje iz kojih potječu.[806] I to požrtvovnije i snažnije nego što je to u povijesti do sada ikada bilo. Katarza će biti strašna jer će morati biti srušena sva zlatna telad sagrađena od francuske revolucije do bruxselleskih bezbožnika. Kao što je "hladni rat" protiv svjetskog komunizma dobiven, tako ni "vrući mir" protiv svjetskog determinizma nije izgubljen.

---

804 Totalno tržište vodi čovječanstvo u propast, Stjepan Šulek, Hrvatsko slovo, 12. travnja 2002.

805 Kad se Europska unija proširi na istok, dogodit će se prasak. Europskom unijom od dvadeset pet država ne može se vladati iz Bruxellesa, osim ako Bruxelles ne bude imao moć kakvu vlada SAD-a ima nad svojih pedeset država. Patrick J. Buchanan, isto, str. 259.

806 Zametak otpora Buchanan vidi u tome što su europski narodi sve oprezniji prema "divnome, novome svijetu" kakav im pripremaju ljudi poput Strobea Talbotta i Romana Prodija. Na sastanku Europske unije u Nici, manje su se države usprotivile daljnjoj predaji nacionalnog suvereniteta. Danci su odbili euro. U ožujku 2001. 77% Švicaraca i svi švicarski kantoni rekli su "ne" na referendumu "Da Europi". Kad se Irska oglušila o direktive Europske unije i smanjila poreze, Dublin su disciplinirali. "Oprostite" rekao je predsjednik Prodi, "no nastavnik

Zašto ovo novo-staro carstvo ne može opstati? Prvo, zato što elita odabranih, koja ga stvara, ne uživa ni malo ljubavi ni povjerenja u društvu, osim onog medijskog lažnog i virtualnog. Mnogi narodi ili većina u tim narodima preziru ga zbog njegove nesnošljivosti i nemoralnosti i zbog onoga što je uradila i što kani uraditi tradicionalnim vrjednotama i vjeri otaca. Drugo, što to carstvo počiva na ideologijskoj matrici koja je oprečna zakonima ljudske naravi i Bogu te naravi. Svijet ujednačenja suprotan je Božjem svijetu raznolikosti. Stoga ovo novo carstvo koje je sagrađeno na ljudskoj oholosti, lakomosti, nezasitnosti, neumjerenosti i nemoralnosti samo je sebi presudilo potonuće u bezdanima ništavila.

Tko je pozvan povesti narode lišene suvereniteta u boj "posljednjih vremena"? Kako postoje velike paralele između rimskog društva i današnjeg zapadnog društva Carl Amery iz toga izvlači zaključak da su u prvom redu kršćanske crkve pozvane da poput prvih kršćana dignu zastavu pobune, kako bi se spasilo čovječanstvo i cijeli globus.[807] Jedino bi crkve – dokazuje Carl Amery – kao najstariji čuvari judejsko-kršćanske poruke mogle svijetu dati novu nadu, novu perspektivu. Njihova bi zadaća trebala biti ne samo upozorenje, nego i pružanje aktivnog otpora, dakao ne fizičkog. Kršćanske crkve moraju dakle preuzeti civilizacijski nalog u 21. stoljeću i povesti odlučnu borbu u novom dobu poganstva.

Pri razmatranju bilo koje strategije a poglavito strategije za očuvanje vrjednota i ljudskoga smisla, potrebna je prosudba odnosa snaga. Deterministi jesu preuzeli sve kulturne ustanove kršćanskog Zapada, jesu ovladali gospodarskim središtima i jesu stvorili snažnu "meku silu", ali sva ta silna koncentrirana moć nije dostatna da funkcionira u svakom prostoru. Strategija temeljena na žrtvovanju svakoga i svega na oltaru profita i nemoralnosti nigdje nema čvrste korijene, ona stvara virtualni prostor, a izvan tog prostora domoljublje i tradicija itekako su postojani i živi. To znači da deterministi vladaju tvarnom snagom moći, ali ne i metafizičkom snagom. I dalje će unatoč svemu, nezavisnost biti dragocjenija od trenutnog materijalnog probitka. Za dobru staru domaju se vrijedno boriti. Neće europski narodi tako olako ni

---

katkad mora kazniti i najboljeg učenika". Irski ministar vanjskih poslova, čiji je gospodarski rast bio 8%, uzvratio je: "Kada druge europske zemlje postignu uspjeh kakav je postigla Irska, možda ću onda pozornije slušati". Potom su irski glasači torpedirali sporazum iz Nice i širenje Europske unije kao utapanje glasa Dublina u Europu i opasnost za suverenitet Irske. Talijani imaju vladu desnog centra koja namjerava Italiju staviti na prvo mjesto. Njemački kršćanski demokrati sve su glasniji glede svoje želje da održe nacionalni identitet i kulturu. Britanski torijevci su izgubili, no njihovi ciljevi – očuvanje države i spas funte – imaju potporu većine. Patrick J. Buchanan, isto, str. 259.

807 Njemački katolički publicist Carl Amery taj stav iznosi u svoj Knjizi "Global Exit – Die Kirchen und der Totale Markt", Luchterhand 2002. Stjepan Šulek, isto.

ljubav ni odanost podariti Europskoj uniji ili nekoj drugoj "međunarodnoj zajednici". Zato je prema strategijskom načelu odnosa snaga moguće bitku za "neovisnost" dobiti zauvijek ako se domoljubi okupe oko jednog stožera i poput kršćanskih mučenika, kojima se klanjaju, ne izgube hrabrost. Bijednim i beskrvnim apstrakcijama zamotanim u liberalizam koje nude deterministi[808] na hiperstrateškoj razini nužno je suprotstaviti dovoljno snažne motive za osobnu, patnju, žrtvu pa i smrt. Spremnost na žrtvu tako postaje "veliki koraljni greben" na koji će se globalizirani brod graditelja novoga poganstva sigurno nasukati. No postavlja se pitanje kad će onih sto četrdeset i četiri tisuće, koji na usnama ne imahu laž zasvirati na svojim citrama u "jedno vrijeme i dva vremena i pola vremena"?[809] Da će to vrijeme doći to je sigurno. Zašto to ne bi bilo u ovom 21. stoljeću. Vojnika za taj boj neće nedostajati. Što kažu brojke?

Na svijetu u 2004. bilo je 6 milijarda i 212 milijuna stanovnika. Od tog broja krštenih katolika ima više od milijarde (1.071 000) – to jest 17,2 posto. To znači da je gotovo svaki peti zemljanin katolik. "U biti stabilan" ostaje i dalje broj svećenika i redovničkih zvanja, a ohrabrujući je podatak da sve više zvanja ima u Africi i Americi, dok je u "laganom opadanju" broj zvanja u Europi i Aziji. To su samo neki podaci koje donosi novi "Papinski godišnjak 2004", koji je papi Ivanu Pavlu II. predstavio državni tajnik kardinal Angelo Sodano 3. veljače 2004. Prema tim podacima, od ukupnog broja katolika polovica ih živi u Americi (50 posto), i taj kontinent i dalje ostaje "rasadnik" katolištva; dok ih u Europi im a 26,1 posto. U Africi živi 12, 8 posto katolika, u Aziji 10,3 posto, a Oceaniji – 0,8 posto. U odnosu prema sadašnjem ukupnom broju stanovnika po kontinentima, u obje Amerike katolika ima 62,4 posto, u Europi 40,5 posto, Oceaniji 26, 8 posto, dok ih je u Africi 16,5 posto i Aziji samo 3,0 posto.[810]

Oslobođeni iz ropstva determinizma,[811] katolici neće biti sami, njima će se pridružiti i preko 350 milijuna pravoslavaca i ta objedinjena snaga Kristove crkve zgrabit će Zmaja, staru zmiju,

808 "Moćnici" u tranzicijskim zemljama pa tako i u Hrvatskoj, bez prethodnih analiza vlastitih stručnjaka i političara prihvaćaju sva pravila nepoštene globalne igre, apsolutnu i apsurdnu moć novca, neoliberalnu teologiju kao zamjenu za komunističku teologiju, ucjenu transnacionalnih organizacija, kako bi se države stavile u defanzivan položaj, kako bi se uništila njihova moralna i narodna supstanca. Nacionalnih zakona više ne smije biti, to će se diskvalificirati i proglasiti primitivnim nacionalizmom, koji stavlja prepreke slobodnoj trgovini. Hrvatska – kako se to vidi i u brojnim novinskim napisima i "stručnim" analizama – puna je robova za takvu globalnu politiku. Stjepan Šulek, isto.

809 Otk, 1214, 143-5, Jeruzalemska Biblija, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1996. str.1770. i 1771.

810 Sve ove podatke donosi "Papinski godišnjak 2004", a pod naslovom Više od milijarde katolika" prenio je Glas Koncila 15. veljače 2004.

811 Kao primjer za egzodus iz ropstva globalnog kapitalizma Amery vidi i "Crkvu oslobođenja" u latinskoj Americi. Ako bi se crkve odlučile na tako snažan otpor

to jest Đavla, Sotonu i okovati ga za tisuću godina. Baciti ga u Bezdan, koji nad njim zatvori i zapečati, da više ne zavodi narode dok se ne navrši tisuću godina.[812]

Čovječanstvo se mora obraniti od hororizacije svijeta i determinističkog pakla kao bi se bavilo prospekcijom sunčanih avenija budućnosti. I kao što predlaže teolog Hans Küng kršćanski humanist, sve vjerske zajednice trebale bi prihvatiti svjetski etos milosrđa i osnovati "međunarodni parlament" (Parlament der Weltreligionen)[813], jer samo zakon etike i morala mogu nametnuti čovječanstvu dva ćudoredna zakona: (1) svaki čovjek mora biti ophođen na ljudski način; (2) što želiš da drugi tebi čini, čini to i drugima. Iz tih dviju maksima o obrani života bližnjega i pravednosti u službi istine ovisi i gdje će se narodi u 21. stoljeće naći i hoće li druga "knjiga", knjiga "života", biti otvorena.[814]

6. Uvod u bitku "posljednjih vremena"

Što će prethoditi bitci "posljednjih vremena"? Što će je uvjetovati? Kakva će biti geopolitička slika svijeta u njezino predvečerje? Kako, je dobro znano, drugu polovinu dvadesetog stoljeća obilježila je ideološka proturječnost koja je bila usko vezana s odnosima dviju država, kao nositeljicama dva različita socijalna sustava. Predstavljali su ih Sovjetski Savez s jedne a Sjedinjene Američke Države s druge strane. Ta proturječnost bila je ishodište za vojnu ugrozu obiju strana i njihovih država – saveznica. Obostrano su se promatrali, isključivo kao protivnici, nadmećući se na globalnoj razini i neprekidno se pripremajući za rat. U tu svrhu vođenje nuklearnog rata je postala zbiljska mogućnost, pa su se stvarale savezničke (koalicijske) snage i gradila globalna vojna infrastruktura.

Period bipolarne podjele svijeta, čije je središte bila Europa, se završio, nestajanjem socijalizama (komunizma). U sadašnje vrijeme, koje je vrijeme upravljanih kriza i determiniranog kaosa nije nestalo ideološkog sučeljavanja, no, ono se od polariteta preselilo na subpolitičku razinu, unutar država-nacija. Vanjsko sučeljavanje se nastavlja ali isključivo oko materijalne komponente – sirovina i energetike. Rusija je zbog bogatstva sirovinskih izvora i dalje u središtu pozornosti Sjedinjenih Država, Europe, Japana i Kine. Trka između njih uzrokuje sukob interesa

protiv programiranog samoubojstva čovječanstva, to bi odgovorna politika trebala pozdraviti. Zdravlje ljudi i obrana opstanka naroda i čovječanstva protiv smrtonosnog zagrljaja totalnog tržišta trebala bi posti zajednička zadaća. Stjepan Šulek, isto.

812 Otk, 202-3, Jeruzalemska Biblija, isto str. 1776.

813 Dijalog o globalizaciji nasilja i provokaciji rasizma u svijetu, Nelly A. Chadirat, Slavko Kulić, Novi list, 14. rujna 1997.

814 Otk, 2012, Jeruzalemska Biblija, isto, str. 1777.

koji po prirodi stvari otvara i mogućnost možebitnog vojnog sučeljavanja.

Dvije su skupine proturječnosti koje vode prema sučeljavanju na globalnoj razini. Prva je što Putinova Rusija prepoznaje da je ona cilj i sredstvo za gospodarstvo mnogih zemlja. Još veći interes za Rusiju bit će kada se realno sagledaju materijalne mogućnosti s životnim prostorom (ekologija). Osim toga kriza sedamdesetih godina 20. stoljeća riješena je racionalnijim odnosom glede izvora i znanstveno-tehnološkim progresom (informatizacija). Međutim to je bilo samo djelomično, pa i kratkoročno rješenje, mnoge zemlje na početku 21. stoljeća imaju problem s ekološkim i demografskim izazovima.

U drugu skupinu ulaze proturječnosti međunacionalnih odnosa. U tom razmatranju Rusiji ima posebno značenje kao jedno od središta svjetske civilizacije – pravoslavno kršćanske. To je razlog zašto Rusija polaže pravo na zaštitu od ugroze drugih civilizacija (središta) ne samo sebe nego i slijedećih država: Armenije, Gruzije, Bjelorusije, Bugarske, Rumunjske, Makedonije, Srbije, Kazahstana i Ukrajine. Ako je suditi po nastupanju Zapada prema Gruziji (2003.) i poglavito prema Ukrajini (2004.) i njegovoj agresivnoj žurbi za pozicioniranjem u dubini prvih vrata Euroazije, očigledno su zaboravili da time produbljuju već postojeći ponor na razdjelnici civilizacija.

Ove dvije skupine proturječnosti uvjetuju novu geostratešku postavku. I u 21. stoljeću postojat će šest središta moći: Sjedinjene Američke Države, Europa, Kina, Japan, Rusija i Indija koji se podudaraju s pet civilizacija i njihovo uzajamno djelovanje određivat će prostornost i razinu budućih sukoba. To je vrlo značajno uočiti kao bi s našao odgovor na proces koji nije završen nego tek počinje, a to je samoindentifikacija država i istih civilizacijskih područja. Taj uvjetno nazvan "prijelazni period" bit će glavno obilježje budućeg vremena.

On neće proteći bez sukoba. Kakvi će oni biti? Budući da se pod obilježjem sukoba u četvrtoj dimenziji podrazumijeva sveukupnost socijalnih, političkih, gospodarstvenih i informacijskih potencijala, a tek onda vojnih, u oblikovanju strategijskog oblika sukoba njihov karakter bit će usklađivan s postavljenim ciljem. Usmjerenost mnogih zemalja "trećeg svijeta" k sveobuhvatnom sustavu sigurnosti pod nadzorom UN-a, kako bi se spriječile ili u krajnjoj mjeri značajno umanjile posljedice nastupanja moćnih, ili posljedice sukoba među njima samima, nakon presedana u slučaju Kosova, Afganistana i Iraka, a sutra Irana, ostavljaju malo prostora za optimizam. Marginalizacija UN-a, natjerat će mnoge zemlje da pristupe regionalnim sustavima sigurnosti. Dakle, u novom sustavu sigurnosti oslikavat će se višepolarnost svijeta, pa umjesto jednog centraliziranog, nastat će parcijalni sigurnosni sustavi sjeverno-američki, južno-američki, zapadno-europski,

istočno-europski, azijsko-tihooceanski, afrički, bliskoistočni. U takvim okolnostima moguće su dvije opcije. Prva za eskalaciju sukoba unutar regionalnog sustava stvarat će se nadnacionalne koalicijske snage, ali isključivo od zemalja koje pripadaju tom sustavu. Svaki pokušaj intervencije izvana od nekog drugog regionalnog sustava smatrat će se činom agresije. Drugim riječima svatko će rješavati svoj "kućni problem". Druga podrazumijeva koalicijske snage dvaju ili više regionalnih sustava sigurnosti u obrani ili napadu protiv takve ili slične protivničke koalicije.

Preslagivanje regionalnih sustava sigurnosti neće proći bez potresa. Sjedinjene Američke Države kao prevladavajuća sila svijeta iskoristit će političku tribinu da u oslabljenom UN-u nastavi i dalje nametati svoje interesa, a istodobno nastavit će osporavati višepolarnost, a time i regionalne sustave sigurnosti kao novu realnost. Sjedinjene Američke to sebi mogu priuštiti, jer kako reče francuski diplomat Jules Jusserand one imaju veliku sreću: Na sjeveru i jugu graniče sa slabim susjedima, učinile su ih je još slabijim i ovisnijim, a s ribama graniči na istoku i zapadu. Zato one sve manje imaju razumijevanja za bojaznost Europe za mogući geopolitički potres koji uvjetuje približavanje NATO-a granicama Ruske Federacije. Dok Velika Britanija obavlja posao za Sjedinjene Države na jugoistoku Europe, Njemačka, Francuska i Italija, sve teže prihvaćaju jednostrane poteze ovog dvojca. Između velikih zapadnih sila sve je moglo biti u redu dok su se vitalni interesi poklapali i dok je pred njima bio isti ideološki neprijatelj. Takvog neprijatelja više nema. Poslije nestanka "Carstva zla", geostrateški se zemljovid kontinenta prokleto zamrsio, ili se učinilo sve da se zamrsi. Europski interesi nisu nužno jednaki američkim što vrlo zorno pokazuje slučajevi bivše Jugoslavije, Afganistana, Iraka, Izraela, Zapadne obale i Gaze, Gruzije, Ukrajine, i sadašnjeg stanja oko Irana. Proširenjem NATO-a na istok, Europljani, gledano iz perspektive Madrida, Pariza ili Rima, su sve dalje od planetarne gravitacijske stožerne točke zvane Put svile, a time su i sve niže na ljestvici moći. Krajem devedesetih godina prošlog stoljeća prvo se pojavila pukotina između srednje-južnih i srednje-sjevernih Europljana. Dok su se prvi predvođeni Italijom i Francuskom borili za stvaranje ravnoteže na jugoistoku i za proširenje ograničeno na zemlje s područja njemačke marke, drugi su se predvođeni Engleskom okupili oko Amerikanaca za što dublji prodor na istok uključujući i Baltičke zemlje. Taj je pristup doveo do agonije francusko-njemačke osovine, koja je dodatno umrtvljena političkim projektom "zapadnog Balkana" i njegovim stavljanjem pod nadzor Velike Britanije.

Riješivši jugoistok Europe, Sjedinjene Američke Države početkom 21. stoljeća, usredotočile su se na dva najvažnija, za obranu američkih interesa – Bliski istok i Daleki istok. Od završetka hladnog rata Sjedinjene Države nisu promijenile svoju temeljnu

strategijsku zamisao koja je iznijeta u Wolfvitzovom izvješću (prema imenu bivšeg zamjenika ministra obrane), koja polazi od toga da je američki interes spriječiti pojavu bilo kakve sile koja bi se mogla mjeriti sa SAD-om kao što je to bio slučaj s bivšim Sovjetskim Savezom. Iz tog razloga američki politički i vojni dužnosnici nisu doveli u pitanje postojanje NATO-a, svog glavnog instrumenta projekcije moći iz vremena hladnog rata. Ono što je promijenjeno to je nova uloga NATO-a u upravljanim krizama.

Nakon kratkih kontraverzi, unutar samih Sjedinjenih Država postignuto je opće suglasje i njime se prelazi preko crta razdvajanja suprotstavljenih strana i tradicionalno suparničkih intelektualnih i političkih težnji u vezi s ciljevima te strategije. Kako je to već iznijeto, kao mogući suparnici Sjedinjenim Američkim Državama uvijek se spominju Rusija ili još češće Kina, nego li Japan ili Europa, pa i ujedinjena. Iako je oružje za uklanjanje tih navodnih suparnika ponajprije gospodarske i političke prirode, ne propušta se nikada prilika da se posjeti na to kako je vojna sila glavni čimbenik nadmoći SAD-a.

U slijedećih desetak godina stožerna točka oko koje će se vrtjeti svjetska moć i dalje će biti Bliski istok. Irak za sve navedene igrače, bez iznimke, ostat će poprište sučeljavanja međunarodne politike dugo godina. Budući da je neuspjeh poslijeratnog reguliranja u Iraku, unatoč izborima, sve izvjesniji doći će do preslagivanja na globalnoj političkoj sceni pa će Rusija sve više igrati na kartu, Njemačke, Turske, ali i Kine. U tom kontekstu Rusija će graditi odnose sa Sjedinjenim Državama ovisno od toga u kojoj će se mjeri ostvariti njezini ciljevi u Europi. Rusko-američki odnosi uglavnom će biti usredotočeni na probleme nadzora nuklearnog oružja. Rusija će nastojati koordinirati svoju političku liniju u odnosu na velike probleme regije s vodećim europskim zemljama, ali će nastaviti suradnju s Iranom, Sirijom i Indijom, zastupat će jačanje uloge UN-a u regiji, a glede korejske nuklearne problematike zauzet će međupoziciju. Zato će nastaviti prodaju svog naoružanja Kini i razvijati politički dijalog s njom.

Rusija, Putinovim drugim predsjedničkim mandatom, iz objekta politike Sjedinjenih Američkih država i Europske unije, pretvara se u subjekt svjetske geopolitike. Amerikanci, a također i stari i novi Europljani počinju shvaćati da njihov projekt globalnog nastupanja "izvozom demokracije" više ne prolazi u Rusiji. Stoga postaje sve očiglednije da Rusija, neće igrati po pravilima Zapada.[815] Ona u ujedinjenu Europu želi ići svojim putem, pri-

815 Nesuglasice između Rusije i Zapada mogu dovesti do scenarija na koji upozoravaju političari, kao ministar obrane Rusije Sergej Ivanov: Rusija bi mogla razvrgnuti Sporazum o ograničavanju konvencionalnog naoružanja u Europi zbog rastućeg suparništva sa SAD-om na prostoru ZND, blokirati svoje članstvo u Vijeću Europe zbog nesuglasica sa Zapadom oko Čečenije i ne pridržavanja

mjenjujući strategiju čekanja, jer će Europa u bliskoj budućnosti trebati Rusiju, a ne ona Europu.

Što će se to dogoditi na svjetskoj sceni? U čemu je istinski razlog krize koja se nadzire? Teško je povjerovati da su Sjedinjene Američke Države i Europska unija spremne pokopati svoje strateško partnerstvo s Rusijom zbog Čečenije, vojne baze u Gruziji, Kalinjingrada ili uhićenja Hodorovskog? U igri mora biti nešto veće, mnogo značajnije. Odgovor leži u ideologiji, naime Rusija se nastoji osloboditi zapadnog liberalizma upijenog devedesetih godina prošlog stoljeća, radi toga kako bi, bez obzira na sve, ponovno bila autentični svjetski politički čimbenik ali i da bi uspostavila ruski sustav vrijednosti od zatomljenog kršćanstva do čuvanja uistinu neprocjenjive kulturne baštine. Rusija je iz "sna" probudila nakon 11. rujna 2001. a poglavito nakon Iraka, kad se opametila i ponovno osjetila neophodnost objedinjavanja radi odbijanja postojećih, stvarnih, a ne tobožnjih, zamišljenih ili izmišljenih prijetnji za opću sigurnost. Moskva "američkim suzama" nakon Iraka ne može vjerovati.

Sučeljavanje na globalnoj političkoj sceni iz tvarne sastavnice sve više seli u metafizičku. Moćni Zapad na čelu sa Sjedinjenim Državama to će nijekati i nastavit će izravno s novim uplitanjima, uz uporabu oružanih snaga pravdajući takvo nastupanje "nacionalnim sigurnosnim interesa". Ti će se interesi imati dvije razine. Prvu, životnu u koju će i dalje ulaziti obrana nacionalnog teritorija, osiguranje energetskih strateških zaliha (posebno Srednjeg Istoka) kao i zaštita ključnih američkih saveznika od Europe do Dalekog istoka. Druga, sekundarna obuhvaćat će pitanja regionalne sigurnosti, održavanja mira, nametanje mira, "izgradnju demokracije" u ostatku svijeta i humanitarne intervencije. Takav pristup "nacionalnim sigurnosnim interesima" zahtijeva i odgovarajuću doktrinu. Ona će se po svemu sudeći temeljiti na "iračkom sindromu", tj. uporabe velike vojne sile, sigurne pobjede i nedefinirane "strategije izlaska". Takav pristup kao i u slučaju Iraka pokazat će se krajnje kontraproduktivnim osobito u područjima gdje sukobi postaju vrlo zamršeni i odupiru se brzom rješenju.

Proturječje u svijetu moći i oružja zakonito traži rasplet. Održavanje svjetskog poretka na pravu jačega moguće je, ali je onda na pomolu sukob većih razmjera, pa i takav da cijeli svijet posta-

---

odredbama Sporazuma o partnerstvu i suradnji s EU, potpisanom prije deset godina, budući da on ograničava rusku trgovinu s novim članicama.

Zapad može lišiti Rusiju punopravnog članstva u "velikoj osmorki" i oduzeti od nje tek dobiveni status zemlje s tržišnim gospodarstvom. A Rusija, na svoj način, može ukazati zapadnim zemljama na to da ona ima i druge alternative strateškog partnerstva. Naime, Igor Ivanom je nedavno (...) odnose s Kinom opisao kao "najbolje u povijesti dviju država". O suradnji s EU i SAD ministra vanjskih poslova je govorio manje laskavim riječima. *Zapad daje prednost držanju Moskve na odstojanju*, Aleksandr Rahr, Nezavisimaja Gazeta, Moskva, 1. ožujka 2004.

ne bojno polje. Prvo, Europa nije bila svjesna da je lom njezine civilizacije i njezinog modela razvoja započeo Prvim a nastavljen Drugim svjetskim ratom jer su se probudili i Sjedinjene Američke Države i Daleki istok kao neka podsvijest europskog kontinenta. Uostalom, zna se da je Europa nastala iz Azije, geotektonski i demografski. Potom su Sjedinjene Države ostvarile status svjetske velesile na funkcionalizmu međunarodnih odnosa, utemeljenih na pravu jačega, moćnijega, i uz pomoć teorije međunarodnih odnosa nametnule to pravo kao pravilo ponašanja, unatoč geopolitičke podjele prostora, izvora i uvjeta života mnogobrojnih država i naroda u svijetu. Nejednaki uvjeti života, rasta i razvoja upravo su posljedica takvog političkog stanja i takvih političkih odnosa.[816] Ali to ipak ne znači da je podjela prostora okončana, a još manje da je konačna politička karta svijeta dovršena. Do uspostavljanja nove ravnoteže i stare hijerarhije vrjednota zapadni svijet će morati proći kroz čistilište kako bi okajao svoje grijehe.

Zapadni deterministi učinili su sve da iz dvadesetog stoljeća u buduća vremena prenesu produbljene odnose nadređenosti i podređenosti i najdublju nagriženost prirodnih pretpostavki za sva tri života svijeta.[817] Zato, unatoč civilizacijskim dostignućima u cjelini, nikad ljudska vrsta nije bila zabrinutija i uznemirenija radi svojega opstanka. Strah i zabrinutost proizlazi iz pogrješne percepcije prirodnih zakona, iz ekologije svijesti, iz pogrješne uporabe znanja, tehnologije, sile i mastodonta profita.[818] Ponovno vrjednovanje onoga što znamo i što smo postigli je neizbježno. Oklop svijesti koji pritišće svijet na početku 21. stoljeća posljedica je nasilnog mišljenja u određivanju svijeta interesa. Kako ublažiti ili ukloniti to nasilno mišljenje? To nikakva znanost ne može. To je pitanje duha i vjere, samo oni mogu ukloniti nasilje. Ova sadašnja biblijska vremena, svijet je već jednom prošao. Stranputica poganstva, pa i ovog novovjekog riješena je prije dvije tisuće godina riječima – Ja sam Put, Istina i Život.[819]

---

816 "Stvarnost današnjice izravno je povezana s epohom izravne kolonizacije i postojanja kolonija. Ona je samo raskorak kolonijalne situacije, ali na kvalitetno višoj razini. Današnja globalna stvarnost osnovana je na objektivnoj činjenici postojanja sila koje pod svojim monopolom drže vojnu moć, privredu, bogatstvo, politiku, sustav informacija, tehnologiju, komunikacije, kulture. Takva stvarnost počiva na golemom jazu koji dijeli svijet moćnih od svih ostalih svjetova. Mumir Šefik: Zavisnost u eri nezavisnosti, Round Table, 1987. str 22.-25., Cavtat, Dubrovnik (referat), prema Strategija nasilja kao strategija razvoja, Slavko Kulić, Naprijed, Zagreb, 1996., str. 187.

817 Dvadeseto je stoljeće crna kutija koja u sebi krije posljedice, degradaciju žive vrste.(...) Možda bi već sada bilo potrebno govoriti i o stoljeću involucije, pohlepe, nasilja prirodnog razvoja, procjepa ljudskog svijeta, sile i kapitala. (...) Po svoj prilici riječ je o tome da nas je zavela materijalna kultura s niskim stupnjem razvoja. Slavko Kulić, isto, str. 151.

818 Slavko Kulić, isto, str. 147.-148.

819 Odgovori mu Isus: "Ja sam Put i Istina i Život: nitko ne dolazi Ocu osim po meni. Da ste upoznali mene, i Oca biste moga upoznali. Od sada ga i poznajete i vidjeli ste ga." Otk 146-7, Jeruzalemska Biblija, isto, 1529.

7. Bitka "posljednjih vremena"

Gotovo svaka kritika determinista, njihovih planova i projekata smatra se da je neki zločin sam po sebi, što ga treba odmah kazniti. Oni ne postavljaju pitanje jesu li njihove koncepcije i strategije od Francuske revolucije do današnjih dana, tj. do dodjeljivanja atributa "carstva zla", možda bile ili su pogrješne? Nakon druge faze determinizma, u trećoj oni neprekidno propovijedaju uglavnom dvije "vrline" – parlamentarnu demokraciju[820] i tržišno gospodarstvo. Svijet sustavno obilaze takozvani "Harvard Boys" i preporučuju zemljama "trećeg svijeta" i tamošnjim često naivnim političarima, a nerijetko i potpunim neznalicama, da vode politiku potpune liberalizacije i privatizacije, zajedno sa slobodnim izborima i višestranačkim sustavom.

Samo po sebi je jasno da ovi *conspirateursi* nemaju zadaću pružiti pomoć siromašnima. Ne, to nikako. Njihov posao precizno se sastoji u tome da preuzmu razvoj prevratničkog procesa, da ga umjetno dovedu do krize, da stvore prevrat *ex nihilo nihil*, i da ga izvedu bez uvjeta za prevrat, jednostavno da determinirani kaos posiju svugdje.[821] Jedini neophodan uvjet da prevrat uspije je adekvatna organizacija njihove urote, a to su mediji. Oni su bitni alkemičari novih revolucija.[822] Približava li se svijet

820 U trećoj fazi determinizma, slijedi uništenje države i njezinih institucija – operator za tu provedbu je parlamentarna demokracija. Prema tom planu vlade država bit će suvišne, nepotrebne, anakrone. Kad nema ni vlade, nema ni države, nema ni naroda a u konačnici nema ni čovjeka. To je krajnji cilj svih determinista i determinizma. U hrvatskom slučaju to znači treba Tuđmana izopćiti, Hrvatsku vojsku dokinuti, a Crkvu oblatiti. To je "sveta" zadaća hrvatskih determinista uprizorenih u račanovcima, mesićevcima, pusićkama, radošima, bancima, gongovcima, fakovcima, osesovcima, humanitarcima, europejcima, globalistima, novodobovcima, udrugarima i zadrugarima te raznim alijansama za treću, četvrtu ili tko zna koju "Hrvatsku", ali samo ne Hrvatsku. op. a.

821 Svjedoci smo kako nam se iz dana u dan na ovome našem kulturološkom i civilizacijskom četrnaestostoljetnom prostoru javljaju stanoviti anonimni međunarodni promatrači, politički i moralni nadzornici "kulturtregeri", instruktori i agenti globalizacije i planetarizacije, sa svojom "uzvišenom paneuropskom misijom" da nas instruiraju i da nam oforme "znanstvene autoritete", koji će nam oblikovati globaliziranu svijest i redefinirati nacionalnu povijest. U deklamiranju svoje strasburške, autokratske i činovničke političke retorike, nastoje nas u duhu bezuvjetne "rasnopolitičke" subordinacije disciplinirati, ukoriti i na načelima liberalnog anacionalnoga multikulturalizma dekroatizirati i civilizacijski globalizirati. A kao drugu fazu političkog egzorcizma i kulturološke cenzure možemo očekivati zahtjev, da se obavi jedan inkvizicijski autodafe naše autentične historiografije i da se sve naše nacionalne enciklopedije, leksikoni, monografije, bibliografije, hrestomatije, školski priručnici, povijesni udžbenici i nepoćudni književni tekstovi po mišljenju "apsolutne istine" zapadnoeuropsko-atlantskog Oficija i po uzoru na srednjovjekovnu proskribiciju na lomači spale. Globalizacija i identitet, grupa autora, Nedjeljko Mihanović, UHIP, Zagreb 2004. str.193.

822 Njegov ideološki prethodnik Vladimir Iljić Lenjin u Što da se radi? (1902) napisat će: "Dajte nam organizaciju revolucionara – i mi ćemo prevrnuti cijelu Rusiju". Te proročke misli marksističkog Mesije determinizma izrečene na početku burnog 20. stoljeća doista će se i ostvariti.

hipotetičkoj stvarnosti koju će "veleumni ljudi i akademska elita" budućnosti s primjerenog povijesnog rastojanja tek cinično okarakterizirati kao smiješnu stranu prošlosti prve polovice 21. stoljeća u čijem je političko-vojnom i diplomatskom igrokazu, pod ravnanjem neoliberalističke ideologije[823] više u asimetričnim a manje u simetričnim ratovima, masovnim društveno političkim i gospodarskim eksperimentima na pozornici zbivanja živote izgubilo na desetke pa i stotine milijuna statista?

Prevratnički krug prošlih vremena u 21. stoljeća očito se nastoji zatvoriti. Deterministi današnjice zahvaljujući bogatom iskustvu svojih prethodnika stvorili su globalnu organizaciju prevratnika kojima je očito namjera "prevrnuti cijeli svijet". U udarnom postroju te prevratničke garde stupaju financijski špekulanti, usamljeni ratnici-teroristi te "dobrotvori" odmetnuti od Boga i vjere kojima su usta puna priča o svjetskom miru.[824] Nova prevratnička garda i te kako dobro zna da nisu rijetki oni koji su spremni žrtvovati opće dobro svojim zasebnim probitcima. Takvo stanje ljudskog duha je nepresušni izvor onoga što oni zovu prevratničke mase. Tu slijepu prevratničku masu, kontaminiranu neoliberalizmom i iz njega proistekle neobuzdane slobode i socijalnih trvljenja deterministi vode u bitku "posljednjih vremena".

Nasuprot njima stajat će postroj čuvara ljudskog dostojanstva i identiteta. To su oni koji kao osobe ili kao kolektiv ne žele biti ono što nisu. Zato će svi oni i unutar povijesnih granica zapadne civilizacije, a i izvan nje, tvoriti postroj pripravnih za odbijanje sustava vrijednosti i normi koje im agresivno nameću nasmijana i optimistična lica apostola "kraja povijesti". Suprotstavit će se duhovnoj pustinji samoće, slutnje i strepnje i onima koji žele ovladati svijetom i državama, dobrima i imovinom pa i dušama.

Bojišnica za bitku "posljednjih vremena" je povučena. Na jednoj njezinoj *"crvenoj"* strani "Humanistički manifest" postrojio

---

823 Neoliberalizam kao ideologija financijske oligarhije je samo oblik novog kolonijalizma. Zemlje u razvoju su samo potencijalna skladišta otpada, rezervat jeftine radne snage i vojnika, izvor energije i vode, još nezasićeno tržište na kojemu se može prodati i ono što razvijeni ne mogu više prodavati kod kuće, uključujući i istrošene tehnologije. Relativno zaostajanje je sve veće, a jedini rizik za razvijene zemlje je snažan imigracijski pritisak. Krize koje povremeno potresaju nerazvijene, kao što se to dogodilo u Meksiku i Argentini, najbolje potvrđuju disfunkcionalnost sadašnjih odnosa u pogledu sudbine "trećeg svijeta" u sadašnjim modelima integracija. Globalizacija i identitet, grupa autora, Josip Jović, UHIP, Zagreb 2004. str. 71.

824 Od kraja Drugog svjetskog rata liberalna je ljevica uspjela zauzeti ne samo umjetnost, kazalište, književnost, glazbu, i balet nego i filmsku industriju, fotografiju, obrazovanje i medije. Kontrolirajući kulturu, ljevica ne diktira samo odgovore, nego i pitanja. Ukratko, u rukama imaju cijeli kozmološki aparat. Ta se kozmologija temelji na dva velika aksioma: prvi je taj da na svijetu nema nikakvih apsolutnih vrijednosti, nikakvih standarda ljepote ni ružnoće, dobra ni zla. Drugi je taj da, na svijetu bez Boga ljevica ima moralnu nadmoć kao konačan sudac čovjekovih aktivnosti. Urednik časopisa American Arts Quarterly, James F. Cooper, prema Patrick J. Buchananu, isto, str. 103.

je vojnike determinizma one sa "širokom vizijom" i plitkim obzorom, na drugoj, *"bijeloj"* strani su oni koji još uvijek vjeruju da na prvome mjestu trebaju biti odanost svojoj obitelji, zemlji, crkvi i kulturi. Na ratištu 21. stoljeća naći će se sučelice domoljublje i globalizam, odnosno država-nacija i novi svjetski poredak kako bi se nakon sraza moglo ustvrditi "nezavisnost je zauvijek" pobijedila svjetsku nad-vladu. Pobjednik je dakle, izvjestan, ali ono što ostaje kao nepoznanica je količina krvi koja će se proliti u ovom *ratu pete dimenzije*.

Prva dionica bitke "posljednjih vremena" – Od početka trećeg tisućljeća do 2020. najprije će se ostvariti strateški cilj – prodora NATO-a na istok što dublje i što dalje prema samom srcu bivšeg Varšavskog pakta. Njegovu vanjsku granicu od sjevera prema jugu činiti će Baltičke zemlje, Poljska, Slovačka, Mađarska, Rumunjska Bugarska, Gruzija, Armenija i Turska. Područje upravljanih kriza s Afganistana i Iraka proširit će se na Siriju, Iran, Azerbajdžan, Turkmestan, Uzbekistan, Kirgistan i Kazahstan. Na Dalekom istoku upravljane krize zahvat će Indoneziju, obje Koreje, Filipine i Vijetnam. Države Srednje i Južne Amerike potresat će "argentinski sindrom", a zemlje Središnje Afrike mučiti će glad i zarazne bolesti.

Istodobno četiri jahača apokalipse[825] Međunarodni monetarni Fonda, Svjetska trgovinska organizacija, Svjetska banka i NATO nastavit će svoj pohod i dobivati uglavnom bojeve u ime i za račun jedine svjetske velesile i njezinih *ad hoc* koalicijskih partnera.[826]

"Treći svijet" tonut će još više u siromaštvo. Mnoge zemlje oko Puta svile, te latinskoameričke zemlje, iako neće doseći granice afričkog siromaštva past će ispod razine stanja na kojem su bile početkom trećeg tisućljeća. Opći trend povećanja društvene nejednakosti će se nastaviti. Nejednakost će se snažno poveća-

---

825 Globalizacijska kočija juri. Njezina četiri konja čiste sve pred sobom. Za to vrijeme u svijetu je sve više siromašnih, bolesnih, gladnih i obespravljenih. Tamo gdje ne može MMF i WTO, prostor će očistiti NATO uz pomoć CIA-e i inih agencija u službi demokracije i novog svjetskog poretka. Terorizam je riječ koja se odnosi na pojedinca, ili grupu, nikako naciju. Terorizam države sakrio se u procesu globalizacije. Kako (o)vladati Svijetom?, Miro Kučić, Slobodna Dalmacija, 27. travnja, 2004.

826 Gospodarski razvijene zemlje i financijski centri moći, sve više će proširivati ljestvicu kredita kao svoje monetarno oružje. U stvari, u međunarodnoj monetarnoj zajednici svako društvo imat će precizno svoje mjesto, jedni povlašteno, drugi će jedva preživljavati, treći će biti kažnjeni. Prema naumu determinista novac će još više postati središnje mjesto "nove religioznosti" a u njoj za Boga Stvoritelja neće biti mjesta. Jedino vrijedan poštovanja bit će novac, i uz pomoć broja on će ravnati i određivati sudbinu ljudi i svijeta. "Meka sila" i dalje će biti propovjedaonica te i takve "religioznosti" pa će se broj ljudi koji neće biti svjesni tog novog materijalno-financijskog svjetonazora povećavati. Zahvaljujući tome možda će se ostvariti misao sedam grčkih mudraca kako je "novac krv i duša ljudi, i onaj koji ga uopće nema, hoda mrtav među živima".

vati i u Sjedinjenim Američkim Državama[827] i u Kini, a poglavito u prijelaznim zemljama, dakle, svuda. U razvijenim zemljama ljudi će se dijeliti na "prvi svijet", koji će živjeti jako dobro i sigurno i na "treći" pa i na "četvrti svijet". To opće raslojavanje posvuda će strukturno ljude, kao što je rekao Manule Castells, učiniti irelevantnim.[828] Osnovni problem više neće biti iskorištavanje ljudskog rada ili znanja, nego će problem biti strukturna irelevantnost. Zapravo ljude ili "običnog čovjeka" kao se to pučki reče, nitko neće trebati. Gospodarstvo i drugi sektori razvijat će se i bez njih, njih nitko neće u klasičnom smislu riječi iskorištavati, ali će postati problem reda i zakona, odnosno policijski i sudski problem u vlastitoj zemlji, ali i međunarodni problem zbog terorizma i ilegalnog doseljavanja. Ukratko svi oni će biti problem "reda i zakona".[829]

"Novi svjetski poredak" osim za rijetke (odabrane) stvarat će brojnu masu gubitnika, koji uopće neće sudjelovati u nekim događajima, koji će se zbivati daleko od njih, ali će ipak snositi posljedice tih događaja. Stanje determiniranog kaosa neprestano će biti generirano. Pogodovat će mu i klonirana društvena svijest koja će legitimitet tražiti u institucijama globalne moći, a ne u unutarnjoj snazi vlastitog identiteta. Sve će biti prepušteno isključivo vanjskom strategijskom krugu. I tu će nastati glavni problem, s jedne strane osporavanje tradicionalnog vrijednosnog sustava i s druge strane traganje za izgubljenim vremenima kada je taj sustav u svoj hijerarhiji vrjednota određivao smisao života.

Sve će zemlje "trećeg svijet" otvoriti vrata novcu (zaduženjima) čime će izgubiti i ono malo stečene ravnoteže, čime će osloboditi snage, koje otad više neće biti pod nazorom. Nova igra promiješat će karte tako da će povlaštenje zadobiti nekolicina rijetkih, a drugi mnogobrojni bit će odbačeni na zlu stranu sudbine. Cijeli svijet u tom procesu će se izmijeniti. Utjecaj novca bit će totalan. Još više će postati predmet pohlepe i pozornosti. Život i tokovi novca na taj način postat će najmoćnije oružje u

827 Zbigneiew Brzenzinski izrazio je dvadeset nedostataka koji Ameriku dovodi u pitanje kao globalnu silu. Ti nedostaci su: "zaduženost, trgovinski deficit, niska stopa štednje i ulaganja, industrijska nekonkurentnost, niske stope rasta produktivnosti, neodgovarajuća zdravstvena zaštita, loše srednjoškolsko obrazovanje, pogrešna društvena infrastruktura i propadanje gradova, gramzivi imućni treći stalež, izrazita parazitska opsjednutost parničarenjem, produbljivanje rasnih problema i siromaštva, rašireni kriminal, masovno uživanje droge, usađivanje beznađa, širenje seksualnih sloboda, masovno širenje moralne izopačenosti putem masovnih medija, slabljenje građanske svijesti, nastavak mogućeg razjedinjujućeg multikulturalizma, kolaps političkog sustava, povećanje osjećaja duhovne praznine" Izvan kontrole, Globalna previranja uoči 21. stoljeća, Zbigniew Brzezinski, Zagreb, 1994., str. 91.-94.

828 Politika je ozbiljna igra, a naši političari to ne shvaćaju, akademik Josip Županov, Vjesnik, listopad, 2001.

829 Josip Županov, isto.

rukama sila neformalne moći i koji će iz podzemnih tokova svijeta upravljati njegovom vanjštinom. Slobodnije rečeno, oni će biti dispečeri pojavnosti tog istog svijeta. Novac će postati totalno oružje asimetričnog rata i njegova neminovna prisutnost. Nagle promjene cijena temeljnih namirnica postat će svakodnevica i koje će kao lavina pokretati nezadovoljstva, socijalne nemire i krize, te na kraju i ratove.

Nakon prve dionice bitke "posljednjih vremena" iza dvadesetljetne agresije "crvene strane" društveni sustavi na planetarnoj razini pretvori će se u bezličnu demokraciju civilnog društva[830], u kojoj će "demokratska politika" postati arena borbe sukobljavajućih interesa, a ne proces izgradnje zajedničkih ciljeva. Društvene veze koje su povezivale obitelj, zajednicu, državu bit će razorene kao i baza povjerenja. Kako bez toga ne može funkcionirati nijedan sustav mnoge zemlje "trećeg svijeta" bit će uvedene u geto, poput onog varšavskog. Ta geta u kojima će se naći mnoge države i narodi bit će svijet bez vjere, bez države, bez pravde i bez mira, odnosno cijeli svijet će prije druge faze bitke "posljednjih vremena" postati potencijalno bojno polje. Prije te druge faze svijet će prožimati niz simultanih urota, državnih udara i sukoba niskog intenziteta kako bi se u konačnici mogla potvrditi teza o nesposobnosti demokratskih laicističkih vlada, a koje će voljom svjetske moći prethodno biti dovedene na vlast. Svoje mjesto ustupit će "svjetskoj nad-vladi". Prema "operacijskom planu" alkemičara determinizma nakon toga trebao bi zavladati "vječno blagostanje i mir". Tako će kompromitirano i iscrpljeno razdoblje neoliberalizma kao operator krize i iz njega proizišli kaos, na pladnju novom gospodaru svijeta ponuditi slobodu čovjeka i naroda kao zalog stvaranja "kraljevstva ljudskog". I nakon toga će svim onima koje se god ne budu klanjali "kipu Determinizma", malim i velikim, bogatim i ubogim, slobodnjacima i robovima

---

830 Drugi proces uspostavljanja civilnog društva, sekularizacije, laicizacije kroz rušenje monarhija i odvajanje Crkve od države, kroz minula dva stoljeća, zabilježio je i zapamtio mnoge i različite prevrate, krvave revolucije, raznorodna zakonodavstva i totalitarizme. A čini se da taj proces još nije okončan, dogotovljen, pa kao da u naše vrijeme nastaje potreba novog definiranja i uspostavljanja istinskog civilnog društva. Treba dakle stvoriti novi poredak čije se odlike i programska usmjerenja sažimlju u sintagmi civilno društvo. To sada vrijedi i za Hrvatsku. Euforični poklici o konačnoj uspostavi civilnog društva, semantički gledano, sadrže u sebi prizvuk i suzvuk jakobinskog, revolucionarnog, prosvjetiteljskog, antiklerikalnog, antimilitarističkog i antimonarhističkog naboja. U tom i takvom rabljenom izrijeku, lako se može i treba iščitati kritika dosadašnjeg oblika vladavine u Hrvatskoj, koja bi prema izvornom značenju riječi upućivala na to da se radilo o monarhijskom apsolutizmu u sprezi s klerikalizmom i militarizmom. S tim se žele radikalno raskinuti te graditi novi oblik vlasti, društvenih odnosa i cjelokupnih obilježja javnog života. Stari režim, vojska i Crkva, tri su poglavita ogledna uzorka, na kojima se novo civilno društvo očituje, ogleda i dokazuje. Nismo šutjeli, Nikola Mate Roščić, Hrvatski katolički zbor Mi, Zagreb, 2004. str. 155.

biti udaren žig na desnicu ili čelo, i nitko neće moći kupovati ili prodavati osim onoga koji nosi žig s imenom Determinizma ili brojem imena njezina.[831]

Ali bitka ovim ipak neće biti okončana.

Druga dionica bitke "posljednjih vremena" – Klanjanje "kipu Determinizma" u "mirnoj" koegzistenciji "kraljevstva ljudskog" neće znači mir, nego rat koji će potrajati gotovo tridesetak godina. Borba za i protiv vrjednota završit tek nakon što jedna strana pobijedi, a druga bude poražena. Dekristanizacija zapadnog svijeta kao nova "ateistička civilizacija" otvorit će put da prazne prostore između umreženog svijeta počinju popunjavati besprizorni.[832] Slijed u metodičkom smislu bit će logičan. U "prevladavajućem trendu" dekonstrukcije nacionalnih država iz vertikalnog ustroja, dakle i nadziranog, moć će se "raskomadati" (fragmentirati) i kao takva u disperzivnom obliku preseliti u vlast pojedinaca i skupina. Okna na mrežama determinizma bit će prevelika da je zadrže.

U uvjetima "propusnosti" i nestanaka kakvih takvih međunarodnih institucija koje bi održavale međunarodnu sigurnost, a unatoč gotovo apsolutnoj moći "gospodar svijeta" neće uspjeti spriječiti da okidač za novi tridesetogodišnji rat bude povučen u nekoj od lokalnih nadziranih kriza, a u njega da budu uvučeni svi regionalni sustavi sigurnosti. Eskalacija sukoba dogodit će se u tri koraka. Prvi će biti pobuna brojnih asimetričnih ratnika okupljenih u mirijade vojnih organizacija, a drugi će predstavljati intervenciju nekog od regionalnih sustava sigurnosti radi "ostvarivanja nadzora ili utjecaja na sukob" putem "stabilizacije stanja", kao što je to bilo početkom 21. stoljeća, dok će treći značiti ubacivanje snaga nekog od vanjskih igrača radi jednostrane koristi, bez nužno neposredne veze s početkom sukoba.

U takvom ratu neće odlučivati vojna sila, a niti "meka sila", jer će potpuno izgubiti svoju moć za stvaranje izokrenute, virtualne slike stvarnosti (nikoga više neće moći uvjeriti u laž osim samu sebe), nego će odlučiti svemoćna brojka besprizornih. Njihova lavinu "gospodar svijeta" pokušat će zaustaviti jedino onim što će mu ostati na raspolaganju, a to su oružja masovnog uništavanja. I ovdje će se dogoditi inverzija (n^{-1}). Na eskalatornu stepenicu rata s nuklearnim taktičkim udarima, neće zakoračiti "carstva zla" nego oni koji su tu sintagmu prvi uporabili.

U hodu prema vrhu spirale globalnog sukoba više neće biti bitno jesu li na njegovom početku Kinezi upali u Vijetnam, a na njegovom kraju jedan projektil s nuklearnom glavom, lansiran

831 Otk, 1315-17, Jeruzalemska Biblija, isto, str. 1771.

832 Možda će sudbina Kinezima, muslimanima, i narodima Južne Amerike njihove životne tegobe i bijedu u ovom stoljeću nadoknaditi tako što će u slijedećem stoljeću (21. op. a.) zemlja pripadati njima. Uistinu nije li nam rečeno: "Blago poniznima... oni će naslijediti zemlju." Patrick J. Buchanan, isto, str. 44.

iz Alžira, eksplodirao nedaleko od Marseillesa, a NATO uzvratio razornim zračnim napadima na sjevernoafričke ciljeve, kako to sugerira Huntington, ili da su američki svemirski brodovi u iznenadnom preventivnom udaru prvo uništili sva kineska nuklearna postrojenja i gotovo sve raketne položaje i sustave za lansiranje kao u Višnarovom scenariju, odnosno Weinberger-Schweizerovoj zamisli, kako je američki bombarder u pratnji lovaca preletio Atlantik, Sredozemno more i ušao u iranski zračni prostor te nad ciljem ispustio nuklearnu bombu, koja je za nekoliko časaka noć pretvorila u dan uz golemi bljesak i zaglušujuću grmljavinu, već će biti bitno to da li će čovječanstvo kao što to stoji u prvoj rečenici ovog poglavlja imati samo pedeset posto izgleda preživjeti. Ako je suditi po planovima determinista onda nema ni toliko izgleda. Zato i zbog toga pučka izreka "čovjek snuje a Bog odlučuje" ima svoj puni smisao.

Na zgarištima tridesetogodišnjeg rata sredinom 21. stoljeća koji će bjesniti na prostorima euroazijskog Heartlanda i Rimlanda, europskim i sjeveronoameričkim gradovima močvarama, afričkim batustanima i latinoameričkim favelama završit će svoj dvjestosedamdesetgodišnji hod asimetrični oblik nastupanja svjetskog prevratništva.

Determinirani kaos koji je smisao življenja učinio izgubljenim, a proizveo: slabljenje država i pojavu "neuspjelih država", slom vertikalnog oblika vlasti, raspad država, pojačane etničke i vjerske sukobe, pojavu međunarodnih kriminalnih i inih mafija, umnogostručenje broja izbjeglica na stotine milijuna, širenje nuklearnog i ostalih oružja za masovno uništavanje, institucionalizaciju terorizma, veću učestalost nasilja i pokolja, podjelu svijeta na Zapad i mnogo ne-Zapada, anarhičnost, univerzalizam, multikulturalizam, hedoinizam, antireligiju; a uništio naravne vrjednote: obitelj, zavičaj, domovinu, ljudsku samilost i solidarnost, u svom konačnom posljetku otvorit će put za novo očovječenje čovjeka.

Ishod "kraljevstva ljudskog" neće se biti drukčiji od ishoda Pax Romanae. I ono će poput Rimskog imperija, koji je stoljećima ognjem i mačem nastojao uništi barbare, na kraju sam biti uništen od njih. O njegovom konačnom svršetku odlučit će dakle, njegova unutarnja moralna i svaka druga dekadencija, te izvanjski mladi vitalizam "barbarskih" naroda s juga. Hoće li, u prah i pepeo rastočenu zapadnu civilizaciju i kulturu, imati tko više na istoku obraniti od konfucijanskih a na jugu od islamskih nasrtaja?[833] Tko će i pod čijim okriljem stajati na zapadno-sjevernoj

833 Do 2025. Iran će imati gotovo jednak broj stanovnika kao Rusija. Bivša sovjetska republika Azerbejdžan već je u opasnosti od Irana. Povlačenje Moskve iz Azije čini se jednako neizbježnim poput najezde Kineza u muslimanska područja kojim su nekoć vladali ruski carevi, a zatim komunistički komesari. Zapanjena tim populacijskim predviđanjima, Ruska je akademija znanosti skovala novi izraz – katastrojka. Patrick J. Buchanan, isto, str. 113.

strani bojišnice od Urala preko Bospora, Peloponeza, Sicilije do Gibraltara?

Odgovor na ova dva pitanja još u prošlom stoljeću dao je hrvatski blaženik Ivan Merz rekavši: "U uzburkanom moru zabluda i strasti, koje tresu čovječanstvom, Petrova je stolica 'sidro nade i luka spasa' u kojoj moramo naći zaklonište ako ne želimo nastradati."[834]

Treća dionica bitke "posljednjih vremena" – *epilog* – Determinizam, jurišajući na vrjednote, prvo je zapalio vlastitu kuću, a kada je htio to učiniti i mnogobrojnim susjedima ovi se usprotiviše. Oni tj. susjedi ne samo što ga izbaciše iz svojih dvorišta nego krenuše nastaniti i njegove ruševine koje ostavi iza sebe. Ali u tim ruševinama ostadoše mnogi, najmanje njih stočetrdesetčetiri tisuće koji očuvaše vjeru otaca. Onu vjeru koja je kroz dva tisućljeća neprekidno pronosila Kristovu spasenjsku i mirotvornu misiju za svakog čovjeka i cijelo čovječanstvo. Zato svijet ni 2053. kada bitka "posljednjih vremena" bude okončana neće postati duhovna pustinja i mrtva zemlja.[835] Tada će se konačno za 21. stoljeće moći reći – Njega će biti jer će biti kršćansko! To pak znači da će Crkva u svom potpunom otvaranju prema apsolutnom središtu svog bavljenja i cilja, ispuniti zadaću svog utemeljitelja, Bogočovjeka i potvrditi da se barbarstvo ne pobjeđuje silom oružja, nego ljubavlju prema čovjeku kao jedinki u općem opsegu značaja i značenja. Ustrajni napori Svetog Oca s prijelaza iz drugog u treće tisućljeće siguran su znak da čovječanstvo unatoč iskušenjima i pogibeljima neće zaglibiti u ništavilu determinizma.[836]

I konačno, nestat će ideologije utemeljene na laži i inverziji, koje su stoljećima uvjeravale da će stvoriti "novi svijet" tj. svijet bez obitelji, naroda i nacionalnih granica, svijet bez identiteta i vrjednota, svijet bez pravednosti i svijet bez Boga. Naukovanje svih determinista od jakobinaca, komunista do globalista koje je stvorilo pustoš u ljudskim dušama nestat će s propašću novovjekog Babilona tako da: Svjetlo svjetiljke neće više u njemu sjati![837]

---

834 Ivan Merz, Misli, Postulatura za beatifikaciju Ivana Merza, Vlaška 93, Zagreb, 2001. str. 28.

835 Nije nekadašnje kršćanstvo, koje je osvojilo svijet, bilo mlaka vjera, niti su njegovi čuvari vjerovali da su sve religije jednake. Jedna je vjera bila istinita, a sve druge lažne. Patrick J. Buchanan, isto str. 129.

836 Jedinstvo i jednodušnost Crkve jest veliko i važno dobro. U Djelima apostolskim trajno se naglašava jednodušnost prave Ckve. Znamo da jedinstvo ne znači jednolikost, različitost karizma i darova, pokreta i redova jest bogastvo Crkve i njezina ljepota. No potreban je pluralizam kao u zboru. Kao što je rekao biskup mučenik sv. Ignacije Antiohijski: Trebamo se uskladiti, trebamo biti poput struna glazbala. Dar i snaga naše Crkve jest i činjenica da imamo centra jedinstva i zajedničko sjecište u Petrovoj službi, koja predstavlja pomoć i osvježenje, osobito za one Crkve koje žive u stanju progonstva, te im pruža usmjerenje i podršku, i daje glas svima koji su primorani na šutnju." Vjera mu je dala snage za odolijevanje lažnim ideologijama, Tin Šipoš i Antun Sente, Glas Koncila, 22. veljače 2004. godine.

837 Otk, 1823, Jeruzalemska Biblija, isto str.1775.

Bog će imati zadnju riječ! Doći će dani, kada će cijela Zemlja biti ispunjena slavom Božjom, kao što je more puno vode. Bit će uspostavljeno "Kraljevstvo Božje". Izabranici Njegovi, iz svakog naroda i onog najmnogobrojnijeg i onog koji po brojnosti nije velik, kao i iz svih plemena i jezika vodit će Zemlju u kojoj će vladati Pravednost, Ljubav i Mir. To je Kraljevstvo Kristovo, ono i Njegova Crkva ostaju Zauvijek.

I vrata paklena neće je nadvladati![838]

838 Mt 1618, Jerzualmska Biblija, isto, str. 1416.

OSNOVNA LITERATURA

(1) **Avramov, Smilja**, *Trilateralna komisija, Svjetska vlada ili svjetska tiranija?*, Idij, Veternik, godina 1998.

(2) **Bernhardt, Georg, Hellwig Cristian**, *Fuhren und Kampfen in dei Dimensionen*, Europaische Werhrkunde, broj 6, lipanj 1987.

(3) **Bijela kuća**, *Strategija nacionalne sigurnosti za novo stoljeće*, prosinac, 1999.

(4) **Boicov, M.,** *"Konfrontacionnoe mislenie ne likbidirovano" (O nastupateljnom haraktere morskoj strategii SSA),* Morskoj sbornik 10, 1989.

(5) **Bruner, G.**, *Nationality Problems and Minority Conflicts in Eastern Europe*, Guetersloh 1996.

(6) **Brzezinski, Zbigneiw**, *The Grand Chessboard, American Primacy and its Geostrategic Imperatives*, 1997.

(7) **Brzezinski, Zbigneiw**, Izvan Kontrole, Zagreb, 1984.

(8) **Buchanan, Patrick J.**, *Smrt Zapada*, Kapitol, Zagreb, 2003.

(9) **Carr, F., Ifantis, K.**, *NATO in the New European Order*, London 1996.

(10) **Centar za strategijska istraživanja**, *Strategija oružane borbe*, SSNO, Beograd, godina 1983.

(11) **Centar za strategijska istraživanja**, Strategija ONO i DSZ, SSNO, Beograd, 1987.

(12) **Clausewitz, von Karl**, *Vom Kriege*, Zagreb, 1997.

(13) **Chomsky, Noam**, *Mediji, propaganda i sistem*, Marko Srpić, Zagreb 2002.

(14) **Cottey, A.**, *Stability and Security in East Central Europe*, London 1995.

(15) **Čelan, Joško**, *Trećejanuarska Hrvatska*, Pleter, Split – Dugopolje. 2002.

(16) **Domazet-Lošo, Davor**, *Hrvatska i veliko ratište*, Udruga S. Jurja, Zagreb, 2002.

(17) **Ellis, O. James**, admiral, US, Navy, *Pogled s vrha*, Zapovjednik združenih snaga NOBLE ANIVIL tijekom operacije Allied Force, godina 1999.

(18) Cándidio de Dalmases, Sveti Ignacije Loyolski, Život i djelo, Filozofsko-teološki Institut Družbe Isusove, Zagreb, 1989.

(19) **Glas Koncila**, Katolički tjednik, Zagreb, 2000.-2004.

(20) **Glavni stožer OS RH***, Hrvatska vojna strategija - Put prema stabilnosti u sigurnom okružju*, prosinac, 1999.

(21) **Grupa autora**, *Globalizacija i identitet*, UHIP, Zagreb, 2004.
(22) **Grupa autora**, *Rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 1991-1995*., Naklada Jesenski i Turk, DANI, Zagreb, godina 1999.
(23) **Gugić A., Matika D**., *Pojam informacijskog rata i informacijskog napada*, Vojska i javnost, Zagreb, siječanj, 1999.
(24) **Harry, G. Szummers**, *The New World Strategy: A Millitary Policy and America's Future Touchstone*, New York, 1995.
(25) **Hrvatsko slovo**, Tjednik za kulturu, Zagreb, 2000.-2004.
(26) **Huntington, P. Samuel**, *The Clash of Civilizations*, New York, 1996.
(27) **Jane's C3I – C4I SYSTEMS**, 1990.-1996.
(28) **Jeruzalemska Biblija**, Kršćanska Sadašnjost, Zagreb 1996.
(29) **Joxe, Alain**, *"La nouvelle le grande strategie americaine et L'Europe"*, Strategique, mart 1897.
(30) **Kadijević Veljko**, *Moje viđenje raspada - vojska bez države*, Politika, Beograd, 1993.
(31) **Kegley, Ch., W.Jr. and Raymond, G.**, *A Multipolar Peace? Great Power Politics in the Twenty first Century*, New York 1994.
(32) **Kujundžić M., Dizdar Z.**, *Hrvatska borba za opstojnost 1918-1998*., Hrvatski državni sabor, Zagreb, siječanj, 2000.
(33) **Kulić, Slavko,** *Strategija nasilja kao strategija razvoja*, Naprijed, Zagreb 1996.
(34) **Linin, J.**, VMF SSA: *Stariie postulati "Novoj morskoj strategii"*, Morskoj sbornik 2, 1989.
(35) **Mateljan, Neven**, *Terorizam i gerila*, Rijeka 1995.
(36) **MORH**, *Kronika, vojnih i društveno-političkih događaja u razdoblju 1988-1996*., Zagreb, 1996.
(37) **MORH**, *Hrvatski vojnik*, Zagreb, 1996-2003.
(38) **Newel, Clayton**, *Fog and Friction; Chalanges to Command and Control*. Military review, broj 8., 1987.
(39) **Nürnberger, Tomislav**, *Ognjištar u mRačnoj demoNkraciji*, CC Marketing, Zagreb, 2003.
(40) **Opća enciklopedija**, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb 1982.
(41) **Pajić dr. I.** *Uvod u hrvatsku strategiju obrane*, HVU, Zagreb, 1995.
(42) **Pasija**, 100 pitanja i odgovora o filmu *Pasija – Muka Kristova*, VERBUM, Split, 2004.
(43) **Plančić, Frane**, *Strategijski nazor na 21. stoljeće, Strategijski koncept NATO saveza*, prilog Hrvatskog vojnika, travanj, 2000.
(44) **Plevnik, Danko**, *Novi NATO ili stara geopolitika – strategijske studije*, Impressum, Karlovac, 1999.
(45) **Plevnik, Danko**, *Osvrti u Slobodnoj Dalmaciji*, 1999-2000.
(46) **Radni materijali autora** od 1985.-2004.
(47) **Roščić, Mate Nikola**, *Kristologija kamena*, Hrvatska Provincija Sv. Jeronima, Zagreb 2003.

(48) **Roščić, Mate Nikola**, *Nova religija globalizma*, Hrvatska Provincija Sv. Jeronima, Zagreb 2003.
(49) **Roščić, Mate Nikola**, *Nismo šutjeli*, Hrvatska Provincija Sv. Jeronima, Zagreb 2004.
(50) **Strategijski koncept NATO saveza**, Hrvatski vojnik, Zagreb, travanj 2000.
(51) **Sun, Tzu**, *Umijeće ratovanja*, Hrvatsko vojno učilište, "Petar Zrinski, Zagreb 1995.
(52) **Quigley, Carroll**, *Anglo-Američki Establishmrnt*, Naklada E.Čić, split, 2003.
(53) **Thatcher M.**, *Statecraft*, New York, Hurper Collins Publishers, 2002.
(54) **Tuđman, Miroslav**, *Prikazalište znanja*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2003.
(55) **Ujević, Dunja,** *Ministar obrane*, ALFA, Zagreb, 2003.
(56) **USEUCOM**, *Strategy of Engagement and Preparedness*, 1996.
(57) **W.T. Johnson, D.V. Johnson, J.O. Kievit, D.C. Lovelace, S.Metz**, U.S. Army War College, Strategic Studies Institute, *The Principles of War in the 21st Century: Strategic Considerations.*
(58) **Vojna doktrina Ruske Federacije**, Moskva, 1999.
(59) **Vojna enciklopedija**, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1970.
(60) **Vukadinović, Radovan**, *Postkomunistički izazovi europskoj sigurnosti - od Jadrana do Baltika*, Grafotisak, Grude, 1999.

Bilješka o piscu

Davor Domazet-Lošo rođen je 1. svibnja 1948. u Sinju. Završio je gimnaziju, prirodoslovno-matematičkog smjera, te diplomirao na Vojnopomorskoj akademiji u Splitu 1971. Služio je na različitim vrstama brodova, kao stručnjak za protupodmorničku i proturaketnu obranu; obnašao je dužnost pomoćnika zapovjednika i zapovjednika na različitim brodovima, uključujući i dužnost zapovjednika raketne fregate Split. Diplomirao je na zapovjedno-stožernoj školi taktike i operacijskog umijeća 1984., a na Ratnoj školi – školi strategije 1981.Od 1987.-1990. obnaša dužnost načelnika za obavještajnu analitiku i prosudbe u zapovjedništvu Vojnopomorske oblasti (Ratna mornarica).

Kao hrvatski dragovoljac 3. srpnja 1991. postaje članom stožera Zbora narodne garde. Obnaša dužnost načelnika obavještajnog odjela, a nakon toga dužnost načelnika odjela za uporabu Hrvatske vojske u Upravi za strateška istraživanja. Na dužnost načelnika Obavještajne uprave Glavnog stožera oružanih snaga Republike Hrvatske imenovan je 5. prosinca 1992. U čin kontraadmirala promaknut je 28. svibnja 1994. Dužnost zamjenika načelnika Glavnog stožera oružanih snaga obnaša od studenog 1996. do listopada 1998. U čin viceadmirala promaknut je 28. svibnja 1998.

Ukazom vrhovnog zapovjednika oružanih snaga u listopadu 1998., imenovan je načelnikom Glavnog stožera oružanih snaga RH. U čin admirala promaknut je 10. ožujka 2000., a potom smijenjen s dužnosti načelnika Glavnog stožera oružanih snaga RH. Nakon potpisa pisma dvanaestorice generala hrvatskoj javnosti, u kojem se tražila zaštita vrjednota i digniteta Domovinskog rata, umirovljen je 20. rujna 2000.

Stručne radove, osvrte i članke na temu protupodmorničke borbe, iz proturaketne borbe, te taktike i doktrine ratovanja na moru objavljuje od 1976. U tim radovima daje značajan teorijski prinos proučavanju operacijskog umijeća, vojne strategije i opće strategije. Do 2001. predavao je na visokim vojnim i civilnim školama umijeće ratovanja. Poseban je prinos dao teorijskoj i praktičnoj razradi traženja podmornica, obrani od samonavođenih protubrodskih raketa, integriranom bojištu i realnom vremenu kao četvrtoj dimenziji bojnog polja.

Objavio je knjigu o Domovinskom ratu pod naslovom *Hrvatska i veliko ratište* (2003.) koja je doživjela više izdanja i postala, ubrzo nakon objavljivanja, velikim hrvatskim bestselerom. Proglašena je i najboljom knjigom o Domovinskom ratu u 2003.

Odlikovan je *Redom Ante Starčevića, Redom Nikole Šubića Zrinskog, Redom bana Josipa Jelačića, Redom hrvatskog trolista,*

Redom hrvatskog pletera, Spomenicom domovinske zahvalnosti, Spomenicom domovinskog rata i medaljama *Ljeto-95, Bljesak i Oluja.*

KLAPNA II.

Gospodari kaosa knjiga je koja donosi šokantan prikaz *prevratničkog plana* ovladavanja svijetom, koji se počeo ostvarivati *Francuskom revolucijom* koncem 18. stoljeća, a u drugoj fazi svijet okrvavio zlom *komunizma i fašizma* – danas, u trećoj fazi, maršira u šinjelu *neoliberalnog globalizma*. Gospodari kaosa drugo je ime *determinista,* koji poriču Boga Stvoritelja, čovjekovu iznimnost i identitet, koji ratuju protiv vjere i vrjednota u nakani da ovladaju materijalnim svijetom i stvore svjetsku nad-vladu. Oni žele postati gospodarima svijeta, uništiti obitelj, naciju i državu. Prevratnički plan Domazet naziva determiniranim kaosom.

Davor Domazet Lošo u ovoj knjizi pokazuje kako postoje teze da su upravo deterministi na vlast doveli i komuniste i nacionalsocijaliste, da bi uništili Rusiju i Njemačku i upozorava na moguće veze Pearl Harboura 1941. i 11. rujna 2001. Posebnu pozornost posvećuje Hrvatima i Hrvatskoj koji su već desetljećima metom gospodara kaosa.

Prvi put se čitateljstvu nudi uvid u veze između hrvatske sudbine, Kosova, Afganistana, Iraka …?

Analizira domete moći "meke sile" u Hrvatskoj, koja je uglavnom u vlasništvu determinista i pokazuje kakve sve oblike specijalnog rata primjenjuju protiv nje. Cilj im je inverzijom povijesne istine, od žrtve agresije napraviti krivca, kako bi sve vratili na stanje *ante belum*, a Hrvatima oteli obalu, zemlju i posebno važan izvor života – pitku vodu. Hrvati moraju u krivnji biti izjednačeni s agresorima od kojih su se branili.

Daje opširan prikaz neprijateljskih obavještajnih operacija protiv Hrvatske, od djelovanja članova *Labradora* i *Štita* do *Opere* i drugih špijunskih i teroristički operacija.

Ova se Domazetova knjiga ne boji govoriti o apokaliptičkim – posljednjim vremenima, iznoseći nadu da će u mogućem velikom sukobu s deterministima pobijediti milijuni ljudi koji vjeruju u Boga Stvoritelja, ujedinjeni katolici, pravoslavci i islamisti, koji ne pristaju postati robljem gospodara kaosa.